AN INTENSIVE COURSE IN TELUGU

PARIMI RAMANARASIMHAM

Central Institute of Indian Languages
Manasagangotri, Mysore

AN INTENSIVE COURSE IN TELUGU

Central Institute of Indian Languages

Publication No. 560

AN INTENSIVE COURSE IN TELUGU

Ramanarasimham

Central Institute of Indian Languages,
Manasagangotri, Mysore

An Intensive Course in Telugu

Ramanarasimham,

First Published : First Print : May 1985
Vaisakha 1907

Second Print : June 2006 (Revised)
Jyashta 1928

© *Central Institute of Indian Languages, Mysore, 2006.*

This material may not be reproduced or transmitted, either in part or in full, in any form or by any means, electronic, or mechanical, including photocopy, recording, or any information storage and retrieval system, without permission in writing from:

Prof. Udaya Narayana Singh
Director
Central Institute of Indian Languages
Manasagangotri, Mysore – 570 006, INDIA

Phone : 0091/ 0821–2515820 (Director)
Grams : BHARATI
Fax : 0091/0821-2515032

Epabx : 0091/ 0821–2345040
E-mail : udaya@ciil.stpmy.soft.net
bhasha@sancharnet.in
ciil@sancharnet.in
Website : http://www.ciil.org

To contact:
Head, Publications
E-mail: borkar@ciil.stpmy.soft.net
ciil@sancharnet.in

ISBN-81-7342-162-5

Price: Rs. 350-00 (US $. 20. 00)

Published by:
Prof. Udaya Narayana Singh, Director
Central Institute of Indian Languages, Mysore
Printed by Mr. S.B. Biswas, Manager
Cover page design by: Mr.H.Manohara
CIIL Printing Press, Manasagangotri, Mysore-570 006, India

FOREWORD

ACKNOWLEDGEMENT

I express my gratitude to Dr. D. P. Pattanayak, Director, Central Institute of Indian Languages, whose encouragement and constant guidance helped me at every level in completing this book.

Dr. M.S. Thirumalai, Deputy Director and Editor of the Intensive Course Series has gone through this book page by page at the time of its preparation and revision, and offered valuable guidance in preparing the lessons and finally edited. The discussions I had with him have immensely enriched my outlook on Materials Production. He has also helped me in judging the appropriateness of the material from various angles, Dr. Thirumalai has always encouraged innovations and new ideas in Material Production. I received such an encouragement when I presented the idea of including cartoons in this material. I take this opportunity to record my indebtedness to Dr. Thirumalai.

I express my thanks to Dr. K.V.V.L.Narasimharao, Principal, Southern Regional Language Centre, Dr. G. Sambasivarao, Reader-cum-Research Officer, C.I.I.L., Dr. K. Viswanatham, Lecturer, Southern Regional Language Centre for their valuable suggestions in various aspects of this book, and to Sri Paramananda Barik who has re-drawn the cartoons used in this book.

I offer my special thanks to Sri N.H. Itagi who designed the cover, to the Editors of *Andhra Prabha, Andhra Jyothi Sachitra Vara Patrika, Andhra Sachitra Vara Patrika* and *Chandamama* for permitting to use various items such as cartoons, magazines, and to the cartoonists. *Sarvasree* V. Sundara Kesavulu, V.V.S.B. Kutumbarao (Srinivas), Katuri Krishnamurthy (Katuri), S.V. Varaprasad (Prasad), V. Srinivas Prasad (Jyothi), R. D. Ramesh Chander (Ramesh), S.T.Ramachari (Tulasiram), M.L.N. Bhaskar, P. Ramanamurthy (Murthy), C. Sashidhar, P. Geetha Subbarao (babi), P.G. Ranjan, Murali (Murali Ramana), R. Ramakrishnarao (Krishna), D.V. Pullarao, K.V. Durga Prasad (Babu), P. Rajendra Prasad (Rajendra), M. Ravindra Kumar (Ravindra), B. Vidyasagar (Vidya), and Dr. S.Krishna, Dr. S.Jayadev Babu (Jayadev), Kum. Ragathi Pandari Bai (Ragathi Pandari) for permitting to use their cartoons in this book.

Of the many people who have helped me determine the content and organization of this book, I would particularly like to thank several batches of trainees of Telugu at the Southern Regional Language Centre who have had this meterial tested on them and who have been responsible for many modifications. I also thank those trainees whose names I have used in the dialogues.

I would also like to express my thanks and appreciation to my wife who has provided a congenial atmosphere at home while I was working on this book many hours at late evenings and early mornings for many months.

Finally I offer my thanks to Shri M.G. Kanakram, Asst. Director (Admn.) and Manager-in-charge Central Institute of Indian languages Press, the Staff of the Press, and Shri H. L. N. Bharati and Kum. P. Bina for the neat execution of printing.

PARIMI RAMANARASIMHAM

ACKNOWLEDGEMENT
(Revised Edition)

I am thankful to Prof. E. Annamalai, then Director, C.I.I.L., Dr. K. V. V. L. Narasimharao, then Principal, Southern Regional Language Centre, for considering my proposal for revision of this book and entrusting me with the responsibility of the revision. I am extremely benefitted by the Telugu Faculty members of SRLC/CIIL and my colleagues in SRLC/CIIL Prof. Kasturi Viswanadham (later retired as Dy. Director, CIIL), Sri G. Vijayasarathi, Dr. G. Prabhakar, Dr. Y. Sridhara Reddi and Dr. M. Parandhami Reddy, who used this book in teaching Telugu in the intensive teaching programme of the Southern Regional Language Centre and shared their views on the first edition of this book. Their suggestions and experience have been immensely helpful to me in the task of revising this book.

I am extremely thankful to the present Director of the Central Institute of Indian Languages Prof. Uday Narayan Singh who took care in seeing that this book comes out in this form. I also thank my collaegues Prof. Sam Mohan Lal, Dy. Director CIIL Prof. Dr. I. S. Borker, Reader-cum-Research Officer and Head Publications and Printing Press, CIIL, Dr. B. Mallikarjun, Asst. Director (Admn.), Dr. Sarat Chandran Nair, Principal, S.R.L.C., Sri S. B. Biswas, Press Manager, Sri R. Nandeesh, Sales Executive (Publications), and the technical staff of the CIIL Press whose involvement at different points of time made the publication of this book possible.

I thank Ms. P. Srilakshmi for taking the responsibility of typesetting the revised version. I thank Sri Varanasi Syamsundar, Sri H. Ganga Raju (Ph.D. Scholar in the Dept. of Telugu, University of Hyderabad) and Dr. B. Bhujanga Reddy for their dedicated cooperation in the tasks of typesetting, and proofreading. I must also thank my research (Ph.D.) students in the Dept. of Telugu Mr. Pagadala Gopalakrishna, Mr. Bharat Ravipati, and others for helping me at the time of proofreading. I would like to make a special mention of Ms. Naoko Yatani (from Japan) learning Telugu under the Study India Programme for a keen interest she has shown in the preparation of the press copy.

I must always remember the learners of Telugu language, with whom I worked at different points of time all through my career, including foreign students in the University of Hyderabad, whose responses in the form of inquisitive questions at the time of my instruction have been of great help in my continuous learning the art of language teaching.

I must be grateful all the time to my wife Leelakumari for providing me an excellent atmosphere at home for my research work.

Hyderbad, **PARIMI RAMANARASIMHAM**
18th May 2006. Professor of Telugu, University of Hyderabad

INTRODUCTION TO FIRST EDITION

LANGUAGE LEARNING

From time immemorial individuals have been learning other's languages as well, in addition to their own. Some learn languages of others without a teacher or a textbook. In this case the community is the teacher and the classroom, and the social needs of the learner provide him/her with a curriculum. On the other hand, some learn with the help of a teacher and a textbook, in which case the curriculum is organized and planned. In the first context the learning is generally felt to be easy and more or less unconscious, natural and automatic. Competence acquired in such a learning may or may not be similar to competence of language acquisition in mother tongue. It may also be of a time consuming process in some cases. In most cases such a learning may be partial in the sense that the learners may be competent in using that particular language for some specific purposes only. Also the learner is invariably required to live in the particular area in which that language is spoken or he/she must have regular physical contact with the speakers of the language. In the second context, the learning is generally seen to be difficult, formal, conscious at every step and organized. Because of these formal conditions there can be a variety of exposure within the shortest span, thus raising the theoretical possibility of a more rapid learning of the particular language. Also the learner need not live in the particular language area. However, motivation is important in both the contexts. Learning a language in the second context is a complex activity. The term second language learning is generally restricted to this type of learning only.

The success of learning a second language depends upon the method, material and the motivation of the learner. Use of systematically organized and planned material ensures the attainment of educational goals with ease and rapidity. The present *Intensive Course* is an attempt in this direction. The three principles of materials production, namely, selection, gradation and presentation are followed with care in the preparation of this book. The teachable items are carefully graded based on the pedogogical principles, namely, a progression of items from simple to complex and from known to unknown, and the relevance of the given linguistic situation.

OBJECTIVES

This *Intensive Course* is meant primarily for the teacher trainees of the Southern Regional Language Centre of the Central Institute of Indian Langugaes, who do not know Telugu earlier. This is the prescribed textbook for the Basic Course of the three phase ten-month course of 1100 hours of instruction. The

other two phases are Intermediate Course and Advance Course. The Basic Course extends over a period of 14 weeks with 450 instructional hours. At the end of this course the learners are able to achieve the following objectives :

1. To perceive and reproduce the sounds and their meaningful sequences, which means identification of the sounds in their meaningful sequence, discrimination of the sounds in their meaningful sequence, and oral reproduction of the sounds in their meaningful sequence.
2. To form orally sentences from given patterns and lexical items.
3. To converse with the teacher and with fellow trainees on specified topics under controlled situations.
4. To narrate specified events and topics orally.
5. To read simple and graded passages with comprehension, which includes the recognition of the letters of the alphabet in isolation and in sequence, and the comprehension of passages containing simple sentences.
6. To write simple sentences and guided compositions on specified topics, which means the writing of the letters of the alphabet in the initial stage followed by words and sentences and writing of guided composition on the basis of the cues provided.

Of the above objectives, this *Intensive Course* is meant mainly to achieve objectives from 2 to 4. To realise the other objectives, the other CIIL publications such as *Telugu Phonetic Reader (1961), CIIL - K. V. S. Mother Tongue Series - MANA BHASHA LEVEL I (1973)* consisting a Textbook, a Scriptbook, a Copybook and a Teacher's Manual. Though the books in CIIL-K. V. S. Mother Tongue Series are prepared for children learning Telugu as a mother tongue, they could be effectively used by adult second language learner for the script learning purpose as the Telugu script is presented in the Scriptbook and Copybook on the basis of similarity of shape of the letters and the hand movements in writing them. The learners would do well to learn Telugu script before they commence using this book.★

DESIGN OF THE BOOK

This *Intensive Course* consists of 100* Lessons in 24* Units. Each Unit consists of two or more lessons covering a group of related grammatical patterns of a major grammatical structure. This is further divided into various teachable items. Each lesson deals with a few teachable items covering at least one of the structural patterns of the grammatical structure focussd in the Unit. Teachable item may be defined as a single minimum point that the teacher has to concentrate upon while

---

★ The Telugu script is also introduced in the revised edition in order to make this book self-sufficient. But to gain knowldege in the Phonetics of the Telugu Language the learners may consult *Telugu Phonetic Reader* (CIIL, 1961)

* 64 lessons in 10 Units in the revised edition.

teaching. This may also be a single minimum point that the teacher has to concentrate upon while constructing a test. The first 40 lessons cover a comparatively less number of teachable items than the later lessons. This is to accommodate the initial problems involved in learning the mechanics of writing and developing reading skill.

There are two types of lessons in this *Intensive Course :* Unit lessons and Review lessons, Unit lessons are part of Units and they cover new teachable items. There are 84 Unit lessons, Each Unit consists of 5 components, namely, (i) Text, (ii) Drills, (iii) Exercises, (iv) Vocabulary and (v) Grammar Notes.

The Text is mostly in the form of conversation. A few narrations, news items and a story are also there. In this component, new teachable items with a judicious mixture of old ones for reinforcement, are presented in a meaningful situation. Each sentence in the Text is provided with a free English translation to give a general comprehension of the sentence in particular and the total text in general. However, the translation does not maintain one-to-one correspondence with the structural elements of the Telugu sentence.

The drills are designed to train the learner to speak through a mastery of the basic structural patterns of the language. The drills include repetition drill, build-up drill, substitution drill - both simple and manipulative, interlocked substitution drill, expansion drill, response drill, combination drill, transformation drill and conversation drill. Each drill is designed to bring out automatic accuracy and speed of performance. The drills are graded considering the complexity of manipulation involved in each drill. The drills, other than repetition and build-up drills, have a model set of stimulus and response.

The drills are followed by different kinds of exercises. Both these components are confined only to the new teachable items covered in the lesson. No new vocabulary items are used in drills and exercises. Drills are for oral administration in the class whereas the exercises are for home practice. Clear and adequate instructions are provided at the beginning of every exercise. The exercises involve a higher degree of manipulative activity than the drills, helping a specialized practice and consolidation of the grammatical rules.

The new vocabulary items of each lesson are listed separately in the order of their first occurence in the Text. The English equivalent is given against each item. This meaning is confined to the context of reference in the Text. The teacher has the liberty of bringing out the various shades of meanings and uses of a vocabulary item by way of proper explanation, wherever felt necessary.

In Grammar Notes, grammatical explanations are provided in non-technical terms to the extent possible. They are functional in nature, and intended to cater to the needs of the teacher to teach the lesson successfully and help the learners in understanding the structures. The major and sub-points are numbered and a cross reference is provided wherever necessary. For example, 23.1.2. stands for the second sub-point under the first main point in the 23rd lesson.

Each lesson ends with a cultural note, if any.

There are two types of Review lessons in this *Intensive Course :* Unit Review lessons and Overall Review lessons. The Unit Review lessons are twelve in number and each of these is added, at the end of every two Units. The Overall Review lessons are four in number and they form the last four lessons in this book. They provide an overall review of the entire course, and help the learner a smooth switch over to a set of structure-free reading materials. In Review lessons Drills and Grammar Notes are not given, as these lessons do not contain any new teachable items. However, new vocabulary items are used in the text of these lessons. The text in these lessons presents the use of the structures covered so far in a different context and exercises provide a practice and consolidation of the structures. To provide variety, different formats such as letter, news item, story, cartoons are used in addition to the conversation format in the text of the Review lessons.

The Review lessons are placed and timed in such a way that they can be used as a review and reinforcement of the week-long learning activity at the end of a particular week in an intensive language training programme. The exercises given in Review lessons can readily be used as a week-end tests.

The lessons in this book are presented in Telugu script, unlike other Telugu learning materials for adults. However, the first ten lessons are provided with transcription in *Parivardhita Devanagari,* so that they can be read from the first day of their learning. As the learner acquires mastery over the Telugu script he is expected to switch over from *Devanagari* to Telugu script. The *Devanagari* is used here as a crutch to learn the pronunciation★. Using the target language script in a composite course like the one visualized here will enable the learners to read the written material fluently at the later stage. Our experience shows that the mastery of Telugu script can be achieved in about 15 to 20 clock hours spread over a period of 8 to 10 days. Hence this helps learning of the language go hand in hand with the development of reading skill in the target language.

Use of cartoons for learning language is an innovation in this book. Language teaching materials for a second langugae course are necessarily under various constraints and controls of structures. Because of these constraints and controls the materials producer will have great difficulty in bringing out the naturalness of the situations. This could lead to partial handling of the content of a conversation, inadequate coverage and even misunderstanding. It could also lead to monotony since the constraints on structures would not help much variety and creativity. Accordingly to overcome the above listed problems, recourse has been taken to the use of cartoons in this book. Cartoons from various magazines are selected and used in the lessons where the captions of the cartoons contain the teachable items

★ In the revised edition the phonetic/phonemic transcription is also provided in addition to *Devanagari* in order to facilitate the foreign learners also so as to widen the utility of the book in respect of the clientele. However the additional scripts are used only upto lesson 6.

focussed in the text. The cartoons, thus, make an additional text material. In some Review lessons the text is exclusively comprised of cartoons only. It has been found in the classroom while experimenting this material that the humour associated with the cartoons help the learners to remember the cartoon and thereby the teachable item the caption contains. For example, the fact that the word for water in Telugu is in plural number and its usage with plural verb in agreement is established in the cartoon in lesson 37*. Some cartoons using proverbs are also used. It has also been found while using this material that the use of cartoons help in teaching a natural language in the sense that elliptical and compound constructions that abound in native langugage are frequently exploited in the langugage used in the cartoons. These are two of the most difficult characteristics of a langugage the mastery of which would put the second language learner on par with the native speakers of the language.

METHOD OF USING THIS BOOK

This *Intensive Course* covers 300 hours of intensive instruction following a sequence of four basic steps, presentation, explanation, repetition and transfer in the basic course stage.

The teacher using this book may find it beneficial to go through the analytical backgound provided elsewhere in the *Introduction*. It would help him/her greatly to have a thorough understanding of the scheme of presentation of the various structures in this book. He/She may prepare flash cards separately for each lesson. All that goes into a lesson should be available at a glance in a nutshell on the flash card. Here is a model :

Lesson 53*

Teachable Items :	*Vocabulary Items:*	
1. *Gerund form* - అటం/- వటం	కష్టం	కంటె
2. *After mono-syllabic bases* -వటం	అంతా	చెడ్డ
రావటం, పోవటం *etc.*	చీకటి	చూపించి
Elsewhere -అటం	వెలుతురు	ఎప్పుడూ
తినటం, చదవటం *etc.*	ఆఫీసు	ఆటో
3. కంటే		
4. *Dubitative marker to express uncertainty*		
ఇప్పుడు బస్సు ఉందో లేదో!		
అతను సుబ్బారావో కాదో!		

* See page *xxiv* for the corresponding lesson number in the revised edition.

This helps the teacher to take up the teachable items and vocabulary items without referring to the book for presentation in the class. The teachable items and vocabulary items may be introduced by adopting dramatization and/or demonstration creating suitable situations other than the one provided in the text. The ability to create suitable situations in the classroom makes the teacher successful in his endeavour. Grammatical explanations have to be avoided at the beginning of the Introduction. After all the teachable items are introduced, the necessary grammatical explanations may be given.

For example, let us see the introduction of the Gerund forms in Telugu.

Write the verbal bases on the black board for which the Gernund forms are being introduced.

రాయి, తిను, తియ్యి, etc.

Announce to the class that the Gerund forms of these verbs are going to be introduced. Take a piece of paper and pen, and start writing something on the paper. Ask the question :

నేను ఏం చేస్తున్నాను?

You will get the answer 'మీరు రాస్తున్నారు' as this structure has already been covered. Then, ask the next question :

నేను రాయటం మీరు చూస్తున్నారా?

The answer will be 'చూస్తున్నాం'.

Walk to the door, open it and say : నేను తలుపు తియ్యటం మీరు చూస్తున్నారు.

Follow it with some more demonstrations and ask question :

మీరు ఏం చూస్తున్నారు?

Provide answers yourself : నేను రాయటం చూస్తున్నారు, నేను తలుపు తియ్యటం చూస్తున్నారు and so on.

Take out a biscuit, which you have taken along with you. Start eating it by biting it bit by bit. Say the sentences :

నేను బిస్కెట్టు తింటున్నాను, మీరు చూస్తున్నారు. మీరు ఏం చూస్తున్నారు?

By now, the class should be in a position to answer the question by saying : మీరు బిస్కెట్టు తినటం చూస్తున్నాం Help the class by providing necessary props.

క్లాసులో <u>తినటం</u> మంచిది కాదు. క్లాసులో <u>నిద్రపోవటం</u> మంచిది కాదు.

ఎక్కువగా <u>తినటం</u> మంచిది కాదు. ఎక్కువగా <u>మాట్లాడటం</u> మంచిది కాదు.

and so on. Do not use new structures and new vocabulary items while providing sentences like these.

As you use the Gerund forms of various verbal bases, write those forms on the board against the verbal bases already written. Let the learners analyse for themselves what marker/suffix is added to the base to form the Gerund.

The teachable items and vocabulary items need not be introduced in the order of their occurrence in the lesson. After the introduction is over, provide the grammatical explanations. Use of audio-visual aids is the most desirable one while introducing the teachable items and the vocabulary items. After the introduction is over, read the text of the lesson with normal speed. The class should be in a position to comprehend the lesson to a great extent as the teachable items and vocabulary items have already been covered. Providing translation should be the last resort after all possible efforts by demonstration and dramatization are used to bring home the meaning/concept to the learners.

Group drill has to be administered with each one of the teachable items as and when it is introduced so as to help the learners to consolidate their learning. Before a sentence is given for drill while introducing a teachable item, utter the sentence several times so that the class will *listen* to the same properly. After the lesson is thus intorduced, administer a mass drill covering all the sentences of the text. These choral drills help the adult learners overcome their inhibitions such as shyness in uttering the sentences of the non-native language, and also help them learn the pronunciation. It also helps developing speaking skill.

Now, take up the drills part of the lesson. Administer each drill in group and also individually. Use more sentences of your own if the sentences given in a drill are found to be insufficient. Use your own drills-preferably a question-answer drill. Administer this as a chain drill, i.e., you ask one person a question. He/She will answer you and will put the same question to his/her neighbour. The neighbour will answer and put the same question to the next person. Ultimately the last person will put the question to you and you will answer it.

Let the exercises be the home task. Do not guide the learners for exercises in the class. Let them do these exercises themselves. Evaluate the learning by going through the exercises done by the learners. Use the exercises in the Review lessons as weekend tests.

The method suggested above, however, is not *the* method of using this book.

The following instructions will be found useful by the teacher.

1. The teacher should always bear in mind that a good method is comprehensive and eclectic. The valuable suggestions from different methods may be used whenever the situation demands.

2. Acquisition of good pronunciation forms an important part of language learning. The teacher should make the learner to acquire the capacity to recognize various speech sounds and produce them in isolation as well as in sequences. The phonetic drills in the Telugu Phonetic Reader may be used for effective pronunciation drill. The meaning of words may be ignored at this stage.

3. The articulatory description of a problem sound is a powerful prop. Facial diagrams can also be used. The contrasting pairs consisting of the problem sounds should be administered for drills.

4. The script should be taught simultaneously with patterns. To get a mastery over the orthography the teacher should develop automatic association between written forms and speech sounds.

5. It is assumed that there will be a concurrent script teaching class on every day of instruction. Hence the teachers may illustrate the letters introduced in the script class with words and phrases taken from the structures introduced.

6. The dialogues in this *course* are situation centered. Before presenting the dialogue the teacher should prepare the students for understanding the patterns to be introduced. This can be done with the revision of the earlier lessons.

7. In introducing the pattern the teacher should pronounce each sentence first, followed by a choral and individual repetition of the same.

8. The teacher may bring many more contexts to teach the structures involved as already illustrated. Thus, a communicative operation of the language in use may be brought to the classroom.

9. Discourage the students from the habit of over-relying on translation for comprehension. Make the students think in the target language as early as possible. In the calssroom make a minimum use of a language other than the target language.

10. When new words are introduced special attention should be paid by the teacher to their correct pronunciation before they are used in the patterns.

11. A brief explanation on the similarities and differences of the patterns introduced in the lesson with reference to the learner's mother tongue may be given by the teacher provided he/she has a mastery over the learner's mother tongue.

12. In administering drills the teacher should not slow down from his natural speed.

13. The intonation pattern of each sentence as found in conversation should be maintained when it is given in isolation for drilling.

14. The teacher should not mimic the learner's mispronunciation.

15. The teacher should always remember that the exercises should be used for written task only after the oral administration of drills is over.

16. The grammar teaching is necessary to impart a knowledge of the basic structural priniciples. The learner must be described the strucre non-technically as far as possible.

17. In teaching grammar, the learner must be taught the terminology which will act as a convenient system of reference for the explanation. Being an adult and already educated, the learner may not have much difficulty in learning certain technical terms and understanding the metalanguage.

18. The learner need not be compelled to memorize the grammatical rules. He learns himself many things by analogy and analysis. Moreover, the drills and exercises are organised in such a way as to impose a particular grammatical rule indirectly.

19. The internal and external sandhi should be explained adequately. This may be represented in the form of rules as the learner is likely to be familiar with

sandhi rules of his mother tongue.

20. The teacher should supply the learners with additional cultural notes wherever found necessary.

21. Testing is an essential ingredient in any teaching situation. The teacher should undertake the preparation of skillwise tests. The testing techniques such as translation, dictation, composition, multiple choice items, short answer items etc., should be used in the classroom. Careful analysis on the part of the teacher is highly expected in preparing and scoring test items.

22. The teacher should use audio-visual aids wherever feasible. These have to be prepared by the teacher follwing the materials to be presented in the class. These may include picture cards, wall pictures, flannel board and cut outs, puppets, film strips, tapes, records, films, television and so on.

23. Each lesson is potential enough for the teacher to prepare supplementary materials. Therefore, he/she may prepare the same as and when necessary taking into consideration of the time factor.

Many more instructions are commonly found in the books on language teaching methods. The teacher is expected to get acquainted with them for effective and systematic teaching.

LANGUAGE VARIETY USED IN THIS BOOK

This *Intensive Course* aims at teaching standard spoken Telugu. It is needless to say that the 'standard variety' of a language is not a fixed point of reference and it is only an approximation of a range of usages. Since a standard variety is only a range, the forms used by other native speaker should not be construed as incorrect forms by the learners. However, it is in the best interest of their learning to follow the variety used in this book until this *course* is completed, as this book provides a systematic, progressive and graded approach to this particular variety of the language . The teachers using this book to teach the language can make the learning of the language more profitable if they strictly adhere to this variety of language, as long as they use this book as the textbook. Failure to do so and introduction of different varieties in the classroom would confuse the learners.

In selecting different dialect forms (where both are accepted as standard) pedagogical advantages are kept in mind in choosing one in preference to the other. For example, consider the following instances.

1. చేసినై, విరిగినై 2. చేశాయి, విరిగాయి

Item 2 is preferred because item 1 requires an additional past tense marker - ఇన్.

Similarly ఆడుకుంటున్నాడు and ఆడుకుని are preferred in place of ఆడుకొంటున్నాడు and ఆడుకొని for the following reasons.

In this *Intensive Course* reflexive bases like తీసుకో, నిల్చో and కూర్చో are grouped

together and shown as polysyllabic ఓ ending bases. (Polysyllabic is to exclude పో). The above dicotomy is not possible with నిల్చో and కూర్చో.

Hence ఆడుకుంటున్నాడు, ఆడుకున్నాడు, ఆడుకుని, నిల్చుంటున్నాడు, నిల్చున్నాడు, నిల్చుని are preferred.

పడు is identified with అను group as the past tense forms of these bases have a geminated final consonant and take అ / ఆ as the past tense suffix.

తిన్నాడు, పడ్డాడు.

The neuter singular from పడ్డది is preferred to పడింది in accordance with the అన్నది, తిన్నది forms of the group.

While introducing the non-future forms of ఉండు, ఉంది is blocked and ఉన్నది is only introduced in the beginning. This is necessary to establish the concord for present tense which is identical with that of the non-future forms of ఉండు

ఉన్నాను	ఎక్కుతున్నాను	ఉన్నాడు	ఎక్కుతున్నాడు
ఉన్నాం	ఎక్కుతున్నాం	ఉన్నది	ఎక్కుతున్నది
ఉన్నావు	ఎక్కుతున్నావు	ఉన్నాయి	ఎక్కుతున్నాయి
ఉన్నారు	ఎక్కుతున్నారు		

ఉంది is introduced as an alternative form of ఉన్నది (see lesson 42)* only after establishing the paradigm ఉన్నాను, ఉన్నాం, ఉన్నావు etc. Care has to be taken by the teacher to avoid an unwanted extension by the learners, of the analogy

ఉన్నది = ఉంది అడుగుతున్నది = అడుగుతుంది

which is not true (ఉంది and ఉన్నది are semantically same; but అడుగుతున్నది is present progressive and అడుగుతుంది is future / habitual.)

ANALYTICAL BACKGROUND

All points given in the Grammer Notes under each lesson in this *Intensive Course* constitute a reference grammar of standard spoken Telugu. In order to have a comprehensive picture of the structure of the language, the teacher using this book have to organize the different grammatical points in a cohesive manner. For example, the points related to past tense are scattered over different lessons where different groups of verbs are covered. All these points have to be put together to have a understanding of the past tense in this language. For the convenience of the users of this book a calssification of the verbal bases in terms of internal changes in the stems is presented here. Such classification and the scheme of its presentation in explicit terms is necessary because in Telugu the verbal bases with their stem

* See page *xxiv* for the corresponding lesson number in the revised edition.

alternants pose a relatively more complex problem than the other word classes.

The base forms of the verbs, as introduced in this *Intensive Course* can be used in Imperative (non-honorific affirmative singular) except the following groups of verbs which will lose their final consonant when used in the Imperative (non-honorific affirmative singular).

i)	(C)V̆*Cus*	కలుస్, కురుస్ etc.
ii)	(C)V̆*Cuc*	అరుచ్, పిలుచ్ etc.
iii)	(C)V̄ *Cuc*	ఏడుచ్ andడుచ్.
and iv)	(C)V̄*c*	లేచ్

The base forms are set up for convenient reference. If a particular verb has several stem alternants one of the alternants is chosen to be the base. The other alternant-forms of the verb are derived by specific rules. For example, the verb 'to write' in Telugu is represented by the forms రాస్, రాయ్, రాద్ and రాయి in words like

రాస్తాను, రాయాలి, రాద్దాం, రాయి

One of these alternants is set up as the base of this particular verb and rules are framed to derive the other alternants. The base is an arbitrary form and one can set up any one of the above as the base form and derive the others. However, principles of economy, generality and naturality dictate the choice. In any case one has to frame suitable rules to derive the other alternant forms.

Reality in Usage

Many of the Telugu verbal bases have only one stem alternant and the same is used without any change in the Impertive (non-honorific affirmative singular). Eg., ఎక్కు, దిగు, తాగు etc. In a pedagogical grammar it is more natural and expedient to take one of the freely occurring forms as the base. Earlier writers of grammars in Telugu have used the non-occurring or bound forms as the bases and derived the alternants. In terms of reality in usage (Ramanarasimham, 1981 and 1984.) this is counterintuitive in pedagogical situation. Therefore, the verbal forms as they occur in the Imperative non-honorific affirmative singular are taken as the bases in this *Intensive Course*. However, the స్ ending and చ్ ending bases, as already mentioned above are the exceptions. (The reasons for not taking the Imperative forms of these verbs as bases have been dicussed in Ramanarasimham, 1978.) Accordingly రాయి is taken as the base form of the verb meaning 'to write' as this form occurs freely in the language as the Imperative form. Other writers took either రాస్ or రాయు as the base. Similarly the reflexive verb. The కో ending forms of these verbs such as తీసుకో, పట్టుకో are introduced as the bases. These forms occur as the Imperative forms. The other teaching materials in Telugu have taken తీసుకొన్,

తీసుకును, తీసుకొను as bases. It is also found while using this material in the class that the learners find it easier to go from an occurring free form to bound forms.

Verb Stem Classification

In Telugu verb stems are classified under various groups based on the internal changes in stems when different suffixes are added to them. Three classes of suffixes can be identified which trigger various changes in the verb stems. They are :

(i) Suffixes beginning with అ/ఆ

(ii) Suffixes beginning with త్/ద్

(iii) Suffixes beginning with ఇ/*æ*/ఏ

According to the changes the suffixes trigger in the bases of the verbs, the verbs are classified into 11 groups.

Group I

Those verbs which do not undergo any change. ఎక్కు , దిగు, చించు, కాలు etc. and trisyllabic bases of (C) V̆CV̆*cu* pattern. అడుగు, చదువు etc.

ఎక్కు , ఎక్కండి (41.6)★ ఎక్కుతున్నాను, ఎక్కాను

చదువు, చదవటం (41.6, 43.2)★ చదువుతున్నాను, చదివాను (66.6)★ etc.

Group II

య్యి/యి ending verbs and చూడు.

వెయ్యి, తియ్యి, ముయ్యి, పొయ్యి etc., and చూడు.

These verbs change their final syllable to స్ and lengthen the penultimate vowel, if short, when the suffixes of class (ii) and (iii) follow. (48.1.; 48.2.; 66.3.; 66.4.)★

వేస్తున్నాను, వేశాను (66.3.1.)★, వేసింది, వేద్దాం (60.3)★చూస్తున్నాను, చూశాను.

Group III

ట్టు ending bases నెట్టు, తిట్టు, చుట్టు etc., చెప్పు and వెళ్లు.

The final ట్టు of these bases becomes డ్ ; చెప్పు becomes చెప్; and వెళ్లు becomes వెళ్ when suffixes of class (ii) follow. (48.3.; 46.2.; 54.2.; 60.2.)★

కొడ్తాను, కొడ్దాం చెప్తాను, చెప్దాం వెళ్తాను, వెళ్దాం.

Group IV

ఇంచు ending bases (other than disyllabic bases like చించు where ఇంచు is part of the stem)

చూపించు, కనిపించు, ఎక్కించు, ఆలోచించు, దింపించు etc.

★ See page *xxiv* for the corresponding numbers in the revised edition.

These bases change their final ఇంచు to ఇస్ when followed by the suffixes of class (ii). (55.4.; 60.2.)★

ఆలోచిస్తున్నాను, ఆలోచిద్దాం (60.3.)★

Group V

అను group of verbs (49.1.; 50.1.; 71.3.)★. This group has four sub-groups.

1. అను, విను, తిను and కొను (కను which also belongs to this sub-group is not introduced in this *Course*.)

2. ఉండు

3. ఓ ending bases other than పో

నిల్చో, కూర్చో, తీసుకో, చదువుకో, కనుక్కో etc.

4. పడు and compound bases ending with పడు like ఇష్టపడు, కష్టపడు etc.

(చెడు which also belongs to this sub-group is not introduced in this course.)

The suffixes beginning with త్ change their త్ to ట్ when they are added to the అను group of verbs except పడు sub-group. The bases of the sub-group 1 change their final ను to *anuswaram* (49.2.)★; ఉండు drops its final డు; the final ఓ of these bases changes to ఉం (50.2.)★ when the suffixes of class (ii) follow.

అంటున్నాను, అందాం	ఉంటున్నాను, ఉందాం
నిల్చుంటున్నాను, నిల్చుందాం	తీసుకుంటున్నాను, తీసుకుందాం

These verbs take a different past tense suffix అ/ఆ (66.5.; 71.3.)★. Before this suffix, these bases undergo the following changes. The final ను becomes న్న and the final డు becomes డ్డ. ఉండు becomes ఉన్న. The final ఓ becomes ఉన్న.

అన్నాను, అన్నది ఉన్నాను, ఉన్నది తీసుకున్నాను, తీసుకున్నది పడ్డాను, పడ్డది

The final ఓ of the bases becomes ఉన్ when followed by the suffixes of class (iii) (75.2.3.; 79.2.)★.

నిల్చుని తీసుకుని నిల్చునే తీసుకునే

Group VI

Bases ending in స్. These are disyllabic bases and of (C)V̆*Cus* pattern. (67.1)★.

These bases lose their final స్ when used in Imperative non-honorific affirmative singular (67.2)★. కలు! తడు!

The final స్ of these bases becoms వ్ when followed by the suffixes of class (i) (67.5.)★. కలవండి! కలవటంలేదు (67.3)★

★ See page *xxiv* for the corresponding numbers in the revised edition.

Group VII

Bases ending in చ్. (68.1.)★ లేచ్, పిలుచ్, ఊడుచ్ etc.

These bases drop the final చ్ when used in the Imperative non-honorific affirmative singular. లే! పిలు! ఊడు! etc.

The final చ్ becomes స్ before a suffix beginning with త్ (68.4.)★; ద్ before a suffix beginning with ద్ (68.5.); and వ్ before a suffix begginning with అ/ఆ (67.3.)★.

లేస్తాడు, లేద్దాం, పిలుస్తాను, ఊడుస్తున్నారు

లేవటం, పిలవటం (68.3.)★ లేస్తే, నడిస్తే, ఊడిస్తే (67.3, 63.3, 68.4)★

Group VIII

The bases రా, తే, ఇవ్వు and చావు. (46.2.; 66.4.; 67.6.; 69.4.1.; 91.1.; 91.1.1.)★.

రా becomes వస్; తే becomes తెస్; ఇవ్వు becomes ఇస్ and చావు becomes చస్ when the suffixes of class (ii) follow.

వస్తుంది తెస్తుంది ఇస్తుంది చస్తుంది వస్తే తెస్తే ఇస్తే చస్తే వద్దాం తెద్దాం ఇద్దాం చద్దాం (60.3.)★

రా becomes వచ్చ్; తే becomes తెచ్చ్; ఇవ్వు becomes ఇచ్చ్ and చావు becomes చచ్చ్ when suffixes of class (iii) follow.

వచ్చాయి తెచ్చాయి ఇచ్చాయి చచ్చాయి

Group IX

Bases of the pattern (C)$\bar{V}$ C చు కాల్చు, చేర్చు, మాడ్చు etc. (69.2; 69.3.)★.

The final చు of these bases becomes ఉస్ when suffixes of class (ii) follow.

కాలుస్తున్నాను, కాలిస్తే, కాలుద్దాం.

Group X

The bases దాచు and తోచు (90.4.)★

The final చు of these bases becomes స్ when suffixes of class (ii) follow.

దాస్తాను, తోస్తుంది etc.

Group XI

The bases పో and కా. These are irregular verbs.

పోయాను, పోయింది. (70.1)★ పోయిన (75.1.2.)★ పోయినా (90.1.1.)★

పోయే (75.2.1.), పోతే (63.3.1.)★ పోతున్నాను, పోండి (41.7.)★

పోలేదు (71.1., 41.7)★ పోవటం (53.1.1.)★, పో! etc.

కా has three alternants అవు, అయ్ and కా. అవు occurs before suffixes of class

★ See page *xxiv* for the corresponding numbers in the revised edition.

(ii). అయ్ occurs before suffixes beginning with య్ and ఇ, and కా occurs elsewhere. (70.2.1.)★

అవుతున్నాను, అయ్యాడు, అయింది (70.2.2.)★, కాండి! (41.7.)★, కావటం (53.1.1.)★, కాలేను (71.1., 41.7)★, కా! etc

In addition to the gradation of the structure, a gradation of verbs is also attempted in this book. The bases of Group I are introduced first in the present tense lesson (lesson 45)*. The other verbs which undergo changes before various suffixes are gradually introduced in groups. For example, bases of Group II and III in present tense are introduced in lesson 48*. The present tense forms of తిను group (Group V) are introduced in lesson 49* (అను, విను, తిను and కొను), lesson 50* (ఉండు, నిల్చో, కూర్చో and other కో ending verbs). This helps drilling of verbs together with those which undergo similar changes. The స్ ending and చ్ ending bases (Group VI and VII) are postponed until after past tense is introduced. It is only in past tense that these verbs show the distinction స్/చ్ ending. Before the suffixes of classes (ii) and (iii), they do not show any distinction.*

కలు, కలవండి! కలుస్తాను, కలుద్దాం, కలిశాను (66.3.1.)★.

పిలు! పిలవండి!, పిలుస్తాను, పిలుద్దాం, పిలిచాను.

The imperative forms of these verbs have the canonical pattern CV̆CV̆. This is same as that of other disyllabic bases such as దిగు, తెగు etc. Introduction of these verbs only after past tense is to expose these verbs with their final consonant స్/చ్ on their first occurrence to the learners.

Whenever a new group of verbs is introduced in a lesson usages of those verbs with all classes of suffixes that are so far introduced in earlier lessons are shown in the Text of the lesson with necessary explanations in the Grammar Notes. For example, the usage of the స్/చ్ ending verbs with other classes of suffixes such as suffixes beginning with అ/ఆ (class i), and త్/ద్ (class ii) are also given in the past tense (whose suffixes belong to class iii) lessons where these verbs are first introduced (lesson 67* and 68*). Similarly the verbs of Group IX in lesson 69*.

When a new suffix is introduced in a lesson, various groups of verbs with their changes before such suffix are shown in the text of the lesson with necessary explanation in the Grammar Notes. (Hortative forms in lesson 60*, Conditional forms in lesson 63* etc.)

The gradation of the verbal bases in addition to the structures is the major difference of this *Intensive Course* from other materials of similar nature. The other major differences are the use of humorous cartoons, the comprehensive

★ See page *xxiv* for the corresponding numbers in the revised edition.

* See page *xxiv* for the corresponding lesson number in the revised edition.

coverage of the structures and a variety of drills and exercises. Still the author feels that there is a lot of scope for improvement in this book. He would be highly indebted to teachers who use this book and other scholars if they offer their critical comments and constructive suggestions for the improvement of this book.

References

Krishnamurti, Bh. 1972. *Telugu Verbal Bses - A Comparative and Descriptive Study* (Reprint). Delhi : Motilal Banarsidass.

Krishnamurti, Bh. and Sivananda Sarma, P. 1968. *A Basic Course in Modern Telugu.* Hyderabad : Bh. Krishnamurti

Lisker, Leigh. 1963. *Introduction to Spoken Telugu.* New York : American Council of Learned Societies.

Ramanarasimham, P. 1978. 'Telugu Verbs in Second Language Teaching : A Problem'. In *Telugu Vaani*, Vol. III. Hyderabad : International Telugu Institute.

Ramanarasimham, P.1981. 'Bhaashaa Boodhana - Telugu Dhaatuvulu'. In *Bhasha - jaanapadam.* R.V.S. Sundaram and P. Ramanarasimaham (Eds.). Mysore : Telugu Samskritika Samithi.

Ramanarasimham, P. 1984. 'Norms and Stem-alternants : A Case in Reality-in-usage in Pedagogical Grammars' (Mimeo). National Seminar on Language Teaching/Learning. Southern Regional Language Centre. CIIL., Mysore.

Sivaramamurthy, N. 1971. *Telugu - An Intensive Course.* Trivandrum : Dravidian Linguistics Association.

Subrahmanyam, P.S. 1974. *An Introduction to Modern Telugu.* Annamalainagar : Annamalai University.

Venkateswara Sastry, J. 1972 *Telugu Phonetic Reader.* Mysore : Central Institute of Indian Languages.

Venkateswara Sastry, J. and Krishnamurthy, N.D. 1975. *Conversational Telugu - A Microwave Approach.* Madras : M. Seshachalam & Co.

Viswanatham, K. 1973 *Mana Bhaasha* (CIIL - K.V.S. Mother Tongue Series Text book, Scriptbook, Copybook and Teacher's Manual). Mysore : Central Institute of Indian Languages.

★

41.6. = 2.12.2.	53.1.1 = 25.1.1.	66.5. = 28.7.	69.2. = 35.2.	75.2.1 = 41.2.1.
41.7. = 3.13.1.	54.2. = 25.4.	67.1. = 33.1.	69.3. = 35.3.	75.2.3.= 41.3.1.
43.2. = 15.5.1	55.4. = 31.4.	67.2. = 33.2.	69.4.1.= 35.4.1.	79.2. = 45.2.
66.6. = 28.6.	60.2. = 26.6.	67.3. = 33.3.	70.1. = 37.1.	90.1.1.= 53.1.1.
46.2. = 21.4.	60.3. = 26.7.	67.5. = 33.5.	70.2.1.= 37.2.1.	90.4. = 53.4.
48.3. = 22.3.	63.3. = 32.2.	67.6. = 33.6.	70.2.2.= 37.2.2.	91.1. = 55.1.
49.1. = 23.1.	63.3.1.= 32.2.1.	68.1. = 34.1.	71.1. = 29.2.	91.1.1.= 55.1.1.
49.2. = 23.2.	66.3.1.= 28.3.1.	68.4. = 34.4.	71.3. = 38.2.	
50.2. = 23.2.	66.4. = 28.5.	68.5. = 34.5.	75.1.2.= 41.1.2.	

* Lesson 37 = Lesson 16	Lesson 49 = Lesson 23	Lesson 63 = Lesson 32
Lesson 42 = Lesson 14	Lesson 50 = Lesson 23	Lesson 67 = Lesson 33
Lesson 45 = Lesson 21	Lesson 53 = Lesson 25	Lesson 68 = Lesson 34
Lesson 48 = Lesson 22	Lesson 60 = Lesson 26	Lesson 69 = Lesson 35

INTRODUCTION
TO THE REVISED EDITION

The revised version of *An Intensive Course in Telugu* is prepared based on spiral or cyclic syllabus with an unmarked division of the material into two cycles with definable learning achievements - lesson 1 to 30 constituting the first cycle covering simple sentence patterns and lessons 31 to 60 constituting the second cycle covering the complex and compound sentence patterns, while the last four lessons provide an overall review. This makes the Course totally different from that of the first edition in terms of gradation though there is no difference between the two in terms of duration, coverage and format of the lessons. As the first edition was prepared based on linear syllabus a definable achievement of the learning cannot be claimed unless the learner completes at least 75 per cent of the Course. The division of the material into two cycles provides a facility to use the first cycle of this material in an intensive Telugu teaching programme of 30 days duration conducted by any agency.

This Course consists of 64 lessons out of which 50 are teaching lessons, 10 are review lessons and 4 are overall review lessons. Each teaching lesson, as in the first edition, covers certain teachable items, where as the review lessons provide reinforcement of the structures covered in the Unit. The lessons are organized into 10 Units - each Unit consisting of five teaching lessons, involving classroom activity, and one review lesson, involving independent study by the learners. Thus every sixth lesson (the last lesson in a Unit) is a review lesson. The overall review lessons can be used by the learners as preparatory material for the final assessment or examination conducted at the end of the Course.

In an intensive teaching programme where six and half contact hours a day are available with five working days in a week, each teaching lesson can be covered in four and half contact hours - introduction of the lesson in one and half hours, the oral practice of the drills and exercises in two hours, recapitulation and reinforcement in one hour with practice of the conversations, and the rest of the two hours for developing mechanics of writing (script learning and dictation) and listening skills (by using language laboratory). Thus each teaching lesson can be taught in one day during a week, and the learners can work independently on the review lessons during the week-ends. In this way, the each Unit can take a week, provided there are five actual working days in a week. With regard to the first Unit only the structure lessons can be covered in one week, as the script, though introduced inthe first 5 lessons, needs an additional time. It may take about 8 to 10 working days concurrently with the structure lessons.

The users of this book can learn the script along with the language in a graded way. The script lessons are included in the Grammar Notes of the first five lessons, as stated above. It is introduced in such a way that *Devanagari* or phonemic script can be used as crutch so that gradually the learners can switch over to Telugu script. While introducing the Telugu script similarity of the shapes of the letters is taken as the criterion for grouping the letters. However, the traditional order of the letters is presented after intorducing all the aspects of the script.

Dividing the content of the book into two cycles, introducing the script in the teaching part of the book, providing phonemic transcription of all the Telugu material in addition to the *Devanagari* transcription in the first six lessons, giving phonemic transcription of the Telugu material used in the Grammar Notes for the benefit of any non-Telugu scholar consulting this book for any grammatical information of the language, providing English translations for the captions of the Cartoons, indexing the suffixes, particles and function words occurring in the Grammar Notes (Appendix 2), indexing the grammatical and linguistic terms used in the Grammar Notes (Appendix 3), giving list of words used in the Script exercises along with meanings (Appendix 4) are the new features of the revised edition.

I am sure the users of this book will find these features useful.

Before using this book the teachers/learners may see the introduction to the first edition of this book (*pp. ix-xxiv*).

I welcome critical opinions on the book.

P. RAMANARASIMHAM

Abbreviations

acc.	accusative	n./N.	noun
adj.	adjective	neg.	negative
adjl.	adjectival	neut.	neuter
adv.	adverb	nom.	nominative
advl.	adverbial	non-hon.	non-honorific
caus.	causative	non-inf.	non-inferior
dat.	dative	NP	noun phrase
dem.	demonstrative	num.	numeral
epi.	epicene	obl.	oblique
eql.	equal	per.	person
excl.	exclusive	pl.	plural
fem.	feminine	pos.	possessive
hon.	honorific	pro.	pronoun/pronominal
hum.	human	prox.	proximate
imp.	imperative	rem.	remote
incl.	inclusive	sg.	singular
inf.	inferior	tr.	transitive
interj.	interjection	v.	verb
intr.	intransitive	v.i./v.intr.	verb intransitive
masc.	masculine	v.t./v.tr.	verb transitive

Symbols used in Phonemic transcription

M	homo-organic nasal before the stop consonants; /m/ in word final position (*anusvāram*)
Ø	zero; symbol for the concept of 'no suffix'
ā ī ū ē ō	long vowels corresponding to *a, i, u, e* and *o.*
ǣ	long vowel as in words like *cat, bat, rat,* etc.
ṭ ṭh ḍ ḍh	retroflex stops
ṇ	retroflex nasal
ḷ	retroflex lateral
ṣ	retroflex fricative
ś	palatal fricative but pronounced as /s/ as in *sand*
ã ũ	nasalized vowels corresponding to *ā* and *ū*
V̄	a long vowel
V̆	a short vowel
C	a consonant
c	voiceless palatal affricate; *ch* as in *church*
j	voiced palatal affricate; *j* as in *judge*
ऐ	the short vowel *e* in *Devanagari* transcriptions
ओ	the short vowel *o* in *Devanagari* transcriptions
ॅ	the *mātra* of the short vowel *e* in *Devanagari* transcriptions
ॉ	the *mātra* of the short vowel *o* in *Devanagari* transcriptions

Table of Contents

Foreword		**v**
Acknowledgement		**vii**
Introduction to First Edition		**ix**
Introduction to Revised Edition		**xxv**
Abbreviations		**xxvii**
Symbols		**xxviii**
UNIT I	**Lesson 1** అది ఏమిటి? ఆయన ఎవరు? What is that? and Who is he?	1
	III person pronouns; Telugu Script 1.	
	Lesson 2 నమస్కారమండీ! Hello, Sir!	20
	I and II person pronouns; Possessive (oblique) forms of the pronouns; Greeting; Imperative; Telugu Script 2.	
	Lesson 3 స్నేహితుడి ఇల్లు Friend's house	45
	Pronominal & Nominal adjs.; Kinship terms; Yes-no type question; Emphatic marker (to mark emphasis); Telugu Script 3.	
	Lesson 4 మొత్తం ఎన్ని? How many in total?	70
	Numerals; Plural suffix; Neutral plural pronouns; Locative case (*in*); Existential verb (*be* forms); Some postpositions (*on, under,* etc.); Telugu Script 4.	
	Lesson 5 మీరు, మేం, మనం You, We and We	95
	I & II per. plural pronouns & oblique forms (forms capable of taking case suffixes); Human numerals; Coordinative constructions (x *and* y); Telugu Script 5.	
REVIEW 1	**Lesson 6** పోస్టాఫీసు ఎక్కడ? Where is the Post Office?	123
UNIT II	**Lesson 7** మా నాన్నగారు అమెరికాలో ఉన్నారు My father is in America	132
	Non-future tense forms of existential verb (*is, are*...), affirmative & negative; Personal suffixes; Indicative	

predicates; Inclusive marker (*and* and *also*).

Lesson 8 ఏమండీ! బాగున్నారా?
Hello! How do you do? 150
Negative imperative; Inclusive marker to differentiate between *two* and *both*, *three* and *all the three*, etc.

Lesson 9 ఇవ్వేళ మన తాతయ్య పుట్టినరోజు
Today is our grandfather's birthday 168
Pronominal predicates (*mine, ours, yours*, etc.); Human indicative predicates (*There he is!...)*; Ordinal numerals (*first, second*, etc.); Interrogative words as pronouns, predicates and adjs.; Tag question.

Lesson 10 దసరా పండగ Dasara Festival 182
Oblique base of plural noun; Adjectival predicates (*good one*).

Lesson 11 ఇప్పుడు టైమెంత?
What is the time now? 193
Time expressions; Fractions; More numerals.

REVIEW 2 **Lesson 12** కూరగాయలు ఏం ఉన్నాయి?
What vegetables are available? 205

UNIT III **Lesson 13** నీకు ఉద్యోగం ఉందా? Do you have a job? 212
Dative case; Predicate markers; Degrees of respect.

Lesson 14 మీ ఊళ్ళో ఏమేం ఉన్నాయి?
What are there in your town? 234
Dative case contd.; Nominal and adjectival predicates.

Lesson 15 పొడుపు కథ A Riddle 256
Dubitative marker; Dubitative word; Use of kādu (*is not*) and lēdu (*is not there*).

Lesson 16 మీకు ఏం కావాలి? What do you want? 272
Defective verbs *kāvāli* (*want*), *oddu* (*don't want*); Dative subject; Expressions like *nothing, nobody, nowhere*, etc.; Adverbial marker *gā*.

Lesson 17 నీకు పంచదార అక్కర్లేదు
You don't need sugar 282
More defective verbs *akkarlēdu* (*don't need/require*). *cālu* (*be enough*); Ablative case (*from*); More on dative; More numerals; *Either...or...* structure.

REVIEW 3 **Lesson 18** గుడి – బడి Temple and School 302

UNIT IV **Lesson 19** చూడు వీరు ఎవరో! See who he is! 307
Some compound sentences; *i* ending verbs; More on dative.

Lesson 20 నేను సినిమాకు వెళ్ళాలి
I have to go to a movie 321
Obligatory forms (*have to*); Accusative case; Direct and indirect objects; Sociative case (*with*); Separable and inseparable possession (*Ravi has a book; Ravi has sense.*); More on dative and locative.

Lesson 21 మామిడి తోట A mango grove 336
Present tense; Purposive case (*for*); Adverbializer of manner (*looks like x, talks like y*); Indefinite pronouns (*someone, somebody, something*, etc.); Address terms/ markers.

Lesson 22 ఏం చేస్తున్నావు? What are you doing? 350
Present tense contd.; Locative function of dative suffix.; Some adverbs; Quantitative adjs. (*those many, these many*...).

Lesson 23 నేను రేడియో కొంటున్నాను I am buying a radio 364
Present tense contd.; More on dative; Inferior address markers.

REVIEW 4 **Lesson 24** ఉత్తరం A letter 376

UNIT V **Lesson 25** ఎక్కువగా తినటం మంచిది కాదు
Eating too much is not good 382
Gerund (*ing* form of the verb); Present negative; Comparative marker (*than*); Dubitative marker to express uncertainty.

Lesson 26 సినిమాకు పోదాం; వస్తావా?
Let's go to a movie; will you come? 396
Future tense; Hortative (*Let us* forms); Accusative forms of I and II person pronouns; More on dative subject.

Lesson 27 టిక్కెట్లు దొరకవు Tickets will not be available 413
Future negative; Dative as directional (*towards*); Compound verbs; Use of certain nouns and English words as verbs.

Lesson 28 నీ రేడియో బాగుచేశాను I repaired your radio 425
Past tense.

Lesson 29 విద్యుచ్ఛక్తిని వృథా చెయ్యకూడదు
We should not waste electricity 434
Infinitive; Past negative; Permissive (*may*); Prohibitive (*shoud not*); Persuasive form (*why don't you...*); Use of hortative in sentences expressing *planning to, have a desire to*; More on gerund; Directional (*towards*); Postpositions *through, from inside, into, about* etc.; More on instrumental case.

REVIEW 5 **Lesson 30** ఇవ్వేళ మీ ఇంట్లో కూరలేమిటి?
What vegetables did you cook for today? 450

UNIT VI **Lesson 31** అన్నం తింటూ చదవకు
Don't read while eating 456
Present adverbial participle (*eating while talking, came laughing, etc.*); Present/progressive adjectival participle (*playing children,* etc.); Informative base (*ask to eat,* etc.); More on dative and dative subject; Sentences expressing *Not only ... but also*.

Lesson 32 అందితే జుట్టు అందకపోతే కాళ్ళు
Catch by hair if you can; otherwise surrender 473
Conditional (*if* clause); Negative conditional; Request question (*What shall I do? Shall I give you something?*); Some oblique bases; Expression like *I am planning that I must...*; More on dative; Postposition *within*; More on conditional.

Lesson 33 వాన కురుస్తోంది It is raining 489
s ending verbal bases; Obligatory adjectival participle (*that one has to...*); Future continuous (*will be raining*).

Lesson 34 బల్లలు తుడిచావా?
Did you clean the tables? 498
c ending verbal bases.

Lesson 35 బ్రెడ్డు కాలుస్తున్నాను
I am toasting the bread 506
Derived transitive verbs(*to stop and stop something, etc.*); Verbal base *tǣ*; Feminine inferior address markers; More on dative.

REVIEW 6 **Lesson 36** ఇదేనండీ మా పొలం! This is our farm, sir! 516

UNIT VII **Lesson 37** ముఖర్జీగారు ప్రిన్సిపాల్ అయ్యారు

Mr. Mukharjee became the Principal 525

The verbs *pō* and *kā* in past tense; More defective verb forms (*to know*); More on dative subject; Expressions *ago, otherwise*; Use of conditional and dubitative; More on dative; Adverbializers to express *As* and *like*.

Lesson 38 నా కోసం ఎవరైనా వచ్చారా?

Did anybody come for me? 540

Expressions *anybody, anywhere, whatever, whichever, etc.*; More on time expression; More on verb *paḍu* 'to fall'; More on compound sentences; More on sociative case suffix (*with*).

Lesson 39 మీ తమ్ముడు పరీక్ష పాసయ్యాడా?

Has your brother passed the examination? 554

More forms of the verb *kā* 'to become'; Compound verbs with *uMḍu*; Emphatic conditional (*if* clause with emphasis).

Lesson 40 శర్మా! నీకు వెయ్యేళ్ళ ఆయుష్షు!

Sarma! You will live for thousand years! 561

c/s ending verbs in past negative; Peculiar use of conditional; *Unless* construction; More on gerund and dative.

Lesson 41 అక్కడ నిల్చున్న మనిషి ఎవరు?

Who is the person standing there? 569

Past adjectival pariticiple (as in phrases like *written* word; *that which came*, etc.); Future/non-past adjectival participle (*that which will go*) ; Nominalized adjs. (*that which came*); Adjectival participle predicates as in sentences like *You are the one who passed*; Conjunction *gāni* in a compound sentence; More on dubitative marker used in a compound sentence; More on dative; Compound verb *about to* ....

REVIEW 7 **Lesson 42** నేనిక్కడ పెట్టిన కోటు ఏమైంది?

What happened to the coat that I kept here? 589

UNIT VIII **Lesson 43** వాన వచ్చేటట్లుంది

It looks as though it would rain now 599

Derived manner adverb (*in the manner as someone asked*);

Expressions like *It seems/looks like*; Count pronouns (*many*) and mass pronouns (*much*); Negative adjectival participles (*un-asked, undone*, etc.); Nominalized negative adjectival participles (*that which does not go*); Expressions like *as someone goes on talking...*; More on the use of gerund.

Lesson 44 నేను అల్లుతున్నప్పుడు While I am knitting 612

Temporal adverbs (*while coming, when came*, etc.); Quantitative modifiers derived from verb (*as many as, as much as*); Expressions like *It seems/looks like he did not give; By the time someone came...;* More on the use of gerund; Adjectives of kind; Past tense of *Iēdu*; A special use of adjectival paticiple predicates in a verbless sentences like *The one who came is Ravi*.

Lesson 45 చెప్పి, చెప్పకుండా...
Having told and without telling... 627

Past adverbial participle (*having gone, having asked*, etc.) and its negative (*without going, without asking*); More on dative.

Lesson 46 నువ్వు వచ్చి ఎంత సేపైంది?
How long since you came? 638

Some temporal expressions (expressions involving time); Expressions like *intend/decide to..., need not....*

Lesson 47 కంప్యూటర్ సంగీతం Computer Music 646

A formal use of language as in newspapers; Sentences with reporting verb (direct and indirect speech).

REVIEW 8 **Lesson 48** సుబ్బారావు అరిచాడు Subbarao shouted 657

UNIT IX **Lesson 49** ఆమె వచ్చి ఉంటుంది
She would have come 664

Expressions like *will/would have..., will/would be...*; Another Imperative negative form of the verb.

Lesson 50 చాముండి కొండ మీద
On the Chamundi Hill 671

Abilitative and its negative (*can/cannot*) forms; Expressions like *as soon as*; Postpositions equivalent to *due to, because of...*; Past obligatory form (*had to...*); Expression of distribution of things *between* and *among*; More on address markers.

Lesson 51 కావచ్చు; కాకపోవచ్చు!
May be or May not be! 684
Probabilistic (*may, may not...*); Reporting particle (*It is told that...*); Future obligatory (*will have to...*); More on dative; Compound verbal bases formed with the use of verbs *ceyyi* 'to do', *peṭṭu* 'to put/place' , and *kā* 'to become'.

Lesson 52 రానివ్వటం రానివ్వకపోవటం
Allowing or not allowing to come 696
Permissive verb (*let/allow to...*); Negative form of gerund (*not doing*); Obligatory conditional (*if one has to...*); An expression with assurance.

Lesson 53 వచ్చినా రాకపోయినా Whether comes or not 704
Concessive and its negative (*though, thgough not*); Defective verbs in various tenses; *cu* ending verbs; More on tag questions.

REVIEW 9 **Lesson 54** తెల్లవారటం – పొద్దుగూకటం Dawn and Dusk 716

UNIT X **Lesson 55** మేకను పట్టుకున్న కొండచిలువ
The python that swallowed a goat 724
A special group of verbs; Auxiliary verb *pō* to express a sense of completeness to the verb; Stative verbs (*It is dead; It is alive; He is sitting,* etc.); Expression like *immediately after* (*as soon as*).

Lesson 56 ఆగటం – ఆపటం
Stopping and Stopping (something) 732
Some sets of intransitive and transitive verbs; Auxiliary verb *veyyi* to express a sense of completeness to the verb.

Lesson 57 పూలు కోయించి ఇస్తాను
I will get the flowers plucked and give 741
Causative verbs; An expression of assurance.

Lesson 58 పళ్ళేలు తెచ్చుకున్నాను
I brought plates for myself 750
Reflexive verb (*do for self*); Oblique forms of some pronouns; Expression like *What is there in it..., what is great about it....*

Lesson 59 తెనాలి రామకృష్ణుడు (కథ)
Tenali Ramakrishnudu (a story) 760

Historical/remote past (expressions like *used to...*); Historical/remote past continuous; Abilitative verb in different tenses (*is/was/will be able to...*) and their negative forms; More on causative; Passive voice; Auxiliary verb *tīru* to express a sense of definiteness and certainty to the verb; Royal/most formal/most honorific II per. pronouns; Expressions like *could not remain without saying, remained without saying, etc.*

REVIEW X **Lesson 60** మీరు వివాహం చేసుకోకపోవటానికి కారణం?
What is the reason for you not marrying? 774

OVERALL REVIEW 1
Lesson 61 అప్పులివ్వటంలో అపూర్వ ప్రయోగం
A novel experiment in lending 787

OVERALL REVIEW 2
Lesson 62 పేదవాళ్ళు The poor people 791

OVERALL REVIEW 3
Lesson 63 ప్రపంచం లోని కొన్ని వింతలు
Some wonders of the world 796

OVERALL REVIEW 4
Lesson 64 అంగారక గ్రహం The planet Mars 802

APPENDIX I
List of Vocabulary Items introduced in the Course 805

APPENDIX II
Index of the Suffixes, Particles and Function words occurring in the Grammar Notes 824

APPENDIX III
Index of the technical and grammatical terms occurring in the Grammar Notes 834

APPENDIX IV
List of words with glosses occurring in Script exercises 834

UNIT I

Lesson 1

అది ఏమిటి? ఆయన ఎవరు? WHAT IS THAT?
अदि एमिटि? आयन ऐवरु? AND WHO IS HE?
adi ēmiṭi? āyana evaru?

రవి : అది ఏమిటి? What is that?
रवि : अदि एमिटि?
ravi : adi ēmiṭi?

గిరి : అది కుర్చీ. That is a chair.
गिरि : अदि कुर्ची।
giri : adi kurcī.

రవి : ఇది ఏమిటి? What is this?
रवि : इदि एमिटि?
ravi : idi ēmiṭi?

గిరి : ఇది బల్ల.	This is a table.
गिरि : इदि बल्ल।	
giri : idi balla.	
రవి : ఇది గోడ. అది వాకిలి.	This is a wall.
रवि : इदि गोड। अदि वाकिलि।	That is a threshold.
ravi : idi gōḍa. adi vākili.	
ఇది కాయితం. అది కలం.	This is a paper.
इदि कायितं। अदि कलं।	That is a pen.
idi kāyitaM. adi kalaM.	
ఇది పుస్తకం.	This is a book.
అది గడియారం.	That is a clock/watch.
इदि पुस्तकं। अदि गडियारं।	
idi pustakaM.	
adi gaḍiyāraM.	
ఇది కుక్క. అది పిల్లి.	This is a dog. That is a cat.
इदि कुक्क। अदि पिल्लि।	
idi kukka. adi pilli.	
గిరి : ఏది తలుపు? ఏది కిటికీ?	Which is the door?
गिरि : एदि तलुपु? एदि किटिकी?	Which is the window?
giri : ēdi talupu? ēdi kiṭikī?	
రవి : ఇది తలుపు. అది కిటికీ.	This is the door?
रवि : इदि तलुपु। अदि किटिकी।	That is the window.
ravi : idi talupu. adi kiṭikī.	

రవి :	ఆయన ఎవరు?	Who is he?
रवि :	आयन ऐवरु?	
ravi :	*āyana evaru?*	
లత :	ఆయన మాష్టరుగారు.	He is a teacher.
लत :	आयन माष्टरुगारु।	
lata :	*āyana māṣṭarugāru.*	
రవి :	ఆమె ఎవరు?	Who is she?
रवि :	आमे ऐवरु?	
ravi :	*āme evaru?*	
లత :	ఆమె టీచరుగారు.	She is a teacher?
लत :	आमे टीचरुगारु।	
lata :	*āme ṭīcarugāru.*	
రవి :	ఈయన ఎవరు? ఈమె ఎవరు?	Who is he and who is she?
रवि :	ईयन ऐवरु? ईमे ऐवरु?	
ravi :	*īyana evaru? īme evaru?*	
లత :	ఈయన ప్రిన్సిపాల్‌గారు.	He is the Principal.
	ఈమె డాక్టరుగారు.	She is the doctor.
लत :	ईयन प्रिन्सिपाल्गारु।	
	ईमे डाक्टरुगारु।	
lata :	*īyana prinsipālgāru.*	
	īme ḍākṭarugāru.	
రవి :	ఆయన రామారావుగారు. ఆమె లీలగారు.	He is Mr. Ramarao.
रवि :	आयन रामारावुगारु । आमे लीलगारु।	She is Ms. Leela.
ravi :	*āyana rāmārāvu gāru. āme līlagāru.*	

లత :	రామారావుగారు ఎవరు?	What is Mr. Ramarao?
	లీలగారు ఎవరు?	What is Ms. Leela?
लत :	रामारावुगारु ऐवरु?	
	लीलगारु ऐवरु?	
lata :	*rāmārāvugāru evaru?*	
	līlagāru evaru?	

రవి :	రామారావు డాక్టరు. లీల టీచరు.	Ramarao is a doctor.
रवि :	रामारावु डाक्टरु। लील टीचरु।	Leela is a teacher.
ravi :	*rāmārāvu ḍākṭaru. līla ṭīcaru.*	

లత :	ఈమె కమల. ఈయన సుబ్బారావు.	She is Kamala.
लत :	ईमे कमल। ईयन सुब्बारावु।	He is Subbarao.
lata :	*īme kamala. īyana subbārāvu.*	

రవి :	కమల విద్యార్థిని.	Kamala is a student.
	సుబ్బారావు విద్యార్థి.	Subbarao is a student.
रवि :	कमल विद्यार्थिनि।	
	सुब्बारावु विद्यार्थि।	
ravi :	*kamala vidyārthini.*	
	subbārāvu vidyārthi.	

లత :	ఎవరు మోహన్? ఎవరు విజయ?	Who is Mohan?
लत :	ऐवरु मोहन्? ऐवरु विजय?	Who is Vijaya?
lata :	*evaru mōhan? evaru vijaya?*	

రవి :	ఆయన మోహన్. ఈమె విజయ.	He is Mohan.
रवि :	आयन मोहन्। ईमे विजय।	She is Vijaya.
ravi :	*āyana mōhan. īme vijaya.*	

DRILLS

a. Response drill

Model (i) అది ఏమిటి? (బల్ల) — అది బల్ల.
अदि एमिटि? (बल्ल) — अदि बल्ल।
adi ēmiṭi? (balla) — *adi balla.*

1. అది ఏమిటి? (కుర్చీ)
   अदि एमिटि? (कुर्ची)
   adi ēmiṭi? (kurcī)

2. అది ఏమిటి? (కలం)
   अदि एमिटि? (कलं)
   adi ēmiṭi? (kalaM)

3. అది ఏమిటి? (గడియారం)
   अदि एमिटि? (गडियारं)
   adi ēmiṭi? (gaḍiyāraM)

4. అది ఏమిటి? (గోడ)
   अदि एमिटि? (गोड)
   adi ēmiṭi? (gōḍa)

Model (ii) ఆయన ఎవరు? (మాష్టరుగారు) — ఆయన మాష్టరుగారు.
आयन ऐवरु? (माष्टरुगारु) — आयन माष्टरुगारु।
āyana evaru? (māṣṭarugāru) — *āyana māṣṭarugāru.*

1. ఆయన ఎవరు? (డాక్టరు)
   आयन ऐवरु(डाक्टरु)
   āyana evaru? (ḍākṭaru)

2. ఈయన ఎవరు? (రామయ్యగారు)
   ईयन ऐवरु (रामय्यगारु)
   īyana evaru? (rāmayyagāru)

3. ఆమె ఎవరు? (ప్రిన్సిపాల్)
   आमे ऐवरु (प्रिन्सिपाल्)
   āme evaru? (prinsipāl)

4. ఈమె ఎవరు? (సీత)
   ईमे ऐवरु ? (सीत)
   īme evaru? (sīta)

Model (iii) గిరి ఎవరు? (మాష్టరు) — గిరి మాష్టరు.
गिरि ऐवरु (माष्टरु) — गिरि माष्टरु ।
giri evaru? (māṣṭaru) — *giri māṣṭaru.*

1. రామారావు ఎవరు? (విద్యార్థి)
   रामारावु ऐवरु? (विद्यार्थि)
   rāmārāvu evaru? (vidyārthi)

2. గిరిజ ఎవరు? (టీచరు)
   गिरिज ऐवरु? (टीचरु)
   girija evaru? (ṭīcaru)

3. లత ఎవరు? (డాక్టరు)
   लत ऐवरु? (डाक्टरु)
   lata evaru? (ḍākṭaru)

4. కమల ఎవరు? (విద్యార్థిని)
   कमल ऐवरु? (विद्यार्थिनि)
   kamala evaru? (vidyārthini)

Model (iv) ఏది బల్ల? ఏది కుర్చీ?
एदि बल्ल? एदि कुर्ची?
ēdi balla? ēdi kurcī?

అది బల్ల. ఇది కుర్చీ.
अदि बल्ल। इदि कुर्ची।
adi balla. idi kurcī.

1. ఏది కుక్క? ఏది పిల్లి?
   एदि कुक्क? एदि पिल्लि?
   ēdi kukka? ēdi pilli?

2. ఏది పుస్తకం? ఏది గడియారం?
   एदि पुस्तकं? एदि गडियारं?
   ēdi pustakaM? ēdi gaḍiyāraM?

3. ఏది కలం? ఏది కాయితం?
   एदि कलं? एदि कायितं?
   ēdi kalaM? ēdi kāyitaM?

4. ఏది గోడ? ఏది వాకిలి?
   एदि गोड? एदि वाकिलि
   ēdi gōḍa? ēdi vākili?

b. Transformation drill

Model (i) అది పిల్లి.
अदि पिल्लि।
adi pilli.

అది ఏమిటి?
अदि एमिटि?
adi ēmiṭi?

1. అది కుక్క.
   अदि कुक्क।
   adi kukka.

2. అది గోడ.
   अदि गोड।
   adi gōḍa.

3. ఇది కలం.
   इदि कलं।
   idi kalaM.

Model (ii) ఆమె టీచరు. ఆమె ఎవరు?
आमे टीचरु। आमे ऐवरु?
āme ṭīcaru. *āme evaru?*

1. ఆమె డాక్టరు.
आमे डाक्टरु।
āme ḍākṭaru.

2. ఈమె సుగుణ.
ईमे सुगुण।
īme suguṇa.

3. ఈమె విద్యార్థిని.
ईमे विद्यार्थिनि ।
īme vidyārthini.

Model (iii) ఆయన మాష్టరు. ఆయన ఎవరు?
आयन माष्टरु। आयन ऐवरु?
āyana maṣṭaru. *āyana evaru?*

1. ఆయన డాక్టరు.
आयन डाक्टरु।
āyana ḍākṭaru.

2. ఈయన శేఖర్
ईयन शेखर्।
īyana śēkhar.

3. ఈయన విద్యార్థి.
ईयन विद्यार्थि।
īyana vidyārthi.

EXERCISES

a. Fill in the blanks.

1. అది/अदि/*adi* _____ . (clock)
2. అది/अदि/*adi* _____ . (threshold)
3. అది/अदि/*adi* _____ . (wall)
4. అది/अदि/*adi* _____ . (table)
5. అది/अदि/*adi* _____ . (door)
6. అది/अदि/*adi* _____ . (chair)
7. అది/अदि/*adi* _____ . (cat)
8. అది/अदि/*adi* _____ . (dog)

b. Fill in the blanks using అది अदि *adi* / ఇది इदि *idi* or ఆయన आयन *āyana* or ఆమె आमे *āme* / ఈమె ईमे *īme*. Assume that the object is near if the picture is nearer, and distant if the picture is farther.

1. _____ కుక్క कुक्क *kukka*.

2. _____ బల్ల बल्ल *balla*.

3. _____ మాష్టరు माष्टरु *māṣṭaru*.

4. _____ కమల कमल *kamala*.

5. _____ పుస్తకం पुस्तकं *pustakaM*.

6. _____ వాకిలి वाकिलि *vākili*.

7. _____ డాక్టరు डाक्टरु *ḍākṭaru*.

8. _____ విజయ विजय *vijaya*.

c. Answer the following questions. Assume the object is near if the picture is near and distant if the picture is farther.

1. ఇది ఏమిటి?
   इदि एमिटि?
   idi ēmiṭi?

2. అది ఏమిటి ?
   अदि एमिटि?
   adi ēmiṭi

3. ఇది ఏమిటి?
   इदि एमिटि?
   idi ēmiṭi?

4. అది ఏమిటి?
   अदि एमिटि?
   adi ēmiṭi?

5. ఈయన ఎవరు?
   ईयन ऐवरु?
   īyana evaru?

6. ఆయన ఎవరు?
   आयन ऐवरु?
   āyana evaru?

7. ఈమె ఎవరు?
   ईमे ऐवरु?
   īme evaru?

8. ఆమె ఎవరు?
   आमे ऐवरु?
   āme evaru?

VOCABULARY

అది	अदि	*adi*	that (neut. pro.)
ఏమిటి	एमिटि	*ēmiṭi*	what (pro.)
కుర్చీ	कुर्ची	*kurcī*	chair
ఇది	इदि	*idi*	this (pro.)
బల్ల	बल्ल	*balla*	table/bench
గోడ	गोड	*gōḍa*	wall
వాకిలి	वाकिलि	*vākili*	threshold
కాయితం	कायितं	*kāyitaM*	paper
కలం	कलं	*kalaM*	pen
పుస్తకం	पुस्तकं	*pustakaM*	book
గడియారం	गडियारं	*gaḍiyāraM*	clock/watch
కుక్క	कुक्क	*kukka*	dog
పిల్లి	पिल्लि	*pilli*	cat
ఏది	एदि	*ēdi*	which (pro.)
తలుపు	तलुपु	*talupu*	door
కిటికీ	किटिकी	*kiṭikī*	window
ఆయన	आयन	*āyana*	he (rem. hon.); that gentleman
ఎవరు	ऐवरु	*evaru*	who
మాష్టరు	माष्टरु	*māṣṭaru*	a male teacher
–గారు	–गारु	*-gāru*	an honorific marker
ఆమె	आमे	*āme*	she (pro.)
టీచరు	टीचरु	*ṭīcaru*	teacher (pro.)
ఈయన	ईयन	*īyana*	he/this gentleman (prox. hon.)
ఈమె	ईमे	*īme*	she/this lady or girl (prox. hon.)
ప్రిన్సిపాల్	प्रिन्सिपाल्	*prinsipāl*	principal (pro.)
డాక్టరు	डाक्टरु	*ḍākṭaru*	a doctor
విద్యార్థిని	विद्यार्थिनि	*vidyārthini*	female student
విద్యార్థి	विद्यार्थि	*vidyārthi*	male student

GRAMMAR NOTES

1.1. In this lesson equational sentences which are verbless in Telugu are introduced. These verbless sentences have a noun phrase (NP) as subject and another NP as predicate. A noun phrase can be a noun, or a pronoun or an adjective + noun combination. These sentences may be equated with Hindi and English sentences like:

वह मेज है। *That is a table.*

Here the 'be' form ('is' in the present example) which is called 'copula' is absent in the corresponding Telugu sentences. The article (*a, an* and *the*) which is normally used before a noun in English is not required in a Telugu sentence.

అది బల్ల.	अदि बल्ल।	*adi balla.*	'That (is a) table.'
ఆయన డాక్టరు.	आयन डाक्टरु।	*āyana ḍākṭaru.*	'He (is a) doctor.'

1.2. The following pronouns are introduced in this lesson.

	to refer to remote objects	*to refer to proximate objects*
Third person neuter singular	అది अदि *adi*	ఇది इदि *idi*
Third person human masculine honorific singular	ఆయన आयन *āyana*	ఈయన ईयन *īyana*
Third person human feminine honorific singular	ఆమె आमे *āme*	ఈమె ईमे *īme*

1.3. The interrogative words ఏమిటి एमिटि *ēmiṭi* 'what'; ఏది एदि *ēdi* 'which' and ఎవరు ऐवरु *evaru* 'who' are also introduced in this lesson. ఎవరు ऐवरु *evaru* is used for human nouns, and ఏమిటి एमिटि *ēmiṭi* and ఏది एदि *ēdi* are used for neuter nouns. (animals and non-living objects)

ఆయన / ఈయన ఎవరు? आयन / ईयन ऐवरु?
āyana / īyana evaru? 'Who is he?'

ఆమె / ఈమె ఎవరు?	आमे / ईमे ऐवरु?
āme / īme evaru?	'Who is she?'
రామారావు ఎవరు?	रामारावु ऐवरु?
rāmarāvu evaru?	'Who/What is Ramarao?'
విజయ ఎవరు?	विजय ऐवरु?
vijaya evaru?	'Who/What is Vijaya?'
అది / ఇది ఏమిటి?	अदि / इदि एमिटि?
adi / idi ēmiṭi?	'What is that/this?'
ఏది కుక్క / గోడ?	एदि कुक्क / गोड?
ēdi kukka / gōḍa?	'Which is the dog/wall?'

1.3.1. Notice that the distinction between "what' and 'who' in English sentences such as *What is Ramarao?* and *Who is Ramarao?* does not exist in Telugu. ఎవరు ऐवरु *evaru* when used as a predicate can stand for both *what* and *who*.

రామారావు ఎవరు?	रामारावु ऐवरु?
rāmārāvu evaru?	'Who/What is Ramarao?'

But, when used as the subject of the sentences, it (ఎవరు ऐवरु *evaru*) normally denotes 'who' alone.

ఎవరు రామారావు?	ऐवरु रामारावु?
evaru rāmārāvu?	'Who is Ramarao?'

1.4. –గారు –गारु *-gāru* is an honorific marker. When added to a human noun, it denotes respect to the person denoted by that noun. –గారు –गारु *-gāru* can go with a common noun as well as with a proper noun.

డాక్టరుగారు	डाक्टरुगारु
ḍākṭarugāru	'doctor (hon.)'
లతగారు	लतगारु
latagāru	'Ms. Latha'
రామారావుగారు	रामारावुगारु
rāmārāvugāru	'Mr. Ramarao'

ఆయన డాక్టరుగారు.	आयन डाक्टरुगारु।
āyana ḍākṭarugāru.	'He is a doctor (hon.)'
ఆమె లీలగారు.	आमे लीलगारु।
āme līlagāru.	'She is Ms. Leela.'
ఎవరు సీతగారు?	ऐवरु सीतगारु?
evaru sītagāru	'Who is Ms. Seeta?'

1.5. Telugu Script I

In this lesson and in the next four lessons to come the Telugu script is introduced. The script is presented not in traditional order, but in groups of letters - each group consisting of letters with similarities in their shape. The consonant symbols in Telugu script just do not represent the respective consonant alone, and they represent the respective consonants along with the vowel అ अ *a*.

1.5.1.

ల	అ	ఆ	త	ట
ल	अ	आ	त	ट
la	*a*	*ā*	*ta*	*ṭa*

Read the following.

అల	ఆట	లత	తల
अल	आट	लत	तल
ala	*āṭa*	*lata*	*tala*

అలత	అతల	లతతల
अलत	अतल	लततल
alata	*atala*	*latatala*

1.5.2.

న	స	గ
न	स	ग
na	*sa*	*ga*

Read the following.

నగ	నస	గస	ఆన	తన	నటన	ఆలన
नग	नस	गस	आन	तन	नटन	आलन
naga	*nasa*	*gasa*	*āna*	*tana*	*naṭana*	*ālana*

1.5.3.

ఇ	ఞ	ణ
इ	ञ	ण
i	*ña*	*ṇa*

Read the following:

ఇల	ఇట	గణగణ
इल	इट	गणगण
ila	*iṭa*	*gaṇagaṇa*

1.5.4.

ం	ర	ఠ	ఈ	ఝ	య
ं	र	ठ	ई	झ	य
M	*ra*	*ṭha*	*ī*	*jha*	*ya*

1.5.4.1. ం ṁ *M* is called *sunna* or *anusvāram* in Telugu. It occurs only after a vowel. That can be followed by nothing, i.e, word final position, or by a non-nasal consonant, i.e., a word medial position. The following chart shows the pronunciation value of the *sunna* in different positions.

CONTEXT					PRONUNCIATION	
Before velar stops	क	ख	ग	घ	ङ्	velar nasal
	ka	*kha*	*ga*	*gha*	*ṅ*	
Before palatal stops	च	छ	ज	झ	ञ्	palatal nasal
	ca	*cha*	*ja*	*jha*	*ñ*	
Before retroflex stops	ट	ठ	ड	ढ	ण्	retroflex nasal
	ṭa	*ṭha*	*ḍa*	*ḍha*	*ṇ*	
Before dental stops	त	थ	द	ध	न्	dental nasal
	ta	*tha*	*da*	*dha*	*n*	
Before bilabial stops	प	फ	ब	भ	म्	bilabial nasal
	pa	*pha*	*ba*	*bha*	*m*	
Before semivowels	य	र	ल	व	म्	bilabial nasal or
	ya	*ra*	*la*	*va*	*m*	labiodental nasal
and fricatives,	श	ष	स	ह		[*ṁ*] as a dia-
	śa	*ṣa*	*sa*	*ha*		lect variation
and word final position						

Pronunciation of the Nasals

Coming to the pronunciation of the above said nasals, the velar nasal /*ṅ*/ is pronounced like the *n* in English words *bank, tank, monk* etc. and the palatal nasal /*ñ*/ like the *n* in English words *pinch, messenger,* etc. The retroflex nasal /*ṇ*/, is pronounced like the *n* in English words like *pint, pond,* etc., but with a difference that for the English *n* the tongue touches the tooth-ridge where as for the

Telugu retroflex nasal *ṇ* the tongue goes further back and touches the dome. The same is the case with all the retroflex consonants in Telugu. In order to facilitate this position of touching the dome the tongue is folded backwards, and hence these consonants are called retroflex consonants.

The dental nasal is pronounced like the *n* in English words like *panther, month,* etc. The bilabial nasal *m* is like the *m* in English words *man, name, camp, bomb,* etc.

The labiodental nasal *ṁ* is a dialect variation of the pronunciation of *sunna* or *anusvāram* ం ं *M*, occuring in the word final position, and before the semivowels and fricatives. It (the labiodental nasal) is pronounced very close to the *m* in English word *emphasis*. Thus the *sunna* or *anusvāram* ం ं *M* serves as a common symbol for the above said nasals. This can be comparable to the consonant *n* in English occurring in words like *monk, tank, king, song, pinch, lunch, ginger, pint, sand, month, panther,* etc. It (the *n*) is pronounced as velar nasal in the words *monk, tank, king, song,* since the following consonants *k* and *g* are velar sounds. In the words like *pinch* and *lunch* it is pronounced as palatal nasal since the following consonants *ch* represent a palatal sound. Similarly, it is pronounced as alveolar nasal in words like *pint* and *sand* since the following consonants *t* and *d* are alveolar sounds, and in words like *month* and *panther* it is pronounced as dental nasal since the following consonants *th* represent a dental sound.

In this script lesson words with *sunna* occurring before dental stop త त *ta*, the retroflex stop ట ट *ṭa*, and the velar stop గ ग *ga*, and in the word final position are presented. The pronunciation of *sunna* in these words, as stated above, is as follows.

WORDS	PRONUNCIATION OF *SUNNA*	
గంత गंत *gaMta*	*[ganta]*	dental nasal
గంట गंट *gaMṭa*	*[gaṇṭa]*	retroflex nasal
గంగ गंग *gaMga*	*[gaṅga]*	velar nasal
సగం सगं *sagaM*	*[sagaṁ]*	bilabial or labiodental nasal

Read the following

గంట	గంత	లయం	ఆలయం	ఆయన	ఈయన
गंट	गंत	लयं	आलयं	आयन	ईयन
gaMṭa	*gaMta*	*layaM*	*ālayaM*	*āyana*	*īyana*
రంగం	తరంగం	అంత	అంతం	అనంతం	ఇంత
रंगं	तरंगं	अंत	अंतं	अनंतं	इंत
raMgaM	*taraMgaM*	*aMta*	*aMtaM*	*anaMtaM*	*iMta*
ఈగ	నగరం	గంగ	రసం	సరసం	ఝణఝణ
ईग	नगरं	गंग	रसं	सरसं	झणझण
īga	*nagaraM*	*gaMga*	*rasaM*	*sarasaM*	*jhaṇajhaṇa*
నయం	నయనం	తరం	ఇతరం	సగం	గణగణ
नयं	नयनं	तरं	इतरं	सगं	गणगण
nayaM	*nayanaM*	*taraM*	*itaraM*	*sagaM*	*gaṇagaṇa*

1.5.5.

ఉ	ఊ	డ	ఢ	ద	ధ	థ
उ	ऊ	ड	ढ	द	ध	थ
u	*ū*	*ḍa*	*ḍha*	*da*	*dha*	*tha*

Read the following.

ఉడత	ఊడ	దడ	గద	ధగధగ
उडत	ऊड	दड	गद	धगधग
uḍata	*ūḍa*	*daḍa*	*gada*	*dhagadhaga*
గంధం	అందం	గడ	ఆడ	రథం
गंधं	अंदं	गड	आड	रथं
gaMdhaM	*aMdaM*	*gaḍa*	*āḍa*	*rathaM*
ధనం	తలగడ	దయ	ఉదయం	ఉండ
धनं	तलगड	दय	उदयं	उंड
dhanaM	*talagaḍa*	*daya*	*udayaM*	*uMḍa*
ధనధన	ఉంగరం	ఆదరం	ఉదరం	ధర
धनधन	उंगरं	आदरं	उदरं	धर
dhanadhana	*uṅgaraM*	*ādaraM*	*udaraM*	*dhara*

1.5.5.1. Notice from the above examples that the *sunna* ం ̇ *M*, represents న్ न् *n* before ద ద *da* and ధ ध *dha*, and it represents ణ్ ण् *ṇ* before డ ड *ḍa*.

1.5.6. Read the following sentences.

అది కాయితం.	ఇది కలం.	అది గడియారం.
अ*di kāyi*तं.	इ*di ka*लं.	अ*di* ग*ḍiyā*रं.
ఆయన రవి.	ఈయన నారాయణ	ఆమె లత.
आयन र*vi*.	ईयन *nārā*यण	आ*me* लत.
ఈమె సుగుణ.	ఈమె లీల	ఆమె సరస.
ई*me sugu*ण.	ई*me lī*ल	आ*me* सरस.

1.5.7. Rewrite the following sentences replacing the underlines letters with Telugu letters.

ఇది గోడ।	అది తలుపు।	ఈమె సీత।
idi gōḍa.	*adi talupu.*	*īme sīta.*
ఈయన నారాయణ।	ఆమె లత।	ఆయన రంగయ్య।
īyana nārāyaṇa.	*āme lata.*	*āyana raṅgayya.*

UNIT I

Lesson 2

నమస్కారమండీ! HELLO, SIR!

नमस्कारमंडी!

namaskāramaṀḍī!

గిరి : నమస్కారమండీ! Hello, sir!
गिरि: नमस्कारमंडी।
giri : namaskāramaṀḍī.

రావు : నమస్కారం. మీరు ఎవరు? Hello! Who are you?
रावु : नमस्कारं। मीरु ऐवरु?
rāvu : namaskāraM. mīru evaru?

గిరి : నేను కన్నడ విద్యార్థిని. I am a Kannada student
गिरि : नेनु कन्नड विद्यार्थिनि।
giri : nēnu kannaḍa vidyārthini.

ఇతను తెలుగు విద్యార్థి. — He is a Telugu student.
इतनु तेलुगु विद्यार्थि।
itanu telugu vidyārthi.

అతను తమిళ విద్యార్థి. — He is a Tamil Student.
अतनु तमिळ विद्यार्थि।
atanu tamiḷa vidyārthi.

ఆమె తెలుగు విద్యార్థిని. — She is a Telugu Student.
आमे तेलुगु विद्यार्थिनि।
āme telugu vidyārthini.

ఈమె మలయాళ విద్యార్థిని. — She is a Malayalam Student.
ईमे मळयाळ विद्यार्थिनि।
īme malayāḷa vidyārthini.

రావు : నాపేరు రామారావు. — My name is Ramarao.
रावु : ना पेरु रामारावु ।
ravu : nā pēru rāmārāvu.

ఈయన పేరు శర్మగారు. — His name is Mr. Sarma.
ईयन पेरु शर्मगारु ।
īyana pēru śarmagāru.

ఆయన పేరు రాజారామ్. — His name is Rajaram.
आयन पेरु राजाराम्।
āyana pēru rājārām.

గౌరి : నమస్కారమండీ! నా పేరు గౌరి. — Namaskaram Sir!
गौरि : नमस्कारमंडी। ना पेरु गौरि। — My name is Gowri.
gauri : namaskāramaṀḍī. nā pēru gauri.

నేను హిందీ విద్యార్థినిని. — I am a Hindi student.
नेनु हिन्दी विद्यार्थिनिनि।
nēnu hiMdī vidyārthinini.

ఈమె పేరు సరళ. ఆమె పేరు గిరిజ. — Her name is Sarala.
ईमे पेरु सरळ। आमे पेरु गिरिज। — Her name is Girija.
īme pēru saraḷa. āme pēru girija.

రావు : ఎవరి పేరు గిరిజ? — Whose name is Girija?
रावु : ऐवरि पेरु गिरिज?
rāvu : evari pēru girija?

గిరిజ : నా పేరండీ! — My name, Sir!
गिरिज: ना पेरंडी।
girija : nā pēraMḍī.

రావు : మీ పేరేమిటండీ? — What is your name, Sir?
रावु : मी पेरेमिटंडी?
rāvu : mī pērēmiṭanḍī?

గిరి : నా పేరు గిరి. ఇతని పేరు రవి. — My name is Giri. His name
అతని పేరు శంకర్. — is Ravi. His name is Sankar.
गिरि : ना पेरु गिरि। इतनि पेरु रवि।
अतनि पेरु शंकर।
giri : nā pēru giri. itani pēru ravi.
atani pēru śaṅkar.

రావు : ఎవరి పేరు రవి? — Whose name is Ravi?
रावु : ऐवरि पेरु रवि?
rāvu : evari pēru ravi?

గిరి : ఇతని పేరండీ! गिरि : इतनि पेरंडी। *giri : itani pēraMḍī!*	His name, Sir!
గౌరి : మీరెవరండీ? गौरि : मीरिवरंडी? *gowri : mīrevaranḍī?*	Who/what are you, Sir?
రావు : ఏమండీ, రాజారామ్‌గారూ! చెప్పండి. నేనెవరిని? रावु : एमंडी राजारामगारु। चेप्पंडि नेनेवरिनि। *rāvu : ēmaMḍī, rājārāmgārū!* *cheppaMḍi. nēnevarini?*	Hello, Mr. Rajaram! please tell. Who am I?
రాజారామ్ : మీరు ప్రిన్సిపాల్‌గారు राजाराम : मीरु प्रिन्सिपालगारु। *rājārām : mīru prinsipālgāru.*	You are the Principal.
గోపి : సార్! కాఫీ! गोपि : सार! काफी! *gopi : sār! kāfi!*	Sir! Coffee!
గౌరి : అతనెవరండీ? गौरि : अतनेवरंडी? *gowri : atanevaraMḍī?*	Who is he, Sir?
రావు : ఏమయ్యా! చెప్పు. నువ్వెవరివి? रावु : एमय्या। चेप्पु। नुव्वेवरिवि? *rāvu : ēmayyā! ceppu nuvvevarivi?*	Mister! Tell, Who are you?

గోపి : నేను అటెండర్ని.	I am an attender.
गोपि : नेनु अटेंडर्नि।	
gopi : nēnu aṭeMḍarni.	
రాజారామ్ : అతను అటెండరు.	He is an attender.
राजाराम : अतनु अटेंडरु।	
rājārām : atanu aṭeMḍaru.	
రావు : నువ్వు అటెండరువి.	You are an attender.
నీ పేరు కూడా చెప్పు.	
रावु : नुव्वु अटेंडरुवि।	Tell your name too.
नी पेरु कूडा चेप्पु।	
rāvu : nuvvu aṭeMḍaruvi.	
nī pēru kūḍā ceppu.	
గోపి : నా పేరు గోపి.	My name is Gopi.
गोपि : ना पेरु गोपि।	
gōpi : nā pēru gōpi.	
రావు : అదేమిటి? ఆయనెవరు?	What is that? who is he?
रावु : अदेमिटि? आयनेवरु?	
rāvu : adēmiṭi? āyānevaru?	
గోపి : అది కాఫీ. ఆయన	That is coffee.
మాష్టరుగారు.	He is a teacher.
गोपि : अदि काफी। आयन	
माष्टरुगारु।	
gōpi : adi kāfī. āyana	
māṣṭarugāru.	

DRILLS

a. Response drill

Model (i) మీరు ఎవరు? (మాష్టరు) నేను మాష్టర్ని.
मीरु ऐवरु? (माष्टरु) नेनु माष्टर्नि।
mīru evaru? (māṣṭaru) *nēnu māṣṭarni*

1. మీరు ఎవరు? (డాక్టరు)
   मीरु ऐवरु? (डाक्टरु)
   mīru evaru? (ḍākṭaru)
2. మీరు ఎవరు? (విద్యార్థి)
   मीरु ऐवरु? (विद्यार्थि)
   mīru evaru? (vidyārthi)
3. మీరు ఎవరు? (రవి)
   मीरु ऐवरु? (रवि)
   mīru evaru? (ravi)
4. మీరు ఎవరు? (విద్యార్థిని)
   मीरु ऐवरु? (विद्यार्थिनि)
   mīru evaru? (vidyārthini)

Model (ii) అతను ఎవరు? (డాక్టరు) అతను డాక్టరు.
अतनु ऐवरु? (डाक्टरु) अतनु डाक्टरु।
atanu evaru? (ḍākṭaru) *atanu ḍākṭaru.*

1. ఇతను ఎవరు? (విద్యార్థి)
   इतनु ऐवरु? (विद्यार्थि)
   itanu evaru? (vidyārthi)
2. ఈమె ఎవరు? (సరళ)
   ईमे ऐवरु? (सरळ)
   īme evaru? (sarala)
3. ఆమె ఎవరు? (విద్యార్థిని)
   आमे ऐवरु? (विद्यार्थिनि)
   āme evaru? (vidyārthini)
4. అతను ఎవరు? (హరి)
   अतनु ऐवरु? (हरि)
   atanu evaru? (hari)

Model (iii) నేను ఎవరిని? (మాష్టరు) మీరు మాష్టరుగారు.
नेनु ऐवरिनि? (माष्टरु) मीरु माष्टरुगारु।
nēnu evarini? (māṣṭaru) *mīru māṣṭarugāru.*

1. నేను ఎవరిని? (డాక్టరు)
   नेनु ऐवरिनि? (डाक्टरु)
   nēnu evarini? (ḍākṭaru)
2. నేను ఎవరిని? (సీత)
   नेनु ऐवरिनि? (सीत)
   nēnu evarini? (sīta)
3. నేను ఎవరిని? (టీచరు)
   नेनु ऐवरिनि? (टीचरु)
   nēnu evarini? (ṭīcharu)
4. నేను ఎవరిని? (గిరి)
   नेनु ऐवरिनि? (गिरि)
   nēnu evarini? (giri)

Model (iv) నేను ఎవరిని? (విద్యార్థి) నువ్వు విద్యార్థివి.
नेनु ऐवरिनि? (विद्यार्थि) नुव्वु विद्यार्थिवि।
nēnu evarini? (vidyārthi) *nuvvu vidyārthivi.*

1. నేను ఎవరిని? (విద్యార్థిని)
नेनु ऐवरिनि? (विद्यार्थिनि)
nēnu evarini? (Vidyārthini)

2. నేను ఎవరిని? (అటెండరు)
नेनु ऐवरिनि? (अटेंडरु)
nēnu evarini? (aṭeMḍaru)

3. నేను ఎవరిని? (లత)
नेनु ऐवरिनि? (लत)
nēnu evarini? (lata)

4. నేను ఎవరిని? (గిరి)
नेनु ऐवरिनि? (गिरि)
nēnu evarini? (giri)

b. Transformation drill

Model (i) మీరు రవి. మీ పేరు రవి
मीरु रवि। मी पेरु रवि।
mīru ravi *mī pēru ravi*

1. నేను గిరిని.
नेनु गिरिनि।
nēnu girini.

2. ఇతను దయానిధి.
इतनु दयानिधि।
itanu dayānidhi.

3. ఈయన రంగా.
ईयन रंगा।
īyana raṅgā.

4. అతను నారాయణ.
अतनु नारायण।
atanu nārāyaṇa.

5. ఆయన రామారావు.
आयन रामारावु।
āyana rāmārāvu.

6. ఆమె గిరిజ.
आमे गिरिज।
āme girija.

Model (ii) ఆయన ఎవరు? చెప్పండి, ఆయన పేరేమిటి?
आयन ऐवरु? चेप्पंडि, आयन पेरेमिटि?
āyana evaru. *ceppaMḍi, āyana pērēmiṭi?*

1. నేను ఎవరిని?
नेनु ऐवरिनि?
nēnu evarini?

2. నువ్వు ఎవరివి?
नुव्वु ऐवरिवि?
nuvvu evarivi?

3. మీరు ఎవరు?
मीरु ऐवरु?
mīru evaru?

4. ఆమె ఎవరు?
आमे ऐवरु?
āme evaru?

5. ఈమె ఎవరు?
ईमे ऐवरु?
īme evaru?

6. ఈయన ఎవరు?
ईयन ऐवरु?
īyana evaru?

c. Expansion drill

Model (i) అతను ఎవరు? अतनु ऐवरु? *atanu evaru?*
అతను ఎవరండీ? अतनु ऐवरंडी? *atanu evaraMḍī?*

1. ఆమె పేరేమిటి?
आमे पेरेमिटि?
āme pērēmiṭi?

2. ఆమె సరళ.
आमे सरळ।
āme saraḷa.

3. మీరెవరు?
मीरेवरु?
mīrevaru?

Model (ii) నీ పేరు చెప్పు. नी पेरु चेप्पु। *nī pēru ceppu.*
నీ పేరు కూడా చెప్పు. नी पेरु कूडा चेप्पु। *nī pēru kūḍā ceppu.*

1. అతని పేరు చెప్పండి.
अतनि पेरु चेप्पंडि।
atani pēru ceppaMḍi.

2. నా పేరు చెప్పు
ना पेरु चेप्पु।
nā pēru ceppu.

3. మీ పేరు చెప్పండి.
मी पेरु चेप्पंडि।
mī pēru ceppaMḍi.

d. Substitution drill

Model (i)

ఆమె తెలుగు విద్యార్థిని.	आमे तेलुगु विद्यार्थिनि।	*āme telugu vidyārthini*
హిందీ	हिन्दी	*hiMdī.*
ఆమె హిందీ విద్యార్థిని.	आमे हिन्दी विद्यार्थिनि।	*āme hiMdī vidyārthini.*
కన్నడ	कन्नड	*kannaḍa*
తమిళ	तमिळ	*tamiḷa*
మలయాళ	मलयाळ	*malayāḷa*

Model (ii)

నా పేరు నారాయణ.	ना पेरु नारायण।	*nā pēru nārāyaṇa.*
నువ్వు	नुव्वु	*nuvvu*
నీ పేరు నారాయణ.	नी पेरु नारायण।	*nī pēru nārāyaṇa.*
అతను	इतनु	మీరు
अतनु	इतनु	मीरु
atanu	*itanu*	*mīru*

EXERCISES

a. Match the following.

1.	నేను नेनु *nēnu*	విజయ विजय *vijaya*	( )
2.	నువ్వు नुव्वु *nuvvu*	కమలని कमलनि *kamalani*	( )
3.	మీరు मीरु *mīru*	విద్యార్థివి विद्यार्थिवि *vidyārthivi*	( )
4.	అతను अतनु *atanu*	మాష్టరుగారు माष्टरुगारु *māṣṭarugāru*	( )
5.	ఆమె आमे *āme*	డాక్టరు डाक्टरु *ḍākṭaru*	( )

b. Answer the following questions using the clue words given in the parentheses, as shown in the model.

Model మీరు ఎవరు? (డాక్టరు) నేను డాక్టర్ని.
मीरु ऐवरु? (डाक्टरु) नेनु डाक्टरनि।
mīru evaru? (ḍākṭaru) *nēnu ḍākṭarni.*

1. మీరు ఎవరు? (టీచరు)
मीरु ऐवरु? (टीचरु)
mīru evaru? (ṭīcaru)

2. నువ్వు ఎవరివి? (విద్యార్థి)
नुव्वु ऐवरिवि? (विद्यार्थि)
nuvvu evarivi? (vidyārthi)

3. అతను ఎవరు? (అటెండరు)
अतनु ऐवरु? (अटेंडरु)
atanu evaru? (aṭeMḍaru)

4. ఆమె ఎవరు? (విద్యార్థిని)
आमे ऐवरु? (विद्यार्थिनि)
āme evaru? (vidyārthini)

c. Fill in the blanks with adjective forms of the pronouns given in the parentheses.

Model _____ (నేను) పేరు రాజు. నా పేరు రాజు.
_____ (नेनु) पेरु राजु। ना पेरु राजु।
_____ *(nēnu)* *pēru rāju.* *nā pēru rāju.*

1. _____ (నువ్వు) పేరు రవి.
_____ (नुव्वु) पेरु रवि।
_____ *(nuvvu)* *pēru ravi.*
2. _____ (అతను) పేరు గిరి.
_____ (अतनु) पेरु गिरि।
_____ *(atanu)* *pēru giri.*
3. _____ (ఇతను) పేరు ఏమిటి?.
_____ (इतनु) पेरु एमिटि ?
_____ *(itanu)* *pēru ēmiṭi?*
4. _____ (ఆయన) పేరు రామయ్య.
_____ (आयन) पेरु रामय्य।
_____ *(āyana)* *pēru rāmayya.*
5. _____ (ఆమె) పేరు లీల.
_____ (आमे) पेरु लील।
_____ *(āme)* *pēru līla.*
6. _____ (మీరు) పేరు విజయ.
_____ (मीरु) पेरु विजय।
_____ *(mīru)* *pēru vijaya.*

d. Practice the following *sandhi* forms.

1.	పేరు	+	ఏమిటి	=	పేరేమిటి?		
	पेरु	+	एमिटि	=	पेरेमिटि?		
	pēru	+	*ēmiṭi*	=	*pērēmiṭi?*		
2.	ఆయన	+	ఎవరు	=	ఆయనెవరు?		
	आयन	+	ऐवरु	=	आयनेवरु?		
	āyana	+	*evaru*	=	*āyanevaru?*		
3.	నేను	+	ఎవరిని	=	నేనెవరిని?		
	नेनु	+	ऐवरिनि	=	नेनेवरिनि?		
	nēnu	+	*evarini*	=	*nēnevarini?*		
4.	అది	+	ఏమిటి	=	అదేమిటి?		
	अदि	+	एमिटि	=	अदेमिटि?		
	adi	+	*ēmiṭi*	=	*adēmiṭi?*		
5.	ఎవరు	+	ఆయన	=	ఎవరాయన?		
	ऐवरु	+	आयन	=	ऐवरायन?		
	evaru	+	*āyana*	=	*evarāyana?*		
6.	ఇది	+	అండీ	=	ఇదండీ		
	इदि	+	अंडी	=	इदंडी		
	idi	+	*aṀḍī*	=	*idaṀḍī*		
7.	ఏమిటి	+	అండీ	=	ఏమిటండీ		
	एमिटि	+	अंडी	=	एमिटडी		
	ēmiṭi	+	*aṀḍī*	=	*ēmiṭaṀḍī*		
8.	ఏది	+	అండీ	=	ఏదండీ		
	एदि	+	अंडी	=	एदंडी		
	ēdi	+	*aṀḍī*	=	*ēdaṀḍī*		
9.	పేరు	+	ఏమిటి	+	అండీ	=	పేరేమిటండీ
	पेरु	+	एमिटि	+	अंडी	=	पेरेमिटंडी
	pēru	+	*ēmiṭi*	+	*aṀḍī*	=	*pēremiṭaṀḍī*
10.	ఆయన	+	ఎవరు	+	అండీ	=	ఆయనెవరండీ
	आयन	+	ऐवरु	+	अंडी	=	आयनेवरंडी
	āyana	+	*evaru*	+	*aṀḍī*	=	*āyanevaraṀḍī*

e. Combine the following.

1.	అతను	+	ఎవరు	=		
	अतनु	+	ऐवरु	=		
	atanu	+	*evaru*	=		
2.	ఏమిటి	+	అండీ	=		
	एमिटि	+	अंडी	=		
	ēmiṭi	+	*aMḍī*	=		
3.	ఇతను	+	ఎవరు	+	అండీ	=
	इतनु	+	ऐवरु	+	अंडी	=
	itanu	+	*evaru*	+	*aMḍī*	=
4.	ఆయన	+	ఎవరు	=		
	आयन	+	ऐवरु	=		
	āyana	+	*evaru*	=		
5.	అది	+	ఏమిటి	=		
	अदि	+	एमिटि	=		
	adi	+	*ēmiṭi*	=		
6.	ఇది	+	ఏమిటి	+	అండీ	=
	इदि	+	एमिटि	+	अंडी	=
	idi	+	*ēmiṭi*	+	*aMḍī*	=
7.	పేరు	+	ఏమిటి	+	అండీ	=
	पेरु	+	एमिटि	+	अंडी	=
	pēru	+	*ēmiṭi*	+	*aMḍī*	=

VOCABULARY

నమస్కారం	नमस्कारं	*namaskāraM*	'an expression of obeisance of salutation'
ఈయన	ईयन	*īyana*	'his (pos.) (prox. hon.)'
-అండీ	-अंडी	*aṀḍī*	'an epicene/honorific' 'address marker'
ఆయన	आयन	*āyana*	'his (pos.) (rem. hon.)'
మీరు	मीरु	*mīru*	'you (hon.sg. and pl. pro.)'
హిందీ	हिंदी	*hiṀdī*	'Hindi'
నేను	नेनु	*nēnu*	'I'
ఈమె	ईमे	*īme*	'her (pos.)(prox. hon. & eql.)'
కన్నడ	कन्नड	*kannaḍa*	'Kannada (adj.)'
ఆమె	आमे	*āme*	'her (pos.)(rem. hon. & eql.)'
ఇతను	इतनु	*itanu*	'he, this man/boy (prox. eql.)'
ఎవరి	ऐवरि	*evari*	'whose'
తెలుగు	तेलुगु	*telugu*	'Telugu'
మీ	मी	*mī*	'your (hon. sg. and pl.)'
అతను	अतनु	*atanu*	'he, that man/boy (rem. eql.)'
ఇతని	इतनि	*itani*	'his (pos.) (prox.eql.)'
తమిళ	तमिळ	*tamiḷa*	'Tamil (adj.)'
అతని	अतनि	*atani*	'his (pos.) (rem.eql.)'
మలయాళ	मलयाळ	*malayāḷa*	'Malayalam (adj)'
ఏమండీ	एमंडी	*ēmaṀḍī*	'hello, sir (polite addressing)'
పేరు	पेरु	*pēru*	'name (n.)'
కాఫీ	काफी	*kāfī*	'coffee'
ఏమయ్యా!	एमय्या!	*ēmayyā!*	'hey! (eql masc. addressing)'
అటెండరు	अटेंडरु	*aṭeṀḍaru*	'attender'
చెప్పు	चेप्पु	*ceppu*	'tell/say'
నీ	नी	*nī*	'your (pos.) (non-hon. sg.)'
నువ్వు	नुव्वु	*nuvvu*	'(non.hon. sg. pro.) you'
కూడా	कूडा	*kūḍā*	'also'

GRAMMAR NOTES

2.1. In this lesson subject NP of a verbless sentence is expanded as [pronominal adjective + Noun].

[Pronominal adj.	+	Noun]	+	NP
నా		పేరు		రామనరసింహం
ना		पेरु		रामनरसिंहं
nā		*pēru*		*rāmanarasiMhaM*

'My name is Ramanarasimham.'

2.2. The following pronominal adjectives which are also called the oblique bases of the pronouns are introduced in this lesson.

PRONOUNS (Nominative base)				**PRONOMINAL ADJECTIVES** (oblique base or possessive form)			
నేను	नेनु	*nēnu*	'I'	నా	ना	*nā*	'my'
నువ్వు	नुव्वु	*nuvvu*	'you' (non-hon. sg.)	నీ	नी	*nī*	'your' (non-hon. sg.)
మీరు	मीरु	*mīru*	'you' (hon.sg & pl.)	మీ	मी	*mī*	'your' (non-sg.& pl.)
ఆయన	आयन	*āyana*	'he' (rem.hon.)	ఆయన	आयन	*āyana*	'his' (rem.hon.)
ఈయన	ईयन	*īyana*	'he' (prox.hon.)	ఈయన	ईयन	*īyana*	'his' (prox.hon.)
అతను	अतनु	*atanu*	'he' (rem.hon.)	అతని	अतनि	*atani*	'his' (rem.hon.)
ఇతను	इतनु	*itanu*	'he' (prox.hon.)	ఇతని	इतनि	*itani*	'his' (prox.hon.)
ఆమె	आमे	*āme*	'she' (rem.hon.) &eql.)	ఆమె	आमे	*āme*	'her' (rem.hon. &eql.)
ఈమె	ईमे	*īme*	'she' (prox.hon.) &eql.)	ఈమె	ईमे	*īme*	'her' (prox.hon. &eql.)
ఎవరు	ऐवरु	*evaru*	'who'	ఎవరి	ऐवरि	*evari*	'whose'

2.2.1. An oblique base in Telugu is used as a possessive (or genitive) form. It expresses possession and adjectival relationship. This is one of the functions of the oblique base in Telugu.

2.3. Telugu predicate NP of a verbless sentence is also expanded as a nominal adjective + noun, in this lesson.

NP	+	[Nominal adjective	+	Noun]
అతను		తమిళ		విద్యార్థి
अतनु		तमिळ		विद्यार्थि
atanu		*tamiḷa*		*vidyārthi*

'He is a Tamil student'

2.4. In this lesson the following pronouns are introduced.

2.4.1. నేను नेनु *nēnu* 'I' : I person singular pronoun.

2.4.2. నువ్వు नुव्वु *nuvvu* 'you' : II person non-honorific singular pronoun. This is used to refer to people with whom the speaker has a close or intimate relationship.

2.4.3. మీరు मीरु *mīru* 'you' : II person honorific singular and plural pronoun.

2.4.4. అతను अतनु *atanu* 'he' : III person remote equal masculine singular pronoun. Here the term equal stands for non-honorific and non-inferior. This is used to refer to people of equal status. It does not carry any respect nor disrespect.

2.4.5. ఇతను इतनु *itanu* 'he' : III person proximate equal masculine singular pronoun. This is also used to refer to people of equal status like అతను अतनु *atanu* . It does not carry any respect nor disrespect.

2.4.6. అతను अतनु *atanu* refers to remote person and ఇతను इतनु *itanu* refers to proximate person. Recall the similar distinction in the third person pronouns. (see 1.2).

2.5. So far you have seen that the third person masculine singular pronouns show honorific (ఆయన आयन *āyana* / ఈయన ईयन *īyana* - see 1.2.) and equal (అతను अतनु *atanu* / ఇతను इतनु *itanu*) distinction. The

feminine counterpart for both these pronouns is only ఆమె आमे *āme* /ఈమె ईमे *īme*. These are honorific as well as equal singular feminine pronouns.

ఆయన రవిగారు.	आयन रविगारु।	'He is Mr. Ravi.'
āyana ravigāru.		
అతను గిరి.	अतनु गिरि।	'He is Giri'
atanu giri.		
ఆమె లతగారు.	आमे लतगारु।	'She is Ms. Lata.'
āme latagāru.		
ఆమె విజయ.	आमे विजय।	'She is Vijaya.'
āme vijaya.		

2.6. Notice the concord between the subject NP and the predicate NP in a verbless sentence, when the subject is నేను नेनु *nēnu* or నువ్వు नुव्वु *nuvvu*.

నేను రవి-ని.	नेनु रवि-नि।	'I am Ravi.'
nēnu ravi-ni.		
నువ్వు గిరి-వి.	नुव्वु गिरि-वि।	'You are Giri.'
nuvvu giri-vi.		
నేను లత-ని.	नेनु लत-नि।	'I am Lata.'
nēnu lata-ni		
నువ్వు లీల-వి.	नुव्वु लील-वि।	'You are Leela.'
nuvvu līla-vi.		

2.7. Notice the use of ఎవరు ऐवरु *evaru* in all the three persons. This is a human interrogative pronoun.

I Person:	నేను ఎవరిని?	नेनु ऐवरिनि?	'Who am I?'
	nēnu evarini?		
II Person:	నువ్వు ఎవరివి?	नव्वु ऐवरिवि?	'Who are you (non-hon.sg.)?'
	nuvvu evarivi?		(hon.sg.&pl.)?'
	మీరు ఎవరు?	मीरु ऐवरु?	'Who are you
	mīru evaru?		
III Person:	ఆయన ఎవరు?	आयन ऐवरु?	'Who is he (hon.)?'
	āyana evaru?		
	అతను ఎవరు?	अतनु ऐवरु?	'Who is he (eql.)?'
	atanu evaru?		
	ఆమె ఎవరు?	आमे ऐवरु?	'Who is she (hon. & eql.)?'
	āme evaru?		

2.8. The imperative forms of the verb చెప్పు चेप्पु *ceppu* 'tell/say' are introduced in this lesson.

Non-hon. sg. : నీ పేరు చెప్పు. नी पेरु चेप्पु। 'Tell your name.'
nī pēru ceppu.
Hon. sg.& pl. : మీ పేరు చెప్పండి. मी पेरु चेप्पंडि। 'Please tell your name.'
mī pēru ceppaMḍi.

2.8.1. అండి -अंडि *-aMḍi* is imperative plural / honorific singular marker. It is added to the verbal base to form an imperative hon.sg. & pl/form.

చెప్పు	+	అండి	=	చెప్పండి	'Please tell!'
चेप्पु	+	अंडि	=	चेप्पंडि।	
ceppu	*+*	*aMḍi*	*=*	*ceppaMḍi*	

2.9. ఏమండీ -एमंडी *-ēmaMḍī* 'hello!' and ఏమయ్యా -एमय्या *-ēmayyā* 'hey!' are the address terms used to draw the attention of the listener.

2.9.1. ఏమండీ -एमंडी *-ēmaMḍī* is an epicene honorifiic address term used both in masculine and feminine genders.

ఏమండీ, రామారావుగారూ! एमंडी, रामारावुगारु ! 'Hello, Mr. Ramarao!'
ēmaMḍī rāmārāvugāru!
ఏమండీ సీతగారూ! एमंडी, सीतगारु ! 'Hello, Ms. Sita!'
ēmaMḍī sītagāru!

2.9.2. ఏమయ్యా -एमय्या *-ēmayyā* is non-honorific address term used in masculine gender only.

ఏమయ్యా, రవీ! एमय्या, रवी ! 'Hey Ravi!'
ēmayyā ravī!

2.10. -అండీ -अंडी *-aMḍī* is an epicene honorific address marker. It is added to a sentence when the speaker of the sentence wants to give respect to the listener. (both male and female). Notice the difference between -గారు -गारु *-gāru* and -అండీ -अंडी *-aMḍī.* -గారు -गारु *-gāru* goes with a noun and -అండీ -अंडी *-aMḍī* goes with a sentence as a whole. -గారు -गारु *-gāru* attributes respect to the noun to which it is added -అండీ -अंडी *-aMḍī* attributes respect to the listener of the sentence.

1. రవి ఎవరండీ? रवि ऐवरंडी? 'Who is Ravi, Sir?'
   ravi evaraMḍī?
2. రవిగారు ఎవరు? रविगारु ऐवरु? 'Who is Mr. Ravi?'
   ravigāru evaru?
3. రవిగారు ఎవరండీ? रविगारु ऐवरंडी? 'Who is Mr. Ravi, sir?'
   ravigāru evaraMḍī?

In the above three sentences, sentence (1) attributes respect to the listener, sentence (2) attributes respect to the person who is known as Ravi, and sentence (3) attributes respect to both listener and Ravi.

2.11. Notice the spelling system when a word or suffix beginning with a vowel is added to word ending with 'ం' (sunna).

నమస్కారం	+	అండీ	=	నమస్కారమండీ!	'Namaskaram, sir!'
नमस्कारं	+	अंडी	=	नमस्कारमंडी!	
namaskāraM	+	*aMḍī*	=	*namaskāramaMḍī!*	
ఇది కలం	+	అండీ	=	ఇది కలమండీ!	'This is a pen, sir!'
इदि कलं	+	अंडी	=	इदि कलमंडी!	
idi kalaM	+	*aMḍī*	=	*idi kalamaMḍī!*	

From the above it can be equated as follows:

ం	+ vowel	=	మ్ + vowel
ं	+ vowel	=	म् + vowel
sunna	+ vowel	=	*m* + vowel

In other words, sunna + vowel combination is written as మ్ + vowel (म् + vowel, m + vowel) combination

2.12. Notice the following sandhi processes:

2.12.1.

రు +	ని	=	ర్ని	
रु +	नि	=	र्नि	
ru +	*ni*	=	*rni*	
డాక్టరు	+	ని	=	డాక్టర్ని
डाक्टरु	+	नि	=	डाक्टर्नि
ḍākṭaru	+	*ni*	=	*ḍākṭarni*

2.12.2. The final short vowel of a word or a verbal base is dropped when followed by a suffix or a marker beginning with a vowel.

చెప్పు	+	అండి	=	చెప్పండి	'Please tell'
चेप्पु	+	अंडि	=	चेप्पडि	
ceppu	+	*aMḍi*	=	*ceppaMḍi*	
ఏమిటి	+	అండీ	=	ఏమిటండీ	'What, sir?'
एमिटि	+	अंडी	=	एमिटंडी	
ēmiṭi	+	*aMḍī*	=	*ēmiṭaMḍī*	
ఎవరు	+	అండీ	=	ఎవరండీ	'Who, sir?'
ऐवरु	+	अंडी	=	ऐवरंडी	
evaru	+	*aMḍī*	=	*evaraMḍī*	
ఆయన	+	అండీ	=	ఆయనండీ	'It is he, sir!'
आयन	+	अंडी	=	आयनंडी	
āyana	+	*aMḍī*	=	*āyanaMḍī*	

2.12.3. The final short vowel of a word is dropped when followed by a word beginning with a vowel. This process is normally regular in speech and optional in writing.

In Speech					**In Writing**
నేను	+	ఎవరిని	=	నేనెవరిని?	నేను ఎవరిని?/నేనెవరిని?
नेनु	+	ऐवरिनि	=	नेनेवरिनि?	नेनु ऐवरिनि?/नेनेवरिनि?
nēnu	+	*evarini*	=	*nēnevarini?*	*nēnu evarini?/nēnevarini?*
ఆయన	+	ఎవరు	=	ఆయనెవరు?	ఆయన ఎవరు?/ఆయనెవరు?
आयन	+	ऐवरु	=	आयनेवरु?	अयन ऐवरु?/आयनेवरु?
āyana	+	*evaru*	=	*āyanevaru?*	*āyana evaru?/āyanevaru?*
ఇది	+	ఏమిటి	=	ఇదేమిటి?	ఇది ఏమిటి?/ఇదేమిటి?
इदि	+	एमिटि	=	इदेमिटि?	इदि एमिटि?/इदेमिटि?
idi	+	*ēmiṭi*	=	*idēmiṭi?*	*idi ēmiṭi?/idēmiṭi?*

2.13. In addressing the final vowel is lengthened.

రవీ!	रवी!	*ravī!*
సుగుణా!	सुगुणा !	*suguṇā!*
రామూ!	रामू!	*rāmū!*
రవిగారూ!	रविगारू!	*ravigārū!*

2.14. Telugu Script - 2

In the previous lesson you have learnt some of the Telugu letters. In this lesson the remaining letters are introduced. With this you will learn all the primary symbols of the vowels and the consonants.

2.14.1.

ఎ	ఏ	ఐ	ప	ఫ	ఘ
ऐ	ए	ऐ	प	फ	घ
e	*ē*	*ai*	*pa*	*pha*	*gha*
	ష	వ	మ	హ	
	ष	व	म	ह	
	ṣa	*va*	*ma*	*ha*	

Read the following:

ఎంత	ఎర	ఏతం	పడవ	పగ
ऐत	ऐर	एतं	पडव	पग
eMta	*era*	*ētaM*	*paḍava*	*paga*
పగడం	పడమర	గడప	పంట	ఆవరణ
पगडं	पडमर	गडप	पंट	आवरण
pagaḍaM	*paḍamara*	*gaḍapa*	*paMṭa*	*āvaraṇa*

ఫలం	ఉష	ఘనం	ఘనత	సంఘం
फलं	उष	घनं	घनत	संघं
phalaM	*uṣa*	*ghanaM*	*ghanata*	*saMghaM*
వల	వరం	వంద	వంట	మంట
वल	वरं	वंद	वंट	मंट
vala	*varaM*	*vaMda*	*vaMṭa*	*maMṭa*
మర	మఠం	మమత	మతం	మదం
मर	मठं	ममत	मतं	मदं
mara	*maṭham*	*mamata*	*mataM*	*madaM*
రమ	ఉమ	అహం	ఊహ	హరహర
रम	उम	अहं	ऊह	हरहर
rama	*uma*	*ahaM*	*ūha*	*harahara*

2.14.2.

ఒ	ఓ	ఔ	జ	ఞ
ओ	ओ	औ	ज	ञ
o	*ō*	*au*	*ja*	*ṅa*
బ	భ	ఋ	చ	ఛ
ब	भ	ऋ	च	छ
ba	*bha*	*R*	*ca*	*cha*

ఒ ఓ ఔ జ ఞ

బ భ ఋ చ ఛ

Read the following.

ఒర	ఓడ	ఔషధం	జయం
జనం	జనత	జగడం	జలగ
జలజ	రంజన	గజం	బలం
పంజరం	అబల	భయం	రంభ
భరత	భజన	ఋణం	రచన
చలనం	చందనం	చదరం	వంచన
చరణం	ఆచరణ	మంచం	లంచం

2.14.3.

క	క్ష	క క్ష
क	क्ष	
ka	*kṣa*	

Read the following:

కల	కలం	ఒక	ఏకం	కంచం
కంత	బంక	వంకర	కవచం	కరణం
తకతక	కణం	కంకణం	కంప	పంకజం
ఎకరం	కక్ష	లక్ష	క్షణం	తక్షణం
భక్షణం	క్షమ	పంకం	కలత	సకలం
రకం	చకచక	పకపక	రక్ష	రక్షణ

2.14.4.

ఖ	శ	ళ	ఖ శ ళ
ख	श	ळ	
kha	*śa*	*ḷa*	

This group consists of letters of dissimilar shapes.

Read the following.

శంఖం	ముఖం	ఖననం	శరం	ఆశ
ఆశంస	శంక	ఆశంక	కళ	కళకళ
తళతళ	గళం	మంగళం	శంకర	

2.14.5. So far the primary symbols of the vowels and consonants are introduced. Presented below is the conventional order of the same.

VOWELS

అ	ఆ	ఇ	ఈ	ఉ	ఊ
अ	आ	इ	ई	उ	ऊ
a	*ā*	*i*	*ī*	*u*	*ū*

ఋ	ౠ	ఎ	ఏ	ఐ
ऋ	ॠ	ऐ	ए	ऐ
R	*ṛ*	*e*	*ē*	*ai*

ఒ	ఓ	ఔ	ం
ओ	ओ	औ	ं
o	*ō*	*au*	*(sunna)*

CONSONANTS

క	ఖ	గ	ఘ	ఙ
क	ख	ग	घ	ङ
ka	*kha*	*ga*	*gha*	*ṅa*
చ	ఛ	జ	ఝ	ఞ
च	छ	ज	झ	ञ
ca	*cha*	*ja*	*jha*	*ña*
ట	ఠ	డ	ఢ	ణ
ट	ठ	ड	ढ	ण
ṭa	*ṭha*	*ḍa*	*ḍha*	*ṇa*
త	థ	ద	ధ	న
त	थ	द	ध	न
ta	*tha*	*da*	*dha*	*na*
ప	ఫ	బ	భ	మ
प	फ	ब	भ	म
pa	*pha/fa*	*ba*	*bha*	*ma*
య	ర	ల	వ	శ
य	र	ल	व	श
ya	*ra*	*la*	*va*	*śa*
ష	స	హ	ళ	క్ష
ष	स	ह	ळ	क्ष
ṣa	*sa*	*ha*	*ḷa*	*kṣa*

2.14.6. Read the following sentences.

అ*di* ఏ*miti* अदि ऐमिटि	ఇ*di* బ*lla*. इदि बल्ल.
ఆయన ఎవ*ru* आयन एवरु	ఈయన *nārā*యణ ईयन नारायण
ఆ*me* ఉష आमे उष	ఈ*me* సరళ ईमे सरळ
హ*ri* ఎవ*ru*? हरि एवरु?	హ*ri* మల*yā*ళ *vidyārthi* हरि मलयाळ विद्यर्थि

నమ*skā*రమం*dī* नमस्कारमंडी	*vi*జయ*gāru* विजयगारु	*nā pēru rā*మనర*sim*హం. ना पेरु रामनरसिंहं.

2.14.7. Write the following sentences replacing the underlined ones with Telugu letters.

itanu kannada vidyārthi इतनु कन्नड विद्यर्थि।	*idi evari kalaM?* इदि ऐवरि कलं?
adi nārāyaṇa gaḍiyāraM अदि नारायण गडियारं।	*uṣa tamiḷa vidyārthini.* उष तमिळ विद्यार्थिनि।
āme pēru jalaja आमे पेरु जलज।	*īme pēru sucarita* ईमे पेरु सुचरित।
śēkhar evaru? शेखर ऐवरु?	*śēkhar aṭeMḍaru.* शेखर अटेंडरु।

UNIT I

Lesson 3

స్నేహితుడి ఇల్లు
स्नेहितुडि इल्लु *snēhituḍi illu*

FRIEND'S HOUSE

పాప : ఇది జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ ఫోటో.
पाप : इदि जवहरलाल् नेह्रू फोटो।
pāpa : idi javaharlāl nehrū fōṭō

This is a photograph of Jawaharlal Nehru.

ఈయన తండ్రి పేరు మోతీలాల్.
ईयन तंड्रि पेरु मोतीलाल्।
īyana taMḍri pēru mōtīlāl.

His father's name is Motilal.

తల్లి పేరు స్వరూపరాణి.
तल्लि पेरु स्वरूपराणि।
talli pēru svarūparāṇī.

His mother's name is Swaroopa Rani.

కమల జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ భార్య.
कमल जवहरलाल् नेह्रू भार्य।
kamala javaharlāl nehrū bhārya.

Kamala is Jawaharlal Nehru's wife.

ఇందిర జవహర్‌లాల్‌నెహ్రూ కూతురు.
इंदिर जवहर्लाल नेहरू कूतुरु।
iMdira javaharlāl nehrū kūturu.

Indira is Jawaharlal Nehru's daughter.

ఆమె మోతీలాల్ మనవరాలు.
आमे मोतीलाल् मनवरालु।
āme mōtilāl manavarālu.

She is Motilal's grand-daughter.

ఆమె భర్త పేరు ఫిరోజ్‌గాంధీ.
आमे भर्त पेरु फिरोज्गांधी।
āme bharta pēru firōz gāMdhi.

Her husband's name is Feroz Gandhi

రాజీవ్ ఇందిరాగాంధీ కొడుకు.
राजीव् इंदिरागांधी कोडुकु।
rājīv iMdirāgāMdhī koḍuku.

Rajeev is Indira Gandhi's son.

ఆయన నెహ్రూ మనవడు.
आयन नेहरू मनवडु।
āyana nehrū manavaḍu.

He is Nehru's grandson.

రామమూర్తి : రా వినోద్! ఇదే నా స్నేహితుడి ఇల్లు.
राममूर्ति : रा विनोद्। इदे ना स्नेहितुडि इल्लु।
rāmamūrti : rā vinōd! idē nā snēhituḍi illu.

Come, Vinod! This is my friend's house.

వినోద్ : ఈ పాప ఎవరు? నీ స్నేహితుడి కూతురా?
विनोद् : ई पाप ऐवरु? नी स्नेहितुडि कूतुरा?
vinōd : ī pāpa evaru? nī snēhituḍi kūturā?

Who is this girl? Your friend's daughter?

రామ : అవును. కూర్చో!
राम : अवुनु। कूर्चो।
rāma : avunu. kūrcō.

Yes. Sit!

వినోద్ : పాపా! అది ఏం పుస్తకం?
विनोद् : पापा! अदि एं पुस्तकं?
vinōd : pāpā! adi ēM pustakaM?

Pāpā! What is that book?

పాప : ఇది నా తెలుగు పుస్తకమండీ!
అది ఇంగ్లీషు పుస్తకం.
पाप : इदि ना तेलुगु पुस्तकमंडी!
अदि इंग्लीषु पुस्तकं।
pāpa : idi nā telugu pustakamaṀḍī.
adi iMglīṣu pustakaM.

This is my Telugu book, sir! and that is my English book.

వినోద్ : దాని పేరేమిటి?
विनोद् : दानि पेरेमिटि?
vinōd : dāni pērēmiṭi?

What is its name?

పాప : దేని పేరండీ?
पाप : देनि पेरंडी?
pāpa : dēni pēraṀḍī?

Whose name, sir?

వినోద్ : దీని పేరు.
विनोद् : दीनि पेरु।
vinōd : dīni pēru.

This one's

పాప : తెలుగు పుస్తకం పేరా?
దీని పేరు 'జవహర్' అండీ!
पाप : तेलुगु पुस्तकं पेरा?
दीनि पेरु 'जवहर' अंडी।
pāpa : telugu pustakaM pērā?
dīni pēru 'javahar' aMḍī!

The name of the Telugu book: It is 'Jawahar' sir!

వినోద్ : అలాగా! ఇది ఎవరి పుస్తకం? विनोद् : अलागा। इदि ऐवरि पुस्तकं? *vinōd : alāgā! idi evari pustakaM?*	I see! Whose book is this?
పాప : ఇది నా పుస్తకం కాదండీ! ఇది నా స్నేహితురాలి పుస్తకం. पाप : इदि ना पुस्तकं कादंडी! इदि ना स्नेहितुरालि पुस्तकं। *pāpa : idi nā pustakaM kādaMḍī.* *idi nā snēhiturāli pustakaM.*	This is not my book, sir! This is my friend's book.
వినోద్ : నీ స్నేహితురాలి పేరేమిటి? विनोद् : नी स्नेहितुरालि पेरेमिटि? *vinōd : nī snēhiturāli pērēmiṭi?*	What is your friend's name?
పాప : గిరిజ. पाप : गिरिज। *pāpa : girija.*	Girija.
రామ : రా వినోద్! అతనే నా స్నేహితుడు రాఘవరావు. అదే అతని గది. राम : रा विनोद्! अतने ना स्नेहितुड्डु राघवरावु। अदे अतनि गदि। *rāma : rā vinōd! atanē nā snēhituḍu rāghavarāvu. adē atani gadi.*	Come on, Vinod: He is my friend Raghavarao. That is his room.
వినోద్ : నమస్కారమండీ! विनोद् : नमस्कारमंडी। *vinōd : namaskāramaMḍī!*	Namaskaram, sir!

రాఘవరావు : నమస్కారం. ఈయన ఎవరు రామ్మూర్తీ?
राघवरावु : नमस्कारं। ईयन ऐवरु राम्मूर्ती?
rāghavarāvu : namaskāraM. īyana evaru rāmmūrtī?

Namaskaram. Who is he, Ramamurti?

రామ : ఇతను తెలుగు విద్యార్థి. పేరు వినోద్.
राम : इतनु तेलुगु विद्यार्थि। पेरु विनोद्?
rāma : itanu telugu vidyārthi. pēru vinōd.

He is Telugu student. His name is Vinod.

రాఘవ : రాండి! కూర్చోండి.
राघव : रांडि! कूर्चोंडि।
rāghava : rāMḍi kūrcōMḍi.

Please come and sit.

రామ : కూర్చో వినోద్!
राम : कूर्चो विनोद्!
rāma : kūrcō vinōd!

Sit, Vinod!.

వినోద్ : వారు ఎవరండీ?
विनोद् : वारु ऐवरंडी?
vinōd : vāru evaraMḍī?

Who is he, sir?

రామ : వారు రాఘవరావు నాన్నగారు. వారి పేరు సారథిగారు.
राम : वारु राघवरावु नान्नगारु। वारि पेरु सारथिगारु।
rāma : vāru rāghavarāvu nānnagāru. vāri pēru sārathigāru.

He is Raghavarao's father. His name is Mr. Sarathi.

వినోద్ : వీరు? विनोद् : वीरु? *vinōd : vīru?*	And, she?
రామ : రాఘవరావు అమ్మగారు. వీరి పేరు అనసూయగారు. राम : राघवरावु अम्मगारु। वीरि पेरु अनसूयगारु। *rāma : rāghavarāvu ammagāru.* *vīri pēru anasūyagāru.*	Raghavarao's mother. Her name is Mrs. Anasuya.
సారథి : రాఘవా! ఇతనెవరు? వెంకట్రావా? सारथि : राघवा! इतनेवरु? वेंकट्रावा? *sārathi : rāghavā! itanevaru?* *veMkaṭrāvā?*	Raghava! Who is he? Is he Venkatrao?
రాఘవ : వేంకట్రావు కాదు నాన్నగారూ! రామ్మూర్తి. శివయ్యగారి కొడుకు. राघव : वेंकट्रावु काद्दु नान्नगारू। राम्मूर्ति। शिवय्यगारि कोड्डुकु। *rāghava : veMkaṭrāvu kādu* *nānnagārū! rāmmūrti* *śivayyagāri koḍuku.*	Father, he is not Venkatrao. He is Rammurti. Mr. Sivayya's son.
సారథి : మీ తాతగారి పేరేమిటి బాబూ! सारथि : मी तातगारि पेरेमिटि बाबू! *sārathi : mī tātagāri pērēmiṭi* *bābū!*	What is your grandfather's. name, dear!

రామ : గంగాధరంగారు.
राम : गंगाधरंगारु।
rāma : gaMgādharaMgāru.

Mr. Gangadharam.

సారథి : అలాగా! నువ్వు గంగాధరంగారి మనవడివా?
सारथि : अलागा! नुव्वु गंगाधरंगारि मनवडिवा?
sārathi : alāgā! nuvvu gaMgādharaM -gāri manavaḍivā!

I See! Are you. Mr. Gangadharam's. grandson?

రామ : అవునండీ!
राम : अवुनंडी।
rāma : avunaMḍī!

Yes, sir!

పాప : నేను సారథిగారి మనవరాలిని.
पाप : नेनु सारथिगारि मनवरालिनि।
pāpa : nēnu sārathi gāri manavarālini.

I am Mr. Sarathi's granddaughter.

DRILLS

a. Response drill

Model (i)

రవి తండ్రి పేరేమిటి? (శివయ్య)
रवि तंड्रि पेरेमिटि? (शिवय्य)
ravi taMḍri pērēmiṭi? (śivayya)

రవి తండ్రి పేరు శివయ్య.
रवि तंड्रि पेरु शिवय्य।
ravi taMḍri pēru śivayya.

1. సుగుణ తల్లి పేరేమిటి? (సీత)
सुगुण तल्लि पेरेमिटि? (सीत)
suguṇa talli pērēmiṭi? (sīta)

2. ఆమె మనవడి పేరేమిటి? (సీను)
आमे मनवडि पेरेमिटि? (सीनु)
āme manavaḍi pērēmiṭi? (sīnu)

3. ఆయన తాతగారి పేరేమిటి?(రావుగారు)
आयन तातगारि पेरेमिटि? (रावुगारु)
āyana tātagāri pērēmiṭi? (rāvugāru)

4. ఆమె కొడుకు పేరేమిటి? (గిరి)
आमे कोड्डुकु पेरेमिटि? (गिरि)
āme koḍuku pērēmiṭi? (giri)

Model (ii)

నీ స్నేహితుడి పేరేమిటి? (రవి)
नी स्नेहितुडि पेरेमिटि? (रवि)
nī snēhituḍi pērēmiṭi? (ravi)

నా స్నేహితుడి పేరు రవి.
ना स्नेहितुडि पेरु रवि।
nā snēhituḍi pēru ravi.

1. నీ స్నేహితురాలి పేరేమిటి? (విజయ)
नी स्नेहितुरालि पेरेमिटि? (विजय)
nī snēhiturāli pērēmiṭi? (vijaya)

2. వీరి పేరేమిటి? (హరిగారు)
वीरि पेरेमिटि? (हरिगारु)
vīri pērēmiṭi? (harigāru)

3. వారి పేరేమిటి? (గిరిగారు)
वारि पेरेमिटि? (गिरिगारु)
vāri pērēmiṭi? (girigāru)

4. నీ స్నేహితుడి పేరేమిటి? (వినోద్)
नी स्नेहितुडि पेरेमिटि? (विनोद्)
nī snēhituḍi pērēmiṭi?(vinōd)

Model (iii)

కమల ఎవరి భార్య? (నెహ్రూ)
कमल ऐवरि भार्य? (नेह्रू)
kamala evari bhārya? (nehrū)

కమల నెహ్రూ భార్య.
कमल नेह्रू भार्य।
kamala nehrū bhārya.

1. లత ఎవరి మనవరాలు? (రామయ్య)
लत ऐवरि मनवरालु? (रामय्य)
lata evari manavarālu? (rāmayya)

2. సారథిగారు ఎవరి తండ్రి? (రవి)
सारथिगारु ऐवरि तंड्रि? (रवि)
sārathigāru evari taṀḍri? (ravi)

3. సుగుణ ఎవరి భార్య? (గోపి)
सुगुण ऐवरि भार्य? (गोपि)
suguṇa evari bhārya? (gōpi)

4. సుబ్బారావు ఎవరి మనవడు? (మూర్తి)
रावु ऐवरि मनवड्डु? (मूर्ति)
rāvu evari manavaḍu? (Mūrti)

b. Completion drill

Model

సరళ విమల తల్లి.	सरळ विमल तल्लि।	*saraḷa vimala talli.*
విమల సరళ	विमल सरळ .....।	*vimala saraḷa .....*
విమల సరళ కూతురు.	विमल सरळ कूतुरु।	*vimala saraḷa kūturu.*
1. సుశీల రావు కూతురు.	सुशील रावु कूतुरु।	*suśīla rāvu kūturu.*
రావు సుశీల	रावु सुशील .....।	*rāvu suśīla .....*

2. కమల గోపి భార్య.	कमल गोपि भार्य।	*kamala gōpi bhārya.*
గోపి కమల	गोपि कमल .....।	*gōpi kamala .....*
3. నారాయణ రవి తండ్రి.	नारायण रवि तंड्रि।	*nārāyaṇa ravi taMḍri.*
రవి నారాయణ	रवि नारायण .....।	*ravi nārāyaṇa .....*
4. ఇందిర మోతీలాల్ మనవరాలు.	इंदिर मोतीलाल् मनवरालु।	*iMdira mōtīlāl manavarālu.*
మోతీలాల్ ఇందిర	मोतीलाल् इंदिर .....।	*mōtīlāl iMdira .....*

c. Expansion drill

Model (i)	రవి, చెప్పు!	రవిగారూ, చెప్పండి!
	रवि, चेप्पु!	रविगारू चेप्पंडि!
	ravi, ceppu!	*ravigārū ceppaMḍi!*

1. సుగుణా, చెప్పు!	2. విజయా, కూర్చో!	3. మోహన్, రా!
सुगुणा, चेप्पु!	विजया, कूर्चो!	मोहन्, रा!
suguṇā, ceppu!	*vijayā, kūrcō!*	*mōhan, rā!*

Model (ii)	అతను రవి.	అతనే రవి.
	अतनु रवि।	अतने रवि।
	atanu ravi.	*atanē ravi.*

1. వారు శర్మగారు.	2. వీరు మాష్టరుగారు.	3. ఇది నీ గది.
वारु शर्मगारु।	वीरु मास्टरुगारु।	इदि नी गदि।
vāru śarmagāru.	*vīru māsṭarugāru.*	*idi nī gadi.*

Model (iii)	అతను సుబ్బారావు.	అతను సుబ్బారావా?
	अतनु सुब्बारावु।	अतनु सुब्बारावा?
	atanu subbārāvu.	*atanu subbārāvā?*

1. వారు మీ నాన్నగారు.	2. ఆమె డాక్టరు.	3. ఇది నా స్నేహితురాలి ఇల్లు.
वारु मी नान्नगारु।	आमे डाक्टरु।	इदि ना स्नेहितुरालि इल्लु।
vāru mī nānnagāru.	*āme ḍākṭaru.*	*idi nā snēhiturāli illu.*

d. Transformation drill

Model (i) అది టామీ. अदि टामी। *adi ṭāmī.*
దాని పేరు టామీ. दानि पेरु टामी। *dāni pēru ṭāmī.*

1. ఇది పుస్సీ.
   इदि पुस्सी।
   idi pussī
2. వారు నారాయణ.
   वारु नारायण।
   vāru nārāyaṇa.
3. వీరు రామయ్యగారు.
   वीरु रामय्यगारु।
   vīru rāmayyagāru.

Model (ii)

నా స్నేహితుడు రవి. ना स्नेहितुडु रवि। *nā snēhituḍu ravi.*
నా స్నేహితుడి పేరు రవి. ना स्नेहितुडि पेरु रवि। *nā snēhituḍi pēru ravi.*

1. నా స్నేహితురాలు సుగుణ
   ना स्नेहितुरालु सुगुण.
   nā snēhiturālu suguṇa
2. ఆయన మనవరాలు గిరిజ.
   आयन मनवरालु गिरिज.
   āyana manavarālu girija.
3. వారి మనవడు వినోద్.
   वारि मनवडु विनोद्.
   vāri manavaḍu vinōd.
4. నీ స్నేహితుడి పేరు రాహుల్.
   नी स्नेहितुडि पेरु राहुल्।
   nī snēhituḍi pēru rāhul.

EXERCISES

a. Answer the following questions using the clue words as shown in the models.

Model (i) అది ఏం పుస్తకం?(తెలుగు) అది తెలుగు పుస్తకం.
अदि एम् पुस्तकं? (तेलुगु) अदि तेलुगु पुस्तकं।
adi ēM pustakaM? (telugu) *adi telugu pustakaM.*

1. అది ఏం పేరు? (తెలుగు)
   अदि एं पेरु? (तेलुगु)
   adi ēM pēru? (telugu)
2. అది ఏం పుస్తకం? (కన్నడ)
   अदि एं पुस्तकं? (कन्नड)
   adi ēM pustakaM? (kannaḍa)
3. అది ఏం పుస్తకం? (హిందీ)
   अदि एं पुस्तकं? (हिंदी)
   adi ēM pustakaM? (hiMdī)
4. అది పుస్తకం.
   अदि पुस्तकं।
   adi pustakaM.

Model (ii) ఇది ఎవరి ఇల్లు?(వారు) ఇది వారి ఇల్లు.
इदि ऐवरि इल्लु? (वारु) इदि वारि इल्लु।
idi evari illu? (vāru) *idi vāri illu.*

1. అది ఎవరి కలం? (నా స్నేహితుడు)
अदि ऐवरि कलं? (ना स्नेहितुड्डु)
adi evari kalaM? (nā snēhituḍu)

2. ఇది ఎవరి గది? (తాతగారు)
इदि ऐवरि गदि? (तातगारु)
idi evari gadi (tātagāru)

3. ఇది ఎవరి ఇల్లు? (నీ స్నేహితురాలు)
इदि ऐवरि इल्लु? (नी स्नेहितुरालु)
idi evari illu (nī snēhiturālu)

b. Fill up the blanks with the correct forms of the pronouns/nouns given in parentheses.

Model

_____ (అతను) పేరు రవి. అతని పేరు రవి.
_____ (अतनु)पेरु रवि। अतनि पेरु रवि।
_____ *(atanu) pēru ravi.* *atani pēru ravi.*

1. _____ (ఇది) పేరు బంటు.
_____ (इदि) पेरु बंटु।
_____ *(idi) pēru baMṭu.*

2. _____ (ఏది) పేరు టామీ?
_____ (एदि)पेरु टामी?
_____ *(ēdi) pēru ṭāmī?*

3. _____ (వీరు) పేరు విజయ.
_____ (वीरु) पेरु विजय।
_____ *(vīru) pēru vijaya.*

4. _____ (అది) పేరు పుస్సీ.
_____ (अदि) पेरु पुस्सी।
_____ *(adi) pēru pussī.*

5. _____ (వారు) పేరు రామయ్య.
_____ (वारु) पेरु रामय्य।
_____ *(vāru) pēru rāmayya.*

6. _____ (ఎవరు) పేరు గిరిజ?
_____ (ऐवरु) पेरु गिरिज?
_____ *(evaru) pēru girija?*

c. Answer the following questions based on the text of the lesson.

1. ఇందిర ఎవరి కూతురు?
इंदिर ऐवरि कूतुरु?
iMdira evari kūturu?

2. ఇందిర ఎవరి మనవరాలు?
इंदिर ऐवरि मनवरालु?
iMdira evari manavarālu?

3. రాజీవ్ ఎవరి మనవడు?
   राजीव् ऐवरि मनवड्डु?
   rājīv evari manavaḍu?
4. ఇందిర తల్లి పేరేమిటి?
   इंदिर तल्लि पेरेमिटि?
   iMdira talli pērēmiṭi?
5. కమల ఎవరి భార్య?
   कमल ऐवरि भार्य?
   kamala evari bhārya?
6. కమల భర్త పేరేమిటి?
   कमल भर्त पेरेमिटि?
   kamala bharta pērēmiṭi?

d. Answer the following questions అవును अवुनु *avunu* or కాదు काढु *kādu.*

1. ఇది కలమా?
   इदि कलमा?
   idi kalamā?

2. ఈయన డాక్టరా?
   ईयन डाक्टरा?
   īyana ḍākṭarā?

3. ఇది కాయితమా?
   इदि कायितमा?
   idi kāyitamā?

4. ఈయన మాష్టరా?
   ईयन माष्टरा?
   īyana māṣṭarā?

e. Answer the following questions as shown in the models.

Model (i) ఇది నీ పుస్తకమా? — ఇది నా పుస్తకం కాదు.
इदि नी पुस्तकमा? — इदि ना पुस्तकं काढु।
idi nī pustakamā? — *idi nā pustakaM kādu.*

1. అది అతని గడియారమా?
   अदि अतनि गडियारमा?
   adi atani gaḍiyāramā?
2. ఆమె టీచరా?
   आमे टीचरा?
   āme ṭīcarā?
3. ఆయన డాక్టరా?
   आयन डाक्टरा?
   āyana dakṭara?
4. అతను నీ స్నేహితుడా?
   अतनु नी स्नेहित्तुडा?
   atanu nī snēhituḍā?

Model (ii) అతను నీ స్నేహితుడా? — అవును. అతను నా స్నేహితుడు.
अतनु नी स्नेहित्तुडा? — अवुनु। अतनु ना स्नेहित्तुड्डु।
atanu nī snēhituḍā? — *avunu. atanu nā snēhituḍu.*

1. అది నీ పుస్తకమా?
   अदि नी पुस्तकमा?
   adi nī pustakamā?
2. ఆయన మీ నాన్నగారా?
   आयन मी नान्नगारा?
   āyana mī nānnagārā?
3. ఇది మీ ఇల్లా?
   इदि मी इल्ला?
   idi mī illā?
4. ఈయన మీ మాష్టరుగారా?
   ईयन मी माष्टरुगारा?
   īyana mī māṣṭarugārā?

VOCABULARY

పాపా	पापा	*pāpā*	child(female), a little girl (an affectionate address term)
ఫోటో	फोटो	*fōṭō*	a photograph
తండ్రి	तंड्रि	*taMḍri*	Father (reference term)
తల్లి	तल्लि	*talli*	Mother (reference term)
కూతురు	कूतुरु	*kūturu*	daughter
మనవరాలు	मनवरालु	*manavarālu*	grand daughter
భర్త	भर्त	*bharta*	Husband
కొడుకు	कोडुकु	*koḍuku*	son
భార్య	भार्य	*bhārya*	wife
రా	रा	*rā*	come!
స్నేహితుడు	स्नेहितुडु	*snēhituḍu*	friend (male)
ఇల్లు	इल्लु	*illu*	house
అవును	अवुनु	*avunu*	Yes
కూర్చో	कूर्चो	*kūrcō*	sit
ఏం	एम्	*ēm*	What sort/ kind of (adj.)
ఇంగ్లీషు	इंग्लीषु	*inglīṣu*	English
దాని	दानि	*dāni*	its (rem.)
దేని	देनि	*dēni*	Whose (neut.)
దీని	दीनि	*dīni*	its (prox.)
అలాగా	अलागा	*alāgā!*	I see! (interjection)
మనవడు	मनवडु	*manavaḍu*	Grandson

కాదు	काढु	*kādu*	no
స్నేహితురాలు	स्नेहितुरालु	*snēhiturālu*	friend (female)
గది	गदि	*gadi*	room
వారు	वारु	*vāru*	he/she (rem. formal)
నాన్న	नान्न	*nānna*	father
వారి	वारि	*vāri*	his/her (rem. formal)
వీరు	वीरु	*vīru*	he/she (prox. formal)
అమ్మ	अम्म	*amma*	mother
వీరి	वीरि	*vīri*	his/her (prox. formal)
తాత	तात	*tāta*	grandfather
బాబు	बाबु	*bābu*	child (male), a little (an affectionate address term)

GRAMMAR NOTES

3.1. From the sentence patterns used so far in the previous lessons we can conclude that a nounphrase may be a noun, or a pronoun, a pronominal adjective plus noun, or a nominal adjective plus noun.

Noun	బల్ల	बल्ल	*balla*
Pronoun	అది	अदि	*adi*

NOUN PHRASE →

Pronominal adjective	+	Noun	నా గది	ना गदि	*nā gadi*
Nominal adjective	+	Noun	లత గది	लत गदि	*lata gadi*

A further expansion of the NP is also possible as in sentences like :

జవహర్‌లాల్ తండ్రి పేరు మోతీలాల్. *javaharlāl taṀḍri pēru mōtīlāl.*
जवहर्लाल् तंड्रि पेरु मोतीलाल्।

ఆమె భర్త పేరు ఫిరోజ్‌గాంధీ. *āme bharta pēru firōjgāndhī.*
आमे भर्त पेरु फिरोज गांधी।

The pattern is :

Nominal adjective or Pronominal adjective	+ Nominal adjective	+ Noun	
జవహర్‌లాల్	తండ్రి	పేరు	'Jawaharlal's
जवहर्लाल्	तंड्रि	पेरु	father's name'
javaharlāl	*taMḍri*	*pēru*	
ఆమె	భర్త	పేరు	'her husband's
आमे	भर्त	पेरु	name'
āme	*bharta*	*pēru*	

3.2. In this lesson the third person formal or most honorific epicene singular pronouns వారు वारु *vāru* (remote) and వీరు वीरु *vīru* (proximate) along with their pronominal adjectives (oblique bases) వారి वारि *vāri* and వీరి वीरि *vīri* respectively are introduced. These pronouns are used in very formal situations like platform speeches etc.

3.3. Emphatic marker -ఏ -ए -*ē* is introduced in this lesson.

ఇది + ఏ = ఇదే इदि + ए = इदे *idi + ē = idē* 'only this'

(for *sandhi* see 2.12.3.)

3.4. In this lesson the yes/no type questions are introduced. –ఆ –आ -*ā* the interrogative suffix is added to a declarative sentence to form a Yes/no question.

ఆయన డాక్టరు.	आयन डाक्टरु।	*āyana ḍākṭaru*	'He is a doctor.'
ఆయన డాక్టరా?	आयन डाक्टरा?	*āyana ḍākṭarā?*	'Is he a doctor?'
ఆమె కమల.	आमे कमल।	*āme kamala.*	'She is kamala'
ఆమె కమలా?	आमे कमला?	*āme kamalā?*	'Is she kamala?'
అది కలం.	अदि कलं।	*adi kalam.*	'That is a pen.'
అది కలమా?	अदि कलमा?	*adi kalamā?*	'Is that a pen?'

For the *sandhi* involved in డాక్టరా डाक्टरा *ḍākṭarā* (డాక్టరు+ఆ डाक्टरु+आ

ḍākṭaru+ā) and కమలా कमला *kamalā* (కమల+ఆ कमल+आ *kamala+ā*) see 2.11.

The Yes/No type question will have an answer 'Yes' (అవును अवुनु *avunu*) or 'No' (కాదు काढु *kādu*).

ఈయన డాక్టరా? ईयन डाक्टरा? *īyana ḍākṭarā?*	'Is he a doctor?'	అవును अवुनु *avunu*	'Yes'
ఈమె కమలా? ईमे कमला? *īme kamalā?*	'Is she Kamala?'	కాదు काढु *kādu*	'No'

You have learnt another type interrogative sentence in lessons 1 and 2 in which an interrogative word such as ఏమిటి एमिटि *ēmiṭi* 'what', ఏది एदि *ēdi* 'which one' and ఎవరు ऐवरु *evaru* 'who' is used. These interrogative words in Telugu usually begin with ఎ ऐ *e* 'which one' or ఏ ए *ē* 'which one' (ఎవరు ऐवरु *evaru,* ఏది एदि *ēdi* etc). The interrogative word is replaced by an informative word in the reply without involving any change in the word order.

అది ఏమిటి? अदि एमिटि? *adi ēmiṭi?*	'What is that?'	అది కుక్క अदि कुक्क। *adi kukka.*	'That is a dog.'
అతను ఎవరు? अतनु ऐवरु? *atanu evaru?*	'Who is he?'	అతను రవి. अतनु रवि। *atanu ravi.*	'He is Ravi.'

3.5. The oblique bases (possessive forms) of the pronouns అది अदि *adi,* ఇది इदि *idi* and ఏది एदि *ēdi* are దాని दानि *dāni,* దీని दीनि *dīni* and దేని देनि *dēni* respectively.

3.6. ఇ इ *i* is added to the *−lu* ending nouns, −గారు −गारु *−gāru* and −డు −ड्डु *−ḍu* ending masculine nouns to use them as oblique bases (possessive forms). As stated earlier the oblique base expresses an adjectival

relationship. Hence, the oblique bases (possessive forms) of the forms can be called nominal adjectives. They are equivalent to its forms in English.

మనవరాలు मनवरालु	*manavarālu*	మనవరాలి పేరు मनवरालि पेरु	*manavarāli pēru* 'granddaughter's name'
రవిగారు रविगारु	*ravigāru*	రవిగారి కుర్చీ रविगारि कुर्ची	*ravigāri kurcī* 'Mr. Ravi's chair'
స్నేహితుడు स्नेहितुडु	*snēhituḍu*	స్నేహితుడి ఇల్లు स्नेहितुडि इल्लु	*snēhituḍi illu* 'friend's house'

3.6.1. In expressions like

రాఘవరావు నాన్నగారు राघवरावु नान्नगारु। *rāghavarāvu nānnagāru*	'Raghavarao's father'
జవహర్‌లాల్‌నెహ్రూ భార్య जवहर्लाल् नेह्रू भार्य। *javaharlāl nehrū bhārya*	'Jawaharlal Nehru's wife'
మోతీలాల్ మనవరాలు मोतीलाल् मनवरालु। *mōtīlāl manavarālu*	'Motilal's granddaughter'
ఇందిరాగాంధీ కొడుకు इंदिरागांधी कोडुकु *inMdirāgāMdhī koḍuku*	'Indira Gandhi's son'
రవి తండ్రి रावि तंड्रि *ravi taMḍri*	'Ravi's father'
సరళ కూతురు सरळ कूतुरु *saraḷa kūturu*	'Sarala's daughter'

You should have noticed that the proper nouns such as రాఘవరావు राघवरावु *rāghavarāvu*, మోతీలాల్ मोतीलाल् *mōtīlāl*, రవి रवि *ravi*, సరళ सरळ *saraḷa* etc are used as oblique bases are possessive forms (nominal adjectives) without any change. All the proper nouns in Telugu, except those which do not end in –డు –ड् –*ḍu* and many other nouns are used as nominal adjectives (oblique bases) without any change.

సుబ్రహ్మణ్యం ఇల్లు सुब्रह्मण्यं इल्लु	*subrahmaṇyam illu*	'Subrahmanyam's house'
మోహన్ కుర్చీ मोहन् कुर्ची	*mōhan kurcī*	'Mohan's chair'
రామనరసింహం పుస్తకం रामनरसिंहं पुस्तकं	*rāmanarasimham pustakaM*	'Ramanarasimham's book'

3.7. The first and second person concord markers –ని –नि –*ni* and –వి –वि – *vi* 2.6. are added to the oblique bases.

నేను ఎవరిని? नेनु एवरिनि?	*nēnu evarini?*	'Who am I?'
నువ్వు నా స్నేహితుడివి नुव्वु ना स्नेहितुडिवि।	*nuvvu nā snēhituḍivi*	'You are my friend.'
నేను రామయ్యగారిమనవరాలిని नेनु रामय्यगारि मनवरालिनि।	*nēnu rāmayyagāri manavarālini*	'I am Mr. Ramayya's granddaughter.

3.8. అలాగా! अलागा! *alāgā!* 'I see!' is an interjection.

3.9. In this lesson some kinship terms are introduced. నాన్న नान्न *nānna* and అమ్మ अम्म *amma* are equivalents to తండ్రి तंड्रि *taMḍri* 'father' and తల్లి तल्लि *talli* 'mother' respectively. నాన్న नान्न *nānna* and అమ్మ अम्म *amma* are generally used in day-to-day life as reference terms and address terms as well. తండ్రి तंड्रि *taMḍri* and తల్లి तल्लि *talli* are used in formal narrations.

3.10. Recall the sentence మీ తాతగారి పేరేమిటి బాబూ? मी तातगारि पेरेमिटि बाबू? *mī tātagāri pērēmiṭi bābū?* 'What is your grandfather's name, dear?'. In this sentence మీ मी *mī* is not used as an honorific pronominal. Here, it is equivalent to నీ नी *nī* 'your' the second person non-honorific singular form. In Telugu singular pronominals such as నా ना *nā* and నీ नी *nī* are not used alongwith the kinship terms such as తాత तात *tāta* 'grandfather', నాన్న नान्न *nānna* 'father', అమ్మ अम्म *amma* 'mother' etc. (more details in this regard are available in lesson 5.9).

3.11. ఏం एं *ēm* is an interrogative word, In expressions like ఏం పుస్తకం? एं पुस्तकं? *ēm* it functions as an interrogative adjective of kind 'What kind/sort of'.

3.12. The imperative forms of long vowel ending bases రా रा *rā* 'come' and కూర్చో कूर्चो *kūrcō* 'sit' are introduced.

రా	रा	*rā*	'come'
రాండి	रांडि	*rāMḍi*	'please come'
కూర్చో	कूर्चो	*kūrcō*	'sit'
కూర్చోండి	कूर्चोंडि	*kūrcōMḍi*	'please sit'

3.13. Notice the following *sandhi* processes.

3.13.1. The initial అ अ *a* of a suffix is dropped when it is added to a base ending in a long vowel.

రా	+	అండి	–	రాండి	'please come.'
रा	+	अंडि	–	रांडि	
rā	+	*aMḍi*	–	*rāMḍi*	
కూర్చో	+	అండి	–	కూర్చోండి	'Please sit.'
कूर्चो	+	अंडि	–	कूर्चोंडि	
kūrcō	+	*aMḍi*	–	*kūrcōMḍi*	

3.13.2. The combination of the vowels ఇ इ *i* and అ अ *a* is pronounced

as *æ* (as in words like *cat, mat, rat,* etc.) and written as ఆ आ *ā.*

		In writing	In pronunciation
మనవడివి+ఆ मनवडिवि + आ	*manavaḍivi + ā*	*manavaḍivā?* మనవడివా?	*manavaḍivæ?* 'Are you Grandson?'
గది + ఆ गदि + आ	*gadi + ā*	*gadā?* గదా?	*gadæ?* 'Is it a room?'
పిల్లి+ఆ पिल्लि + आ	*pilli + ā*	*pillā?* పిల్లా?	*pillæ?* 'Is it a cat?'

3.14. Notice the use of the elliptical sentences such as:

(i) వారెవరు? 'Who is he/she?' వారు శర్మగారు. 'He is Mr.Sarma.'
वारेवरु? वारु शर्मगारु।
vārevaru? *vāru śarmagāru.*

వీరు? 'And he/she?' రాఘవరావు అమ్మగారు. 'She is Raghavarao's mother.'
वीरु? राघवरावु अम्मगारु।
vīru? *rāghavarāvu ammagāru.*

(ii) ఇతను తెలుగు విద్యార్థి. పేరు వినోద్. 'He is Telugu student. His name is Vinod.'
इतनु तेलुगु विद्यार्थि। पेरु विनोद्।
itanu telugu vidyārthi. pēru vinōd.

(iii) అతను నా స్నేహితుడు రాఘవరావు. 'He is my friend. Raghavarao.'
अतनु ना स्नेहितुड्डु राघवरावु।
atanu nā snēhituḍu rāghavarāvu.

3.15. పాప पाप *pāpa* 'a little girl, female child' and బాబు बाबु *bābu* 'a little boy, male child' can be used as affectionate address terms to grown up individuals also by older persons.

పాపా! అది ఏం పుస్తకం? 'What is that book, dear?
पापा! अदि एं पुस्तकं?
pāpā! adi ēM pustakaM?

మీ తాతగారి పేరేమిటి బాబూ! ‘What is your grandfather's name, dear?’
मी तातगारि पेरेमिटि बाबू!
mī tātagāri pērēmiṭi bābū!

3.16. Telugu script-3

In the earlier lessons you have learnt the primary symbols of the vowels and consonants in Telugu. In this lesson the desyllabizing marker and consonant vowel combinations are introduced.

3.16.1. Desyllabizing marker or *pollu.*

All the consonant symbols in Telugu contain an inherent అ अ *a* and hence they represent syllables. In order to make them pure consonants, i.e., to desyllabize the ౯ is added to the body of the consonant symbol. Notice that most of the consonant symbols have a TICK √ mark which is called *talakaṭṭu* in Telugu. The desyllabizing marker which is called *pollu* in Telugu replaces the *talakaṭṭu.* For the letters which do not have the *talakaṭṭu, pollu* is added on the top of the letter on the right hand side.

Letters with ***talakaṭṭu*** **:**

క	క్	చ	చ్	ర	ర్	ప	ప్	వ	వ్
ka	*k*	*ca*	*c*	*ra*	*r*	*pa*	*p*	*va*	*v*
क	क्	च	च्	र	र्	प	प्	व	व्

త	త్	ఘ	ఘ్	మ	మ్	హ	హ్
ta	*t*	*gha*	*gh*	*ma*	*m*	*ha*	*h*
त	त्	घ	घ्	म	म्	ह	ह्

Letters without ***talakaṭṭu*** :

ఖ	ఖ్	జ	జ్	ణ	ణ్	ట	ట్
kha	*kh*	*ja*	*j*	*ṇa*	*ṇ*	*ṭa*	*ṭ*
ख	ख्	ज	ज्	ण	ण्	ट	ट्
బ	బ్	ల	ల్	ఙ	ఙ్	ఞ	ఞ్
ba	*b*	*la*	*l*	*na*	*n*	*ña*	*ñ*
ब	ब्	ल	ल्	ङ	ङ्	ञ	ञ्

Reading the following.

కమల్	పవన్	రంజన్	చంద్
భరత్	జవహర్	రమణ్	అజయ్
పంత్	లండన్	శంకర్	అరబ్

3.16.2. Consonant-vowel combination or ***guṇiMtaM.***

The consonant -vowel combination is called ***guṇiMtaM*** in Telugu. All the vowel symbols except అ अ *a* which is inherently present n the consonant symbols, have a secondary symbol. These secondary symbols are added to the consonant symbols to form the ***guṇiMtaM*** of the consonants. The following are the secondary symbols of the vowels.

అ no secondary symbol. It is inherently present in the consonant.

ఆ	ా	కా	గా	చా	టా	లా
ఇ	ి	కి	గి	చి	టి	లి
ఈ	ీ	కీ	గీ	చీ	టీ	లీ
ఉ	ు	కు	గు	చు	టు	లు
ఊ	ూ	కూ	గూ	చూ	టూ	లూ
ఋ	ృ	కృ	గృ	చృ	టృ	లృ
ౠ	ౄ	కౄ	గౄ	చౄ	టౄ	లౄ
ఎ	ె	కె	గె	చె	టె	లె
ఏ	ే	కే	గే	చే	టే	లే
ఐ	ై	కై	గై	చై	టై	లై

ఒ	ొ	కొ	గొ	చొ	టొ	లొ
ఓ	ో	కో	గో	చో	టో	లో
ఔ	ౌ	కౌ	గౌ	చౌ	టౌ	లౌ

Reading the following.

లీల	గోపి	విజయ	రవి	తృణం	రాండి
నేను	ఆమె	అతను	అది	మీరు	ఎవరు
కాఫీ	టీ	గృహం	టీచరు	ఏమిటి	వెంకట్
	కృపాకర్	అటెండరు	తాతగారు	నారాయణ	
	హృదయం	రామనరసింహం	మాతృభాష	హైదరాబాదు	

3.16.3. The following is the combinations of all the consonants and vowels.

క్	క	కా	కి	కీ	కు	కూ	కృ	కౄ	కె	కే	కై	కొ	కో	కౌ	కం
ఖ్	ఖ	ఖా	ఖి	ఖీ	ఖు	ఖూ	ఖృ	ఖౄ	ఖె	ఖే	ఖై	ఖొ	ఖో	ఖౌ	ఖం
గ్	గ	గా	గి	గీ	గు	గూ	గృ	గౄ	గె	గే	గై	గొ	గో	గౌ	గం
ఘ్	ఘ	ఘా	ఘి	ఘీ	ఘు	ఘూ	ఘృ	ఘౄ	ఘె	ఘే	ఘై	ఘొ	ఘో	ఘౌ	ఘం
చ్	చ	చా	చి	చీ	చు	చూ	చృ	చౄ	చె	చే	చై	చొ	చో	చౌ	చం
ఛ్	ఛ	ఛా	ఛి	ఛీ	ఛు	ఛూ	ఛృ	ఛౄ	ఛె	ఛే	ఛై	ఛొ	ఛో	ఛౌ	ఛం
జ్	జ	జా	జి	జీ	జు	జూ	జృ	జౄ	జె	జే	జై	జొ	జో	జౌ	జం
ఝ	ఝ	ఝా	ఝి	ఝీ	ఝు	ఝూ	ఝృ	ఝౄ	ఝె	ఝే	ఝై	ఝొ	ఝో	ఝౌ	ఝం
ట్	ట	టా	టి	టీ	టు	టూ	టృ	టౄ	టె	టే	టై	టొ	టో	టౌ	టం
ఠ్	ఠ	ఠా	ఠి	ఠీ	ఠు	ఠూ	ఠృ	ఠౄ	ఠె	ఠే	ఠై	ఠొ	ఠో	ఠౌ	ఠం
డ్	డ	డా	డి	డీ	డు	డూ	డృ	డౄ	డె	డే	డై	డొ	డో	డౌ	డం
ఢ్	ఢ	ఢా	ఢి	ఢీ	ఢు	ఢూ	ఢృ	ఢౄ	ఢె	ఢే	ఢై	ఢొ	ఢో	ఢౌ	ఢం
ణ్	ణ	ణా	ణి	ణీ	ణు	ణూ	ణృ	ణౄ	ణె	ణే	ణై	ణొ	ణో	ణౌ	ణం
త్	త	తా	తి	తీ	తు	తూ	తృ	తౄ	తె	తే	తై	తొ	తో	తౌ	తం
థ్	థ	థా	థి	థీ	థు	థూ	థృ	థౄ	థె	థే	థై	థొ	థో	థౌ	థం
ద్	ద	దా	ది	దీ	దు	దూ	దృ	దౄ	దె	దే	దై	దొ	దో	దౌ	దం

ధ్	ధ	ధా	ధి	ధీ	ధు	ధూ	ధృ	ధౄ	ధె	ధే	ధై	ధొ	ధో	ధౌ	ధం
న్	న	నా	ని	నీ	ను	నూ	నృ	నౄ	నె	నే	నై	నొ	నో	నౌ	నం
ప్	ప	పా	పి	పీ	పు	పూ	పృ	పౄ	పె	పే	పై	పొ	పో	పౌ	పం
ఫ్	ఫ	ఫా	ఫి	ఫీ	ఫు	ఫూ	ఫృ	ఫౄ	ఫె	ఫే	ఫై	ఫొ	ఫో	ఫౌ	ఫం
బ్	బ	బా	బి	బీ	బు	బూ	బృ	బౄ	బె	బే	బై	బొ	బో	బౌ	బం
భ్	భ	భా	భి	భీ	భు	భూ	భృ	భౄ	భె	భే	భై	భొ	భో	భౌ	భం
మ్	మ	మా	మి	మీ	ము	మూ	మృ	మౄ	మె	మే	మై	మొ	మో	మౌ	మం
య్	య	యా	యి	యీ	యు	యూ	యృ	యౄ	యె	యే	యై	యొ	యో	యౌ	యం
ర్	ర	రా	రి	రీ	రు	రూ	రృ	రౄ	రె	రే	రై	రొ	రో	రౌ	రం
ల్	ల	లా	లి	లీ	లు	లూ	లృ	లౄ	లె	లే	లై	లొ	లో	లౌ	లం
వ్	వ	వా	వి	వీ	వు	వూ	వృ	వౄ	వె	వే	వై	వొ	వో	వౌ	వం
శ్	శ	శా	శి	శీ	శు	శూ	శృ	శౄ	శె	శే	శై	శొ	శో	శౌ	శం
ష్	ష	షా	షి	షీ	షు	షూ	షృ	షౄ	షె	షే	షై	షొ	షో	షౌ	షం
స్	స	సా	సి	సీ	సు	సూ	సృ	సౄ	సె	సే	సై	సొ	సో	సౌ	సం
హ్	హ	హా	హి	హీ	హు	హూ	హృ	హౄ	హె	హే	హై	హొ	హో	హౌ	హం
ళ్	ళ	ళా	ళి	ళీ	ళు	ళూ	ళృ	ళౄ	ళె	ళే	ళై	ళొ	ళో	ళౌ	ళం
క్ష్	క్ష	క్షా	క్షి	క్షీ	క్షు	క్షూ	క్షృ	క్షౄ	క్షె	క్షే	క్షై	క్షొ	క్షో	క్షౌ	క్షం

3.16.4. Certain peculiarities in the consonant-vowel combinations

ఘ	+	ఆ	=	ఘా
ఘ	+	ఒ	=	ఘొ
ఘ	+	ఓ	=	ఘో
జ్	+	ఉ	=	జు
ప్	+	ఆ	=	పా
ప్	+	ఉ	=	పు
ప్	+	ఊ	=	పూ
ప్	+	ఒ	=	పొ
మ్	+	ఆ	=	మా
మ్	+	ఈ	=	మీ
మ్	+	ఒ	=	మొ
మ్	+	ఓ	=	మో
య్	+	ఆ	=	యా
య్	+	ఇ	=	యి

య్	+	ఈ	=	యీ	ష్	+	ఓ	=	షో
య్	+	ఒ	=	యొ	హ్	+	ఆ	=	హా
య్	+	ఓ	=	యో	హ్	+	ఉ	=	హు
య్	+	ఔ	=	యౌ	హ్	+	ఊ	=	హూ
వ్	+	ఉ	=	వు	హ్	+	ఒ	=	హొ
వ్	+	ఊ	=	వూ	హ్	+	ఓ	=	హో
స్	+	ఆ	=	సా	హ్	+	ఔ	=	హౌ
స్	+	ఒ	=	సొ	క్ష్	+	ఆ	=	క్షా
స్	+	ఓ	=	సో	క్ష్	+	ఇ	=	క్షి
ష్	+	ఆ	=	షా	క్ష్	+	ఈ	=	క్షీ
ష్	+	ఒ	=	షొ					

Read the following:

ఆహారం	హిందీ	తెలుగు	తమిళం	కేరళ
పేరు	గోపాలరావు	మలయాళం	తమిళనాడు	గౌతం

నీ పేరు ఏమిటి? నా పేరు రామనరసింహం.

మీ పేరు ఏమిటి? నా పేరు వెంకటపతిరాజు.

అతని పేరేమిటి? అతని పేరు నారాయణ.

ఇది కాయితం. అది గడియారం

ఇది తలుపు. ఏది గోడ?

అతను మోహన్. ఇతను ముకుందరావు.

కేశవరావు హరినారాయణ గారి మనవడు.

ఇందిరాగాంధీ మోతీలాల్ మనవరాలు.

దేవసహాయంగారు ఫిలిప్‌రాజుగారి కొడుకు.

ఆమె జవహర్‌లాల్ కూతురు.

UNIT I

Lesson 4

మొత్తం ఎన్ని?
मोत्तं ऐन्नि?
mottaM enni?

HOW MANY IN TOTAL?

సరళ	:	విజయా! ఇవి ఏమిటి?	Vijaya! What are these?
सरळ	:	विजया! इवि एमिटि?	
saraḷa	:	*vijayā! ivi ēmiṭi?*	
విజయ	:	ఇవి బల్లలు.	They are tables/benches.
		నువ్వు ఈ కుర్చీలో కూర్చో.	Sit in this chair.
विजय	:	इवि बल्ललु।	
		नुव्वु ई कुर्चीलो कूर्चो।	
vijaya	:	*ivi ballalu.*	
		nuvvu ī kurcīlō kūrcō.	

సరళ	:	ఇవి ఎన్ని బల్లలు?	How many tables/benches are these?
सरळ	:	इवि ऐन्नि बल्ललु?	
saraḷa	:	*ivi enni ballalu?*	
విజయ	:	ఇవి రెండు బల్లలు.	These are two tables/benches.
विजय	:	इवि रेंडु बल्ललु।	
vijaya	:	*ivi reMḍu ballalu.*	
సరళ	:	ఇవి రెండు బల్లలు. అది ఒక బల్ల. మొత్తం ఎన్ని బల్లలు?	These are two tables. That is one table. How many tables are in total?
सरळ	:	इवि रेंडु बल्ललु। अदि ओक बल्ल। मोत्तं ऐन्नि बल्ललु?	
saraḷa	:	*ivi reMḍu ballalu. adi oka balla. mottaM enni ballalu?*	
విజయ	:	మొత్తం మూడు బల్లలు.	They are three tables in total.
विजय	:	मोत्तं मूडु बल्ललु।	
vijaya	:	*mottaM mūḍu ballalu.*	
సరళ	:	ఈ బల్లలు ఎక్కడ ఉన్నాయి?	Where are these benches?
सरळ	:	ई बल्ललु ऐक्कड उन्नायि?	
saraḷa	:	*ī ballalu ekkaḍa unnāyi?*	
విజయ	:	గదిలో ఉన్నాయి. అవి ఎన్ని కుర్చీలు?	They are in the room. How many are those chairs?
विजय	:	गदिलो उन्नायि। अवि ऐन्नि कुर्चीलु?	
vijaya	:	*gadilō unnāyi? avi enni kurcīlu?*	

సరళ	:	అవి మూడు కుర్చీలు.	They are three chairs?
सरळ	:	अवि मूडु कुर्चीलु।	
saraḷa	:	*avi mūḍu kurcīlu.*	
విజయ	:	ఆ కుర్చీలు ఎక్కడ ఉన్నాయి?	Where are those chairs?
विजय	:	आ कुर्चीलु ऐक्कड उन्नायि।	
vijaya	:	*ā kurcīlu ekkaḍa unnāyi?*	
సరళ	:	ఆ కుర్చీలు గోడ దగ్గర ఉన్నాయి.	Those chairs are near the wall.
सरळ	:	आ कुर्चीलु गोड दग्गर उन्नायि।	
saraḷa	:	*ā kurcīlu gōḍa daggara unnāyi.*	
విజయ	:	అవి ఏమిటి?	What are they?
विजय	:	अवि एमिटि?	
vijaya	:	*avi ēmiṭi?*	
సరళ	:	ఏవి?	Which ones?
सरळ	:	एवि?	
saraḷa	:	*ēvi?*	
విజయ	:	ఆ కుర్చీలో ఉన్నాయి, చూడు.	look!They are in that chair.
विजय	:	आ कुर्चीलो उन्नायि, चूडु।	
vijaya	:	*ā kurcīlō unnāyi. cūḍu.*	
సరళ	:	అవి కలాలు.	They are pens.
सरळ	:	अवि कलालु।	
saraḷa	:	*avi kalālu.*	
విజయ	:	అవి ఎన్ని కలాలు?	How many pens are they?
विजय	:	अवि ऐन्नि कलालु?	
vijaya	:	*avi enni kalālu?*	

సరళ	:	అవి నాలుగు కలాలు.	They are four pens.
सरळ	:	अवि नालुगु कलालु।	
saraḷa	:	*avi nālugu kalālu.*	
విజయ	:	ఆ పెట్టె మీద ఇంకొక కలం ఉంది.	There is one more pen on that box.
विजय	:	आ पेट्टे मीद इंकोक कलं उंदि।	
vijaya	:	*ā peṭṭe mīda iMkoka kalaM uMdi.*	
సరళ	:	ఏ పెట్టె మీద?	On which box?
सरळ	:	ए पेट्टे मीद?	
saraḷa	:	*ē peṭṭe mīda?*	
విజయ	:	ఈ పెట్టె మీద.	On this box.
विजय	:	ई पेट्टे मीद।	
vijaya	:	*ī peṭṭe mīda.*	
సరళ	:	అవును. ఆ పెట్టె మీద ఇంకొక కలం ఉంది.	Yes. There is one more pen on that box.
सरळ	:	अवुनु। आ पेट्टे मीद इंकोक कलं उंदि।	
saraḷa	:	*avunu. ā peṭṭe mīda iMkoka kalaM uMdi.*	
విజయ	:	అవి మొత్తం ఎన్ని కలాలు?	How many pens are they in total?
विजय	:	अवि मोत्तं ऐन्नि कलालु?	
vijaya	:	*avi mottaM enni kalālu?*	
సరళ	:	అవి మొత్తం ఐదు కలాలు.	They are five pens in total.
सरळ	:	अवि मोत्तं ऐदु कलालु?	
saraḷa	:	*avi mottaM aidu kalālu.*	

విజయ :	అవి ఏమిటి?	What are those?
विजय :	अवि एमिटि?	
vijaya :	*avi ēmiṭi?*	
సరళ :	అవి పుస్తకాలు.	Those are books.
सरळ :	अवि पुस्तकालु।	
saraḷa :	*avi pustakālu.*	
విజయ :	ఆ పుస్తకాలు బల్లమీద ఉన్నాయా?	Are those books are on the table?
विजय :	आ पुस्तकालु बल्ल मीद उन्नाया?	
vijaya :	*ā pustakālu ballamīda unnāyā?*	
సరళ :	ఆ పుస్తకాలు అన్నీ బల్లమీద లేవు. కొన్ని బల్ల మీద ఉన్నాయి. కొన్ని బల్ల కింద ఉన్నాయి.	All those books are not on the table. Some are on the table, and some are under the table.
सरळ :	आ पुस्तकालु अन्नी बल्लमीद लेवु। कोन्नि बल्ल मीद उन्नायि। कोन्नि बल्ल किंद उन्नायि।	
saraḷa :	*ā pustakālu annī balla mīda lēvu. konni balla mīda unnāyi; konni balla kiMda unnāyi.*	
విజయ :	ఆ పుస్తకాలు లెక్క పెట్టు.	Count those books.
विजय :	आ पुस्तकालु लेक्क पेट्टु।	
vijaya :	*ā pustakālu lekkapeṭṭu.*	
సరళ :	ఒకటి, రెండు, మూడు, నాలుగు, ఐదు, ఆరు, ఏడు, ఎనిమిది, తొమ్మిది, పది, పదకొండు, పన్నెండు, పదమూడు, పధ్నాలుగు, పదిహేను. ఇవి పదిహేను పుస్తకాలు.	One, two, three, four, five, six, seven, eight, nine, ten, eleven, twelve, thirteen, fourteen and fifteen. These are fifteen books.

सरळ : ओकटि, रेंडु, मूडु, नालुगु, ऐदु, आरु,
एडु, ऐनिमिदि, तोम्मिदि, पदि, पदकोंडु,
पन्नेंडु, पदमूडु, पध्नालुगु, पदिहेनु।
इवि पदिहेनु पुस्तकालु।

saraḷa : okaṭi, reMḍu, mūḍu, nālugu,aidu,
āru, ēḍu, enimidi, tommidi, padi,
padakoMḍu, panneMḍu, padamūḍu,
padhnālugu, padihēnu. ivi padihēnu
pustakālu.

విజయ	: నీ కలం పుస్తకం మీద ఉందా?	Is your pen on the book?
विजय	: नी कलं पुस्तकं मीद उंदा?	
vijaya	: *nī kalaM pustakaM mīda uMdā?*	

సరళ	: నా కలం పుస్తకం మీద లేదు.	My pen is not on the book.
	పుస్తకం పక్కన ఉంది.	It is by the side of the book.
सरळ	: ना कलं पुस्तकं मीद लेदु।	
	पुस्तकं पक्कन उंदि।	
saraḷa	: *nā kalaM pustakaM mīda lēdu. pustakaM pakkana uMdi.*	

విజయ	: ఈ పుస్తకాలు ఎన్ని?	How many are these books?
	ఆ పుస్తకాలు ఎన్ని?	How many are those books?
विजय	: ई पुस्तकालु ऐन्नि?	
	आ पुस्तकालु ऐन्नि?	
vijaya	: *ī pustakālu enni?*	
	ā pustakālu enni?	

సరళ	:	ఇవి రెండు; అవి మూడు.	These are two. Those are three.
सरळ	:	इवि रेंडु; अवि मूडु ।	
saraḷa	:	*ivi reMḍu; avi mūḍu.*	

విజయ	:	మొత్తం ఎన్ని?	How many are in total?
विजय	:	मोत्तं ऐन्नि?	
vijaya	:	*mottaM enni?*	

సరళ	:	ఐదు.	Five.
सरळ	:	ऐदु।	
saraḷa	:	*aīdu.*	

DRILLS

a. Expansion drill

Model (i) ఇవి గోడలు (రెండు) इवि गोडलु (रेंडु) *ivi gōḍalu. (reMḍu)*
ఇవి రెండు గోడలు इवि रेंडु गोडलु *ivi reMḍu gōḍalu.*

1. అవి కుక్కలు. (ఎన్ని?) अवि कुक्कलु। (ऐन्नि?) *avi kukkalu (enni?)*
2. ఇవి తలుపులు. (పన్నెండు) इवि तलुपुलु। (पन्नेंडु) *ivi talupulu (panneMḍu)*
3. ఇది పుస్తకం. (ఒక) इदि पुस्तकं। (ओक) *idi pustakaM. (oka)*

Model (ii) ఇది గడియారం. (ఆరు) ఇవి ఆరు గడియారాలు
इदि गडियारं। (आरु) इवि आरु गडियारालु ।
idi gaḍiyāraM. (āru) *ivi āru gaḍiyārālu.*

1. అది కాయితం. (తొమ్మిది) अदि कायितं। (तोम्मिदि) *adi kāyitaM (tommidi)*
2. అది కలం. (పది) अदि कलं। (पदि) *adi kalaM. (padi)*
3. అది పుస్తకం. (ఏడు) अदि पुस्तकं। (एडु) *adi pustakaM. (ēḍu)*

b. Response drill

Model (i) ఇవి ఎన్ని కుర్చీలు? (మూడు) ఇవి మూడు కుర్చీలు.
इवि ऐन्नि कुर्चीलु? (मूडु) इवि मूडु कुर्चीलु।
ivi enni kurcīlu? (mūḍu) *ivi mūḍu kurcīlu.*

1. ఇవి ఎన్ని కుక్కలు? (పదకొండు) इवि ऐन्नि कुक्कलु? (पदकोंडु)
   ivi enni kukkalu? (padakoMḍu)
2. అవి ఎన్ని కాయితాలు? (పదమూడు) अवि ऐन्नि कायितालु? (पदमूडु)
   avi enni kāyitālu (padamūdu)
3. ఇవి ఎన్ని కలాలు? (పదిహేను) इवि ऐन्नि कलालु? (पदिहेनु)
   ivi enni kalālu? (padihēnu)

Model (ii) కుర్చీ ఎక్కడ ఉంది? (గదిలో) కుర్చీ గదిలో ఉంది.
कुर्ची ऐक्कड उंदि? (गदिलो) कुर्ची गदिलो उंदि।
kurcī ekkaḍa uMdi? (gadilō) kurcī gadilō uMdi.

1. పుస్తకాలు ఎక్కడ ఉన్నాయి? पुस्तकालु ऐक्कड उन्नायि?
   pustakālu ekkaḍa unnāyi?
2. కుక్క ఎక్కడ ఉంది? (బల్ల పక్కన) कुक्क ऐक्कड उंदि? (बल्ल पक्कन)
   kukka ekkaḍa uMdi? (balla pakkana)
3. బల్ల ఎక్కడ ఉంది? (గోడ దగ్గర) बल्ल ऐक्कड उंदि? (गोड दग्गर)
   balla ekkaḍa uMdi? (gōḍa daggara)

Model (iii) అది ఒక కుర్చీ. అవి రెండు కుర్చీలు. మొత్తం ఎన్ని కుర్చీలు?
अदि ओक कुर्ची। अवि रेंडु कुर्चीलु। मोत्तं ऐन्नि कुर्चीलु?
adi oka kurcī. avi reMḍu kurcīlu. mottaM enni kurcīlu?
మొత్తం మూడు కుర్చీలు. मोत्तं मूडु कुर्चीलु।
mottaM mūḍu kurcīlu.

1. అది ఒక కలం. ఇవి పది కలాలు. మొత్తం ఎన్ని కలాలు?
   अदि ओक कलं। इवि पदि कलालु। मोत्तं ऐन्नि कलालु?
   adi oka kalaM. ivi padi kalālu. mottaM enni kalālu?
2. ఇవి ఐదు కాయితాలు. అవి ఏడు కాయితాలు. మొత్తం ఎన్ని కాయితాలు?
   इवि ऐदु कायितालु। अवि एडु कायितालु। मोत्तं ऐन्नि कायितालु?
   ivi aidu kāyitālu. avi ēḍu kāyitālu. mottaM enni kāyitālu?

3. ఇవి నాలుగు పెట్టెలు. ఇవి పది పెట్టెలు. మొత్తం ఎన్ని పెట్టెలు?
   इवि नालुगु पेट्टेलु। इवि पदि पेट्टेलु। मोत्तं ऐन्नि पेट्टेलु?
   ivi nālugu peṭṭelu. ivi padi peṭṭelu. mottaM enni peṭṭelu?

Model (iv) అది కుర్చీ. (గోడ పక్కన) ఆ కుర్చీ గోడ పక్కన ఉంది.
अदि कुर्ची (गोड पक्कन) आ कुर्ची गोड पक्कन उंदि।
adi kurcī. (gōḍa pakkana) ā kurcī gōḍa pakkana uMdi.

1.అది బల్ల.(గోడ దగ్గర) अदि बल्ल।(गोड दग्गर) *adi balla. (gōḍa daggara)*

2.అది పుస్తకం.(పెట్టెమీద) अदि पुस्तकं।(पेट्टेमीद) *adi pustakaM. (peṭṭemīda)*

3.అది కలం.(కాయితం కింద) अदि कलं।(कायितं किंद) *adi kalaM. (kāyitaM kiMda)*

Model (v) అవి కుర్చీలు. (గదిలో) ఆ కుర్చీలు గదిలో ఉన్నాయి.
अवि कुर्चीलु। (गदिलो) आ कुर्चीलु गदिलो उन्नायि।
avi kurcīlu (gadilō) ā kurcīlu gadilō unnāyi.

1. అవి బల్లలు. (గోడ దగ్గర) अवि बल्ललु। (गोड दग्गर)
   avi ballalu (gōḍa daggara)
2. అవి పుస్తకాలు. (బల్ల పక్కన) अवि पुस्तकालु। (बल्ल पक्कन)
   avi pustakālu. (balla pakkana)
3. అవి కాయితాలు. (పుస్తకం కింద) अवि कायितालु। (पुस्तकं किंद)
   avi kāyitālu. (pustakaM kiMda)

Model (vi) ఇది బల్ల. (గదిలో) ఈ బల్ల గదిలో ఉంది.
इदि बल्ल। (गदिलो) ई बल्ल गदिलो उंदि।
idi balla. (gadilō) ī balla gadilō uMdi.

1. ఇవి పుస్తకాలు. (పెట్టెమీద) इवि पुस्तकालु। (पेट्टेमीद)
   ivi pustakālu (peṭṭemīda)
2. ఇది కలం. (కాయితం కింద) इदि कलं। (कायितं किंद)
   idi kalaM. (kāyitaM kiMda)

3. ఇవి కుర్చీలు. (గోడ పక్కన) इवि कुर्चीलु। (गोड पक्कन)
ivi kurcīlu (gōḍa pakkana)

Model (vii) ఏది కుర్చీ? (గదిలో) ఏ కుర్చీ గదిలో ఉంది.
एदि कुर्ची? (गदिलो) ए कुर्ची गदिलो उंदि।
ēdi kurcī? (gadilō) *ē kurcī gadilō uMdi?*

1. ఏవి బల్లలు? (గోడ దగ్గర) एवि बल्ललु? (गोड दग्गर)
ēvi ballalu? (gōḍa daggara)
2. ఏది పుస్తకం? (గడియారం పక్కన) एदि पुस्तकं? (गडियारं पक्कन)
ēdi pustakaM? (gaḍiyāraM pakkana)
3. ఏవి కాయితాలు? (పుస్తకం కింద) एवि कायितालु? (पुस्तकं किंद)
ēvi kāyitālu? (pustakaM kiMda)

Model (viii) కుర్చీలు ఎక్కడ వున్నాయి? (ఆ గదిలో – ఈ గదిలో)
कुर्चीलु ऐक्कड उन्नायि? (आ गदिलो – ई गदिलो)
kurcīlu ekkaḍa unnāyi? (ā gadilō - ī gadilō)

కొన్ని ఆ గదిలో ఉన్నాయి. కొన్ని ఈ గదిలో ఉన్నాయి.
कोन्नि आ गदिलो उन्नायि। कोन्नि ई गदिलो उन्नायि।
konni ā gadilō unnāyi. konni ī gadilō unnāyi.

1. కలాలు ఎక్కడ ఉన్నాయి? (పెట్టెలో – పెట్టెమీద)
कलालु ऐक्कड उन्नायि। (पेट्टेलो – पेट्टेमीद)
kalālu ekkaḍa unnāyi? (peṭṭelō - peṭṭe mīda)

2. పుస్తకాలు ఎక్కడ ఉన్నాయి? (బల్లమీద – బల్ల దగ్గర)
पुस्तकालु ऐक्कड उन्नायि? (बल्लमीद – बल्ल दग्गर)
pustakālu ekkaḍa unnāyi? (balla mīda - balla daggara)

Model (ix) కుర్చీలు ఎక్కడ ఉన్నాయి? (ఆ గదిలో – ఈ గదిలో)
कुर्चीलु ऐक्कड उन्नायि? (आ गदिलो – ई गदिलो)
kurcīlu ekkaḍa unnāyi? (ā gadilō - ī gadilō)

కొన్ని కుర్చీలు ఆ గదిలో ఉన్నాయి. కొన్ని కుర్చీలు ఈ గదిలో ఉన్నాయి.
कोन्नि कुर्चीलु आ गदिलो उन्नायि। कोन्नि कुर्चीलु ई गदिलो उन्नायि।
konni kurcīlu ā gadilō unnāyi; konni kurcīlu ī gadilō unnāyi.

1. కలాలు ఎక్కడ ఉన్నాయి? (గడియారం పక్కన – పెట్టె దగ్గర)
   कलालु ऐक्कड उन्नायि? (गडियारं पक्कन – पेट्टे दग्गर)
   kalālu ekkaḍa unnāyi? (gaḍiyāraM pakkana - peṭṭe daggara)

2. పుస్తకాలు ఎక్కడ ఉన్నాయి? (బల్లకింద – బల్లమీద)
   पुस्तकालु ऐक्कड उन्नायि? (बल्लकिंद – बल्लमीद)
   pustakālu ekkaḍa unnāyi? (balla kiMda - balla mīda)

c. Transformation drill

Model (i) గదిలో కుక్క ఉంది. — గదిలో కుక్కలు ఉన్నాయి.
गदिलो कुक्क उंदि। — गदिलो कुक्कलु उन्नायि।
gadilō kukka uMdi. — *gadilō kukkalu unnāyi.*

1. పెట్టెలో ఫోటో ఉంది. पेट्टेलो फोटो उंदि।
   peṭṭelō fōṭō uMdi.
2. బల్ల కింద పుస్తకం ఉంది. बल्ल किंद पुस्तकं उंदि।
   balla kiMda pustakaM uMdi.
3. పుస్తకం మీద కలం ఉంది. पुस्तकं मीद कलं उंदि।
   pustakaM mīda kalaM uMdi.

Model (ii) గదిలో కుక్క ఉంది. — గదిలో కుక్క లేదు.
गदिलो कुक्क उंदि। — गदिलो कुक्क लेदु।
gadilō kukka uMdi. — *gadilō kukka lēdu.*

1. పెట్టెలో ఫోటో ఉంది. पेट्टेलो फोटो उंदि।
   peṭṭelō fōṭō uMdi.
2. బల్ల కింద పుస్తకం ఉంది. बल्ल किंद पुस्तकं उंदि।
   balla kiMda pustakaM uMdi.

3. పుస్తకం పక్కన కలం ఉంది. पुस्तकं पक्कन कलं उंदि।
pustakaM pakkana kalaM uMdi.

Model (iii) కలాలు పెట్టెలో ఉన్నాయి. कलालु पेट्टेलो उन्नायि।
kalālu peṭṭelō unnāyi.

కలాలు పెట్టెలో లేవు. कलालु पेट्टेलो लेवु।
kalālu peṭṭelō lēvu.

1. నా పుస్తకాలు బల్ల మీద ఉన్నాయి. ना पुस्तकालु बल्ल मीद उन्नायि।
nā pustakālu balla mīda unnāyi.
2. తలుపు దగ్గర రెండు కుక్కలు ఉన్నాయి. तलुपु दग्गर रेंडु कुक्कलु उन्नायि।
talupu daggara reMḍu kukkalu unnāyi.
3. పెట్టె కింద కాయితాలు ఉన్నాయి. पेट्टे किंद कायितालु उन्नायि।
peṭṭe kiMda kāyitālu unnāyi.

Model (iv) ఇవి ఎన్ని కలాలు? इवि ऐन्नि कलालु? *ivi enni kalālu?*
ఈ కలాలు ఎన్ని? ई कलालु ऐन्नि? *ī kalālu enni?*

1. ఇవి ఎన్ని పుస్తకాలు? इवि ऐन्नि पुस्तकालु। *ivi enni pustakālu?*
2. ఇవి ఎన్ని కుక్కలు? इवि ऐन्नि कुक्कलु? *ivi enni kukkalu?*
3. అవి ఎన్ని ఫోటోలు? अवि ऐन्नि फोटोलु? *avi enni fōṭōlu?*

Model (v) నువ్వు రెండు కవర్లు తీసుకురా. नुव्वु रेंडु कवर्लु तीसुकुरा।
nuvvu reMḍu kavarlu tīsukurā.
మీరు రెండు కవర్లు తీసుకురాండి. मीरु रेंडु कवर्लु तीसुकुरांडि।
mīru reMḍu kavarlu tīsukurāMḍi.

1. నువ్వు ఈ కుర్చీలో కూర్చో.
नुव्वु ई कुर्चीलो कूर्चो।
nuvvu ī kurcīlō kūrcō.
2. నువ్వు ఈ కవరు తీసుకో.
नुव्वु ई कवरु तीसुको।
nuvvu ī kavaru tīsukō.
3. నువ్వు నీ పేరు చెప్పు.
नुव्वु नी पेरु चेप्पु।
nuvvu nī pēru ceppu.
4. ఆ బల్ల మీద చూడు.
आ बल्ल मीद चूडु।
ā balla mīda cūḍu.

EXERCISES

a. produce at least 20 sentences from the following table suitably changing the number of the nouns given in the third column.

ఇది	इदि	ఒక	ओक	పుస్తకం	पुस्तकं
idi		*oka*		*pustakaM*	
అది	अदि	రెండు	रेंडु	కలం	कलं
adi		*reMḍu*		*kalaM*	
ఇవి	इवि	పదమూడు	पदमूडु	కుర్చీ	कुर्ची
ivi		*padamūḍu*		*kurcī*	
అవి	अवि	తొమ్మిది	तोम्मिदि	తలుపు	तलुपु
avi		*tommidi*		*talupu*	

b. Write Telugu forms for the following numerals.

07_____ 11_____ 15_____ 8

14_____ 10_____ 3_____ 1

c. Produce at least 16 sentences from the following table.

గడియారం	गडियारं	బల్లమీద	बल्ल मीद	లేదు	लेदु
gaḍiyāraM		*balla mīda*		*lēdu*	
		గదిలో	गदिलो	లేవు	लेवु
		gadilō		*lēvu*	
కలాలు	कलालु	పుస్తకం పక్కన	पुस्तकं पक्कन	ఉంది	उंदि
kalālu		*pustakaM pakkana*		*uMdi*	
		బల్ల కింద	बल्ल किंद	ఉన్నాయి	उन्नायि
		balla kiMda		*unnāyi*	

d. Change the following sentences as shown in the model.

Model	నువ్వు రా!	नुव्वु रा!	*nuvvu rā!*
	మీరు రాండి!	मीरु रांडि!	*mīru rāMḍi!*
1.	నువ్వు లెక్కపెట్టు.	नुव्वु लेक्कपेट्टु।	*nuvvu lekkapeṭṭu.*
2.	నువ్వు చూడు.	नुव्वु चूड्डु।	*nuvvu cūḍu.*
3.	నువ్వు ఆ గదిలో కూర్చో.	नुव्वु आ गदिलो कूर्चो	*nuvvu ā gadilō kūrcō.*
4.	నువ్వు నీ పేరు చెప్పు.	नुव्वु नी पेरु चेप्पु।	*nuvvu nī pēru ceppu.*

e. Answer the following questions as shown in the model.

Model (i) ఆ పుస్తకాలు బల్ల మీద ఉన్నాయా? (గదిలో)
आ पुस्तकालु बल्ल मीद उन्नाया? (गदिलो)
ā pustakālu balla mīda unnāyā? (gadilō)
ఆ పుస్తకాలు అన్నీ బల్లమీద లేవు. కొన్ని బల్లమీద ఉన్నాయి
కొన్ని గదిలో ఉన్నాయి.
आ पुस्तकालु अन्नी बल्ल मीद लेवु। कोन्नि बल्ल मीद उन्नायि।
कोन्नि गदिलो उन्नायि।
ā pustakālu annī balla mīda lēvu.
konni balla mīda unnāyi. konni gadilō unnāyi.

1. ఆ కలాలు పెట్టెలో ఉన్నాయా? (పెట్టె మీద)
आ कलालु पेट्टेलो उन्नाया? (पेट्टे मीद)
ā kalālu peṭṭelō unnāyā? (peṭṭe mīda)
2. ఈ కుర్చీలు గదిలో ఉన్నాయా? (ఆ గోడ దగ్గర)
ई कुर्चीलु गदिलो उन्नाया? (आ गोड दग्गर)
ī kurcīlu gadilō unnāyā? (ā gōḍa daggara)
3. ఈ కాయితాలు పుస్తకం కింద ఉన్నాయా? (పుస్తకం మీద)
ई कायितालु पुस्तकं किंद उन्नाया? (पुस्तकं मीद)
ī kāyitālu pustakaM kiMda unnāyā? (pustakaM mīda)

Model (ii) నా పుస్తకం ఎక్కడుంది?(బల్ల మీద) బల్లమీద ఉంది; చూడు!
ना पुस्तकं ऐक्कडुंदि? (बल्ल मीद) बल्ल मीद उंदि; चूड्डु!
nā pustakaM ekkaḍuMdi? (balla mīda) *balla mīda uMdī; cūḍu!*

1. అతని కలం ఎక్కడుంది? (పెట్టెలో)
   अतनि कलं ऐक्कडुंदि? (पेट्टेलो)
   atani kalaM ekkaḍuMdi? (peṭṭelō)

2. కుర్చీ ఎక్కడుంది? (గోడ దగ్గర)
   कुर्ची ऐक्कडुंदि? (गोड दग्गर)
   kurcī ekkaḍuMdi? (gōḍa daggara)

3. మా పుస్తకాలు ఎక్కడున్నాయి? (బల్లమీద)
   मा पुस्तकालु ऐक्कडुन्नायि? (बल्ल मीद)
   mā pustakālu ekkaḍunnāyi? (ballamīda)

4. పెట్టెలు ఎక్కడున్నాయి? (బల్ల కింద)
   पेट्टेलु ऐक्कडुन्नायि? (बल्ल मीद)
   peṭṭelu ekkaḍunnāyi? (balla kiMda)

VOCABULARY

మొత్తం *mottaM*	मोत्तं	total	ఎన్ని *enni*	ऐन्नि	how many
ఇవి *ivi*	इवि	these (pro.)	ఇంకొక *iMkoka*	इंकोक	one more
ఈ *ī*	ई	this; these (dem. adj.)	ఏ *ē*	ए	which (pro.)
లో *lō*	लो	locative case marker 'in' (sec 4.5)	ఐదు *aidu*	ऐद्दु	five
రెండు *reMḍu*	रेंड्डु	two	అన్నీ *annī*	अन्नी	all of them
ఒక *oka*	ओक	one (adj.)	లేవు *lēvu*	लेवु	neg.of ఉన్నాయి
మూడు *mūḍu*	मूड्डु	three	కొన్ని *konni*	कोन्नि	some of them (neut.)
ఎక్కడ *ekkaḍa*	ऐक्कड	where	కింద *kiMda*	किंद	under; below; beneath
ఉన్నాయి	उन्नायि	they (neut.)	లెక్కపెట్టు	लेक्कपेट्टु	count (v)

unnāyi		are/were	*lekkapeṭṭu*		
అవి	अवि	those (pro.)	ఒకటి	ओकटि	one (pro.)
avi			*okaṭi*		
ఆ	आ	that; those	ఆరు	आरु	six
ā			*āru*		
దగ్గర	दग्गर	at' near	ఏడు	एड्डु	seven
daggara			*ēḍu*		
ఏవి	एवि	which (pl. pro.)	ఎనిమిది	ऐनिमिदि	eight
ēvi			*enimidi*		
చూడు	चूड्डु	see! look!	తొమ్మిది	तोम्मिदि	nine
cūḍu			*tommidi*		
నాలుగు	नालुगु	four	పది	पदि	ten
nālugu			*padi*		
పెట్టె	पेट्टे	box	పదకొండు	पदकोंड्डु	eleven
peṭṭe			*padakoMḍu*		
మీద	मीद	on; upon	పన్నెండు	पन्नेंड्डु	twelve
mīda			*panneMḍu*		
పదమూడు	पदमूड्डु	thirteen	ఉంది	उंदि	it is / was
padamūḍu			*uMdi*		
పధ్నాలుగు	पधनालुगु	fourteen	లేదు	लेदु	neg.of ఉంది
padhnālugu			*lēdu*		
పదిహేను	पदिहेनु	fifteen	పక్కన	पक्कन	by the side of
padihēnu			*pakkana*		

GRAMMAR NOTES

4.1. In this lesson the plural number suffix -లు -*lu* is introduced. The plural suffix is obligatorily added to a noun base to make it plural. Expect a few noun bases which are inherently plural, all the noun bases in Telugu express singularity. In other words, no suffix is requires when the noun bases are used in singular number.

గోడ	गोड	*gōḍa*	'wall'
గోడలు	गोडलु	*gōḍalu*	'walls'
కిటికీ	किटिकी	*kiṭikī*	'window'
కిటికీలు	किटिकीलु	*kiṭikīlu*	'windows'
తలుపు	तलुपु	*talupu*	'door'
తలుపులు	तलुपुलु	*talupulu*	'doors'
ఫోటో	फोटो	*fōṭō*	'photograph'
ఫోటోలు	फोटोलु	*fōṭōlu*	'photographs'

4.1.1. The plural suffix is obligatory when the noun is preceded by a numeral adjective other than ఒక ओक *oka* 'one'

ఒక కుక్క.	ओक कुक्क।	*oka kukka.*	'one dog.'
రెండు తలుపులు.	रेंडु तलुपुलु।	*reMḍu talupulu.*	'two doors'
మూడు కుర్చీలు.	मूडु कुर्चीलु।	*mūḍu kurcīlu.*	'three chairs'
నాలుగు కిటికీలు.	नालुगु किटिकीलु।	*nālugu kiṭikīlu.*	'four windows'
ఆరు బల్లలు.	आरु बल्ललु।	*āru ballalu.*	'six tables/benches'

4.2. The noun bases ending in అం अं *aM* change their final అం अं *aM* when the plural suffix -లు -लु *-lu* is added.

కలం + లు → కలాలు 'pens'	పుస్తకం + లు → పుస్తకాలు 'books'
कलं + लु → कलालु	पुस्तकं + लु → पुस्तकालु
kalaM + lu → *kalālu*	*pustakaM + lu* → *pustakālu*

4.3. The third person neuter gender forms - both affirmative and negative - of the existential verb meaning 'to exist; to be; to be available' are introduced in this lesson.

ఉంది	उंदि	*uMdi*	'It is; It exists'
ఉన్నాయి	उन्नाइ	*unnāyi*	'They (neut.) are; They (neut.) exist' (plural of *uMdi)*
లేదు	लेदु	*lēdu*	'It is not (there), it does not exist' (negative of *uMdi)*

లేవు	लेवु	*lēvu*	'They (neut.) are not (there): they (neut.) do not exist' (negative of *unnāyi* and plural of *lēdu)*

4.4. The following interrogative words (1.3) are introduced in this lesson.

4.4.1. ఎక్కడ ऐक्कड *ekkaḍa* 'where' is an interrogative place adverb.

కుక్క ఎక్కడ ఉంది?	'Where is the dog?'
कुक्क ऐक्कड उंदि?	
kukka ekkaḍa uMdi?	

4.4.2. ఎన్ని ऐन्नि *enni* 'how many' is an interrogative count neuter pronoun and adjective used in questions to elicit the number of the objects (countable neuter nouns). It can be used as a predicate also. Since it is a neuter pronoun it cannot be used with human nouns.

అవి ఎన్ని కలాలు?	'How many pens are they?'
अवि ऐन्नि कलालु?	
avi enni kalālu?	
ఆ కలాలు ఎన్ని?	'How many pens are they?'
आ कलालु ऐन्नि?	
ā kalālu enni?	
అవి ఎన్ని కుక్కలు?	'How many dogs are they?'
अवि ऐन्नि कुक्कलु?	
avi enni kukkalu?	
ఆ కుక్కలు ఎన్ని?	'How many dogs are they?'
आ कुक्कलु ऐन्नि?	
ā kukkalu enni?	

4.4.3. ఏవి एवि *ēvi* 'Which ones' is the neuter interrogative plural pronoun. The corresponding singular one is ఏది एदि *ēdi* 'which one' (1.3.).

ఏవి నీ కలాలు?	'Which ones are your pens?'
एवि नी कलालु?	
ēvi nī kalālu?	

4.5. The locative case is introduced in this lesson. లో -लो *lō* is the locative case suffix.

కలం పెట్టెలో ఉంది. 'The pen is in the box.'
कलं पेट्टेलो उंदि।
kalaM peṭṭelō uMdi.
నువ్వు ఆ కుర్చీలో కూర్చో. 'Sit in that chair.'
नुव्वु आ कुर्चीलो कूर्चो।
nuvvu ā kurcīlō kūrcō.

4.6. The following post-positions are used as locative case markers. Post-positions are word like elements which function as case markers.

మీద मीद *mīda* 'on; upon'
కలం బల్ల మీద ఉంది. 'The pen is on the table.'
कलं बल्ल मीद उंदि।
kalaM balla mīda uMdi.
కింద किंद *kiMda* 'under; beneath, below'
పెట్టె బల్ల కింద ఉంది. 'The pen is beneath the table.'
पेट्टे बल्ल किंद उंदि।
peṭṭe balla kiMda uMdi.
దగ్గర दग्गर *daggara* 'at, near'
కుక్క బల్ల దగ్గర ఉంది. 'The dog is at the table.'
कुक्क बल्ल दग्गर उंदि।
kukka balla daggara uMdi.
పక్కన पक्कन *pakkana* 'by the side of'
పిల్లి గోడ పక్కన ఉంది. 'The cat is by the side of the wall.'
पिल्लि गोड पक्कन उंदि।
pilli gōḍa pakkana uMdi.

4.7. అవి अवि *avi* 'those (ones)' and ఇవి इवि *ivi* 'these (ones)' are the third person neuter plural pronouns. The former refers to the remote objects and the latter to the proximate ones. అది अदि *adi* 'that (one)' and ఇది इदि *idi* 'this (one)'

are the corresponding singular pronouns, and ఏవి एवि *ēvi* 'which (ones)' is the corresponding interrogative pronoun.

	3rd per.neut.sg.	**3rd per.neut.pl.**
Remote	అది अदि *adi* 'that (one)'	అవి अवि *avi* 'those (ones)'
Proximate	ఇది इदि *idi* 'this (one)'	ఇవి इवि *ivi* 'these (ones)'
Interrogative	ఏది एदि *ēdi* 'which (one)'	ఏవి एवि *ēvi* 'which (ones)'

అది గడియారం. 'That is a clock'	అవి గడియారాలు 'Those are clocks'
अदि गडियारं।	अवि गडियारालु।
adi gaḍiyāraM.	*avi gaḍiyārālu*
ఇది కలం. 'This is a pen'	ఇవి కలాలు. 'These are pens'
इदि कलं।	इवि कलालु।
idi kalaM.	*ivi kalālu.*
ఏది నీ పుస్తకం?	ఏవి నీ పుస్తకాలు?
एदि नी पुस्तकं?	एवि नी पुस्तकालु?
ēdi nī pustakaM?	*ēvi nī pustakālu?*

4.8. ఆ आ *ā* 'that/those (ones)' and ఈ ई *ī* 'this/these (ones)' are the demonstrative adjectives. The former indicates remote objects and the latter indicates the proximate objects. The corresponding interrogative adjective is ఏ ए *ē* 'which'. These adjectives do not show any number distinction, as no adjectives in Telugu show any number distinction. (Nor they show gender distinction either.)

ఆ కలం ; ఆ కలాలు.	'that pen' ; 'those pens'
आ कलं ; आ कलालु।	
ā kalaM ; ā kalālu.	
ఈ తలుపు ; ఈ తలుపులు.	'this door' ; 'these doors'
ई तलुपु ; ई तलुपुलु।	
ī talupu ; ī talupulu.	
ఏ కుర్చీ ; ఏ కుర్చీలు.	'which chair' ; 'which chairs'
ए कुर्ची ; ए कुर्चीलु।	
ē kurcī ; ē kurcīlu.	

4.9. Numerals from one to twelve are also introduced in this lesson.

4.10. Notice that there is no change in the form of a numeral whether it is used as a numeral adjective or a numeral pronoun except in the case of the numeral 'one'. In the case of numeral 'one' the numeral adjective is and the numeral pronoun is.

ఒక ओक	*oka*	'One' (num. adj)	ఒక ఇల్లు ओक इल्लु।	*oka illu*	'One house'
ఒకటి ओकटि	*okaṭi*	'One' (num. pro.)	అది ఒకటి अदि ओकटि	*adi okaṭi*	'That is one'

The numerals other than 'one' can be used as numeral adjectives and numeral pronouns as well, without any change.

రెండు కలాలు.	रेंडु कलालु।	*reMḍu kalālu*	'Two pens.'
అవి రెండు.	अवि रेंडु	*avi reMḍu*	'Those are two.'
మూడు కుక్కలు.	मूडु कुक्कलु।	*mūḍu kukkalu*	'Three dogs.'
అవి మూడు.	अवि मूडु।	*avi mūḍu.*	'Those are three.'
పది కుర్చీలు.	पदि कुर्चीलु।	*padi kurcīlu*	'Ten chairs.'
అవి పది.	अवि पदि।	*avi padi*	'Those are ten.'

4.11. ఏమిటి एमिटि *ēmiṭi* 'What' can go with singular pronouns and plural pronouns as well.

అది ఏమిటి? अदि एमिटि? 'What is that?'	*adi ēmiṭi?*	అవి ఏమిటి? अवि एमिटि? 'What are they?'	*avi ēmiṭi?*

4.12. కొన్ని कोन्नि *konni* 'some' is a neuter indefinite count pronoun(4.4.2). This can also be used as an adjective. (ie. neuter indefinite count pronominal adjective.)

కొన్ని బల్ల మీద ఉన్నాయి. कोन्नि बल्ल मीद उन्नायि।	*konni balla mīda unnāyi.* 'Some are on the table.'
కొన్ని కలాలు పెట్టెలో ఉన్నాయి. कोन्नि कलालु पेट्टेलो उन्नायि।	*konni kalālu peṭṭelo unnāyi.* 'Some pens are in the box.'

4.13. అన్నీ अन्नी *annī* 'all' is a neuter count pronominal.

పుస్తకాలు అన్నీ బల్ల మీద లేవు.	*pustakālu annī balla mīda lēvu.*
पुस्तकालु अन्नी बल्ल मीद लेवु।	'All the books are not on the table.'

4.14. Notice the use of the elliptical sentences such as:

బల్ల మీద ఇంకొక కలం ఉంది.	*balla mīda iMkoka kalaM uMdi.*
बल्ल मीद इंकोक कलं उंदि	'There is another pen on the table.'
ఏ బల్ల మీద?	*ē balla mīda?*
ए बल्ल मीद?	'On which table?'
ఈ బల్ల మీద.	*ī balla mīda.*
ई बल्ल मीद।	'On this table.'
నా పుస్తకం బల్ల మీద లేదు.	*nā pustakaM balla mīda lēdu;*
బల్ల కింద ఉంది.	*balla kiMda uMdi.*
ना पुस्तकं बल्ल मीद लेद्दु।	'My book is not on the table;
बल्ल किंद उंदि।	(It is) beneath the table.'

4.15. Telugu script-4

In this lesson the conjunct consonant symbols are introduced. Conjunct consonants are consonant-consonant combinations. Secondary symbol(s) of the non-inital consonant(s) of a conjuct consonant is/are written beneath the primary symbol of the initial consonant.

{CONJUNCT CONSONANT SYMBOL} → {PRIMARY SYMBOL OF THE INITIAL CONSONANT} + {SECONDARY SYMBOLS(S) OF THE SUBSEQUENT CONSONANT(S)}

4.15.1. Secondary symbols of the consonants.

In the following chart the symbols in boxes are the primary symbols and ones that one adjecent are the respective secondary symbols.

క ్క	ఖ ఖ	గ గ	ఘ ఘ	ఙ ఙ
చ చ	ఛ ఛ	జ జ	ఝ ఝ	ఞ ఞ
ట ట	ఠ ఠ	డ డ	ఢ ఢ	ణ ణ
త త	థ థ	ద ద	ధ ధ	న న
ప ప	ఫ ఫ	బ బ	భ భ	మ మ
య య	ర ర	ల ల	వ వ	శ శ
శ శ	ష ష	స స	హ హ	క్ష క్ష

From the above chart it can be seen that some of the secondary symbols are similar in shape to that of the corresponding primary symbols. Some are totally different and some are slightly different. Considering this feature the secondary symbols of the consonants can be divided into three groups, viz. Secondary symbols with no change, total change and slight change.

4.15.1.1. Secondary symbols with no change.

The consonant symbols which do not have *talakaṭṭu*. (The tick mark ✓on the top of the body except ట and ల are also used as the secondary symbols without any change. They are as follows.

ఖ ఙ జ ఞ ణ బ

4.15.1.2. Secondary symbols with total change.

4.15.1.3. Secondary symbols with slight change.

The consonant symbols which are not included in the above two groups fall into this category. The difference between the primary symbols and the secondary symbols of this category is that the secondary symbols of this category do not have the *talakaṭṭu*. That is, the primary symbols of this category can be changed into the secondary symbols by removing their *talakaṭṭu*. The primary symbols are in boxes and the ones that are adjecent are the respective secondary symbols.

గ గ	ఘ ఘ	చ చ	ఛ ఛ	ఝ ఝ	ట ట	ఠ ఠ
డ డ	ఢ ఢ	థ థ	ద ద	ధ ధ	ప ప	ఫ ఫ
భ భ	శ శ	ష ష	స స	హ హ	ళ ళ	క్ష క్ష

4.15.2. Write the corresponding primary symbols for the following secondary symbols.

౮	=	౨	=	౨	=
౩	=	౬	=	౨	=
౬	=	౮	=	౨	=
౨	=	౧	=	౮	=
౧	=	౨	=	౮	=
౨	=	౧	=	౮	=
౨	=	౨	=	౮	=
౨	=	౨	=	౮	=
౨	=	౨	=	౮	=
౨	=	౨	=	౮	=
౨	=	౨	=	౮	=
౨	=	౨	=	౮	=

UNIT I

Lesson 5

మీరు, మేం, మనం
मीरु, में, मनं
mīru, mēM, manaM

YOU, WE AND WE

రాజు	:	లీలా! వాళ్లు ఎంతమంది?	Leela! How many are they?
राजु	:	लीला! वाळ्ळु ऎंतमंदि?	
rāju	:	*līlā! vāḷlu eMtamaMdi?*	
లీల	:	వాళ్లు ఆరుగురు.	They are six.
लील	:	वाळ्ळु आरुग्गुरु।	
līla	:	*vāḷlu āruguru.*	
రాజు	:	నేను ఒకణ్ణి. ఈయన ఒకరు మేం ఎంతమందిమి?	I am one. He is one. How many are we?

राजु : नेनु ओकण्णि। ईयन ओकरु
में ऐंतमंदिमि?

rāju : nēnu okaṇṇi. īyana okaru.
mēM eMtamaMdimi?

లీల	: మీరు ఇద్దరు.	You are two.
लील	: मीरु इद्दरु।	
līla	: *mīru iddaru.*	

రాజు	: మేం ఇద్దరం. నువ్వు ఒకతెవి.	We are two. You are one.
	మనం ఎంత మందిమి?	How many are we?
राजु	: में इद्दरं। नुव्वु ओकतेवि।	
	मनं ऐंतमंदिमि?	

rāju : mēM iddaraM. nuvvu okatevi.
manaM eMta maMdimi?

లీల	: మనం ముగ్గురం.	We are three.
लील	: मनं मुग्गुरं।	
līla	: *manaM mugguraM*	

రాజు	: ఇతను ఒకడు. ఈమె ఒకతె.	He is one, she is one.
	వీళ్లు ఎంత మంది?	How many are they?
राजु	: इतनु ओकड्डु। ईमे ओकते।	
	वीळ्ळु ऐंतमंदि?	

rāju : itanu okaḍu. īme okate.
vīḷlu eMtamaMdi?

లీల	: వాళ్లు ఇద్దరు	They are two.
लील	: वाळ्ळु इद्दरु।	
līla	: *vāḷlu iddaru.*	

రాజు	:	వాళ్లు ఇద్దరు; ఆయన ఒకరు. ఆమె ఒకరు. వాళ్లు మొత్తం ఎంతమంది?	They are two. He is one. She is one. How many are they in total?
राजु	:	वाळ्ळु इद्दरु। आयन ओकरु। आमे ओकरु। वाळ्ळु मोत्तं ऐंतमंदि।	
rāju	:	*vāḷlu iddaru; āyana okaru; āme okaru; vāḷlu mottaM eMtamaMdi?*	
లీల	:	వాళ్లు నలుగురు. నువ్వు ఒకడివి మీరు ఎంతమంది?	They are four. You are one How many are you?
लील	:	वाळ्ळु नलुग्गुरु। नुव्वु ओकडिवि। मीरु ऐंतमंदि?	
līla	:	*vāḷlu naluguru. nuvvu okaḍivi. mīru eMtamaMdi?*	
రాజు	:	మేం ఐదుగురం.	We are five.
राजु	:	में ऐद्धुग्गुरं।	
rāju	:	*mēM aiduguraM.*	
లీల	:	మీరు ఐదుగురు. వీళ్లు ఇద్దరు. మీరు మొత్తం ఎంతమంది?	You are five. These are two. How many are you in total?
लील	:	मीरु ऐद्धुग्गुरु। वीळ्ळु इद्दरु। मीरु मोत्तं ऐंतमंदि?	
līla	:	*mīru aiduguru. vīḷlu iddaru. mīru mottaM eMtamaMdi?*	

రాజు	:	మేం ఏడుగురం.	we are seven.
राजु	:	में एड्डुगुरं।	
rāju	:	*mēM ēḍuguraM.*	

లీల	:	మీరు ఏడుగురు. నేను ఒకతెని. మనం మొత్తం ఎనిమిదిమందిమి.	You are seven. I am one. We are eight in total.
लील	:	मीरु एड्डुगुरु। नेनु ओकतेनि। मनं मोत्तं ऐनिमिदिमंदिमि।	
līla	:	*mīru ēḍuguru. nēnu okateni. manaM mottaM enimidimaMdimi.*	

రాజు	:	మనం ఎనిమిదిమందిమి. ఈమె ఒకరు. మనం మొత్తం తొమ్మిదిమందిమి.	We are eight. She is one. We are nine in total.
राजु	:	मनं ऐनिमिदिमंदिमि। ईमे ओकरु। मनं मोत्तं तोम्मिदिमंदिमि।	
rāju	:	*manaM enimidimaMdimi. īme okaru. manaM mottaM tommidimaMdimi.*	

గోవిందు	:	మీరు తొమ్మిదిమంది. నేను ఒకణ్ణి. మనం పదిమందిమి.	You are nine. I am one. We are ten.
गोविंदु	:	मीरु तोम्मिदिमंदि। नेनु ओकण्णि। मनं पदिमंदिमि।	
gōviMdu:		*mīru tommidimaMdi. nēnu okaṇṇi. manaM padimaMdimi.*	

పార్వతి :	మీరు పదిమంది. వాళ్లు పదకొండుమంది. వీళ్లు పన్నెండుమంది. మేం పదిహేనుమందిమి.	You are ten. Those are eleven These are twelve. We are fifteen.
पार्वति :	मीरु पदिमंदि। वाळ्ळु पदकोंडुमंदि। वीळ्ळु पन्नेंडुमंदि। में पदिहेनुमंदिमि।	
pārvathi :	*mīru padimaMdi. vāḷlu padakoMḍumaMdi. vīḷlu panneMḍumaMdi. mēM padihēnumaMdimi.*	

*** ***

మాష్టరు :	గీతా! నువ్వు ఎవరివి?	Geetha! Who are you?
माष्टरु :	गीता! नुव्वु ऐवरिवि?	
māṣṭaru :	*gītā! nuvvu evarivi?*	
గీత :	నేను విద్యార్థినిని.	I am a student (female).
गीत :	नेनु विद्यार्थिनिनि।	
gīta :	*nēnu vidyārthinini.*	
మాష్టరు :	రామూ! నువ్వు ఎవరివి?	Ramu! Who are you?
माष्टरु :	रामू! नुव्वु ऐवरिवि?	
māṣṭaru :	*rāmū! nuvvu evarivi?*	
రాము :	నేను విద్యార్థిని.	I am a student (male).
रामु :	नेनु विद्यार्थिनि।	
rāmu :	*nēnu vidyārthini.*	
మాష్టరు :	అతను ఒక విద్యార్థి. ఆమె ఒక విద్యార్థిని. వాళ్లు ఎంతమంది విద్యార్థులు?	He is a student. She is a student How many students are they?

माष्टरु : अतनु ओक विद्यार्थि। आमे ओक विद्यार्थिनि। वाळ्ळु ऐंतमंदि विद्यार्थुलु?

māṣṭaru : atanū oka vidyārthi. āme oka vidyārthini. vāḷḷu eMtamaMdi vidyārthulu?

సీత :	వాళ్ళు ఇద్దరు విద్యార్థులు.	They are two students.
सीत :	वाळ्ळु इद्दरु विद्यार्थुलु।	
sīta :	*vāḷḷu iddaru vidyārthulu.*	

మాష్టరు :	రామూ! నువ్వు విద్యార్థివి. గీతా! నువ్వు విద్యార్థినివి. మీరు ఎవరు?	Ramu! You are a student (male). Geetha! you are a student (female). Who are you (pl.)?
माष्टरु :	रामू! नुव्वु विद्यार्थिवि। गीता! नुव्वु विद्यार्थिनिवि। मीरु ऐवरु?	
māṣṭaru :	*rāmū! nuvvu vidyārthivi. gītā! nuvvu vidyārthinivi. mīru evaru?*	

గీత, రాము:	మేం విద్యార్థులం.	We are students.
गीत, रामु :	में विद्यार्थुलं।	
gīta, rāmu :	*mēM vidyārthulaM.*	

మాష్టరు :	సీతా! గీతా! మీరు ఎవరు?	Seetha! Geetha! Who are you?
माष्टरु :	सीता! गीता! मीरु ऐवरु?	
māṣṭaru :	*sītā! gītā! mīru evaru?*	

సీత, గీత:	మేం విద్యార్థినులం.	We are students (female)
सीत, गीत:	में विद्यार्थिनुलं।	
sīta, gīta:	*mēM vidyārthinulaM.*	

మాష్టరు :	రవీ! రామూ! మీరు ఎవరు?	Ravi! Ramu! Who are you?
माष्टरु :	रवी! रामू! मीरु ऐवरु?	
māṣṭaru :	*ravī! Rāmū! mīru evaru?*	
రవి, రాము:	మేం విద్యార్థులం	We are students (male).
रवि, रामु :	में विद्यार्थुलं।	
ravi, rāmu:	*mēM vidyārthulaM*	
మాష్టరు :	రవీ! సీతా గీతా ఎవరు?	Ravi! Who are Seetha and Geetha?
माष्टरु :	रवी! सीता गीता ऐवरु?	
māṣṭaru :	*ravī! sītā gītā evaru?*	
రవి :	వాళ్ళు విద్యార్థినులు.	They are students (female)
रवि :	वाळ्ळु वद्यिार्थिनुलु।	
ravi :	*vāḷḷu vidyārthinulu*	
మాష్టరు :	సీతా! రవీ రామూ ఎవరు?	Seetha! Who are Ravi and Ramu?
माष्टरु :	सीता! रवी रामू ऐवरु?	
māṣṭaru :	*sītā! ravī rāmū evaru?*	
సీత :	వాళ్ళు విద్యార్థులు.	They are students (male).
सीत :	वाळ्ळु विद्यार्थुलु।	
sīta :	*vāḷḷu vidyārthulu.*	
మాష్టరు :	రవీ! రామూ! మీ మాష్టరుగారు ఎవరు?	Ravi! Ramu! Who is your teacher?
माष्टरु :	रवी! रामू! मी माष्टरुगारु ऐवरु?	
māṣṭaru :	*ravī! rāmū! mī māṣṭarugāru evaru.*	

రవి, రాము: మీరు మా మాష్టరుగారు. — You are our teacher.
रवि, रामु : मीरु मा माष्टरुगारु।
ravi, rāmu: mīru mā māṣṭarugāru.

మాష్టరు : సీతా! మీరు ఎవరి విద్యార్థులు? — Seetha! Whose students are you?
माष्टरु : सीता! मीरु ऐवरि विद्यार्थुलु?
māṣṭaru : sītā! mīru evari vidyārthulu?

సీత : మేం మీ విద్యార్థులం. — We are your students.
सीत : में मी विद्यार्थुलं।
sīta : mēM mī vidyārthuluM.

మాష్టరు : నేను ఎవరిని? — Who am I?
माष्टरु : नेनु ऐवरिनि?
māṣṭaru : nēnu evarini?

సీత : మీరు మా మాష్టరుగారు. — You are our teacher.
सीत : मीरु मा माष्टरुगारु।
sīta : mīru mā māṣṭarugāru.

మాష్టరు : ఈయన ఎవరి మాష్టరు? — Whose teacher is he?
माष्टरु : ईयन ऐवरि माष्टरु?
māṣṭaru : īyana evari māṣṭaru?

సీత : ఆయన కూడా మా మాష్టరుగారే. — He is also our teacher.
सीत : आयन कूडा मा माष्टरुगारे।
sīta : āyana kūḍā mā māṣṭarugārē.

మాష్టరు : మేం ఎవరిమి? — Who are we?
माष्टरु : में ऐवरिमि?
māṣṭaru : mēM evarimi?

సీత :	మీరు మా మాష్టర్లు.	You are our teachers.
सीत :	मीरु मा माष्टर्लु।	
sīta :	*mīru mā māṣṭarlu.*	
మాష్టరు :	ఇది ఎవరి క్లాసు?	Whose class-room is this?
माष्टरु :	इदि ऐवरि क्लासु?	
māṣṭaru :	*idi evari klāsu?*	
సీత :	ఇది వాళ్ల క్లాసు.	This is their class-room.
सीत :	इदि वाळ्ळ क्लासु।	
sīta :	*idi vāḷḷa klāsu.*	
మాష్టరు :	వీళ్లు ఎవరు?	Who are they (prox.)
माष्टरु :	वीळ्ळु ऐवरु?	
māṣṭaru :	*vīḷḷu evaru?*	
సీత :	వీళ్లు మా స్నేహితులు?	They (prox.) are our friends.
सीत :	वीळ्ळु मा स्नेहितुलु?	
sīta :	*vīḷḷu mā snēhitulu.*	
మాష్టరు :	అది ఎవరి క్లాసు?	Whose class is that?
माष्टरु :	अदि ऐवरि क्लासु?	
māṣṭaru :	*adi evari klāsu*	
సీత :	అది వీళ్ల క్లాసు.	That is their (prox.) class room.
सीत :	अदि वीळ्ळ क्लासु।	
sīta :	*adi vīḷḷa klāsu.*	
మాష్టరు :	ఇది ఎవరి స్కూలు?	Whose school is this?
माष्टरु :	इदि ऐवरि स्कूलु?	
māṣṭaru :	*idi evari skūlu?*	

సీత	:	ఇది మన స్కూలు.	This is our school.
सीत	:	इदि मन स्कूलु।	
sīta	:	*idi mana skūlu.*	

*** ***

రవి	:	నేను ఆంధ్రుణ్ణి. రాము ఆంధ్రుడు. మేం ఎవరిమి?	I am an Andhra. Ramu is an Andhra. Who are we?
रवि	:	नेनु आंध्रुण्णि। रामु आंध्रुडु। में ऐवरिमि?	
ravi	:	*nēnu āMdhruṇṇi. rāmu āMdhruḍu. mēM evarimi?*	

గోపి	:	మీరు ఆంధ్రులు.	You are Andhras.
गोपि	:	मीरु आंध्रुलु।	
gōpi	:	*mīru āMdhrulu.*	

రవి	:	అవును. నేనూ రామూ ఆంధ్రులం. తెలుగు మా మాతృభాష. గోపీ! నీ మాతృభాష ఏది?	Yes, I and Ramu are Andhras. Telugu is our mother-tongue. Gopi! What is your mother-tongue.
रवि	:	अवुनु। नेनू रामू आंध्रुलं। तेलुगु मा मातृभाष। गोपी! नी मातृभाष एदि?	
ravi	:	*avunu. nēnū rāmū āMdhrulaM. telugu mā mātRbhāṣa. gōpī! nī mātRbhāṣa ēdi?*	

గోపి	:	నా మాతృభాష కన్నడం.	My mother-tongue is Kannada.
गोपि	:	ना मातृभाष कन्नडं।	
gōpi	:	*nā mātRbhāṣa kannaḍaM.*	

రవి	:	నేను భారతీయుణ్ణి. నువ్వు భారతీయుడివి. మీరు భారతీయులు మనం భారతీయులం.	Yes, I am an Indian. You are an Indian. You are Indians. We are Indians.
रवि	:	नेनु भारतीयुण्णि। नुव्वु भारतीयुडिवि। मीरु भारतीयुलु। मनं भारतीयुलं।	
ravi	:	*nēnu bhāratīyuṇṇi. nuvvu bhāratīyuḍivi. mīru bhāratīyulu. manaM bhāratīyulaM.*	

గోపి	:	కన్నడం, తెలుగు, తమిళం, మలయాళం, ఒరియా, హిందీ మన భాషలే.	Kannada, Telugu, Tamil, Malayalam, Oriya, Hindi are all our languages.
गोपि	:	कन्नड, तेलुगु, तमिळं, मलयाळं, ओरिया, हिंदी मन भाषले।	
gōpi	:	*kannaḍaM, telugu, tamiḷaM, malayāḷaM, oriyā, hiMdī mana bhāṣalē.*	

రవి	:	భారతదేశం మన దేశం.	India is our country.
रवि	:	भारतदेशं मन देशं।	
ravi	:	*bhāratadēśaM mana dēśaM.*	

DRILLS

a. Expansion drill

Model (i)	ఇది క్లాసు. (మన)	इदि क्लासु। (मन)	*idi klāsu. (mana)*
	ఇది మన క్లాసు.	इदि मन क्लासु।	*idi mana klāsu.*
1.	ఇది ఇల్లు. (మీ)	इदि इल्लु। (मी)	*idi illu. (mī)*
2.	ఇవి గడియారాలు. (మా)	इवि गडियारालु। (मा)	*ivi gaḍiyārālu. (mā)*
3.	అవి పుస్తకాలు. (వాళ్ళు)	अवि पुस्तकालु। (वाळ्ळु)	*avi pustakālu. (vāḷḷu)*

Model (ii) వాళ్ళు డాక్టర్లు. (ఇద్దరు)
वाळ्ळु डाक्टर्लु। (इद्दरु)
vāḷlu dākṭarlu. (iddaru)

వాళ్ళు ఇద్దరు డాక్టర్లు.
वाळ्ळु इद्दरु डाक्टर्लु।
vāḷlu iddaru ḍākṭarlu.

1. వీళ్ళు విద్యార్థులు. (ముగ్గురు)
वीळ्ळु विद्यार्थुलु। (मुग्गुरु)
vīḷlu vidyārthulu. (mugguru)

2. మనం టీచర్లం. (నలుగురం)
मनं टीचर्लं। (नलुगुरं)
manaM ṭīcarlaM. (naluguraM)

3. మీరు విద్యార్థులు. (పదిమంది)
मीरु विद्यार्थुलु। (पदिमंदि)
mīru vidyārthulu. (padimaMdi)

b. Response drill

Model (i) ఇవి ఎవరి పుస్తకాలు? (మేం)
इवि ऐवरि पुस्तकालु? (में)
ivi evari pustakālu? (mēM)

ఇవి మా పుస్తకాలు.
इवि मा पुस्तकालु।
ivi mā pustakālu.

1. అవి ఎవరి కలాలు? (వాళ్ళు)
अवि ऐवरि कलालु? (वाळ्ळु)
avi evari kalālu? (vāḷlu)

2. ఇది ఎవరి దేశం? (మనం)
इदि ऐवरि देशं? (मनं)
idi evari dēśaM (manaM)

3. ఇవి ఎవరి గదులు? (మీరు)
इवि ऐवरि गद्दुलु? (मीरु)
ivi evari gadulu? (mīru)

Model (ii) మీరు ఎవరు? (విద్యార్థులు)
मीरु ऐवरु? (विद्यार्थुलु)
mīru evaru? (vidyārthulu)

మేం విద్యార్థులం.
में विद्यार्थुलं।
mēM vidyārthulaM

1. మీరు ఎవరు? (డాక్టర్లు)
मीरु ऐवरु? (डाक्टर्लु)
mīru evaru? (ḍākṭarlu)

2. మీరు ఎవరు? (భారతీయులు)
मीरु ऐवरु? (भारतीयुलु)
mīru evaru? (bhāratīyulu)

3. మీరు ఎవరు? (టీచర్లు)
मीरु ऐवरु? (टीचर्लु)
mīru evaru? (ṭīcarlu)

Model (iii) మీరు ఎంతమంది? (రెండు) — మేం ఇద్దరం.
मीरु ऐंतमंदि? (रेंडु) — में इद्दरं।
mīru eMtamaMdi? (reMḍu) — *mēM iddaraM*

1. మీరు ఎంతమంది? (మూడు)
   मीरु ऐंतमंदि? (मूडु)
   mīru eMtamaMdi? (mūḍu)
2. మీరు ఎంతమంది? (ఐదు)
   मीरु ऐंतमंदि? (ऐदु)
   miru eMtamaMdi? (aidu)
3. మీరు ఎంతమంది? (నాలుగు)
   मीरु ऐंतमंदि? (नालुगु)
   mīru eMtamaMdi? (nālugu)

Model (iv) మనం ఎంతమందిమి? (ఆరు) — మనం ఆరుగురం.
मनं ऐंतमंदिमि? (आरु) — मनं आरुग्गुरं।
manaM eMtamaMdimi? (āru) — *manaM āruguraM.*

1. మనం ఎంతమందిమి? (ఏడు)
   मनं ऐंतमंदिमि? (एडु)
   manaM eMtamaMdimi? (ēḍu)
2. మనం ఎంతమందిమి? (ఐదు)
   मनं ऐंतमंदिमि? (ऐदु)
   manaM eMtamaMdimi? (aidu)
3. మనం ఎంతమందిమి? (రెండు)
   मनं ऐंतमंदिमि? (रेंडु)
   manaM eMtamaMdimi?(reMḍU)

Model (v) వాళ్లు ఎంతమంది? (ఎనిమిది) — వాళ్లు ఎనిమిది మంది.
वाळ्ळु ऐंतमंदि? (एनिमिदि) — वाळ्ळु एनिमिदि मंदि।
vāḷlu eMtamaMdi? (enimidi) — *vāḷlu enimidimaMdi.*

1. వీళ్లు ఎంతమంది? (తొమ్మిది)
   वीळ्ळु ऐंतमंदि? (तोम्मिदि)
   vīḷlu eMtamaMdi? (tommidi)
2. వాళ్లు ఎంతమంది? (పదకొండు)
   वाळ्ळु ऐंतमंदि? (पदकोंडु)
   vāḷlu eMtamaMdi? (padakoMḍu)
3. వీళ్లు ఎంతమంది? (పది)
   वीळ्ळु ऐंतमंदि? (पदि)
   vīḷlu eMtamaMdi? (padi)

Model (vi) నువ్వు ఎవరివి? (ఆంధ్రుడు) — నేను ఆంధ్రుణ్ణి.
नुव्वु ऐवरिवि? (आंध्रुडु) — नेनु आंध्रुण्णि।
nuvvu evarivi? (āMdhrudu) — *nēnu āMdruṇṇi.*

1. నువ్వు ఎవరివి? (స్నేహితుడు)
   नुव्वु ऐवरिवि? (स्नेहितुड्डु)
   nuvvu evarivi? (snēhituḍu)
2. నువ్వు ఎవరివి ? (రాముడు)
   नुव्वु ऐवरिवि? (रामुड्डु)
   nuvvu evarivi? (rāmuḍu)
3. నువ్వు ఎవరివి? (భారతీయుడు)
   नुव्वु ऐवरिवि? (भारतीयुड्डु)
   nuvvu evarivi? (bhāratīyuḍu)

Model (vii) వాళ్లు ఎంతమంది విద్యార్థులు? (ఇద్దరు)
वाळ्ळु ऐंतमंदि विद्यार्थुलु? (इद्दरु)
vāḷlu eMtamaMdi vidyārthulu? (iddaru)

1. వాళ్లు ఎంతమంది డాక్టర్లు? (ముగ్గురు)
   वाळ्ळु ऐंतमंदि डाक्टर्लु? (मुग्गुरु)
   vīḷlu eMtamaMdi ḍākṭarlu? (mugguru)
2. వాళ్లు ఎంతమంది స్నేహితులు? (నలుగురు)
   वाळ्ळु ऐंतमंदि स्नेहितुलु? (नलुगुरु)
   vāḷlu eMtamaMdi snēhitulu? (naluguru)
3. వాళ్లు ఎంతమంది టీచర్లు? (ఐదుగురు)
   वाळ्ळु ऐंतमंदि टीचर्लु? (ऐदुगुरु)
   vāḷlu eMtamaMdi ṭīcarlu? (aiduguru)

c. Transformation drill

Model (i)	అది గది.	अदि गदि।	*adi gadi.*
	అవి గదులు.	अवि गदुलु।	*avi gadulu.*
1.	అతను విద్యార్థి.	अतनु विद्यार्थि।	*atanu vidyārthi.*
2.	ఆమె విద్యార్థిని.	आमे विद्यार्थिनि।	*āme vidyārthini.*
3.	ఇది పిల్లి.	इदि पिल्लि।	*idi pilli.*

Model (ii)	నువ్వు ఆంధ్రుడివి.	नुव्वु आंध्रुडिवि।	*nuvvu āMdhruḍivi.*
	మీరు ఆంధ్రులు.	मीरु आंध्रुलु।	*mīru āMdhrulu.*
1.	నువ్వు భారతీయుడివి.	नुव्वु भारतीयुडिवि।	*nuvvu bhāratīyuḍivi.*
2.	నువ్వు నా స్నేహితుడివి.	नुव्वु ना स्नेहितुडिवि।	*nuvvu nā snēhituḍivi.*
3.	నువ్వు రామయ్య మనవడివి.	नुव्वु रामय्य मनवडिवि।	*nuvvu rāmayya manavaḍivi.*

Model (iii)	ఇది నీ గది.	इदि नी गदि।	*idi nī gadi.*
	ఇది మీ గది.	इदि मी गदि।	*idi mī gadi.*
1.	ఇది అతని పుస్తకం.	इदि अतनि पुस्तकं।	*idi atani pustakam.*
2.	అది ఇతని గడియారం.	अदि इतनि गडियारं।	*adi itani gaḍiyāraM.*
3.	అది నా పెట్టె.	अदि ना पेट्टे।	*adi nā peṭṭe.*

Model (iv)	ఆయన విద్యార్థి.	आयन विद्यार्थि।	*āyana vidyārthi.*
	వాళ్ళు విద్యార్థులు.	वाळ्ळु विद्यार्थुलु।	*vāḷlu vidyārthulu.*
1.	ఆమె టీచరు.	आमे टीचरु।	*āme ṭīcaru.*
2.	అతను డాక్టరు.	अतनु डाक्टरु।	*atanu ḍākṭaru.*
3.	ఈయన మాష్టరు.	ईयन माष्टरु।	*īyana māṣṭaru.*

EXERCISES

a. Fill in the blanks with suitable numeral pronouns.

1. అతను ఒకడు. నువ్వు ఒకడివి. మీరు _____
   अतनु ओकडु। नुव्वु ओकडिवि। मीरु _____
   atanu okaḍu. nuvvu okaḍivi. mīru _____
2. మీరు ముగ్గురు. మేం నలుగురం. మనం _____
   मीरु मुग्गुरु। में नलुगुरं। मनं _____
   mīru mugguru. mēM naluguraM. manaM _____
3. నువ్వు ఒకడివి. మేం ఐదుగురం. మనం _____
   नुव्वु ओकडिवि। में ऐदुगुरं। मनं _____
   nuvvu okaḍivi. mēM aiduguraM. manaM _____
4. వాళ్లు నలుగురు. మనం నలుగురం. మనం మొత్తం _____
   वाळ्ळु नलुगुरु। मनं नलुगुरं। मनं मोत्तं _____
   vāḷlu naluguru. manaM naluguraM. manaM mottaM _____

b. Fill up the blanks with మేం में *mēM* or మనం मनं *manaM.*

1. నువ్వు విద్యార్థివి. నేను విద్యార్థిని. _____ విద్యార్థులం.
   नुव्वु विद्यार्थिवि. नेनु विद्यार्थिनि। _____ विद्यार्थुलं।
   nuvvu vidyārthivi. nēnu vidyārthini. _____ *vidyārthulaM.*

2. నేను మాష్టర్ని. నువ్వు మాష్టరువి. ఆయన మాష్టరు. _____ మాష్టర్లం.
   नेनु माष्टर्नि। नुव्वु माष्टरुवि। आयन माष्टरु। _____ माष्टर्लं।
   nēnu māṣṭarni. nuvvu māṣṭaruvi. āyana māṣṭaru. ____ māṣṭarlaM.
3. ఆయన డాక్టరు. నేను డాక్టర్ని. _____ డాక్టర్లం.
   आयन डाक्टरु। नेनु डाक्टर्नि। _____ डाक्टर्लं।
   āyana ḍākṭaru. nēnu ḍākṭarni._____ ḍākṭarlaM.
4. మీరు విద్యార్థులు. నేను విద్యార్థిని. _____ విద్యార్థులం.
   मीरु विद्यार्थुलु। नेनु विद्यार्थिनि। _____ विद्यार्थुलं।
   mīru vidyārthulu. nēnu vidyārthini. _____ vidyārthulaM.
5. మీరు ఇద్దరు. మేం నలుగురం. _____ ఆరుగురం.
   मीरु इद्दरु। में नलुगुरं। _____ आरुगुरं।
   mīru iddaru. mēM naluguraM. _____āruguraM.
6. నేను ఒకణ్ణి. వాళ్లు ఇద్దరు. _____ ఎంతమందిమి?
   नेनु ओकण्णि। वाळ्ळु इद्दरु। _____ ऐंतमंदिमि?
   nēnu okaṇṇi. vāḷḷu iddaru. _____ eMtamaMdimi?

c. Fill in the blanks with the correct forms of the pronouns given in the parentheses.

అది _____ పుస్తకం. (నేను) — अदि _____ पुस्तकं।(नेनु) — *adi _____ pustakaM. (nēnu)*

अदि ना पुस्तकं। — *adi nā pustakaM.*

1. ఇది _____ గడియారం. (మీరు)
   इदि _____ गडियारं। (मीरु)
   idi _____ gaḍiyāraM. (mīru)
2. అది _____ స్కూలు. (వాళ్ళు)
   अदि _____ स्कूलु। (वाळ्ळु)
   adi _____ skūlu. (vāḷḷu)
3. ఇది _____ క్లాసు. (మేం)
   इदि _____ क्लासु। (में)
   idi _____ klāsu. (mēM)
4. ఇది _____ దేశం. (మనం)
   इदि _____ देशं। (मनं)
   idi _____ dēśaM. (manaM)

d. Fill in the blanks with ఒకడు ओकड्डु *okaḍu* or ఒకతె ओकते *okate* or ఒకటి ओकटि *okaṭi* or ఒకరు ओकरु *okaru.*

1. రవి _____.
   रवि _____।
   ravi _____.
2. ఆయన _____.
   आयन _____।
   āyana _____.
3. కలం _____.
   कलं _____।
   kalaM _____.
4. పాప _____.
   पाप _____।
   pāpa _____.

e. Fill in the blanks with ఒకడు ओकड्डु *okaḍu* or ఒకరు ओकरु *okaru* with appropriate concord.

1. నువ్వు _____.
   नुव्वु _____।
   nuvvu _____.
2. నేను _____.
   नेनु _____।
   nēnu _____.
3. ఆయన _____.
   आयन _____।
   āyana _____.
4. మీరు _____.
   मीरु _____।
   mīru _____.

f. Produce at least 16 sentences from the following table make the changes wherever necessary.

నేను	नेनु	*nēnu*	ఒకతె	ओकते	*okate*
నువ్వు	नुव्वु	*nuvvu*	ఒకడు	ओकड्डु	*okaḍu*
మీరు	मीरु	*mīru*	ఒకరు	ओकरु	*okaru*
మేం	में	*mēM*	ఇద్దరు	इद्दरु	*iddaru*
మనం	मनं	*manaM*	ముగ్గురు	मुग्गुरु	*mugguru*
వాళ్ళు	वाळ्ळु	*vāḷḷu*	నలుగురు	नलुगुरु	*naluguru*
వీళ్ళు	वीळ्ळु	*vīḷḷu*	ఐదుగురు	ऐदुगुरु	*aiduguru*

VOCABULARY

వాళ్లు *vāḷlu*	वाळ्ळु	they (hum. rem.)	ఎంతమంది *eMtamaMdi*	ऐंतमंदि	how many (hum.)
-గురు *-guru*	-गुरु	a human marker	ఒకడు *okaḍu*	ओकड्डु	one (masc. non-hon.)
మేం *mēM*	में	we (excl.)	ఇద్దరు *iddaru*	इद्दरु	two (hum.)
ఒకతె *okate*	ओकते	One (fem. non-hon.)	మనం *manaM*	मनं	We (incl.)
ముగ్గురు *mugguru*	मुग्गुरु	three (hum.)	వీళ్లు *vīḷlu*	वीळ्ळु	they (hum. prox.)
నలుగురు *naluguru*	नलुगुरु	four (hum.)	దేశం *dēśam*	देशं	country
-మంది *-maMdi*	-मंदि	a human marker	మా *mā*	मा	our (excl.)
క్లాసు *klāsu*	क्लासु	class-room	వాళ్ల *vāḷla*	वाळ्ळ	their (hum.rem.)
వీళ్ల *vīḷla*	वीळ्ळ	their (hum.prox.)	స్కూలు *skūlu*	स्कूलु	school
మన *mana*	मन	our (incl.)	ఆంధ్రుడు *āMdhruḍu*	आंध्रुड्डु	an Andhra (masc.)
మాతృభాష *mātRbhāṣa*	मातृभाष	mother-tongue	కన్నడం *kannaḍaM*	कन्नडं	kannada (n.)
భారతీయుడు *bhāratīyuḍu*	भारतीयुड्डु	Indian (masc.)	తమిళం *tamiḷaM*	तमिळं	Tamil (n.)
మళయాళం *malayāḷaM*	मलयाळं	Malayalam (n.)	ఒరియా *oriyā*	ओरिया	Oriya
భాష *bhāṣa*	भाष	language	భారతదేశం *bhāratadēśaM*	भारतदेशं	India
			దేశం *dēśaM*	देशं	country

GRAMMAR NOTES

5.1. In this lesson the following plural pronouns alongwith their oblique bases are introduced.

5.1.1. మేం में *mēM* 'we (excl.)' is the first person exclusive plural pronoun. The meaning of this pronoun is 'we excluding the listener(s)'. Hence it is called the exclusive pronoun. The oblique base of this pronoun is మా मा *mā* 'our (excl.)'.

రవీ! మేం ఆంధ్రులం. 'Ravi! We are Andhras.'
रवी! में आंध्रुलं।
ravī! mēM āMdhrulaM.
తెలుగు మా మాతృభాష. 'Telugu is our mother-tongue'
तेलुगु मा मातृभाष।
telugu mā mātRbhāṣa.

In the above sentences it is understood that Ravi (the listener of these sentences is not an andhra, and Telugu is not his mother-tongue.

5.1.2. మనం मनं *manaM* 'We (incl.)' is the first person inclusive pronoun. The meaning of this pronoun is 'We including the listener(s)'. Hence it is called the inclusive pronoun. The oblique base of this pronoun is మన मन *mana* 'our (incl.)'.

రవీ! మనం భారతీయులం. 'Ravi! We are indians.'
रवी! मनं भारतीयुलं।
ravī! manaM bhāratīyulaM.
ఇది మన దేశం. 'This is our country.'
इदि मन देशं।
idi mana dēśaM.

In the above sentences it is understood that Ravi (the listener of these sentences) is also an Indian, and the country also belongs to him.

5.1.3. మీరు मीरु *mīru* 'You hon.sg. & pl.' (2.2.) is used in this lesson as the second person plural pronoun. In lesson 2 its use as the second person honorific singular pronoun was shown. The oblique base of this pronoun, as shown in 2.2. is మీ मी *mī* 'Your (pl.).

5.1.4. వాళ్లు वाळ्लु *vāḷlu* 'they (hum. rem.)/those people' and వీళ్లు वीळ्लु *vīḷlu* 'they (hum. Prox)/these people' are the third person human plural pronouns common for human masculine and human feminine genders. వాళ్లు वाळ्लु *vāḷlu* is the third person remote human epicene plural pronoun. వీళ్లు वीळ्लु *vīḷlu* is the third person proximate human epicene plural pronoun.

వాళ్లు విద్యార్థులు.	'They (rem.) are students.'
वाळ्लु विद्यार्थुलु।	
vāḷlu vidyārthulu.	
వీళ్లు డాక్టర్లు.	'They (Prox.) are doctors.'
वीळ्लु डाक्टर्लु।	
vīḷlu ḍākṭarlu.	

5.1.4.1. వాళ్ల वाळ्ळ *vāḷla* 'their (hum.rem.)' and వీళ్ల वीळ्ळ *vīḷla* 'their (hum. prox.)' are the oblique bases of వాళ్లు वाळ्लु *vāḷlu* and వీళ్లు वीळ्लु *vīḷlu* respectively.

అవి వాళ్ల పుస్తకాలు.	'They are their (hum.rem.) books.'
अवि वाळ्ळ पुस्तकालु।	
avi vāḷla pustakālu.	
అది వీళ్ల స్కూలు.	'That is their (hum.prox.) school.'
अदि वीळ्ळ स्कूलु।	
adi vīḷla skūlu.	

5.2. ఎంతమంది ऐंतमंदि *eMtamaMdi* 'how many (hum.)' is the interrogative count human pronoun and adjective used in questions to elicit the number of the persons in a group.

వాళ్లు ఎంతమంది?	'How many are they?'
वाळ्लु ऐंतमंदि?	
vāḷlu eMtamaMdi?	
వాళ్లు ఎంతమంది డాక్టర్లు?	'How many doctors are they?'
वाळ्लु ऐंतमंदि डाक्टर्लु?	
vāḷlu eMtamaMdi ḍākṭarlu?	

The corresponding interrogative count neuter pronoun adjective is ఎన్ని ऐन्नि *enni* 'how many (neut.)' (4.4.2.)

అవి ఎన్ని కలాలు? 'how many pens are they?'
अवि ऎन्नि कलालु?
avi enni kalālu?
వాళ్లు ఎంతమంది విద్యార్థులు? 'How many students are they?'
वाळ्ळु ऎंतमंदि विद्यार्थुलु?
vāḷlu eMtamaMdi vidyārthulu?

5.3. In this lesson the human numerals (numerals referring to human nouns) are introduced. (For corresponding neuter numerals are 4.10.)

ఒకడు	ओकडु	*okaḍu*	'one person (masc.)'
ఒకతె	ओकते	*okate*	'one person (fem.)'
ఒకరు	ओकरु	*okaru*	'one person (epi.)'
ఇద్దరు	इद्दरु	*iddaru*	'two persons'
ముగ్గురు	मुग्गुरु	*mugguru*	'three persons'
నలుగురు	नलुगुरु	*naluguru*	'four persons'
ఐదుగురు	ऐदुगुरु	*aiduguru*	'five persons'
ఆరుగురు	आरुग्गुरु	*āruguru*	'six persons'
ఏడుగురు	एडुगुरु	*ēḍuguru*	'seven persons'
ఎనిమిదిమంది	ऎनिमिदिमंदि	*enimidimaMdi*	'eight persons'
తొమ్మిదిమంది	तोम्मिदिमंदि	*tommidimaMdi*	'nine persons'
పదిమంది	पदिमंदि	*padimaMdi*	'ten persons'
పదకొండుమంది	पदकोंडुमंदि	*padakoMḍumaMdi*	'eleven persons'
పన్నెండుమంది	पन्नेंडुमंदि	*panneMḍumaMdi*	'twelve persons'
పదిహేనుమంది	पदिहेनुमंदि	*padihēnumaMdi*	'fifteen persons'

and so on.

5.3.1. Notice that −గురు −गुरु *-guru* is added to numerals from 'three' to 'seven' and −మంది −मंदि *-maMdi* is added to numerals from 'eight' onwards. These are the human markers added to the numerals to change them into human numerals.

5.3.2. Human numerals 'one' shows a gender distinction.

ఒకడు	ओकड्डु	*okaḍu*	'one person' is human masculine numeral.
ఒకతె	ओकते	*okate*	'one person' is human feminine numeral.
ఒకరు	ओकरु	*okaru*	'one person' is human epicene numeral. (common for masculine and feminine genders)

5.3.2.1. ఒకడు ओकड्डु *okaḍu* and ఒకతె ओकते *okate* are non-honorific and ఒకరు ओकरु *okaru* is honorific.

అతను ఒకడు. अतनु ओकड्डु। *atanu okaḍu.*	'He is one.'
ఆమె ఒకతె. आमे ओकते। *āme okate.*	'She is one.'
ఆయన/ఆమె ఒకరు. आयन/आमे ओकरु। *āyana/āme okaru.*	'He/She is one.'

5.4. Human numerals introduced in 5.3. are pronouns. They can be used as predicates also. All these pronouns except those referring to 'one' (i.e. ఒకడు ओकड्डु *okaḍu,* ఒకతె ओकते *okate* and ఒకరు ओकरु *okaru*) can be used as adjectives as well. ఒక ओक *oka* is the corresponding numeral adjective referring to human nouns also.

ఒక విద్యార్థి. ओक विद्यार्थि। *oka vidyārthi.*	'one male student'
ఒక విద్యార్థిని. ओक विद्यार्थिनि। *oka vidyārthini.*	'one female student'
ఒక డాక్టరు. ओक डाक्टरु। *oka ḍākṭaru.*	'one doctor (male & female)'

ఇద్దరు విద్యార్థులు. 'two students'
इद्दरु विद्यार्थुलु।
iddaru vidyārthulu.
ముగ్గురు విద్యార్థులు. 'three students' and so on.
मुग्गुरु विद्यार्थुलु।
mugguru vidyārthulu.

5.5. Recall the concord between subject NP and predicate NP in the verbless sentences (2.6). Concord is marked in the predicate NP only when the subject NP is first person singular or plural, and second person inferior singular pronoun. No concord is marked for the second person honorific singular / plural pronoun. The concord for first person plural pronouns (both exclusive మేం में *mēM* and మనం मनं *manaM* inclusive) is marked in the predicate అం/మి अं/मि *aM/mi* NP మి मि *mi* occurs after ఇ इ *i* ending bases (predicates) and అం अं *aM* occurs after the other bases (predicates).

మేం/మనం ఎంతమంది-మి. 'How many are we?'
में/मनं ऐंतमंदि-मि.
mēM/manaM eMtamaMdi-mi?
మేం/మనం పదిమంది-మి. 'We are ten.'
में/मनं पदिमंदि-मि.
mēM/manaM padimaMdi-mi.
మేం/మనం ఎవరి-మి. 'Who are we?'
में/मनं ऐवरि-मि?
*mēM/manaM evari-mi?**

(* Concord is added to oblique bases. c.f.3.7. The oblique base of ఎవరు ऐवरु *evaru* is ఎవరి ऐवरि *evari* c.f.2.12.2.)

మేం/మనం డాక్టర్లం. 'We are doctors.'
में/मनं डाक्टर्लं।
*mēM/manaM ḍākṭarl-aM.**

(* *ḍākṭarl-aM* for *sandhi* c.f.2.12.2.)

మీరు విద్యార్థులు. 'You are students.'
मीरु विद्यार्थुलु।
mīru vidyārthulu (no concord).

5.5.1. Concord chart.

Subject	***Noun phrase***	***predicate noun***	***phrase+concord***
నేను नेनु	*nēnu*	విద్యార్థి + ని विद्यार्थि + नि	*vidyārthi + ni*
మేం में	*mēM*	విద్యార్థులు + అం विद्यार्थुलु + अं	*vidyārthulu + aM*
		పదిమంది + మి पदिमंदि + मि	*padimaMdi + mi*
మనం मनं	*manaM*	విద్యార్థులు + అం विद्यार्थुलु + अं	*vidyārthulu + aM*
		పదిమంది + మి पदिमंदि + मि	*padimaMdi + mi*
నువ్వు नुव्वु	*nuvvu*	విద్యార్థి + వి विद्यार्थि + वि	*vidyārthi + vi*

5.6. Co-ordinative constructions like రవీరామూ रवीरामू *ravī rāmū* 'Ravi and Ramu' are introduced in this lesson. Telugu does not, normally, use a conjunction like 'and' in such co-ordinative constructions. Instead, the final syllables of the constituents participating in the coordinative construction are pronounced with extended length. Thus the final short vowels of the constituents become long in writing. In other words, extended length of the final syllables of the constituents of a co-ordinative construction functions as the conjunction 'and'.

రవి – రాము रवि – रामु	*ravi - rāmu*	రవీరామూ रवीरामू	*ravī rāmū*	'Ravi and Ramu'
నేను – రవి नेनु – रवि	*nēnu - ravi*	నేనూ రవీ नेनू रवी	*nēnū ravī*	'I and Ravi'

5.7. The plural suffix –లు –लु –*lu* triggers the following changes in the noun base.

5.7.1. The ఇ इ *i* ending noun bases change their final ఇ इ *i* to ఉ उ *u* before the plural suffix −లు −लु −*lu*.

గది + లు	→	గదులు	'rooms'
गदि + लु	→	गदुलु	
gadi + lu	→	*gadulu*	
పిల్లి + లు	→	పిల్లులు	'cats'
पिल्लि + लु	→	पिल्लुलु	
pilli + lu	→	*pillulu*	

5.7.2. The masculine nouns ending in డు ड्डु *ḍu* which are borrowed from Sanskrit drop their final డు ड्डु *ḍu* before the plural suffix −లు −लु −*lu*.

స్నేహితుడు + లు	→	స్నేహితులు	'friends'
स्नेहितुड्डु + लु	→	स्नेहितुलु	
snēhituḍu + lu	→	*snēhitulu*	

5.8. Notice the following *sandhi* processes:

5.8.1. The final short vowel of a word or a base is dropped when it is preceded by a single (nongeminated) consonant ర్ र् *r* and followed by a suffix or a post-position beginning with న్ न् *n* or ల్ ल् *l*.

డాక్టరు + ని	→	డాక్టర్ని
डाक्टरु + नि	→	डाक्टर्नि
ḍākṭaru + ni	→	*ḍākṭarni (2.12.1.)*
డాక్టరు + లు	→	డాక్టర్లు 'doctors'
डाक्टरु + लु	→	डाक्टर्लु
ḍākṭaru + lu	→	*ḍākṭarlu*

5.8.2. The final syllable డి डि *ḍi* of a word or base along with the initial న్ न् *n* of a suffix/post-position will together change to ణ్ణ్ ण्ण् *ṇṇ*.

నేను ఒకణ్ణి	नेनु ओकण्णि	'I am one'
nēnu okaṇṇi (okaḍu + ni)		

Here ని नि *ni* is the first person concord marker and it is added to an oblique base (3.7.). The oblique base of ఒకడు ओकड्डु *okaḍu* is ఒకడి ओकडि *okaḍi* (cf. 3.6.).

5.9. In 3.10. we have seen that మీ मी *mī* 'your (pl)' stands for నీ नी *nī* 'your (sg.)' in expressions like మీ తాతగారు मी तातगारु *mī tātagāru* 'your grandfather'. In Telugu the possessive relationship is viewed at in two ways: collective possession and exclusive possession. The relationship with nouns such as ఇల్లు इल्लु *illu* 'house', స్కూలు स्कूलु *skūlu* 'school', అమ్మ अम्म *amma* 'mother' నాన్న नान्न *nānna* 'father', తాత तात *tāta* 'grandfather' etc. is collective one, in the sense that it (the relationship) is also shared by others. For example, a house belongs not only to an individual but also to the other inmates, ie. the other members of the family. A person is the father not only to an individual but also to his other sons and daughters. In Telugu singular pronominal adjectives are not used to express possessive relationship with the nouns of collective possession. Only plural pronominal adjectives are used in singular sense also. Kinship terms other than భార్య भर्य *bhārya* 'wife', భర్త भर्त *bharta* 'husband', కొడుకు कोडुकु *koḍuku* 'son' and కూతురు कूतुरु *kūturu* 'daughter', and nouns like house, village, institutions such as school, college etc., fixed property etc., are the nouns of collective possession.

మా ఇల్లు	मा इल्लु	*mā illu*	'my/our house'
మీ స్కూలు	मी स्कूलु	*mī skūlu*	'Your (sg. & pl.) school'
మా నాన్న	मा नान्न	*mā nānna*	'my/our father'
వాళ్ల అమ్మ	वाळ्ळ अम्म	*vāḷḷa amma*	'his/her/their mother'

singular pronominal adjectives, however, are also used with the nouns of collective possession to express legal right and emotional attachment of an individual.

నా ఇల్లు	ना इल्लु	*nā illu*	'my house' (legal right)
నా దేశం	ना देशं	*nā dēśaM*	'My country' (emotional attachment)

5.10. ఎవరు ऐवरु *evaru* 'who' (1.3.,1.3.1) the interrogative human pronoun is both singular and plural.

ఆయన ఎవరు?	आयन ऐवरु?	*āyana evaru?*	'Who is he?'
వాళ్లు ఎవరు?	वाळ्ळु ऐवरु?	*vāḷḷu evaru?*	'Who are they?'

5.11. Telugu script-5

So far you have learnt all the primary and secondary symbols of the vowels and consonants in Telugu. In this lession, conjunct consonant and vowel combination is introduced. In a conjunct consonant + vowel combination the vowel is pronounced after the final consonant of the conjunct consonant.

p-r-a *l-l-i* *s-t-r-ī*

As you have already seen in 4.12. in writing a conjunct consonant symbol the primary symbol is used to write the initial consonant and the secondary symbol(s) of the subsequent consonant(s) is/are written beneath the initial consonant. Since only the primary symbols of the consonants can take the vowel symbols (the secondary are written with the initial consonant of the conjunct consonant though it (the vowel) is pronounced with the final consonant (of the conjunct consonant).

PRONUNCIATION	SCRIPT	
ḍri	Primary symbol of *ḍ* + secondary symbol of *i* and secondary symbol of *r* below.	డ్రి
kṭā	pri-symbol of *k* + sec. symbol of *ā* and sec-symbol of *ṭ* below.	క్టా
sva	pri-symbol of *s* which contains an inherent *a* and secondary symbol of *v* below.	స్వ
strī	Primary symbol of *s* + secondary symbol of *ī* and secondary symbols of *t* and *r* below in that order.	స్త్రీ
trya	Primary symbol of *t* which contains an inherent *a* and secondary symbols of *r* and *y* below in that order.	త్ర్య

From the above conjunct consonant symbols, it can be seen that;

(i) the vowel is written with the first consonant (though it is pronounced with the last consonant),

(ii) if *a* is the vowel the primary symbol of the initial consonant is enough since it has an inherent *a*, and

(iii) the secondary symbols of the subsequent consonants are written below the primary symbol of the initial consonant + vowel combination.

5.11.1. Recongnize and learn the following conjunct consonant + vowel combinations:

క్య	త్రి	స్వ	వ్య	న్మ	గ్ర	శ్రీ	ష్ట	హ్వో
ద్యా	ర్థి	స్కా	ట్టు	ల్లు	ప్ప	త్మ	క్ర	ద్య
ద్రో	మ్రొ	క్క	క్కు	క్త	స్కూ	ర్చీ	హ్రా	స్నే

5.11.2. There is an exception to what is said in writting the conjunct consonant + vowel combination.

ppu is written with the secondary symbol of the vowel *u* added to the secondary symbol of the second consonant, which is as follows:

ప్పు పు + ప = ప్పు

5.11.3. Read the following

కుర్చీ	పిల్లి	కుక్క	స్కూలు	క్లాసు
పుస్తకం	నాన్నగారు	నెహ్రూ	ఇల్లు	స్నేహితుడు
విద్యార్థి	బల్ల	నమస్కారం	కూర్చోండి	చెప్పండి
తండ్రి	మాష్టరు	ఏమయ్యా!	నువ్వెవరివి?	ఇంగ్లీషు
ప్రిన్సిపాలు	వెంకట్రావు	శివయ్య	భార్య	పుస్సీ
సుబ్బారావు	ఎక్కడ	దగ్గర	లెక్కపెట్టు	ఎన్ని
తొమ్మిది	పన్నెండు	మొత్తం	పెట్టె	పక్కన
ఉన్నాయి	ఆంధ్రుడు	ఆంధ్రుణ్ణి	మనవణ్ణి	భారతీయుణ్ణి
ఇద్దరు	ముగ్గురు	వాళ్ళు	వీళ్ళు	చెప్పు
కన్నడం	శర్మ	నువ్వు		

5.11.4. ళ్ళ combination can also to be written as ళ్ల

వాళ్ళు or వాళ్లు వీళ్ళు or వీళ్లు

REVIEW 1

Lesson 6

పోస్టాఫీసు ఎక్కడ?
पोस्टाफीसु ऐक्कड?
pōsṭāfīsu ekkaḍa?

WHERE IS THE POST OFFICE?

గోపి	:	రా, సుబ్బారావు! కూర్చో.	Come on, Subbarao! sit.
गोपि	:	रा, सुब्बारावु! कूर्चो।	
gōpi	:	*rā subbārāvu! kūrcō.*	
సుబ్బారావు	:	నీ దగ్గర కన్యాశుల్కం ఉందా?	Do you have kanyasulkam with you?
सुब्बारावु	:	नी दग्गर कन्याशुल्कं उंदा?	
subbārāvu:		*nī daggara kanyāśulkaM uMdā?*	

గోపి	:	ఉంది. ఆ బల్లమీద ఉంది, చూడు.	Yes I have. It is there on
गोपि	:	उंदि। आ बल्ल मीद उंदि, चूड्डु।	the table, Look.
gōpi	:	*uMdi. ā balla mīda uMdi, cūḍu.*	

సుబ్బా	:	ఇది కన్యాశుల్కం కాదు, గోపీ!	This is not Kanyasulkam, सुब्बा
सुब्बा	:	इदि कन्याशुल्कं काद्दु, गोपी!	Gopi!
subbā	:	*idi kanyāśulkaM kādu, gōpī!*	

గోపి	:	ఆ అలమరలో చూడు;	See in that cup-board.
		గడియారం పక్కన.	Next to the time-piece.
गोपि	:	आ अलमरलो चूड्डु; गडियारं पक्कन।	
gōpi	:	*ā alamaralō cūḍū;*	
		gaḍiyāraM pakkana	

సుబ్బా	:	ఇది కన్యాశుల్కమే.	This <u>is</u> *Kanyasulkam*.
सुब्बा	:	इदि कन्याशुल्कमे।	
subbā	:	*idi kanyāśulkamē.*	

గోపి	:	తీసుకో.	Take it.
गोपि	:	तीसुको।	
gōpi	:	*tīsuko.*	

సుబ్బా	:	ఇది ఎవరి పుస్తకం?	Whose book is this?
सुब्बा	:	इदि ऐवरि पुस्तकं?	
subbā	:	*idi evari pustakaM?*	

గోపి	:	నా స్నేహితుడి పుస్తకం.	My friend's book.
गोपि	:	ना स्नेहितुडि पुस्तकं।	
gōpi	:	*nā snēhituḍi pustakaM.*	

సుబ్బా	:	ఎవరి పుస్తకం? ప్రసాద్ పుస్తకమా?	Whose book? Is it Prasad's book?
सुब्बा	:	ऐवरि पुस्तकं? प्रसाद् पुस्तकमा?	
subbā	:	*evari pustakaM? prasād pustakamā?*	
గోపి	:	ప్రసాద్ పుస్తకం కాదు. రవి పుస్తకం.	Not Prasad's book. It is Ravi's book.
गोपि	:	प्रसाद् पुस्तकं काद्दु। रवि पुस्तकं।	
gōpi	:	*prasād pustakaM kādu. ravi pustakaM.*	
సుబ్బా	:	అలాగా! వీరు ఎవరు?	I see! who is this gentleman?
सुब्बा	:	अलागा! वीरु ऐवरु?	
subbā	:	*alāgā! vīru evaru?*	
గోపి	:	మా నాన్నగారు.	My father.
गोपि	:	मा नान्नगारु।	
gōpi	:	*mā nānnagāru.*	
సుబ్బా	:	నమస్కారమండీ!	Namaskaram, sir!
सुब्बा	:	नमस्कारमंडी।	
subbā	:	*namaskāramaMḍī!*	
రామయ్య	:	నీ పేరేమిటి బాబూ!	What is your name, dear!
रामय्य	:	नी पेरेमिटि बाबू।	
rāmayya	:	*nī pērēmiṭi bābū!*	
సుబ్బా	:	నాపేరు సుబ్బారావండీ! మా నాన్నగారి పేరు విశ్వనాథంగారు.	My name is Subbarao, Sir! My father's name is Mr. Viswanatham
सुब्बा	:	ना पेरु सुब्बारावंडी! मा नान्नगारि पेरु विश्वनाथंगारु।	
subbā	:	*nā pēru subbārāvaMḍī! mā nānnagāri pēru viśvanāthaMgāru.*	

రామయ్య :	అలాగా! మీరు ఎంతమంది అన్నదమ్ములు?	I see! How many brothers are you?
रामय्य :	अलागा! मीरु ऐंतमंदि अन्नदम्मुलु?	
rāmayya :	*alāgā! mīru eMtamaMdi annadammulu?*	
సుబ్బా :	మేం ముగ్గురమండీ! మా అన్నయ్యా, నేనూ, మా తమ్ముడూ.	We are three, sir! My elder brother, myself and my younger brother.
सुब्बा :	में मुग्गुरमंडी! मा अन्नय्या, नेनू, मा तम्मुडू।	
subbā :	*mēM muggurama Mḍī! mā annayyā, nēnū, mā tammuḍū.*	
రామయ్య :	మీ అన్నయ్య పేరేమిటి?	What is your elder brother's name?
रामय्य :	मी अन्नय्य पेरेमिटि?	
rāmayya :	*mī annayya pērēmiṭi?*	
సుబ్బా :	వెంకటేశ్వర్లు.	Venkateswarlu.
सुब्बा :	वेंकटेश्वर्लु।	
subbā :	*venkaṭēśvarlu.*	
రామయ్య :	మీ తమ్ముడి పేరు?	And your younger brother's name?
रामय्य :	मी तम्मुडि पेरु?	
rāmayya :	*mī tammuḍi pēru?*	
సుబ్బా :	గోవిందు.	Govind.
सुब्बा :	गोविंदु।	
subbā :	*gōviMdu.*	
రామయ్య :	గోపీ! పోస్టాఫీసు ఎక్కడుంది?	Gopi! Where is the post-office?
रामय्य :	गोपी! पोस्टाफीसु ऐक्कडुंदि?	
rāmayya :	*gōpī! pōṣṭāfīsu ekkaḍuMdi?*	

గోపి	:	బస్టాండు దగ్గరుంది నాన్నగారూ!	It is near Bus-stand father!
गोपि	:	बस्टांड्डु दग्गरुंदि नान्नगारू!	
gōpi	:	*basṭāMḍu daggaruMdi nānnagārū!*	
రామయ్య	:	రెండు కవర్లు తీసుకురా.	Bring two envelopes.
रामय्य	:	रेंड्डु कवर्लु तीसुकुरा।	
rāmayya	:	*reMḍu kavarlu tīsukurā.*	
సుబ్బా	:	కవర్లు నా దగ్గరున్నాయి. తీసుకోండి.	I have envelopes with me.
सुब्बा	:	कवर्लु ना दग्गरुन्नायि।तीसुकोंडि।	Please take them.
subbā	:	*kavarlu nā daggara unnāyi, tīsukōMḍi.*	

VOCABULARY

పోస్టాఫీసు पोस्टाफीसु *pōsṭāfīsu*	Post-office	కన్యాశుల్కం कन्याशुल्कं *kanyāśulkam*	(A Telugu '*kanyāśulkam*' play written by Gurajaḍa Apparao)
అలమర अलमर *alamara*	cup-board	తీసుకో तीसुको *tīsukō*	take
అన్నదమ్ములు अन्नदम्मुलु *annadammulu*	brothers	అన్నయ్య अन्नय्य *annayya*	elder brother
తమ్ముడు तम्मुड्डु *tammuḍu*	Younger brother	బస్టాండు बस्टांड्डु *basṭāMḍu*	Bus-stand
కవరు कवरु *kavaru*	Envelope	తీసుకురా तीसुकुरा *tīsukurā*	bring!

EXERCISES

a. Fill in the blanks with the appropriate forms of the words given in the parentheses.

1. ఇది_____(నేను) పుస్తకం.
   इदि_____(नेनु) पुस्तकं।
   idi_____(nēnu) pustakaM.
2. అది_____(మీరు) ఇల్లు.
   अदि_____(मीरु) इल्लु।
   adi_____(mīru) illu.
3. సుగుణ_____(ఆమె) తల్లి.
   सुगुण_____(आमे) तल्लि।
   suguna_____(āme) talli.
4. ఇది_____(మనం) దేశం.
   इदि_____(मनं) देशं।
   idi_____(manaM) dēśaM.
5. అది_____(మేం) స్కూలు.
   अदि_____(में) स्कूलु।
   adi_____(mēM) skūlu.
6. ఇది_____(అతను) కలం.
   इदि_____(अतनु) कलं।
   idi_____(atanu) kalaM.
7. నువ్వు_____(విద్యార్థి)
   नुव्वु_____(विद्यार्थि)
   nuvvu_____(vidyārthi)
8. నేను_____(భారతీయుడు)
   नेनु_____(भारतीयुडु)
   nēnu_____(bhāratīyuḍu)
9. మనం_____(విద్యార్థులు)
   मनं_____(विद्यार्थुलु)
   manaM_____(vidyārthulu)
10. _____(ఎవరు) పేరు కమల?
    _____(ऐवरु) पेरु कमल?
    _____(evaru) pēru kamala?
11. _____(ఏది) పేరు టామీ?
    _____(एदि) पेरु टामी?
    _____(ēdi) pēru ṭāmī?
12. అతను_____(రామయ్యగారు) మనవడు.
    अतनु_____(रामय्यगारु) मनवडु।
    atanu____(rāmayyagāru) manavaḍu.
13. ఇది_____(వాళ్లు) క్లాసు.
    इदि_____(वाळ्ळु) क्लासु।
    idi_____(vāḷḷu) klāsu.
14. రవి_____(తమ్ముడు) పేరేమిటి?
    रवि_____(तम्मुडु) पेरेमिटि?
    ravi_____(tammuḍu) pērēmiṭi?
15. ఇది_____(ఆయన) కుర్చీ.
    इदि_____(आयन) कुर्ची।
    idi_____(āyana) kurcī.
16. _____(అది) పేరు పుస్సీ.
    _____(अदि) पेरु पुस्सी।
    _____(adi) pēru pussī.
17. గోపి_____(స్నేహితురాలు) పేరేమిటి?
    गोपि_____(स्नेहितुरालु) पेरेमिटि?
    gōpi_____(snēhiturālu) pērēmiṭi?
18. వాళ్లు_____(విద్యార్థిని).
    वाळ्ळु_____(विद्यार्थिनि)।
    vāḷḷu_____(vidyārthini)

19. ఇవి రెండు_____(పిల్లి).
इवि रेंडु_____(पिल्लि)
ivi reMḍu_____(pilli).

20. వీళ్లు_____(భారతీయుడు).
वीळ्ळु_____(भारतीयुडु)।
vīḷḷu_____(bhāratīyuḍu)

b. Rewrite the followingg sentences changing the nouns and pronouns into plural.

1. అది పిల్లి.
अदि पिल्लि।
adi pilli.
2. ఇది నా గది.
इदि ना गदि।
idi nā gadi.
3. అతను విద్యార్థి.
अतनु विद्यार्थि।
atanu vidyārthi.
4. నేను ఆంధ్రుణ్ణి.
नेनु आंध्रुण्णि।
nēnu āMdhruṇṇi.
5. ఆమె విద్యార్థిని.
आमे विद्यार्थिनि।
āme vidyārthini.
6. ఇది కలం.
इदि कलं।
idi kalaM.
7. అది నీ పుస్తకం.
अदि नी पुस्तकं।
adi nī pustakaM.
8. నువ్వు నా స్నేహితుడివి.
नुव्वु ना स्नेहितुडिवि।
nuvvu nā snēhituḍivi.
9. ఆయన డాక్టరు.
आयन डाक्टरु।
āyana ḍākṭaru.
10. ఇతను అటెండరు.
इतनु अटेंडरु।
itanu aṭeMḍaru.

c. Fill in the blanks with suitable kinship terms.

1. మీ నాన్నగారి నాన్నగారు మీ _____
मी नान्नगारि नान्नगारु मी _____
mī nānnagāri nānnagāru mī _____
2. మీ కూతురి కూతురు మీ _____
मी कूतुरि कूतुरु मी _____
mī kūturi kūturu mī _____
3. మీ కొడుకు కొడుకు మీ _____
मी कोडुकु कोडुकु मी_____
mī koḍuku koḍuku mī _____

4. మీ అమ్మగారి తండ్రి మీ _____
   मी अम्मगारि तंड्रि मी _____
   mī ammagāri taMḍri mī _____
5. మీ కూతురి కొడుకు మీ _____
   मी कूतुरु कोडुकु मी _____
   mī kūturu koḍuku mī _____
6. మీ కొడుకు కూతురు మీ _____
   मी कोडुकु कूतुरु मी _____
   mī koḍuku kūturu mī _____

d. Write Telugu words for the following numerals.

3 _____	11 _____	6 _____
13 _____	8 _____	1 _____
4 _____	14 _____	7 _____
12 _____	5 _____	15 _____

e. Answer the following questions using the human numerals as per the numbers given in brackets.

1. వాళ్ళు ఎంతమంది?
   वाळ्ळु ऐंतमंदि?
   vāḷḷu eMtamaMdi? (2)
2. వీళ్ళు ఎంతమంది?
   वीळ्ळु ऐंतमंदि?
   vīḷḷu eMtamaMdi? (4)
3. మీరు ఎంతమంది?
   मीरु ऐंतमंदि?
   mīru eMtamaMdi? (3)
4. వీళ్ళు ఎంతమంది?
   वीळ्ळु ऐंतमंदि?
   vīḷḷu eMtamaMdi? (8)
5. మేం ఎంతమందిమి?
   में ऐंतमंदिमि?
   mēM eMtamaMdimi? (6)
6. మనం ఎంతమందిమి?
   मनं ऐंतमंदिमि?
   manaM eMtamaMdimi? (5)

f. Change the following into plural.

1. చూడు _____.
   चूडु _____।
   cūḍu _____.
2. లెక్కపెట్టు _____.
   लेक्कपेट्टु _____।
   lekkapeṭṭu _____.

3. కూర్చో _____.
   कूर्चो _____।
   kūrcō _____.
4. రా _____.
   रा _____।
   rā _____.
5. ఉంది _____.
   उंदि _____।
   uMdi _____.
6. లేదు _____.
   लेदु _____।
   lēdu _____.

g. Write yes-no type questions for the following sentences.

1. ఇది కలం.
   इदि कलं।
   idi kalaM
2. అది బల్ల.
   अदि बल्ल।
   adi balla.
3. ఇది తలుపు.
   इदि तलुपु।
   idi talupu.

h. Fill up the blanks with మేం में *mēM* or మనం मनं *manaM.*

1. నువ్వు ఒకడివి. నేను ఒకణ్ణి. _____ ఇద్దరం.
   नुव्वु ओकडिवि. नेनु ओकण्णि _____ इद्दरं।
   nuvvu okaḍivi. nēnu okaṇṇi. _____ *iddaraM.*
2. నేను ఒకణ్ణి. ఆయన ఒకరు. నువ్వు ఒకడివి. _____ ముగ్గురం.
   नेनु ओकण्णि. आयन ओकरु. नुव्वु ओकडिवि _____ मुग्गुरं।
   nēnu okaṇṇi. āyana okaru. nuvvu okaḍivi. _____ *mugguraM.*
3. మేం ఇద్దరం. వాళ్ళు ఇద్దరు. _____ నలుగురం.
   में इद्दरं। वाळ्ळु इद्दरु। _____ नलुगुरं।
   mēM iddaraM. vāḷḷu iddaru. _____ *naluguraM.*

i. Read the following.

మీ మాతృభాష ఏమిటి?
ఈ కుర్చీలు లెక్కపెట్టండి.
సుబ్రహ్మణ్యంగారు ఆంధ్రుడు.
వాళ్ళు పన్నెండుమంది విద్యార్థులు.
రంగస్వామి డాక్టరు.
ఇవి పధ్నాలుగు పుస్తకాలు.
తొమ్మిది కవర్లు తీసుకురా!

UNIT II

Lesson 7

మా నాన్నగారు అమెరికాలో ఉన్నారు

రామారావు : రా, పురుషోత్తం! అలా కూర్చో! కాఫీ తీసుకో!

పురుషోత్తం : ఈ అబ్బాయి ఎవరు, రామారావు?

రామా : వాడు మా తమ్ముడి కొడుకు. వాడి పేరు రవి.

పురు : మీ తమ్ముడు ఎక్కడున్నాడు?

రామా : ఇప్పుడు ఇక్కడ లేడు. వాడు అమెరికాలో ఉన్నాడు.

MY FATHER IS IN AMERICA

Come on Purushottam! sit there. Take this coffee.

Who is this boy, Ramarao?

He is my younger brother's son. His name is Ravi.

Where is your younger brother?

Now he is not here. He is in America.

పురు : అలాగా! ఆ అబ్బాయి ఎవరు?	I see! Who is that boy?
రామా : వీడు మా అబ్బాయి. వీడి పేరు రాము.	He is my son. His name is Ramu.
పురు : ఆ అమ్మాయిలు ఎవరు?	Who are those girls?
రామా : అది మా తమ్ముడి కూతురు. దాని పేరు సరళ. ఇది మా అమ్మాయి. దీని పేరు గిరిజ.	That is my youngerbrother's daughter. Her name is Sarala. This is my daughter. Her name is Girija.
పురు : పాపా! ఇది ఏం బొమ్మ? అది ఏం బొమ్మ?	Papa! What doll is this? and what doll is that?
గిరిజ : ఇది ఏనుగు బొమ్మండి! అది కోతి బొమ్మ!	This is an elephant-doll, sir! That is monkey-doll.
పురు : బాబూ! ఈ బొమ్మ ఏమిటి?	Babu! What is this doll?
రాము : అది పులి బొమ్మండీ! సరళా! నీ సింహం బొమ్మ ఏది?	That is a tiger-doll, sir! Sarala! Where is your lion-doll?
సరళ : అదుగో, నా సింహం బొమ్మ!	There it is my lion-doll!
రవి : ఇదుగోనండి, మా నాన్నగారి ఫోటో! మా నాన్నగారు అమెరికాలో ఉన్నారు.	Here is my father's photograph, Sir! He is in America.
పురు : అలాగా! ఏది ఇలా ఇవ్వు! ఈ ఫోటోలో ఎవరున్నారు?	I see! Give me! (Let me see it!) Who is/are there in this photograph?
రవి : తీసుకోండి. చూడండి. మా నాన్నగారూ మా అమ్మా ఉన్నారు ఆ ఫోటోలో. నేను లేను. మా చెల్లెలు కూడా లేదు.	Take it, sir! see. My father and my mother are in that photograph. I am not there. My sister is also not there.

సరళ : ఆ ఫోటోలో నేనున్నాను.	I am there in that photograph.
రవి : నువ్వు లేవు. నేనూ లేను. మనం ఇద్దరం లేం. మనం ఇంకొక ఫోటోలో ఉన్నాం.	You are not there. Nor I am. Both of us are not there. We are in another photograph.
పురు : ఈ ఫోటోలో నువ్వూ మీ చెల్లెలూ ఎందుకు లేరు?	Why are you and your sister not there in this photograph?
రవి : అప్పుడు మేం ఇక్కడ లేం; గుంటూరులో ఉన్నాం.	At that time we were not here. We were in Guntur.
పురు : అప్పుడు మీరు గుంటూరులో ఉన్నారా? అక్కడ ఎందుకున్నారు?	Were you in Guntur at that time? Why were you there?
సరళ : ఈ ఫోటోలో చూడండి. నేనున్నాను. వాడులేడు.	Look at this photograph, sir! I am in this. He is not there.
పురు : ఆ ఫోటోలో నువ్వున్నావు ; ఈ ఫోటోలో అతనున్నాడు.	You are in that photograph, He is in this photograph.
సరళ : ఇలా చూడు, ఈ ఫోటోలో అమ్మా నాన్నగారు లేరు. మనం ఉన్నాం. ఆ ఫోటోలో అమ్మ ఉంది.	Look here! Mother and father are not there in this photograph. We are there. Mother is in that photograph.
పురు : మీరు అందరూ ఇలా రండి. ఈ బొమ్మలు తీసుకోండి.	All of you come here. Take these dolls.
రామా : రవీ! నీ పుట్టినరోజు బట్టలు ఏవి?	Ravi! Where are your birthday clothes?
రవి : ఇవిగో నా పుట్టినరోజు బట్టలు.	Here are my birthday clothes.

పురు : నీ పుట్టినరోజు ఎప్పుడు?	When is your birthday?
రవి : ఇవ్వేళే!	Today!
పురు : ఇవ్వేళ నీ పుట్టిన రోజా?	Is today your birthday?.1
రవి : అవును. అదుగో మా అక్కయ్య. దాని పుట్టినరోజు రేపు.	Yes. There is my elder sister. Tomorrow is her birthday.
పురు : మీ అక్కయ్య పుట్టినరోజు బట్టలు ఏవి?	Where are your sister's birthday clothes
రవి : అవిగో!	There they are!
పురు : మీ చెల్లెలు ఏది?	Where is your younger sister?
రవి : ఇదుగో!	Here she is!
పురు : పాపా! ఈ బొమ్మ తీసుకో.	Papa! Take this doll.

DRILLS

a. Expansion drill

Model (i)

మీరు ఇలా రండి.
మీరు అందరూ ఇలా రండి.

1. మీరు పుస్తకాలు తీసుకురాండి.
2. మీరు అక్కడ కూర్చోండి.
3. మీరు మీ పేర్లు చెప్పండి.

Model (ii)

అదుగో కలం!
అదుగోనండీ కలం!

1. ఇదుగో రమ!
2. అవిగో ఫోటోలు!
3. ఇవిగో కుర్చీలు!

b. Substitution drill

Model (i)

ఆ అబ్బాయి మా తమ్ముడు. (వాడు)
వాడు మా తమ్ముడు.

1. ఆ అబ్బాయి మా అబ్బాయి. (వాడు)
2. ఈ అబ్బాయి నా కొడుకు. (వీడు)
3. ఆ అబ్బాయి నా స్నేహితుడి కొడుకు. (అతను)
4. ఈ అబ్బాయి నా తమ్ముడి కొడుకు. (ఇతను)

Model (ii)

ఆ అమ్మాయి మా అమ్మాయి. (అది)
అది మా అమ్మాయి.

1. ఆ అమ్మాయి డాక్టరుగారి కూతురు. (ఆమె)
2. ఈ అమ్మాయి నా కూతురు. (ఇది)
3. ఈ అమ్మాయి నా చెల్లెలు. (ఇది)
4. ఈ అమ్మాయి నా స్నేహితుడి చెల్లెలు. (ఈమె)

Model (iii)

మీరు అప్పుడు ఇక్కడ ఉన్నారు.
మనం
మనం అప్పుడు ఇక్కడ ఉన్నాం.
మేం
మేం అప్పుడు ఇక్కడ ఉన్నాం.
నేను
నేను అప్పుడు ఇక్కడ ఉన్నాను.
నువ్వు
నువ్వు అప్పుడు ఇక్కడ ఉన్నావు.
వాళ్ళు
వాళ్ళు అప్పుడు ఇక్కడ ఉన్నారు.
అతను
అతను అప్పుడు ఇక్కడ ఉన్నాడు.
ఆమె
ఆమె అప్పుడు ఇక్కడ ఉంది.
ఆయన
ఆయన అప్పుడు ఇక్కడ ఉన్నారు.
వాడు
వాడు అప్పుడు ఇక్కడ ఉన్నాడు.
అది
అది అప్పుడు ఇక్కడ ఉంది.

1. రవీ! మనం ఇప్పుడు ఎక్కడ ఉన్నాం?
   నేను
   మేం
   నువ్వు
   మీరు
2. రాధా! నువ్వు క్లాసులో ఉన్నావా?
   మేం
   మనం
   వాడు
   వాళ్లు
   అతను
3. వాళ్లు అప్పుడు గుంటూరులో ఉన్నారు.
   ఆమె
   ఆయన
   మనం
   మీరు

Model (iv)

నేను అప్పుడు ఇక్కడ లేను
నువ్వు
నువ్వు అప్పుడు ఇక్కడ లేవు.
మీరు
మీరు అప్పుడు ఇక్కడ లేరు.
మేం
మేం అప్పుడు ఇక్కడ లేం.
మనం
మనం అప్పుడు ఇక్కడ లేం.
వాడు
వాడు అప్పుడు ఇక్కడ లేడు.
అతను
అతను అప్పుడు ఇక్కడ లేడు.
ఆయన
ఆయన అప్పుడు ఇక్కడ లేరు.
ఆమె
ఆమె అప్పుడు ఇక్కడ లేరు.
వాళ్లు
వాళ్లు అప్పుడు ఇక్కడ లేరు.
అది
అది అప్పుడు ఇక్కడ లేదు.

1. అప్పుడు నువ్వు క్లాసులో లేవు.
   మేం
   ఆయన
   మనం
   ఆమె
2. వాడు ఈ ఫోటోలో లేడు.
   అతను
   వాళ్లు
   మీరు
   అది
   ఆమె
3. వాళ్లు ఇప్పుడు గుంటూరులో లేరు.
   మేం
   నేను
   నువ్వు

c. Transformation drill

Model (i)

అతను సుబ్బారావు.
అతని పేరు సుబ్బారావు.

1. వాడు రవి.
2. వీడు రాము.
3. అది సరళ.

Model (ii)

నువ్వు లేవు.
నువ్వూ లేవు/నువ్వు కూడా లేవు.

1. అతను లేడు.
2. ఆయన లేరు.
3. నాన్నగారు అక్కడ లేరు.

d. Response drill

Model (i) నువ్వు అప్పుడు అక్కడ ఉన్నావా?(గుంటూరులో)
నేను అప్పుడు అక్కడ లేను; గుంటూరులో ఉన్నాను.

1. మీరు ఇప్పుడు పోస్టాఫీసులో ఉన్నారా? (స్కూల్లో)
2. మనం అప్పుడు క్లాసులో ఉన్నామా? (గదిలో)
3. నేను అప్పుడు గదిలో ఉన్నానా? (క్లాసులో)

Model (ii)

ఈ ఫోటోలో ఎవరున్నారు?
(అతను–ఇతను)
అతనున్నాడు; ఇతను లేడు.

1. గదిలో ఎవరున్నారు? (మీరు – మేం)
2. క్లాసులో ఎవరున్నారు? (నేను – నువ్వు)
3. ఇక్కడ ఎవరున్నారు? (మనం – వాళ్లు)

Model (iii)

నీ పుస్తకం ఏది?
A. ఇదుగో నా పుస్తకం.
B. అదుగో నా పుస్తకం.

1. నీ బొమ్మ ఏది?
2. గడియారం ఏది?
3. మీ కలం ఏది?

Model (iv)

నీ పుస్తకాలు ఏవి?
A. ఇవిగో నా పుస్తకాలు.
B. అవిగో నా పుస్తకాలు.

1. నీ బొమ్మలు ఏవి?
2. గడియారాలు ఏవి?
3. మీ కలాలు ఏవి?

e. Combination drill

Model

వాడు ఇక్కడ ఉన్నాడు.
వీడు ఇక్కడ ఉన్నాడు.
వాడూవీడూ ఇక్కడ ఉన్నారు.

1. మా నాన్నగారు గుంటూరులో ఉన్నారు.
   మా అమ్మగారు గుంటూరులో ఉన్నారు.
2. నువ్వు ఈ ఫోటోలో ఉన్నావు.
   నేను ఈ ఫోటోలో ఉన్నాను.
3. నేను అక్కడ లేను.
   వాడు అక్కడ లేడు.
4. నువ్వు క్లాసులో ఉన్నావు.
   అతను క్లాసులో ఉన్నాడు.

EXERCISES

a. Answer the following questions using correct forms of the cue words as shown in the model.

Model ఎవరి పేరు రవి? (అతను)
అతని పేరు రవి.

1. ఎవరి పేరు వినోద్? (వాడు)
2. ఎవరి పేరు గోపి? (వీడు)
3. ఎవరి పేరు సరళ? (ఇది)
4. ఎవరి పేరు గిరిజ? (అది)

b. Fill up the blanks with ఉన్నాను/ఉన్నాం/ఉన్నావు/ఉన్నారు/ఉన్నాడు/ఉంది whichever is appropriate.

1. నేను మైసూరులో_____
2. అతను అప్పుడు ఇక్కడే_____
3. నేనూ అతనూ గుంటూరులో_____
4. మీరు మేమూ ఇక్కడ_____
5. నువ్వు ఇప్పుడు ఎక్కడ_____?
6. మీరు గదిలో_____
7. మనం ఇక్కడ_____
8. మా అమ్మ అక్కడ_____
9. వాళ్లు ఎక్కడ_____?
10. ఈ ఫోటోలో ఎవరు_____?
11. వాడు ఎక్కడ_____?
12. మాస్టరుగారు అక్కడ_____

c. Fill up the blanks with లేను/లేం/లేవు/లేడు/లేరు/లేదు whichever is appropriate.

1. నువ్వు ఇక్కడ_____
2. అతను ఇప్పుడు అక్కడ_____
3. నేను ఈ ఫోటోలో_____
4. మా నాన్నగారు ఇక్కడ_____
5. నేనూ అతనూ ఇక్కడ_____
6. వాళ్లు గుంటూరులో_____
7. అతనూ ఆమే ఇక్కడ_____
8. నేనూ నువ్వూ అక్కడ_____
9. మా అమ్మ ఇక్కడ_____
10. మనం క్లాసులో_____
11. మేం ఇక్కడ_____
12. మీరు అక్కడ_____

d. Write the plural forms for the following singular forms.

ఏది	:	_____	లేను	:	_____
అది	:	_____	అతను	:	_____
నువ్వు	:	_____	లేవు	:	_____

e. Write the plural forms for the following.by adding plural suffix.

గది	:	_____	కలం	:	_____
అమ్మాయి	:	_____	అబ్బాయి	:	_____
గడియారం	:	_____	గోడ	:	_____

f. Rewrite the following sentences as shown in the model.

Model నేను కూడా లేను.
నేనూ లేను.

1. మా తమ్ముడు కూడా ఉన్నాడు.
2. ఆయన కూడా ఈ ఫోటోలో ఉన్నారు.
3. అది కూడా ఉంది.
4. ఆమె కూడా ఇక్కడ లేదు.

VOCABULARY

అమెరికా	America; USA
ఉన్నారు$_1$	he/she (hon.) is/was; they (hum.) are/were
అలా	in that way/direction/ manner
అబ్బాయి	boy; son (with pl. pro. adj.)
వాడు	he (rem. inf.)
వాడి	oblique base of వాడు
ఉన్నాడు	he (inf. & eql.) is/was
ఇప్పుడు	now; at present
ఇక్కడ	here; at this place
లేడు	neg. of ఉన్నాడు
వీడు	he (inf. prox.)
వీడి	oblique base of వీడు
అమ్మాయి	girl; daughter (with pl. pro. adj.)
అది	she (rem. inf.)
దాని	oblique base of అది
ఇది	she (prox. inf.)
దీని	oblique base of ఇది
బొమ్మ	doll; picture
ఏనుగు	elephant
కోతి	monkey
పులి	tiger
సింహం	lion
అదుగో$_1$	There it is!
ఇదుగో$_1$	Here it is!
ఇలా	in this way/direction/ manner
ఇవ్వు	give
లేను	neg. of ఉన్నాను
చెల్లెలు	younger sister
లేదు$_2$	neg. of ఉంది
ఉన్నాను	I am/was
లేవు$_2$	neg. of ఉన్నావు
లేం	neg. of ఉన్నాం
ఉన్నాం	we (excl. & incl.) are/ were
ఎందుకు	why; for what reason
లేరు$_1$	neg. of ఉన్నారు
అప్పుడు	then; at that time
గుంటూరు	Guntur (a city)
అక్కడ	there; at that place
ఉన్నారు$_2$	you (hon. sg. & pl.) are/were
ఉన్నావు	you (non-hon. sg.) are/were
లేరు$_2$	neg. of ఉన్నారు
ఉంది$_2$	she (inf.) is/was
అందరూ	all the people
పుట్టినరోజు	birth-day
బట్టలు	clothes
ఇవిగో	here they (neut.) are
ఎప్పుడు	when
ఇవ్వేళ	today
అదుగో$_2$	there she (inf. & eql.) is
అక్కయ్య	elder sister
రేపు	tomorrow
అవిగో	there they (neut) are
ఏది$_2$	who (fem. inf. & eql.) is? where she (inf.& eql.) is?
ఇదుగో$_2$	here she (fem. & eql.) is

GRAMMAR NOTES

7.1. In this lesson the non-future tense forms of the existential verb (4.3.) are introduced. This verb is like the verb *be* in English. In lesson 4 the neuter gender forms (both singular and plural) were introduced. With the forms introduced in this lesson the paradigm is complete, and it is as follows:
Notice that there is a person-gender-number agreement between the verb and the subject marked by different suffixes which are called *personal suffixes.* Though these personal suffixes reflect person-gender-number we call them simply personal markers for easy reference.

I per. sg.*	నేను ఇక్కడ ఉన్నాను. *nēnu ikkaḍa unnānu.*	I am/was here.
I per pl. (excl.)	మేం ఇక్కడ ఉన్నాం. *mēM ikkaḍa unnāM.*	We are/were here.
I per. pl. (incl.)	మనం ఇక్కడ ఉన్నాం. *manaM ikkaḍa unnāM.*	We are/were here.
II per. non-hon. sg.	నువ్వు ఇక్కడ ఉన్నావు. *nuvvu ikkaḍa unnāvu.*	You are/were here.
II per. pl. & hon. sg.	మీరు ఇక్కడ ఉన్నారు. *mīru ikkaḍa unnāru.*	You are/were here.
III per. inf. masc. sg.	వాడు ఇక్కడ ఉన్నాడు. *vāḍu ikkaḍa unnāḍu.*	He is/was here.
III per. eql. masc. sg.	అతను ఇక్కడ ఉన్నాడు. *atanu ikkaḍa unnāḍu.*	He is/was here.
III per. inf. fem. sg.	అది ఇక్కడ ఉంది. *adi ikkaḍa uMdi.*	She is/was here.
III per. eql. fem. sg.	ఆమె ఇక్కడ ఉంది. *āme ikkaḍa uMdi.*	She is/was here.

* *epi.: epicene* *fem.: feminine* *incl.: inclusive* *per.: person*
eql.: equal *hon.: honorific* *masc.: masculine* *pl.: plural*
excl.: exclusive *hum.: human* *neut.: neuter* *sg.: singular*

III per. hon. hum. epi. sg.	ఆమె/ఆయన ఇక్కడ ఉన్నారు. *āme/āyana ikkaḍa unnāru.*	He/She is/was here.
III per. formal hum. epi. sg.	వారు ఇక్కడ ఉన్నారు. *vāru ikkaḍa unnāru.*	He/She is/was here.
III per. hum. epi. pl.	వాళ్ళు ఇక్కడ ఉన్నారు. *vāḷḷu ikkaḍa unnāru.*	They are/were here.
III per. neut. sg.	అది ఇక్కడ ఉంది. *adi ikkaḍa uMdi.*	It is/was here.
III per. neut. pl.	అవి ఇక్కడ ఉన్నాయి. *avi ikkaḍa unnāyi.*	They are/were here.

Note from the above paradigm that ఉన్నారు *unnāru* is common for second and third person plural/honorific/formal singular; and ఉంది *uMdi* is common for third person inferior/equal feminine singular and neuter singular.

7.2. The corresponding negative forms of those presented in 7.1. are as follows:

Affirmative form of the existential verb.	***Negative forms of the existential verb***		***Description of the person-gender-number***
ఉన్నాను	నేను ఇక్కడ లేను. *nēnu ikkaḍa lēnu.*	I am/was not here.	*I per. sg.*
ఉన్నాం	మేం ఇక్కడ లేం. *mēM ikkaḍa lēM.*	We are/were not here.	*I per. excl. pl.*
ఉన్నాం	మనం ఇక్కడ లేం. *manaM ikkaḍa lēM.*	We are/were not here.	*I per. incl. pl.*
ఉన్నావు	నువ్వు ఇక్కడ లేవు. *nuvvu ikkaḍa lēvu.*	You are/were not here.	*II per. non-hon. sg.*
ఉన్నారు	మీరు ఇక్కడ లేరు. *mīru ikkaḍa lēru.*	You are/were not here.	*II per. pl & hon. sg.*
ఉన్నాడు	వాడు ఇక్కడ లేడు. *vāḍu ikkaḍa lēḍu.*	He is/was not here.	*III per. inf. masc. sg.*

ఉన్నాడు	అతను ఇక్కడ లేడు. *atanu ikkaḍa lēḍu.*	He is/was not here.	*III per. eql. masc. sg.*
ఉంది	అది ఇక్కడ లేదు. *adi ikkaḍa lēdu.*	She is/was not here.	*III per. inf. fem. sg.*
ఉంది	ఆమె ఇక్కడ లేదు. *āme ikkaḍa lēdu.*	She is/was not here.	*III per. eql. fem. sg.*
ఉన్నారు	ఆమె/ఆయన ఇక్కడ లేరు. *āme/āyana ikkaḍa lēru.*	He/She is/was not here.	*III per. hon. hum epi. sg.*
ఉన్నారు	వారు ఇక్కడ లేరు. *vāru ikkaḍa lēru.*	He/She is/was not here.	*III per. formal hum. epi. sg.*
ఉన్నారు	వాళ్ళు ఇక్కడ లేరు. *vāḷḷu ikkaḍa lēru.*	They are/were not here.	*III per. hum. epi. pl.*
ఉంది	అది ఇక్కడ లేదు. *adi ikkaḍa lēdu.*	It is/was not here.	*III per. neut. sg.*
ఉన్నాయి	అవి ఇక్కడ లేవు. *avi ikkaḍa lēvu.*	They are/were not here	*III per. neut. pl.*

Note from the above paradigm that లేవు *lēvu* is common for II person non-honorific singular and III person neuter plural, that లేదు *lēdu* is common for III person inferior feminine singular, III person equal feminine singular and III person netuer singular, and that లేరు *lēru* is common for II person plural and honorific singular, and III person plural and honorific/formal singular.

7.3. The tense forms of the verb in Telugu show an agreement with the person-gender-number of the subject. The personal suffixes which mark the person-gender-number of the subject are listed below.

నేను	:	ను	ఉన్నా–ను	లే–ను
nēnu	:	*nu*	*unnā-nu*	*lē-nu*
మేం/మనం	:	ం	ఉన్నా–ం	లే–ను
mēM/manaM	:	*M*	*nnā-M*	*lē-M*
నువ్వు	:	వు	ఉన్నా–వు	లే–వు
nuvvu	:	*vu*	*unnā-vu*	*lē-vu*

మీరు	:	రు	ఉన్నా–రు	లే–రు
mīru	:	*ru*	*unnā-ru*	*lē-ru*
ఆయన/ఆమె/వారు	:	రు	ఉన్నా–రు	లే–రు
āyana/āme/vāru	:	*ru*	*unnā-ru*	*lē-ru*
వాళ్ళు	:	రు	ఉన్నా–రు	లే–రు
vāḷḷu	:	*ru*	*unnā-ru*	*lē-ru*
వాడు/అతను	:	డు	ఉన్నా–డు	లే–డు
vāḍu/atanu	:	*ḍu*	*unnā-ḍu*	*lē-ḍu*
అది/ఆమె	:	ది/దు	ఉం–ది	లే–దు
adi/āme	:	*di/du*	*uM-di*	*lē-du*
అవి/ఇవి	:	యి/వు	ఉన్నా–యి	లే–వు
avi/ivi	:	*yi/vu*	*unnā-yi*	*lē-vu*

7.4. All the illustrations for the third person pronouns given in 7.1., 7.2. and 7.3. are the remote pronouns. The same personal suffixes hold good for the proximate pronouns also.

వాడు/వీడు ఉన్నాడు.	అతను/ఇతను ఉన్నాడు.
vāḍu/vīḍu unnāḍu.	*atanu/itanu unnāḍu.*
ఆమె/ఈమె ఉంది/ఉన్నారు.	ఆయన/ఈయన ఉన్నారు.
āme/īme uMdi/unnāru.	*āyana/īyana unnāru.*
వారు/వీరు ఉన్నారు.	వాళ్ళు/వీళ్ళు ఉన్నారు.
vāru/vīru unnāru.	*vāḷḷu/vīḷḷu unnāru.*
అది/ఇది ఉంది.	అవి/ఇవి ఉన్నాయి.
adi/idi uMdi.	*avi/ivi unnāyi.*

7.5. Notice that the above forms of the existential verb both affirmative and negative are in non-future tense. They express past tense and present tense as well.

ఇప్పుడు నేను ఇక్కడ ఉన్నాను.	Now I am here.
ippuḍu nēnu ikkaḍa unnānu.	

అప్పుడు నేను ఇక్కడ ఉన్నాను.	At that time I was here.
appuḍu nēnu ikkaḍa unnānu.	
ఇప్పుడు అతను ఇక్కడ లేడు.	Now he is not here.
ippuḍu atanu ikkaḍa lēḍu.	
అప్పుడు అతను ఇక్కడ లేడు.	At that time he was not here.
appuḍu atanu ikkaḍa lēḍu.	

7.6. The third person inferior singular pronouns are introduced in this lesson.

7.6.1. వాడు *vāḍu* 'he' is the third person remote inferior masculine singular pronoun. వాడి *vāḍi* is the corresponding oblique base. It also means 'his'.

7.6.2. వీడు *vīḍu* 'he' is the third person proximate inferior masculine singular pronoun. వీడి *vīḍi* is the corresponding oblique base. It also means 'his'.

7.6.3. The neuter singular pronouns అది *adi* 'it' ఇది *idi* 'it' along with their oblique bases (1.2. and 3.5.) దాని *dāni* and దీని *dīni* respectively are also used as third person inferior feminine singular pronouns.

7.6.3.1. అది *adi* 'it; she' is the third person remote neuter and inferior feminine singular pronoun. దాని *dāni* is the corresponding oblique base.

7.6.3.2. ఇది *idi* 'it; she' is the third person proximate neuter and inferior feminine singular pronoun. దీని *dīni* is the corresponding oblique base.

7.6.4. These inferior pronouns వాడు *vāḍu,* వీడు *vīḍu,* అది *adi* and ఇది *idi* along with their oblique bases are used to refer to own and intimate children, and persons with intimate and inferior relationships.

7.7. అమ్మాయి *ammāyi* 'girl' and అబ్బాయి *abbāyi* 'boy' also denote 'daughter' and 'son' respectively when used with plural pronominal adjectives, which in that context function as singular pronominal adjectives.

మీ అమ్మాయి	*mī ammāyi*	'your (sg.) daughter'
మా అబ్బాయి	*mā abbāyi*	'my son'

శర్మగారి అమ్మాయి *śarmagāri ammāyi* 'Mr. Sarma's daughter'
రావుగారి అబ్బాయి *rāvugāri abbāyi* 'Mr. Rao's son'

7.8. Recall that the ఇ *i* ending noun bases change their final ఇ *i* to ఉ *u* before the plural suffix –లు *-lu* (5.7.1.). యి *yi* ending nouns are exceptions to this change.

అమ్మాయి–లు *ammāyi-lu* 'girls'
అబ్బాయి–లు *abbāyi-lu* 'boys'

7.9. Notice the use of the length of the final vowel to mean 'also' in sentences like నేనూ లేను *nēnū lēnu* 'I am also not there.' Here the length of the final vowel is equivalent to కూడా *kūḍā* 'also'.

నేను లేను; మా చెల్లెలు కూడా లేదు.
nēnu lēnu; mā cellelu kūḍā lēdu.
నేను లేను; మా చెల్లెలూ లేదు.
nēnu lēnu; mā cellelū lēdu.
'I am not there. My sister is also not there.'

నువ్వు లేవు; నేను కూడా లేను.
nuvvu lēvu; nēnu kūḍā lēnu.
నువ్వు లేవు; నేనూ లేను.
nuvvu lēvu; nēnū lēnu.
'You are not there. I am also not there.'

Recall the coordinative constructions (5.6.) like రవీ రాముూ *ravī rāmū* 'Ravi and Ramu' where the length of the final short vowels of the constituents functions as the coordinative conjuction 'and'. In both these places the extended length of the final syllables is functioning as an *inclusive marker.* (Hereafter we shall call this extended length of the final syllable of a constituent as *inclusive marker*.)

7.9.1. The inclusive marker (i.e., the extended length of the final syllable of a constituent), when used with more than one coordinative constituent in a sentence or a phrase, denotes 'and', and the inclusive marker when used with only one constituent it denotes 'also'.

ఈ ఫోటోలో నువ్వూ మీ చెల్లెలూ ఎందుకు లేరు?
ī fōṭōlō nuvvū mī cellelū eMduku lēru?
'Why are you and your sister not there in this photograph.

ఈ ఫోటోలో అమ్మా నాన్నగారూ లేరు.
ī fōṭōlō ammā nānnagārū lēru.
Mother and father are not there in this photograph.

నువ్వు లేవు; నేనూ లేను.
nuvvu lēvu; nēnū lēnu.
You are not there; I am also not there.

రవి ఉన్నాడు; లతా ఉంది.
ravi unnāḍu; latā uMdi.
Ravi is there; Lata is also there.

7.10. ఎందుకు *eMduku* 'why' is an interrogative word (1.3.; 4.4.) used in questions for eliciting 'reason' and 'cause'.

7.11. అప్పుడు *appuḍu* 'then', and ఇప్పుడు *ippuḍu* 'now' are the time adverbs. ఎప్పుడు *eppuḍu* 'when' is the corresponding interrogative time adverb.

7.12. అక్కడ *akkaḍa* 'there', and ఇక్కడ *ikkaḍa* 'here' are the place adverbs. The corresponding interrogative place adverb is ఎక్కడ *ekkaḍa* 'where'.

7.13. In this lesson the following *indicative predicates* are introduced. These indicative predicates can be used as independent sentences also, in the way the words అవును *avunu* 'yes' and కాదు *kādu* 'no' are used.

7.13.1. అదుగో *adugō* (remote) 'There it is!' and ఇదుగో *idugō* (proximate) 'Here it is!' are the neuter singular indicative predicates. The corresponding interrogative word is ఏది *ēdi* 'which one' (1.3.).

నా కలం ఏది?	*nā kalaM ēdi?*	'Where/Which one is my pen?'
అదుగో!	*adugō!*	'There it is!' or '*That* is (the one).'
నీ గది ఏది?	*nī gadi ēdi?*	'Where/Which one is your room?'
ఇదుగో?	*idugō!*	'Here it is!' or '*This* is (the one).'

7.13.2. అవిగో *avigō* (remote) 'There they are!' and ఇవిగో *ivigō* (proximate) 'Here they are!' are the neuter plural indicative predicates. The corresponding interrogative word is ఏవి *ēvi* 'which ones' (1.3.).

నా కలాలు ఏవి?	*nā kalālu ēvi?*	'Where/Which ones are my pens?'
అవిగో!	*avigō!*	'There they are!' or '*Those* are (the ones).'
నీ గదులు ఏవి?	*nī gadulu ēvi?*	'Where/Which ones are your rooms?'
ఇవిగో?	*ivigō!*	'Here they are!' or '*These* are (the ones).'

7.13.3. అదుగో$_2$ *adugō* (remote) 'There she is!' and ఇదుగో$_2$ *idugō* (proximate) 'Here she is!' are the inferior or equal feminine singular indicative predicates. The corresponding interrogative word is ఏది$_2$ *ēdi* 'where' (1.3.).

రమ ఏది?	*rama ēdi?*	'Where is Rama?'
అదుగో!	*adugō!*	'There she is!' or '*That* one (is she).'
విమల ఏది?	*vimala ēdi?*	'Where is Vimala?'
ఇదుగో?	*idugō!*	'Here she is!' or '*This* one (is she).'

7.14. Notice the following *sandhi* process.

ఇదుగో + అండీ = ఇదుగోనండీ? 'Here it is, sir!'
idugō + aṀḍī = idugōnaṀḍī

When the epicene honorific address marker −అండీ *-aṀḍī* (2.10.) is added to a word (which is other than verb) ending in a long vowel a glide న్ *n* is inserted between the word and the address. However, if the long vowel is ఆ *ā* the insertion of the glide seems to be optional.

ఇదుగో + అండీ = ఇదుగోనండీ? 'Here it is, sir!'
idugō + aṀḍī = idugōnaṀḍī
అదే + అండీ = అదేనండీ? '*That* one is, sir!'
adē + aṀḍī = adēnaṀḍī
ఇండియా + అండీ = ఇండియా(అ)ండీ/ ఇండియానండీ? 'India, sir!'
iṀḍiyā + aṀḍī = iṀḍiyā(a)Ṁḍī / iṀḍiyānaṀḍī

7.15. When the imperative plural/honorific singular marker −అండి *-aMḍi* (2.8.1.) is added to a mono-syllabic long vowel ending base the long vowel optionally becomes short. The initial అ *a* of the marker (suffix) −అండి *-aMḍi* is dropped by the *sandhi* process stated in 3.13.1.

రా + అండి = రాండి/రండి *rā + aMḍi = rāMḍi/raMḍi* 'Please come.'

మీరు అందరూ ఇలా రండి. 'All of you come here.'
mīru aMdarū ilā raMḍi.

7.16. ఇలా *ilā* 'in this way/direction/manner' and అలా *alā* 'in that way/direction/manner' are manner adverbs. But when used with the verbs రా *rā* 'come' ఇవ్వు *ivvu* 'give' చూడు *cūḍu* 'see/look' కూర్చో *kūrcō* 'sit', etc. they also add a locative shade of meaning to the verb.

ఇలా రా! *ilā rā!* 'Come here! Come in this way! Come on!'
ఇలా చూడు! *ilā cūḍu!* 'Look here! Look at this point.'
అలా కూర్చో. *alā kūrcō.* 'Sit there.'
అలా చూడు! *alā cūḍu!* 'Look there! Look that side!'
ఇలా ఇవ్వు! *ilā ivvu!* 'Give it (here/to me)!'

7.17. ఇవ్వేళ *ivvēḷa* 'today' is pronounced as *ivvǣḷa.* Because of this pronunciation some people tend to write this word as ఇవ్వాళ *ivvāḷa.*

UNIT II

Lesson 8

ఏమండీ! బాగున్నారా!

అరుణ : ఏమండీ! బాగున్నారా!

కరుణ : రా అరుణా! నువ్వెలా ఉన్నావు? బాగున్నావా?

అరుణ : బాగున్నాను. మీరందరూ బాగున్నారా?

కరుణ : ఆ! మీ నాన్నగారెలా ఉన్నారు?

అరుణ : బాగున్నారు.

కరుణ : కూర్చో. మీ తమ్ముడెలా ఉన్నాడు?

HELLO! HOW DO YOU DO?

Hello, Madam! How are you doing?

Come on, Aruna! How are you? Are you fine?

I am fine. Are all of you fine?

Yes! How is your father?

He is fine.

Sit. How is your younger brother?

అరుణ : బాగున్నాడు. మీ పాప బాగుందా?	He is fine. How is your baby?
పాప : బాగున్నానండీ! ఆ కుర్చీలో కూర్చోకండి. అది సరిగా లేదు. ఈ కుర్చీలో కూర్చోండి.	I am fine. Please don't sit in that chair. That is not all-right. Please sit in this chair.
అరుణ : పాపా! ఇలారా! ఈ బొమ్మ తీసుకో.	Papa! come here. Take this doll.
కరుణ : వెళ్లు, తీసుకో.	Go! Take it!
అరుణ : అవి ఏం పుస్తకాలండీ?	What are those books?
కరుణ : అవి రెండూ తెలుగు నవలలు. ఇవి రెండూ ఇంగ్లీషు నవలలు.	Those two are Telugu novels, these two are English novels.
అరుణ : ఇవేనా తెలుగు నవలలు?	Are these the Telugu novels?
కరుణ : అవును. వీటి పేర్లు *మంచిమనసు, జీవితం.*	Yes, Their names are *Mañci Manasu* (Good Heart) and *Jīvitam* (The life).
అరుణ : వాటి రచయితలు ఎవరు?	Who are the authors of those books?
కరుణ : వీటి రచయిత ఒకరే అరుణా! గోపాలరావు! పాపా! ఆ లైటు వెయ్యమ్మా! ఫాను కూడా వెయ్యి! కిటికీ తలుపులు తియ్యి.	These books are written by the same author, Aruna! Gopala-rao. Papa! Turn on that light. Turn on the fan also. Open the window shutters.
అరుణ : ఫాను వెయ్యకు పాపా! చలిగా ఉంది. కిటికీలు కూడా ముయ్యి.	Papa don't turn on the fan. It is cold. Shut the windows also.

కరుణ : కిటికీ తలుపులు గట్టిగా వెయ్యకమ్మా! మెల్లగా వెయ్యి!	Don't shut the window shutters so harsh, dear! shut them gently.
అరుణ : గోపాలరావేనా వాటి రచయిత?	Is Gopalarao the writer of those books?
కరుణ : ఆయన మంచి కవి కూడా!	He is also a good poet.
అరుణ : ఆ రెండూ ఆయన నవలలేనా?	Are those two his novels?
కరుణ : ఆ! ఆయన తమ్ముడు కూడా మంచి కవి.	Yes. His younger brother is also a good poet.
అరుణ : కవా? రచయితా?	A poet? or a writer?
కరుణ : రెండూ! అతని నవల పేరు *సుడిగుండం*	He is both. His novel is *Suḍiguṇḍam* (The whirlpool).
అరుణ : వాళ్లిద్దరూ రచయితలేనా?	Are those two writers?
కరుణ : కవులు కూడా!	Poets also.
అరుణ : మా తమ్ముడూ కవే! పాపా! బొమ్మలు బాగున్నాయా?	My brother is also a poet. Papa! Are the dolls nice?
పాపా : బాగున్నాయండీ!	Nice, madam!
అరుణ : ఇలారా! నీ పేరు చెప్పు! నా పక్కన కూర్చోమ్మా!	Come here. Tell me your name. Sit by my side. dear!
కరుణ : వెళ్లమ్మా! నీ పేరు చెప్పు.	Go dear! Tell her your name.

పాప : నా పేరు లత. ఈ ఫోటో చూడండి. నేను కూడా ఉన్నాను, బాగుందా?	My name is Lata. See this photograph, I am also in that. Is it nice?
అరుణ : బాగుంది. వీళ్లు నలుగురూ ఎవరు పాపా?	It is nice. Who are these four, Papa?
పాప : ఈమె నా స్నేహితురాలు, గిరిజ.	She is my friend, Girija.
అరుణ : ఓహో! ఈమా (*īmæ*) గిరిజ?	Oh! Is she Girija?
పాప : అవును.	yes.
అరుణ : వాళ్లు నీ స్నేహితురాలి చెల్లెళ్లా?	Are they younger sisters of your friend?
పాప : వీళ్లు ఇద్దరూ గిరిజ చెల్లెళ్లు. ఈమె రమ. గిరిజ సొంత చెల్లెలు. ఆమె ఉమ. గిరిజ పెదనాన్నగారి కూతురు. ఈమె సుగుణ. గిరిజ చెల్లెలి స్నేహితురాలు. వీళ్లు నలుగురూ నా స్నేహితురాళ్ళు.	These two are Girija's younger sisters. This is Rama Girija's younger sister. That is Uma, Girija's cousin. This is Suguna, a friend of Girija's sister. All these four are my friends.
అరుణ : వాళ్ల ఇళ్లు ఎక్కడ?	Where are their houses?
పాప : మా సరోజ ఇంటి దగ్గర. సరోజ ఇంటి నంబరు పదహారు. వీళ్ల ఇంటి నెంబరు పదిహేడు.	Near Saroja's house. Saroja's house number is sixteen. Their house number is seventeen.
అరుణ : మీ ఢిల్లీ ప్రయాణం ఎప్పుడండీ?	When is your Delhi tour. madam?
కరుణ : డిసెంబరులోనమ్మా!	In December.

అరుణ : డిసెంబరులో ఢిల్లీ ప్రయాణమా! డిసెంబరులో వెళ్లకండి. చలి ఎక్కువ. అక్టోబరులో వెళ్లండి.	Delhi tour in December! Don't go in the December. It's cold. Go in October.
కరుణ : పరవాలేదు. డిసెంబరు మొదటి వారంలో తక్కువే! మీ పరీక్షలు ఎప్పుడమ్మా?	There is no problem. The cold is not much in the first week of December. When are your examinations?
అరుణ : మార్చి చివరి వారంలోనండీ!	They are in the last week of March, madam.

DRILLS

a. Substitution drill

Model (i)

వాళ్లు ఇద్దరూ నా స్నేహితురాళ్లే.
ముగ్గురు.
వాళ్లు ముగ్గురూ నా స్నేహితురాళ్లే.
నలుగురు
ఐదుగురు
ఆరుగురు

Model (ii)

ఇది రవి నెంబరు.
రాముడు
ఇది రాముడి నెంబరు.
నా స్నేహితురాలు
మా చెల్లెలు
వాళ్లు
వీళ్లు
మా ఇల్లు
అది

Model (iii)

వాళ్లు మాష్టర్లు.
టీచరు
వాళ్లు టీచర్లు.
చెల్లెలు
స్నేహితురాలు
మనవరాలు

Model (iv)

గోపాలరావేనా వాటి రచయిత?
సుబ్బారావు
సుబ్బారావేనా వాటి రచయిత?
వెంకటేశ్వర్లు
రామయ్యగారు
సుబ్రహ్మణ్యం
గోపాల్
గిరి
మోహన్

Model (v)

మీ పేర్లు చెప్పండి.
మేం
మా పేర్లు చెప్పండి.
వాళ్లు
వీళ్లు
ఇవి
అవి

Model (vi)

పాపా! ఇలా రామ్మా! (చూడు)
పాపా! ఇలా చూడమ్మా!
1. పాపా! దగ్గరికి రామ్మా! (వెళ్లు)
2. పాపా! ఇలా చూడమ్మా! (కూర్చో)
3. పాపా! ఆ తలుపు వెయ్యమ్మా! (తియ్యి)
4. పాపా! ఆ బొమ్మ చూడమ్మా! (తీసుకురా)

Model (vii)

నా దగ్గర కూర్చో.
అతను
అతని దగ్గర కూర్చో.
వాళ్లు
అవి
అది

Model (viii)

నా పక్కన కూర్చో.
ఇతను
ఇతని పక్కన కూర్చో.
వీళ్లు
ఇవి
అది

b. Response drill

Model (i)

వాళ్లిద్దరూ కవులే!
వాళ్లిద్దరూ కవులేనా?
1. వాళ్లు ముగ్గురూ రచయితలే!
2. వీళ్లు ముగ్గురూ నా స్నేహితులే!
3. మనం అందరం స్నేహితులమే!

Model (ii)

వీళ్లు ఎవరు? (నీ స్నేహితుడు)
వీళ్లు నీ స్నేహితులు.
1. వాళ్లు ఎవరు? (సరోజిని చెల్లెలు)
2. వీళ్లు ఎవరు? (సుగుణ స్నేహితురాలు)
3. వాళ్లు ఎవరు? (గంగాధరం గారి మనవరాలు)

Model (iii)

ఏమండీ బాగున్నారా?
బాగున్నానండీ?
1. మీ అమ్మగారు బాగున్నారా?
2. మీరందరూ బాగున్నారా?
3. మీ అన్నయ్య బాగున్నాడా?

Model (iv)

మీ పరీక్షలు ఎప్పుడు? (మార్చి)
మార్చిలోనండీ!
1. మీ ప్రయాణం ఎప్పుడు? (మొదటివారం)
2. మీ క్లాసులు ఎప్పుడు? (డిసెంబరు)
3. మీ పరీక్షలు ఎప్పుడు? (చివరివారం)

c. Transformation drill

Model (i)

అది నా పుస్తకం.
అవి నా పుస్తకాలు.
1. అది మా ఇల్లు.
2. ఆమె మా చెల్లెలు.
3. ఆమె నా స్నేహితురాలు.

Model (ii)

ఆ పుస్తకం చూడు.
ఆ పుస్తకం చూడకు.
1. ఆ తలుపు వెయ్యి.
2. ఆ లైటు తియ్యి.
3. కిటికీలు ముయ్యి.

Model (iii)

ఇలా రా!
ఇలా రాకు.
1. ఇక్కడ కూర్చో.
2. ఈ బొమ్మ తీసుకో.
3. నీ పుస్తకం తీసుకురా.

Model (iv)

ఆ లైటు వెయ్యండి.
ఆ లైటు వెయ్యకండి.
1. మీ పేరు చెప్పండి.
2. ఈ బొమ్మ తీసుకోండి.
3. ఈ కుర్చీలో కూర్చోండి.

EXERCISES

a. Fill in the blanks using the correct forms of the cue words given in the parentheses, as shown in the model.

Model

_____(అది) పేరేమిటి?
దాని పేరేమిటి?
1. _____(అవి) పేర్లేమిటి?
2. _____(ఇవి) పేర్లేమిటి?
3. _____(వాళ్లు) ఇళ్ళు ఎక్కడ?
4. మీ_____(ఇల్లు)నెంబరు ఏమిటి?
5. మీ_____(చెల్లెలు) పేరేమిటి?
6. మీ_____(తమ్ముడు) పేరేమిటి?

b. Write the plural forms of the following.

ఇల్లు : _____
స్నేహితురాలు : _____
చెల్లెలు : _____
డాక్టరు : _____

c. Rewrite the following sentences as shown in the models.

Model (i)

మా తమ్ముడు డాక్టరు.
మా తమ్ముడూ డాక్టరే.
1. మా స్నేహితుడు కవి.
2. మా అన్నయ్య రచయిత.
3. అతను నా స్నేహితుడు.
4. వీళ్లు ఇద్దరు డాక్టర్లు.

Model (ii)

A. అక్కడ కూర్చో! అక్కడ కూర్చోకు.	**B.** అక్కడ కూర్చోండి. అక్కడ కూర్చోకండి.
1. నువ్వు రా!	5. ఈ పుస్తకం తీసుకో.
2. ఈ పుస్తకం చూడండి.	6. ఈ పుస్తకం తీసుకోండి.
3. తలుపు వెయ్యి.	7. లైటు వెయ్యండి.
4. కిటికీ ముయ్యండి.	8. నీ పేరు చెప్పు.

d. Combine the following.

ఇదుగో + అండీ = _____	డిసెంబరులో + అండీ = _____
అదుగో + అమ్మా = _____	మార్చిలో + అమ్మా = _____

e. Answer the following questions in affirmation.

Model

ఈ బొమ్మ ఎలా ఉంది? బాగుంది.	3. మీరెలా ఉన్నారు? 4. మీ తమ్ముడు ఎలా ఉన్నాడు?
1. మీ పాప ఎలా ఉంది?	5. ఈ బొమ్మ లెలా ఉన్నాయి?
2. మీ అమ్మగారు ఎలా ఉన్నారు?	6. ఈ నవల ఎలా ఉంది?

f. Fill in the blanks with the oblique forms of the nouns/pronouns given in the parentheses.

Model పాపా! నువ్వు _____ పక్కన కూర్చో. (అతను)
పాపా! నువ్వు <u>అతని</u> పక్కన కూర్చో.

1. బాబూ! _____ పక్కన కూర్చో. (నేను)
2. సుగుణ _____ ఇల్లు మా పక్కన. (ఇల్లు)
3. పుస్తకం _____ దగ్గర ఉంది. (అది)

VOCABULARY

బాగు	good; nice; well; fine (a bound form which always occurs with the existential verb forms such as బాగుంది 'It is fine.', బాగున్నాను 'I am fine.', etc.)
ఎలా	how; in which way/manner/direction
ఆ$_2$	yes

సరిగా	all right
వెళ్ళు	to go
నవల	a novel
వీటి	oblique base of ఇవి
మంచి	good
మనసు	the heart which is the seat or repository of emotions
జీవితం	life
వాటి	oblique base of అవి
రచయిత	writer; author
లైటు	a lamp
వెయ్యి	1. to turn on, to switch on; 2. to shut (like a door or a shutter)
−అమ్మా	feminine affectionate address marker
ఫాను	a fan
తియ్యి	1. to turn off, to switch off ; 2. to shut (like a door or a shutter)
చలిగా	chilly; cold (adv.)
ముయ్యి	to shut
గట్టిగా$_1$	in a harsh manner (adv.)
మెల్లగా	gently (adv.)
కవి	a poet
సుడిగుండం	a whirlpool
సొంత	own (adj.) (See 8.17.2.)
పెదనాన్న	father's elder brother; mother's elder sister's husband
ఇళ్ళు	plural of ఇల్లు
ఇంటి	oblique form of ఇల్లు
నెంబరు	number
పదహారు	sixteen
పదిహేడు	seventeen
ఢిల్లీ	the city of Delhi
ప్రయాణం	journey
డిసెంబరు	December
చలి	cold (n); chill (n)
ఎక్కువ	more
అక్టోబరు	October
పరవాలేదు	There is no problem; It is all right.
మొదటి	first
వారం	week
పరీక్ష	a test; examination
మార్చి	March
చివరి	last; final

GRAMMAR NOTES

8.1. In this lesson the negative imperative forms of the verb are introduced. −అకు *-aku* is added to the verbal base to form non-honorific negative and −అకండి *-akaMḍi* for its corresponding honorific singular/plural form.

వెళ్ళు + అకు = వెళ్ళకు	'Don't go.'(non-hon. sg. 2.12.2.)
veḷḷu + aku = veḷḷaku	
వెళ్ళు + అకండి = వెళ్ళకండి	'Please don't go.' (hon. sg. &
veḷḷu + akaMḍi = veḷḷakaMḍi	pl. (2.12.2.)
రా + అకు = రాకు	'Don't come.'(non-hon. sg. 3.13.1.)
rā + aku = rāku	
కూర్చో + అకు = కూర్చోకు	'Don't sit.' (hon. sg. &
kūrcō + aku = kūrcōku	pl. (3.13.1.)

8.2. Recall the imperative forms introduced so far, such as చెప్పు *ceppu* 'Tell!', చెప్పండి *ceppaMḍi* 'Please tell!' (2.8.); రా *rā* 'Come!', రాండి *rāMḍi* (also రండి *raMḍi c.f. 7.15.*) 'Please come!', కూర్చో *kūrcō* 'Sit!', కూర్చోండి *kūrcōMḍi* 'Pease sit!' (3.12.), etc.

8.2.1. A verbal base in Telugu can have four forms in the imperative mood which are as follows:

Imperative

Affirmative		*Negative*	
Singular	*Plural*[#]	*Singular*	*Plural*[#]
verbal base + zero*	verbal base + అండి *aMḍi*	verbal base + అకు *aku*	verbal base + అకండి *akaMḍi*
వెళ్ళు + Ø	వెళ్ళు + అండి	వెళ్ళు + అకు	వెళ్ళు + అకండి
= వెళ్ళు	= వెళ్ళండి[@]	= వెళ్ళకు[@]	= వెళ్ళకండి[@]
veḷḷu + Ø	*veḷḷu + aMḍi*	*veḷḷu + aku*	*veḷḷu + akaMḍi*
veḷḷu	*veḷḷaMḍi*[@]	*veḷḷaku*[@]	*veḷḷakaMḍi*[@]
'Go!'	Please go!'	'Don't go!'	'Please don't go!'

* 'Zero' means 'no suffix'. In other words, the base itself can be used as the imperative affirmative singular form.

[#] Plural forms are used as honorific singular forms also.

[@] For *sandhi* c.f. 2.12.2.

8.2.2. Most of the verbal bases introduced in this *Course* can be used as imperative forms in non-honorific affirmative singular without any suffix.

రా *rā* 'Come!'	వెళ్ళు *veḷḷu* 'Go!'
తీసుకో *tīsukō* 'Take!'	చెప్పు *ceppu* 'Tell!', etc.

There are, however, some bases which are slightly modified when used in imperative affirmative singular. A mention will be made about these bases as and when they are introduced in the forthcoming lessons.

8.3. Telugu verbal bases, as introduced in this *Course*, can end in both a consonant (Lessons 33 and 34) and a vowel. The final vowel can be a short vowel or a long vowel. The final short vowel will always be ఉ *u.* There are also a few ఇ *i* ending bases and one అ *a* ending base పద *pada* (Lesson 20) which is a type of defective verb as it occurs only in imperative affirmative (See 20.5.). In the case of ఇ *i* ending bases, the final ఇ *i* can be predicted by the presence of a consonant య్ *y* in the final syllable. In other words, if there is a consonant య్ *y* in the final syllable of a verbal base, the final vowel is ఇ *i.* In all other cases of the short vowel ending bases, except పద *pada,* the final vowel is ఉ *u.* In the case of long vowel ending bases, the final vowel can be ఆ *ā* or ఏ *ē* or ఓ *ō.*

8.3.1. In this lesson the following ఇ *i* ending bases are introduced.

Imp. sg.	*Imp. pl. & hon.sg.*	*Imp. neg. sg.*	*Imp. neg. pl. & hon. sg.*	*Root meaning*
వెయ్యి *veyyi*	వెయ్యండి *veyyaMḍi*	వెయ్యకు *veyyaku*	వెయ్యకండి *veyyakaMḍi*	'switch on; shut (like a door)'
తియ్యి *tiyyi*	తియ్యండి *tiyyaMḍi*	తియ్యకు *tiyyaku*	తియ్యకండి *tiyyakaMḍi*	'switch off; open (like a door)'
ముయ్యి *muyyi*	ముయ్యండి *muyyaMḍi*	ముయ్యకు *muyyaku*	ముయ్యకండి *muyyakaMḍi*	'shut; close'

వెయ్యి + అండి = వెయ్యండి* 'Please switch on (the light);
*veyyi + aMḍi = veyyaMḍi** Please shut (the door)!'

వెయ్యి + అకు = వెయ్యకు*	'Don't switch on (the light);
*veyyi + aku = veyyaku**	Don't shut (the door)!'
వెయ్యి + అకండి = వెయ్యకండి*	'Please don't switch on (the light);
*veyyi + akaMḍi = veyyakaMḍi**	Please don't shut (the door)!'

* For *sandhi* see 2.12.2.

8.4. వాటి *vāṭi* and వీటి *vīṭi* are the oblique bases of the neuter plural pronouns అవి *avi* 'those one' and ఇవి *ivi* 'these ones' (4.7.) respectively.

8.5. Notice the use of the inclusive marker (7.9.; 7.9.1.) in sentences like

మా తమ్ముడూ కవే! *mā tammuḍū kavē!* 'My brother is also a poet.'

Compare this sentence with

నేనూ లేను. *nēnū lēnu.* 'I am also not there.'

In both the sentences the inclusive marker denotes the meaning 'also' and is equivalent to కూడా *kūḍā* 'also; too'(lesson 2). But there is a difference in usage. The first sentence contains an NP (noun phrase) కవి *kavi* 'poet' with an emphatic marker –ఏ *-ē* (3.3.) as its predicate, and the second sentence contains a verb లేను *lēnu* as its predicate.

8.5.1. When the subject NP of a verbless sentence (1.1.) has the inclusive marker, the predicate NP will obligatorily have the emphatic marker –ఏ *-ē* (3.3.). [For an exception see 8.6. before.]

నేను విద్యార్థిని.	*nēnu vidyārthini.*	'I am a student.'
నేనూ విద్యార్థినే!	*nēnū vidyārthinē.*	'I am also a student.'
ఆయన కవి.	*āyana kavi.*	'He is a poet.'
ఆయనా కవే!	*āyanā kavē!*	'He is also a poet.'

When కూడా *kūḍā* 'also; too' is used instead of the inclusive marker in the subject NP, the use of emphatic marker in the predicate NP is optional.

ఆయన కూడా కవి or ఆయన కూడా కవే!	'He is also a poet.'
āyana kūḍā kavi or *āyana kūḍā kavē!*	

8.6. Notice the use of numerals like రెండు *reMḍu* 'two' and ఇద్దరు *iddaru* 'two persons' when their final vowels are lengthened (i.e., when they take the inclusive marker).

రెండు *reMḍu* 'two'	రెండూ *reMḍū* 'both of them (neut.)'
ఇద్దరు *iddaru* 'two persons'	ఇద్దరూ *iddarū* 'both of them (human)'
మూడు *mūḍu* 'three'	మూడూ *mūḍū* 'all the three (neut.)'
ముగ్గురు *mugguru* 'three persons'	ముగ్గురూ *muggurū* 'all the three (human)'

and so on. When the subject NP of a verbless sentence contains a numeral with inclusive marker, the use of emphatic marker in the predicate NP is optional. (Also see 8.5.1.)

అవి రెండు నవలలు.	*avi reMḍu navalalu.*	'Those are two novels.'
అవి రెండూ నవలలు	*avi reMḍū navalalu.*	'Both of them are novels.'
అవి రెండూ నవలలే!	*avi reMḍū navalalē*	'Both of them are *novels*!'

In these sentences the emphatic marker denotes emphasis on the word to which it is added.

8.7. ఆ! *ā!* 'yes' is an answer word expressing assent to a question containing an affirmative form of a verb.

బాగున్నారా?	*bāgunnārā?*	'Are you fine?'
ఆ!	*ā!*	'Yes.'
రవి బాగున్నాడా?	*ravi bāgunnāḍā?*	'Is Ravi fine?'
ఆ!	*ā!*	'Yes.'

8.8. The oblique form of ఇల్లు *illu* 'house' is ఇంటి *iMṭi*.

ఇంటి నంబరు	*iMṭi naMbaru*	'the number of the house'
ఇంటి దగ్గర	*iMṭi daggara*	'near the house; at home'

8.9. Post-positions (4.6.) are added to oblique bases (2.2.1.). One of the functions of the oblique bases in Telugu is to be used with case suffixes. In other words, the nouns and pronouns in Telugu have two forms, viz., nominative base and oblique base. Nominative base is used where the noun or pronoun

is used as subject, i.e., in nominative case, and also when no case suffix is added to it. Oblique base is used when the noun takes suffixes/postpostions of other cases. **However most of the nouns and some of the pronouns in Telugu have the same form when used as nominative base and as well as oblique base.** Some such nouns are mentioned in 3.6.1. and 4.6., and pronouns in 2.2.

8.9.1. A mention will be made in this *Course* about those nouns whose oblique bases show changed forms, as and when such nouns are introduced. Regarding the other nouns, it can be taken that they do not show any changes when used as oblique bases.

8.9.2. In expressions like ఇంటి దగ్గర *iMṭi daggara* 'near the house', నా పక్కన కూర్చో *nā pakkana kūrcō* 'Sit by side of me.', etc. it can be seen that the post-positions (దగ్గర *daggara* 'near' and పక్కన *pakkana* 'by side of/ next to') are added to oblique bases. Similarly,

ఇంటి పక్కన	*iMṭi pakkana*	'by the side of/next to the house'
ఇంటి మీద	*iMṭi mīda*	'on the house'
నీ దగ్గర	*nī daggara*	'with/at you'
అతని పక్కన	*atani pakkana*	'by his side/ next to him'
నా మీద	*nā mīda*	'on me'

etc. are possible.

8.10. The plural form of ఇల్లు *illu* 'house' is ఇళ్ళు *iḷḷu* 'houses'

8.11. When the plural suffix −లు *-lu* is added to లు *lu* ending nouns the suffix −లు *-lu* and the word final syllable లు *lu* together become ళ్ళు *ḷḷu.*

చెల్లెలు + లు = చెల్లెళ్ళు	'younger sisters'
cellelu + lu = celleḷḷu	
స్కూలు + లు = స్కూళ్ళు	'schools'
skūlu + lu = skūḷḷu	
స్నేహితురాలు + లు = స్నేహితురాళ్ళు	'friends (fem.)'
snēhiturālu + lu = snēhiturāḷḷu	

8.12. ఎలా *elā* 'how; in which way/manner/direction' is the corresponding interrogative word of అలా *alā* and ఇలా *ilā* (7.16.) the manner adverbs. Recall that the manner adverbs also add a locative shade of meaning to the verb, and can express a sense of *direction* (7.16).

8.13. −అమ్మా *-ammā* is a non-honorific feminine address marker (2.10.). This is added to a sentence if the speaker wants to express affection and intimacy to a female addressee who is normally younger to him/her.

అక్కడ ఎవరున్నారమ్మా?	Who is there, dear?
akkaḍa evarunnārammā?	

Recall the use of −అండీ *-aMḍī* the epicene honorific address marker (2.10.).

అక్కడ ఎవరున్నారండీ?	Who is there, sir/madam?
akkaḍa evarunnāraMḍī?	

8.14. Notice the use of the emphatic questions in the following sentences:

ఇవేనా తెలుగు నవలలు?	Are *these* the Telugu novels?
ivēnā telugu navalalu?	
వాళ్ళిద్దరూ రచయితలేనా?	Are both of them *writers*?
vāḷḷiddarū racayitalēnā?	

In these sentences the interrogative marker −ఆ *-ā* is added to forms which are inflected by the emphatic marker −ఏ *-ē*.

[ఇవి + ఏ] + ఆ = ఇవేనా? (For *sandhi* see 8.15.2. below.)
[*ivi + ē*] *+ ā = ivēnā?*
[రచయితలు + ఏ] + ఆ = రచయితలేనా? (For *sandhi* see 8.15.2. below.)
[*racayitalu + ē*] *+ ā = racayitalēnā?*

వాళ్ళు రచయితలా?	Are they writers? (a normal question)
vāḷḷu racayitalā?	
వాళ్ళు రచయితలేనా?	Are they *writers*?(an emphatic question)
vāḷḷu racayitalēnā?	

Notice the shift of emphasis in the following setences:

వాళ్ళు రచయితలేనా?	Are they *writers*?
vāḷḷu racayitalēnā?	
వాళ్ళేనా రచయితలు?	Are *they* writers?
vāḷḷēnā racayitalu?	

8.15. Notice the following *sandhi* processes.

8.15.1. Recall the *sandhi* process *e + ā = ǣ* in pronunciation and the *ǣ* is written as ఆ *ā* (3.13.2.). The combination of the word final ఎ *e* and the interrogative marker −ఆ *-ā* is also pronounced as *ǣ* (the long vowel available in English words like *cat, rat, mat,* etc.) but written as ఆ *ā*.

ఆమె + ఆ? = ఆమా? *āme + ā? = āmā?* (in writing) 'Is she?'
āmǣ (in pronunciation)

But when emphatic marker −ఏ *-ē* is added to the ఎ *e* ending bases the bases drop their final vowel −ఎ *-e* as described in 2.12.2.

ఆమె + ఏ! = ఆమే! *āme + ē! = āmē!* 'It is *she*!'

8.15.2. When the interrogative marker −ఆ *-ā* and the emphatic marker −ఏ *-ē* is added to a long vowel ending base/form a consonant న్ *n* is inserted between the base/form and the marker.

కుర్చీ + ఆ? = కుర్చీనా? *kurcī + ā? = kurcīnā?* 'Is it a chair?'
కిటికీ + ఏ! = కిటికీనే! *kiṭikī + ē! = kiṭikīnē!* 'It is a *window*!'
అదే + ఆ? = అదేనా?* *adē + ā? = adēnā?** 'Is *it*?'

(* This is an emphatic question [8.14.]. అదే *adē* [అది + ఏ! *adi + ē!* (3.3.)] is a form with emphatic marker, and it ends in a long vowel ఏ *ē*. Interrogative marker −ఆ *-ā* is added to the form and the consonant న్ *n* is realized.)

8.15.3. Recall the *sandhi* process involved in ఇదుగోనండీ *idugōnaMḍī* (7.14.). The address marker −అమ్మా *-ammā* also triggers the same change as that of what −అండీ *-aMḍī* does.

ఇదుగో + అమ్మా! = ఇదుగోనమ్మా! 'Here it is, dear (fem.)!'
మార్చిలో + అమ్మా! = మార్చిలోనమ్మా! 'It is in March, dear (fem.)!'

8.16. Notice the use of the forms of the existential verb along with the bound form (=the form which does not occur in isolation as an independent word) బాగు– *bāgu-* 'good; nice; well; fine'.

బాగుంది (బాగు + ఉంది) 'It/She is fine.'
bāguMdi (bāgu + uMdi)
బాగున్నాయి (బాగు + ఉన్నాయి) 'They (neut.) are fine.'
bāgunnāyi (bāgu + unnāyi)
బాగున్నాడు (బాగు + ఉన్నాడు) 'He (non-hon.) is fine.'
bāgunnāḍu (bāgu + unnāḍu)
బాగున్నారు (బాగు + ఉన్నారు) 'He/She (hon.) is fine; They (hum.) are fine; You (hon.sg. & pl) are fine.'
bāgunnāru (bāgu + unnāru)
బాగున్నావు (బాగు + ఉన్నావు) 'You (non-hon. sg.) are fine.'
bāgunnāvu (bāgu + unnāvu)
బాగున్నాను (బాగు + ఉన్నాను) 'I am fine.'
bāgunnānu (bāgu + unnānu)
బాగున్నాం (బాగు + ఉన్నాం) 'We are fine.'
bāgunnāM (bāgu + unnāM)

8.17. Cultural Note.

8.17.1. Consider the following sentences:

ఎలా ఉన్నారు? 'How are you?'
elā unnāru?
బాగున్నారా? 'Are you fine?'
bāgunnārā?
మీ నాన్న గారెలా ఉన్నారు? 'How is your father?
mī nānnagārelā unnāru?
మీ తమ్ముడు బాగున్నాడా? 'Is your younger brother fine?'
mī tammuḍu bāgunnāḍā?

These are the expressions used in greeting the intimate persons.

8.17.2. Recall the phrase సొంత చెల్లెలు *soMta cellelu* in the conversation used in the text of the lesson. చెల్లెలు *cellelu* means 'younger sister'. సొంత *soMta* literally means 'own (adj.)'.

In Telugu culture, the children of the father's brothers and mother's sisters are considered to be equal to brothers and sisters. Hence the term అన్నయ్య *annayya* 'elder brother', తమ్ముడు *tammuḍu* 'younger brother', అక్కయ్య *akkayya* 'elder sister' and చెల్లెలు *cellelu* 'younger sister' are also used to refer to the children of father's brothers and mother's sisters. As such, in order to differentiate the brothers and sisters with same parents from the children of the father's brothers and mother's sisters, the adjective సొంత *soMta* is used before the kinship terms అన్నయ్య *annayya*, తమ్ముడు *tammuḍu*, అక్కయ్య *akkayya* and చెల్లెలు *cellelu*.

అన్నయ్య/తమ్ముడు *annayya/ tammuḍu*	'elder/younger brother and parallel cousin'
సొంత అన్నయ్య/ సొంత తమ్ముడు *soMta annayya/ soMta tammuḍu*	'elder/younger brother'
అక్కయ్య/చెల్లెలు *akkayya/ cellelu*	'elder/younger sister and parallel cousin'
సొంత అక్కయ్య/సొంత చెల్లెలు *soMta akkayya/ soMta cellelu*	'elder/younger sister'

The use of the adjective సొంత *soMta* is made only at the time of reference and not at the time of address.

UNIT II

Lesson 9

ఇవ్వేళ మన తాతయ్య పుట్టినరోజు

తాతయ్య : పిల్లలూ! ఈ పెట్టెలో ఏం ఉంది?

సుమ : పుస్తకం ఉంది.

తాతయ్య : ఆ పుస్తకం ఎవరిది?

సుమ : రవిది.

తాతయ్య : రవి ఏడి?

సుమ : అడుగో, అక్కడున్నాడు.

తాత : ఆ పుస్తకం ఎవరిది?

TODAY IS OUR GRANDFATHER'S BIRTHDAY

Children! What is there in this box?

A book.

Whose book is that?

It is Ravi's.

Where is Ravi?

He is there.

Whose book is that?

సుమ : గోపిది.	It is Gopi's
తాత : గోపి ఏడి?	Where is Gopi?
సుమ : ఇడుగో, ఇక్కడే ఉన్నాడు కదా!	He is here. Isn't he?
తాత : ఈ కలాలు ఎవరివి?	Whose pens are these?
సుమ : ఒకటి కమలది; ఒకటి వినోద్‌ది.	One is Kamala's and one is Vinod's.
తాత : వాళ్ళిద్దరూ ఏరి?	Where are those two?
సుమ : అరుగో!	There, they are!
తాత : ఈ సంచి ఎవరిది?	Whose bag is this?
సుమ : నాది	Mine.
తాత : ఈ సంచిలో ఏం ఉన్నాయి?	What are there in this bag?
సుమ : పూలున్నాయి.	Flowers.
తాత : ఆ పూలు ఎవరివి?	Whose flowers are they?
సుమ : ఒక పువ్వు నాది; ఒక పువ్వు విజయది; ఒక పువ్వు సరళది.	One flower is mine. One flower is vijaya's. And one flower is Sarala's.
తాత : వాళ్లు ఏరి?	Where are they?
సుమ : ఇదుగో!	Here, they are!

తాత : ఈ బొమ్మ ఎవరిది?	Whose doll is this?
సుమ : నాది.	It is mine.
విజయ : నీది కాదు; వాడిది.	It is not yours. It is his.
సరళ : వాడిది కాదు; మా అన్నయ్యది.	It is not his. It is my brother's.
తాత : ఈ పెట్టె ఎవరిది?	Whose box is this?
సరళ : నాయనమ్మది.	It is my grandmother's.
తాత : ఈ చొక్కా ఎవరిది?	Whose shirt is this?
గోపి : మా బావగారిది.	It is my brother-in-law's
తాత : మీ బావగారు ఏరి?	Where is your brother-in-law?
గోపి : అరుగో!	There, he is!
తాత : సరే! ఇప్పుడు కొన్ని ముఖ్యమైన ప్రశ్నలు.	Okay! Now some important questions.
సరళ : ఇంకా ఎన్ని ప్రశ్నలు తాతయ్యా?	How many more questions are there, grandfather?
గోపి : ఈ ప్రశ్నలన్నీ ఎందుకు తాతయ్యా?	Why all these questions, grandfather?
తాత : ఒకటో ప్రశ్న: రేపు ఎన్నో తారీకు? రెండో ప్రశ్న: ఎవరి పుట్టినరోజు? చెప్పండి.	The first question: What date is tomorrow? The second question: Whose birthday is that? Tell me.

సుమ : రేపు రెండో తారీకు. ఇది అక్టోబరు నెల. రేపు మహాత్మాగాంధీ పుట్టినరోజు.	Tomorrow is second. This is the month of October. It is Mahatma Gandhi's birthday tomorrow.
విజయ : అవును. రేపు గాంధీజయంతి.	Tomorrow is Gandhi Jayanti.
ఇవ్వేళ అక్టోబరు ఒకటో తారీకు. మన తాతయ్య పుట్టినరోజు.	Yes. Today is October the first. And it is our grandfather's birthday!
సుమ : అవును, ఇవ్వేళ మన తాతయ్య పుట్టినరోజు. తాతయ్యా! మరి చాక్లెట్లు ఏవి?	Yes. Today is our grandfather's birthday. Then where are the chocolates, grandfather?
తాత : ఇవిగో!	Here, they are!
విజయ : చాక్లెట్లు బాగున్నాయి: వీటి ఖరీదు ఎంత తాతయ్య?	The Chocolates are tasty! What is the cost of them grandfather?
తాతయ్య : మొత్తం పదహారు రూపాయలు.	All together, sixteen rupees.
విజయ : ఒక్కొక్క చాక్లెట్టు ఎంత?	What is the cost of each chocolate?
తాత : ఒక్కొక్కటి ఒక రూపాయి.	Each one was one rupee.
సుమ : నీ దగ్గర కొత్త సంచి ఉందే! ఈ సంచి ఖరీదు ఎంత?	You have a new bag! What is the cost of this bag?
తాత : దీని ఖరీదు పదిహేడు రూపాయలు.	It is seventeen rupees.
సుమ : నీ కొత్త కలం ఖరీదు ఎంత?	What is the cost of your new pen?

తాత : ఇది కొత్త కలం కాదు పాత కలమే? దీని ఖరీదు పద్ధెనిమిది రూపాయలు.	This is not a new pen. It is an old pen. Its cost was eighteen rupees.
విజయ : నా పుట్టిన రోజెప్పుడు తాతయ్యా?	When is my birthday, grandfather?
తాత : నీ పుట్టినరోజు జనవరిలో.	Your birthday is in January.
విజయ : ఎన్నో తారీకు?	What date is it?
తాత : పద్ధెనిమిదో తారీకు. దీని పుట్టినరోజు ఫిబ్రవరి పదహారో తారీకు.	It is on eighteenth. Her birthday is on sixteenth February.

DRILLS

a. Substitution drill

Model (i)

పిల్లలూ! ఈ పుస్తకం ఎవరిది?
కలం
పిల్లలూ! ఈ కలం ఎవరిది?
గడియారం
ఇల్లు
చొక్కా

Model (ii)

నా కొత్త కలం ఖరీదు ఎంత?
పుస్తకం
నా కొత్త పుస్తకం ఖరీదు ఎంత?
గడియారం
సంచి
కుర్చీ

Model (iii)

రవి! ఈ పుస్తకాలు ఎవరివి?
కలాలు
రవీ! ఈ కలాలు ఎవరివి?
ఇళ్ళు
పువ్వు
చాక్లెట్టు

Model (iv)

ఈ ప్రశ్నలన్నీ ఎందుకు తాతయ్యా?
కలాలు
ఈ కలాలన్నీ ఎందుకు తాతయ్యా?
పుస్తకాలు
కాయితాలు
కుర్చీలు

Model (v)

ఈ సంచి విజయది.
సరళ
ఈ సంచి సరళది.
రమ
వినోద్
రాజు
తాతయ్య
రవి
గౌరి
ఆమె

Model (vi)

ఈ పుస్తకాలు నావి.
నువ్వు
ఈ పుస్తకాలు నీవి.
మీరు
అతను
మనం
ఎవరు
నాన్నగారు
వాడు
మేం

b. Response drill

Model (i)

రవీ ఏడి?
A. ఇదుగో, ఇక్కడే ఉన్నాడు కదా!
B. అదుగో, అక్కడే ఉన్నాడు కదా!
1. గోపీ ఏడి?
2. మీ తమ్ముడు ఏడి?
3. మీ అన్నయ్య ఏడి?
4. రాజు ఏడి?

Model (ii)

ఈ పుస్తకాలు ఎవరివి?
ఒక పుస్తకం నాది; ఒక పుస్తకం నీది.
1. ఈ గదులు ఎవరివి?
2. ఈ పూలు ఎవరివి?
3. ఈ చాక్లెట్లు ఎవరివి?
4. ఈ ఇళ్లు ఎవరివి?
5. ఆ కాయితాలు ఎవరివి?
6. ఈ టిక్కెట్లు ఎవరివి?
7. ఈ కలాలు ఎవరివి?

Model (iii)

రవీ రామూ ఏరి?
A. ఇదుగో, ఇక్కడే ఉన్నారు కదా!
B. అరుగో, అక్కడే ఉన్నారు కదా!
1. రమా ఉమా ఏరి?
2. పిల్లలు ఏరి?
3. మీ నాన్నగారు ఏరి?
4. మీ అమ్మగారు ఏరి?

Model (iv)

రేపు ఎన్నో తారీకు? (ఆరు)
రేపు ఆరో తారీకు.
1. రేపు ఎన్నో తారీకు? (పది)
2. ఇవ్వేళ ఎన్నో తారీకు? (ఒకటి)
3. గాంధీజయంతి ఎన్నో తారీకు? (అక్టోబరు రెండు)
4. మీ పుట్టినరోజు ఎన్నో తారీకు? (పద్దెనిమిది)
5. నిన్న ఎన్నో తారీకు? (తొమ్మిది)

Model (v)

ఈ పెట్టెలో ఏం ఉంది? (కలం)
ఈ పెట్టెలో కలం ఉంది.

1. ఆ గదిలో ఏం ఉన్నాయి? (కుర్చీలు)
2. ఆ పెట్టెలో ఏం ఉన్నాయి? (కాయితాలు)
3. ఈ సంచిలో ఏం ఉంది? (చొక్కా)

Model (vi)

దీని ఖరీదెంత? (ఆరు)
దాని ఖరీదు ఆరు రూపాయలు.

1. ఈ పుస్తకం ఖరీదెంత? (తొమ్మిది)
2. ఈ కలం ఖరీదెంత? (పన్నెండు)
3. ఆ కాయితం ఖరీదెంత? (ఒక)

c. Transformation drill

Model (i)

ఇది నా పుస్తకం.
ఈ పుస్తకం నాది.

1. ఇది రామయ్యగారి గది.
2. అది రవి చొక్కా.
3. ఇది సరళ గడియారం.
4. అది మన బొమ్మ.
5. ఇది మీ ఇల్లు.
6. ఇది మా క్లాసు.
7. అది వాళ్ళ ఇల్లు.

Model (ii)

ఇవి మా పుస్తకాలు.
ఈ పుస్తకాలు మావి.

1. ఇవి మా ఇళ్ళు.
2. అవి మన పూలు.
3. ఇవి మీ చాక్లెట్లు.
4. అవి వాళ్ళ పుస్తకాలు.
5. ఇవి వీళ్ళ కలాలు.
6. ఇవి వీడి బొమ్మలు.
7. అవి అతని గడియారాలు.

EXERCISES

a. Answer the following questions.

1. గాంధీ జయంతి ఎన్నో తారీకు?
2. ఇవ్వేళ పదోతారీకు. రేపు ఎన్నో తారీకు?
3. రేపు పదిహేనో తారీకు. ఇవ్వేళ ఎన్నో తారీకు?
4. ఇవ్వేళ పదిహేడో తారీకు. రేపు ఎన్నో తారీకు?

b. Answer the following questions using the appropriate forms of the words given in the parentheses.

1. ఈ పుస్తకం ఎవరిది?(వాడు)
2. ఆ ఇల్లు ఎవరిది? (మనం)
3. ఈ గడియారాలు ఎవరివి? (మేం)
4. ఈ కాయితాలు ఎవరివి? (వాళ్లు)

5. ఈ పూలు ఎవరివి? (ఆమె)
6. ఆ కలం ఎవరిది? (నేను)
7. ఈ పుస్తకాలు ఎవరివి? (సుశీల)
8. ఈ కలాలు ఎవరివి? (నువ్వు)

c. Fill up the blanks with ఏరి/ఏడి/ఏది whichever is appropirate.

1. మీ తమ్ముడు_____?
2. రవి స్నేహితుడు_____?
3. మీ అమ్మగారు_____?
4. కొత్త విద్యార్థిని_____?
5. శర్మగారు_____?
6. విద్యార్థులు_____?

d. Give the opposite number of the following.

గదులు	పువ్వు
చాక్లెట్లు	ఇల్లు
చొక్కాలు	కాయితం

e. Match the following.

1.	అదుగో	రమ	( )
2.	అడుగో	మాష్టరుగారు	( )
3.	అరుగో	వినోద్	( )
4.	అదుగో	పిల్లలు	( )

VOCABULARY

తాతయ్య	grandfather	-వి	*predicate marker* (neut. pl.)
పిల్లలు	children		
-ది	*predicate marker* (neut. sg.)	ఏరి	Where he/she (hon.)/they (hum.) is are?
ఏడి	Where he (non-hon.) is?	అరుగో	There he/she (hon.)/they (hum.) is are!
అడుగో	There he (non-hon. sg.) is!		
ఇడుగో	Here he (non-hon. sg.) is!	సంచి/సంచీ	a bag
కదా?	*a tag question* (See 9.10.)	పూలు	flowers (pl. of పువ్వు)

ఏం$_2$	what (pronoun)
పువ్వు	flower
ఇరుగో	Here he/she (hon.)/they (hum.) is are!
నాయనమ్మ	father's mother
చొక్కా	a shirt
బావ	brother-in-law
సరే!	Okay! Yes!
ముఖ్యమైన	important (adj.)
ప్రశ్న	a question
ఇంకా	more; still; yet
–ఓ	*ordinal marker*
ఎన్నో	*ordinal count interrogative word* (See 9.8.1.)
తారీకు	date in the calander month
నెల	month
మహాత్మా గాంధీ	Mahatma Gandhi
గాంధీ జయంతి	the birthday of Mahatma Gandhi
మరి	then; if so (as a sentence initiator)
చాక్లెట్టు	chocolate
ఖరీదు	price
ఎంత	how much
రూపాయలు	rupees (pl. of రూపాయి)
ఒక్కొక్క	one each (adj.)
ఒక్కొక్కటి	one each (pronoun)
రూపాయి	a rupee
కొత్త	new
పాత	old (opposite of *new*)
పద్ధెనిమిది	eighteen
జనవరి	January
ఫిబ్రవరి	February

GRAMMAR NOTES

9.1. In this lesson the pronominal predicates and nominal predicates are introduced. –ది *-di* and –వి *-vi* are added to an adjectival base to change the same into a predicate. –ది *-di* marks for singular number and –వి *-vi* marks for plural number, both in neuter gender.

9.1.1. –ది *-di* and –వి *-vi* are added to a pronominal adjective (2.2.) i.e., the oblique base of a pronoun to change the same into a pronominal predicate.

నాది *nādi* 'mine (sg.)' ఆ కలం నాది. *ā kalaM nādi.* 'That pen is mine.'
నావి *nāvi* 'mine (pl.)' ఆ కలాలు నావి. *ā kalālu nāvi.* 'Those pens are mine.'

The following are some of the other pronominal predicates:

Singular			***Plural***		
మాది	*mādi*	'ours (excl.)'	మావి	*māvi*	'ours (excl.)'
మనది	*manadi*	'ours (incl.)'	మనవి	*manavi*	'ours (incl.)'
నీది	*nīdi*	'yours (sg..)'	నీవి	*nīvi*	'yours (sg..)'
మీది	*mīdi*	'yours (pl.)'	మీవి	*mīvi*	'yours (pl.)'
వాడిది	*vāḍidi*	'his (one)'	వాడివి	*vāḍivi*	'his (ones)'
అతనిది	*atanidi*	'his (one)'	అతనివి	*atanivi*	'his (ones)'
*ఆమెది	**āmedi*	'hers'	ఆమెవి	*āmevi*	'hers'
*ఆయనది	**āyanadi*	'his (one)'	ఆయనవి	*āyanavi*	'his (ones)'
వారిది	*vāridi*	'his (one)/her'	వారివి	*vārivi*	'his (ones)/hers'
వాళ్ళది	*vāḷḷadi*	'theirs (hum.)'	వాళ్ళవి	*vāḷḷavi*	'theirs (hum.)'
దానిది	*dānidi*	'hers/its (neut.)'	దానివి	*dānivi*	'hers/its (neut.)'
వాటిది	*vāṭidi*	'theirs (neut.)'	వాటివి	*vāṭivi*	'theirs (neut.)'

9.1.2. −ది *-di* and −వి *-vi* in singular number and plural number respectively, are added to a nominal adjective (i.e., the oblique base of a noun) to change the same into a nominal predicate.

రాముడిది *rāmuḍidi*	'Rama's (sg.)'	ఈ కలం రాముడిది. *ī kalaM rāmuḍidi*	'This pen is Rama's.'
రాముడివి *rāmuḍivi*	'Rama's (pl.)'	ఈ కలాలు రాముడివి. *ī kalālu rāmuḍivi*	'These pens are Rama's.'
*రాజుది *rājudi*	'Raju's (sg.)'	ఈ కుర్చీ రాజుది. *ī kurcī rājudi*	'This chair is Raju's.'
*రాజువి *rājuvi*	'Raju's (pl.)'	ఈ కుర్చీలు రాజువి. *ī kurcīlu rājuvi*	'These chairs are Raju's.'
*విజయది *vijayadi*	'Vijaya's (sg.)'	ఈ పుస్తకం విజయది. *ī pustakaM vijayadi*	'This book is Vijaya's.'
*విజయవి *vijayavi*	'Vijaya's (pl.)'	ఈ పుస్తకాలు విజయవి. *ī pustakālu vijayavi*	'These books are Vijaya's.'

* Recall that some of the pronouns and nouns do not show any change when they are used as oblique bases. (2.2.; 3.6.1.)

9.2. The masculine singular and human plural indicative predicates and their corresponding interrogative words are introduced in this lesson. They, along with the other indicative predicates which are introduced in 7.13. are presented below.

Description	*Interro-gative words*	*Indicative Predicates*	
		Proximate	*Remote*
* Epi. Hon. sg. & pl.	ఏరి *ēri*	ఇరుగో *irugō*	అరుగో *arugō*
Masc. non-hon. sg.	ఏడి *ēḍi*	ఇడుగో *iḍugō*	అడుగో *aḍugō*
Fem. non-hon. sg.	ఏది *ēdi*	ఇదుగో *idugō*	అదుగో *adugō*
Neut. sg.	ఏది *ēdi*	ఇదుగో *idugō*	అదుగో *adugō*
Neut. pl.	ఏవి *ēvi*	ఇవిగో *ivigō*	అవిగో *avigō*

(* Please see footnote under 7.1.)

9.3. పూలు *pūlu* is the plural form of పువ్వు *puvvu* 'flower'.

9.4. రూపాయి *rūpāyi* is the singular form, and రూపాయలు *rūpāyalu* 'rupees' is the plural form. But in pronunciation the vowel on య్ *y* is not heard.

9.5. Nouns ending in ట్టు *ṭṭu* change their final ట్టు *ṭṭu* to ట్ *ṭ* when the plural suffix −లు *-lu* is added to them.

చాక్లెట్టు + లు = చాక్లెట్లు *cākleṭṭu + lu = cākleṭlu* 'chocolets'

9.6. In this lesson the simple adjectives కొత్త *kotta* 'new' and పాత *pāta* 'old (not new)' are introduced.

9.7. The interrogative mass (non-count) neuter pronoun ఎంత *eMta* 'how much' is also introduced in this lesson. This is used when the interrogative noun denotes an object which cannot be counted.

ఖరీదు ఎంత? *kharīdu eMta?* 'What is the price?'

9.8. Ordinal numerals are also introduced in this lesson. −ఓ *-ō* is added to the numerals to change them into ordinals.

ఒకటి + ఓ = ఒకటో *okaṭi + ō = okaṭō** 'first'
రెండు + ఓ = రెండో *reMḍō** 'second' (*for sandhi 2.12.2.)

9.8.1. Oridinal suffix −ఓ *-ō* is added to the interrogative count pronoun ఎన్ని *enni* and the combination ఎన్నో *ennō* is used as the interrogative word to elicit an Oridinal numeral ఒకటో *okaṭō* 'first', రెండో *reMḍō* 'second', మూడో *mūḍō* 'third', నాలుగో *nālugō* 'fourth', etc. as answer.

ఎన్ని + −ఓ = ఎన్నో *enni + -ō ennō.*

అది	<u>ఎన్నో</u>	గది?	అది	<u>ఆరో</u> గది.
adi	*<u>ennō</u>*	*gadi?*	*adi*	*<u>ārō</u>* *gadi.*
that	howmany-ordinal suffix	room?	that	sixth room

English has only the cardinal form of the interrogative word '*how many*' (which can elicit only the cardinal numeral), and no ordinal form something like *howmany+th*.

9.9. ఇంకా *iMkā* 'more; still; yet' is an adverb. Remember the form ఇంకొక *iMkoka* introduced in lesson 4. ఇంకొక *iMkoka* is the combination of the two words ఇంకా *iMkā* and ఒక *oka*.

అవి నాలుగు కలాలు. ఆ పెట్టె మీద ఇంకొక కలం ఉంది.
avi nālugu kalālu. ā peṭṭe mīda iMkoka kalaM uMdi.
They are four pens. There is one more pen on that box.

9.10. కదా *kadā* is used as a tag question. It is added to a declarative sentence. It is equivalent to English tag questions like *Isn't it/she/he? Aren't they/you/we? Wasn't it/she/he/I? Weren't they/you/we? Won't I/we/you/he/she/it/they? etc.*

ఇవ్వేళ ఆదివారం కదా! Today is Sunday. Isn't it?
ivvēḷa ādivāraM, kadā!

నేను ఇక్కడే ఉన్నాను కదా! I am here. Amn't you?
nēnu ikkaḍē unnānu kadā?
మీరు డాక్టరు కదా! You are a doctor. Aren't you?
mīru ḍākṭaru kadā?

9.11. మరి *mari* is used as a sentence initiator for continuing the speech. It can be equated to English 'then' and Hindi फिर तो.

మా తమ్ముడి పిల్లలు ఇక్కడే ఉన్నారు. 'My brother's children are *here*.'
mā tammuḍi pillalu ikkaḍē unnāru.
మరి మీ తమ్ముడు ఎక్కడ ఉన్నాడు? 'Then, where is your brother?'
mari mī tammuḍu ekkaḍa unnāḍu?

9.12. In sentences like

ఈ సంచీలో ఏం ఉన్నాయి? 'What are there in this bag?'
ī saMcīlō ēM unnāyi?
ఈ పెట్టెలో ఏం ఉంది? 'What is there in this box?'
ī peṭṭelō ēM uMdi?

The interrogative word ఏం *ēM* 'what' functions as interrogative neuter pronoun. Notice that it is used in both singular and plural like its human counterpart ఎవరు *evaru* 'who' (5.10.). Recall the use of ఏం *ēM* 'what' as an interrogative adjective of *kind* in constructions like ఏం పుస్తకం? *ēM pustakaM?* 'what book?' (3.11.)

9.12.1. The following chart shows the use of certain interrogative words as pronouns, predicates and adjectives. It can be seen from the chart that all the pronouns except ఏం *ēM* 'what' are used as predicates. ఏం *ēM* and ఏమిటి? *ēmiṭi* both mean 'what' and they are in complementary distribution in the sense that ఏం *ēM* is used as pronoun and adjective, and ఏమిటి *ēmiṭi* is used as predicate. ఎవరు *evaru* 'who', ఏది *ēdi* 'which one' and ఏవి *ēvi* 'which ones' are marked pronouns, and hence they are not used as adjectives. ఏం *ēM,* ఎన్ని *enni* and ఎంతమంది *eMtamaMdi* are adjectives. Adjectives in Telugu are also used as pronouns/nouns and predicates.

Interro-gative word	**Its use as pronoun**	**Its use as predicate**	**Its use as adjective**
ఏమిటి *ēmiṭi* 'what'		అది ఏమిటి? *adi ēmiṭi?* What is that?	
ఏం *ēM* 'what'	ఏం ఉంది? *ēM uMdi?* What is there?		ఏం పుస్తకం? *ēM pustakaM?* What book?
ఎవరు *ēvaru* 'who'	ఎవరు ఉన్నారు? *evaru unnāru?* Who is/are there?	అతను ఎవరు? *atanu evaru?* Who is he?	
ఏది *ēdi* 'which (sg.)'	ఏది నీ కలం? *ēdi nī kalaM?* Which is your pen?	నీ కలం ఏది? *nī kalaM ēdi?* Which/Where is your pen?	
ఏవి *ēvi* 'which (pl.)'	ఏవి నీ కలాలు? *ēvi nī kalālu?* Which are your pens?	నీ కలాలు ఏవి? *nī kalālu ēvi?* Which/Where are your pens?	
ఎన్ని *enni* 'how many (neut)'	ఎన్ని ఉన్నాయి? *enni unnāyi?* How many are there?	అవి ఎన్ని? *avi enni?* How many are they (neut.)?	ఎన్ని కలాలు? *enni kalālu?* How many pens?
ఎంతమంది *eMtamaMdi* 'how many (hum.)'	ఎంతమంది ఉన్నారు? *eMtamaMdi unnāru?* How many (persons) are there?	వాళ్ళు ఎంతమంది? *vāḷḷu eMtamaMdi* How many (persons) are they?	ఎంతమంది డాక్టర్లు? *eMtamaMdi ḍākṭarlu?* How many doctors?

9.13. సరే! *sarē!* 'All right! Okay!' is used to express approval, agreement or an endorsement.

UNIT II

Lesson 10

దసరా పండుగ

DASARA FESTIVAL

సుగుణ : అమ్మా! దసరా పండగ ఎప్పుడు?

Mother! when is the Dasara festival?

పార్వతి : ఇప్పుడు దసరా పండగే. దసరా పది రోజుల పండగ. చివరి మూడు రోజులు ముఖ్యమైన పండగలు.

This is the Dasara festival period. Dasara is a ten-day festival.The important celebra- tions fall on the last three days.

సుగుణ : ఆ పండగల పేర్లేమిటి?

What are the names of those days?

పార్వతి : మొదటిరోజు దుర్గాష్టమి. రెండో రోజు మహార్నవమి. చివరి రోజు విజయ దశమి.

The first day is *'Durgāṣṭami'*. The second day is *'Mahar-navami'*. The last day is *'Vijayadaśami'*.

సుగుణ : విజయదశమి ఎన్నో తారీకు?	What is the date of Vijayadasami.
పార్వతి : ఇరవయ్యో తారీకు.	20th of this month.
సుగుణ : ఇవ్వేళ పద్ధెనిమిదో తారీకు. రేపు పంధొమ్మిది. ఎల్లుండి ఇరవై. అయితే విజయదశమి ఎల్లుండి అన్నమాట!	Today is 18th. Tomorrow is 19th. The day after tomorrow is 20th. Then Vijayadasami is on the day after tomorrow.

***** *****

విజయ : గీతా! ఈ పెట్టెలో చీరలు ఎవరివి?	Gita! Whose saris are these in this box?
గీత : కొన్నినావి.	Some are mine.
విజయ : ఇవి కొత్త చీరలా?	Are these new saris?
గీత : అవును. ఇవి పండుగ చీరలు. ఇప్పుడు దసరా కదా!	Yes. They are festival saris. Now it is Dasara. Isn't it?
విజయ : అవును. ఈ చీరలు అన్నీ నీవేనా?	Yes. Are all these saris yours?
గీత : కొన్ని నావి.	Some are mine.
విజయ : ఏవి నీవి?	Which are yours?
గీత : ఈ ఆకుపచ్చ చీర, ఈ గులాబీ రంగు చీర నావి.	This green sari and this rose sari are mine.
విజయ : మిగిలిన చీరలు ఎవరివి?	Whose saris are the rest?

గీత : ఎర్ర చీర, తెల్ల చీర మా అమ్మవి. పసుపుపచ్చ చీర మా అక్కయ్యది. మిగిలినవి మా వదినవి. ఇదుగో ఈ ఫోటోలో ఆవిడ మా వదిన.	The red sari and the white sari are my mother's. The yellow sari is elder sister's. The rest are my sister-in-law's. Look here. The lady in this photograph is my sister-in-law.
విజయ : ఈవిడేనా మీ వదిన? ఈవిడ మీ కాలేజీలో లెక్చరర్ కదూ?	Is she your sister-in-law? She is a lecturer in your college. Isn't she?
గీత : అవును.	Yes.
విజయ : ఈవిడ పేరు సరోజ కదూ?	Her name is Saroja. Isn't it?
గీత : అవును.	Yes.
విజయ : ఆవిడ ఇప్పుడు ఎక్కడున్నారు?	Where is she now?
గీత : ఇక్కడే ఉంది. ఇవి ఆవిడ చీరలే!	She is here. These are her saris.
*****	*****
కమల : లీలా! ఈ కొత్త బట్టలలో ఏవి నీవి?	Leela! Which are yours in these new clothes?
లీల : ఈ తెల్లగౌను నాది. ఈ ఎర్రది కూడా నాదే.	This white gown/frock is mine. This red one is also mine.
కమల : ఈ ఎర్రది నీదా? ఈ చొక్కా ఎవరిది?	Is this red one yours? Whose shirt is this?
లీల : ఇది మా బాబుది.	This is our Babu's.
కమల : మీ బాబు ఎన్నో తరగతి?	Which class is your Babu in?
లీల : ఆరో తరగతి.	6th class.

కమల : ఇవిగో ఇవి మా పండగ బట్టలు. నాది ఆకుపచ్చ గౌను. మా తమ్ముడిది నల్ల చొక్కా.	Here are our festival clothes. Mine is the green gown/frock. My brother's is the black shirt.
లీల : ఎరుపు మంచి రంగు. ఆకుపచ్చా నలుపూ మంచి రంగులు కాదు.	The red is a good/nice colour. The green and the black are not good/nice colours.
బాబు : తెలుపు కూడా మంచి రంగే!	The white is also a good/nice colour.
కమల : ఆకుపచ్చ మంచి రంగు కాదా? ఆకులు ఆకుపచ్చ.	Is not the green a good/nice colour? The leaves are green.
లీల : పూలు ఎరుపు.	The flowers are red.
కమల : ఆకులు అన్నీ ఆకుపచ్చ రంగే! పూలు అన్నీ ఎరుపు కాదు. కొన్ని ఎరుపు. కొన్ని తెలుపు. కొన్ని పసుపుపచ్చ. కొన్ని గులాబీ రంగు.	All the leaves are green. But all the flowers are not red. Some are red, some are white, some are yellow and some are rose in colour.
లీల : అదుగో మా నాన్నగారు. ఇవ్వేళ సెలవు. ఇంటి దగ్గరే ఉన్నారు. నాన్నగారూ! ఆకుపచ్చ మంచి రంగా! ఎరుపు మంచి రంగా?	There my father is. It is holiday today. He is at home. Father! Is green a good / nice colour? or red?
రామారావు : అన్నీ మంచి రంగులేనమ్మా!	All are good/nice colours, dear!

DRILLS

a. Repetition drill.

1. A: రేపు మహార్నవమి.
   B: అయితే విజయదశమి ఎల్లుండి అన్నమాట
   A: ఎల్లుండి గాంధీజయంతి.
   B: అయితే ఎల్లుండి సెలవన్నమాట!
   A: నా పుట్టినరోజు అక్టోబరు పదమూడు. ఇవ్వేళ అక్టోబరు పన్నెండు.
   B: అయితే నీ పుట్టినరోజు రేపు అన్నమాట!

2. ఈ ఫోటోలో ఆవిడ మా వదిన.
   ఈ ఫోటోలో ఆయన మా అన్నయ్య.
   ఈ గదిలో అతను మా తమ్ముడు.
   ఆ కుర్చీలో ఆమె మా అమ్మ.
   ఈ క్లాసులో వాళ్ళు మా స్నేహితులు.
   ఆ క్లాసులో వాళ్ళు మీ స్నేహితులు.

b. Substitution drill.

Model (i)

ఆ పండగల పేర్లేమిటి?
పుస్తకాలు
ఆ పుస్తకాల పేర్లేమిటి?
విద్యార్థులు
పిల్లలు
నెలలు

Model (ii)

ఇవ్వేళ ఆరో తారీకు.
పద్ధెనిమిది.
ఇవ్వేళ పద్ధెనిమిదో తారీకు.
పంధొమ్మిది
ఇరవై
పదిహేడు

Model (iii)

ఈ పుస్తకాల ఖరీదు ఇరవై రూపాయలు.
కలాలు
ఈ కలాల ఖరీదు ఇరవై రూపాయలు.
కాయితాలు
బొమ్మలు
చాక్లెట్లు

Model (iv)

ఈ పెట్టెలో పుస్తకాలు ఎవరివి?
గదిలో
ఈ గదిలో పుస్తకాలు ఎవరివి?
సంచిలో
అలమరలో
కుర్చీలో

c. Response drill

Model (i)

ఇవి ఏం చీరలు? (కొత్త)
ఇవి కొత్త చీరలు?

1. అవి ఏం చీరలు? (పండగ)
2. ఇవి ఏం బట్టలు? (పుట్టినరోజు)
3. అవి ఏం పుస్తకాలు? (మంచి)
4. అవి ఏం పుస్తకాలు? (తెలుగు)

Model (ii)

ఈ పుస్తకాలలో ఏవి నీవి? (కొత్త)
ఆ కొత్త పుస్తకాలు నావి.

1. ఈ చీరలలో ఏవి నీవి? (ఎర్ర)
2. ఈ చొక్కాలలో ఏవి నీవి? (తెల్ల)
3. ఈ పుస్తకాలలో ఏవి నీవి? (తెలుగు)
4. ఈ చీరలలో ఏవి నీవి? (ఆకుపచ్చ)

Model (iii)

ఏవి నీ చీరలు? (ఆకుపచ్చ, తెల్ల)
ఈ ఆకుపచ్చ చీరే తెల్ల చీరే నావి.

1. ఏవి నీ బొమ్మలు? (కోతి, ఏనుగు)
2. ఏవి నీ కుర్చీలు? (కొత్త, పాత)
3. ఏవి నీ చొక్కాలు? (ఎర్ర, గులాబీరంగు)
4. ఏవి నీ పుస్తకాలు? (తెలుగు, హిందీ)

Model (iv)

ఈ పుస్తకాలలో ఏవి నీవి? (పాత)
ఆ కొత్త పుస్తకాలు నావి.

1. ఈ చొక్కాలలో ఏవి నీవి? (తెల్ల)
2. ఈ చీరలలో ఏవి సుశీలవి? (గులాబీరంగు)
3. ఆ చీరలలో ఏది సుగుణది? (ఎర్ర)

Model (v)

ఈ కలాలలో ఏది నీది? (ఎర్ర)
ఎర్రది నాది.

1. ఈ చొక్కాలలో ఏది నీది? (కొత్త)
2. ఈ చీరలలో ఏది సుగుణది? (ఆకుపచ్చ)
3. ఈ చొక్కాలలో ఏది అతనిది? (తెల్ల)
4. ఈ కలాలలో ఏది రవిది? (పాత)

d. Expansion drill

Model (i)

ఈమె మీ చెల్లెలు.
ఈమె మీ చెల్లెలు కదూ?

1. ఆవిడ మీ లెక్చరర్.
2. ఈవిడ పేరు సరోజిని.
3. రేపు విజయదశమి.
4. మీరు గంగరాజు.

Model (ii)

ఇవ్వేళ అతని పుట్టినరోజు.

A. ఇవ్వేళ అతని పుట్టినరోజు అన్నమాట.
B. అయితే ఇవ్వేళ అతని పుట్టిన రోజు అన్నమాట!

1. సుశీల ఇక్కడ లేదు.
2. సుగుణ రామయ్యగారి మనుమరాలు.
3. విజయదశమి ఎల్లుండి.
4. రేపు మనకు సెలవు.

e. Transformation drill

Model (i)

ఆవిడ సరళ.
ఆవిడపేరు సరళ.

1. ఈవిడ విజయ.
2. ఆవిడ సరోజినిగారు.
3. ఈవిడ సుశీల.
4. అతను సుబ్బారావు.

Model (ii)

ఇది ఎర్రచొక్కా (ఎరుపు)

ఈ చొక్కారంగు ఎరుపు.

1. ఇది నల్లచీర. (నలుపు)

2. ఇది తెల్లని కాయితం. (తెలుపు)

3. అది ఆకుపచ్చ కాయితం.(ఆకుపచ్చ)

4. ఇది పసుపుపచ్చ చీర. (పసుపుపచ్చ)

Model (iii)

మిగిలిన చీరలు సరళవి.

ఈ మిగిలినవి సరళ చీరెలు.

1. ఈ ఎర్ర చీరలు సుశీలవి.

2. ఆ పాత కుర్చీ మా తాతగారిది.

3. ఈ కొత్త కుర్చీలు మావి.

4. ఈ తెల్ల చొక్కా మా బాబుది.

EXERCISES

a. Combine the following sentences as shown in the model.

Model ఈ కలం ఖరీదు పదిరూపాయలు. ఆ కలం ఖరీదు ఐదు రూపాయలు.
ఈ కలాల ఖరీదు పదిహేను రూపాయలు.

1. ఈ పుస్తకం ఖరీదెంత? ఈ పుస్తకం ఖరీదెంత?
2. ఈ బొమ్మ ఖరీదు ఎనిమిది రూపాయలు. ఈ బొమ్మ ఖరీదు పదిరూపాయలు.
3. ఆ పుస్తకం ఖరీదు తొమ్మిది రూపాయలు. ఆ పుస్తకం ఖరీదు పది రూపాయలు.
4. ఈ సంచి ఖరీదెంత? ఈ సంచి ఖరీదెంత?

b. Write the following numbers in Telugu words.

17..... 20..... 18.....
19..... 15..... 14.....

c. Rewrite the following sentences as shown in the models.

Model (i)

ఇది కొత్త పుస్తకం.

ఈ పుస్తకం కొత్తది.

1. అది పాత పుస్తకం.
2. ఇది ఎర్ర చొక్కా.
3. అది పసుపుపచ్చ చీర.
4. ఇది గులాబిరంగు కాయితం.

Model (ii)

ఇవి కొత్త పుస్తకాలు.

ఈ పుస్తకాలు కొత్తవి.

1. అవి పాత పుస్తకాలు.
2. ఇవి ఎర్ర చీరలు.
3. అవి ఆకుపచ్చ బొమ్మలు.
4. ఇది నల్లకాయితం.

d. Answer the following questions based on the text of the lesson.

1. దసరా ఎన్ని రోజుల పండగ?
2. దసరాలో చివరి రోజు ఏది?
3. ఆకులు ఏ రంగు?
4. పూలన్నీ ఎరుపేనా?
5. ఫోటోలో ఆవిడ ఎవరు? ఆవిడ పేరేమిటి?

e. Build up conversations as shown in the model.

Model

A: ఈ పది పుస్తకాలలో ఆరు నావి.
B: మిగిలిన పుస్తకాలెన్ని?
A: మిగిలినవి నాలుగు.

1. A: ఈ ఇరవై కాయితాలలో తొమ్మిది నీవి.
B: ..... ?
A: ..... ?

2. A: ఈ పద్దెనిమిది బొమ్మలలో పది నావి.
B: ..... ?
A: ..... ?

3. A: ఆ పదహారు కుర్చీలలో ఐదు మనవి
B: ..... ?
A: ..... ?

VOCABULARY

దసరా	*Dasara* festival
పండగ	festival
రోజు	day
దుర్గాష్టమి	*Durgashtami* festival
మహార్నవమి	*Maharnavami* festival
విజయదశమి	*Vijayadasami* festival
ఇరవై	twenty
పంధొమ్మిది	nineteen
ఎల్లుండి	day after tomorrow
అయితే	if so
అన్నమాట	an expression of confirmation and inference (See 10.6.)
చీరె/చీర	saree
ఆకుపచ్చ	green
గులాబీ	rose
రంగు	colour
మిగిలిన	remaining
ఎర్ర	red (adj.)
తెల్ల	white (adj.)
పసుపుపచ్చ	yellow
వదిన	elder brother's wife; daugter (who is older than one's self) of mother's brother or father's sister; spouse's elder sister; a sister-in-law.
ఆవిడ	she/that lady (rem.hon.)

ఈవిడ	she/this lady (prox.hon.)	గౌను	gown; frock
		తరగతి	class
కాలేజీ	college	నల్ల	black (adj.)
లెక్చరర్	lecturer	ఎరుపు	red (n)
కదూ?	equivalent to కదా? (see 10.5)	నలుపు	black (n)
		తెలుపు	white (n)
ఈవిడ	her (pos.) (prox.hon.)	ఆకు	leaf
ఆవిడ	her (pos.) (rem.-hon.)	సెలవు	holiday

GRAMMAR NOTES

10.1. In this lesson the oblique bases of the plural noun is introduced. −అ *-a* is added to the nouns ending in plural suffix −లు *-lu* to form the corresponding oblique bases (2.2.1.).

పండగలు+అ=పండగల	*paMḍagala*	
కలాలు+అ=కలాల	*kalāla*	
పండగల పేర్లు	*paMḍagala pērlu*	'names of the festivals'
కలాల ఖరీదు	*kalāla Kharīdu*	'cost of the pens'

10.2. Recall the pronominal and nominal predicates given in lesson (cf. 9.1., 91.1. and 9.1.2.). The suffixes −ది *-di* and −వి *-vi* can also be added to adjectives to change them into adjectival predicates.

మంచి−ది	*mañci-di*	'good one (neut.)'
కొత్త−వి	*kotta-vi*	'new ones (neut.)'
ఆ కలం మంచిది	*ā kalaM mañcidi*	'That pen is good.'
ఈ కలాలు కొత్తవి	*ī kalālu kottavi*	'These pens are new.'

Similarly, తెల్లది *telladi* 'the white one (neut.)', తెల్లవి *tellavi* 'the white ones (neut.)', ఆకుపచ్చది *ākupaccadi* 'the green one (neut.)', ఆకుపచ్చవి *ākupaccavi* 'the green ones (neut.)', etc. are also possible.

10.3. ఆవిడ *āviḍa* 'she/that lady' and ఈవిడ *īviḍa* 'she/this lady' are the third person feminine honorific singular pronouns. They are similar to ఆమె *āme* and ఈమె *īme* respectively but for one difference. ఆమె *āme* and, ఈమె *īme* refer to youngsters also, whereas ఆవిడ *āviḍa* and ఈవిడ *īviḍa* refer to elders only.

ఆమె మా చెల్లెలు.	*āme mā cellelu.*	'She is my youger sister.'
ఆమె/ఆవిడ మా వదిన.	*āme/āviḍa mā vadina.*	'She is my sister-in-law.'

ఆవిడ/ఈవిడ *āvida/īviḍa* like ఆమె/ఈమె *āme/īme,* do not show any change when used as oblique bases.

ఆవిడ పేరు; ఈవిడ పేరు	*āviḍa pēru; īviḍapēru*	'her name'

10.4. Notice the expression

ఫోటోలో ఆవిడ *fōṭōlō āviḍa* 'she (who is) in the photograph'. The verb of existence in such expression is implied.

ఈ ఫోటోలో ఆవిడ మా వదిన. *ī fōṭōlō āviḍa mā vadina.*	'The one (who is) in this photo-graph is my sister-in-law.'
ఈ పెట్టెలో చీరలు ఎవరివి? *ī peṭṭelō cīralu evarivi.*	'Whose saris are those (which are) in this box?'

10.5. కదూ? *kadū?* is also a tag question added to a declarative sentences like కదా? *kadā?* (9.10). It is also equivalent to questions in English like 'Isn't it?' Amn't I? etc. (see 9.10.).

ఆమె పేరు లత కదూ?	*āme pēru lata kadū?*	'Her name is Lata. Isn't it?'
నువ్వు రవివి కదూ?	*nuvvu ravivi kadū?*	'You are Ravi. Aren't you?'

10.5.1. The difference between కదా *kadā* and కదూ *kadū* is as follows.

When both the speaker and the listener know the information కదా *kadā* is used by the speaker to bring the matter to the notice of the listener. కదూ *kadū* is used if the speaker's knowledge about the information is not certain and the listener's knowledge, in the opinion of the speaker, is definite and the speaker wants confirmation from the listener.

10.6. అన్నమాట *annamāṭa* is an idiom used when the speaker expresses his opinion in confirmation with the listener's or his own statement. The sentence with అన్నమాట *annamāṭa* 'always' refers to and infers something from the previously conveyed information.

''ఇవ్వేళ విజయదశమి.''	'Today is Vijayadasami.'
"ivvēḷa vijayadaśami."	
''అయితే ఇవ్వేళ సెలవు అన్నమాట!''	'Then (I can take it that)
"ayitē ivvēḷa selavu annamāṭa!"	today is a holiday.'

10.7. The ordinal form of an ఇరవై *iravai* 'twenty'; is ఇరవయ్యో *iravayyō*.

ఇరవై+ఓ = ఇరవయ్యో *iravai+ō = iravayyō* '20th'

10.8. ఇంటిదగ్గర *iMṭidaggara* means 'at home' in sentences like

మా నాన్నగారు ఇంటిదగ్గర ఉన్నారు.	'My father is at home.'
mā nānnagāru iMṭidaggara unnāru.	

Compare this with the sentence వాళ్ళ ఇళ్ళు సరోజ ఇంటిదగ్గర. *vāḷḷa iḷḷu sarōja iMṭidaggara.* 'Their houses are near Saroja's house' given in lesson 8 (8.9.2). In the former case దగ్గర *daggara* means 'at' and in the later case it means 'near'.

UNIT II

Lesson 11

ఇప్పుడు టైమెంత?

WHAT IS THE TIME NOW?

సరళ : కమలా ఇప్పుడు టైము ఎంత?

Kamala: What is the time now?

కమల : ఇదుగో గడియారం.

Here is the watch.

సరళ : ఇక్కడ ఐదు గడియారాలు ఉన్నాయి!

There are five watches here.

కమల : ఈ గదిలో ఐదుగురం ఉన్నాం. ఈ మూడు గడియారాలలో ఒకటి నాది, ఒకటి రమది, ఒకటి విజయది. ఆ రెండు గడియారాలలో ఒక గడియారం సుశీలది; ఇంకొక గడియారం ప్రభది.

There are five persons in this room. Among these three watches, one is mine, the other one is Rama's and the third one is Vijaya's. In those two watches one is Susila's and the other is Prabha's.

సరళ : ఇదేమిటి? ఒక గడియారంలో ఒకటీ ఇరవైనాలుగు. ఇంకొక గడియారంలో ఒకటీ ముప్పై ఒకటి. ఈ గడియారంలో ఒకటీ నలభై. ఆ గడియారంలో ఒకటీ యాభై. ఈ గడియారంలో ఒంటిగంట.	What is this? It is 1-24 in one watch and 1-31 in the other. It is 1-40 in this watch and 1-50 in that watch. And it is one O'clock in this watch.
కమల : కరెక్టు టైము ఒకటీ ముప్పై. రమ గడియారం ఆరు నిమిషాలు స్లో. నాది ఒక నిమిషం ఫాస్టు. విజయది పది నిమిషాలు ఫాస్టు. ప్రభది ఇరవై నిమిషాలు ఫాస్టు.	The correct time is 1-30. Rama's watch is running six minutes slow. Mine is running one minute fast. Vijaya's is running ten minutes fast and Prabha's is running twenty minutes fast.
సరళ : ఆ గోడ గడియారంలో రెండు గంటలు. అది ఒక గంట ఫాస్టు.	It is two o'clock in that clock. That is running one hour fast.
కమల : కాదు. అది అరగంట ఫాస్టు. ఇప్పుడు కరెక్టు టైము ఒకటిన్నర కదా!	No. It is running half an hour fast. Now the correct time is 1-30. Isn't it?
సరళ : మీరు అందరూ బి.యేనా?	Are all of you studying B.A.?
కమల : కాదు. ఒకరు బి.ఎ., ఒకరు బి.ఎస్. సి., ఒకరు బి.కామ్. ఇద్దరు డిప్లొమా.	No. One is doing her B.A. The other B.Sc., and the third one B.com. The rest of the two are doing diploma.

*****

గురునాథం : ఏమండీ! ఇది గుంటూరు బస్సేనా?	Sir, is this Guntur (bound) bus?
రామయ్య : కాదు.	No.

గురు : ఇది పదింబావు బస్సు కాదా?	Is this not the bus sheduled for 10-15?
రామ : కాదు.	No.
గురు : ఇప్పుడు టైము ఎంత?	What is the time now.
రామ : పదిన్నర.	10-30.
గురు : నాటైం తొమ్మిది ముప్పావు.	It is 9-45 in my watch.
రామ : మీ టైం తప్పు. ముప్పావు గంట స్లో.	Then your watch is incorrect, it is running 45 minutes slow.
గురు : మళ్లీ గుంటూరు బస్సు ఎప్పుడు?	When is the next bus to Guntur.
రామ : పావు గంట తర్వాత పాసింజరు బస్సు. నలభై నిమిషాల తర్వాత ఎక్స్‌ప్రెస్ బస్సు.	There is a passenger bus 15 minutes later and an express bus after forty minutes.

*****

పాప : ఏమండీ ఇప్పుడు టైము ఎంత?	Madam! What is the time now?
మేడం : ఇప్పుడు టైము మూడూ నలభై.	It is 3-40 now.
గీత : పాపా! ఇవి నీ కొత్త బట్టలా?	Papa! are these your new clothes?
పాప : అవునండీ! ఇవి నా పుట్టినరోజు బట్టలు.	Yes, Madam! These are my birthday clothes.
గీత : అలాగా! నీ పుట్టినరోజు ఎప్పుడు.	I see! When was your birthday?
పాప : మొన్న	It was day before yesterday.

గీత : ఆ రోజు ఏం వారం?	What day was that?
పాప : శుక్రవారం. పంధొమ్మిదో తారీకు.	It was Friday, the nineteenth.
రవి : తప్పు. మొన్న శుక్రవారం కాదు. ఇవ్వేళ సోమవారం. నిన్న ఆదివారం. మొన్న శనివారం.	It's wrong. It was not Friday that before yesterday. Today is Monday. Yesterday was Sunday and the day before yesterday was Saturday.
పాప : అవును. ఆరోజు శనివారం.	Yes. That day was Saturday.
గీత : రవీ! నీ పుట్టినరోజు ఎప్పుడు?	Ravi! When is your birthday?
రవి : ఈ నెలలోనే.	It is in this month.
గీత : ఈ నెలలో ఎన్నో తారీకు?	What is the date in this month?
రవి : ఇరవైమూడో తారీకు.	The twentythird.
గీత : అయితే నీ పుట్టినరోజు ఎల్లుండి బుధవారమన్న మాట!	Then your birthday is the day after tomorrow!
రవి : అవును. ఇవ్వేళ సోమవారం. రేపు మంగళవారం. ఎల్లుండి బుధవారం.	Yes. Today is Monday. Tomorrow is Tuesday. And the day after tomorrow is Wednesday.
పాప : మీ పుట్టినరోజు ఎప్పుడండీ?	When is your birthday, Madam?
గీత : నా పుట్టినరోజు రిపబ్లిక్ డే మర్నాడు.	My birthday is on the day next to the Republic day.
పాప : అయితే మీ పుట్టినరోజు జనవరి ఇరవై ఏడో తారీకన్నమాట! ఆ రోజు ఏం వారం?	Then your birthday is on the 27th of January. What day is that?

గీత : రవీ! కాలెండరులో చూడు.	Ravi! see the calendar.
రవి : జనవరి ఇరవైఏడు గురువారం.	January the 27th is Thursday.
గీత : ఈ బొమ్మలు ఎవరివి పాపా?	Whose dolls are these, Papa?
పాప : ఒకటి నాది, ఒకటి వీడిది.	One is mine and the other is his.

DRILLS

a. Repetition drill

1. ఇప్పుడు టైము తొమ్మిదీ నలభైఐదు.
   అప్పుడు టైము పదకొండూ పది.
2. ఇప్పుడు టైము ఒంటి గంట.
   అప్పుడు టైము ఏడు గంటలు.
3. అప్పుడు టైము ఏడుంబావు.
   ఇప్పుడు టైము ఎనిమిదిన్నర.
   అప్పుడు టైము తొమ్మిది ముప్పావు.
4. ఈ మూడు గడియారాలలో ఒకటి నాది;
   ఒకటినీది; ఒకటి అతనిది.
   మాలో ఒకరు డాక్టరు; ఒకరు టీచరు;
   ఒకరు విద్యార్థి.
   ఒక పుస్తకం నాది; ఒక పుస్తకం నీది.

b. Substitution drill

Model (i)

ఇప్పుడు టైము ఆరు గంటలు.
మూడు
ఇప్పుడు టైము మూడు గంటలు.
ఆరు
ఏడు
పది

Model (ii)

ఇప్పుడు టైము ఆరూపదిహేను.
ఏడు
ఇప్పుడు టైము ఏడూ పదిహేను.
ఎనిమిది
పన్నెండు
ఒకటి

Model (iii)

ఇప్పుడు టైము ఆరూ పదిహేను.
ఏడు
కరెక్టు టైము ఏడుంబావు.
పది
పన్నెండు
ఒకటి

Model (iv)

అప్పుడు టైము ఎనిమిదిన్నర.
ఆరు
అప్పుడు టైము ఆరున్నర.
ఒకటి
రెండు
ఏడు

Model(v)

టైము ఎనిమిది మ్మూప్పావు.
ఆరు
టైము ఆరు ముప్పావు.
తొమ్మిది
పదకొండు
పన్నెండు

Model(vi)

గంట తర్వాత గుంటూరు బస్సు.
ఇరవై నిమిషాలు
ఇరవై నిమిషాల తర్వాత గుంటూరు బస్సు.
నలభై నిమిషాలు
పది నిమిషాలు
రెండు గంటలు

c. Interlocked substitution drill

Model (i)

ఇప్పుడు టైము రెండు మ్మూప్పావు.
మూడు
ఇప్పుడు టైము మూడు మ్మూప్పావు.
అర
ఇప్పుడు టైము మూడున్నర.
పన్నెండు
ఇప్పుడు టైము పన్నెండున్నర.
పావు
ఇప్పుడు టైము పన్నెండుంబావు.
_____ ఒకటి _____
_____ అర
_____ తొమ్మిది _____
_____ పావు
_____నాలుగు_____
_____ ముప్పావు
_____ఐదు _____
_____ పావు
_____పన్నెండు _____
_____ ముప్పావు

Model (ii)

నీ గడియారం పది నిమిషాలు స్లో.
ఫాస్టు
నీ గడియారం పది నిమిషాలు ఫాస్టు.
ఇరవై
నీ గడియారం ఇరవై నిమిషాలు ఫాస్టు.
రెండు
నీ గడియారం రెండు నిమిషాలు ఫాస్టు.
గంట
నీ గడియారం రెండు గంటలు ఫాస్టు.
_____ స్లో
నీ గడియారం రెండు గంటలు స్లో.
_____నిమిషం ___
_____ ఆరు _____
_____ పన్నెండు _____
_____ ఒక _____
_____ గంట _____
_____ఫాస్టు
_____ మూడు _____
_____ ____ నిమిషం ___

Model (iii)

ఇరవై నాలుగు.
మూడు
ఇరవై మూడు
ఒకటి
ఇరవై ఒకటి
ముప్పై
ముప్పై ఒకటి

1. నలభై మూడు
_____ ఆరు
యాభై_____
_____ ఏడు
ముప్పై_____
_____ ఎనిమిది
ఇరవై _____

d. Response drill.

Model (i)

నీ గడియారంలో టైము ఎంత? (ఆరున్నర)
నా గడియారంలో టైము ఆరున్నర.

1. తొమ్మిది మ్మూప్పావు
2. పదింబావు
3. పన్నెండున్నర

1. లత పుట్టినరోజు ఎప్పుడు? (గాంధీజయంతి)
2. అతని పుట్టినరోజు ఎప్పుడు? (రిపబ్లిక్డే)
3. పాప పుట్టినరోజు ఎప్పుడు? (రవి పుట్టినరోజు)

Model (ii)

ఇప్పుడు టైము ఎంత? (ఏడూ ఇరవై)
ఇప్పుడు టైము ఏడూ ఇరవై.

1. ఎనిమిదీ నలభై
2. తొమ్మిదీ ముప్పై అయిదు
3. ఆరూ ఇరవై రెండు

Model (iii)

ఆదివారం ఎప్పుడు?
శనివారం తర్వాత.

1. శుక్రవారం ఎప్పుడు?
2. బుధవారం ఎప్పుడు?
3. మంగళవారం ఎప్పుడు?

Model (iv)

నీ పుట్టినరోజు ఎప్పుడు? (విజయదశమి)
విజయదశమి మర్నాడు

Model (v)

మళ్ళీ గుంటూరు బస్సు ఎప్పుడు? అరగంట
మళ్ళీ గుంటూరు బస్సు అరగంట తర్వాత.

1. మళ్ళీ బెంగుళూరు బస్సు ఎప్పుడు? (పావుగంట)
2. మళ్ళీ విజయవాడ బస్సు ఎప్పుడు? (ముప్పావుగంట)
3. మళ్ళీ బస్సు ఎప్పుడు? (గంట)
4. మళ్ళీ క్లాసు ఎప్పుడు? (అరగంట)

Model (vi)

ఇవ్వేళ ఆదివారం. రేపు ఏం వారం?
రేపు సోమవారం?

1. నిన్న శనివారం. మొన్న ఏం వారం?
2. ఎల్లుండి గురువారం. ఇవ్వేళ ఏం వారం?
3. రేపు మంగళవారం. నిన్న ఏం వారం?

Model (vii)

ఇవ్వేళ ఇరవైతొమ్మిదో తారీకు.
మొన్న ఎన్నో తారీకు?
మొన్న ఇరవైఏడో తారీకు.

1. నిన్న ఇరవైమూడో తారీకు. రేపు ఎన్నో తారీకు?
2. మొన్న ఇరవైఆరో తారీకు. ఇవ్వేళ ఎన్నో తారీకు?
3. ఇవ్వేళ ఇరవయ్యో తారీకు. ఎల్లుండి ఎన్నో తారీకు?

Model (viii)

ఇవి నీ పుస్తకాలా?

A :ఒక పుస్తకం నాది; ఒక పుస్తకం నీది; ఒక పుస్తకం అతనిది

B :ఒకటి నాది; ఒకటి నీది; ఒకటి అతనిది.

1. అవి నీ గడియారాలా?
2. ఇవి నీ బొమ్మలా?
3. అవి నీ కలాలా?

Model (ix)

మీరు డాక్టర్లా?
మాలో ఒకరు డాక్టరు; ఒకరు టీచరు; ఒకరు విద్యార్థి.

1. వాళ్లు డాక్టర్లా?
2. వీళ్లు డాక్టర్లా?
3. మేం డాక్టర్లమా?
4. మనం డాక్టర్లమా?

EXERCISES

a. Write the following time expressions in Telugu words.

Model

Hours Minutes		Hours Minutes	
9-20	తొమ్మిదీ ఇరవై	10-57	_____
11-44	_____	12-16	_____
7-36	_____	1-00	_____

b. Write the following fractions in Telugu words.

11½ 10¼ 8¾

c. Write numerals from 20 to 59 in Telugu words.

d. Answer the following questions.

1. మీ పుట్టినరోజు ఎన్నో తారీకు?
2. ఇవ్వేళ ఏం వారం? ఎన్నో తారీకు?
3. ఇవ్వేళ ఆదివారం: మొన్న ఏం వారం? ఎల్లుండి ఏం వారం?

e. Combine the following.

1. పది + అర
2. తొమ్మిది + ముప్పావు.
3. ఎనిమిది + పావు
4. ఆరు + అర
5. ఏడు + పావు
6. మూడు + ముప్పావు

f. Rewrite the following as shown in the model.

Model తొమ్మిదీ పదిహేను — తొమ్మిదింబావు

1. పదీముప్పై
2. ఆరూ పదిహేను
3. ఒకటీ పదిహేను
4. రెండూ ముప్పై

g. Combine the following as shown in the model.

Model ఆరు + పద్దెనిమిది = ఆరూపద్దెమిది

1. ఏడు + ముప్పైనాలుగు
2. పది + తొమ్మిది
3. పన్నెండు + నలభై
4. పదకొండు + ఇరవై

h. Write Telugu names for the days of the week.

VOCABULARY

టైము	time
ముప్పై	thirty
నలభై	forty
యాభై	fifty
ఒంటిగంట	one o'clock
కరెక్టు	correct
నిమిషం	minute
స్లో	slow
ఫాస్టు	fast
గోడగడియారం	wall clock
గంట	hour
అర	half
బి.ఎ.	B.A.
బి.ఎస్‌సి.	B.Sc.
బి.కామ్.	B.Com.
డిప్లొమా	diploma
బస్సు	bus
పావు	quarter
ముప్పావు	three-quarter
తప్పు	fault; mistake; wrong
మళ్ళీ	again
తర్వాత	after
పాసింజరు	passenger
ఎక్స్‌ప్రెస్	express
మొన్న	day before yesterday
శుక్రవారం	Friday
సోమవారం	Monday
నిన్న	yesterday
ఆదివారం	Sunday
శనివారం	Saturday
బుధవారం	Wednesday
మంగళవారం	Tuesday
రిపబ్లిక్‌డే	Republic Day
మర్నాడు	The next day
కాలెండరు	calendar
గురువారం	Thursday

GRAMMAR NOTES

11.1. The time expressions are introduced in this lesson. The final vowel of the numeral representing hours is lengthened when a numaral representing minutes follows.

ఆరు+ఇరవై = ఆరూఇరవై 'six-twenty (six hours and twenty minutes)'
āru+iravai = ārūiravai
ఎనిమిది+పది = ఎనిమిదీపది 'eight-ten (eight hours and ten minutes)'
enimidi+padi = enimidīpadi

11.2. The fractions are also introduced in this lesson. These constructions are used in measurement of time and the like.

పావు	*pāvu*	'quarter'	పావుగంట	*pāvugaMṭa*	'15 mnts.'
అర	*ara*	'half'	అరగంట	*aragaMṭa*	'30 mnts.'
ముప్పావు	*muppāvu*	'three-quarter'	ముప్పావుగంట	*muppāvugaMṭa*	'45 mnts.'

11.2.1. పావు *pāvu* becomes ంబావు *Mbāvu* when added to a whole number.

రెండు+పావు = రెండుంబావు *reMḍuMbāvu* 'two and a quarter'

11.2.2. అర *ara* changes to న్నర *nnara* when added to a whole number.

రెండు+అర = రెండున్నర *reMḍunnara* 'two and a half'

11.2.3. ముప్పావు *muppāvu* changes to మ్ముప్పావు *mmuppāvu* when added to a whole number.

రెండు+ముప్పావు = రెండుమ్ముప్పావు 'two and three-quarters'.
reMḍummuppāvu

11.3. Notice that when fraction and a whole number are conjoined, a nasal sound is inserted in between the two.

ఒకటి+పావు = ఒకటింబావు	*okaṭiMbāvu*	'one and a quarter'
ఎనిమిది+అర = ఎనిమిదిన్నర	*enimidinnara*	'eight and a half'
పది+ముప్పావు = పదిమ్ముప్పావు	*padimmuppāvu*	'ten and three-quarters'

These whole number and fraction constructions are also used in time measurement.

రెండుంబావు	*reMḍuMbāvu*	‘2 hours and fifteen minutes’
మూడున్నర	*mūḍunnara*	‘three hours and thirty minutes’
ఒకటిమ్ముప్పావు	*okaṭimmuppāvu*	‘one hour and fortyfive minutes’

11.4. ఒంటిగంట *oMṭigaMṭa* stands for the 'one o'clock. For two o'clock. Three o'clock etc. the following phrases are used.

రెండు గంటలు	*reMḍu gaMṭalu*	‘two o'clock’
మూడు గంటలు	*mūḍu gaMṭalu*	‘three o'clock’
నాలుగు గంటలు	*nālugu gaMṭalu*	‘four o'clock’
పది గంటలు	*padi gaMṭalu*	‘ten o'clock’ etc.

11.4.1. Notice the diffrence between ఒంటిగంట *oMṭigaMṭa* 'one o'clock' and ఒక గంట *oka gaMṭa* 'one hour'. No such difference is there in the case of the other numbers used with the గంటలు *gaMṭalu* 'hours’.

రెండు గంటలు	*reMḍu gaMṭalu*	‘two o'clock/two hours’
మూడు గంటలు	*mūḍu gaMṭalu*	‘three o'clock/three hours’
నాలుగు గంటలు	*nālugu gaMṭalu*	‘four o'clock/four hours’
ఐదు గంటలు	*aidu gaMṭalu*	‘five o'clock/five hours’

11.5. ఎంత *eMta* 'how much' the interrogative mass neuter pronoun (9.7.) is used in questions to elicit time. టైము ఎంత? *ṭaimu eMta?* 'What is the time (now)?'.

11.6. తర్వాత *tarvāta* 'after' is a post-position (4.6.). As already stated post-positions are added to oblique bases (cf.8.9.).

పది నిమిషాల తర్వాత	*padi nimiṣāla tarvāta*	'after ten minutes' (10.1.)
గంట తర్వాత	*gaMṭa tarvāta*	'after an hour' (8.9.1.)

11.7. In this lesson the numeral formation after ఇరవై *iravai* 'twenty' is shown. Numerals ఒకటి *okaṭi* 'one' to తొమ్మిది *tommidi* 'nine' are added to

ఇరవై *iravai* 'twenty', ముప్ఫై *mupPhai* 'thirty', నలభై *nalabhai* 'forty' యాభై *yābhai* 'fifty', etc. to form ఇరవైఒకటి *iravaiokaṭi* 'twentyone', ముప్ఫైరెండు *mupphai reMḍu* 'thirtytwo', etc.

ఇరవై	*iravai*	twenty
ఇరవైఒకటి	*iravaiokaṭi*	twentyone
ఇరవైరెండు	*iravaireMḍu*	twentytwo
ఇరవైమూడు	*iravaimūḍu*	twentythree
ఇరవైనాలుగు	*iravainālugu*	twentyfour
ఇరవైఐదు	*iravaiaidu*	twentyfive
ఇరవైఆరు	*iravaiāru*	twentysix
ఇరవైఏడు	*iravaiēḍu*	twentyseven
ఇరవైఎనిమిది	*iravaienimidi*	twentyeight
ఇరవైతొమ్మిది	*iravaitommidi*	twentynine
ముప్ఫై	*mupphai*	thirty
ముప్ఫైఒకటి	*mupphaiokaṭi*	thirtyone
ముప్ఫైరెండు	*mupphaireMḍu*	thirtytwo
ముప్ఫైఐదు	*mupphaiaidu*	thirtyfive
ముప్ఫైతొమ్మిది	*mupphaitommidi*	thirtynine
నలభై	*nalabhai*	forty
నలభైరెండు	*nalabhaireMḍu*	fortytwo
నలభైఎనిమిది	*nalabhaienimidi*	fortyeight
నలభైతొమ్మిది	*nalabhaitommidi*	fortynine
యాభై	*yābhai*	fifty
యాభైఒకటి	*yābhaiokaṭi*	fiftyone
యాభైఏడు	*yābhaiēḍu*	fiftyseven
యాభైతొమ్మిది	*yābhaitommidi*	fiftynine etc.

REVIEW 2

Lesson 12

కూరగాయలు ఏం ఉన్నాయి?	**WHAT VEGETABLES ARE AVAILABLE?**
రవి : ఏమయ్యా! కూరగాయలు ఏం ఉన్నాయి?	Hey! What are the vegetables available with you?
కొట్టతను : రండి సార్! తాజా కూరగాయలున్నాయి.	Please come, sir! Fresh vegetables are available.
రవి : వంకాయలున్నాయా?	Are brinjals available?
కొట్టతను : వంకాయలూ, బీరకాయలూ, టొమేటోలూ, చిక్కుడుకాయలూ, దోసకాయలూ, కేబేజీ ఉన్నాయండీ!	Brinjal, *bīrakāy*, tomato, beans, cucumber and cabbage are available, sir.

రవి : ఆకుకూరలు ఏం ఉన్నాయి?	What are the potherbs available?
కొట్టతను : తోటకూరా, పాలకూరా, బచ్చలికూరా, గోంగూరా ఉన్నాయండీ. గోంగూర తాజాది. తీసుకోండి.	*Tōṭakūrā, pālakūrā, spinach, gōngūrā* are available, sir. The *gōngūra* is fresh. Please take it.
రవి : పచ్చిమిరపకాయలు లేవా?	Don't you have green chillies?
కొట్టతను : ఉన్నాయండీ! ఇవిగో.	We have them, sir! Here they are!
రవి : వంకాయలు ఎంత?	What is the price of brinjal?
కొట్టతను : కిలో పన్నెండు రూపాయలండీ.	Rs. 12 a K.G., sir.
రవి : బీరకాయలు ?	*Bīrakāy*?
కొట్టతను : కిలో పదకొండున్నర.	Rs. 11.50 a K.G.
రవి : కేబేజీ ఎంత?	How much does the cabbage cost?
కొట్టతను : కిలో పది రూపాయలు.	Rs. 10 a K.G.
రవి : వంకాయలు ఒక కిలో, బీరకాయలు రెండు కిలోలు ఇవ్వు.	Give me a K.G. of brinjal, two K.Gs. of *bīrakāy*.
కొట్టతను : తీసుకోండి.	Please take them.
రవి : ఆ కాయలు వెయ్యకు. మంచివి వెయ్యి.	Don't put those ones. Put good ones.
కొట్టతను : ఇవి బాగున్నాయండి.	These are good, sir.

రవి : కేబీజీ కూడా ఒక కిలో ఇవ్వు.	Give a K.G. of cabbage also.
కొట్టతను : కేబీజీ ఒకటిన్నర కిలో ఉందండీ!	This cabbage is weighing one and a half K.G., sir!
రవి : సరే, ఇవ్వు. పచ్చిమిరపకాయలు పావుకిలో ఇవ్వు. అల్లం కూడా యాభై గ్రాములు ఇవ్వు.	Okay, give it. Give me a quarter K.G. of green chillies. Add 50 grams of ginger too.
కొట్టతను : మొత్తం యాభైతొమ్మిది రూపాయలు సార్.	It is, in total, Rs. 59, sir!
రవి : ఇదిగో, తీసుకో. ఇప్పుడు సిటీ బస్సు ఉందా?	Take it. Is there any city bus now?
కొట్టతను : లేదు సార్. ఇప్పుడు టైం ఎంత సార్.	No, sir! What is the time now, sir!
రవి : ఏడు ముప్పావు.	Seven and three quarters.
***	***
సుగుణ : పద్మా! బాగున్నావా?	Padma! How do you do?
పద్మ : ఆ! మీరందరూ బాగున్నారా? రా, కూర్చో.	Fine. How are you? Come on, sit.
సుగుణ : మీ స్నేహితురాలి ఇల్లెక్కడ?	Where is your friend's house?
పద్మ : ఎవరిల్లు?	Whose house?
సుగుణ : విజయ ఇల్లు.	Vijaya's house.

పద్మ : సరోజ ఇంటి దగ్గర. వాళ్ళ ఇళ్ళు మన స్కూలు దగ్గరే!	It is near Saroja's house. Their houses are near our school.
సుగుణ : సరోజ ఇల్లు మన స్కూలు దగ్గరేనా?	Is Saroja's house near our school?
పద్మ : అవును. ఈ పుస్తకాలు ఎవరివి? నీవేనా?	Yes.Whose books are these? Yours?
సుగుణ : నావికావు. కొన్ని మా తమ్ముడివి. కొన్ని వాడి స్నేహితుడివి.	Not mine. Some of them are my younger brother's. Some of them are his friend's.
పద్మ : వాళ్ళ స్కూళ్ళు ఎక్కడ ?	Where are their schools?
సుగుణ : వాళ్ళిద్దరి స్కూలూ ఒక్కటే.	They are from the same school.

EXERCISES

a. Answer the following questions using the cue words as shown in the model.

Model

రవి గదిలో ఉన్నాడా? (క్లాసు)

రవి గదిలో లేడు. క్లాసులో ఉన్నాడు.

1. నేను గోడ దగ్గర ఉన్నానా? (బల్ల)
2. మీరు స్కూల్లో ఉన్నారా? (కాలేజీ)
3. నువ్వు రవి ఇంటి దగ్గర ఉన్నావా? (గోపి ఇల్లు)
4. అతను ఇక్కడ ఉన్నాడా? (అక్కడ)
5. వాళ్ళు గదిలో ఉన్నారా? (క్లాసు)

b. Rewrite the following sentences as shown in the models.

Model (i)

రవి క్లాసులో లేడు; గిరి క్లాసులో లేడు.
రవీ గిరీ క్లాసులో లేరు.

1. సుగుణ ఇక్కడ ఉంది.
   గిరిజ ఇక్కడ ఉంది.
2. నేను ఈ ఫోటోలో లేను.
   నువ్వు ఈ ఫోటోలో లేవు.
3. నువ్వు గదిలో లేవు.
   అతను గదిలో లేడు.

Model (ii)

నీ పుస్తకం ఇవ్వు.
నీ పుస్తకం ఇవ్వకు.

1. రవీ! ఇలా రా!
2. మీరు ఈ కలం తీసుకోండి.
3. నువ్వు ఈ కుర్చీలో కూర్చో.
4. ఆ ఫాను వెయ్యి.

Model (iii)

ఇది నా కుర్చీ
ఈ కుర్చీ నాది.

1. అది సుబ్బారావు పుస్తకం.
2. ఇది మన దేశం.
3. ఇవి వాళ్ళ కుర్చీలు.
4. అది మంచి పుస్తకం.
5. అవి కొత్త సంచీలు.

Model (iv)

ఇప్పుడు టైము ఐదుంబావు.
ఇప్పుడు టైము ఐదూ పదిహేను.

1. ఇప్పుడు టైము మూడుంబావు.
2. ఇప్పుడు టైము ఆరున్నర.
3. అప్పుడు టైము ఒకటింబావు.
4. అప్పుడు టైము పదిమ్ముప్పావు.
5. అప్పుడు టైము రెండుమ్ముప్పావు.

Model (v)

ఇవి రెండు పుస్తకాలు.
ఇవి రెండూ పుస్తకాలు.

1. వాళ్ళు ముగ్గురు స్నేహితులు.
2. వీళ్లు నలుగురు డాక్టర్లు.
3. అవి నాలుగు కుర్చీలు.
4. ఇవి మూడు కలాలు.

c. Fill in the blanks using the correct forms of the words given in parentheses.

Model

..... (అతను) పేరేమిటి?
అతని పేరేమిటి?

1. ..... (అది) పేరు ఏమిటి?
2. ..... (అవి) పేరేమిటి?
3. ..... (ఇవి) పేరేమిటి?
4. ..... (వాడు) పేరు రవి.
5. ..... (వీడు) పేరు రాము.
6. ..... (వీళ్లు) కాలేజీ ఎక్కడ?
7. మీ ..... (ఇల్లు) నెంబరు 32.
8. ఈ ..... (కలాలు) ఖరీదు ఎంత?

d. Answer the following questions.

1. ఇవ్వేళ శుక్రవారం. మొన్న ఏం వారం?
2. రేపు గురువారం. నిన్న ఏం వారం?
3. రిపబ్లిక్ డే మర్నాడు ఎన్నో తారీకు?
4. ఎల్లుండి సోమవారం. మొన్న ఏం వారం?
5. నిన్న ఆదివారం. ఇవ్వేళ ఏం వారం?
6. గాంధీ జయంతి ఏ నెలలో? ఎన్నో తారీకు?

e. Write the following numerals in Telugu words.

46 39 57 25 14 9 40 50 18

f. Combine the following.

1. ఇదుగో+అండీ= .....
2. చెల్లెలు+లు(plural suffix) .....
3. రచయితలే+ఆ? = ...?
4. కుర్చీ+ఆ? = ...?
5. అదుగో+అమ్మా .....
6. ఇల్లు+లు(plural suffix) .....

g. Fill in the blanks with ఎన్ని or ఎంత or ఎంతమంది whichever is appropriate.

1. మీ క్లాసులో ..... విద్యార్థులున్నారు?
2. మీ గదిలో ..... పుస్తకాలున్నాయా?
3. అవి ..... కుక్కలు.
4. మీ పుస్తకం ఖరీదు ..... ?
5. వాళ్లు ..... ?
6. ఇప్పుడు టైము ..... ?

h. Answer the question based on the picture.

1. ఇప్పుడు టైము ఎంత?
2. పావుగంట తర్వాత టైము ఎంత?
3. ఇరవై నిమిషాల తర్వాత టైము ఎంత?
4. ఒక గంట తర్వాత టైము ఎంత?
5. నలభై నిమిషాల తర్వాత టైము ఎంత?

i. Match the following.

1.	వాడు	అరుగో	( )
2.	మా చెల్లెలు	అవిగో	( )
3.	మా నాన్నగారు	అడుగో	( )
4.	నా పుస్తకాలు	అదుగో	( )

VOCABULARY

కూరగాయలు	vegetables	కొట్టతను	shop-man (shop-keepter)
తాజా	fresh		
బీరకాయ	the sharp angled cucumber fruit	వంకాయ	brinjal fruit
		టొమేటో	tomato
చిక్కుడుకాయ	the pod of bean plant	కేబేజీ	cabbage
ఆకుకూర	potherb. green leafy vegetables	కాయ	green unripe fruit
		పాలకూర	a certain potherb
తోటకూర	a certain potherb	గోంగూర	leaf of a hemp plant used as a vegetable
బచ్చలకూర	Indian spinach		
పచ్చిమిరపకాయ	green chilly	కిలో	kilogram
అల్లం	ginger	గ్రాము	gram
సిటీబస్సు	city-bus		

UNIT III

Lesson 13

నీకు ఉద్యోగం ఉందా?

మూర్తి : రవీ! వెంకటేశ్వర్లు మీ మాష్టరా?

రవి : అవును.

మూర్తి : వాళ్ళది ఏ ఊరు?

రవి : ఏలూరు. ఈ ఊళ్ళో కూడా ఆయనకు ఒక ఇల్లు ఉంది.

మూర్తి : అతనికి ఎన్ని ఇళ్ళు ఉన్నాయి?

రవి : రెండు ఇళ్ళు ఉన్నాయి. ఒకటి ఇక్కడ ఉంది. ఒకటి ఏలూరులో ఉంది.

DO YOU HAVE A JOB?

Ravi! Is Venkateswarlu your teacher?

Yes.

What is his native place?

Eluru. He has a house in this town also.

How many houses does he have?

He has two houses. One is here and the other is in Eluru.

మూర్తి :	అతనికి రెండు ఊళ్ళలో ఇళ్ళు ఉన్నాయా? అతనికి ఎంతమంది పిల్లలు?	So, he has houses in two places? How many children does he have?
రవి :	ఆయనకు పిల్లలు లేరు.	He has no children.
మూర్తి :	నారాయణ వెంకటేశ్వర్లు తమ్ముడు కదూ? అతనికి ఎంతమంది పిల్లలు?	Narayana is Venkateswarlu's younger brother. Isn't he? How many children does he have?
రవి :	నలుగురు.	Four children.
మూర్తి :	పెద్ద పిల్లలా? చిన్న పిల్లలా?	Are they grown up or young?
రవి :	అందరూ పెద్ద పిల్లలే!	All of them are grown up.
మూర్తి :	ఆడపిల్లలెంతమంది? మగపిల్ల లెంతమంది?	How many of them are girls and how many of them are boys?
రవి :	ఇద్దరమ్మాయిలూ, ఇద్దరబ్బాయిలూ.	Two girls and two boys.
మూర్తి :	వాళ్ళకు ఎన్నేళ్ళు?	How old are they?
రవి :	పెద్దమ్మాయికి ముప్ఫైఒకటో ఏడు. ఆమెకు ఒక ఆడపిల్లా, ఒక మగ పిల్లవాడూ. చిన్నమ్మాయికి ఇరవై ఐదో సంవత్సరం. పెద్దబ్బాయికి ఇరవై ఎనిమిదేళ్ళు. అతనికి మంచి చదువు ఉంది. కాని ఉద్యోగం లేదు. చిన్నబ్బాయికి ఇరవైరెండేళ్ళు.	The eldest daughter is 31. She has a daughter and a son. The younger daughter is 25 years old. The elder son is 28 years old. He has good education. But he does not have a job. The younger one is 22.

మూర్తి :	పెద్దమ్మాయి రచయిత్రి కదూ!	The eldest daughter is a writer. Isn't she?
రవి :	అవును. తెలుగులో పెద్ద రచయిత్రులలో ఆమె ఒకతె. ఆమె చాలా మంచిది.	Yes. She is one of the top writers in Telugu. She is a very good woman..
మూర్తి :	వెంకటేశ్వర్లు మంచివాడేనా?	Is Venkateswarlu a good man?
రవి :	ఆ! ఆయన కూడా చాలా మంచివాడు.	Yes. He is also a very good man.
మూర్తి :	ఆయన తమ్ముడు?	And his brother?
రవి :	ఆయన కూడా మంచివాడే! ఆయన పిల్లలూ మంచివాళ్ళే. వాళ్ళందరూ మంచివాళ్ళు.	He is also a good man. His children are good persons. They are all nice people.
మూర్తి :	ఈ ఉత్తరం వెంకటేశ్వర్లుకు ఇవ్వు.	Give this letter to Venkateswarlu.

*** ***

గోపి :	గిరీ! నీకు తెలుగులో ఎన్ని మార్కులు?	Giri! How many marks did you get in Telugu?
గిరి :	నాకు నూటికి అరవైనాలుగు.	I got sixtyfour percent.
గోపి :	హరికి ఎన్ని? రాజుకు ఎన్ని?	How many did Hari get and how many did Raju?
గిరి :	హరికి డెబ్భై. రాజుకు డెబ్భైరెండు.	Hari got 70. Raju got 72.
గోపి :	సుశీలకెన్ని? గౌరికెన్ని?	How many did Susila get and how many did Gowri.
గిరి :	సుశీలకు ఎనభై. గౌరికి ఎనభైఒకటి.	Susila got 80 and Gowri 81.
గోపి :	ఏమండీ శర్మగారూ! మీకు లెక్కలలో ఎన్ని మార్కులు?	Hello, Mr. Sarma! How many marks did you get in mathematics?
శర్మ :	నూటికి నూరు మార్కులు.	I got cent percent.
గోపి :	సైన్సులో ఎన్ని?	How many in science?
శర్మ :	తొంభైఆరు.	Ninetysix.

*** ***

సుబ్బయ్య :	ఏమండీ! గిరిగారూ మీరు ఎంతమంది అన్నదమ్ములు?	Hello, Mr. Giri! How many brothers are you?
గిరి :	నాకు అన్నదమ్ములు లేరండీ! నేను ఒకణ్ణే.	I have no brothers, sir! I am only one.
సుబ్బయ్య :	సరళగారూ! మీరు ఎంతమంది అక్కజెల్లెళ్ళు?	Ms. Sarala! How many sisters are you?

సరళ : నాకు కూడా అక్కజెల్లెళ్ళు లేరండీ. నేనూ ఒకతెనే!	I too have no sisters, sir! I am also (only) one.
సుబ్బయ్య : ఏమండీ! రామారావుగారూ! మీరు ఎంతమంది అన్నదమ్ములు?	Hello, sir! How many brothers are you?
రామారావు : మేం ముగ్గురం. నాకు అన్నలు లేరు. ఇద్దరు తమ్ముళ్ళు.	We are three. I don't have elder brothers. I have two younger brothers.
సుబ్బయ్య : మీకు అక్కజెల్లెళ్ళు ఉన్నారా?	Do you have sisters?
రామారావు : అక్కలు లేరండీ. ఇద్దరు చెల్లెళ్ళు.	I don't have elder sisters, sir. I have two younger sisters.
సుబ్బయ్య : మీ చెల్లెళ్ళు ఇక్కడే ఉన్నారా?	Are your sisters here?
రామారావు : ఒక చెల్లెలు ప్రస్తుతం ఇక్కడ లేదు. విజయవాడలో మా బాబాయి గారింట్లో ఉంది.	One is not here at present. She is at my uncle's house in Vijayawada.
సుబ్బయ్య : మీ బాబాయిగారికి పిల్లలు లేరా?	Doesn't your uncle have children?
రామారావు : మగపిల్లలున్నారండీ; ఆడపిల్లలు లేరు.	He has male children, and not female children.
సుబ్బయ్య : అయితే మీ బాబాయిగారికి కొడుకులు ఉన్నారు కాని కూతుళ్ళు లేరన్నమాట!	Then, your uncle has sons and not daughters!
రామారావు : అవునండీ ఆయనకు ఇద్దరు కొడుకులు.	Yes, sir! He has two sons.

DRILLS

a. Repetition drill

Model (i)

అతనికి చదువు ఉంది; కాని ఉద్యోగం లేదు.	ఆమెకు ఎన్ని ఇళ్ళు ఉన్నాయి?
హరికి కొడుకులున్నారు; కాని కూతుళ్ళు లేరు.	ఆమెకు నలుగురు పిల్లలు.
తెలుగులో మంచి రచయిత్రులలో ఆమె ఒకతె.	మీరు ఎంతమంది అక్కజెల్లెళ్ళు?
తెలుగులో పెద్ద రచయితలలో ఆయన ఒకరు.	నాకు అక్కజెల్లెళ్ళు లేరు; నేను ఒకతెనే!
అతనికి ఎంతమంది పిల్లలు?	మీరు ఎంతమంది అన్నదమ్ములు?
రాజుకు ఎన్ని డిగ్రీలు ఉన్నాయి?	నాకు అన్నదమ్ములు లేరు; నేను ఒకణ్ణే!

b. Substitution drill

Model (i)

నీకు తెలుగులో ఎన్ని మార్కులు?
రవి
రవికి తెలుగులో ఎన్ని మార్కులు?
మనం
మేం
మీరు
వాళ్ళు
హరి
అతను
నేను

Model (ii)

ఎన్ని పుస్తకాలు?
    ఇల్లు
ఎన్ని ఇళ్ళు?
    ఊరు
    సంవత్సరం
    ఏడు

Model (iii)

ఆమెకు ఎన్నేళ్ళు?
ఆయన
ఆయనకు ఎన్నేళ్ళు?
వాడు
అతను
నేను
గౌరి
రాజు
మీరు
నువ్వు

Model (iv)

గదిలో ఏం ఉంది?
ఇల్లు
ఇంట్లో ఏం ఉంది?
ఊరు
ఊళ్ళు
ఇళ్ళు

Model (v)

గోపాల్‌కు నలభైమూడు మార్కులు.
అరవై
గోపాల్‌కు అరవైమూడు మార్కులు.
తొంభై
డెబ్భై
ఎనభై
యాభై

Model (vi)

అతను మంచివాడు. (ఆమె)
ఆమె మంచిది.
1. అతను పెద్దవాడు. (ఈమె)
2. ఇతను చిన్నవాడు. (ఆమె)
3. బాబు కొత్తవాడు. (పాప)

Model (vii)

ఆమె చిన్నది. (వాళ్ళు)
వాళ్ళు చిన్నవాళ్ళు.
1. ఈమె కొత్తది. (వీళ్ళు)
2. పాప చిన్నది. (పాపలు)
3. ఆ విద్యార్థిని పెద్దది. (ఆ విద్యార్థినులు)
4. పాప మంచిది. (పిల్లలు)

Model (viii)

ఆమెకు ఏడో సంవత్సరం.
ఇరవైఆరు
ఆమెకు ఇరవైఆరో సంవత్సరం.
ఇరవైరెండు
నలభైఆరు
యాభైతొమ్మిది
ముప్పైమూడు

Model (ix)

అతను మంచివాడు. (వాళ్ళు)
వాళ్ళు మంచివాళ్ళు.
1. ఆయన పెద్దవాడు. (వాళ్ళు)
2. ఇతను చిన్నవాడు. (వీళ్ళు)
3. విద్యార్థి కొత్తవాడు. (విద్యార్థులు)

Model (x)

గోపాల్‌కు ఎంతమంది పిల్లలు?
గౌరి
గౌరికి ఎంతమంది పిల్లలు.
సుగుణ
హరి
మోహన్

Model (xi)

సరళకు నలభైఆరు మార్కులు.
డెబ్భైఎనిమిది
సరళకు డెబ్భైఎనిమిది మార్కులు.
తొంభైతొమ్మిది
అరవైమూడు
ఎనభైఐదు

c. Interlocked Substitution drill

Model (i)

రవికి ఒక పుస్తకం ఇవ్వండి.
నేను
నాకు ఒక పుస్తకం ఇవ్వండి.
ఉత్తరం
నాకు ఒక ఉత్తరం ఇవ్వండి.
రెండు
నాకు రెండు ఉత్తరాలు ఇవ్వండి.

అతను ....
.... పువ్వు .....
గిరిజ ....
.... రూపాయి .....
మేం ....
..... మూడు ....
.... కలం .....

Model (ii)

అతనికి చదువు ఉంది.
లేదు
అతనికి చదువు లేదు.
డిగ్రీ
అతనికి డిగ్రీ లేదు.
రాజు
రాజుకు డిగ్రీ లేదు.
అన్నలు
రాజుకు అన్నలు లేరు.
..... పిల్లలు .....
హరి .....
..... ఉద్యోగం .....
..... ఉంది.
..... ఇల్లు .....

Model (iii)

ఆమె మంచిది.
ఆయన
ఆయన మంచివారు.
వాళ్ళు
వాళ్ళు మంచివాళ్ళు.
పెద్ద
వాళ్ళు పెద్దవాళ్ళు.
చిన్న
వాళ్ళు చిన్నవాళ్ళు.
వాడు .....
..... కొత్త .....
అది .....
..... పాత .....
హరి .....

d. Response drill

Model (i)

మీదే ఊరు? (కరీమ్‌నగర్)
మాది కరీమ్‌నగర్.
1. వాళ్ళదే ఊరు? (గుంటూరు)
2. మాదే ఊరు? (ఏలూరు)
3. సుబ్బారావుగారిదే ఊరు? (తిరుపతి)
4. వనజదే ఊరు? (మైసూరు)

Model (ii)

ఏమండీ! మీకెన్నేళ్ళు? (64)
నాకు అరవైనాలుగేళ్ళు.

1. ఆమెకెన్నేళ్ళు? (34)
2. మీ నాన్నగారికెన్నేళ్ళు? (56)
3. మీ అమ్మాయికెన్నేళ్ళు? (28)
4. అతనికెన్నేళ్ళు? (43)

Model (iii) రామారావుకెంతమంది పిల్లలు? (2 ఆడ; 1 మగ)
(అ) రామారావుకు ఇద్దరు ఆడపిల్లలూ, ఒక మగపిల్లవాడూ.
(ఆ) రామారావుకు ఇద్దరబ్బాయిలూ ఒక అమ్మాయీ.

1. అతనికి ఎంతమంది పిల్లలు? (2 ఆడ; 2 మగ)
2. సావిత్రికి ఎంతమంది పిల్లలు? (1 మగ)
3. ఆయనకు ఎంతమంది పిల్లలు? (1 ఆడ; 1 మగ)

Model (iv) సుగుణా! నీకు తెలుగులో ఎన్ని మార్కులు? (66)
నాకు తెలుగులో అరవైఆరు మార్కులు.

1. శ్యామలా! నాకు తమిళంలో ఎన్ని మార్కులు? (73)
2. అరుణా! కమలకు కన్నడంలో ఎన్ని మార్కులు? (95)
3. ఏమండీ! మీకు ఇంగ్లీషులో ఎన్ని మార్కులు? (86)

Model (v) రవీ! మీరు ఎంతమంది అన్నదమ్ములు? (3)
మేం ముగ్గురం అన్నదమ్ములం.

1. మోహన్! మీరు ఎంతమంది అన్నదమ్ములు? (4)
2. గిరీ! మీరు ఎంతమంది అన్నదమ్ములు? (2)
3. శంకర్! మీరు ఎంతమంది అన్నదమ్ములు? (5)

Model (vi) రవీ! నీకు ఎంతమంది అన్నదమ్ములు? (0 – 2)
నాకు అన్నలు లేరు; ఇద్దరు తమ్ముళ్ళు.

1. మోహన్‌గారూ! మీకు ఎంతమంది అన్నదమ్ములు? (2 – 0)
2. గిరీ! నీకు ఎంతమంది అన్నదమ్ములు? (1 – 1)
3. ఏమండీ! మీకు ఎంతమంది అన్నదమ్ములు? (2 – 2)

Model (vii) గిరిజా! మీరు ఎంతమంది అక్కజెల్లెళ్ళు? (3)
మేం ముగ్గురం అక్కజెల్లెళ్ళం.

1. పార్వతీ మీరు ఎంతమంది అక్కజెల్లెళ్ళు? (2)
2. సరళా! మీరు ఎంతమంది అక్కజెల్లెళ్ళు? (4)
3. పద్మజా! మీరు ఎంతమంది అక్కజెల్లెళ్ళు? (5)

Model (viii)

మీకు ఎంతమంది అన్నదమ్ములు? ఎంతమంది అక్కజెల్లెళ్ళు? (1-1-1-0)
నాకు ఒక అన్న, ఒక తమ్ముడు, ఒక అక్క; చెల్లెళ్ళు లేరు.

1. మీకు ఎంతమంది అన్నదమ్ములు? ఎంతమంది అక్కజెల్లెళ్ళు? (2-2-1-1)
2. మీకు ఎంతమంది అన్నదమ్ములు? ఎంతమంది అక్కజెల్లెళ్ళు? (1-1-2-0)
3. మీకు ఎంతమంది అన్నదమ్ములు? ఎంతమంది అక్కజెల్లెళ్ళు? (1-2-1-2)

d. Transformation drill

Model (i)

మోహన్‌కు డిగ్రీ ఉంది.
మోహన్‌కు డిగ్రీ లేదు.

1. రవికి చదువు ఉంది.
2. శర్మకు ఇల్లు ఉంది.
3. రావుగారికి రెండు ఇళ్ళు ఉన్నాయి.

Model (ii)

నాకు ఒక అక్క.
మీకు ఎంతమంది అక్కలు?

1. ఆమెకు ఒక తమ్ముడు.
2. రవికి ఒక కూతురు.
3. అతనికి ఒక చెల్లెలు.

EXERCISES

a. Fill in the blanks with కు or కి.

1. రవి..... ఇద్దరు ఆడపిల్లలు.
2. ఆమె..... ఒక ఆడపిల్ల.
3. మీ..... ఉద్యోగం ఉందా?
4. సుబ్బారావు..... పిల్లలు లేరు.
5. ఆయన..... డిగ్రీ ఉంది.
6. నా..... ఇద్దరు పిల్లలు.

b. Answer the following questions using the cue words.

1. గోపీ! మీ తాతగారికెన్నేళ్ళు? (78)
2. ఈమెకెన్నేళ్ళు? (32)
3. సరళా! మీ అక్కయ్యకెంతమంది పిల్లలు? (2 ఆడ; 1 మగ)
4. రవికి తెలుగులో ఎన్ని మార్కులు? (84)

5. రాముకు ఎన్ని మార్కులు? (93)
6. మీ బాబాయిగారిదే ఊరు? (వరంగల్లు)

c. Fill in the blanks using the appropriate forms of the words given in the parentheses as shown in the model.

Model.: ..... (అతను) ఇంగ్లీషులో అరవై మార్కులు.
అతనికి ఇంగ్లీషులో అరవై మార్కులు.

1. ..... (అతను) తెలుగులో డెబ్భై మార్కులు.
2. ..... (నువ్వు) హిందీలో అరవైమూడు మార్కులు.
3. ..... (మీరు) ఎంతమంది పిల్లలు?
4. ..... (వాడు) ఎంతమంది అక్కజెల్లెళ్ళు?
5. ..... (వాళ్ళు) ఎన్ని గదులు ఉన్నాయి?
6. ..... (మేం) తెలుగులో ఎన్ని మార్కులు?
7. ..... (మనం) ఎన్ని మార్కులు?
8. ..... (ఆయన) ఎంతమంది పిల్లలు?

d. Give the plural forms of the following.

అమ్మాయి	కూతురు
అబ్బాయి	ఊరు
ఇల్లు	మగపిల్లవాడు
ఏడు	చెల్లెలు
ఆడపిల్ల	తమ్ముడు

e. Match the following.

1. సుశీల	అ. మంచివారు	( )
2. ఆ పుస్తకాలు	ఆ. మంచివాళ్ళు	( )
3. ఆ పిల్లలు	ఇ. మంచివి	( )
4. అతను	ఈ. మంచిది	( )
5. ఆయన	ఉ. మంచివాడు	( )

f. Combine the following.

ఇల్లు + లో =	ఇల్లు + కి =
ఊరు + లో =	ఊళ్ళు + లో =
నూరు + కి =	ఊరు + లు =
ఏడు + లు =	కూతురు + లు =

g. Answer the following questions as shown in the model.

Model (i)

మీరు ఎంతమంది అన్నదమ్ములు? (1–3)

మేం ఐదుగురం అన్నదమ్ములం. నాకు ఒక అన్న, ముగ్గురు తమ్ముళ్ళు.

1. మీరు ఎంత మంది అన్నదమ్ములు? (2–1)
2. మీరు ఎంత మంది అన్నదమ్ములు? (1–2)
3. మీరు ఎంత మంది అన్నదమ్ములు? (1–1)
4. మీరు ఎంత మంది అన్నదమ్ములు? (2–2)

Model (ii)

మీరు ఎంతమంది అక్కజెల్లెళ్ళు? (1–2)

మేం నలుగురం అక్కజెల్లెళ్ళం. నాకు ఒక అక్క, ఇద్దరు చెల్లెళ్ళు.

1. మీరు ఎంత మంది అక్కజెల్లెళ్ళు? (2–2)
2. మీరు ఎంత మంది అక్కజెల్లెళ్ళు? (1–2)
3. మీరు ఎంత మంది అక్కజెల్లెళ్ళు? (1–1)
4. మీరు ఎంత మంది అక్కజెల్లెళ్ళు? (2–1)

Model (iii)

మీరు ఎంతమంది అక్కజెల్లెళ్ళు? (1–0)

మేం ఇద్దరం అక్కజెల్లెళ్ళం. నాకు ఒక అక్క, చెల్లెళ్ళు లేరు.

1. మీరు ఎంత మంది అక్కజెల్లెళ్ళు? (0–2)
2. మీరు ఎంత మంది అక్కజెల్లెళ్ళు? (1–0)
3. మీరు ఎంత మంది అక్కజెల్లెళ్ళు? (0–1)

VOCABULARY

-కు/-కి	dative case suffix
ఉద్యోగం	job; employment
ఊరు	village, town
ఏలూరు	Eluru (a town)
ఊళ్ళో	locative form of ఊరు ('in the town')
ఊళ్ళు	plural form of ఊరు ('villages/towns')
పెద్ద	big; large; elder
చిన్న	small; little
ఆడ	female
మగ	male
ఏళ్ళు	plural of ఏడు ('years')
ఏడు	year
ఆడపిల్ల	girl
మగపిల్లవాడు	boy
-వారు	human epicene honorific predicate marker (See 13.4.)
-వాళ్ళు	human epicene plural predicate marker (See 13.4.)
ఉత్తరం	letter
అందం	beauty
డిగ్రీ	degree
మార్కు	mark (n)
అరవై	sixty
డెబ్బై	seventy
ఎనభై	eighty
లెక్కలు	mathematics
నూటికి	per cent
సంవత్సరం	year
చదువు	education
కాని	but
చాలా	very (adv.)
-ది (fem.)	feminine non-honorific predicate marker (See 13.4.)
వాడు	masculine non-honorific predicate marker (See 13.4.)
విజయవాడ	Vijayawada (a city)
బాబాయి	father's younger brother; mother's younger sister's husband
నూరు	hundred
సైన్సు	science
తొంభై	ninety
అన్న	elder brother
అక్కజెల్లెళ్ళు	sisters
అక్క	elder sister; అక్కయ్య
ప్రస్తుతం	at present, currently
ఇంట్లో	locative case form of ఇల్లు ('in the house')

GRAMMAR NOTES

13.1. In this lesson the dative case suffix −కు/−కి *-ku/-ki* is introduced. −కి *-ki* occurs after the oblique bases ending in ఇ *i* or ఈ *ī*. The ఈ *ī* ending oblique bases of the second person pronouns నీ *nī* and మీ *mī* are exceptions. −కు *-ku* occurs after the other oblique bases including the ఈ *ī* ending oblique bases of the second persons నీ *nī* and మీ *mī*. (See 8.9. and 8.9.1. for information about the oblique bases.)

అతని−కి	*atani-ki*	'to him (eql.)'
వాడి−కి	*vāḍi-ki*	'to him (inf.)'
దాని−కి	*dāni-ki*	'to it; to her (inf.)'
రవి−కి	*ravi-ki*	'to Ravi'
కుర్చీ−కి	*kurcī-ki*	'to the chair'
కిటికీ−కి	*kiṭikī-ki*	'to the window'
ఆయన−కు	*āyana-ku*	'to him (hon.)'
ఆమె−కు	*āme-ku*	'to her (eql. & hon.)'
నా−కు	*nā-ku*	'to me'
తలుపు−కు	*talupu-ku*	'to the door'
నీ−కు	*nī-ku*	'to you (non-hon. sg.)'
మీ−కు	*mī-ku*	'to you (hon. sg. & pl.)'
లీల−కు	*līla-ku*	'to Leela'

13.2. The dative case suffix −కు/−కి *-ku/-ki* has many functions in Telugu. Some of them are introduced in this lesson. They are as follows:

13.2.1. The dative case suffix is added to the noun denoting the recipient, i.e., one who gets or receives something. Here its function is 'benefactive' (= 'for the benefit of').

1. లీలకు ఈ పుస్తకం ఇవ్వు *līlaku ī pustakaM ivvu.* 'Give this book to Leela'
2. రవికి కలం ఇవ్వండి. *raviki kalaM ivvaMḍi.* 'Give the pen to Ravi.'
3. హరికి అరవై మార్కులు. *hariki aravai mārkulu.* 'Hari got sixty marks.'
4. రాజుకు యాభై మార్కులు. *rājuku yābhai mārkulu.* 'Raju got fifty marks.'

13.2.1.1. Notice the difference between the sentences 1 and 2, and 3 and 4 above. The sentences 1 and 2 have the verb meaning 'give'. They have also the *benefactor* (i.e., one who gives) which is implied since they are *imperative* sentences. The sentences 3 and 4 do not have the benefactor (the giver). They do not have the verb either. We will present more details at a later stage in this aspect. But in all the four sentences the nouns inflected by the dative case suffix are the recipients.

13.2.2. The dative case suffix also expresses 'possession'. Here its function is 'possessive'. The noun phrase denoting the person or thing who or which possesses something takes the dative case suffix. Such sentences use the existential verb, with certain exceptions which are explained below:

అతనికి చదువు ఉంది. *ataniki caduvu uMdi.* 'He has education.'
ఆమెకు ఇల్లు లేదు. *āmeku illu lēdu.* 'She does not have a house.'
అతనికి ఇల్లు లేదు. *ataniki illu lēdu.* 'He has no house.'
సుగుణకు ఇద్దరు పిల్లలు. *suguṇaku iddaru pillalu.* 'Suguna has two children.'
ఆయనకు పిల్లలు లేరు. *āyanaku pillalu lēru.* 'He has no children.'
అతనికి అన్నలు లేరు. *ataniki annalu lēru.* 'He has no brothers.'
ఆమెకు ఇద్దరు తమ్ముళ్ళు. *āmeku iddaru tammuḷḷu.*
'She has two younger brothers.'

13.2.2.1. Recall the sentences

మా బాబాయిగారికి కొడుకులు ఉన్నారు. *mā bābāyigāriki koḍukulu unnāru.*
'My uncle has sons.'
మా బాబాయిగారికి ఇద్దరు కొడుకులు. *mā bābāyigāriki iddaru koḍukulu.*
'My uncle has two sons.'
మీకు అక్కజెల్లెళ్ళు ఉన్నారా? *mīku akkajelleḷḷu unnārā?* 'Do you have sisters?
మీకు ఎంతమంది పిల్లలు? *mīku eMtamaMdi pillalu?*
'How many children do you have?

Notice from the above sentences that the affirmative form of the existential verb is not normally used when the kinship noun is qualified by a numeral

adjective. However, the affirmative form of the existential verb when used in such cases - i.e., when the kinship noun is qualified by a numeral adjective - adds an emphasis to the aspect of 'possession'.

అతనికి ఇద్దరు కొడుకులు. *ataniki iddaru koḍukulu.* 'He has two sons.'
అతనికి ఇద్దరు కొడుకులు ఉన్నారు. *ataniki iddaru koḍukulu unnāru.*
'He has two sons.'

13.2.3. The dative case suffix is also used with the nouns denoting the objects whose age is expressed.

రవికి పది ఏళ్ళు. *raviki padi ēḷḷu.* 'Ravi is ten years old.'
రమకు నాలుగు ఏళ్ళు. *ramaku nālugu ēḷḷu.* 'Rama is four years old.'
మా కుక్కకు రెండేళ్ళు. *mā kukkaku reMḍēḷḷu.* 'Our dog is two years old.'

In such sentences the existential verb is not used. (If the existential verb used it adds an emphasis on the age, as in the case of 'possession' stated in 13.2.2.1.)

13.3. Notice the use of the pronominal predicates (9.1.) in sentences like:

మీది ఏ ఊరు? *mīdi ē ūru?* 'What is your native place/home town?.'
వాళ్ళది ఏ ఊరు *vāḷḷadi ē ūru?* 'What is his/her/their native place/home town?'

Nominal predicates are also used in such sentences as in

రవిది ఏ ఊరు? *ravidi ē ūru?* 'What is Ravi's native place/home town?.'
సుబ్బయ్యది గుంటూరు. *subbayyadi guMṭūru?*
'Subbyya's native place/home town is Guntur.'

13.3.1. Recall the concept of 'collective possession' introduced in lesson 5 (5.9.) as in expressions like మా ఇల్లు *mā illu* 'my house', మా నాన్న *mā nānna* 'my father', etc. ఊరు *ūru* 'village/town' is also a noun which falls in the category of 'collective possession' and hence the plural pronominals are added as in మా ఊరు *mā ūru* 'my/our native place/home town.'

13.3.2. ఊరు *mā ūru* means 'village' or town'. When used with a pronominal or nominal predicate it means 'native place' or home town'.

13.4. Recall the neuter predicate markers ది *di* (sg.) and వి *vi* (pl.) which are added to adjectival bases in order to change them into predicates (9.1.). In this lesson the following human predicate markers are introduced.

−వాడు *-vāḍu* is the masculine non-honorific singular predicate marker
−ది *-di* is the feminine non-honorific singular predicate marker
−వారు *-vāru* the human epicene honorific singular predicate marker
−వాళ్ళు *-vāḷḷu* the human epicene plural predicate marker

ఆయన/ఆమె/ఆవిడ/వారు మంచివారు. *āyana/āme/āviḍa maMcivāru.*
'He/She (hon.) is a good person.'
రవి మంచివాడు. *ravi maMcivāḍu.* 'Ravi is a good person.'
లత మంచిది. *lata maMcidi.* 'Lata is a good person.'
రవిగారు మంచివారు. *ravigāru maMcivāru.* 'Mr. Ravi is a good person.'
లతగారు మంచివారు. *latagāru maMcivāru.* 'Ms. Lata is a good person.'
వాడు/అతను/ఆయన మంచివాడు. *vāḍu/atanu/āyana maMcivāḍu.*
'He is a good person.'
వాళ్ళు మంచివాళ్ళు. *vaḷḷu maMcivāḷḷu.* 'They are good persons.'

13.4.1. Notice that the predicate markers −వాడు *vāḍu* and −ది *-di* are not restricted to 'inferior' category in the degrees of respect. Even they are also used when the subject pronoun is an honorific one such as ఆయన *āyana* and ఆమె/ఆవిడ *āme/āviḍa*.

ఆయన మంచివాడు. *āyana maMcivāḍu.* 'He(hon.)' is a good person.'
ఆమె/ఆవిడ మంచిది. *āme/āviḍa maMcidi.* 'She (hon.) is a good person.'

These expressions are more informal rather than honorific. But the honorific predicate marker −వారు *-vāru* is used in more formal situations.

13.4.2. The predicate markers are nothing but pronouns used as suffixes. ది *di* (sg.) and వి *vi* are the shortened forms of the pronouns అది *adi* and అవి *avi* respectively. As such, the oblique bases of these predicate forms are similar to the oblique bases of the respective pronouns.

Predicate form		*Oblique base*	
మంచివాడు	*maMcivāḍu*	మంచివాడి	*maMcivāḍi*
మంచిది	*maMcidi*	మంచిదాని	*maMcidāni*
మంచివారు	*maMcivāru*	మంచివారి	*maMcivāri*
మంచివి	*maMcivi*	మంచివాటి	*maMcivāṭi*
మంచివాళ్ళు	*maMcivāḷḷu*	మంచివాళ్ళ	*maMcivāḷḷa*

13.4.3. The following are the expressions showing various degrees of respect in third person.

Masculine inferior singular :

వాడు మంచివాడు. *vāḍu maMcivāḍu.* 'He is a good person.'

Masculine equal singular :

అతను మంచివాడు. *atanu maMcivāḍu.* 'He is a good person.'

Masculine honorific singular - informal :

ఆయన మంచివాడు. *āyana maMcivāḍu.* 'He is a good person.'

Masculine honorific singular - formal :

ఆయన మంచివారు. *āyana maMcivāru.* 'He is a good person.'

Feminine inferior singular and neuter singular :

అది మంచిది. *adi maMcidi.* 'She is a good person.'

Feminine equal singular

ఆమె మంచిది. *āme maMcidi.* 'She is a good person.'

Feminine honorific singular - informal:

ఆమె/ఆవిడ మంచిది. *āme/āviḍa maMcidi.* 'She is a good person.'

Feminine honorific singular - formal:

ఆమె/ఆవిడ మంచివారు. *āme/āviḍa maMcivāru.* 'She is a good person.'

Epicene formal or most honorific singular :

వారు మంచివారు. *vāru maMcivāru.* 'He/She is a good person.'

Epicene plural :

వాళ్ళు మంచివాళ్ళు. *vāḷḷu maMcivāḷḷu.* 'They are good persons.'

Neuter plural :

అవి మంచివి. *avi maMcivi.* 'Those are good things/animals.'

inferior & equal :

రవి మంచివాడు. *ravi maMcivāḍu.* 'Ravi is a good person.'

inferior & equal singular :

లత మంచిది. *lata maMcidi.* 'Lata is a good person.'

Masculine honorific informal :

రవిగారు మంచివాడు. *ravigāru maMcivāḍu.* 'Mr. Ravi is a good person.'

honorific informal :

లతగారు మంచిది. *latagāru maMcidi.* 'Ms. Lata is a good person.'

Honorific formal :

రవిగారు/లతగారు మంచివారు. *ravigāru/latagāru maMcivāru.*
'Mr. Ravi/ Ms. Lata is a good person.'

13.5. When the plural suffix −లు *-lu* is added to the −డు *-ḍu* ending nouns the −డు *-ḍu* and −లు *-lu* merge together and become −ళ్ళు *-ḷḷu.*

ఏడు + లు = ఏళ్ళు *ēḍu+lu = ēḷḷu.* 'years'

తమ్ముడు + లు = తమ్ముళ్ళు *tammuḍu+lu = tammuḷḷu.* 'brothers'

But, remember that the nouns borrowed from Sanskrit drop their final −డు *-ḍu* (5.7.2.).

13.6. Some of the −రు *-ru* ending nouns also behave like the above mentioned (13.5.) −డు *-ḍu* ending nouns when plural suffix −లు *-lu* is added. Two such nouns are ఊరు *ūru* 'village' and కూతురు *kūturu* 'daughter'.

ఊరు + లు = ఊళ్ళు *ūru + lu = ūḷḷu* 'villages'
కూతురు + లు = కూతుళ్ళు *kūturu + lu = kūtuḷḷu* 'daughters'

Since all the −రు *-ru* ending nouns do not behave like this a mention will be made as and when such nouns are introduced. However, the −రు *-ru* ending nouns borrowed from English such as డాక్టరు *ḍākṭaru* 'doctor', కారు *kāru* 'car', etc. do not behave like this.

డాక్టరు + లు = డాక్టర్లు* *ḍākṭarlu** 'doctors'
కారు + లు = కార్లు* *kāru + lu = kārlu** 'cars'
టీచరు + లు = టీచర్లు* *ṭīcaru + lu = ṭīcarlu** 'teachers'

An example for a Telugu noun which does not change the final రు *ru* along with the plural suffix లు *lu* remains without changing to ళ్ళు *ḷḷu* is పేరు *pēru* 'name'.

పేరు + లు = పేర్లు* *pēru + lu = pērlu** 'names'

*For *sandhi* see 5.8.1.

13.7. పిల్లలు *pillalu* 'children' is epicene plural.

13.8. The plural form of ఆడపిల్ల *āḍapilla* 'girl' is ఆడపిల్లలు *āḍapillalu* 'girls' and the plural form మగపిల్లవాడు *magapillavāḍu* 'boy' is మగపిల్లలు *magapillalu* 'boys'.

13.9. Notice the free variation between the words అమ్మాయి *ammāyi* (7.7.) and ఆడపిల్ల *āḍapilla* 'girl', and similar free variation between అబ్బాయి *abbāyi* and మగపిల్లవాడు *magapillavāḍu* 'boy' in sentences like the following.

ఆయనకు ఇద్దరు అమ్మాయిలు/ఆడపిల్లలు. 'He has two daughters.'
āyanaku iddaru ammāyilu/āḍapillalu.

ఆమెకు ఒక అబ్బాయి/మగపిల్లవాడు. 'She has a son.'
āmeku oka abbāyi/magapillavāḍu.

But, the words అమ్మాయి *ammāyi* (7.7.) and అబ్బాయి *abbāyi* cannot be replaced by ఆడపిల్ల *āḍapilla* and మగపిల్లవాడు *magapillavāḍu* respectively expressions like the following.

మీ అమ్మాయి *mī ammāyi* 'your daughter'
మా అబ్బాయి *mā abbāyi* 'my son'
ఆ అమ్మాయి *ā ammāyi* 'that girl'
ఈ అబ్బాయి *ī abbāyi* 'this boy'
మంచి అమ్మాయి *maMci ammāyi* 'good girl'

మంచి అబ్బాయి *maMci abbāyi* 'good boy'

The rule is that the nouns అమ్మాయి *ammāyi* and అబ్బాయి *abbāyi* cannot be replaced by ఆడపిల్ల *āḍapilla* and మగపిల్లవాడు *magapillavāḍu* respectively when the nouns are qualified by an adjective other than a numeral adjective.

13.10. ఊరు + లో = ఊళ్ళో *ūru + lō = ūḷḷō* 'in the village/town'. *Cf.* ఊళ్ళు *ūḷḷu* 'villages'(13.6.).

13.11. అక్క *akka* and అక్కయ్య *akkayya* (lesson 7) 'elder sister' are variants. Similarly, అన్న *anna* and అన్నయ్య *annayya* (lesson 6) 'elder brother'.

13.12. అక్కజెల్లెళ్ళు *akkajelleḷḷu* 'sisters' అన్నదమ్ములు *annadammulu* 'brothers' are compound words. They are combinations of అక్క+చెల్లెలు *akka + cellelu* and అన్న+తమ్ముడు *anna+tammuḍu* respectively.

13.13. In this lesson numerals from sixty to hundred are introduced. Recall the numeral formation beyond twenty introduced in lesson 11 (11.7.). Same pattern is followed for the numerals upto hundred.

అరవై *aravai* 'sixty'	డెబ్బై *ḍebbhai* 'seventy'
ఎనభై *enabhai* 'eighty'	తొంభై *toMbhai* 'ninety'
నూరు *nūru* 'hundred'	

As stated earlier (11.7.) numerals ఒకటి *okaṭi* 'one' to తొమ్మిది *tommidi* 'nine' are added to these numerals (except నూరు *nūru* 'hundred') to form numerals such as అరవైఒకటి *aravaiokaṭi* 'sixty one', డెబ్బైమూడు *ḍebbhaimūḍu* 'seventy three', ఎనభైఆరు *enabaiāru* 'eighty six', తొంభైఎనిమిది *toMbhaienimidi* 'ninety eight', etc.

13.13.1. నూటి– *nūṭi-* is the oblique base of నూరు *nūru* 'hundred'.

నూటికి నూరు *nūṭiki nūru* 'cent per cent'

మీకు నూటికి అరవై మార్కులు. 'You got 60%.'
mīku nūṭiki aravai mārkulu. 'cent per cent'

13.13.2. Notice the difference between the expressions

1. మీరు ఎంతమంది అన్నదమ్ములు? 'How many brothers are you?'
   mīru eMtamaMdi annadammulu?
2. మీకు ఎంతమంది అన్నదమ్ములు? 'How many brothers do you have?'
   mīku eMtamaMdi annadammulu?

In the first expression the listener of the sentence is also included in the number of brothers where as in the second expression the listener of the sentence is excluded.

13.14. Notice the difference between

1. నాకు నలభైఆరో ఏడు. 'I am in my 46th year. (I am 45 years old and the 46th year is in progress.)'
   nāku nalabhaiārō ēḍu.
2. నాకు నలభైఆరు ఏళ్ళు. 'I am 46 years old.'
   nāku nalabhaiāru ēḷḷu.

Both the sentences express age. The first sentence expresses the age in 'currently progressing year' and the second sentence expresses age in 'completed years'.

13.15. కాని *kāni* 'but' is a conjunction.

అతనికి మంచి చదువు ఉంది; కాని ఉద్యోగం లేదు.
ataniki maMci caduvu uMdi; kāni udyōgaM lēdu.
'He has good education; but no job.'

13.16. Notice the following *sandhi* process.

A short vowel occurring between ంట్ *Mṭ* and ల్ *l* is dropped.

ఇంటి+లో = ఇంట్లో *iMṭi+lō = iMṭlō* 'in the house'.

ఇంటి *iMṭi* is the oblique base of ఇల్లు *illu* 'house' (8.8.).

UNIT III

Lesson 14

మీ ఊళ్లో ఏమేం ఉన్నాయి?

రతిరామ్: నింగయ్యగారూ! ఈ పెట్టెలో ఏం ఉంది?

నింగయ్య: సీసా ఉన్నదండీ!

రతిరామ్: సీసాలో ఏం ఉంది?

నింగయ్య: మందు.

రతిరామ్: మందు అంటే ఏమిటి?

నింగయ్య: మందు అంటే ఇంగ్లీషులో *medicine.*

WHAT ARE THERE IN YOUR TOWN?

Mr. Ningayya! What is there in this box?

There is a bottle, sir!

What is there in the bottle?

Mandu.

What does *mandu* mean?

Mandu means *medicine* in English.

రతిరామ్: అలాగా! మందు ఎవరికి? నీకా?	I see! For whom? Is it for you?
నింగయ్య: ఈ మందు నాకు కాదు; మా బాబాయి గారికి.	This medicine is not for me. It is for my uncle.
రతిరామ్: ఎందుకు? జ్వరమా?	Why? (Does he have) fever?
నింగయ్య: జ్వరం కాదు; కడుపులో నొప్పి. కడుపులో నొప్పికి ఈ మందు చాలా మంచిది.	Not fever; stomachache. This medicine is very good for stomachache.
రతిరామ్ : అరుగో మాష్టరుగారు. నమస్కారమండీ!	There the master (is coming)! *Namaskaram* sir!
రామనరసింహం : నమస్కారం. ఏమండీ నింగయ్య గారూ! ఎవరికి కడుపులో నెప్పి?	*Namaskaram*. Hello, Mr. Ningayya! Who has the stomachache?
నింగయ్య : మా బాబాయిగారికి.	My uncle.
రామనరసింహం : బాబాయిగారు అంటే ఎవరు? మీ నాన్నగారి తమ్ముడా?	Which uncle is this? Is he your father's younger brother?
నింగయ్య : కాదండీ. మా పిన్నిగారి భర్త.	No, sir! My aunt's husband.
రామనరసింహం : పిన్ని అంటే మీ అమ్మగారి చెల్లెలా?	Aunt? You mean your mother's sister?
నింగయ్య : అవునండీ.	Yes, sir!
రతిరామ్ : నాకు కూడా కడుపులో నెప్పి.	I too have stomachache.

శర్మ : నాకు తలనొప్పి; జ్వరం కూడా ఉంది.	I have headache. And fever too.
బెనర్జీ : నాకు తలనొప్పి లేదు. చెవిలో నెప్పి.	I don't have headache. But I have earache.
నింగయ్య : బాగుంది. అందరూ ఈ మందు తీసుకోండి.	Good! All of you take this medicine.
రామనరసింహం : సరే! ఇక పాఠం వినండి.	All right. *Now* listen to the lesson.
రతిరామ్ : మాష్టరుగారూ! మీది ఏ ఊరండీ?	Sir! What is your native place?
రామనరసింహం : మాది అమరావతి.	Amaravati.
రతిరామ్ : అది ఏ రాష్ట్రంలో ఉందండీ?	In which state is it?
రామనరసింహం : ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో గుంటూరు జిల్లాలో ఉందండీ.	It is in Guntur District in Andhra Pradesh.
రతిరామ్ : మీ ఊళ్ళో ఏమేం ఉన్నాయి?	What (attractions) are there in your town?
రామనరసింహం : శివాలయం, బౌద్ధస్తూపం ఉన్నాయి.	There are Siva temple and Buddhist Stupa.
రతిరామ్ : ఇంకా ఏమేం ఉన్నాయండీ?	What else are there?
రామనరసింహం : కృష్ణానది ఉంది. మ్యూజియం కూడా ఉంది.	The river Krishna. There is also a museum.
రతిరామ్ : మీ ఊరికి రైలు ఉందా?	Is there a rail connection to your town?

రామనరసింహం : రైలు లేదు; బస్సు మాత్రమే ఉంది.	No. There is only bus connection.
రతిరామ్ : మీ ఊరికి ఫోను ఉందా?	Is there telephone connection to your town?
రామనరసింహం : ఉంది. మీ ఊరు ఎక్కడ ఉందండీ?	Yes, there is. Where is your (native) town?
రతిరామ్ : మా ఊరు హర్యానాలో ఉంది	My (native) town is in Haryana.
రామనరసింహం : అవును, మీరు హర్యానా-వారు కదూ! మీలో ఎంతమంది హర్యానా వాళ్ళు? ఎంతమంది కేరళ-వాళ్ళు? ఎంతమంది ఒరిస్సావాళ్ళు?	Yes, you are a Haryana person, aren't you? How many of you are Haryana people? How many Kerala persons? and how many Orissa persons?
మృత్యుంజయ్ : మాలో నేను ఒకణ్ణి ఒరిస్సా వాణ్ణి. ఆయన కేరళవాడు. ముఖర్జీ నువ్వు బెంగాలీవాడివి కదూ!	Amongst us I am the one Orissa person. He is a Keralite. Mukharjee! you are a Bengali, aren't you?
ముఖర్జీ : అవును.	Yes.
మృత్యుంజయ్ : తక్కిన వాళ్ళు హర్యానావాళ్ళు.	The remaining persons are Haryana people.
రామనరసింహం : అయితే తక్కిన పదిమంది హర్యానావాళ్ళు అన్నమాట.	Then, the remaining ten persons are Haryana people.
శర్మ : కాదండీ! అతను మధ్యప్రదేశ్‌వాడు. ఇతను మరాఠీవాడు. ఎనిమిది మందిమే హర్యానావాళ్ళం.	No, sir! He is a Madhya Pradesh person. He is a Marathi person. Only we eight are Haryana persons.

నీరజ : తప్పండీ! ఎనిమిదివుందిలో ఐదుగురే హర్యానావాళ్ళు. నేను కర్ణాటకదాన్ని. ఈమే కర్ణాటకదే. మేమిద్దరం కర్ణాటకవాళ్ళం. జ్యోతీ! నువ్వు మహారాష్ట్రదానివి కదూ!	It is not correct, sir! Out of the eight only five are Haryana persons. I am a Karnataka person. She is also a Karnataka person. We two are Karnataka persons. Jyothi! You are a Maharashtrian, aren't you?
జ్యోతి : అవును.	Yes.
రామనరసింహం : అవును నీరజగారూ! మీరు కన్నడంవారు. ఆమే కన్నడంవారే! ఈమె మహారాష్ట్రవారు.	Yes, Ms. Niraja! You are a Kannada person. She is also a Kannada person. She is a Maharashtrian.
నీరజ : మాష్టరుగారూ! మీరు తెలుగువారు కదూ?	Sir! You are a Telugu person, aren't you?
రామనరసింహం : అవునండీ. జ్యోతిగారూ! మీరు ఒకరే మరాఠీవారు కదా!	Yes madam. Ms. Jyothi! You are the only Marathi person, aren't you?
జ్యోతి : అవునండీ! నేను ఒకదాన్నే మరాఠీ దాన్ని.	Yes, sir! I am the only Marathi person.
నీరజ : మాష్టరుగారూ! ఇంక పాఠం చెప్పండి.	Sir! Now teach the lesson.
రామనరసింహం : ఇదుగో, ఇదే పాఠం. సరే! ఇది కూడా వినండి.	This itself is the lesson. Okay! Listen to this too.
***	***
కమల : సరళా! నువ్వు మంచిదానివి.	Sarala! You are a nice girl.

సరళ :	నేను మంచిదాన్నే! మరి నువ్వు మంచిదానివి కాదా?	I am a nice girl. And, are you not a nice girl?
కమల :	నేను కూడా మంచిదాన్నే. మనం ఇద్దరం మంచివాళ్ళం. అవి ఏం పూలు?	I am also a nice girl. We both are nice girls. What are those flowers?
సరళ :	ఏవి? తెల్ల పూలా? ఎర్ర పూలా?	Which ones? The white flowers or the red flowers?
కమల :	ఆ ఎర్ర పూలు.	Those red flowers.
సరళ :	ఎర్రవి గులాబీపూలు.	The red ones are roses.
కమల :	తెల్లది మల్లెపువ్వు కదూ!	The white one is jasmine, isn't it?
సరళ :	అవును. మీ ఇంట్లో మల్లెచెట్టు ఉందా?	Yes, it is. Do you have a jasmine plant in your house.
కమల :	ఆ! ఒకటి కాదు; రెండు చెట్లున్నాయి. అవిగో!	Yes. Not one; there are two. There they are!
సరళ :	అబ్బ! మీ చెట్లకు చాలా పూలు-న్నాయే! మీ ఇంట్లో గులాబీ చెట్లు లేవా?	Oh! Your plants have many flowers. Don't you have rose plants in your house?
కమల :	లేవు.	No.
సరళ :	మా ఇంట్లో ఒక మల్లె చెట్టూ, ఒక గులాబీ చెట్టూ ఉన్నాయి.	We have one jasmine plant and one rose plant in our house.
కమల :	పెద్ద చెట్లా? చిన్న చెట్లా?	Are they big plants or small?

సరళ :	మల్లె చెట్టు చిన్నది; గులాబీ చెట్టు పెద్దది. దానికి ఆరు కొమ్మలున్నాయి.	The jasmine plant is small and the rose plant is big. It has six branches.
కమల :	బాగుంది. ఇది కొత్త టేప్‌రికార్డరా?	Good. Is this a new tape recorder?
సరళ :	అవును.	Yes
కమల :	ఈ టేప్‌రికార్డరు జపాన్‌దా?	Is this tape-recorder made in Japan.
సరళ :	కాదు; ఇండియాదే! ఈ పాట విను. బాగుంది కదూ!	No. It is an Indian one. Listen to this song. It is nice, isn't it?
కమల :	అవును.	Yes.

DRILLS

a. Repetition drill

మందు అంటే ఏమిటి?	నేను ఒకణ్ణి. నేను ఒకదాన్ని.
మందు ఎవరికి?	ఈ ఊరికి రైలు లేదు; బస్సు ఉంది.
తలనొప్పి ఎవరికి?	మీ ఊరికి రైలుంది; బస్సు లేదు.
ఈ మందు కడుపులో నొప్పికి మంచిది.	ఈ చెట్టుకు పూలున్నాయి.

b. Substitution drill

Model (i)

సీసా అంటే ఏమిటి?
బల్ల
బల్ల అంటే ఏమిటి?
తల ....
అందం .. ..
పువ్వు ... .
తలుపు .. ..

Model (ii)

మందు అంటే ఇంగ్లీషులో *medicine*.
కుర్చీ
కుర్చీ అంటే ఇంగ్లీషులో *chair*.
గది ....
ఇల్లు ....
జ్వరం..... ....
పేరు ....

Model (iii)

మా ఊరికి రైలుంది.
వరంగల్లు
వరంగల్లుకు రైలుంది.
మీ ఊరు
విజయవాడ
గుంటూరు

Model (iv)

అతను హర్యానావాడు.
వాళ్ళు
వాళ్ళు హర్యానావాళ్ళు.
మనం .....
మేం .....
మీరు .....

Model (v)

నేను కొత్తవాణ్ణి
బెంగాలీ
నేను బెంగాలీవాణ్ణి.
..... చిన్న .....
..... హర్యానా....
..... అమెరికా...

Model (vi)

నేను కన్నడందాన్ని.
చిన్న
నేను చిన్నదాన్ని
..... పెద్ద .....
..... హర్యానా....
..... అమెరికా...

Model (vii)

వాళ్ళు హర్యానావాళ్ళు.
కర్ణాటక
వాళ్ళు కర్ణాటకవాళ్ళు.
..... బెంగాలీ .....
..... మరాఠీ .....
..... ఒరిస్సా .....

Model (viii)

మాలో ఇద్దరం మరాఠీవాళ్ళం.
ముగ్గురం
మాలో ముగ్గురం మరాఠీవాళ్ళం.
..... నలుగురం .....
..... ఐదుగురం .....
..... ఆరుగురం .....

Model (ix)

నువ్వు తెలుగువాడివి.
పెద్ద
నువ్వు పెద్దవాడివి.
..... మరాఠీ .....
..... మంచి .....
..... మధ్యప్రదేశ్ ..

Model (x)

మీరు మంచివారు.
పెద్ద
మీరు పెద్దవారు.
..... అమెరికా ...
..... మంచి .....
..... ఒరిస్సా .....

c. Interlocked substitution drill

Model (i)

నేను మంచివాణ్ణి.
పెద్ద
నేను పెద్దవాణ్ణి.
నువ్వు
నువ్వు పెద్దవాడివి.
బెంగాలీ
నువ్వు బెంగాలీవాడివి.
మీరు
మీరు బెంగాలీవాళ్ళు.
మేం .....
..... తెలుగు .....
నువ్వు .....
..... అమెరికా .....
మనం .....

Model (ii)

నేను చిన్నదాన్ని.
కొత్త
నేను కొత్తదాన్ని.
నువ్వు
నువ్వు కొత్తదానివి.
ఒరిస్సా
నువ్వు ఒరిస్సాదానివి.
మీరు
మీరు ఒరిస్సావాళ్ళు.
మేం .....
.....తెలుగు .....
నువ్వు .....
..... అమెరికా .....
నేను .....

Model (iii)

మీలో ఎంతమంది తెలుగువాళ్ళు?
మనం
మనలో ఎంతమంది తెలుగువాళ్ళు?
నలుగురు
మనలో నలుగురు తెలుగువాళ్ళు.
బెంగాలీ
మనలో నలుగురు బెంగాలీవాళ్ళు.
వీళ్ళు ....
.... ఒరిస్సా .....
మనం ....
..... ఐదుగురు .....
వాళ్ళు ....

Model (iv)

మనలో ఎంతమందిమి తెలుగువాళ్ళం?
మేం
మాలో ఎంతమందిమి తెలుగువాళ్ళం?
ఆరుగురం
మాలో ఆరుగురం తెలుగువాళ్ళం.
బెంగాలీ
మాలో ఆరుగురం బెంగాలీవాళ్ళం.
మనం ....
..... ఏడుగురం .....
మేం ....
..... ఇద్దరం .....
మనం ....

d. Response drill

Model (i)

తలనెప్పి ఎవరికి? (రామారావు)
రామారావుకు తలనెప్పి.

1. కడుపులో నొప్పి ఎవరికి? (హరి)
2. జ్వరం ఎవరికి? (అతను)
3. చెవిలో నెప్పి ఎవరికి? (డాక్టరుగారు)

Model (ii)

ఈ మందు ఎవరికి? నీకా? (రాజు)
ఈ మందు నాకు కాదు; రాజుకు.

1. ఈ పుస్తకం ఎవరికి? హరికా? (గిరి)
2. ఈ మందు ఎవరికి? సుశీలకా? (లీల)
3. ఆ మందు ఎవరికి? రవికా? (నువ్వు)

Model (iii)

మీరు తెలుగువారు.
అ. అవును నేను తెలుగువాణ్ణి.
ఆ. అవును నేను తెలుగుదాన్ని.

1. మీరు బెంగాలీవారు.
2. మీరు కొత్తవారు.
3. మీరు పెద్దవారు.

Model (iv)

మా ఊరికి బస్సుందా? (రైలు)
మీ ఊరికి బస్సు లేదు; రైలుంది.

1. అమరావతికి రైలుందా? (బస్సు)
2. మా ఊరికి రైలుందా? (బస్సు)
3. ఆ ఊరికి బస్సుందా? (రైలు)

Model (v)

అతను మంచివాడు.
మీరుకూడా మంచివారే!

1. ఇతను పెద్దవాడు.
2. ఆయన కొత్తవాడు.
3. రవి తెలుగువాడు.

Model (vi)

అతను మంచివాడు.
అ. నువ్వు కూడా మంచివాడివే!
ఆ. నువ్వు కూడా మంచిదానివే!

1. అతను బెంగాలీవాడు.
2. ఆమె పెద్దది.
3. ఆయన చిన్నవారు.

Model (vii) నీ సంచీలో ఏమేం ఉన్నాయి? (కలం; కాయితం)
నా సంచీలో కలం, కాయితం ఉన్నాయి.

1. మీ ఊళ్ళో ఏమేం ఉన్నాయి? (మ్యూజియం, బౌద్ధస్తూపం)
2. ఆ పెట్టెలో ఏమేం ఉన్నాయి? (పుస్తకం, కలం)
3. ఈ గదిలో ఏమేం ఉన్నాయి? (గడియారం, పుస్తకం)

Model (viii) మాలో ఆరుగురం హర్యానావాళ్ళం. (తెలుగు)
మాలో ఆరుగురం తెలుగువాళ్ళం.

1. వాళ్ళలో ముగ్గురు తెలుగువాళ్ళు. (కన్నడం)

2. మీలో పదిమంది మరాఠీవాళ్ళు. (బెంగాలీ)
3. మనలో ఇద్దరు కన్నడంవాళ్ళు. (ఒరిస్సా)

f. Expansion drill

Model (i)

ఆకులున్నాయి. (చెట్టు)
చెట్టుకు ఆకులున్నాయి.
1. పూలున్నాయి. (కొమ్మ)
2. ఆకులున్నాయి. (చెట్లు)
3. కొమ్మలున్నాయి. (చెట్టు)

Model (ii)

మీ పేరు చెప్పండి.
ఇక మీ పేరు చెప్పండి.
1. పాఠం వినండి.
2. ఈ కాయితాలు లెక్కపెట్టండి.
3. మీరు కూర్చోండి.

Model (iii)

మా ఊరికి బస్సు ఉంది.
మా ఊరికి బస్సు మాత్రమే ఉంది.
1. ఈ పెట్టెలో పుస్తకం ఉంది.
2. మీ ఊరికి రైలు ఉంది.
3. ఆ గదిలో రెండు కుర్చీలున్నాయి.
4. నా దగ్గర రూపాయి ఉంది.

EXERCISES

a. Answer the following questions as shown in the models.

Model (i)

సుశీలా! నువ్వెవరివి? (తెలుగు)
నేను తెలుగుదాన్ని.
1. శారదా! నువ్వెవరివి? (బెంగాలీ)
2. సుగుణా నువ్వెవరివి? (కర్ణాటక)
3. శ్యామలా! నువ్వెవరివి? (మరాఠీ)
4. బాలా! నువ్వెవరివి? (హర్యానా)

Model (ii)

రవీ! నువ్వెవరివి? (బెంగాలీ)
నేను బెంగాలీవాణ్ణి.
1. రామూ! నువ్వెవరివి? (హర్యానా)
2. హరీ! నువ్వెవరివి? (తెలుగు)
3. రాజూ! నువ్వెవరివి? (మరాఠీ)
4. రమేశ్! నువ్వెవరివి? (కర్ణాటక)

Model (iii)

నేనెవరిని? (తెలుగు)
నువ్వు తెలుగువాడివి/తెలుగుదానివి.
1. నేనెవరిని? (ఒరిస్సా)
2. నేనెవరిని? (కర్ణాటక)
3. నేనెవరిని? (మరాఠీ)
4. నేనెవరిని? (అమెరికా)

Model (iv)

నేనెవరిని? (బెంగాలీ)
మీరు బెంగాలీవారు.
1. నేనెవరిని? (హర్యానా)
2. నేనెవరిని? (తెలుగు)
3. నేనెవరిని? (మరాఠీ)
4. నేనెవరిని? (జపాన్)

Model (v) నీ సంచీలో ఏమేం ఉన్నాయి? (పుస్తకం, కలం)
నా సంచీలో పుస్తకం, కలం ఉన్నాయి.
1. నీపెట్టెలో ఏమేం ఉన్నాయి? (కలం, కాయితం)
2. మీ ఊళ్లో ఏమేం ఉన్నాయి? (బౌద్ధస్తూపం, శివాలయం)
3. మీ ఇంట్లో ఏమేం ఉన్నాయి? (గడియారం, పుస్తకం)

Model (vi) ఈ మందు ఎవరికి? అతనికా? (రవి)
ఈ మందు అతనికి కాదు; రవికి.
1. ఆ కలం ఎవరికి? రాజుకా? (శర్మ)
2. ఈ పుస్తకం ఎవరికి? సుగుణకా? (సుశీల)
3. ఆ గది ఎవరికి? మీకా? (వాళ్ళు)
4. ఈ పాఠం ఎవరికి? వాళ్ళకా? (మేం)

Model (vii)

ఈ చెట్టుకు ఏం ఉన్నాయి? (పూలు)
ఈ చెట్టుకు పూలున్నాయి.
1. ఆ కొమ్మకు ఏం ఉన్నాయి? (ఆకులు)
2. మీ ఊరికి ఏం ఉంది? (బస్సు)
3. మా ఊరికి ఏం ఉంది? (రైలు)
4. ఆ చెట్లకు ఏం ఉన్నాయి? (కాయలు)

Model (viii)

తలనొప్పి ఎవరికి? (హరి)
హరికి.
1. జ్వరం ఎవరికి? (అతను)
2. చెవిలో నెప్పి ఎవరికి? (నువ్వు)
3. కడుపులో నెప్పి ఎవరికి? (వాళ్ళు)
4. టీ ఎవరికి? (నేను)

Model (ix) మీలో/మనలో ఎంతమంది తెలుగువాళ్ళు? (నలుగురు)
అ. మాలో/మనలో మేం నలుగురం తెలుగువాళ్ళం.
ఆ. మాలో/మనలో వాళ్ళు నలుగురు తెలుగువాళ్ళు.
1. మీలో/మనలో ఎంతమంది తెలుగువాళ్ళు? (ముగ్గురు)
2. మీలో/మనలో ఎంతమంది కొత్తవాళ్ళు? (ఇద్దరు)
3. మీలో/మనలో ఎంతమంది పాతవాళ్ళు? (ఐదుగురు)

Model (x) మీలో/మనలో ఎంతమంది తెలుగువాళ్ళు? (ఎనిమిదిమంది))
అ. మాలో/మనలో/మేం ఎనిమిదిమందిమి తెలుగువాళ్ళం.
ఆ. మాలో/మనలో/వాళ్ళు ఎనిమిదిమంది తెలుగువాళ్ళు.
1. మీలో/మనలో ఎంతమంది తెలుగువాళ్ళు? (తొమ్మిదిమంది)
2. మీలో/మనలో ఎంతమంది కొత్తవాళ్ళు? (పదిమంది)
3. మీలో/మనలో ఎంతమంది పాతవాళ్ళు? (ఇరవైమంది)

Model (xi)
పులి అంటే ఏమిటి?
పులి అంటే ఇంగ్లీషులో tiger.
1. సింహం అంటే ఏమిటి?
2. కొత్త అంటే ఏమిటి?
3. బల్ల అంటే ఏమిటి?
4. తొమ్మిది అంటే ఏమిటి?

b. Rewrite the following sentences as shown in the models.

Model
రవి మంచివాడు. (సుగుణ)
సుగుణ మంచిది.
1. సుశీల మంచిది. (వాళ్ళు)
2. నువ్వు పెద్దవాడివి. (మీరు pl.)
3. అతను మంచివాడు. (మనం)
4. అతను పాతవాడు. (ఆమె hon.)
5. ఆయన కొత్తవారు. (మేం)
6. శారద మంచిది. (నువ్వు fem.)
7. వాడు చిన్నవాడు. (నేను masc.)
8. హరి చిన్నవాడు. (నువ్వు masc.)
9. సుగుణ పెద్దది. (నేను fem.)
10. వాడు తెలుగువాడు. (ఆమె eql.)

c. Give your responses as shown in the models.

Model (i) మాలో ముగ్గురు కన్నడంవాళ్ళు. (తెలుగు)
తక్కినవాళ్ళు తెలుగువాళ్ళా?
1. మనలో ఇద్దరు పెద్దవాళ్ళు. (చిన్న)
2. వాళ్ళలో నలుగురు పాతవాళ్ళు. (కొత్త)
3. వీళ్ళలో ఒకడు హిందీవాడు. (బెంగాలీ)

Model (ii) ఆ గదిలో రెండు కుర్చీలున్నాయా? (ఒక)
ఒక కుర్చీ మాత్రమే ఉంది.
1. మీ ఊరికి రైలూ బస్సూ ఉన్నాయా? (బస్సు)
2. ఆ పెట్టెలో పది పుస్తకాలున్నాయా? (ఐదు)
3. మీ ఇంట్లో రెండు గులాబీ చెట్లున్నాయా? (ఒక)

d. Match the following.

1. రామయ్యగారికి.	అ. హర్యానావాళ్ళం
2. ఈ చెట్టుకు	ఆ. తెలుగువాళ్ళు?
3. మీలో ఎంతమంది	ఇ. కడుపులోనొప్పి.
4. మనలో ఎంతమందిమి	ఈ. తలనెప్పికి చాలా మంచిది.
5. ఈ మందు	ఉ. కాయలున్నాయి.

VOCABULARY

ఏమేం	what (pl.)
సీసా	bottle (n)
ఉన్నది	see ఉంది (lesson 4 & 7)
మందు	medicine
అంటే	means (used to elicit the meaning of a word)
జ్వరం	fever
కడుపు	stomach
నొప్పి/నెప్పి	pain
పిన్ని	mother's younger sister or the wife of the father's younger brother
తల	head
చెవి	ear
ఇక/ఇంక	now onwards/hereafter
పాఠం	lesson
విను	hear
అమరావతి	Amaravati
రాష్ట్రం	a political State
ఆంధ్రప్రదేశ్	the state of Andhra Pradesh
జిల్లా	district
శివాలయం	Siva Temple
బౌద్ధస్తూపం	Bouddha Stupa
కృష్ణానది	the river Krishna
మ్యూజియం	museum
రైలు	train
మాత్రమే	only
ఫోను	telephone
హర్యానా	the state of Haryana
కేరళ	the state of Kerala
ఒరిస్సా	the state of Orissa
బెంగాలీ	Bengali
తక్కిన	the remaining (adj.)
మధ్యప్రదేశ్	the state of Madhya Pradesh
మరాఠీ	Marathi
కర్ణాటక	the state of Karnataka
మహారాష్ట్ర	the state of Maharashtra
చెప్పు	teach
అబ్బ!	an interjection of grief or pain or admiration.
మల్లె	jasmine
చెట్టు	tree/plant
కొమ్మ	branch of a tree
టేప్‌రికార్డర్	tape-recorder
జపాన్	Japan
ఇండియా	India
పాట	song

GRAMMAR NOTES

14.1. Some more functions of the dative case suffix are introduced in this lesson.

14.1.1. In the following sentences the dative case suffix −కు/−కి *-ku/-ki* expresses 'purpose'. The meaining of the suffix can be equated to 'for' in English in these sentences.

మందు ఎవరికి? *maMdu evariki?* 'Whom is the medicine for?'
మందు సుగుణకు. *maMdu suguṇaku.* 'The medicine is for Suguna.'
ఈ మందు తలనెప్పికి మంచిది. *ī maMdu talaneppiki maMcidi.*
'This medicine is good for headache.'

14.1.2. In the following sentences the dative case suffix is used to denote a type of 'destination' and a 'possessor'.

మా ఊరికి రైలుంది. *mā ūriki railuMdi.*

This sentence has, in fact, two meanings. They are, (1) There is a train (going to) my town, and (2) My town has a train connection. In the first meaning the NP which has the dative case suffix denotes 'destination'. In the second meaning the NP with the dative case suffix denotes 'possessor'. In the same way the following sentences can also be interpreted.

మా ఊరికి బస్సు ఉంది. *mā ūriki railuMdi.* 'There is a bus going to my town.'; 'My town has a bus connection.'

But the following sentences have only one meaning where the NP with the dative case suffix denotes 'possessor' only.

1. మా ఊరికి ఫోను ఉంది. 'My town has a telephone connection.'
   mā ūriki fōnu uMdi.
2. మా ఇంటికి ఫోను ఉంది. 'My house has a telephone connection.'
   mā iMṭiki fōnu uMdi.

The following sentence is comparable with sentence 2 above in its meaning.

మా ఇంట్లో ఫోను ఉంది. 'There is a telephone in my house.'
mā iMṭlō fōnu uMdi.

14.1.3. Recall the possessive function of the dative case suffix in sentences like అతనికి చదువు ఉంది *ataniki caduvu uMdi* 'He has education' (13.2.2.). In the following sentences also the dative case expresses 'possession'.

హరికి జ్వరం.	*hariki jvaraM.*	'Hari has fever.'
రమకు తలనొప్పి.	*ramaku talanoppi.*	'Rama has headache.'
రాజుకు చెవినెప్పి.	*rājuku cevineppi.*	'Raju has earache.'

Notice that in the above sentences the affirmative existential verb is not used. However, when it is used it adds an emphasis to the *possession*. (*c.f.* 13.2.2.1.)

నాకు జ్వరం ఉంది.	*nāku jvaraM uMdi.*	'I <u>have</u> fever.'
రవికి తలనొప్పి ఉంది.	*raviki talanoppi uMdi.*	'Ravi <u>has</u> headache.'

But the negative existential verb does not add any emphasis, and simply expresses the non-existence

నాకు జ్వరం లేదు.	*nāku jvaraM lēdu.*	'I don't <u>have</u> fever.'
రవికి తలనొప్పి లేదు.	*raviki talanoppi lēdu.*	'Ravi dosen't <u>have</u> headache.'

14.1.4. In the following sentences also the dative case suffix expresses 'possession'.

ఆ చెట్టుకు పూలు ఉన్నాయి. 'That plant has flowers.'
ā ceṭṭuku pūḷu unnāyi.

ఆ కొమ్మకు ఆకులు ఉన్నాయి. 'That branch has leaves.'
ā kommaku ākulu unnāyi.

14.2. Consider the following expression.

తెలుగువాడు *teluguvāḍu* 'a Telugu man/boy'
మరాఠీది *marāṭīdi* 'a Marathi woman/girl'

హర్యానావారు *haryānāvāru* 'a Haryana person (hon.)'
ఒరిస్సావాళ్ళు *orissāvāḷḷu* 'Orissa persons/people'

These are nominal predicates. (See 9.1., 9.1.2., 13.4., 13.4.1., 13.4.2., and 13.4.3.)

14.3. The nominal predicates, pronominal predicates and adjectival predicates also maintain concord (See 2.6., 5.5. and 5.5.1.) with subject NP in first person singular and plural, and second person inferior singular in verbless sentences (1.1.).

నేను మంచివాణ్ణి. *nēnu maMcivāṇṇi.* 'I am a good man/boy.'
నేను మంచిదాన్ని. *nēnu maMcidānni.* 'I am a good woman/girl.'
నేను తెలుగువాణ్ణి. *nēnu teluguvāṇṇi.* 'I am a Telugu man/boy.'
నేను తెలుగుదాన్ని. *nēnu telugudānni.* 'I am a Telugu woman/girl.'
మేం/మనం మంచివాళ్ళం. *mēM/manaM maMcivāḷḷaM.*
'We are good persons.'
మేం/మనం/ హర్యానావాళ్ళం. *mēM/manaM haryānāvāḷḷaM*
'We are Haryana persons.'
నువ్వు మంచివాడివి. *nuvvu maMcivāḍivi.* 'You are a good man/boy.'
నువ్వు మంచిదానివి. *nuvvu maMcidānivi.* 'You are a good woman/girl.'
నువ్వు ఒరిస్సావాడివి. *nuvvu orissāvāḍivi* 'You are an Orissa man/boy.'
నువ్వు ఒరిస్సాదానివి. *nuvvu orissādānivi* 'You are an Orissa woman/girl.'

14.3.1. Recall that the concord markers –ని *-ni* and –వి *-vi* are added to oblique bases (3.7.). The oblique base of the predicate markers

–వాడు *-vāḍu* is –వాడి *-vāḍi* (7.6.1.), and

–ది *-di* (which is the shortened form of –అది *-adi*) is –దాని *-dāni* (3.5. and 7.6.3.1.).

As these predicate markers are nothing but pronouns used as suffixes (see 13.4.2.), the respective oblique forms of the pronouns are used here also.

మంచివాడు + ని = మంచివాడి–ని = మంచివాణ్ణి (For *sandhi* see 5.8.2.)
maMcivāḍu + ni = maMcivāḍi + ni = maMcivāṇṇi
'I am a good man/boy.'

మంచిది + ని = మంచిదాని–ని = మంచిదాన్ని (For *sandhi* see 14.13.)
maMcidi + ni = maMcidāni + ni = maMcidānni
'I am a good woman/girl.'

14.4. In this lesson a different use of locative case suffix –లో *-lō* is shown.

మీలో ఎంతమంది తెలుగువాళ్ళు? 'Howmany of you are Telugu people?'
mīlō eMtamaMdi teluguvāḷḷu?

14.5. Notice the difference between the following two sentences.

1. మాలో ఇద్దరు తెలుగువాళ్ళు. 'Two are Telugu persons among us.'
mālō iddaru teluguvāḷḷu.
2. మాలో ఇద్దరం తెలుగువాళ్ళం. 'We two are Telugu persons among us.'
mālō iddaraM teluguvāḷḷaM.

The speaker of the sentence 2 above is also one of the two Telugu persons, where as it is not so in sentence 1. The concord in sentence 2 indicates that the subject NP of the sentence is మేం ఇద్దరం *mēM iddaraM* and that మేం *mēM* is implied.

14.6. Consider the following sentence.

నేను ఒకణ్ణి హర్యానావాణ్ణి. 'I am the lone Haryana person among us.'
nēnu okaṇṇi haryānāvāṇṇi.

In this sentence ఒకణ్ణి *okaṇṇi* is an attribute to నేను *nēnu* 'I' the subject NP. It appears in this sentence that the attribute also maintains concord with the subject NP. However, note that only the predicate NP maintains concord with with subject NP as stated in 2.6. and 5.5. The anomaly is due to the fact that the above sentence is a combination of two sentences, viz.,

1. నేను ఒకణ్ణి. 'I am one.'
nēnu okaṇṇi. (subordinate or embedded sentence)

2. నేను హర్యానావాణ్ణి. 'I am a Haryana person.'
nēnu haryānāvāṇṇi. (main sentence or matrix sentence)

When the embedded sentence నేను ఒకణ్ణి *nēnu okaṇṇi* is merged with the matrix sentence the subject NP of the embedded sentence, i.e., నేను *nēnu* is dropped as it is identical with the subject of the matrix sentence. But the predicate of the embedded sentence ఒకణ్ణి *okaṇṇi* with its concord is incorporated in the matrix sentence as an attribute. Thus we get the sentence

నేను ఒకణ్ణి హర్యానావాణ్ణి. 'I am the lone Haryana person (among us.)'
nēnu okaṇṇi haryānāvāṇṇi.

14.7. ఏమేం *ēmēM* is the reduplicated form of ఏం *ēM* 'what' the interrogative neuter pronoun (9.12.)

ఏం + ఏం = ఏమేం *ēM* + *ēM* = *ēmēM* (For *sandhi* see 2.11.)

Such reduplicated interrogative words denote plurality, and when used in a question, anticipate more than one object or a plural noun in the answer.

ఏమేం ఉన్నాయి?	కలం కాయితం ఉన్నాయి.
ēmēM unnāyi?	*kalaM kāyitaM unnāyi.*
What (various things) are there?	'Pen and paper are there.'

నీ స్నేహితులు ఎవరెవరు(ఎవరు + ఎవరు)?	రవీ, గిరీ నా స్నేహితులు.
nī snēhitulu evarevaru?	*ravī, girī nā snēhitulu.*
(evaru + evaru)	'Ravi and Giri are my friends.'
'Who (various persons) are your friends?'	

నీ కలాలు ఎక్కడెక్కడ ఉన్నాయి? (ఎక్కడ + ఎక్కడ)	నా కలాలు అక్కడా ఇక్కడా ఉన్నాయి.
nī kalālu ekkaḍekkaḍa unnāyi?	*nā kalālu akkaḍā ikkaḍā unnāyi.*
(ekkaḍa + ekkaḍa)	'My pens are there and here.'
'Where (at various places) are your pens?'	

14.8. Recall that Telugu does not normally use a conjuction like 'and' in coordinative constructions, and that the final syllables of the constituents participating in such coordinative construction are pronounced with with extended

length (5.6.). When nouns ending in consonants and ం *M (sunna)* are participating in a coordinative construction the final consonants are pronounced with an extended length, but this length is not represented in writing.

బల్ల మీద పుస్తకం కలం ఉన్నాయి. 'The book and pen are on the table.'
balla mīda pustakaM kalaM unnāyi.

మోహన్ గోపాల్ స్నేహితులు. 'Mohan and Gopal are friends.'
mōhan gōpal snēhitulu.

14.9. Notice the derivation of the adjectival predicates in the following expressions.

ఎర్ర పూలు *erra pūlu* 'red flowers'	⇒	ఎర్రవి *erravi* 'red ones'
పెద్ద చెట్టు *pedda ceṭṭu* 'big tree'	⇒	పెద్దది *peddadi* 'big one'
అవి పెద్ద పుస్తకాలు. *avi pedda pustakālu.* 'Those are big books.'	⇒	ఆ పుస్తకాలు పెద్దవి *ā pustakālu peddavi.* 'Those books are big (ones).'
ఇది తెల్ల సంచీ. *idi tella saMcī.* 'This is a white bag.'	⇒	ఈ సంచీ తెల్లది. *ī saMcī telladi.* 'This bag is white (one).'

But the following transformation is not possible.

అది మల్లెచెట్టు. *adi malle ceṭṭu.*	⇒	~~ఆ చెట్టు మల్లెది.~~ ~~*ā ceṭṭu malledi.*~~
adi malle ceṭṭu. 'That is a jasmine plant.'		~~*ā ceṭṭu malledi.*~~

The condition seems to be that the adjective should be one of the following:

(i) An adjective which is in possessive relationship with the noun

ఇది రవి కలం. *idi ravi kalaM.* 'This is Ravi's pen.'	⇒	ఈ కలం రవిది. *ī kalaM ravidi.* 'This pen is Ravi's.'

(ii) A qualitative adjective

ఇది మంచి కలం.	⇒	ఈ కలం మంచిది.
idi maMci kalaM.		*ī kalaM maMcidi.*
'This is a good pen.'		'This pen is good (one).'

(iii) A quantitative adjective

ఇది పెద్ద గది.	⇒	ఈ గది పెద్దది.
idi pedda gadi.		*ī gadi peddadi.*
'This is a big room.'		'This room is big (one).'

(iv) An adjective whose semantic function denotes 'belonging to' or 'made in'

ఇది జపాన్ కలం.	⇒	ఈ కలం జపాన్‌ది.
idi japān kalaM.		*ī kalaM japāndi.*
'This is a Japan pen.'		'This pen is made in Japan.'

(v) An ordinal numeral adjective

ఇది రెండో కలం.	⇒	ఈ కలం రెండోది.
idi reMḍō kalaM.		*ī kalaM reMḍōdi.*
'This is second pen.'		'This pen is second (one).'

It may further be said that the adjective should not be (i) an adjective derived from a common noun which gives a group identity to the object denoted by the noun.

మల్లె చెట్టు	⇒	~~మల్లెది~~
malle ceṭṭu 'Jasmine plant'		~~*malledi*~~

and (ii) a cardinal numeral adjective.

ఇవి రెండు కుక్కలు	⇒	~~ఈ కుక్కలు రెండువి.~~
ivi reMḍu kukkalu.		~~*ī kukkalu reMḍuvi.*~~
'These are two dogs.'		

14.10. ఉన్నది = ఉంది *unnadi = uMdi* (4.3. and 7.1.)

The III person feminine and neuter singular form of existential verb

ఉంది *uMdi* is a variant of ఉన్నది *unnadi*. ఉంది *uMdi* occurs more in speech, and ఉన్నది *unnadi* in both speech and writing.

14.11. ఇక/ఇంక *ika/iMka* 'hereafter, henceforth, now' is an adverb. Notice its usage in the following sentences.

ఇక పాఠం విను/ ఇంక పాఠం విను. 'Now you (better) listen to
ika pāṭhaM vinu/ iMka pāṭhaM vinu. the lesson.'

ఇక/ఇంక పాఠం చెప్పండి. 'Sir, now teach the lesson.'
ika/ iMka pāṭhaM ceppaMḍi.

14.12. అబ్బ! *abba!* is an interjection. It is used to express the intensity of the emotions such as grief, pain, disgust, surprise or admiration.

14.13. Notice the following *sandhi* process.

మంచిదాని + ని = మంచిదాన్ని *maMcidāni + ni = maMcidānni* (14.3.1.)

A short vowel occurring between two identical consonants is dropped.

14.14. The verb చెప్పు *ceppu* stands to mean 'to teach' when used with nouns such as పాఠం *pāṭhaM* 'lesson' as object.

పాఠం చెప్పండి *pāṭhaM ceppaMḍi* 'Please teach the lesson.'

UNIT III

Lesson 15

పొడుపు కథ

తాతయ్య: పిల్లలూ! అందరూ ఇలా రండి. మీరందరూ నిన్న సాయంత్రం ఆరు గంటలకు ఇంట్లో ఉన్నారా?

గోపి : లేము తాతయ్యా! బస్టాండు దగ్గర ఒక గుడి ఉంది కదా! ఆ గుళ్ళో నిన్న నాటకం ఉంది. మేం అందరం నిన్న అక్కడ ఉన్నాం.

తాతయ్య: బస్టాండు దగ్గర రెండు గుళ్ళు ఉన్నాయి. నాటకం ఏ గుళ్లో?

A RIDDLE

Children! All of you come here. Were all of you at home at 6 o'clock yesterday evening?

No grandfather. We weren't. There is a temple near the bus stand. Isn't it? There was a play in that temple yesterday. We were all there yesterday.

There are two temples near the bus stand. In which temple was the play?

గోపి :	పెద్ద గుళ్ళో.	In the big temple.
తాతయ్య:	నాటకం ఎన్ని గంటలకు?	At what time was the play?
గోపి :	ఆరు గంటల ముప్పై నిమిషాలకు.	at 6.30.
తాతయ్య:	అయితే మీరందరూ నిన్న సాయంత్రం ఇంట్లో లేరన్నమాట.	Then, you were all not at home yesterday evening.
గోపి :	అవును.	Yes.
తాతయ్య:	అయితే రాము ఎక్కడున్నాడు?	Then, where was Ramu?
గోపి :	ఏమో! ఎక్కడున్నాడో! సినిమాహాల్లో ఉన్నాడేమో!	We don't know where he was! He might be in a cinema hall.
రాము :	అబద్ధం గోపీ! నేను నిన్న ఉదయం ఇంట్లోనే ఉన్నాను. నిన్న మధ్యాహ్నం కూడా ఇంట్లోనే ఉన్నాను. సాయంత్రం మాత్రమే లేను.	It is a lie, Gopi! I was at home yesterday morning. I was at home yesterday afternoon also. I was not at home only in the evening yesterday.
తాతయ్య:	సరే! నా పుస్తకం మీ అలమరలో ఉందా?	Okay! Is my book there in your cupboard?
గోపి :	లేదు.	No.
తాతయ్య:	మరి ఎక్కడున్నది?	Then, where it is?
గోపి :	ఏమో! ఎక్కడున్నదో!	We don't know where it is.

తాతయ్య:	రామూ! నా పుస్తకం వెతుకు. ఈ పాప సుబ్బారావు కూతురు కదూ! పాపా! నువ్విక్కడున్నావా?	Ramu! Search for my book. This child is Subbarao's daughter. Isn't she? *Papa!* You are here?
రాము :	ఇదుగో తాతయ్యా! నీ పుస్తకం ఇక్కడుంది.	Here it is, Grandfather. Your book is here.
తాతయ్య:	ఎక్కడ?	Where?
రాము :	ఈ సంచీ పక్కన.	By side of this bag.
విజయ:	ఇది తాతయ్య పుస్తకం కాదు. ఇక్కడ తాతయ్య పుస్తకం లేదు.	This is not grandfather's book. His book is not here.
తాతయ్య:	అయితే మీరిద్దరూ వెతకండి. బాగా వెతకండి.	Then both of you search for it. Search thoroughly.
రాము :	ఆ పెట్టెలో ఉందేమో!	It might be in that box (trunk)
గోపి :	అవును. తాతయ్య వస్తువులు అన్నీ ఆ పెట్టెలోనే ఉన్నాయి.	Yes. All those things which belong to grandfather are in that trunk.
రాము :	గోపీ! నువ్వు కొంచెం పక్కకు జరుగు. ఇదుగో తాతయ్యా! నీ పుస్తకం. ఈ పెట్టెలోనే ఉంది. తీసుకో!	Gopi! Move a little to the side. Yes. Here is your book, grad-father. It is *in this box*. Take it.
గోపి :	తాతయ్యా! నీ పుట్టినరోజు ఎప్పుడు తాతయ్యా?	Grandfather! When is your birthday?
తాతయ్య:	నవంబరు ఆరో తారీకున.	On the sixth of November.

రాము : ఆ రోజున దీపావళి కదా!	On that day it was Deepavali. Isn't it?
తాతయ్య: అవును దీపావళి రోజున నా పుట్టినరోజు.	Yes. My birthday is on Deepavali day.
రాము : ఆ పుస్తకంలో ఏం ఉంది తాతయ్యా!	What is there in that book, grandfather?
తాతయ్య: మంచి పాటలున్నాయి. రండి. మీరు అందరూ నా పక్కన కూర్చోండి. రామూ ఈ పాట చదువు. మీరందరూ చదవండి. ఈ పాటలో మంచి పొడుపు కథ ఉంది.	There are very good songs. Come on! All of you sit by side of me. Ramu! Read this song. All of you read it. There is a good riddle in this song.

నేనెవరిని?	WHO AM I?
బాబూ! బాబూ! నేనెవరిని?	Babu! Babu! Who am I?
పాపా! పాపా! నేనెవరిని?	Papa! Papa! Who am I?
కదలిక ఉన్నది	There is no leg
కాలు లేదు	but movement.
కొలత ఉన్నది	There is no shape
రూపం లేదు	but measurement.
బాబూ! బాబూ! నేనెవరిని?	Babu! Babu! Who am I?
పాపా! పాపా! నేనెవరిని?	Papa! Papa! Who am I?
ఎండ!	Sun!
నా పేరు ఎండ కాదు – దాని	My name is not sun
వేడి నాకు లేదు.	I don't have its heat;
నా పేరు ఎండ కాదు – దాని	My name is not sun
వేడి నాకు లేదు. – ఓ	I don't have its heat. - O

బాబూ! బాబూ! నేనెవరిని?	Babu! Babu! Who am I?
పాపా! పాపా! నేనెవరిని?	Papa! Papa! Who am I?
గాలి!	Wind!
నా పేరు గాలి కాదు – దాని	My name is not wind
శక్తి నాకు లేదు.	I don't have its power;
నా పేరు గాలి కాదు – దాని	My name is not wind
శక్తి నాకు లేదు. – ఓ	I don't have its power. - O
బాబూ! బాబూ! నేనెవరిని?	Babu! Babu! Who am I?
పాపా! పాపా! నేనెవరిని?	Papa! Papa! Who am I?
కాలం	Time!
అవును! అవును!	Yes! Yes!
ఎండ కాదు నా పేరు	Sun is not my name,
గాలి కాదు నా పేరు	Wind is not my name,
కాలం పాపా నా పేరు	Babu! My name is time,
కాలం బాబూ నా పేరు	Papa! My name is time.
కదలిక ఉన్నది	There is no leg
కాలు లేదు	but movement.
కొలత ఉన్నది	There is no shape
రూపం లేదు	but measurement.
బాబూ! బాబూ! నేనెవరిని?	Babu! Babu! Who am I?
పాపా! పాపా! నేనెవరిని?	Papa! Papa! Who am I?
బాబూ! బాబూ! నేనెవరిని?	Babu! Babu! Who am I?
పాపా! పాపా! నేనెవరిని?	Papa! Papa! Who am I?

రాము : పాట చాలా బాగుంది తాతయ్యా!	The Song is very good, grandfather!
తాతయ్య: బాగుందా? సరే! ఇక అందరూ స్కూలుకు వెళ్ళండి.	Is it good? OK. All of you go to school now.
పిల్లలు: సరే తాతయ్యా!	OK grandfather!
తాతయ్య: పాపా! నువ్వు మీ ఇంటికి వెళ్ళు.	Papa! You go to your house.

DRILLS

a. Repetition drill

ఏడో తారీకున దీపావళి.
ఆ రోజున నేను ఇంట్లో ఉన్నాను.
తొమ్మిదో తారీకున పరీక్ష.
ఎనిమిదో తారీకున రవి పుట్టినరోజు.
నువ్వు నా పక్కన కూర్చో.
హరి గోడ పక్కన ఉన్నాడు.

b. Expansion drill

Model (i)

మేం అక్కడున్నాం
మేం అందరం అక్కడున్నాం
1. మేం నిన్న ఇక్కడున్నాం.
2. మనం భారతీయులం.
3. మేం తెలుగువాళ్ళం.

Model (ii)

చదువు.
బాగా చదువు.
1. చెప్పండి.
2. వెతకండి.
3. చూడు.

Model (iii)

నా పుస్తకాలు ఇక్కడున్నాయి.
నా పుస్తకాలన్నీ ఇక్కడున్నాయి.
1. మీ వస్తువులు గదిలో ఉన్నాయి.
2. రవి బొమ్మలు అలమరలో ఉన్నాయి.
3. సుగుణ బట్టలు పెట్టెలో ఉన్నాయి.

Model (iv)

పక్కకు జరుగు.
కొంచెం పక్కకు జరుగు.
1. ఇలా రండి.
2. అలా కూర్చోండి.
3. ఇలా చూడండి.

Model (v)

సాయంత్రం ఇంట్లో లేను.
సాయంత్రం మాత్రమే ఇంట్లో లేను.
1. పుస్తకాలు బల్లమీద ఉన్నాయి.
2. నిన్న నేను ఇంట్లో ఉన్నాను.
3. రవి ఉదయం ఇంట్లో లేడు.

Model (vi)

ఈ పుస్తకంలో మంచి పాటలున్నాయి.
ఈ పుస్తకంలో చాలా మంచి పాటలున్నాయి.
1. ఈ అలమరలో చిన్న బొమ్మలున్నాయి.
2. ఈ పెట్టెలో కొత్త పుస్తకాలున్నాయి.
3. ఈ గదిలో పాత వస్తువులున్నాయి.

c. Response drill

Model (i)

ఇది నా కలమా?
ఇది నీ కలం కాదు;
ఇక్కడ నీ కలం లేదు.
1. అది శర్మ గడియారమా?
2. అతను సుబ్బారావా?
3. అది సుశీల కలమా?

Model (ii)

రవి ఎక్కడున్నాడు?
ఏమో! ఎక్కడున్నాడో!
1. సుశీల ఎక్కడుంది?
2. మాష్టరుగారు ఎక్కడున్నారు?
3. పుస్తకాలు ఎక్కడున్నాయి?

Model (iii)

నాటకం ఎన్ని గంటలకు? (ఆరున్నర)
a) ఆరున్నరకు.
b) ఆరు గంటల ముప్పై నిమిషాలకు.
1. క్లాసు ఎన్ని గంటలకు? (పదిన్నర)
2. బస్సు ఎన్ని గంటలకు? (ఏడుంబావు)
3. రైలెన్ని గంటలకు? (రెండుమ్ముప్పావు)

Model (iv)

రవి ఎక్కడున్నాడు? (ఇంట్లో)
ఇంట్లో ఉన్నాడేమో!
1. సుశీల ఎక్కడుంది? (క్లాసులో)
2. మాష్టరుగారు ఎక్కడున్నారు? (గదిలో)
3. పుస్తకాలు ఎక్కడున్నాయి? (పెట్టెలో)

d. Substitution drill

Model (i)

నేను నిన్న ఇంట్లోనే ఉన్నాను.
మొన్న
నేను మొన్న ఇంట్లోనే ఉన్నాను.
ఉదయం
మధ్యాహ్నం
సాయంత్రం

Model (ii)

దానికి రూపం లేదు.
కొలత
దానికి కొలత లేదు.
శక్తి
వేడి
కదలిక

Model (iii)

రవి ఇంట్లో ఉన్నాడు.
గది
రవి గదిలో ఉన్నాడు.
గుడి
సినిమాహాలు
ఊరు

Model (iv)

ఇది చాలా పెద్ద పుస్తకం.
కొత్త
ఇది చాలా కొత్త పుస్తకం
పాత
మంచి
చిన్న

Model (v)

అక్కడ రెండు స్కూళ్ళు ఉన్నాయి.
ఇల్లు
అక్కడ రెండు ఇళ్ళు ఉన్నాయి.
సినిమాహాలు
గుడి
ఊరు

Model (vi)

స్కూలుకు వెళ్ళు.
గుడి
గుడికి వెళ్ళు.
బస్టాండు
ఇల్లు
ఊరు

EXERCISES

a. Answer the following questions as shown in the models.

Model (i)

సుశీల ఎక్కడుంది?
ఏమో! ఎక్కడుందో!
1. రమగారు ఎక్కడున్నారు?
2. నా బొమ్మ ఎక్కడుంది?
3. సుబ్బారావు ఎక్కడున్నాడు?
4. నా కాయితాలు ఎక్కడున్నాయి?

Model (ii)

సుశీల ఎక్కడుంది? (గుంటూరు)
గుంటూరులో ఉందేమో!
1. గోపి ఎక్కడున్నాడు? (సినిమాహాలు)
2. మోహన్ ఎక్కడున్నాడు? (గుడి)
3. లీల ఎక్కడుంది? (ఇల్లు)
4. మీరు ఎక్కడున్నారు? (ఊరు)

Model (iii)

ఇది ఎంత పెద్ద పుస్తకం?
ఇది చాలా పెద్ద పుస్తకం.
1. అది ఎంత పాత చొక్కా?
2. అతను ఎంత మంచివాడు?
3. రవి ఎంత చిన్నవాడు?
4. మీ కలం ఎంత కొత్తది?

b. Rewrite the following sentences as shown in the model. .

Model (i)

క్లాసు పదిన్నరకు.
క్లాసు పది గంటల ముప్పై నిమిషాలకు.
1. నాటకం ఆరున్నరకు.
2. రైలు తొమ్మిదింబావుకు.
3. బస్సు ఎనిమిదిమ్ముప్పావుకు.
4. క్లాసు పదకొండుంబావుకు.

c. Combine the following. .

గుడి + లో	=	ఊరు + లు	=
గుడి + లు	=	ఊరు + లో	=
సినిమాహాలు + లు	=	ఇల్లు + లు	=
సినిమాహాలు + లో	=	ఇల్లు + లో	=
గదిలో + ఏ	=	గదిలో + ఆ?	=
ఇదే + ఆ	=	ఇంట్లో + ఆ?	=

d. Fill in the blanks with the correct words given in the parentheses as shown in the model...

Model

సుగుణా! నువ్వు ---- వెళ్ళు. (గది)
సుగుణా! నువ్వు గదికి వెళ్ళు.

1. శర్మా! నువ్వు మా ---- రా! (ఇల్లు)
2. శారదగారూ! మీరు ---- వెళ్ళండి (స్కూలు)
3. ఏమండీ! మీరు ---- జరగండి (పక్క)
4. రవీ! నువ్వు ------ వెళ్ళు. (గుడి)

e. Fill up the blanks with కాదు or లేదు.

1. ఇక్కడ నీ కలం .....
2. ఇది గులాబీ పువ్వు .....
3. నీ కలం నా పుస్తకం పక్కన .....
4. ఈ పెట్టెలో సీసా .....
5. ఈ కలం శర్మది .....
6. ఏడో తారీకున దీపావళి .....
7. రవి పుట్టినరోజు రేపు .....
8. ఈ కుర్చీ పక్కన కుక్క .....

VOCABULARY

పొడుపు కథ	a riddle
సాయంత్రం	evening
గుడి	temple
నాటకం	theatrical play
గుళ్ళు	plural form of గుడి; temples
గుళ్ళో	in the temple
అందరం	all of us
సినిమాహాలు	cinema theatre
అబద్ధం	a lie; a false statement
ఉదయం	morning
మధ్యాహ్నం	afternoon
ఏమో	It is not known (See 15.1.3.)
–ఓ$_2$	dubitative marker (See 15.1.)
వెతుకు	search (v)
బాగా	well, nicely (adv.)
–ఏమో	dubitative particle (See 15.1.2.)
వస్తువు	a thing; an article
కొంచెం	just; a little
పక్క	side (n)
జరుగు	to move a side; to move a little
చదువు	to read; to study
కదలిక	movement
కాలు	leg
కొలత	measurement
రూపం	shape (n)
ఎండ	sun
వేడి	heat (n)
ఓ$_1$	O! (an address particle; see 15.11.)
గాలి	air; wind (n)
శక్తి	energy
కాలం	time

GRAMMAR NOTES

15.1. In this lesson expression of doubt and uncertainty in a sentence by using the dubitative marker – ఓ *-ō*, the dubittive particle –ఏమో *-ēmō* and the dubitative word ఏమో *ēmō* is introduced. These dubitative elements express a condition of not knowing, uncertainty and doubt.

15.1.1. The dubitative marker – ఓ *-ō* is added to an interrogative sentence voluntarily to express unknownness or uncertainty in the matter, or in response to the same interrogative sentence to express unknownness and uncertainty. Consider the following sentences.

అది ఎక్కడ ఉంది?	అది ఎక్కడ ఉందో? (ఉంది + ఓ)
adi ekkaḍa uMdi?	*adi ekkaḍa uMdō?*
'Where is it?'	*(uMdi + ō* [2.12.2.]*)*
	'It is not known/certain where it is.'
అతను ఎవరు?	అతను ఎవరో! (ఎవరు + ఓ)
atanu evaru?	*atanu evarō! (evaru + ō* [2.12.2.]*)*
'Who is he?'	'It is not known/certain who he is.'

15.1.2. The dubitative particle –ఏమో *-ēmō* is added to a declarative sentence to express a condition of not knowing or uncertainty.

అది అక్కడ ఉందేమో? (ఉంది + ఏమో)
adi akkaḍa uMdēmō! (uMdi + ēmō [2.12.2.]*)*
'It might be there/ Perhaps it is there.'

అతను రాజేమో! (రాజు + ఏమో)
atanu rājēmō! (rāju + ēmō [2.12.2.]*)*
'Maybe, he is Raju.'

15.1.3. The dubitative word ఏమో *ēmō* is an independent word. It is used always in response to an interrogative sentence.

కలం ఎక్కడ ఉంది?	ఏమో!
kalaM ekkaḍa uMdi?	*ēmō* !
'Where is the pen?'	'It is not known / I don't know.'
అతను ఎవరు?	ఏమో!
atanu evaru?	*ēmō* !
'Who is he?'	'It is not known / I don't know.'
ఆమె లతా? (లత + ఆ)	ఏమో!
āme latā? (lata + ā [2.12.2.]*)*	*ēmō* !
'Is she Lata?'	'It is not known / I don't know.'

15.2. Notice the contrast between the negative forms కాదు *kādu* (3.4.) and లేదు *lēdu* (4.3.).

15.2.1. కాదు *kādu* is used to negate a verbless sentence and as a negative answer to a verbless interrogative sentence, i.e., the yes/no type question (3.4.).

ఇది పుస్తకం.	ఇది పుస్తకం కాదు.
idi pustakaM.	*idi pustakaM kādu.*
'This is a book.'	'This is not a book.'
ఇది పుస్తకమా?.	ఇది పుస్తకం కాదు.
idi pustakaMā?	*idi pustakaM kādu.*
'Is this a book?'	'This is not a book.'

కాదు *kādu* can also be used as a negative response to a sentence with verb to negate a particular word or a phrase in that sentence.

ఇక్కడ నీ కలం ఉంది.	ఇక్కడ కాదు; అక్కడ ఉంది.
ikkaḍa nī kalaM uMdi.	*ikkaḍa kādu; akkaḍa uMdi.*
'Your pen is here.'	'Not *here*; it is *there*.'

In this response ఉంది *uMdi,* the verb, is not negated, but the word ఇక్కడ *ikkaḍa* is negated.

ఇక్కడ రవి కలం ఉంది.	రవి కలం కాదు; నా కలం ఉంది.
ikkaḍa ravi kalaM uMdi.	*ravi kalaM kādu; nā kalaM uMdi.*
'Ravi's pen is here.'	'Not *Ravi's pen*; *my pen* is (here).'

Here the phrase రవి కలం *ravi kalaM* is negated.

15.2.2. లేదు *lēdu* is used to negate the existential verb ఉంది *uMdi* (4.3.) and as a negative answer to a sentence having a verb, particularly while negating the verb.

పుస్తకం ఇక్కడ ఉంది.	*pustakaM ikkaḍa uMdi.*	'The book is here.'
పుస్తకం ఇక్కడ లేదు.	*pustakaM ikkaḍa lēdu.*	'The book is not here.'

15.3. Recall the existential verb forms, both affirmative and negative, express past tense and present tense as well (7.5.). In this lesson some more examples of the existential verb in past tense are given.

నేను నిన్న అక్కడ ఉన్నాను. 'I was there yesterday.'
nēnu ninna akkaḍa unnānu.

మేం మొన్న అక్కడ లేం. 'We were not there day-before-yesterday.'
mēM monna akkaḍa lēM.

15.4. Trisyllabic bases which contain only short vowels are also introduced in this lesson. The second and third vowels of these bases are always ఉ *u.* (The bases which contain three vowels are called trisyllabic bases.)

చదువు *caduvu* 'to read', వెతుకు *vetuku* 'to search', etc.

15.4.1. Imperative (Imp.) forms of the trisyllabic bases are as follows:

Imp. Singular (bases without any suffix - see 8.2.2.)

చదువు! *caduvu!* 'Read!' వెతుకు! *vetuku!* 'Search!'

Imp. Plural & Honorific Singular (base + అండి *aMḍi* - see 8.2.1.)

చదువు + అండి = చదవండి! *caduvu + aMḍi = cadavaMḍi* * 'Please read!'

వెతుకు + అండి = వెతకండి! *vetuku + aMḍi = vetakaMḍi** 'Please search!'

Negative Imp. Singular (base + అకు *aku* - see 8.1.)

చదువు + అకు = చదవకు! *caduvu + aku = cadavaku** 'Don't read!'

వెతుకు + అకు = వెతకకు! *vetuku + aku = vetakaku** 'Don't search!'

Negative Imp. plural & honorific Singular (base + అకండి *akaMḍi* - see 8.1.)

చదువు + అకండి = చదవకండి! *caduvu + akaMḍi = cadavakaMḍi** 'Please don't read!'

వెతుకు + అకండి = వెతకకండి! *vetuku + akaMḍi = vetakakaMḍi** 'Plese don't search!'

* For *sandhi* involved in these forms see 2.12.2. and 15.5.1. *caduvu + aMḍi = caduv-aMḍi* (as per 2.12.2.) and *cadav-aMḍi* (as per 15.5.1.)

15.5. Notice the following *sandhi* processes.

15.5.1. The trisyllabic bases containing only short vowels (15.4.) change their second vowel ఉ *u* to అ *a* when followed by a suffix beginning with అ

a or ఆ *ā*. (Suffixes beginning with ఆ *ā* will be introduced later.)

చదువు + అండి = చదువ్–అండి (2.12.2.) చదవండి 'Please read!'
caduvu + aMḍi = caduv-aMḍi = cadav-aMḍi
వెతుకు + అకు = వెతుక్–అకు (2.12.2.) = వెతకకు 'Don't search!'
vetuku + aku = vetuk-aku = vetak-aku

15.5.2. గుడి + లు = గుడు–లు (5.7.1.) = గుళ్ళు 'temples'
guḍi + lu = guḍu-lu = guḷḷu

15.5.3. డి + లో (locative case marker 4.5.) = ళ్ళో
ḍi + lō = ḷḷō
గుడి + లో = గుళ్ళో *guḍi + lō = guḷḷō* 'in the temple'

Recall ఊళ్ళో *ūḷḷō* 'in the town'(13.10) and ఇంట్లో *iMṭlō* 'in the house' (13.16).

15.5.4. Recall the *sandhi* involved in forms like కుర్చీనా *kurcīnā* 'Is it a chair?' (8.15.2.). Similar *sandhi* is involved in forms like the following:

గదిలోనా? (గదిలో + ఆ) *gadilōnā (gadilō + ā) =* 'Is it in the room?'
ఇంట్లోనే (ఇంట్లో + ఏ) *iMṭlōnē (iMṭlō + ē) =* 'In the house only.'

15.6. Notice the use of the dative case suffix in the following sentences.

15.6.1. నాటకం ఎన్ని గంటలకు? 'At what time is the play?'
nāṭakaM enni gaMṭalaku?
నేను ఆరు గంటలకు ఇంట్లోనే ఉన్నాను 'I was at home at 6 o'clock.'
nēnu āru gaMṭalaku iMṭlōnē unnānu.

This is a type of locative case, i.e., location of time scale.

15.6.2. స్కూలుకు వెళ్ళు. *skūluku veḷḷu* 'Go to school.'
మా ఇంటికి రా. *mā iMṭiki rā* 'Come to my house.'
కొంచెం పక్కకు జరుగు. *koMceM pakkaku jarugu*
'Move aside a little.'

The noun denoting destination or goal takes dative case suffix. Motion verbs such as రా *rā* 'come', వెళ్ళు *veḷḷu* 'go', జరుగు *jarugu* 'move a little' take a noun of destination or goal which will be in dative case.

15.7. –న *-na* is a locative case marker used with some nouns like –పక్క *-pakka* 'side', తారీకు *tārīku* 'day (in a month)', రోజు *rōju* 'day', etc.

పక్కన *pakkana* 'on the side of' (See 4.6.);
ఆరో తారీకున *ārō tārīkuna.* 'on the sixth';
ఆ రోజున *ā rōjuna.* 'on that day'

నువ్వు రవి పక్కన కూర్చో. *nuvvu ravi pakkana kūrcō.*
'You sit by side of Ravi.'
సీత పుట్టినరోజు ఆరో తారీకున. *sīta puṭṭinarōju ārō tārīkuna.*
'Sita's birthday is on 6th.'
ఆ రోజున దీపావళి. *ā rōjuna dīpāvaḷi.* 'It was Deepavali on that day.

15.8. బాగా *bāgā* 'well; nicely' is a qualitative adverb and చాలా *cālā* 'very' (lesson 13) is a quantitative adverb.

బాగా చదువు. *bāgā caduvu.* 'Read well.'
బాగా వెతుకు. *bāgā vetuku.* 'Search well (thoroughly).'
ఇది చాలా చిన్న గది. *idi cālā cinna gadi.* 'This is very small room.'
పాట చాలా బాగుంది. *pāṭa cālā bāguMdi.* 'The song is very good.'

15.9. Notice the use of the emphatic marker –ఏ *-ē* (3.3) in sentences like the following.

వాడు ఇంట్లోనే ఉన్నాడు. 'He is *in the house* itself.'
vāḍu iMṭlōnē unnāḍu.
కలం పెట్టెలోనే ఉంది. 'The pen is *in the box* itself.'
kalaM peṭṭelōnē uMdi.

15.10. The words beginning with the vowels ఇ ఈ ఎ ఏ *i ī eē* are always pronounced with an initial య్ *y.* Similarly, words beginning with vowels ఉ ఊ

ఒ ఓ *u ū o ō* are pronounced with an initial వ్ *v*. In writing, however, the initial య్ *y* వ్ *v* are used optionally.

కలం పెట్టెలోనే ఉంది/వుంది. 'The pen is *in the box* itself.'
kalaM peṭṭelōnē uMdi/vuMdi

వాడు ఇంట్లోనే/యింట్లోనే ఉన్నాడు. 'He is *in the house* itself.'
vāḍu iMṭlōnē/yiMṭlōnē unnāḍu.

15.11. ఓ *ō* is an address particle used before a noun denoting the person/ thing being addressed.

ఓ పాపా! *ō pāpā!* Oh! Papa!
ఓ బాబూ! *ō bābū!* Oh! Babu!

UNIT III

Lesson 16

మీకు ఏం కావాలి?	WHAT DO YOU WANT?
సర్వర్ : ఏమండీ! మీకు టిఫిన్ ఏం కావాలి?	Sir, What tiffin do you want?
శర్మ : ముందు మంచినీళ్ళు కావాలి. తర్వాత టిఫిన్.	First I need water. Then only tiffin.
సర్వర్ : ఇవిగో, మంచినీళ్ళు. ఇక్కడే ఉన్నాయి.	Water is here.
శర్మ : ఈ నీళ్ళు చల్లగా లేవు.	This water is not cold.
రతిరామ్: టిఫిన్ ఏముంది?	What tiffin is available?

సర్వర్ : ఇడ్లీ పూరీ మినపట్టూ పెసరట్టూ ఉన్నాయి.	There are *idli, puri, minapattu, pesarattu* and *upma*.
జనతాసింగ్: ఇడ్లీ వేడిగా ఉందా?	Is *idlli* hot?
సర్వర్ : లేదండీ. పూరీ వేడిగా ఉంది. మినపట్టూ పెసరట్టూ కూడా వేడిగా ఉన్నాయి.	No sir. *Puri* is hot. *Minapattu* and *pesarattu* are also hot.
రతిరామ్: ఏం జనతాసింగ్! నీకు మినపట్టు కావాలా? పెసరట్టు కావాలా?	Hey Janatasing! Do you want *minapattu* or *pesarattu?*
జనతాసింగ్ : నాకు రెండు వేడి పెసరట్లు కావాలి. మినపట్టు ఒద్దు. నీకేం కావాలి మృత్యుంజయ్?	I want two hot *pesarattus* but not *minapattu*. What do you want Mrutyunjay?
మృత్యుంజయ్ : నాకు ఇడ్లీ కావాలి.	I want *idli*.
సర్వర్ : ఇడ్లీ చల్లగా ఉన్నదండీ.	*Idli* is cold, sir.
మృత్యుంజయ్ : అయితే ఉప్మా కావాలి.	Then I want *upma*.
సర్వర్ : మీకేం కావాలి?	What do you want, sir?
రతిరామ్: నాకు పాలు కావాలి.	I want milk.
సర్వర్ : పాలు లేవండీ. కాఫీ ఉంది; టీ ఉంది. బోర్నవీటా కూడా ఉన్నది. వీటిలో మీకేం కావాలి?	Milk is not available, sir. Coffee and tea are available. Bournvita is also available. What do you want among these?

రతిరామ్: నాకు ఏమీ వద్దు. పాలే కావాలి.	I don't want anything. I want milk.
సర్వర్ : పాలు లేవండీ.	Milk is not available, sir.
రతిరామ్: అయితే చల్లని మంచినీళ్ళు కావాలి.	Then I need only cold water.
శర్మ : ఈ హోటల్లో మంచినీళ్ళు చల్లగా లేవు.	The drinking water available in this hotel is not cold.
మృత్యుంజయ్ : మనం అందరం ఇక్కడే ఉన్నాం. మరి క్లాసులో ఎవరున్నారు?	All of us are *here*. Then who is there in the class?
రతిరామ్: ఎవరూ లేరు. ఆ కాయితం మీద ఎర్రగా ఉంది: ఏమిటది?	Nobody is there. Something is reddish on that paper. What is it?
శర్మ : అది ఒక మోడరన్ పెయింటింగ్.	It is a modern painting.

DRILLS

a. Repetition drill

నాకు పాలు కావాలి; కాఫీ ఒద్దు.	మంచినీళ్ళు ఉన్నాయా? లేవు.
మృత్యుంజయ్‌కు పెసరట్టు కావాలి; మినపట్టు ఒద్దు.	మీ ఇంట్లో పాలు ఉన్నాయా? మా ఇంట్లో పాలు లేవండీ.

ఇది వేడి కాఫీ. ఈ కాఫీ వేడిగా ఉంది.
అది తెల్ల పువ్వు. ఆ పువ్వు తెల్లగా ఉంది.
ఇది చల్లని కాఫీ. ఈ కాఫీ చల్లగా ఉంది.

b. Build-up drill

కావాలి.	ఒద్దు	ఉన్నాయా?
ఏం కావాలి?	మినపట్టు ఒద్దు.	తెల్లగా ఉన్నాయా?
మీకు ఏం కావాలి?	వేడి మినపట్టు ఒద్దు.	కాయితాలు తెల్లగా ఉన్నాయా?
ఏమండీ! మీకేం కావాలి?	నాకు వేడి మినపట్టు ఒద్దు.	ఆ కాయితాలు తెల్లగా ఉన్నాయా?

c. Substitution drill

Model (i)

నాకు ఇడ్లీ కావాలి.
పాలు
నాకు పాలు కావాలి.
పెసరట్టు
ఉప్మా
కాఫీ

Model (ii)

నాకు మల్లెపూలు ఒద్దు.
గులాబీపూలు
నాకు గులాబీపూలు ఒద్దు.
తెలుగు పుస్తకం
పూరీ
వేడి పాలు

d. Response drill

Model (i)

మీకేం కావాలి. (కాఫీ)
నాకు కాఫీ కావాలి.
1. రవికేం కావాలి? (పుస్తకం)
2. నాకేం కావాలి? (గడియారం)
3. మనకేం కావాలి? (పెసరట్లు)

Model (ii)

ఇడ్లీ వేడిగా ఉంది; పూరీ చల్లగా ఉంది.
అయితే నాకు ఇడ్లీ కావాలి.
1. పూరీ చల్లగా ఉంది; పెసరట్టు వేడిగా ఉంది.
2. కాఫీ చల్లగా ఉంది; టీ వేడిగా ఉంది.
3. ఉప్మా వేడిగా ఉంది; ఇడ్లీ చల్లగా ఉంది.

Model (iii)

నీకు ఇడ్లీ కావాలా? పూరీ కావాలా?
నాకు ఇడ్లీ కావాలి; పూరీ ఒద్దు.
1. నీకు టీ కావాలా? కాఫీ కావాలా?
2. రవికి బల్ల కావాలా? కుర్చీ కావాలా?
3. మీకు పాలు కావాలా? కాఫీ కావాలా?

Model (iv)

మీకు ఏం కావాలి? మినపట్టా పెసరట్టా?
నాకు ఏమీ ఒద్దు.
1. మీకు ఏది కావాలి? కలమా కాయితమా?
2. మీకు ఎవరు కావాలి? టీచరా ప్రిన్సిపాలా?
3. మీకు ఏం కావాలి? పాలా మంచినీళ్ళా?

Model (v)

ఇవి కాయితాలు.
వీటిలో ఒకటి నాకు కావాలి.
1. ఇవి గులాబీ పూలు.
2. ఇవి మా పుస్తకాలు.
3. అవి కొత్త కుర్చీలు.

e. Transformation drill

Model (i)

ఇక్కడ పుస్తకం లేదు.
ఇక్కడ పుస్తకాలు లేవు.
1. ఇక్కడ మినపట్టు లేదు.
2. అక్కడ మల్లెచెట్టు లేదు.
3. మా ఇంట్లో పెసరట్టు లేదు.

Model (iii)

నాకు కాఫీ కావాలి.
నాకు కాఫీ ఒద్దు.
1. నాకు రవి కావాలి.
2. రవికి పెసరట్టు కావాలి.
3. మాష్టరుగారికి టీ కావాలి.

Model (ii)

ఇవి వేడి పెసరట్లు.
ఈ పెసరట్లు వేడిగా ఉన్నాయి.
1. ఇవి తెల్ల కాయితాలు.
2. అవి ఆకుపచ్చ బొమ్మలు.
3. ఇవి చల్లని పాలు.

Model (iv)

ఇక్కడ కుర్చీలు ఉన్నాయి.
ఇక్కడ కుర్చీలు లేవు.
1. ఇక్కడ నీళ్ళు ఉన్నాయి.
2. ఈ గ్లాసులో పాలు ఉన్నాయి.
3. ఈ గదిలో మంచినీళ్ళు ఉన్నాయి.

EXERCISES

a. Answer the following questions using the cue words given in the parentheses.

1. రవికి ఏం కావాలి? (కొత్త కలం)
2. సరళకు ఏం కావాలి? (గులాబీపూలు)
3. మీకు ఏం కావాలి? (పెసరట్టు)
4. పాపకు ఏం కావాలి? (పాలు)

b. Answer the following questions as shown in the model.

Model (i)

మీకు గులాబీపూలు కావాలా? (మల్లెపూలు)
నాకు గులాబీపూలు ఒద్దు; మల్లెపూలు ఒద్దు.
1. మీకు ఇడ్లీ కావాలా? (పెసరట్టు)
2. రవికి కాఫీ కావాలా? (పాలు)
3. మీకు టిఫిన్ కావాలా? (కాఫీ)
4. రవికి పాత కలం కావాలా? (కొత్త కలం)

c. Fill in the blanks with లేదు/లేవు.

1. మా ఇంట్లో కాఫీ _____.
2. మీ ఇంట్లో మంచినీళ్ళు _____.
3. వీళ్ళ ఇంట్లో పాలు _____.
4. వాళ్ళ ఇంట్లో టీ _____.
5. శర్మగారింట్లో మల్లెచెట్టు _____.

d. Change the following sentences using the adverbs of the corresponding adjectives.

1. ఇవి చల్లని పాలు.
2. అవి తెల్ల పూలు.
3. అది వేడి కాఫీ.
4. అది ఎర్ర చొక్కా.

e. Produce atleast 10 sentences from the following table taking one item from each column at a time.

రవి రామారావు మా అబ్బాయి నా నీ	కు కి	ఎర్ర చల్లని వేడి	పూలు పాలు మంచినీళ్ళు ఇడ్లీ	కావాలి ఒద్దు

VOCABULARY

కావాలి	is/are wanted/required
సర్వర్	server; waiter
టిఫిన్	tiffin; a refreshment
ముందు	firstly; at first
మంచినీళ్ళు	drinking water
నీళ్ళు	water
చల్లగా	cold (adv.)
–గా	an adverbial marker
ఇడ్లీ	*idli;* cake made of rice and baked on steam
పూరీ	*poori*; a light flat cake wheet fried in deep fat
మినపట్టు	a pancake made of black gram
పెసరట్టు	a pancake made of green gram.
ఉప్మా	*upma;* cooked coarse wheet flour or *soojee* used as an item for tiffin
వేడిగా	hot (adv.)
వేడి	hot (adj.)
ఒద్దు	is/are not required
పాలు	milk
టీ	tea
బోర్నవీటా	name of a patent health drink product 'Bournvita'
చల్లని	cold/cool (adj.)
హోటల్	a hotel
స్విమింగ్ పూల్	a swimming pool
ఎర్రగా	red (adv.)
మోడరన్ పెయింటింగ్	a modern painting

GRAMMAR NOTES

16.1. In this lesson the defective verb కావాలి *kāvāli* 'is/are wanted/needed' is introduced. The defective verbs do not show any concord with the subject. The subject of a defective verb will normally be in dative case in Telugu. That is, the subject takes the suffix –కు/–కి *-ku/-ki* (13.1.).

నాకు	కలం	కావాలి.	'I want a pen.'
nāku	*kalaM*	*kāvāli.*	
I-*dative*	pen	is wanted.	
(to-me	pen	is wanted)	
నాకు	మంచినీళ్ళు	కావాలి.	'I want water.'
nāku	*maMcinīḷḷu*	*kāvāli.*	
I-*dative*	drinking water	is wanted/needed.	
(to me	drinking water	is wanted/needed)	

మాకు కలం కావాలి.	*māku kalaM kāvāli.*	'We want a pen.'
మనకు గాలి కావాలి.	*manaku gāli kāvāli.*	'We need air.'
నీకు పుస్తకం కావాలి.	*nīku pustakaM kāvāli.*	'You want a book.'
మీకు ఉద్యోగం కావాలి.	*mīku udyōgaM kāvāli.*	'You need a job.'
వాడికి పాలు కావాలి.	*vāḍiki pālu kāvāli.*	'He wants milk.'
అతనికి కాఫీ కావాలి.	*ataniki kāfī kāvāli.*	'He wants coffee.'
ఆయనకు టీ కావాలి.	*āyanaku ṭī kāvāli.*	'He wants tea.'
ఆమెకు టిఫిన్ కావాలి.	*āmeku ṭifin kāvāli.*	'She wants tiffin.'
వాళ్ళకు కలాలు కావాలి.	*vāḷḷaku kalālu kāvāli.*	'They want pens.'
దానికి ఎండ కావాలి.	*dāniki eMḍa kāvāli.*	'It needs sunshine.'
వాటికి నీళ్ళు కావాలి.	*vāṭiki nīḷḷu kāvāli.*	'They need water.'

16.2. ఒద్దు *oddu* 'is/are not wanted' is the negative form of కావాలి *kāvāli.* All the conditions given in 16.1. above are also applicable to ఒద్దు *oddu.* '

నాకు కలం ఒద్దు.	*nāku kalaM oddu.*	'I don't want a pen.'
నీకు కలం ఒద్దు.	*nīku kalaM oddu.*	'You don't want a pen.'
అతనికి కలం ఒద్దు.	*ataniki kalaM oddu.*	'He doesn't want a pen.'

16.3. కావాలి *kāvāli* and ఒద్దు *oddu* function like verbs but they do not exhibit all the properties of the verbs. For example, they are not conjugated for all the tenses/modes/aspects. They do not exhibit the concord for person-gender-number of the subject, unlike the existential verb ఉన్నాను *unnānu,* ఉన్నాం *unnāM,* ఉన్నావు *unnāvu,* ఉన్నారు *unnāru,* ఉన్నాడు *unnāḍu,* ఉంది *uMdi*, etc. Hence these verbs are called defective verbs.

16.4. Notice the length of the final vowel (inclusive marker, 7.9.) in sentences like the following:

నాకు ఏమీ ఒద్దు.	'I don't want anything.' or
nāku ēmī oddu.	'I want nothing.'
క్లాసులో ఎవరూ లేరు.	'There is nobody in the class.'
klāsulō evarū lēru.	

The lengthening of the final vowel of an interrogative word and the use of a negative verb along with it, denote something which we can equate with the English expressions like *nothing, nobody, nowhere*, etc.

అక్కడ ఏమీ లేదు.	'Nothing is there.'
akkaḍa ēmī lēdu.	
రవికి ఏమీ ఒద్దు.	'Nothing is required to Ravi.'
raviki ēmī oddu.	
అక్కడ ఎవరూ లేరు.	'Nobody is there.'
akkaḍa evarū lēru.	
నీ కలం ఈ గదిలో ఎక్కడా లేదు.	'Your pen is nowhere in this room.'
nī kalaM ī gadilō ekkaḍā lēdu.	

16.5. ఏమీ *ēmī* is the combination of the inclusive marker (7.9.) and the interrogative word ఏం *ēM* (9.12.). The interrogative word ఏమిటి *ēmiṭi* does not take the inclusive marker. In the context where [ఏమిటి *ēmiṭi* + inclusive marker] has to be used [ఏం *ēM* + inclusive marker] is used. sentences like the

అది ఏమిటి?	*adi ēmiti?*	'What is that?'
ఏమీ లేదు.	*ēmī lēdu.*	'Nothing.'
(ఏం *ēM* + inclusive marker)		

16.6. −గా *gā* is the adverbial marker. It is added to adjectives and to some abstract nouns to form adverbs.

వేడి *vēḍi* 'heat (n); hot (adj.)'	వేడిగా *vēḍigā* 'hot (adv.)'
తెల్ల *tella* 'white (adj.)'	తెల్లగా *tellagā* 'white (adv.)'
ఎర్ర *erra* 'red (adj.)'	ఎర్రగా *erragā* 'red (adv.)'
చలి *cali* 'chill (n) (Lesson 8)'	చలిగా *caligā* 'chilly (adv.) (Lesson 8)'

అది వేడి కాఫీ.	*adi vēḍi kāfī.*	'That is hot coffee.'
ఆ కాఫీ వేడిగా ఉంది.	*ā kāfī vēḍigā uMdi.*	'That coffee is hot.'
గుంటూరులో వేడి ఎక్కువ.	*guMṭūruḷō vēḍi ekkuva.*	'Heat is more in Guntur.'
అది తెల్ల చొక్కా.	*adi tella cokkā.*	'That is a white shirt.'
ఆ చొక్కా తెల్లగా ఉంది.	*ā cokkā tellagā uMdi.*	'That shirt is white.'

16.7. చల్లగా *callagā* is formed by adding the adverbial marker −గా *gā* to the adjective చల్ల *calla* 'cold'. But the word చల్ల *calla* is not used in modern Telugu. Instead, చల్లని *callani* 'cold (adj.)' is used in its place. .

చల్లని కాఫీ	*callani kāfī*	'cold coffee'
ఈ కాఫీ చల్లగా ఉంది.	*ī kāfī callagā uMdi.*	'This coffee is cold.'

16.8. మంచినీళ్ళు *maMci nīḷḷu* 'drinking water', నీళ్ళు *nīḷḷu* 'water', and పాలు *pālu* 'milk' behave like plural nouns in Telugu. That is, they take plural verbs in the sentences.

అక్కడ మంచినీళ్ళు <u>ఉన్నాయి</u>.	'There is drinking water.'
akkaḍa maMcinīḷḷu unnāyi.	
స్విమింగ్‌పూల్లో నీళ్ళు <u>లేవు</u> సార్!.	'There is no water in the swimming pool, sir!'
swimiMg pūllō nīḷḷu lēvu sār!.	
ఈ సీసాలో పాలు <u>ఉన్నాయి</u>.	'There is milk in this bottle.'
ī sīsālō pālu unnāyi.	

UNIT III

Lesson 17

నీకు పంచదార అక్కర్లేదు	YOU DON'T NEED SUGAR
సర్వర్ : ఏం కావాలండీ?	What do you want, sir?
మహాపాత్ర : నాకు మూడు మినపట్లు కావాలి.	I want three *minapattus.*
రతిరామ్ : మూడు మినపట్లా?	Three *minapattus!*
మహా. : అవును. ఈ హోటల్లో మినపట్టు చాలా చిన్నది. నాకు ఒకటీ రెండూ చాలవు.	Yes. The *minapattu* in this hotel is very small. One or two are not sufficient for me.
అంజయ్య : సరే! ఆయనకు మూడు మినపట్లు తీసుకురా! మాకు కాఫీ; పాపకు పాలు.	Alright. Bring three *minapattus* for him; coffee for us, and milk for the child.

రతిరామ్ : ఈ పాప మీ అమ్మాయా?	Is this child your daughter?
అంజయ్య : అవును.	Yes.
రతిరామ్ : పాపా! నీ పేరేమిటమ్మా?	What is your name, dear?
పాప : జ్యోతి.	Jyothi.
రతిరామ్ : మంచి పేరు.	A nice name.
అంజయ్య : రతిరామ్‌గారూ! మీది హర్యానా కదూ! మీ ఊరినించి ఇక్కడికి ఎన్ని రోజుల ప్రయాణం?	Mr. Ratiram! You are from Haryana. Aren't you? How many days' journey is it from your place to this place?
రతిరామ్ : రెండు రాత్రిళ్ళు మూడు పగళ్ళ ప్రయాణమండీ!	It is two nights and three days' journey, sir!
అంజయ్య : అయితే మీ ఊరు ఇక్కణ్ణించి చాలా దూరమన్నమాట!	So, your place is far from here!
రతిరామ్ : అవునండీ! దాదాపు వెయ్యి మైళ్ళు. సుమారు ఎనిమిది వందల ఎనభై మైళ్ళు రైలు ప్రయాణం. అక్కణ్ణించి నూట ఇరవై మైళ్ళు బస్సు ప్రయాణం.	Yes, sir! It's about thousand miles. The train journey is about eight hundred and eighty miles. After that, it is one hundred and twenty miles by bus.
అంజయ్య : మహాపాత్ర గారూ! మీ ఊరు ఒరిస్సాలో ఉంది కదూ!	Mr. Mahapatra! Your native place is in Orissa. Isn't it?
మహాపాత్ర : అవునండీ.	Yes, sir!

అంజయ్య : మీ ఊరికి ఇక్కణ్ణించి ఎంత దూరం?	What is the distance to your place from here?
మహాపాత్ర : నాలుగు వందల తొంభై ఒక్క మైళ్ళు.	Four hundred and ninetyone miles.
అంజయ్య : రెండు రోజుల ప్రయాణమా?	Is it two days' journey?
మహాపాత్ర : రెండు రోజులు అక్కర్లేదండీ! ఒక రాత్రీ ఒక పగలూ చాలు. హరీ! మీ ఊరికి ఇక్కణ్ణించి ఎంత దూరం?	We don't need two days, sir! It is only a night and a day. Hari! How far is your place from here?
హరి : సుమారు మూడు వందల కిలోమీటర్లు. రైల్‌స్టేషన్ నించి ఇంటికి ఒక కిలోమీటరు.	About three hundred kilometers, and one kilometer for my house from the railway station.
మహాపాత్ర : టిక్కెట్టు ఎంత?	What is the fare?
మూర్తి : సుమారు నూటయాభై రూపాయలు.	Roughly one hundred and fifty rupees.
రతిరామ్ : అంజయ్యగారూ! మీ ఊరికి ఎన్ని రోజుల ప్రయాణం?	Mr. Anjayya! How many days' journey to your place?
అంజయ్య : మా ఊరు ఇదే!	This itself is my home-town.
రతిరామ్ : అలాగా! అయితే, మీ ఇంటికి ఎంత దూరం?	I see! How far is your house?
అంజయ్య : ఎక్కణ్ణించండీ!	From where, sir?
రతిరామ్ : ఇక్కణ్ణించేనండీ!	From *here*.

అంజయ్య : చాలా దగ్గర. సుమారు ఒక ఫర్లాంగు.	It's very near. About a furlong.
సర్వర్ : ఇదుగోనండీ కాఫీ. పాపా, ఇవిగో నీకు పాలు.	Here is coffee, sir! Papa! This milk is for you.
మహాపాత్ర : రతిరామ్! కాఫీ ఎలా ఉంది? బాగున్నదా?	Ratiram! How is the coffee? Is it good?
రతిరామ్ : బాగా లేదు. చేదుగా ఉన్నది. ఏమమ్మా! పాలు బాగున్నాయా?	It's not good. It is bitter. Is the milk good, dear?
పాప : తియ్యగా లేవండీ! చప్పగా ఉన్నాయి.	It's not sweet, sir! It is insipid.
అంజయ్య : ఏమయ్యా! ఇది కాఫీనా? కషాయమా?	Hey, you! Is this coffee or decoction?
సర్వర్ : ఏదండీ?	Which one, sir?
అంజయ్య : ఇదేనయ్యా! ఇంత చేదుగా ఉందేం? పంచదార లేదా మీ హోటల్లో?	*This one!* Why is this so bitter? Don't you have sugar in your hotel?
నింగయ్య : నాకు బాగానే ఉంది.	It's all right for me.
అంజయ్య : నీకు చేదు కాఫీ అలవాటు. నీకు పంచదార అక్కర్లేదు. నాకు కావాలి.	It is your habit to have coffee without sugar. You may not need sugar. But I need it.
నింగయ్య : నాకు తీపి అలవాటు లేదు.	I am not accustomed to sweets.

పాప : నాకు కూడా కావాలి పంచదార.	I too need sugar.
అంజయ్య : సరేనమ్మా!	All right, my dear
సర్వర్ : ఇదుగోనండీ పంచదార.	Here is sugar, sir!
అంజయ్య : అంత పంచదార అక్కర్లేదు. సగం చాలు.	I don't need that much sugar. Half of it is sufficient.
పాప : నాకు కూడా అంత అక్కర్లేదు; సగం చాలు.	I too don't need that much. Half of it is fine.
రతిరామ్ : నాకు సగం చాలదు.	Half of it is not enough for me.
అంజయ్య : ఇప్పుడు బాగుంది.	Now it is good.
రతిరామ్ : చాలా బాగుంది.	It's very good, indeed. .

DRILLS

a. Repetition drill

ఈ కాఫి ఇంత చేదుగా ఉందేం?
నాకు చేదు కాఫీ అలవాటు;
    పంచదార అక్కర్లేదు.
రవికి రెండేళ్ళు.
    అతనికి బస్సులో టిక్కెట్టు అక్కర్లేదు.
ఈ మందు చేదుగా ఉన్నది; నాకొద్దు.
ఈ టీ బాగాలేదు; నాకొద్దు.
మీ ఊరికి టిక్కెట్టు ఎంత?
నా దగ్గర ఆరు పూలు ఉన్నాయి;
    నీకు ఎన్ని కావాలి?
ఆరు అక్కర్లేదు; మూడు చాలు.
నీకు ఇంత కాఫీ కావాలా?
నాకు అంత కాఫీ అక్కర్లేదు; సగం చాలు.
నాకు అంత పంచదార అక్కర్లేదు;
    ఇంత చాలు.
ఎంత చెట్టుకు అంత గాలి.
రవీ! కాఫీ బాగున్నదా?
బాగానే ఉందండీ!

ఈ కాఫీ నాకు చాలదు.
ఈ పాలు నాకు చాలవు.
ఇక్కణ్ణించి మీ ఇంటికి ఎంత దూరం?
మైసూరు నించి మా ఊరికి
    రెండు రోజుల ప్రయాణం.
హైద్రాబాదు నించి మా ఊరు
    ఆరు వందల అరవైనాలుగు మైళ్ళు.
ఇక్కణ్ణించి మీ ఊరు ఎంత దూరం?
ఇక్కణ్ణించి మీ ఊరికి ఎంత దూరం?
మా ఇంటికి ఇక్కణ్ణించి సుమారు
    రెండు ఫర్లాంగులు.
ఆఫీసు నించి బస్‌స్టాండుకు దాదాపు
    నాలుగు మైళ్ళు.
మా ఊరినించి అక్కడికి సుమారు
    నూటయాభై కిలోమీటర్లు.
మా ఊరికి రెండు రోజుల ప్రయాణం.
మా ఇంటికి అరగంట ప్రయాణం.

b. Build-up drill

ప్రయాణం
రోజుల ప్రయాణం
ఎన్ని రోజుల ప్రయాణం?
ఊరికి ఎన్ని రోజుల ప్రయాణం?
మీ ఊరికి ఎన్ని రోజుల ప్రయాణం?
అక్కణ్ణించి మీ ఊరికి ఎన్ని రోజుల
    ప్రయాణం?

మైళ్ళు.
నాలుగు మైళ్ళు.
అరవైనాలుగు మైళ్ళు.
ఊరికి అరవైనాలుగు మైళ్ళు.
మా ఊరికి అరవైనాలుగు మైళ్ళు.
మైసూరు నించి మా ఊరికి
    నూట అరవైనాలుగు మైళ్ళు.

c. Expansion drill

Model (i)

మా ఊరు ఇక్కణ్ణించి దగ్గర.
మా ఊరు ఇక్కణ్ణించి చాలా దగ్గర.
1. మా ఇల్లు ఆఫీసు నించి దూరం
2. మీ ఇంటి నించి మా ఇల్లు దగ్గర.
3. మా ఊరు ఇక్కణ్ణించి దూరం.
4. ఇక్కణ్ణించి బస్టాండు దగ్గర.

Model (ii)

మా ఊరు ఇక్కణ్ణించి నూటనాలుగు మైళ్ళు.
(అ) మా ఊరు ఇక్కణ్ణించి దాదాపు నూటనాలుగు మైళ్ళు.
(ఆ) మా ఊరు ఇక్కణ్ణించి సుమారు నూటనాలుగు మైళ్ళు.
1. ఢిల్లీనించి మీ ఊరికి వెయ్యి మైళ్ళు.
2. మా ఊరు మైసూరు నించి తొమ్మిది వందల తొంభై మైళ్ళు.
3. మా ఊరికి ఇక్కణ్ణించి ఆరు రోజుల ప్రయాణం.

Model (iii)

ఈ కాఫీ వేడిగా ఉన్నదేం?
ఈ కాఫీ ఇంత వేడిగా ఉన్నదేం?
1. ఆ కాయితం ఎర్రగా ఉన్నదేం?
2. ఈ టీ చల్లగా ఉన్నదేం?
3. ఆ పూలు తెల్లగా ఉన్నాయేం?

Model (iv)

ఆ పూలు బాగున్నాయి.
ఆ పూలు చాలా బాగున్నాయి.
1. అది మంచి పుస్తకం.
2. ఈ టీ వేడిగా ఉన్నది.
3. ఆ పువ్వు ఎర్రగా ఉన్నది.

d. Substitution drill

Model (i)

నాకు కాఫీ అలవాటు
టీ
నాకు టీ అలవాటు
బోర్నవీటా
పాలు
చేదుకాఫీ

Model (ii)

కాఫీ ఇంత వేడిగా ఉన్నదేం? (చేదు)
కాఫీ ఇంత చేదుగా ఉన్నదేం?
టీ ఇంత చల్లగా ఉన్నదేం? (వేడి)
పాలు ఇంత వేడిగా ఉన్నాయేం? (చల్ల)
నీళ్ళు ఇంత చల్లగా ఉన్నాయేం? (ఎర్ర)
పూలు ఇంత ఎర్రగా ఉన్నాయేం? (తెల్ల)

Model (iii)

మైసూరు నుంచి మా ఊరికి తొంభైఐదు మైళ్ళు.
గుంటూరు
గుంటూరు నుంచి మా ఊరికి తొంభైఐదు మైళ్ళు.
విజయవాడ
హైద్రాబాదు
బెంగుళూరు

Model (iv)

తిరుపతి నించి మా ఊరికి నూటయాభై మైళ్ళు.
వంద
తిరుపతి నించి మా ఊరికి వంద మైళ్ళు.
తొంభై
నాలుగు వందల నలభై
వెయ్యి

Model (v)

మైసూరు నించి మీ ఊరు నూట ఇరవై మైళ్ళు.
ముప్పైఐదు
మైసూరు నించి మీ ఊరు నూట ముప్పైఐదు మైళ్ళు.
తొంభైఆరు
ఎనభైతొమ్మిది
తొంభై
ఎనభై

Model (vi)

మా ఊరినించి మీ ఊరికి రెండు వందల తొంభైఆరు మైళ్ళు.
ఆరు
మా ఊరినించి మీ ఊరికి ఆరు వందల తొంభైఆరు మైళ్ళు.
నాలుగు
తొమ్మిది
ఏడు

Model (vii)

నాకు కాఫీ తీసుకురా!
రవి
రవికి కాఫీ తీసుకురా!
రమ
గిరి
సరళ

Model (viii)

నాకు కాఫీ తీసుకురా!
టీ
నాకు టీ తీసుకురా!
పాలు
కొత్త పుస్తకం
ఒక కలం

e. Response drill

Model (i)

ఈ కాఫీ ఎలా ఉంది?
ఈ కాఫీ రవికి బాగాలేదు;
నాకు బాగానే ఉంది.

1. ఈ ఇల్లు ఎలా ఉంది?
2. ఈ పుస్తకం ఎలా ఉంది?
3. మా ఊరు ఎలా ఉంది?

Model (ii)

మీకు నా పుస్తకం కావాలా?
నా దగ్గర పుస్తకం ఉన్నది; మీ పుస్తకం నాకు అక్కర్లేదు.

1. మీకు నా కలం కావాలా?
2. రవికి నా గడియారం కావాలా?
3. మీకు నా మల్లెపూలు కావాలా?
4. సరళకు మన పుస్తకం కావాలా?

Model (iii)

మీకు బోర్నవీటా కావాలా? కాఫీ కావాలా?
నాకు బోర్నవీటా అక్కర్లేదు; కాఫీ చాలు.

1. మీకు పది రూపాయలు కావాలా?
ఐదు రూపాయలు కావాలా?
2. మీకు పాలు కావాలా?
మంచినీళ్ళు కావాలా?
3. మీకు కొత్త సంచీ కావాలా?
పాత సంచీ కావాలా?

Model (iv)

మీ ఊరు ఇక్కణ్ణించి ఎంత దూరం?
నాలుగు వందల ఎనభైఏడు.
మా ఊరు ఇక్కణ్ణించి నాలుగు వందల
ఎనభైఏడు మైళ్ళు.

1. ఆరు వందల తొంభైమూడు
2. నూట ఎనభైఆరు
3. వెయ్యి
4. తొంభైతొమ్మిది

Model (v)

మీ ఊరికి ఇక్కణ్ణించి ఆరు రోజుల ప్రయాణమా? (మూడు)

ఆరు రోజులు అక్కర్లేదు; మూడు రోజులు చాలు.

1. మీ ఊరికి గుంటూరు నించి రెండు రోజుల ప్రయాణమా? (ఒక రాత్రి ఒక పగలు)

2. ఢిల్లీకి ఇక్కణ్ణించి మూడు రోజుల ప్రయాణమా? (మూడు పగళ్ళు రెండు రాత్రిళ్ళు)

3. మీ ఊరినించి మైసూరుకు నాలుగు రోజుల ప్రయాణమా? (మూడు రాత్రిళ్ళు నాలుగు పగళ్ళు)

Model (vi)

నీకు ఒక తెలుగు పుస్తకం కావాలా? ఒక ఇంగ్లీషు పుస్తకం కావాలా?

నాకు ఒక తెలుగు పుస్తకం గాని ఒక ఇంగ్లీషు పుస్తకం గాని చాలు.

1. నీకు ఉప్మా కావాలా? ఇడ్లీ కావాలా?
2. రవికి బొమ్మ కావాలా? కలం కావాలా?
3. మీకు రెండు రూపాయలు కావాలా? ఈ పుస్తకం కావాలా?

EXERCISES

a. Answer the following questions.

1. మీ ఊరికి ఇక్కణ్ణించి ఎన్ని రోజుల ప్రయాణం?
2. మీ ఊరు మైసూరు నించి ఎంత దూరం?
3. మైసూరు నించి బెంగుళూరుకు సుమారు ఎంత దూరం?
4. మీ స్కూలు నించి మీ ఇంటికి ఎంత దూరం?
5. మీ ఊరికి ఇక్కణ్ణించి టిక్కెట్టెంత?

b. Answer the following questions as shown in the model.

Model (i)

ఈ పుస్తకం ఎలా ఉంది?

ఈ పుస్తకం నాకు చాలా బాగుంది; సరళకు బాగాలేదు.

1. మా ఇల్లు ఎలా ఉంది?
2. మైసూరు ఎలా ఉంది?
3. పెసరట్టు ఎలా ఉంది?

Model (ii)

ఈ పుస్తకం ఎలా ఉంది?

ఈ పుస్తకం బాగానే ఉంది; ఆ పుస్తకం బాగాలేదు.

1. ఈ ఇల్లు ఎలా ఉంది?
2. ఈ గది ఎలా ఉంది?
3. ఈ ఊరు ఎలా ఉంది?

Model (iii)

నీకు పది రూపాయలు కావాలా? (నాలుగు)
నాకు పది రూపాయలు అక్కర్లేదు;
నాలుగు రూపాయలు చాలు.

1. నీకు కొత్త సంచీ కావాలా? (పాత)
2. రవికి రెండు కలాలు కావాలా? (ఒక)
3. రవికి ఇంత పంచదార కావాలా? (సగం)

c. Give your responses to the following sentences as shown in the model.

Model ఆ పుస్తకం బాగున్నది.

Responses

అ. ఆ పుస్తకం బాగానే ఉన్నది.
ఆ. ఆ పుస్తకం బాగాలేదు.
ఇ. ఆ పుస్తకం చాలా బాగున్నది.
ఈ. ఆ పుస్తకం ఎలా ఉన్నది?

1. మీ ఊరు బాగుంది.
2. ఈ కాఫీ బాగుంది.
3. పెసరట్టు బాగుంది.
4. ఈ కొత్త చొక్కా బాగుంది.

d. Rewrite the following sentences using the cue words given in the parentheses.

1. ఈ మందు చేదుగా ఉంది. (ఎర్ర)
2. నీ చీరె ఆకుపచ్చగా ఉంది. (తెల్ల)
3. ఆ కాఫీ చల్లగా ఉంది. (చేదు)
4. ఆ గది చల్లగా ఉంది. (వేడి)

e. Fill up the blanks with చాలదు/చాలవు.

1. నాకు నాలుగు పుస్తకాలు .....
2. సుగుణకు ఇంత టీ .....
3. మాకు ఆ ఇల్లు .....
4. సుశీలకు మంచినీళ్ళు .....

f. Fill up the blanks with the plural forms of the nouns given in the parentheses.

1. మా ఊరు ఇక్కణ్ణించి ఇరవై ..... (మైలు).
2. మా ఊళ్ళో నాలుగు ..... (స్కూలు) ఉన్నాయి.
3. మా ఊరికి ..... (రైలు) లేవు.
4. రెండు ..... (పగలు), రెండు ..... (రాత్రి) అంటే రెండు రోజులు.

g. Rewrite the following sentences using గాని as shown in the model.

Model: రవికి టీ కావాలా? కాఫీ కావాలా?
రవికి టీ గాని కాఫీ గాని కావాలా?

1. సుగుణకు టీ కావాలా? పాలు కావాలా?
2. మీ ఊరికి బస్సు ఉందా? రైలు ఉందా?
3. ఈ పుస్తకం రవికి కావాలా? రమకు కావాలా?

h. Combine the following.

ఇదుగో + అయ్యా! = ...
ఇక్కణ్ణించే + అండీ = ...
సరే + అండీ = ...
ఏమో + అమ్మా = ...

i. Produce at least 5 sentences from the following table taking one cue from each column at a time.

మా	ఇల్లు ఊరు ఆఫీసు	ఇక్కణ్ణించి	చాలా	దూరం దగ్గర

j. Make at least 30 sentences from the following table taking one cue from each column at a time.

మా మీ	ఊరు ఊరికి	మైసూరునుంచి ఇక్కణ్ణించి	దాదాపు సుమారు	ఆరువందలు తొంభైఆరు నూటఇరవై వెయ్యి	కిలోమీటర్లు మైళ్ళు

j. Make at least 8 sentences from the following table.

రవికి గోపికి సరళకు రమకు	ఒక	మంచి కొత్త	గడియారం కలం	తీసుకురా

VOCABULARY

పంచదార	sugar
అక్కర్లేదు	not necessary
చాలవు	not sufficient (pl.)
-నుంచి/-నించి	from
రాత్రి	night
పగలు	day-time
దూరం	distance
దాదాపు	approximately, సుమారు
వెయ్యి	thousand
మైలు	a mile
సుమారు	approximately, దాదాపు
వంద	hundred
నూట-	hundred and .....
చాలు	sufficient
కిలోమీటరు	a kilometer
టిక్కెట్టు	ticket
-గాని	or
ఫర్లాంగు	a furlong
చేదు	bitter
ఏమమ్మా	hey! (eql. fem. addressing)
తియ్యగా	sweetly (adv.)
చప్పగా	insipidly (adv.)
కషాయం	a medicated decoction which is bitter in taste
ఇంత	this much
-ఏం	why
బాగానే	good/all right (with emphasis)
అలవాటు	habit
తీపి	sweetness
గూడా	also (a variant of కూడా)
అంత	that much
సగం	half
చాలదు	not sufficient

GRAMMAR NOTES

17.1. అక్కర్లేదు *akkarlēdu* 'is/are not needed' is also a negative form of కావాలి *kāvāli* 'is/are needed; is/are wanted' (16.1.). ఒద్దు *oddu* 'is/are not wanted' is the other negative form (16.2.). అక్కర్లేదు *akkarlēdu* is also a defective verb.

రవికి టీ కావాలి. *raviki ṭī kāvāli.* 'Ravi needs/wants tea.'
రమకు టీ అక్కర్లేదు. *ramaku ṭī akkarlēdu.* 'Rama does not need tea.'
సుమకు టీ ఒద్దు. *sumaku ṭī oddu.* 'Suma does not want tea.'

17.1.1. కావాలి *kāvāli* has two semantic aspects, viz., to *want* something' and 'to *need* something'. ఒద్దు *oddu* negates కావాలి *kāvāli* in the aspect of '*wanting* something', and అక్కర్లేదు *akkarlēdu* negates in the aspect of '*needing* something'.

కమలకు జ్వరం లేదు; ఆమెకు మందు అక్కర్లేదు.
kamalaku jvaraM lēdu; āmeku maMdu akkarlēdu.
'Kamala has no fever. She doesn't need/require any medicine.'

నాకు జ్వరం; మందు కావాలి. కాని చేదు మందు అక్కర్లేదు.
nāku jvaraM; maMdu kāvāli. kāni cēdu maMdu akkarlēdu.
'I have fever. I need medicine. But I don't want a bitter medicine.'

17.2. చాలు *cālu* 'is/are enough/sufficient' is another defective verb. All the conditions given for the other defective verbs in 16.1. hold good for చాలు *cālu* also.

నాకు ఈ కాఫీ చాలు. *nāku ī kāfī cālu.* 'This coffee is sufficient for me.'

17.2.1. చాలదు *cāladu* 'is not enough/sufficient' and చాలవు *cālavu* 'are not enough/sufficient' are the negative forms of చాలు *cālu* in singular number and plural number respectively. Both these negative forms denote neuter gender, and they cannot be used with reference to human nouns.

నాకు ఒక పెసరట్టు చాలదు. 'One *pesarattu* is not sufficient for me
'*nāku oka pesaraṭṭu cāladu.*'
నాకు వంద రూపాయలు చాలవు. 'Hundred Rupees are not sufficient for me'
'*nāku vaMda rūpayalu cālavu.*'

17.3. The Defective verbs కావాలి *kāvāli,* ఒద్దు *oddu,* అక్కర్లేదు *akkarlēdu,* and చాలు *cālu* do not show any gender and number distinction where as the negative forms of చాలు *cālu* show a gender-number distinction. చాలదు *cāladu* is neuter singular and చాలవు *cālavu* is neuter plural.

17.4. ఇంత *iMta* 'this much' and అంత *aMta* 'that much' are the demonstrative mass (non-count) pronouns/adjectives. The corresponding intterogative word is ఎంత *eMta* 'how much' (9.7.).

17.5. బాగా *bāgā* 'well/nicely/fine' is an adverb (15.8.) and it is a variant of బాగు- *bāgu-* (8.16.). బాగు- *bāgu-* is a bound form which is used only with

the affirmative forms of the existential verb (4.3.; 7.1.) as బాగుంది *bāguMdi* 'She/It is fine.', బాగున్నాడు *bāgunnāḍu* 'He is fine.' etc. (8.16.). బాగా *bāgā* is not a bound form and it can be used with any verb including the affirmative forms of the existential verb.

బాగా ఉంది. *bāgā uMdi.* 'It is fine.'
బాగా ఉన్నాడు. *bāgā unnāḍu.* 'He is fine.'
బాగా లేదు. *bāgā lēdu.* 'It is not good.'
బాగా చదువు. *bāgā caduvu.* 'Read well.'

17.5.1. In sentences like బాగానే ఉంది *bāgānē uMdi.* 'It is fine.' the emphatic marker −ఏ *-ē* (3.3.) is used with బాగా *bāgā*. (See 15.9.)

17.6. Notice the usage of the interrogative word ఎంత *eMta* 'how much' (9.7.) in the sentence టిక్కెట్టు* ఎంత? *ṭikkeṭṭu eMta?* 'What is the fare?', and ఎంత దూరం? *eMta dūraM?* 'What is the distance?'. Recall its use in sentences like ఖరీదు ఎంత? *kharīdu eMta?* 'What is the price?' and టైం ఎంత? *ṭaiM eMta?* 'What is the time?'. ఎంత *eMta* is used in a question to elicit a mass noun in answer. (*Here టిక్కెట్టు *ṭikkeṭṭu* means 'the price of the ticket', i.e., 'the fare'.)

17.7. −నించి/−నుంచి *-niMci/-nuMci* 'from' is the ablative case marker. In speech mostly −నించి *-niMci* is heard, and in writing mostly −నుంచి *-nuMci* is used. Some people use −నుండి *-nuṇḍi* also. The ablative case marker is added to the oblique base of a noun. (See 8.9.)

మైసూరు నించి మీ ఊరికి ఎంత దూరం? *maisūru niMci mī ūriki eMta dūraM.* 'What is the distance from Mysore to your Place?'
మా ఊరినించి మైసూరుకు ఒక రోజు ప్రయాణం. *mā ūriniMci maisūruku oka rōju prayāṇaM.* 'It is one-day journey from my place to Mysore.'

(*−కు/−కి *-ku/-ki* denotes destination. See 17.9.)

17.8. Notice the use of the dative case suffix in sentences like the following.

నాకు ఈ కాఫీ బాగాలేదు. 'This coffee is not fine (tasty) for me.'
nāku ī kāfī bāgālēdu.
రవికి టీ బాగుంది. 'The tea is tasty to Ravi.
raviki ṭī bāguMdi.
అతనికి కాఫీ అలవాటు. '(Drinking) Coffee is a habit for him.'
ataniki kāfī alavāṭu.

Here the function of the dative case suffix is to express 'possession' of feelings, habits, experiences, etc. (See 13.2.2.)

Also in the Caption of the cartoon ఎంత చెట్టుకు అంత గాలి *eMta ceṭṭuku aMta gāli* 'How much (big) the tree is that much is its wind' the function of the dative case suffix is 'possessive'. (See 17.21.)

17.9. The dative case suffix is also added to the noun denoting destination. (See 15.6.2.)

మైసూరు నించి మీ ఊరికి ఎంత దూరం? 'What is the distance from
maisūru niMci mī ūriki eMta dūraM. Mysore to your Place?

17.9.1. Notice the optional use of the dative case suffix in expressing distance.

ఇక్కణ్ణించి మీ ఊరికి/ఊరు ఎంత దూరం? 'What is the distance from
ikkaṇṇiMci mī ūriki/ūru eMta dūraM.' here to your place?

17.10. The function of the dative case suffix is *purposive* in the following sentences.

నాకు పాలు తీసుకురా. 'Bring milk for me.'
nāku pālu tīsukurā.
రవికి ఒక కలం తీసుకురా. 'Bring a pen for Ravi.'
raviki oka kalaM tīsukurā.

17.11. The plural form of రాత్రి *rātri* 'night' is రాత్రిళ్ళు *rātriḷḷu.*

17.12. The oblique base of ఊరు *ūru* 'village' is ఊరి *ūri.*

17.13. The oblique bases of ఇక్కడ *ikkaḍa* 'here', అక్కడ *akkaḍa* 'there' and ఎక్కడ *ekkaḍa* 'where' are ఇక్కడి *ikkaḍi,* అక్కడి *akkaḍi* and ఎక్కడి *ekkaḍi* respectively.

17.14. −ఏం *-ēM* when added to an assertive sentence means 'why'. This (−ఏం *-ēM*) is a bound form and it behaves like a suffix. As such, it cannot be written separately.

ఈ కాఫీ ఇంత చేదుగా ఉన్నదేం?(ఉన్నది + ఏం) 'Why is this coffee so bitter?'
ī kāfī iMta cēdugā unnadēM (unnadi + ēM)

17.15. ఏమమ్మా *ēmammā* is the feminine non-honorific address term. ఏమయ్యా *ēmayyā* (2.9.2.) is the masculine non-honorific address term and ఏమండీ *ēmaMḍī* (2.9.1.) is the epicene honorific address term. These address terms are used to draw the attention of the persons addressed.

17.16. −అయ్యా *-ayyā* is the masculine non-honorific address marker. Recall the feminine non-honorific address marker −అమ్మా *-ammā* (8.13.) and epicene honorific singular and plural address marker −అండీ *-aMḍī* (2.10.). These address markers are added to the sentence as a whole. They express the degree of respect or intimacy that the speaker wants to show with respect to the listener of the sentence. −అమ్మా *-ammā* is used to address female persons, and −అయ్యా *-ayyā* is used to address male persons. Both the forms (−అమ్మా *-ammā* and −అయ్యా *-ayyā*) express a sense of affection and intimacy where as −అండీ *-aMḍī* is used to address both male and female persons with respect in singular number and with or without respect in plural number. −అమ్మా *-ammā* and −అయ్యా *-ayyā*) are used to address very close and intimate persons. −అమ్మా *-ammā* is further used to address female children with affection.

నీ పేరేమిటమ్మా? *nī pērēmiṭammā?* 'What is your (fem.) name (dear*)?'
నీ పేరేమిటయ్యా? *nī pērēmiṭayyā?* 'What is your (masc.) name?'
మీ పేరేమిటండీ? *mī pērēmiṭaMḍī?* 'What is your name, sir/madam?'*?
(*This is to address female children with affection.)

17.17. When the address marker –అయ్యా *-ayyā* is added to words ending in long vowels except ఆ *ā* a glide న్ *n* is inserted between the word and the address marker.

ఇదే + అయ్యా = ఇదేనయ్యా *idē + ayyā = idēnayyā* '*This* is the one, Mr.!'

Recall the same *sandhi* process when the address markers –అమ్మా *-ammā* and –అండీ *-aMḍī* are added to a long vowel ending word (7.14. and 8.15.3.).

17.18. Formation of numerals upto 1000 is also introduced in this lesson. వంద *vaMda* means 'hundred' and వెయ్యి *veyyi* means 'thousand'

వంద పుస్తకాలు *vaMda pustakālu* 'hundred books'
వెయ్యి రూపాయలు *veyyi rūpāyalu* 'thousand rupees'

వంద *vaMda* freely varies with నూరు *nūru* (13.13.) when used in isolation, i.e., when not used in compound numeral like hundred and twenty, etc.

వంద/నూరు పుస్తకాలు *vaMda/nūru pustakālu* 'hundred books' .

17.18.1. For numerals from 101 to 199 నూట– *nūṭa-* 'hundred and .....' is prefixed to the numeral denoting 1 to 99.

నూట ఒకటి *nūṭa okaṭi* 101
నూట రెండు *nūṭa reMḍu* 102
నూట మూడు *nūṭa mūḍu* 103
నూట ఏడు *nūṭa ēḍu* 107
నూట పది *nūṭa padi* 110
నూట పదకొండు *nūṭa padakoMḍu* 111
నూట పన్నెండు *nūṭa panneMḍu* 112
నూట పదమూడు *nūṭa padamūḍu* 113
నూట పధ్నాలుగు *nūṭa padhnālugu* 114
నూట పంధొమ్మిది
nūṭa paMdhommidi 119

నూట ఇరవై *nūṭa iravai* 120
నూట ఇరవైఒకటి *nūṭa iravaiokaṭi* 121
నూట ముప్ఫై *nūṭa mupphai* 130
నూట ముప్ఫైరెండు
nūṭa mupphaireMḍu 132
నూట నలభై *nūṭa nalabhai* 140
నూట నలభైమూడు
nūṭa nalabhaimūḍu 143
నూట యాభై *nūṭa yābhai* 150
నూట యాభైనాలుగు
nūṭa yābhainālugu 154

నూట అరవై *nūṭa aravai* 160
నూట అరవైఐదు
nūṭa aravaiaidu 165
నూట డెబ్భై *nūṭa ḍebbhai* 170
నూట డెబ్భైఆరు
nūṭa ḍebbhaiāru 176
నూట ఎనభై *nūṭa enabhai* 180
నూట ఎనభైఏడు
nūṭa enabhaiēḍu 187
నూట తొంభై *nūṭa toMbhai* 190
నూట తొంభైఎనిమిది
nūṭa toMbhaienimidi 198
నూట తొంభైతొమ్మిది
nūṭa toMbhaitommidi 199

17.18.2. From 200 onwards వంద *vaMda* is used.

రెండు వందలు *reMḍu vaMdalu* ఐదు వందలు *aidu vaMdalu*
మూడు వందలు *mūḍu vaMdalu* ఏడు వందలు *ēḍu vaMdalu*
నాలుగు వందలు *nālugu vaMdalu* తొమ్మిది వందలు *tommidi vaMdalu*

అ *a* is added to వందలు *vaMdalu* before adding the numerals denoting tens and units. The form thus formed (వందల *vaMdala*) means '.... hundreds and...'.

రెండు వందల మూడు *reMḍu vaMdala mūḍu* 203
రెండు వందల ముప్ఫై *reMḍu vaMdala mupphai* 230
రెండు వందల ముప్ఫైతొమ్మిది *reMḍu vaMdala mupphaitommidi* 239
మూడు వందల రెండు *mūḍu vaMdala reMḍu* 302
మూడు వందల ఇరవై *mūḍu vaMdala iravai* 320
నాలుగు వందల పది *nālugu vaMdala padi* 410
నాలుగు వందల యాభైఐదు *nālugu vaMdala yābhaiaidu* 455
ఐదు వందల తొమ్మిది *aidu vaMdala tommidi* 509
ఐదు వందల తొంభై *aidu vaMdala toMbhai* 590
ఆరు వందల ఇరవైఆరు *āru vaMdala iravaiāru* 626
ఏడు వందల ముప్ఫైనాలుగు *ēḍu vaMdala mupphainālugu* 734
ఏడు వందల డెబ్భై *ēḍu vaMdala ḍebbhai* 770
ఎనిమిది వందల నలభైరెండు *enimidi vaMdala nalabhaireMḍu* 842
తొమ్మిది వందల యాభై *tommidi vaMdala yābhai* 950
తొమ్మిది వందల తొంభైఐదు *tommidi vaMdala toMbhaiaidu* 995
తొమ్మిది వందల తొంభైతొమ్మిది *tommidi vaMdala toMbhaitommidi* 999
వెయ్యి *veyyi* 1000 (17.18,)

17.19. −గాని *-gāni* 'or' is added to all the phrases when there is a choice among them,

నాకు కాఫీ గాని టీ గాని చాలు. 'Coffee or tea is fine with me.'
nāku kāfī gāni ṭī gāni cālu.

17.20. Recall the *sandhi* process given in 5.8.2. which is as follows:

డి + న్ = ణ్ణ్ *ḍi + n = ṇṇ* ఒకడి + ని = ఒకణ్ణి *okaṇṇi*

The ణ్ణ్ *ḍi + n = ṇṇ* combination can also be written as డ్న *ḍn.*

ఒకడి + ని = ఒకణ్ణి/ఒకడ్ని '(I am) one.'
okaṇṇi/okaḍni
ఎక్కడి + నించి = ఎక్కణ్ణించి/ఎక్కడ్నించి 'from where'
ekkaṇṇiMci/ekkaḍniMci
అక్కడి + నించి = అక్కణ్ణించి/అక్కడ్నించి 'from there'
akkaṇṇiMci/akkaḍniMci
నేను మంచివాణ్ణి/మంచివాడ్ని 'I am a nice person.'
nēnu maMci vāṇṇi/maMcivāḍni

This variation is, however, only in writing. In speech it is always ణ్ణ్ *ṇṇ.*

17.21. Notice the usage ఎంత చెట్టుకు అంత గాలి *eMta ceṭṭuku aMta gāli* in the text of the cartoon in the lesson. This is a proverb in Telugu meaning literally that the wind blowing from a tree is relative to the size of the tree. But it is used to say that a person's expenditure is relative to his income. The cartoonist, however, uses the word గాలి *gāli* not in its metaphoric sense - i.e., *expenditure* but in its literal sense 'wind'.

The dative case suffix expresses 'possession' in this sentence.

ఎంత	చెట్టుకు	అంత	గాలి	Bigger the tree larger is
eMta	*ceṭṭuku*	*aMta*	*gāli*	(its capacity of blowing)
howmuch (big)	tree-dative	that much	wind	the wind.'

17.22. గూడా *gūḍā* 'also' is a variant of కూడా *kūḍā* (lesson 2; 8.5.; 8.5.1.). గూడా *gūḍā* occurs mostly in speech and కూడా *kūḍā* in writing.

REVIEW 3

Lesson 18

గుడి – బడి

మా ఊళ్ళో ఒక గుడి ఉంది.
ఆ గుడి చుట్టూతోటుంది
ఆ గుళ్లో ఒక బొమ్మంది – ఆ
బొమ్మకు ప్రాణం పదిమంది.

మా ఊళ్లో ఒక బడి ఉంది
ఆ బడి చుట్టూతోటుంది
ఆ బడిలో ఒకరున్నారు – ఆ
బడి పిల్లలకు మాష్టారు.

గుళ్లో రోజూ నైవేద్యం
ఊళ్లో లేదు ఐకమత్యం
ఊళ్లో పెద్దలు ప్రతిసాయంత్రం

TEMPLE AND SCHOOL

A temple in our town,
A garden around the temple,
An idol in the temple,
Its life is the people.

A school in our town,
Around it a garden,
One is there in the school,
He, pupils' teacher in the school.

Offerings in the temple daily,
But people have no unity,
Elders every evening,

గుళ్లో తీరిక కాలక్షేపం	In the temple while away
వాళ్లకు లేవు పనులు పాటలు	As they spend time gay
వాళ్లకు కావాలి అందరి మాటలు	Into others' problems interfering.
మా ఊళ్లో ఒక గుడి ఉంది	As temple in our town,
ఆ గుడి చుట్టూతోటుంది	A garden around the temple,
ఆ గుళ్లో ఒక బొమ్మ ుంది – ఆ	An idol in the temple,
బొమ్మకు ప్రాణం పదిమంది.	Its life is the people.
ఆ బడి తోట	Colourful blossoms in the garden
రంగుల పూలు	of the school,
బడిలో పిల్లల వేడుకలు	Mirth children make in the school.
ఆ బడిపంతులు బోధనలు	Preaches the teacher
పిల్లల భావికి నిచ్చెనలు	For the pupils' future
ప్రతిసాయంత్రం ఆటలు పాటలు	Every evening sports gay.
ఉజ్వల భావికి పూల బాటలు	A bright future's successful way.
మా ఊళ్లో ఒక బడి ఉంది	A school in our town,
ఆ బడి చుట్టూతోటుంది	Around it a garden,
ఆ బడిలో ఒకరున్నారు – ఆ	One is there in the school,
బడి పిల్లలకు మాష్టారు.	He, pupils' teacher in the school.
గుళ్లో తీరిక కాలక్షేపం	People spend time in the temple,
బళ్లో చదువుల మనోవికాసం	School to uplift the pupils
గుళ్లో రోజూ అర్చనలు	Services in the temple,
బళ్లో భావికి నిచ్చెనలు	School providing future to pupils
గుడి కావాలా	Temple or school which one do
బడికావాలా?	you choose?
ఏం కావాలి మీకు?	Which one you choose?

కాలక్షేపం మాకొద్దు	We want time not to waste
ఒడలు మెదడులకు పనిముద్దు	For body and mind work is taste
కాలక్షేపం మాకొద్దు	We want time not to waste.
ఒడలు మెదడులకు పనిముద్దు.	For body and mind work is taste.
మా ఊళ్లో ఒక గుడి వుంది	A temple in our town,
మా ఊళ్లో ఒక బడి వుంది	A school in our town,
మా ఊళ్లో ఒక గుడి వుంది	A temple in our town,
మా ఊళ్లో ఒక బడి వుంది.	A school in our town.

Exercises

a. Fill up the blanks with ఉన్నది/ఉన్నాయి/ఉన్నాడు/ఉన్నావు/ఉన్నారు/ఉన్నాం/ఉన్నాను.

1. సుగుణ నిన్న సాయంత్రం ఇక్కడ .....
2. మాష్టరుగారు క్లాసులో .....
3. ఆ గదిలో ఒక పిల్లి .....
4. నిన్న సాయంత్రం ఆరుగంటలకు నేను కాలేజీలో .....
5. మీరు ఇప్పుడు మైసూరులో ..... కదూ?
6. నా దగ్గర పది రూపాయలు .....
7. నువ్వు నిన్న అక్కడ .....
8. మేం హాస్టల్లో .....
9. రవి ఇక్కడ .....
10. వాళ్లిద్దరూ అటుమొన్నరాత్రి హాస్టల్లో .....
11. మనం ఆ రోజు విజయవాడలో.....

b. Rewrite all the sentences of a. above using the negative forms of the verbs.

c. Fill up the blanks with కు or కి

1. ఇవ్వాళ మా ..... పాలు కావాలి.
2. ఇప్పుడు రవి ..... టీ కావాలి.
3. ఆ పాప ..... కాఫీ ఒద్దు.
4. ఈ అమ్మాయి ..... ఏం కావాలి?

d. Fill up the blanks with లేదు or లేవు.

1. ఈ సీసాలో మందు .....
2. ఈ హోటల్లో పాలు .....
3. నా దగ్గర మంచినీళ్లు .....
4. మన యింట్లో టీ .....

e. Rewrite the following sentences using అలవాటు or అలవాటు లేదు without changing the meaning.

1. శర్మకు రోజూ కాఫీ కావాలి.
2. సుశీలకు రోజూ కాఫీ అక్కర్లేదు.
3. శారద తమ్ముడికి రోజూ పాలు అక్కర్లేదు.
4. అతనికి టీ కావాలి.

f. Fill up the blanks with plural forms of the nouns given in the parentheses.

1. మా వూరు ఇక్కణ్ణించి ఇరవై .....(మైలు)
2. మా వూళ్ళో నాలుగు ..... (స్కూలు) ఉన్నాయి.
3. మా వూరికి ..... (రైలు) లేవు.
4. రెండు ..... (పగలు) రెండు ..... (రాత్రి) అంటే రెండు రోజులు.

g. Fill up the blanks using తియ్యగా/చప్పగా/చేదుగా/వేడిగా

1. ఈ కాఫీలో పంచదార లేదు; .....ఉంది.
2. ఈ పాలలో పంచదార లేదు; ..... ఉన్నాయి.
3. ఈ పాలు చల్లగా ఉన్నాయి; ..... లేవు.
4. ఈ పాలు చప్పగా ఉన్నాయి; ..... లేవు.

h. Fill up the blanks with కావాలి/అక్కర్లేదు.

1. శర్మకు జ్వరం లేదు. మందు.....
2. సుబ్బారావుకు రెండేళ్లు. రైల్లో టిక్కెట్టు .....
3. నాకు పాలు కావాలి; శర్మకు కూడా .....
4. నా దగ్గర కలం లేదు. నీ కలం నాకు.....

i. Answer the follwing questions as shown in the model.

Model (i)

ఇప్పుడు క్లాసులో ఎవరున్నారు?
ఇప్పుడు క్లాసులో ఎవరూ లేరు.

1. శర్మ దగ్గర ఏమున్నాయి?
2. సుశీలకు ఏం కావాలి?
3. మీ యింట్లో ఎవరున్నారు?
4. నీకు ఏది కావాలి? ఈ కలమా? ఆ కలమా?

Model (ii)

నీకు పది రూపాయలు కావాలా? (నాలుగు)
పది రూపాయలు అక్కర్లేదు, నాలుగు రూపాయలు చాలు.

1. శర్మకు రెండు కాయితాలు కావాలా? (ఒక)
2. రమకు బోర్నవీటా కావాలా? (టీ)
3. సుశీలకు టిఫిను కావాలా? (కాఫీ)

j. Answer the follwing questions.

1. మీ ఊరికి ఇక్కణ్ణించి ఎన్ని రోజుల ప్రయాణం?
2. మీకు రోజూ రాత్రి పది గంటలకు కాఫీ అలవాటు ఉన్నదా?
3. ఇప్పుడు మీరు ఏ ఊళ్లో ఉన్నారు?

k. Write Telugu words for the following numbers.

796 304 987 1000 382 176 104 100

l. Give the negative forms of the follwing.

రా!	చదువు!	జరగండి!
ఇవ్వు!	వెతుకు!	వెయ్యండి!

VOCABULARY

చుట్టూ	around	పంతులు	teacher
తోట	garden	బోధన	teaching
ప్రాణం	life	భావి	future
బడి	school	నిచ్చెన	ladder
రోజూ	daily	ఆట	play; game
నైవేద్యం	offering	ఉజ్వల	bright
ఐకమత్యం	unity	బాట	path
ప్రతి	every	మనోవికాసం	mental enlightenment
తీరిక	leisure	అర్చన	worship
కాలక్షేపం	whiling away the time	మెదడు	mind
పని	work	ఒడలు	body
మాట	word	ముద్దు	pretty
వేడుక	mirth; merriment		

UNIT IV

Lesson 19

చూడు వీరు ఎవరో!

SEE WHO HE IS!

శేషాద్రి : రండి రామారావుగారూ! కూర్చోండి!	Please come in Mr. Ramarao. Be seated!
రామారావు : మీ ఇల్లు చాలా బాగుందండీ! అద్దె ఎంత?	Your house is very nice, Sir! What is the rent?
శేషాద్రి : అద్దె ఇల్లు కాదండీ! సొంత ఇల్లే!	This is not a rented house. It's my own house.
రామారావు : అందుకే ఇంత బాగుంది.	That's why it is so nice.
శేషాద్రి : శారదా! ఇలారా! చూడు వీరు ఎవరో?	Sarada! Come here. See who he is.

శారద :	ఓ! రామారావుగారు కదూ! నమస్కారమండీ! ఇంట్లో అందరూ బాగున్నారా?	Oh! Mr. Ramarao! *Namaskā-ram.* Is everybody at home fine.
రామారావు :	ఆ! మీ పాప ఏది?	Yes. Where is your child?
శారద :	గదిలో ఉంది. పాపా ఇలారా!	She is in the room. *Papa!* Come here.
శేషాద్రి :	శారదా! వారికి కాఫీ ఇవ్వు.	Sarada! Give him coffee.
శారద :	ముందీ బిస్కెట్లు తీసుకోండి.	Please have this biscuits first.
రామారావు :	ఏం పాపా! నీ పేరేమిటి?	*Papa!* What is your name?
శేషాద్రి :	మామయ్యగారికి నీ పేరేమిటో చెప్పు!	Tell uncle what your name is.
పాప :	లత.	Lata.
రామా :	నువ్వు మంచిపాపవి. కొంచెం దగ్గరికి రామ్మా! ఇక్కడికి రా! ఈ చాక్లెట్లు తీసుకో! నా దగ్గర కూర్చో. ఈ పెట్టెలో ఏముందో చూడు.	You are a nice child. Come closer. Come here. Take this chocolates. Sit beside me. See what is in this packet.
శేషాద్రి :	వెళ్ళమ్మా! మామయ్యగారి దగ్గరికి వెళ్ళు.	Go dear! Go to uncle.
రామా :	లతా! ఈ బొమ్మ చూడు! బాగుందా?	Lata! Look at this doll. Is it fine?
లత :	చాలా బాగుంది. ఇది ఎవరికి?	It is very fine. For whom is this?

రామా :	నీకే! తీసుకో! ఇదుగో, ఈ బిస్కెట్టు కూడా నీకే! తిను.	It is for you! Take it. This biscuit is also for you. eat it.
పాప :	నాకు బిస్కెట్టు ఒద్దు. బొమ్మ కావాలి. బిస్కెట్టు మీరే తినండి!	I want the doll, but not the biscuit. You please have the biscuit.
రామా :	నీకు బిస్కెట్టు ఎందుకొద్దు?	Why don't you have the biscuit?
పాప :	నాకు ఇప్పుడు ఆకలి లేదు, అందుకు.	I am not hungry now.
శారద :	కాఫీ తీసుకోండి.	Please take this coffee.
రామా :	నాకు ఇంత కాఫీ వద్దు. కొంచెం తియ్యండి. పంచదార కొంచెం కావాలి. అంతవెయ్యకండి. కొంచెం చాలు.	I don't want this much coffee. Please take out (reduce) a little. I want some sugar. Please don't put that much. A little is enough.
శేషాద్రి :	మీ రవి అడ్రసు చెప్పండి. శారదా! డైరీలో రవి అడ్రసు రాయి!	Please tell me your Ravi's address. Sarada! write Ravi's address in the diary.
శారద :	ఏదీ మీ డైరీ? ఇక్కడ లేదు.	Where is your diary? It is not here.
శేషాద్రి :	సొరుగులో ఉందేమో చూడు.	See if it is in the drawer.
శారద :	ఉంది. చెప్పండి రామారావుగారూ!	Yes, it is. Mr. Ramarao, Tell me.
రామా :	28, పోలీసు స్టేషను వీధి, కొత్తపేట, గుంటూరు.	28, Police station street, Kottapeta, Guntur.
శేషాద్రి :	శారదా! ఆ అడ్రసు కింద గీతగియ్యి. లక్ష్మీ! ఇక్కణ్ణించి కాఫీ కప్పు తియ్యి. ఆ బల్లమీద పెట్టు.	Sarada! Please underline that address. Lakshmi! Take away this coffee cup. Keep it on that table.

శారద :	లక్ష్మీ! ఎక్కడున్నావు. తొందరగా రా! ఇప్పుడు పూలు కొయ్యకు. ముందు గులాబీ మొక్కలకు నీళ్లు పొయ్యి. తర్వాత పూలు కొయ్యి.	Lakshmi! Where are you? Come quikly. Don't pluck the flowers now. Water that rose plants first. After that, you pluck the flowers.
పాప :	ఆరున్నరకు నాటకం ఉంది కదా, నాన్నగారూ! బయల్దేరండి.	You know there is a play at 6.30, father! Let's start.
శేషాద్రి :	తొందర ఎందుకు? ఇప్పుడు ఐదున్నరే! శారదా! నువ్వు గూడా బయల్దేరు! రామారావుగారూ! మీరు కూడా రండి; మంచి నాటకం. 'కన్యాశుల్కం'.	Why, such a hurry? It's only 5.30 now. Sarada! You also start. Mr. Ramarao! Please join us. It's a good play. *Kanyāsulkam.*

DRILLS

a. Repetition drill.

చూడు వీరెవరో!	సొరుగులో ఉందేమో చూడు. ఇదుగో
ఈ పెట్టెలో ఏముందో చూడు!	ఈ బిస్కెట్టు నీకే!
జేబులో ఏముందో తియ్యి!	నాకు ఇప్పుడు ఆకలి లేదు.
పెట్టెలో ఉందేమో చూడు.	మొక్కలకు నీళ్లుపొయ్యి.

b. Substitution drill

Model (i)

ఈ పెట్టెలో ఏముందో చూడు.
గది
ఈ గదిలో ఏముందో చూడు.
జేబు
ఇల్లు
సంచీ

Model (iii)

ఈ బిస్కెట్టు కూడా నీకే!
రవి
ఈ బిస్కెట్టు కూడా రవికే!
సుగుణ
గౌరి
విజయ

Model (ii)

చూడు, వీరు ఎవరో!
వారు
చూడు, వారు ఎవరో!
ఆమె
ఆయన
వాళ్లు

Model (iv)

ఇంత టీ అక్కర్లేదు; కొంచెం తియ్యండి.
పంచదార
ఇంత పంచదార అక్కర్లేదు; కొంచెం తియ్యండి.
కాఫీ
ఉప్మా
బోర్నవీటా

c. Expansion drill

Model (i) నీ పేరు చెప్పు. (రవి)
రవికి నీ పేరు చెప్పు.

1. మీ నాన్నగారి పేరు చెప్పండి. (నేను)
2. మీ ఊరి పేరు చెప్పు. (శర్మగారు)
3. నీ పుస్తకం పేరు చెప్పు. (అతను)

Model (ii) రవీ పూలు కొయ్యి.
రవీ! తొందరగా పూలు కొయ్యి.

1. శర్మా! ఇలా రా!
2. పాపా! ఇంటికి వెళ్ళమ్మ!
3. ఈ పుస్తకం చదవండి.

Model (iii) నీ పుస్తకం ఇవ్వు. (రవి)
రవికి నీ పుస్తకం ఇవ్వు.

1. పది రూపాయలు ఇవ్వండి. (ఆయన)
2. టీ ఇవ్వు. (మేం)
3. రవి గడియారం ఇవ్వు. (శర్మ)

Model (iv) పాపా! నీ పేరేమిటి?
ఏం పాపా! నీ పేరేమిటి?

1. రవీ! బాగున్నావా?
2. శర్మా! ఇతనెవరు?
3. సుగుణా! ఇక్కణ్ణించి మీ ఇల్లు ఎంత దూరం?

d. Response drill

Model (i)

ఈ బొమ్మ ఎవరికి? (నేను)
నాకు. ఈ బొమ్మ నాకు.

1. ఈ పుస్తకం ఎవరికి? (మనం)
2. ఆ కలం ఎవరికి? (రవి)
3. ఈ కాఫీ ఎవరికి? (నువ్వు)

Model (ii)

శారదా! చూడు, వీరు ఎవరో! (శర్మగారు)
ఓ! వీరు శర్మగారు కదూ!

1. సుశీలా! చూడు, ఇదేమిటో! (కొత్త కలం)
2. రవీ! చెప్పు, ఇతనెవరో! (గోపి)
3. గోపి! చూడు, ఇప్పుడు టైం ఎంతో! (ఆరున్నర)

Model (iii) చూడండి, ఈ గడియారం ఎంత బాగున్నదో! (కొత్త)
ఇది కొత్త గడియారం కదూ! అందుకే అంత బాగున్నది.

1. చూడండి, ఈ ఇల్లు ఎంత బాగుందో! (సొంత)
2. చూడండి, సంచీ ఎంత బాగుందో! (కొత్త)
3. చూడండి, ఈ పువ్వు ఎంత బాగున్నదో! (గులాబీ)

e. Transformation drill

Model (i)

రవీ! తొందరగా బయల్దేరు.
రవిగారూ! తొందరగా బయల్దేరండి.

1. సుగుణా! మొక్కలకు నీళ్ళుపొయ్యి.
2. సుశీలా! పూలు కొయ్యి.
3. ఈ పుస్తకంలో నా పేరు రాయి.
4. ఆ కప్పు బల్లమీద పెట్టు

Model (ii)

రవీ! ఈ బిస్కెట్టు తిను.
A. రవీ! ఈ బిస్కెట్టు తినకు.1.
B. రవిగారూ! ఈ బిస్కెట్టు తినండి.

1. సుగుణా! మొక్కలకు నీళ్లుపొయ్యి.
2. సుశీలా! పూలు కొయ్యి.
3. ఈ కాయితం మీద గీతలు గియ్యి.

Model (iii)

వీరెవరో చూడు.

చూడు, వీరెవరో!

1. రవి ఎక్కడున్నాడో చూడండి.
2. నీ పేరేమిటో చెప్పు.
3. నా పుస్తకం ఎక్కడుందో వెతుకు.

Model (iv)

నా పుస్తకం ఎక్కడుందో చూడు.(బల్లమీద)

నా పుస్తకం బల్లమీద ఉందేమో చూడు.

1. సుశీలా! గడియారం ఎక్కడుందో వెతుకు. (సొరుగులో)
2. రవి ఎక్కడున్నాడో చూడు. (గదిలో)
3. కలాలు ఎక్కడున్నాయో చూడు. (సంచీలో)

EXERCISES

a. Change the following sentences as shown in the model.

Model (i)

ఈ పుస్తకం ఎక్కడున్నది?

అ. చూడు, ఈ పుస్తకం ఎక్కడున్నదో!

ఆ. చూడండి, ఈ పుస్తకం ఎక్కడున్నదో!

1. నా కొత్త గడియారం ఎవరి దగ్గరున్నది?
2. రవి గదిలో ఎవరున్నారు?
3. మాష్టారుగారు ఎక్కడున్నారు?
4. ఆయన ఎవరు?

Model (ii)

చూడు, ఈ ఇల్లు ఎంత బాగున్నదో! (సొంత)

ఇది సొంత ఇల్లు కదూ! అందుకే ఇంత బాగున్నది.

1. చూడు ఈ పుస్తకం ఎంత బాగున్నదో! (కొత్త)
2. చూడు, ఈ బస్సు ఎంత బాగున్నదో! (ఎక్స్‌ప్రెస్)
3. చూడు ఈ సినిమా ఎంత బాగున్నదో! (పాత)

b. Give your responses as shown in the model.

Model (i)

పుస్తకం ఎక్కడున్నదో! (సంచీలో)

సంచిలో ఉన్నదేమో చూడు.

1. కలాలు ఎక్కడున్నాయో! (సొరుగులో)
2. పిల్లలు ఎక్కడున్నారో! (ఇంట్లో)
3. కుర్చీ ఎక్కడున్నదో! (గదిలో)

c. Change the honorific forms into non-honorific and non-honorific into honorific in the following sentences.

1. రవీ! ఈ పుస్తకం శర్మకు ఇవ్వు.
2. సుగుణా! మొక్కలకు నీళ్ళు పొయ్యకు.
3. ఈ కాయితం మీద గీతలు గియ్యండి.
4. ఇక్కడ మీ పేరు రాయండి.

d. Rewrite the following sentences as directed.

1. మీరు తొందరగా ఇంటికి వెళ్లండి. (negative)
2. రవికి ఈ పుస్తకం ఇవ్వు. (honorific)
3. మీరు ఫాను వెయ్యండి. (negative)
4. కమలా! ఈ పుస్తకం అక్కడ పెట్టు. (negative)
5. సరళా! ఆ పుస్తకం తీస్కో. (negative)
6. పూలు కొయ్యకు (honorific)
7. రేపు మా ఇంటికి రా. (negative honorific)
8. ఈ గదిలో కూర్చోకండి. (affirmative)

e. Match the following.

A	B	
1. మీరు కిటికీ	కొయ్యి	( )
2. నువ్వు ఆ ఫాను	వెయ్యి	( )
3. ఈ కప్పులో నీళ్లు	పెట్టు	( )
4. గులాబీ పువ్వు	ముయ్యండి	( )
5. ఆ పుస్తకం ఇక్కడ	పొయ్యి	( )

f. Produce atleast 16 sentences from the following table taking one word from each column.

నువ్వు మీరు	రవికి కమలకు	ఇప్పుడు రేపు	నీ మీ	పేరు పుస్తకం సంచీ	చెప్పు చెప్పండి ఇవ్వు ఇవ్వండి

g. Produce atleast 6 sentences from the following table.

సుగుణ కలం పుస్తకం రవి	ఎక్కడ గదిలో	ఉందేమో ఉందో ఉన్నాడేమో ఉన్నాడో	చూడు

VOCABULARY

అద్దె	'rent (n. & adj.)'
అందుకు	that is why; for that reason
ఓ!	Oh! (interj.)
బిస్కెట్టు	biscuit
మామయ్య	meternal uncle
తిను	eat
ఆకలి	hunger (n)
వద్దు	a variant of ఒద్దు oddu (L.16)
అడ్రసు	address (n)
డైరీ	diary
రాయి	write
సొరుగు	drawer of a table or box
పోలీసుస్టేషను	Police station
వీధి	street
పేట	a suburb or division of a big town/city
గీత	line
గియ్యి	draw a line/picture
కొయ్యి	cut; pluck (v)
మొక్క	plant (n)
పొయ్యి	pour (v)
బయల్దేరు	go out; come out; set out; start (a journey)
తొందర	hurry (n); quickness
జేబు	pocket (n)

GRAMMAR NOTES

19.1. In this lesson the following compound sentence patterns are introduced.

ఈ పెట్టెలో ఏముందో చూడు. *ī peṭṭelō ēmuMdō cūḍu.*	'See what is in this box.'
వారు ఎవరో చూడు. *vāru evarō cūḍu.*	'See who he is.'
నీ పేరేమిటో చెప్పు. *nī pērēmiṭō ceppu.*	'Tell what is your name.'
డైరీ సొరుగులో ఉందేమో చూడు *ḍairī sorugulō uMdēmō cūḍu.*	'See if the diary is in the drawer.'

19.1.1. Recall the use of the dubitative marker –ఓ *-ō* (15.1.1)and the dubitative particle –ఏమో *-ēmō* (15.1.2) in sentences like

అది ఎక్కడుందో!	'It is not known where it is!'
adi ekkaḍuMdō!	
అతను ఎవరో!	'It is not known who he is!'
atanu evarō!	
అది అక్కడ ఉందేమో!	'It might be there.'
adi akkaḍa uMdēmō!	

The above compound sentences (15.1) are the combinations of two simple sentences - one with a dubitative element and the other an imperative sentences. Here the dubitative marker –ఓ *-ō* and the dubitative particle –ఏమో *-ēmō* are functioning as conjunctions.

ఈ పెట్టెలో ఏముంది –ఓ –చూడు	→	ఈ పెట్టెలో ఏముందో చూడు.
ī peṭṭelō ēmuMdi -ō -cūḍu	→	*ī peṭṭelō ēmundō cūḍu.*
నీ పేరేమిటి –ఓ –చెప్పు	→	నీ పేరేమిటో చెప్పు.
nī pērēmiṭi -ō -ceppu	→	*nī pērēmiṭō ceppu.*
డైరీ సొరుగులో ఉంది –ఏమో –చూడు	→	డైరీ సొరుగులో ఉందేమో చూడు.
ḍairī sorugulō uMdi -ēmō -cūḍu	→	*ḍairī sorugulō uMdēmō cūḍu.*

Notice that the dubitative elements which are functioning as conjunctions are added to the sentence which is not imperative one. In other words, they are added to the interrogative sentence and the declarative sentence. The structure is as follows.

[(Interrogative sentence + *ō*)	+	Imperative sentence]
[(Declarative sentence + ఏమో)	+	Imperative sentence]

19.1.2. A change in the order of the constituent sentences of the above mentioned compound sentences is also possible as shown below.

ఈ పెట్టెలో ఏముందో చూడు.	→	చూడు ఈ పెట్టెలో ఏముందో!
ī peṭṭelō ēmuMdō cūḍu.	→	*cūḍu ī peṭṭelō ēmuMdō.*

వారు ఎవరో చూడు.	→	చూడు వారు ఎవరో!
vāru evarō cūḍu.	→	*cūḍu vāru evarō.*
నీ పేరేమిటో చెప్పు.	→	చెప్పు నీ పేరేమిటో!
nī pērēmiṭō ceppu.	→	*ceppu nī pērēmiṭō.*
సొరుగులో ఉందేమో చూడు.	→	చూడు సొరుగులో ఉందేమో!
sorugulō uMdemō cūḍu.	→	*cūḍu* sorugul*ō uMdemō!*

Notice from the above that the imperative sentences can occur as the constituent sentence 1 or 2.

19.1.3. It can be seen from the above compound sentences that the dubitative elements functioning as conjnuctions express 'unknownness'. When the speaker says చూడు వీరెవరో! *cūḍu vīrevarō* 'See who he is.' the speaker does not know or pretends that he or she does not know who he is and is asking the listener to see and inform the speaker who he is. Hence the use of the verbs denoting 'inference' or 'information' or 'realizartion' such as tell, find out, see, take out etc. in the imperative sentence.

19.2. In this lesson some more verbal bases including some ఇ *i* ending ones (8.3.1) are introduced in their imperative forms. (8.2.1)

Imp.non-hon-sg.	Imp.pl.& hon. sg.	Imp.neg. non-hon.sg.	Imp. neg. pl. & hon. sg.	Root meaning
తిను	తినండి	తినకు	తినకండి	'to eat'
tinu	*tinaMḍi*	*tinaku*	*tinakaMḍi*	
బయల్దేరు	బయల్దేరండి	బయల్దేరకు	బయల్దేరకండి	'to set off; to start
bayaldēru	*bayaldēraMḍi*	*bayaldēraku*	*bayaldērakaMḍi*	(a journey)'
పెట్టు	పెట్టండి	పెట్టకు	పెట్టకండి	'to put'
peṭṭu	*peṭṭaMḍi*	*peṭṭaku*	*peṭṭakaMḍi*	
గియ్యి	గియ్యండి	గియ్యకు	గియ్యకండి	'to draw (a line
giyyi	*giyyaMḍi*	*giyyaku*	*giyyakaMḍi*	or picture)'
రాయి	రాయండి	రాయకు	రాయకండి	'to write'
rāyi	*rāyaMḍi*	*rāyaku*	*rāyakaMḍi*	

పొయ్యి	పొయ్యండి	పొయ్యకు	పొయ్యకండి	'to pour'
poyyi	*poyyaMḍi*	*poyyaku*	*poyyakaMḍi*	
కొయ్యి	కొయ్యండి	కొయ్యకు	కొయ్యకండి	'to cut; to pluck
koyyi	*koyyaMḍi*	*koyyaku*	*koykaMḍi*	(flowers/leaves etc.)'

19.3. The emphatic marker –ఏ *-ē* (3.3), when added to a word, expresses a stress on italics word which may be equated with *'only'* in English.

ఇప్పుడు ఐదున్నర. 'Now it is 5.30.'
ippuḍu aidunnara.
ఇప్పుడు ఐదున్నరే! 'Now it is 5.30 only.'
ippuḍu aidunnarē
రమ అక్కడ ఉంది. 'Rama is there.'
rama akkaḍa uMdi.
రమే అక్కడ ఉంది. 'Rama only is there.'
ramē akkaḍa uMdi.
రమ అక్కడే ఉంది. 'Rama is there only.'
rama akkaḍē uMdi

19.4. The adverb తొందరగా *toMdaragā* 'quickly' is formed by adding the adverbial marker –గా *-gā* (16.6) to the abstract noun. But the noun తొందర *toMdara* has two meanings 'hurry' and 'quickness'.

19.5. Notice the following functions of the dative case suffix.

19.5.1. It is the benefactive function (13.2.1) of the dative case suffix in the sentence

మొక్కలకు నీళ్ళు పొయ్యి. 'Water the plants.'
mokkalaku (plants-to) nīḷḷu (water) poyyi (pour!)

Here the noun మొక్కలు *mokkalu* 'plants' is the recipient (of water). Recall that the dative case suffix is added to the noun denoting recipient (13.2.1.)

19.5.2. In the sentence ఆయనకు నీ పేరు చెప్పు. *āyanaku nī pēru ceppu* 'Tell him your name'. ఆయన *āyana* is also the recipient - recipient of information and hence the dative case suffix. (13.2.1)

19.5.3. In the following sentences the function of the dative case suffix is 'purposive' (see 14.1.1. and 17.10).

ఈ బిస్కెట్టు రవికి. 'This biscuit is for Ravi.'
ī biskeṭṭu raviki.

ఇది ఎవరికి? 'Whom is this for?'
īdi evariki?

Notice that these are verbless sentences.

19.5.4. Recall the function of the dative case suffix in expressing the possession of feelings, desires, habits and experiences as mentioned in 17.8. The following sentence is another instance of the same. (cf. 14.1.3)

నాకు ఆకలి లేదు. 'I am not hungry.'
nāku ākali lēdu.

to me hunger is not (there)

19.5.5. The function of the dative case suffix in the following sentence is locative i.e., location (in time). (15.6.1)

ఆరున్నరకు నాటకం ఉంది. 'There is drama at 6-30.'
ārunnaraku nāṭakaM uMdi.

19.6. Recall that the dative case suffix is added to the noun functioning as <u>destination</u> (15.6.2.). But if the noun functioning as destination is not a <u>place noun</u> such as <u>house</u>, <u>school</u>, <u>garden</u>, <u>village</u>, office and the like, the dative case suffix -కు/-కి *-ku/-ki* cannot be added to the noun directly. Instead, దగ్గరి *daggari* dative case suffix is added. దగ్గరి *daggari* is the oblique base of దగ్గర *daggara.*

రవి దగ్గరికి వెళ్ళు.	*ravi daggariki veḷḷu.*	'Go to Ravi.'
నా దగ్గరికి రా!	*nā daggariki rā!*	'Come to me.'
ఆ చెట్టు దగ్గరికి పో!	*ā ceṭṭu daggariki pō!*	'Go to that tree.'

In the above examples, the nouns రవి *ravi* నేను *nēnu* and ఆ చెట్టు *ā ceṭṭu* are functioning as destinations. As such, they need the dative case suffix. But they are not place nouns. Hence దగ్గరి *daggari* is added to them before the dative case suffix is added. (దగ్గరి *daggari* is added to the oblique base. Hence దగ్గరి *daggari.*)

19.6.1. Notice the following sentences.

స్కూలు దగ్గరికి వెళ్లు. *skūlu daggariki veḷḷu.*	'Go near the school.'
స్కూలుకు వెళ్లు. *skūluku veḷḷu.*	'Go to the school.'

When the destination noun is a place noun (స్కూలు *skūlu* in the above example), it can be used with or without దగ్గరి *daggari.* Here దగ్గరి *daggari* retains its meaning 'near'. But when it is added to a non-place noun such as persons, things etc. it loses its meaning 'near' and supports the dative case suffix in its destinative function, denoting destination.

UNIT IV

Lesson 20

నేను సినిమాకు వెళ్లాలి	I HAVE TO GO TO A MOVIE
గోపి : రవీ! నువ్వు నాకొక సహాయం చెయ్యాలి	Ravi! You should do me a favour.
రవి : ఏమిటి?	What is it?
గోపి : ఏమీలేదు. గాయత్రీ టాకీసులో తెలుగు సినిమా ఉంది.	There is Telugu film in Gayatri talkies.
రవి : అయితే ఏమిటి?	What about, then?
గోపి : ఆ సినిమాకు పోవాలి.	I have to go to that cinema.
రవి : పో!	Go then!

గోపి :	నువ్వు కూడా నాతో రావాలి.	You should also come with me.
రవి :	నేనెందుకు?	Why should I?
గోపి :	ఎందుకేమిటి? సినిమాకు.	To see the cinema.
రవి :	ఇప్పుడు నాకు పని ఉంది.	I have work.
గోపి :	ఏం పని?	What work?
రవి :	మాష్టారుగారితో మాట్లాడాలి. ఒక పుస్తకం తీసుకోవాలి.	I have to speak with the teacher. I have to take a book (from him).
గోపి :	రేపు మాట్లాడు. పుస్తకం రేపు తీసుకో.	Talk tomorrow. Take the book tomorrow.
రవి :	ఇంకా వేరే పనులు కూడా ఉన్నాయి. రమ ఇంటికి వెళ్లాలి; వాళ్ళ నాన్న గారిని చూడాలి. ఆయనతో మాట్లాడాలి. రమ తమ్ముణ్ణి కూడా చూడాలి.	There are some more things to do. I have to go Rama's house. I have to see her father. I have to talk to him. I have also to see Rama's brother.
గోపి :	వాళ్ళను రేపు చూడు. ఆ పనులు రేపు చెయ్యి.	See them tomorrow. Do all those things tomorrow.
రవి :	ఇవ్వేళే చెయ్యాలి. సినిమాకు నువ్వు వెళ్లు. నేను వాళ్ల కుక్కను ఇక్కడికి తీసుకురావాలి.	I have to do them today itself. You go to the cinema. I have to bring their dog here.
గోపి :	నా దగ్గర డబ్బులు లేవు.	I don't have money.

రవి :	అదా విషయం? నా దగ్గర ఉన్నాయి. తీసుకో!	Oh! Is that the matter? I have money. Take it.
గోపి :	నువ్వు గూడా రా, పరవాలేదు.	You also come with me.
రవి :	నాకు వీలు లేదు; నువ్వు వెళ్లు.	It's not possible to me. You can go.
గోపి :	ముందు మెస్సుకు పద. అన్నం తినాలి కదా!	First let's go to the mess. We have to eat food. Haven't we?
శర్మ :	నారాయణా! ఈ కంచం బాగాలేదు. మళ్ళీ కడుగు.	Narayana! This plate is not clean. Wash it again.
రతిరామ్ :	ఏమిటి నారాయణా! నాకు మూడు చపాతీలేనా!	What Narayana! Only three chapathies for me?
నారా :	ఇవ్వాళ చపాతీలు కొంచెమే ఉన్నాయండీ.	Today we have only few chapathies, sir.
రతి :	అదినాకు అనవసరం. నాకు రోజుకు కనీసం పది చపాతీలు కావాలి; తీసుకురా!	I am not concerned with that. I need at least ten chapaties a day. Bring them.
నారా :	అయితే మెస్సు సెక్రెటరీని అడగండి.	Then, ask the mess secretary.
రతి :	మెహకార్ సింగ్! నీకు మూడు చపాతీలు చాలా?	Mehakar singh! Will three chapathies be sufficient for you?
మెహ :	నన్ను ఏమీ అడగకు. అడుగో మెస్సు సెక్రెటరీ. ఆయనను అడుగు.	Don't ask me anything. There is the secretary. Ask him.

నందకుమార్ : ఊర్కో, రతిరామ్!	Ratiram, be quiet.
శర్మ : రతిరామ్! ఒక పనిచెయ్యి. నా చపాతీలు తీసుకో!	Ratiram! Do one thing. You take my chapathies.
రతి : నీ చపాతీలు ఒకటి కూడా నాకు అక్కర్లేదు.	I don't need any of your chapaties.
శర్మ : అయితే పో, సెక్రెటరీనే అడుగు.	Then, go and ask the secretary only.
రతి : ఆ! నారాయణా! మూడు చపాతీలు అయితే నాకు అక్కర్లేదు. తీసుకోపో!	Yes (I will). Narayana! I don't want if it is three chapathies. Take them away!

DRILLS

a. Repetition drill

నువ్వు రేపు సాయంత్రం మా ఇంటికి రావాలి.
అక్కడ మా నాన్నగారితో మాట్లాడాలి.
మనం బాగా పనిచెయ్యాలి.
నువ్వు కాఫీ తీసుకోవాలి.

ఏమీ అడగకు. ఏమీ మాట్లాడకు ఆ కంచం బాగానే ఉంది.

శర్మ : రవీ! సినిమాకు రా!
రవి : నాకు పని ఉంది.
శర్మ : పరవాలేదు, రా!
రవి : నాకు వీలులేదు; నువ్వు వెళ్లు!

కమల : సుగుణా! మొక్కలకు నీళ్లుపొయ్యి.
సుగుణ : నేను పాఠం రాయాలి.
కమల : పరవాలేదు; ముందు మొక్కలకు నీళ్లు పొయ్యి. తర్వాత పాఠం రాయి.
సుగుణ : నాకు వీలు లేదు; నువ్వే మొక్కలకు నీళ్లు పొయ్యి.

మూడు రూపాయలు అయితే నాకు అక్కర్లేదు/ఒద్దు.
నాకు నీ పుస్తకం ఒకటి కూడా అక్కర్లేదు.
రవికి రోజుకు కనీసం పది పూరీలు కావాలి.
రవిని చూడు. శర్మను తీసుకురా!
పిల్లిని చూడు. కుక్కను తీసుకురా!
సినిమా చూడు. కలం తీసుకురా!

b. Expansion drill

Model (i)

A. నాకు పది రూపాయలు కావాలి.

B. నాకు కనీసం పదిరూపాయలు కావాలి.

1. రవికి నాలుగు చపాతీలు కావాలి.
2. సుగుణకు నాలుగు కప్పులు కాఫీ కావాలి.
3. అతనికి పది కాయితాలు కావాలి.

Model (ii)

నన్ను అడగకు.

నన్ను ఏమీ అడగకు.

1. రవిని అడగకు.
2. సుశీలకు చెప్పకు.
3. నాతో మాట్లాడకు.

Model (iii) నాకు నీ పుస్తకం అక్కర్లేదు.

నాకు నీ పుస్తకం ఒకటి కూడా అక్కర్లేదు.

1. గోపికి నా చపాతీ అక్కర్లేదు
2. సుగుణకు మీ బొమ్మ అక్కర్లేదు.
3. బాషాకు నీ బంతి అక్కర్లేదు.
4. అతనికి నీ కలం అక్కర్లేదు.

Model (iv) నాకు పదిరూపాయలు కావాలి. (రోజుకు)

నాకు రోజుకు కనీసం పదిరూపాయలు కావాలి.

1. రవికి వందరూపాయలు కావాలి. (5 రోజులకు)
2. మాకు నాలుగు కిలోలు పంచదార కావాలి.
3. అతనికి ఇరవై కాయితాలు కావాలి. (రోజుకు)

c. Substitution drill

Model (i) ఏమీ చెప్పకు.

ఇవ్వు

ఏమీ ఇవ్వకు

మాట్లాడు

తిను

చెయ్యి

Model (ii) సెక్రటరీని అడుగు

గోపి

గోపిని అడుగు

హరి

గిరి

గౌరి

Model (iii) నేను శర్మను చూడాలి. (అడుగు)

నేను శర్మను అడగాలి.

1. సుగుణ కలం కొనాలి. (వెతుకు)
2. విజయ తలుపు తియ్యాలి. (వెయ్యి)
3. నువ్వు ఈ పుస్తకం తీసుకోవాలి. (తీసుకుపో)
4. నువ్వు ఇక్కడ కూర్చోవాలి. (నిల్చో)

Model (iv) నా దగ్గర డబ్బులు లేవు.
నువ్వు
నీ దగ్గర డబ్బులు లేవు.
అతను
వాడు
ఆమె
లతగారు

Model (v) విజయను చూడు.
సుగుణ
సుగుణను చూడు
ఆయన
ఆమె
కుక్క

Model (vi) మా తమ్ముణ్ణి చూడండి
వాడు
మా వాణ్ణి చూడండి.
రాముడు
మనవడు
వాళ్లు

Model (vii) వేణు రవితో మాట్లాడాలి.
వాళ్లు
వేణు వాళ్లతో మాట్లాడాలి.
అతను
నువ్వు
నేను
వాడు

Model (viii) నా దగ్గర డబ్బులు లేవు.
నువ్వు
నీ దగ్గర డబ్బులు లేవు.
అతను
వాడు
ఆమె

Model (ix) మెస్సుకు పద!
ఇల్లు
ఇంటికి పద!
స్కూలు
ఊరు
పోస్టాఫీసు

Model (x) నువ్వు ఈ బొమ్మ చూడు! (పిల్లి)
నువ్వు ఈ పిల్లిని చూడు.

1. సుశీలా! ఆ కలం తీసుకురా! (కుక్క)
2. సుగుణగారూ! కుర్చీ తీసుకుపోండి. (పాప)
3. శ్యామలగారూ! మీరు మా ఇల్లు చూడాలి. (అమ్మ)

d. Response drill

Model (i) నీకు రోజుకు ఎన్ని చపాతీలు కావాలి? (ఎనిమిది)
నాకు కనీసం రోజుకు ఎనిమిది చపాతీలు కావాలి.

1. నీకు నెలకు ఎన్ని రూపాయలు కావాలి? (వంద)
2. నీకు గంటకు ఎన్ని ఇడ్లీలు కావాలి? (రెండు)
3. నీకు ఎన్ని కాయితాలు కావాలి? (అరవై)

Model (ii) నీకు రెండు చపాతీలు చాలా?
రెండు చపాతీలు అయితే నాకు అక్కర్లేదు.

1. నీకు మూడు రూపాయలు చాలా?
2. నీకు నాలుగు బొమ్మలు చాలా?
3. రవికి ఇరవై కాయితాలు చాలా?

Model (iii) రవీ! నువ్వీపని చెయ్యాలి. (గుంటూరు – వెళ్లు)
నాకు వీలులేదు; నేను గుంటూరు వెళ్లాలి.

1. సుగుణా! నువ్వు సాయంత్రం మా ఇంటికి రావాలి. (కొత్తపుస్తకం–చదువు)
2. రవీ! నువ్వు నాతోరావాలి. (ఉత్తరం – రాయి)
3. ఏమండీ, మీరు ఇక్కడ ఒక గంట కూర్చోవాలి. (సినిమాకు – పో)

Model (iv) నీకు నా పుస్తకాలు కావాలా?
నాకు నీ పుస్తకం ఒకటి కూడా అక్కర్లేదు.

1. శర్మకు సరళ పుస్తకం కావాలా?
2. మీకు మా బొమ్మలు కావాలా?
3. మనకు వాళ్ల కలాలు కావాలా?

e. Transformation dril

Model (i) రవీ! నువ్వు నాతో రా!
రవీ! నువ్వు నాతో రావాలి.

1. గోపీ! నువ్వు రవితో మాట్లాడు.
2 మీరు ఈ పుస్తకం మా ఇంటికి తీసుకురాండి.
3 మీరు శర్మను మీ ఇంటికి తీసుకుపోండి.

EXERCISES

a. Fill up the blanks with the correct case forms of the cue words given in the parentheses**.**

1. ఆ పుస్తకం ..... (నేను) అనవసరం.
2. ..... (నేను) ..... (రోజు) పది రూపాయలు కావాలి.
3. మీరు కొంచెం ..... (పక్క) జరగండి.
4. ..... (నేను) ఏమి అడగకండి.
5. ..... (రవి) మాట్లాడండి.
6. ..... (రవి) పదిరూపాయలు అడుగు.

b. Fill up the blanks with suitable suffixes given in the parentheses.

1. నేను రవి ..... మాట్లాడాలి. (తో, కి)
2. రామారావు! నువ్వు హరి ..... పది రూపాయలు ఇవ్వాలి. (ని, కి)
3. సుబ్బారావు! నువ్వు నా ..... గుంటూరు రావాలి. (తో, కు)
4. హరీ! రవి ..... నీ పేరు చెప్పు (కి, ని)
5. గిరిజా! నువ్వు కమల ..... ఇంటికి వెళ్లు. (కి, తో)

c. Change the following as shown in the model.

Model (i) రామారావుగారూ! మీరు ఈ పుస్తకం చదవండి.
రామారావుగారూ! మీరు ఈ పుస్తకం చదవాలండీ.

1. జాన్‌గారూ! మీరు మాష్టరుగారితో మాట్లాడండి!
2. కమలగారూ! మీరు రేపు సరళ గదికి రాండి!
3. సుశీలగారూ! మీరు ఈ మందు తీసుకోండి!

Model (ii) రామారావు! నువ్వు ఈ పుస్తకం చదువు.
రామారావు! నువ్వు ఈ పుస్తకం చదవాలి.

1. జాన్! నువ్వు మాష్టరుగారితో మాట్లాడు!
2. కమలా! నువ్వు రేపు సరళ గదికి రా!
3. సుశీలా! నువ్వు ఈ మందు తీసుకో!

Model (iii) గోపాలరావు! నువ్వు ఇవ్వేళ మా ఇంటికి రావాలి. (రవి దగ్గర–వెళ్లు)
నేను రవి దగ్గరికి వెళ్లాలి. నాకు వీలులేదు.

1. కమలా! నువ్వు చపాతీలు చెయ్యాలి. (పుస్తకం – చదువు)
2. రతిరామ్! నువ్వు ఈ పని చెయ్యాలి. (మా ఊరు – వెళ్లు)
3. గోపాలరావు! ఈ పుస్తకం చదువు. (సినిమా – వెళ్లు)

d. Answer the follwing questions as shown in the models.

Model (i)

నీకు ఆరు రూపాయలు చాలా?
నాకు ఆరు రూపాయలు అయితే అక్కర్లేదు.

1. శర్మకు మూడు ఇడ్లీలు చాలా?
2. సుగుణకు కిలో పంచదార చాలా?
3. నీకు అర కప్పు టీ చాలా?

Model (ii)

నీకు నా కలాలు కావాలా?
నాకు నీ కలాలు ఒక్కటి కూడా అక్కర్లేదు.

1. శర్మకు వాళ్ల కాయితాలు కావాలా?
2. సుశీలకు నా పుస్తకాలు కావాలా?
3. మీకు శర్మ బొమ్మలు కావాలా?

VOCABULARY

సినిమా	cinema
సహాయం	help (n)
చెయ్యి	do (v)
పో	go (v)
–తో	with
మాట్లాడు	talk (v)
వేరే	other
డబ్బులు	money
విషయం	matter
వీలు	possibility; convenience
మెస్సు	mess
పద	come on; let's go!
అన్నం	food; cooked rice.
కంచం	plate used to eat food
కడుగు	wash (v)
చపాతీ	*chapātī*; a pan-cake made of wheat flour
అనవసరం	not necessary
కనీసం	at least
సెక్రెటరీ	secretary
అడుగు	ask
నన్ను	me (accusative form of నేను *nēnu*)
ఊర్కో	keep quiet
తీసుకుపో	take away

GRAMMAR NOTES

20.1. In this lesson the obligatory form of the verb is introduced –ఆలి/–వాలి *-āli/-vāli* is the suffix added to the verbal base to form the obligatory form. This form implies that the action denoted by the verbal base is to be performed obligatorily by the subject noun.

నేను ఇవ్వేళ రవిని చూడాలి.	'I have to see Ravi today.'
nēnu ivvēḷa ravini cūḍāli.	
అతను ఈ పుస్తకం తీసుకోవాలి.	'He has to take this book.'
atanu ī pustakaM tīsukōvāli.	

20.1.1. –వాలి *-vāli* occurs after the verbal bases ending in along vowel and –ఆలి *-āli* after the other bases.

రా−వాలి	*rā-vāli*	'One should come.'
పో−వాలి	*pō-vāli*	'One should go.'
కూర్చో−వాలి	*kūrcō-vāli*	'One should sit.'
తిను−ఆలి=తినాలి	*tinu-āli* (2.12.2)	'One should eat.'
రాయి−ఆలి=రాయాలి	*rāyi-āli*(2.12.1.)	'One should write.'
చదువు−ఆలి=చదవాలి	*caduvu-āli* (15.5.1; 2.12.2)	'One should read.'
వెతుకు−ఆలి=వెతకాలి	*vetuku-āli*(15.5.1; 2.12.2)	'One should search.'

20.2. The accusative case suffix −ను/−ని *-nu/-ni* is also introduced in this lesson. The accsative case suffix is added to the noun (oblique bases as stated in 8.9) functioning as the object (direct object) of the verb.

నేను మాష్టరుగారిని చూడాలి. 'I have to see the teacher'
nēnu māṣṭārugārini cūḍāli.
నువ్వు ఆమెను చూడు. 'You see her'
nuvvu āmenu cūḍu.

20.2.1. −ని *-ni* occurs after oblique bases ending in suffix −ఇ *-i* or −ఈ *-ī* and −ను *-nu* occurs after the other oblique bases. Recall that the dative case suffix −కు/−కి *-ku/ki* has also a similar distribution. (see 13.1)

రవి−ని	*ravi-ni*	'Ravi (acc.)'
కమల−ను	*kamala-nu*	'Kamala (acc.)'
కుర్చీ−ని	*kurcī-ni*	'chair (acc.)'
ఆమె−ను	*āmenu*	'her (acc.)'

20.2.2. The accusative case suffix is added to the animate nouns, i.e. nouns denoting the living being (humans and animals) and the pronouns used as substitutes for the animate nouns. Inanimate nouns and pronouns used as substitutes for the inanimate nouns rarely take the accusative case suffix.

పుస్తకం చదువు/తీసుకురా! 'Read/Bring the book.'
pustakaM caduvu/tīsukurā.

ఆయనను/ఆమెను చూడు!	'See him/her.'
āyananu/āmenu cūḍu.	
ఆ కుక్కను కొను!	'Buy that dog.'
ā kukkanu konu.	
నేను రవిని చూడాలి.	'I have to see Ravi.'
nēnu ravini cūḍāli.	
నువ్వు విజయను అడగాలి.	'You have to ask Vijaya.'
nuvvu vijayanu aḍagāli.	
వాడు పిల్లిని తీసుకుపోవాలి.	'He has to take away the cat.'
vāḍu pillini tīsukupōvāli .	
అతను అన్నం తినాలి.	'He has to eat food.'
atanu annaM tināli.	

We can also have sentences like the following.

ఆ బొమ్మను చూడు!	*ā bommanu cūḍu.*	'See that doll.'
ఆ కుర్చీని తీసుకురా!	*ā kurcīni tīsukurā.*	'Bring that chair.'

20.2.3. The accusative case suffix is added to the direct object. Direct object is the noun which undergoes or experiences the action denoted by the verb. The dative case suffix is added to the indirect object. Indirect object is the noun denoting the recipient.

(i) నాకు$_2$ నీ పిల్లిని$_1$ ఇవ్వు. *-nāku$_2$ nī pillini$_1$ ivvu.* 'Give me your cat.'
(ii) రవికి$_2$ నీ పేరు$_1$ చెప్పు. *-raviki$_2$ nī pēru$_1$ ceppu.* 'Tell Ravi your name.'

In the examples cited above, nouns marked 2 are indirect objects as they are the recipients and hence they are inflected by the dative case suffix. The nouns marked 1 are the direct objects as they undergo or experience the action denoted by the verb and hence they are inflected by the accusative case suffix. But, however, the direct object in the example (ii), పేరు *-pēru* name doesn't show the accusative case suffix as it is an inanimate noun. (20.2.2.)

20.2.4. The first and second person pronouns have some modified forms when declined for accusative case. In this lesson the first person singular pronoun is used in accusative case.

నేను *nēnu* + accusative case suffix = నన్ను *nannu* 'me (acc).'

నన్ను చూడు.	*nannu cūḍu.*	'See me.'
నన్ను అడుగు.	*nannu aḍugu.*	'Ask me'

20.3. Recall the use of the lengthening of the final vowel (inclusive marker 7.9) of the interrogative words with the simultaneous use of a negative form of the verb to denote something which we can equate with English expressions like 'nothing, nobody, nowhere' etc. (16.4.) In the following sentences also a similar function of the inclusive marker can be seen.

నన్ను ఏమీ అడగకు. 'Don't ask me anything. (Ask me nothing.)'
nannu ēmī aḍagaku.
ఏమీ చూడకు. 'Don't see anything. (See nothing.)'
ēmī cūḍaku.

20.4. –తో *-tō* 'with' is the sociative case suffix.

నువ్వు రవిగారితో మాట్లాడాలి. 'You have to talk with Mr.Ravi.'
nuvvu ravigāritō māṭlāḍāli.
వాడు నాతో రావాలి. 'He has to come with me.'
vāḍu nātō rāvāli.

Recall that the case suffixes are added to oblique bases. (See 8.9.)

20.5. A mention was made in lesson 8 (8.3.) about the lone అ *a* ending base in Telugu పద *pada* 'Come on let's go!.' This is a type of defective verb as it can occur only in imperative affirmative.

పద!	*pada!*	'Come on, let's go.'	(Imp. non. hon. sg.)
పదండి!	*padaMḍi!*	'Please come on, let's go.'	(Imp. hon. sg. & pl.)

20.6. The phrases (a) పరవాలేదు. *paravālēdu.* 'Doesn't matter; Don't worry; All right' and (b) వీలులేదు. *vīlulēdu* 'Not possible' (negative expression for వీలు ఉంది. *vīlu uMdi* 'It is possible.') are very often used in conversation. (a) is used when the speaker wants to console or convince the listner. (b) is used to express the nonpossibility of doing something.

20.7. డబ్బులు *ḍabbulu* 'money' is used as a plural noun in Telugu.

20.8. Compare the following two sentences.

(i) నా దగ్గర డబ్బులు లేవు. *nā daggara ḍabbulu lēvu.* 'I don't have money.'
(ii) నాకు జ్వరం లేదు. *nāku jvaraM lēdu* (14.1.3) 'I don't have fever.'
Dative case suffix expresses 'possession' (13.2.2.) Possession can be viewed as (a) separable possession and (b) inseparable possession. The postposition దగ్గర *daggara* along with the existential verb expresses separable possession. Dative case suffix expresses inseparable possession, ownership, legal right, kinship, relationships, feelings, sentiments, etc. come under the category of inseparable possession. Now look at the above two sentences. Sentence (i) involves separable possession. Sentence (ii) involves inseparable possession. The following are some more examples.

1. హరికి పిల్లలు ఉన్నారు. 'Hari has children.'
   hariki pillalu unnāru.
2. హరికి స్నేహితులు ఉన్నారు. 'Hari has friends.'
   hariki snēhitulu unnāru.
3. హరికి ఇల్లు ఉంది. 'Hari has a house.'
   hariki illu uMdi.
4. హరికి ఉద్యోగం ఉంది. 'Hari has a job.'
   hariki udyōgaM uMdi
5. హరికి చదువు ఉంది. 'Hari has education.'
   hariki caduvu uMdi
6. హరి దగ్గర పుస్తకం ఉంది. 'Hari has a book'
   hari daggara pustakaM uMdi

7. హరి దగ్గర పెట్టె ఉంది. 'Hari has a box.'
   hari daggara peṭṭe uMdi.
8. హరి దగ్గర ఇళ్ళు ఉన్నాయి. 'Hari has houses (for sale).'
   hari daggara iḷḷu unnāyi.
9. హరి దగ్గర ఉద్యోగాలు ఉన్నాయి. 'Hari has jobs (to be given to others.)'
   hari daggara udyōgālu unnāyi.

The scope of the feature 'possession' in terms of 'separable possession' and 'inseparable possession' can be seen from the above sentences.

20.9. Notice the use of the dative case suffix in the following sentences to express possessive relationship.

నాకు వీలు లేదు.
nāku vīlu lēdu. 'I don't have any convenience (to do something).'
నాకు పని ఉంది.
nāku pani uMdi. 'I have some work.'

20.10. Notice the use of the word కూడా *kūḍā* 'also' (lesson 2) in sentences like the following.

నీ చపాతీలు ఒకటి కూడా నాకు అక్కర్లేదు.
nī capātīlu okaṭi kūḍā nāku akkarlēdu.
'I don't want <u>even</u> one of your chapatis.'

When a minimum expectancy is negated కూడా *kūḍā* and a negative verb are used in the sentence. Here కూడా *kūḍā* 'even' provides an emphasis.

నాకు ఒక చపాతీ కూడా అక్కర్లేదు. 'I don't want even one chapti'
nāku oka capātī kūḍā akkarlēdu.
అక్కడ ఒకడు కూడా లేడు. 'There is not even a single person'
akkaḍa okaḍu kūḍā lēḍu.
సినిమా హాల్లో పదిమంది కూడా లేరు. 'there are not even ten persons
sinimā hāllō padimaMdi kūdā lēru. in the cinema hall.'

20.11. Notice the use of అయితే *aitē* 'if' in sentences like

మూడు చపాతీలు అయితే నాకు అక్కర్లేదు.
mūḍu capātīlu aitē nāku akkarlēdu.
'If it is only three chapatis I don't need them'

20.12. Notice the use of dative case suffix in sentences like

రవికి రోజుకు పదిరూపాయలు కావాలి. 'Ravi needs ten rupees a day.'
raviki rōjuku padirūpāyalu kāvāli.

Here the dative case suffix added to the noun రోజు *rōju* denotes 'per'. It can also be used to denote to; in; for every; per, etc. as in the following sentences.

రోజుకు ఇరవై నాలుగు గంటలు.	'There are 24 hours in a day.'
rōjuku iravai nālugu gaMṭalu.	
గంటకు పది మైళ్ళు.	'Ten miles per hour.'
gaMṭaku padi maiḷḷu.	
పది రూపాయలకు రెండు కలాలు.	'Two pens for ten rupees.'etc.
padi rūpāyalaku reMḍu kālalu.	

20.13. The function of the dative case suffix is purposive (17.10.; 14.1.1.) in the following sentence.

అది నాకు అనవసరం.	'It is unnecessary for me.'
adi nāku anavasaraM.	
నాకు మూడు చపాతీలేనా?	'Only three chapatis for me?'
nāku mūḍu capātīlēnā?	

UNIT IV

Lesson 21

మామిడి తోట

A MANGO GROVE

కమల :	రవీ! ఆ కోతిని చూడు. ఆ కొమ్మ మీది నించి ఈ కొమ్మమీదికి ఈ కొమ్మమీదినించి ఆ కొమ్మమీదికి దూకుతోంది. ఈ మామిడి తోట ఎవరిది?	Ravi! See that monkey. It is jumping from this branch to that branch and from that branch to this branch. Whose mango grove is this?
రవి :	మాదే. మీకు మామిడి కాయలు కావాలా?	Ours only. Do you want mangoes.
విమల :	నాకు ఒక కాయ చాలు.	One is enough for me.
కమల :	నువ్వు చెట్టు ఎక్కు రవీ! కాయలు కొయ్యి.	Ravi! You climb the tree and pluck the mangoes.

మోహన్ : నేను ఎక్కుతున్నాను.	I am climbing it.
రవి : జాగ్రత్త! మెల్లగా ఎక్కు. ఆ కొమ్మను ఊపు.	Be careful. Climb slowly. Rock that branch.
మోహన్ : ఊపుతున్నాను.	I am rocking it.
రవి : ఏ కొమ్మను ఊపుతున్నావు? ఆ చిన్న కొమ్మకు మామిడి కాయలు లేవు. ఆ పెద్ద కొమ్మను ఊపు.	Which branch are you rocking? That small branch doesn't have any mangoes. Rock that big branch.
మోహన్ : సరే, కాయలు రాలుతున్నాయా?	Okay. Are the fruits falling down?
విమల : ఆ! రాలుతున్నాయి.	Yes, They are.
మోహన్ : కాయలన్నీ మీరు ఏరుతున్నారా?	Are you picking up all the mangoes?
కమల : ఆ ఏరుతున్నాం.	Yes, we are.
మోహన్ : ఎవరు ఏరుతున్నారు?	Who is picking them up?
కమల : నేను ఏరుతున్నాను. రవి ఏరుతు –న్నాడు. విమలగూడా ఏరుతోంది.	I am picking up. Ravi is picking. Vimala is also picking.
మోహన్ : నేను చెట్టుమీదినుంచి దిగుతున్నాను. కాయలు చాలా?	I am getting down from the tree. Are the mangoes sufficient?
రవి : ఆ! చాలు. కిందికి రా! జాగ్రత్త. కొమ్మ విరుగుతోంది.	Yes. Come down. Be careful. The branch is breaking down.

మోహన్ : పరవాలేదు. జాగ్రత్తగానే దిగుతున్నాను.	It's all right. I am getting down the branch carefully.
***	***
వెంకటరామయ్య : ఏమోయ్, రామారావ్! అక్కడ ఒక కుర్రాడు నీలాగే ఉన్నాడోయ్! ఎటు వెళ్తున్నావు?	Hey! Ramarao. There was a boy who looked like you. Where (Which side) are you going?
రామా : రైలు స్టేషనుకు వెళ్తున్నానండీ! మా అమ్మగారు వస్తున్నారు. గుంటూరు నించి మా అక్కయ్యను తీసుకొస్తున్నారు.	I am going to the railway station, sir. My mother is arriving. She is bringing my elder sister from Guntur.
వెంకట: పద, నేనుగూడా స్టేషనుకే వెళ్తున్నాను. ఇప్పుడు నువ్వు ఏం చదువుతున్నావు?	Come on, let's go! I am also going to the station. What are you studying now?
రామా : బి.ఇ. చదువుతున్నాను.	I am studying B.E.
వెంకట: నీ చదువుకోసం మీ నాన్నగారు చాలా కష్టపడుతున్నారు. నువ్వు కూడా కష్టపడు. బాగాచదువు.	Your father is striving hard to educate you. You (should) also work hard. Study well.
రామా : చూడండి, ఎవరో కుర్రాడు అటు పరిగెత్తుతున్నాడు.	See, sir. Some boy is running in that direction.
వెంకట: అవును. దొంగలాగా ఉన్నాడు. పారిపోతున్నాడు. అడుగో ఆ పోలీసుకు చెప్పు, వెళ్లు.	Yes. He looks like a thief. He is running away. You go and inform that policeman.
రామా : అక్కర్లేదండీ! పోలీసులుగూడా వాడికోసం పరిగెత్తుతున్నారండీ!	No need, sir. The police are also running after him.

వెంకట:	అడుగో చూడు. ఆ దొంగ ఇటు వస్తున్నాడు. నువ్వు గూడా పరిగెత్తు! పట్టుకో!	Look here . That thief is coming in this direction. You also run. Catch him.
రామా :	అక్కర్లేదండీ! పోలీసులు వాణ్ణి తీసుకుపోతున్నారు. రాండి.	No need, sir. The police are taking him away. Come on; let's go, sir!
వెంకట:	జనం హడావుడిగా వెళ్తున్నారు. బండి వస్తోందా?	People are going in a hurry. Is the train arriving?
రామా :	అవునండీ! చూడండి. ఆయన మిమ్మల్ని ఏదో అడుగుతున్నారు.	Yes, sir. He is asking you something.
వెంకట:	ఏం కావాలండీ!	What do you want please?
శేఖర్ :	మీరేనా వెంకటరామయ్యగారు? నేను శేఖర్ని.	Are you Mr. Venkataramaiah? I am Sekhar.
వెంకట:	మీ కోసమే వస్తున్నాను.	I am coming here only for you. Come on; let us go.

DRILLS

a. Repetition drill

నేను చెట్టు ఎక్కుతున్నాను.
మేం చెట్టు ఎక్కుతున్నాం.
నువ్వు చెట్టు ఎక్కుతున్నావు.
మీరు చెట్టు ఎక్కుతున్నారు.
అతను చెట్టు ఎక్కుతున్నాడు
రవి చెట్టు ఎక్కుతున్నాడు.
కమల చెట్టు ఎక్కుతోంది.
వాళ్లు చెట్టు ఎక్కుతున్నారు.

అది చెట్టు ఎక్కుతోంది.
అవి చెట్టు ఎక్కుతున్నాయి.
కొమ్మ విరుగుతోంది
కొమ్మలు విరుగుతున్నాయి.
కాయలు రాలుతున్నాయి.
ఈ చెట్టు మీదినించి ఆ చెట్టు మీదికి దూకుతున్నాయి.

వాడు చెట్టు దగ్గరినించి వస్తున్నాడు.
గోడ దగ్గరికి వెళ్తున్నాడు.
అతను చెట్టు కిందికి వెళ్తున్నాడు.
చెట్టు కిందినించి వస్తున్నాడు.
నేను మా నాన్నగారి కోసం రైలు స్టేషనుకు వెళ్తున్నాను.
నేను నీ కోసం మా యింటి నించి నీ పుస్తకం తీసుకొస్తున్నాను.
పిల్లలు మామిడికాయల కోసం హడావుడిగా ఇటు వస్తున్నారు.
రామారావు నన్ను డబ్బులు అడుగుతున్నాడు.
పోలీసులు దొంగకోసం అటు పరిగెత్తుతున్నారు.
పోలీసుల దొంగను ఎటు తీసుకుపోతున్నారు?
రవి మిమ్మల్ని ఏదో అడుగుతున్నారు.
ఎవరో విద్యార్థి మీ కోసం వస్తున్నాడు.
అతను దొంగలాగా ఉన్నాడు.
ఆయన రామారావులాగా ఉన్నాడు.
ఇది కొత్త బస్సులాగా ఉన్నది.

b. Build-up drill.

విరుగుతోంది.
కొమ్మ విరుగుతోంది.
ఆ కొమ్మ విరుగుతోంది.
జాగ్రత్త! ఆ కొమ్మ విరుగుతోంది.

దిగుతున్నాను.
కిందికి దిగుతున్నాను.
జాగ్రత్తగానే కిందికి దిగుతున్నాను.
నేను జాగ్రత్తగానే కిందికి దిగుతున్నాను.
పరవాలేదు, నేను జాగ్రత్తగానే కిందికి దిగుతున్నాను.

వస్తోంది.
ఇటు వస్తోంది.
మీకోసం ఇటు వస్తోంది.
అమ్మాయి మీ కోసం ఇటు వస్తోంది
ఎవరో అమ్మాయి మీకోసం ఇటు వస్తోంది.

అడుగుతున్నాడు.
ఏదో అడుగుతున్నాడు.
మిమ్మల్ని ఏదో అడుగుతున్నాడు.
అతను మిమ్మల్ని ఏదో అడుగుతున్నాడు.
చూడండి, అతను మిమ్మల్ని ఏదో అడుగుతున్నాడు.

కష్టపడుతున్నారు.
చాలా కష్టపడుతున్నారు.
చదువుకోసం చాలా కష్టపడుతున్నారు.
తమ్ముడి చదువుకోసం చాలా కష్టపడుతున్నారు.
మా తమ్ముడి చదువుకోసం చాలా కష్టపడుతున్నారు.
నాన్నగారు మా తమ్ముడి చదువుకోసం చాలా కష్టపడుతున్నారు.
మా నాన్నగారు మా తమ్ముడి చదువు కోసం చాలా కష్టపడుతున్నారు.

c. Substitution drill

Model (i) అతను రవిలాగా ఉన్నాడు.
నువ్వు
అతను నీ లాగా ఉన్నాడు.
నేను
వాడు
శర్మగారు

Model (ii) అతను రవికోసం వస్తున్నాడు.
నేను
అతను నా కోసం వస్తున్నాడు.
నువ్వు
మేం
మనం
ఎవరు

Model (iii) సరళ కాయలు ఏరుతోంది.
రవి
రవి కాయలు ఏరుతున్నాడు.
నేను
నువ్వు
మేం
మీరు
వాళ్లు
అది

Model (v)
మేము రైలు ఎక్కుతున్నాం. (నేను)
నేను రైలు దిగుతున్నాను.
మోహన్ బస్సు దిగుతున్నాడు. (గీత)
నువ్వు బల్లమీదనించి దిగుతున్నావు. (మీరు)
నేను గోడ ఎక్కుతున్నాను. (వాళ్లు)
వాడు రైలు ఎక్కుతున్నాడు. (అతను)

Model (iv)
నేను మెల్లగా వెళ్తున్నాను.
అడుగు
నేను మెల్లగా అడుగుతున్నాను.
పో
తీసుకురా
రా
దూకు

Model (vi)
రామారావు మా నాన్నగారిని అడుగుతున్నాడు.
నేను
రామారావు నన్ను అడుగుతున్నాడు.
మీరు
వాడు
అక్కయ్య

d. Response drill.

Model (i) ఎవరు చెట్టు ఎక్కుతున్నారు? (అతను)
అతను చెట్టు ఎక్కుతున్నాడు.

1. ఎవరు ఏనుగు మీదినించి దిగుతున్నారు. (నేను)

2. ఎవరు మామిడి కాయలు ఏరుతున్నారు. (మేం)
3. ఎవరు పుస్తకం ఊపుతున్నారు? (మీరు)
4. ఎవరు చెట్టు ఎక్కుతున్నారు? (నువ్వు)
5. ఎవరు బస్సు దిగుతున్నారు? (వాళ్లు)

Model (ii) మీరు మామిడి కాయలు ఏరుతున్నారా? (గీత)
మేంకాదు. గీత మామిడి కాయలు ఏరుతోంది.

1. నువ్వు రైలు ఎక్కుతున్నావా? (రవి)
2. రవి బస్సు దిగుతున్నాడా? (నేను)
3. మోహన్ సంచీ ఊపుతున్నాడా? (మేం)

Model (iii) రవీ! నువ్వు కొమ్మ ఊపుతున్నావా? (మోహన్)
ఆ! నేను కొమ్మ ఊపుతున్నాను. మోహన్ గూడా ఊపుతున్నాడు.

1. మోహన్! నువ్వు మామిడి కాయలు ఏరుతున్నావా? (గీత)
2. సరళా! రైలు ఎక్కుతున్నావా? (నువ్వు)
3. రామారావ్! వాళ్లు బాగా కష్టపడుతున్నారా? (మేం)
4. సుశీలా! గీత బస్సు దిగుతోందా? (వాళ్ల తమ్ముడు)

Model (iv)

ఎవరు మాట్లాడుతున్నారు?
ఎవరో మాట్లాడుతున్నారు.

1. ఎవరు మామిడి కాయలు ఏరుతున్నారు?
2. ఎవరు వస్తున్నారు?
3. ఎవరు రైలు ఎక్కుతున్నారు?

Model (v)

రవి ఏది అడుగుతున్నాడు?
రవి ఏదో అడుగుతున్నాడు.

1. సుశీల ఏది చదువుతోంది?
2. శర్మ ఏది తీసుకొస్తున్నాడు?
3. పాప ఏది తీసుకుపోతోంది.

EXERCISES

a. Fill up the blanks with the present tense forms of the verbs given in the parentheses.

1. నేను సంచీ ..... (ఊపు)
2. కమల కాయితాలు ..... (ఏరు)
3. గిరీ రవీ చెట్టుమీదినించి ..... (దూకు)
4. రవి కొమ్మలు ..... (ఊపు)
5. మేం రైలు ..... (ఎక్కు)
6. మీరు బస్సు ..... (ఎక్కు)

7. దొంగలు హడావుడిగా ..... (పారిపో)
8. నువ్వు బస్సు ..... (దిగు)
9. కాయలు ..... (రాలు)
10. నేను రవిని ఇక్కడికి ..... (తీసుకురా)
11. రవి చెట్టు దగ్గరికి ..... (వెళ్ళు)
12. ఆమె గుంటూరు నించి ..... (రా)
13. కొమ్మలు ..... (విరుగు)
14. నువ్వు ఏం .....? (చదువు)

b. Frame at least 35 sentences from the following table using the present tense forms of the verbs given in the third column.

రవి		
నేను		
సరళ	చెట్టు	
నువ్వు	మామిడికాయలు	ఏరు
మీరు	కాయితాలు	ఎక్కు
మేం	రైలు	దిగు
మనం		
అతను		
వాళ్ళు		

c. Write the present tense forms of the following verbs with నేను, మీరు, ఆయన, ఆమె as subjects.

రా	చదువు	తీసుకుపో
వెళ్లు	జరుగు	దిగు

d. Produce at least 16 sentences from the following table taking one word from each column.

రవి		
నువ్వు		
మేం	అటు	రా
నేను	ఇటు	వెళ్లు
వాళ్లు	ఎటు	పరిగెత్తు
సరళ		

e. Fill up the blanks with the nouns/pronouns given in the parentheses using one of the following case suffixes along with them.

కి/కోసం/ని.

1. రవి ..... (మీరు) అడుగుతున్నాడు.
2. పోలీసులు ..... (అతను) పరిగెత్తుతున్నారు.
3. రవి మా ..... (ఊరు) వస్తున్నాడు.
4. గోపి ..... (కాలేజి) వెళ్తున్నాడు.
5. సరళ ..... (వారు) అడుగుతోంది.
6. సుశీల ..... (ఆమె) వెళ్తోంది.

f. Form at least 12 sentences from the following table.

నేను	చెట్టు బస్సు	దగ్గరి మీది కింది	కి నించి	వస్తున్నాను వెళ్తున్నాను

VOCABULARY

మామిడి	mango (adj.)
దూకు	jump (v)
ఎక్కు	climb
జాగ్రత్త	Be careful!; carefulness
ఊపు	shake, swing, rock (v)
రాలు	fall down; fall off
ఏరు	glean or pick up one after another
దిగు	come down from a higher place; alight
విరుగు	break (v.i)
ఏమోయ్	hey! (non-hon. epi. adressing
కుర్రాడు	lad
–లాగా	like (adv.); similar to
–ఓయ్	an epicene non-honorific address marker
ఎటు	in which direction
రైలు స్టేషను	railway station
స్టేషను	station
బి.ఇ.	B.E. degree
–కోసం	for
కష్టపడు	work hard; struggle
ఎవరో	somebody
అటు	in that direction
పరిగెత్తు	run (v.i.)
దొంగ	thief
పారిపో	run away
పోలీసు	police
ఇటు	in this direction
పట్టుకో	catch (v.)
జనం	people
హడావుడి	uproar; hurry (n.)
బండి	cart; vehicle; train
మిమ్మల్ని	acc. form of మీరు *mīru*
ఏదో	something

GRAMMAR NOTES

21.1. In this lesson the present tense is introduced. What we refer here by present tense is present continuous tense and the exact present tense doesn't exist in Telugu. The present continuous tense expresses progression of the action.

21.1.1. The present tense is formed by adding present tense suffix తున్నా/ –తోం *-tunnā/tōM* and personal suffix (7.1.; 7.3.) to the verbal bases.

Present tense → verbal base + [–తున్నా-*tunnā/tōM* / –తోం -*tōM*] + personal suffix

21.1.2. –తోం *tōM* occurs before the feminine inferior & equal, and neuter singular suffix –ది *-di*.

ఎక్కు–తోం–ది	*ekku-tōM-di*	'She/It is climbing.'

and –తున్నా *tunnā* occurs before the other personal suffixes.

ఎక్కు–తున్నా–ను	*ekku-tunnā-nu*	'I am climbing.'
ఎక్కు–తున్నా–ం	*ekku-tunnā-M*	'We are climbing.'
ఎక్కు–తున్నా–వు	*ekku-tunnā-vu*	'You (sg.) are climbing'
ఎక్కు–తున్నా–రు	*ekku-tunnā-ru*	'You (pl.) are climbing'
ఎక్కు–తున్నా–రు	*ekku-tunnā-ru*	'They (hum.) are climbing'
ఎక్కు–తున్నా–డు	*ekku-tunnā-ḍu*	'He is climbing'
ఎక్కు–తున్నా–యి	*ekku-tunnā-yi*	'They (neut.) are climbing'

21.2. The tense forms in Telugu show a person-gender-number agreement with the subject. For this purpose a person-gender-number suffix is added to the verb after the tense suffix is added. This person-gender-number suffix is called personal suffix for easy reference (7.1.).

21.2.1. Recall the personal suffixes used in the paradigm consisting of the affirmative forms of the existential verb (7.2.). The same personal suffixes are used in the formation of the present tense forms.

Person-gender-number description	***personal suffix***	***Illustration***	
I per. sg.	ను	నేను చెట్టు ఎక్కుతున్నాను. *nēnu ceṭṭu ekkutunnānu.*	'I am climbing the tree.'
I per. pl.	ం	మేం/మనం చెట్టు ఎక్కుతున్నాం. *mēM/manaM ceṭṭu ekkutunnāM.* 'We are climbing the tree.'	'We are climbing the tree.'
II person non-hon sg.	వు	నువ్వు చెట్టు ఎక్కుతున్నావు. *nuvvu ceṭṭu ekkutunnāvu.*	'You are climbing the tree.'
II person hon.sg.& pl.	రు	మీరు చెట్టు ఎక్కుతున్నారు. *mīru ceṭṭu ekkutunnāru.*	'You are climbing the tree.'
III per.masc. inf. & eql.sg.	డు	వాడు/అతను చెట్టు ఎక్కుతున్నాడు. *vāḍu/atanu ceṭṭu ekkutunnāḍu.*	'He is climbing the tree.'
III per.fem.inf. & eql.sg. & neut.sg.	ది	అది/ఆమె చెట్టు ఎక్కుతోంది. *adi/āme ceṭṭu ekkutōMdi.*	'She/It is climbing the tree.'
III per.epi. hon.sg. & pl.	రు	ఆయన/ఆమె/ఆవిడ/వారు/వాళ్ళు చెట్టు ఎక్కుతున్నారు. *āyana/āme/āvida/vāru/vāḷḷu ceṭṭu ekkutunnāru.*	'She/He/They are climbing the tree.'
III per.neut. pl.	యి	అవి చెట్టు ఎక్కుతున్నాయి. *avi ceṭṭu ekkutunnāyi.*	'They are climbing the tree.'

21.3. When some suffixes are added certain verbal bases change their shapes in different ways. We can classify the verbal bases taking such modifications into consideration. There are also some verbal bases which do not exhibit any changes. However, changes due to *saMdhi* such as losing the final short vowel when followed by a suffix beginning with a vowel (2.12.2) are common to all the bases. Hence the *saMdhi* changes are not considered as changes.

21.3.1. ఎక్కు *ekku* 'to climb'; దిగు *digu* 'to alight; to come down from a higher place'; ఊపు *ūpu* 'to rock; to swing; to shake' పరిగెత్తు *parigettu* 'to run', etc. are the bases which do not undergo any modifications before any suffix.

ఎక్కు!	*ekku!*	'Climb!'
ఎక్కండి!	*ekkaMḍi!*	'Please climb!' (2.12.2.)
ఎక్కాలి.	*ekkāli.*	'One must climb.' (2.12.2.)
ఎక్కు–తున్నా–ను	*ekku-tunnā-nu*	'I am climbing.'
దిగు!	*digu!*	'Come down!'
దిగకు.	*digaku*	'Don't come down.' (2.12.2.)
దిగాలి.	*digāli*	'One must come cown.' (2.12.2.)
దిగు–తున్నా–రు	*digu-tunnā-ru*	'Thye are come down.' etc.

This is an open ending group. In this course, we will be making a mention of the bases which modify their shapes before various suffixes as and when such bases are introduced. (Some of them are introduced in this lesson.) The rest of the verbal bases, that is, those which do not change their shapes, will fall in this open ending group.

21.4. వెళ్ళు *veḷḷu* 'to go' వెళ్ *veḷ* ; రా *rā* 'to come' వస్ *vas* and తీసుకురా *tīsukurā* 'to bring' తీసుకోస్ *tīsukōs* when followed by a suffix begining with త్ *t.*

వెళ్ళు	*veḷḷu*	వెళ్–తున్నా–డు	*veḷ-tunnā-ḍu*	'He is going'
రా	*rā*	వస్–తున్నా–వు	*vas-tunnā-ḍu*	'You are coming.'
తీసుకురా	*tīsukurā*	తీసుకోస్–తోం–ది	*tīsukōs-tōM-di.*	'She is bringing.'

21.5. ఎటు *eṭu* 'in which direction', అటు *aṭu* 'in that direction' and ఇటు *iṭu* 'in this direction' are directional adverbs.

21.6. కోసం *kōsaM* 'for' is the purposive case suffix.

నేను గోపి కోసం వెళ్తున్నాను. 'I am going for Gopi.'
nēnu gōpi kōsaM veḷtunnānu.
పోలీసులు దొంగకోసం పరిగెత్తుతున్నారు. 'Police are running for the thief.'
pōlīsulu doṅgakōsaM parigettutunnāru.

21.7. Notice the locative case post-positions మీద *mīda,* కింద *kiMda* and దగ్గర *daggara* (4.6) used in combination with the ablative case suffix −నించి/−నుంచి *-niñci/nuñci* (17.7).

చెట్టు మీదినించి	*ceṭṭu mīdiniñci*	'from (the upper part of) the tree'
చెట్టు కిందినించి	*ceṭṭu kiMdiniñci*	'from (below) the tree'
చెట్టు దగ్గరినించి	*ceṭṭu daggariniñci*	'from (near) the tree'

21.7.1. Recall the expression చెట్టు దగ్గరికి వెళ్ళు *ceṭṭudaggariki veḷḷu* (19.6) where a non-place noun functioning as destination take the locative post-position దగ్గరి *daggari* before the dative (destinative) case suffix −కి *-ki* is added. Non-place nouns when used in ablative case also take a locative post-position before the ablative case suffix is added.

21.8. The oblique forms of the locative post-positions are as follows. The oblique forms are used when the locative and ablative case suffixes are added to them.

మీద	*mīda.*	'on/upon'	మీది−	*mīdi-*
కింద	*kiMda*	'below/beneath'	కింది−	*kiMdi-*
దగ్గర	*daggara*	'near'	దగ్గరి−	*daggari-*

కోతి ఈ చెట్టు మీదినించి ఆ చెట్టు మీదికి దూకుతోంది.
kōti ī ceṭṭu mīdiniñci ā ceṭṭu mīdiki dūkutōMdi.
'The monkey is jumping (the (upper part) of) this tree to
(the (upper part of)) that tree.
రవి ఈ గోడ దగ్గరినించి ఆ గోడ దగ్గరికి వెళ్తున్నాడు.
ravi ī gōḍa daggāriniMci ā gōḍa daggariki veḷtunnāḍu.
'Ravi is gonig from this wall to that wall.'
కుక్క ఈ చెట్టు కిందినించి ఆ చెట్టు కిందికి పోతోంది.
kukka ī ceṭṭu kiMdiniñci ā ceṭṭu kiMdiki pōtōMdi.
'The dog is going from (below) this tree to (below) that tree.'

21.9. −లాగా *-lāgā* 'like' is an adverbializer of manner and it is added to oblique bases.
అతను దొంగలాగా ఉన్నాడు. *atanu doMgalāgā unnāḍu.* 'He looks like a thief.'
అతను నీలాగా చదువుతున్నాడు. *atanu nīlāgā caduvutunnāḍu.* 'He is reading like you.'

21.10. Notice the use of the question words such as ఏది *ēdi* 'which one'; ఎవరు *evaru* 'who', etc. along with the dubitative marker −ఓ *-ō* (15.1). These forms (the combinations of the question word and dubitative marker) function as the indefinite pronouns when used as non-predicates in a sentence. ఏదో *ēdō* 'something'; ఎవరో *evarō* 'somebody', etc. ఏవో *ēvō* (the pl. of ఏదో *ēdō*)

1.	ఎవరు వస్తున్నారు?	*evaru vastunnāru?*	'Who is coming?'
1.(a)	ఎవరో వస్తున్నారు.	*evarō vastunnāru.*	'Some body is coming'
2.	అక్కడ ఏది ఉంది?	*akkaḍa ēdi uMdi?*	'which one is there?'
2.(a)	అక్కడ ఏదో ఉంది.	*akkaḍa ēdō uMdi.*	'Something is there.'

Similarly we can also have ఎక్కడ *ekkaḍa* 'where'; ఎక్కడో *ekkaḍō* 'some-where'; ఎప్పుడు *eppuḍu* 'when'; ఎప్పుడో *eppuḍō* 'some times'; ఎందుకు *eMduku* 'why'; ఎందుకో *eMdukō* 'for some reason', etc.

21.10.1. Compare the sentences 1(a) and 2(a) above with sentence like

3. అతను ఎవరు? 'Who is he?'
atanu evaru?

3.(a) అతను ఎవరో! 'It is not known/certain who he is.' (15.1.1.)
atanu evarō!

In sentence 3(a) the form ఎవరో *evarō* is used as a predicate and in sentence 1(a) it is used as a non-predicate. Hence the difference in the meaning.

21.11. ఏమోయ్! *ēmōy!* 'hey!' is the epicene non-honorefic and equal address term used to draw the attention of the listener in both masculine and feminine genders. It goes with the sentence as a whole. (cf. ఏమండీ! *ēmaMḍī!* 2.9.1. and ఏమయ్యా *ēmayyā* 2.9.2).

21.12. −ఓయ్ *-ōy* is the epicene non-honorific and equal address marker. (cf. −అండీ *aMḍī* 2.10.)

అతను ఎవరోయ్? *atanu evarōy?* 'Who is he?'

21.13. మిమ్మల్ని *mimmalni* is the accusative case form of మీరు *mīru* 'You (pl.)' (See 20.2.4.).

UNIT IV

Lesson 22

ఏం చేస్తున్నావు?

గోపి : రవీ! ఇక్కడేం చేస్తున్నావు?

రవి : మామిడి పళ్లు కోస్తున్నాను. ఏమిటి ఆ సంచీ? అందులో ఏముంది?

గోపి : ఏమీలేదు. ఖాళీ సంచీ. నాకు గూడా ఒక పండు ఇవ్వు.

రవి : తీసుకో! నువ్వు బైటికి వెళ్తున్నావా?

గోపి : లేదు. అదుగో చూడు! ఆ పండు చాలా బాగుంది. అది కొయ్యి. ఏమిటి బ్లేడుతో కోస్తున్నావా? కత్తి ఉంది కదా!

WHAT ARE YOU DOING ?

Ravi! What are you doing here?

I am cutting the mangoes. What is that bag? What is in it?

There is nothing in it. It is empty. Give me a fruit.

Take it. Are you going out?

No. Look there! That fruit is good. Cut that one. Why are you cutting with a blade? There is a knife!

రవి :	కత్తికి పదును లేదు.	That knife not shorp.
గోపి :	మీ తమ్ముడు లోపల ఏం చేస్తున్నాడు?	What is your brother doing inside?
రవి :	హరికి ఉత్తరం రాస్తున్నాడు. తలుపు కొట్టు. వాడు నీ కోసమే ఎదురు చూస్తున్నాడు. వాడి దగ్గర హరి అడ్రసు లేదు.	He is writing a letter to Hari. Tap the door. He is waiting for you. He does not have Hari's address.
బాలు :	గోపి! లోపలికి రా! ఈ ఉత్తరం మీద హరి అడ్రసు రాయి.	Gopi! Come in. Please write Hari's address on the letter.
గోపి :	హరి అడ్రసు డైరీలో ఉంది. వెతుకు.	Hari's address is in the diary. Search for it.
బాలు :	ఇందులో ఎక్కడా లేదు.	It is no where here in this (diary).
గోపి :	ఇంకొక సారి వెతుకు. ఎందులో చూస్తున్నావు? అది పాత డైరీ!	Search for it once again. Where are you looking into? That is an old diary.
రవి :	బైట ఎవరో తలుపు కొడ్తున్నారు. తలుపు తియ్యి బాలూ!	Some one is knocking door out side. Open the door Balu!
గోపి :	నేను తీస్తున్నాను. బైట ఎవరూ లేరు. గాలికి తలుపులు చప్పుడు చేస్తున్నాయి.	I am opening the door. Thre is no one out side. The doors are rattling because of the wind.
రవి :	సరే! ఆ కుర్చీని తలుపు దగ్గరికి నెట్టు.	Okay! Push that chair to that door.
గోపి :	నెడ్తున్నాను. ఇందులో ఏవో కాయితాలున్నాయి.	I am pushing it. There are some papers in this.

రవి :	వాటి మీద ఈ పుస్తకం పెట్టు.	Keep this book on them.
గోపి :	పెడుతున్నాను.	I am keeping it there.
బాలు :	గోపీ! మనం ఇప్పుడు ఈ పుస్తకాల కట్టలు రైలుస్టేషనుకు తీసుకు పోవాలి కదా! బయల్దేరు.	Gopi! We have to take these book-bundles to the Railway station. Aren't we? Start.
గోపి :	పుస్తకాలు చాలా ఉన్నాయి.	The books are many.
బాలు :	అవును. గిరి, శర్మ కూడా మనతో వస్తున్నారు. నువ్వీ కట్ట తీసుకో! గిరీ ఇది నువ్వు తీసుకో! ఇది శర్మకు ఇవ్వు!	Yes. Giri and Sarma are also coming with us. You take this bundle. Giri, you take this. Give this to Sarma.
గోపి :	బాలూ! ఎందుకు కుంటుతున్నావు?	Balu! Why are you limping?
బాలు :	నా కాలు నెప్పిగా ఉంది. నువ్వు ముందు వెళ్లకు.	My leg is paining. Don't go fast (before me).
గోపి :	అయితే నా చెయ్యి పట్టుకో.	Then hold my hand.
బాలు :	నీ చేతిలో పుస్తకాలున్నాయి కదా!	You have books in your hand!
గోపి :	పరవాలేదు. రెండు చేతులలో లేవుగదా!	Doesn't matter. I don't have the books in both the hands.
బాలు :	ఎందుకు నీ ఎడమకంటికి నీళ్లు వస్తున్నాయి? కళ్ళు ఎర్రగా ఉన్నాయి గూడా!	Why are tears there in your left eye? Your eyes also look red.

గోపి :	రెండు కళ్ళూ ఎర్రగా ఉన్నాయా?	Are both the eyes red?
బాలు :	ఎడమ కన్ను బాగా ఎర్రగా ఉంది. కుడికన్ను కొంచెం ఎర్రగా ఉంది.	The left eye is very red and the right one is also red but a little.
గోపి :	ఎడమ కంట్లో ఏదో ఉంది. అందుకే కన్ను నొప్పిగా ఉంది.	There is something in my left eye. That's why it is paining.
బాలు :	గాలి విపరీతంగా ఉంది. కళ్ళల్లో దుమ్ము పడుతోంది. కళ్ళజోడు పెట్టుకో!	The wind is blowing fast. The dust is getting into the eyes. Put on the spectacales.
గోపి :	జాగ్రత్త! నీ జేబుకు చిల్లి ఉంది. డబ్బులు కింద పడుతున్నాయి.	Be careful! You have a hole in your pocket and the coins are dropping down.
బాలు :	ఇదేమిటి? ఈ దోవలో ఇన్ని ముళ్ళు ఉన్నాయి? ఈ ముల్లు చూడు. ఎంత పెద్దదో!	What is this? There are so many thorns in this way. See how big is this thorn.
రవి :	అవును! జాగ్రత్తగా రా! ఎండ గూడా తీవ్రంగా ఉంది. కాళ్ళు కాలుతున్నాయి.	Yes! Walk carefully. It is also very hot. My feet are burning.
బాలు :	గిరి, శర్మ గూడా వస్తున్నారా?	Are Giri and Sarma also coming?
రవి :	ఆ! వాళ్ళు మనవెనక వస్తున్నారు. వాళ్ళ దగ్గర ఎక్కువ పుస్తకాలున్నాయి.	Yes! They are coming behind us. They have more books.
బాలు :	అవును, మన దగ్గర అన్ని పుస్తకాలు లేవు. మన సంచీ బరువుతక్కువ.	Yes. We don't have so many books. Our bag is less heavier (than their bag).

DRILLS

a. Build-up drill.

లేదు.	లేరు.
ఏమీ లేదు.	ఎవరూ లేరు.
ఇంట్లో ఏమీ లేదు.	గదిలో ఎవరూ లేరు.
ఆ ఇంట్లో ఏమీ లేదు.	ఆ గదిలో ఎవరూ లేరు.
ఉంది.	వస్తున్నాయి.
ఏదోవుంది.	నీళ్ళు వస్తున్నాయి.
కంట్లో ఏదోవుంది.	కంటికి నీళ్ళు వస్తున్నాయి.
నీ ఎడమ కంట్లో ఏదోవుంది.	కుడి కంటికి నీళ్ళు వస్తున్నాయి.
	అతని కుడి కంటికి నీళ్ళు వస్తున్నాయి.
	ఎందుకు అతని కుడి కంటికి నీళ్ళు వస్తున్నాయి?
ఉన్నాయి.	చేస్తున్నాయి.
ముళ్లున్నాయి.	చప్పుడు చేస్తున్నాయి.
ఇన్ని ముళ్లున్నాయి.	తలుపులు చప్పుడు చేస్తున్నాయి.
దోవలో ఇన్ని ముళ్లున్నాయి.	కిటికీ తలుపులు చప్పుడు చేస్తున్నాయి.
ఇదేమిటి దోవలో ఇన్ని ముళ్లున్నాయి?	గాలికి కిటికీ తలుపులు చప్పుడు చేస్తున్నాయి.
ఉంది.	నెట్టు.
నెప్పిగావుంది.	దగ్గరికి నెట్టు.
బాగా నెప్పిగావుంది.	బల్ల దగ్గరికి నెట్టు.
కన్ను బాగా నెప్పిగావుంది.	కుర్చీని బల్ల దగ్గరికి నెట్టు.
కుడికన్ను బాగా నెప్పిగావుంది.	ఈ కుర్చీని బల్ల దగ్గరికి నెట్టు.
నా కుడికన్ను బాగా నెప్పిగావుంది.	సరే, ఈ కుర్చీని బల్ల దగ్గరికి నెట్టు.

కదా!
తీసుకుపోవాలి కదా!
రైలుస్టేషనుకు తీసుకుపోవాలి కదా!
పుస్తకాలు రైలుస్టేషనుకు తీసుకుపోవాలి కదా!
మనం పుస్తకాలు రైలుస్టేషనుకు తీసుకుపోవాలి కదా!

b. Substitution drill

Model (i)

కాలు నెప్పిగావుంది.
తల
తల నెప్పిగావుంది.
చెయ్యి
ఎడమకాలు
కుడికన్ను
రెండు కళ్ళూ
కాలు

Model (ii)

ఈ దోవలో అన్ని చెట్లున్నాయి.
ఎక్కువ
ఈ దోవలో ఎక్కువ చెట్లున్నాయి.
ఎన్ని
తక్కువ
ఇన్ని

Model (iii)

ఇదేమిటి, ఈ పెట్టెలో ఇన్ని పుస్తకాలున్నాయి?
సంచీ కలం
ఇదేమిటి, ఈ సంచీలో ఇన్ని కలాలున్నాయి?
ఊరు స్కూలు
చెయ్యి గీత
దోవ ముల్లు
ఇల్లు గది

Model (iv)

జేబుకు చిల్లివుంది.
సంచీలు
సంచీలకు చిల్లులు ఉన్నాయి.
పెట్టె
చొక్కా
జేబులు
కాయితాలు

Model (v)

రవి శర్మ వెనక వెళ్తున్నాడు.
పక్కన
రవి శర్మ పక్కన వెళ్తున్నాడు.
ముందు
కుడిపక్కన
ఎడమపక్కన

Model (vi)

సుశీల కలంతో రాస్తోంది.
కత్తి కొయ్యి
సుశీల కత్తితో కోస్తోంది.
కాలు నెట్టు
పెన్సిలు రాయి
బ్లేడు కొయ్యి
చేతులు కొట్టు

Model (vii)

రవి ఉత్తరం చదువుతున్నాడు. (రాయి)
రవి ఉత్తరం రాస్తున్నాడు.

1. గోపి మామిడి పళ్ళు ఏరుతున్నాడు. (కొయ్యి)
2. నేను పుస్తకం చదువుతున్నాను. (తియ్యి)
3. నువ్వు ఉత్తరం రాస్తున్నావు. (చూడు)
4. సరళ తలుపు తీస్తోంది. (కొట్టు)
5. అతను కుర్చీని తీసుకోస్తున్నాడు. (నెట్టు)

c. Interlocked substitution drill

Model

ఎండ తీవ్రంగా ఉంది.	జ్వరం .....
గాలి	..... తీవ్రంగా .....
గాలి తీవ్రంగా ఉంది.	తలనెప్పి .....
విపరీతంగా	..... విపరీతంగా .....
గాలి విపరీతంగా ఉంది.	ఎండ ....

d. Response drill

Model (i)

రవి ఎక్కడున్నాడు? (ఇల్లు)
రవి ఇంట్లోవున్నాడు.

1. మందు ఎక్కడ వెయ్యాలి? (కన్ను)
2. దుమ్ము ఎక్కడ పడుతోంది? (కళ్ళు)
3. రవి కలం ఎక్కడున్నది? (నా చెయ్యి)

Model (ii)

ఈ గదిలో ఎవరున్నారు?
ఆ గదిలో ఎవరూ లేరు.

1. నా సంచీలో ఏమున్నాయి?
2. నీ జేబులో ఏమున్నది?
3. మన ఇంట్లో ఎవరున్నారు?
4. మీ కుక్క ఎక్కడున్నది?
5. వాళ్ళ కలాలు ఎక్కడున్నాయి?

Model (iii) రవి ఏం చేస్తున్నాడు? (పుస్తకం–వెతుకు)
రవి పుస్తకం వెతుకుతున్నాడు.

1. గోపాలరావు ఏం చేస్తున్నాడు? (కిటికీ తియ్యి)
2. నేను ఏం చేస్తున్నాను? (చపాతీలు–చెయ్యి)
3. సరళ ఏం చేస్తోంది? (ఉత్తరం–రాయి)

Model (iv) శర్మ దగ్గర ఇరవై కలాలున్నాయి.
అన్ని కలాలు నా దగ్గర లేవు.

1. వాళ్ళ ఊళ్ళో ఇరవై నాలుగు మామిడి చెట్లున్నాయి.
2. సుబ్బారావు దగ్గర పది గులాబీ పూలున్నాయి.
3. మావూరికి నాలుగు రైళ్ళున్నాయి.
4. గీతా కమలా ఏం చేస్తున్నారు? (పూలు–కొయ్యి)
5. నువ్వు ఏం చేస్తున్నావు? (కుక్కను–కొట్టు)
6. శర్మ ఏం చేస్తున్నాడు? (నన్ను–నెట్టు)
7. అతను బైటికి వెళ్తున్నాడా? (లోపలికి–రా)

Model (v) స్కూలులో రవి ఉన్నాడు.

శర్మా! నువ్వు స్కూలుకు వెళ్ళకు; అక్కడ రవి ఉన్నాడు.

1. ఇంట్లో గోపాలరావుగారున్నారు.
2. లోపల పులి ఉన్నది.
3. బైట కుక్క ఉన్నది.
4. చెట్టు దగ్గర ఏనుగు ఉన్నది.

d. Transformation drill

Model (i)

ఎడమకన్ను కొంచెం ఎర్రగావుంది.

ఎడమకన్ను బాగా ఎర్రగావుంది.

1. కుడికాలు కొంచెం నెప్పిగావుంది.
2. తల కొంచెం నెప్పిగావుంది.
3. నీ చెయ్యి కొంచెం వేడిగావుంది.

Model (ii)

నా కాలు నెప్పిగా వుంది.

నా కాళ్ళు నెప్పిగా ఉన్నాయి.

1. నా చెయ్యి చల్లగావుంది.
2. నీ కన్ను చల్లగావుంది.
3. ఇక్కడ ముల్లుంది.

Model (iii)

ఆ పుస్తకంలో ఏముంది?

అందులో ఏముంది?

1. ఈ సంచిలో కలముంది.
2. ఆ పెట్టెలో నీ గడియారం ఉంది.
3. కొత్త చొక్కా ఏ పెట్టెలో ఉంది?
4. నా సంచీ ఏ అలమరలో ఉంది?

EXERCISES

a. Fill up the blanks with the present tense forms of the verbs given in the parentheses.

1. నేను ..... (కుంటు)
2. కాఫీ ..... (కాలు)
3. పుస్తకం కింద ..... (పడు)
4. ఆయన ..... (కుంటు)
5. రవి కింద ..... (పడు)

b. Answer the following questions using the cue words.

1. శర్మ యిల్లు ఎక్కడున్నది? (స్కూలువెనక)
2. రైలు స్టేషను ఎక్కడున్నది? (పోలీసు స్టేషను ముందు)
3. మా యిల్లు ఎక్కడున్నది? (రవి ఇంటికి కుడి పక్కన)
4. దుమ్ము ఎక్కడ పడుతోంది? (నీ కన్ను)
5. సంచీ ఎక్కడుంది? (నా చెయ్యి)

c. Answer the following questions using the adverbs suggested in the parentheses.

1. ఎండ ఎట్లా వుంది? (తీవ్రంగా)
2. గుంటూరులో ఎండ ఎట్లా వుంది? (విపరీతంగా)
3. గాలి ఎట్లా వుంది? (చల్లగా)
4. కాఫీ ఎట్లా వుంది? (వేడిగా)

d. Rewrite the following sentences changing the verb into present tense with the nouns given in the parentheses as subjects.

ఆ మామిడి చెట్టు ఎక్కు! (నేను)
నేను ఆ మామిడి చెట్టు ఎక్కుతున్నాను.

1. కుక్కను కొట్టు! (మీరు)
2. ఈ పని చెయ్యి! (నువ్వు)
3. ఈ పండు కొయ్యి! (మేం)
4. తలుపు తియ్యి! (సీత)
5. పుస్తకం చూడు! (ఆయన)
6. బైటికి వెళ్ళు! (పిల్లలు)
7. చెట్లకు నీళ్ళు పొయ్యి! (పిల్లలు)
8. రవికి ఉత్తరం రాయి. (ఎవరు)
9. శర్మను లోపలికి నెట్టు! (మనం)

e. Rewrite the following sentences changing the underlined nouns into opposite number.

1. ఇక్కడ <u>ముల్లున్నది</u>.
2. మా <u>ఇళ్ళు</u> మైసూరులో వున్నాయి.
3. రవి <u>కన్ను</u> ఎర్రగావున్నది.
4. మా అమ్మగారి <u>కాళ్ళు</u> నెప్పిగా వున్నాయి.
5. మా ఊళ్ళో <u>సినిమాహాలు</u>న్నది.
6. అతని <u>చేతులు</u> చల్లగా వున్నాయి.

f. Answer the following questions in negation.

1. సుబ్బారావు గుంటూరులో ఎక్కడున్నాడు?
2. సరళ పుస్తకం మీద ఏమున్నది?
3. మీ ఇంటి దగ్గర ఎవరున్నారు?
4. మీ దగ్గర ఏమున్నాయి?

g. Conjugate the following verbs for present tense with నేను, మేం, నువ్వు, ఆయన, సీత and పిల్లి as subject.

వెళ్ళు చూడు తియ్యి కొట్టు

h. Frame at least 35 sentences from the following table using the present tense forms of the verbs given in the third column.

నువ్వు	బైట	వెళ్ళు
రవి	లోపల	రా
ఆమె	బైటికి	వెతుకు
	లోపలికి	రాయి
		చదువు

i. Match the following.

A	B	
1. రవి	చెట్టు ఎక్కుతోంది.	( )
2. సీత	పూలు కోస్తున్నాడు.	( )
3. నేను	లోపలికి వెళ్తున్నావు.	( )
4. నువ్వు	కుక్కను కొడ్తున్నాను.	( )
5. పిల్లి	ఉత్తరం రాస్తోంది.	( )

VOCABULARY

పండు	fruit
అందులో	in that
ఖాళీ	empty
బైట	outside
బ్లేడు	blade
కత్తి	knife
పదును	sharpness
లోపల	inside
కొట్టు	to beat; to hit; to knock
ఎదురుచూడు	await; look for
ఇందులో	in this
-సారి	time (as in first time two times etc.)
ఎందులో	in what
చప్పుడు	noise; sound (n)
నెట్టు	to push (v.t)
కట్ట	a bundle (n)
కుంటు	to limp (v)
చెయ్యి	a hand (n)
చేతి-	oblique base of చెయ్యి
చేతులు	hands (pl.form of చెయ్యి)
ఎడమ	left (adj.)
కంటి	oblique base of కన్ను
కళ్ళు	plural form of కన్ను
కన్ను	eye
కుడి	right-hand side (adj.)
కంట్లో	in the eye (locative form of కన్ను)
విపరీతంగా	severely; abundantly
-ల్లో	a variant of locative case suffix -లో

దుమ్ము	dust (n)	ముల్లు	thorn
కళ్ళజోడు	spectacles	తీవ్రంగా	severely
పెట్టుకో	to put on; to wear	కాలు	to burn (v.i)
చిల్లి	a hole	వెనక	behind; back side
దోవ	path, way	అన్ని	so many
ఇన్ని	these many	బరువు	weight
ముళ్ళు	plural form of ముల్లు	తక్కువ	less (n. & adj.)

GRAMMAR NOTES

22.1. య్యి/యి *yyi/yi* ending verbal bases change their final య్యి/యి *yyi/yi* to స్ *s* and lengthen the penultimate vowel, if it is short, when followed by a suffix beginning with త్ *t*.

కొయ్యి + తున్నా-ను = కోస్-తున్నాను = కోస్తున్నాను 'I am cutting.'
koyyi + tunnā-nu = kōs-tunnānu

రాయి + తున్నా-డు = రాస్-తున్నాడు = రాస్తున్నాడు 'He is writing.'
rāyi + tunnā-ḍu = rās-tunnāḍu

22.2. చూడు *cūḍu* 'see' becomes చూస్ *cūs* when followed by a suffix beginning with త్ *t*.

చూడు + తోం-ది = చూస్-తోంది = చూస్తోంది 'She/It is seeing.'
cūḍu + tōM-di = cūs-tōMdi

22.3. ట్టు *ṭṭu* ending bases change their final ట్టు *ṭṭu* to డ్ *ḍ* when followed by a suffix beginning with త్ *t*.

కొట్టు + తున్నా-డు = కొడ్-తున్నాడు = కొడ్తున్నాడు 'He is beating.'
koṭṭu + tunnā-ḍu = koḍ-tunnāḍu

22.4. The locative words లోపల *lōpala* 'inside' and బైట *baiṭa* 'outside' are introduced in this lesson. Their oblique bases are లోపలి- *lōpali-* and బైటి- *baiṭi-* respectively.

22.5. The plural form of పండు *paMḍu* 'fruit' is పళ్ళు *paḷḷu.*

22.6. The instrumental case suffix –తో *tō* is also introduced in this lesson. Recall that the same suffix is also used in sociative case (20.4.).

కత్తితో కొయ్యి! *kattitō koyyi!* 'Cut with the knife'

22.7. Notice the causal relationship manifested by the dative case suffix –కు/కి *ku/ki* in sentences like:

గాలికి తలుపులు చప్పుడు చేస్తున్నాయి. 'The doors are making noise
gāliki talupulu cappuḍu cēstunnāyi. (rattling) because of the wind'

22.8. The benefactive (13.2.1) function of the dative case suffix is found in sentences like.

ప్రసాద్ రవికి ఉత్తరం రాస్తున్నాడు. 'Prasad is writing a letter to Ravi'
prasād raviki uttaraM rāstunnāḍu.

Here Ravi is the 'recipient.'

22.9. Notice the possessive function of the dative case suffix in the following sentences like

ఈ కత్తికి పదును లేదు. 'This knife does not have sharpness.'
ī kattiki padunu lēdu. (This knife is not sharp.)

(See 14.1.2; 14.1.3 and 14.14)

22.10. In the sentences like the following one the dative case suffix is used with the noun which denotes destination (15.6.2.) or goal.

ఆ కుర్చీని తలుపు దగ్గరికి నెట్టు. 'Push that chair to the door.'
ā kurcīni talupu daggariki neṭṭu.

(See 19.6. for the use of దగ్గరి *daggari.*)

22.11. The locative forms of అది *adi,* ఇది *idi* and ఏది *ēdi* are అందులో *aMdulō* ఇందులో *iMdulō* ఎందులో *eMdulō* (in addition to దానిలో *dānilō*, దీనిలో *dīnilō* and దేనిలో *dēnilō* - i.e., oblique base +లో *lō* [3.5.] respectively.

అది	*adi*	= అందులో/దానిలో	*aMdulō/dānilō*
ఇది	*idi*	= ఇందులో/దీనిలో	*iMdulō/dīnilō*
ఏది	*ēdi*	= ఎందులో/దేనిలో	*eMdulō/dēnilō*

22.12. Oblique bases and plural forms of the nouns కన్ను *kannu* 'eye' and చెయ్యి *cheyyi* 'hand' are as follows.

	Noun		*Oblique Base*		*Plural Form*	
కన్ను	*kannu*	'eye'	కంటి	*kaMṭi*	కళ్ళు	*kaḷḷu*
చెయ్యి	*ceyyi*	'hand'	చేతి	*cēti*	చేతులు	*cētulu*

22.13. కంట్లో 'in the eye' is the locative form of కన్ను *kannu.* (కంటిలో *kaMtilō cf.* ఇంట్లో *iMtlō* 'in the house' 13.16.)

22.14. The use of dative case suffix in locative function can be seen in the following sentences.

ఎందుకు నీ ఎడమ కంటికి నీళ్ళు వస్తున్నాయి? *eMduku nī eḍama kaMṭiki nīḷḷu vastunnāyi?*	'Why are there tears in your left eye?'
నీ జేబుకు చిల్లి ఉంది. *nī jēbuku cilli undi.*	'Ther is a hole in your pocket.'

22.15. విపరీతంగా *viparītaMgā* 'severely; abundantly' తీవ్రంగా *tīvraMgā* 'severely' and నొప్పిగా/నెప్పిగా *noppigā/neppigā* are the adverbs derived from abstract nouns విపరీతం *viparītaM* severity; abundance, తీవ్రం *tīvraM* 'severity' and నొప్పి/నెప్పి *noppi/neppi* 'pain' respectively.

22.16. Notice the use of the following structure involving the adverbs given in 22.15 above in the sentences given below.

[abstract noun + adverbialiser గా *gā* (16.6) + existential verb]

ఎండ తీవ్రంగా ఉంది.	*eMḍa tīvraMgā undi.*	'The sun is severe.'
గాలి విపరీతంగా ఉంది.	*gāli viparītaMgā uMdi.*	'The wind is severe.'
సీత కాలు నొప్పిగా ఉంది.	*sīta kālu noppigā uMdi.*	'Sita's leg is paining'
హరి కన్ను నెప్పిగా ఉంది.	*hari kannu neppigā uMdi.*	'Hari's eye is aching.'

22.17. The locative case suffix −లో *-lō* becomes −ల్లో *-llō* when it is added to a noun which has a cluster of consonants in its final syllable. This feature is more common in speech than in writing.

నీళ్ళు + లో = నీళ్ళల్లో	*nīḷḷu + lō = nīḷḷallō*	'in the water'
చెట్లు + లో = చెట్లల్లో	*ceṭla + lō = ceṭlallō*	'in the trees'

22.18. అన్ని *anni* 'those many' and ఇన్ని *inni* 'these many' are the quantitative adjectives used with neuter count nouns.

అన్ని బల్లలు	*anni ballalu*	'so many (those many) benches'
ఇన్ని బల్లలు	*inni ballalu*	'so many (these many) benches'

అన్ని *anni* and ఇన్ని *inni* are the corresponding demonstrative forms of interrogative form ఎన్ని *enni* 'how many' (4.4.2.).

ఎన్ని బల్లలు?	*enni ballalu*	'How many benches'

22.19. Notice the use of the inclusive marker with an interrogative word alongwith a negative verb in the following sentences. (See 16.4.).

ఇందులో ఎక్కడా లేదు.	*iMdulō ekkaḍā lēdu.*	'It is no where in this.'
బైట ఎవరూ లేరు.	*baiṭa evarū lēru.*	'Nobody is there outside'

Also compare the usage రెండూ *reMḍū* 'both' (8.6.) with the usage రెండు కళ్ళూ *reMḍū kaḷḷū* 'both the eyes' which have the inclusive marker.

రెండు కళ్ళు	*reMḍu kaḷḷu*	'two eyes'
రెండు కళ్ళూ	*reMḍu kaḷḷū*	'both the eyes'
మూడు కలాలు ఇవ్వు.	*mūḍu kalālu ivvu.*	'Give three pens.'
మూడు కలాలూ ఇవ్వు.	*mūḍu kalālū iv vu.*	'Give all the three pens'

UNIT IV

Lesson 23

నేను రేడియో కొంటున్నాను

I AM BUYING A RADIO

రవి :	రామారావు! ఇక్కడేం చేస్తున్నావు?	Ramarao! What are you doing here?
రామా :	మా చెల్లెలికి రేడియో కొంటున్నాను.	I am buying a Radio for my sister.
రవి :	పెద్ద బజార్లో ఇంకొక కొట్టుంది. అక్కడ కొను. ఆ కొట్లో మంచి మంచి మోడల్సు ఉన్నాయి.	There is a shop in the main market. You buy there. There are very good models in that shop.
కొట్టతను:	ఇవ్వాళ పెద్ద బజారు కొట్లకు సెలవు. మా దగ్గర కూడా ఉన్నాయండీ కొత్త మోడల్సు.	The shops in the main market observe holiday today. We too have new models, sir!
రవి :	ఈ పాప ఎవరు? మీ చెల్లెలి కూతురా?	Who is this baby? Is she your niece (sister's daughter)?

రామా :	అవును.	Yes.
రవి :	ఏం పాపా! ఏమిటి తింటున్నావు?	Papa! What are you eating?
పాప :	చాక్లెట్టు తింటున్నాను.	I am eating a chocolate.
రామా :	ఏదీ, ఈ రేడియో పెట్టండి.	Please tune this radio.
	''ఆకాశవాణి, ఇప్పుడు మీరు సినిమా పాటలు వింటున్నారు.''	"ALL INDIA RADIO, NOW YOU ARE LISTENING TO FILM SONGS ...."
	''ఊc అను! ఊc ఊc అను! ఔనను, ఔనౌనను .....''	"SAY YES! SAY YES, YES!....."
గిరిజ :	ఈ మోడలు బాగా లేదన్నయ్యా!	This model is not good, brother!
రామా :	ఈ కంపెనీదే యింకొక మోడలు ఏదీ లేదా?	Don't you have some other model of this company?
కొట్టువాడు:	ఉందండీ! ఇదిగో, యిది చూడండి.	Yes, sir. We have it. Please see this.
గిరిజ :	ఇది బాగుంది.	This is good.
రామా :	సరే, యిది యివ్వండి.	All right. Give this.
కొట్టతను:	అలాగే!	Okay!
సుబ్బరామయ్య:	ఏమోయ్ రామారావు! రేడియో కొంటున్నావా?	Hey! Ramarao! Are you buying a radio?

రామా :	అవునండీ! మీరు?	Yes, sir! And you?
సుబ్బ :	నేను కూడా ఒక రేడియో కొనాలయ్యా! నువ్విది తీసుకుంటున్నావా?	I too have to buy a radio Mr.! Are you taking this?
రామా :	అవునండీ. ఈ మోడలు బాగుంది. మీరు కూడా ఇదే తీసుకోండి.	Yes, sir! This model is good. You too take this.
సుబ్బ :	సరే! నాకు కూడా ఈ మోడలే ఒకటి ఇవ్వండి.	Okay! Give me also one which is of the same model.
రామా :	సుబ్బరామయ్యగారూ! మా ఇంటికి రండి; ఇక్కడికి దగ్గరే!	Mr. Subbaramayya! Please come to my house. It is very near from here.

*** ***

రామారావు:	రండి సుబ్బరామయ్యగారూ! ఈ సోఫాలో కూర్చోండి.	Come in, Mr. Subbaramaiah. Please sit in this sofa.
సుబ్బ :	పరవాలేదు, ఈ కుర్చీలో కూర్చుంటు –న్నాను.	Don't worry! I am sitting in this chair.
రామా :	ఏమిటి అలా ఉన్నారు? ఆరోగ్యం బాగాలేదా?	Why do you look like that? Is not your health alright?
సుబ్బ :	లేదు. కొన్ని రోజులనించి గుండెలో నెప్పి వస్తోంది.	No. I am suffering from heart pain for the last few days.
రామా :	మందు తీసుకుంటున్నారా?	Are you taking any medicine?

సుబ్బ :	ఆ! ఈ ఇంట్లో ఎన్ని రోజులనించి ఉంటున్నావు?	Yes. How long are you staying in this house?
రామా :	నాలుగు నెలలనించి ఉంటున్నాను.	I am here for the last four months.
సుబ్బ :	ఇల్లు బాగుంది. ఇక్కడే ఉండు. మీ ఇంటతని దగ్గర బాగా డబ్బు ఉందా?	The house is nice. Be here only. Does your landlord possess a lot of money?
రామా :	ఆ! చాలా వుంది. కొంత ఈ ఊళ్ళో బ్యాంకులో వుంది. కొంత వాళ్ళ ఊళ్ళో ఉంది.	Yeah. There is a good lot. Some amount is there in the bank in this town. Some amount is in his home town.
సుబ్బ :	మీ బాబు ఏడి? నిద్రపోతున్నాడా?	Where is your son? Is he sleeping?
రామా :	లేదండీ. పాలు తాగుతున్నాడు. గీతా! బాబును తీసుకురా!	No. He is drinking milk. Geetha! Bring babu here.
సుబ్బ :	నిల్చుంటున్నాడా?	Does he stand?
రామా :	ఆ ఇప్పుడిప్పుడే నిల్చుంటున్నాడు. బాబూ! నిల్చోరా! గీతా! సుబ్బరామయ్యగారికి గూడా అన్నం వడ్డించు. పద.	Yes. He is standing only in these days. Babu! Stand up. Geetha! Serve food to Mr. Subbaramaiah also.
సుబ్బ :	ఏంరా! నవ్వుతున్నావే! నవ్వరా, నవ్వు!	What, my dear boy! You are laughing! Okay, laugh!

DRILLS

a. Build-up drill.

అంటున్నాడు.	కొంటున్నాడు.
వెళ్ళాలి అంటున్నాడు.	బొమ్మలు కొంటున్నాడు.
సినిమాకు వెళ్ళాలి అంటున్నాడు.	మంచి బొమ్మలు కొంటున్నాడు.
ఇవ్వాళ సినిమాకు వెళ్ళాలి అంటున్నాడు.	మంచి మంచి బొమ్మలు కొంటున్నాడు.
రవి ఇవ్వాళ సినిమాకు వెళ్ళాలి అంటున్నాడు.	అతను మంచి మంచి బొమ్మలు కొంటున్నాడు.

అంటోంది.	ఉన్నావు.
కావాలి అంటోంది.	అలా ఉన్నావు.
బొమ్మ కావాలి అంటోంది.	ఏమిటి, అలా ఉన్నావు?
కోతి బొమ్మ కావాలి అంటోంది.	
చెల్లెలు కోతి బొమ్మ కావాలి అంటోంది.	
మా చెల్లెలు కోతి బొమ్మ కావాలి అంటోంది.	

వస్తోంది.	చదువుతున్నాడు.
నెప్పి వస్తోంది.	పుస్తకాలు చదువుతున్నాడు.
గుండెల్లో నెప్పి వస్తోంది.	తెలుగు పుస్తకాలు చదువుతున్నాడు.
రోజులనించి గుండెల్లో నెప్పి వస్తోంది.	ఇప్పుడే తెలుగు పుస్తకాలు చదువుతున్నాడు.
కొన్ని రోజులనించి గుండెల్లో నెప్పి వస్తోంది.	ఇప్పుడిప్పుడే తెలుగు పుస్తకాలు చదువుతున్నాడు.

b. Substitution drill

Model (i)

రవి బొమ్మలు చూస్తున్నాడు.
పుస్తకం చదువు
రవి పుస్తకం చదువుతున్నాడు.

1. చపాతీలు తిను
2. నాటకం విను
3. గడియారం కొను
4. 'కలం కావాలి' అను

Model (ii)

మా ఊళ్ళో పెద్దపెద్ద కొట్లు ఉన్నాయి.(మంచి)
మా ఊళ్ళో మంచి మంచి కొట్లు ఉన్నాయి.

1. ఈ ఇంట్లో పెద్ద పెద్ద గదులున్నాయి. (చిన్న)
2. ఆ తోటలో మంచి మంచి చెట్లున్నాయి. (పెద్ద)
3. ఆ గదిలో మంచి మంచి కుర్చీలున్నాయి. (కొత్త)
4. ఇక్కడ మంచిపూలున్నాయి. (చిన్న)

Model (iii)

రవి పూరీ తింటున్నాడు.
సరళ చపాతీ
సరళ చపాతీ తింటోంది.
1. వాళ్ళు మామిడి కాయలు
2. మీరు ఉప్మా
3. నేను పళ్ళు
4. నువ్వు పెసరట్టు

Model (iv)

రవి కళ్ళజోడు చూస్తున్నాడు. (పెట్టుకో)
రవి కళ్ళజోడు పెట్టుకుంటున్నాడు.
1. సరళ అక్కడ మాట్లాడుతోంది.(కూర్చో)
2. మనం పుస్తకాలు చదువుతున్నాం. (తీసుకో)
3. నేను రవిని చూస్తున్నాను. (పట్టుకో)
4. సరళ పూలు కొంటోంది. (పెట్టుకో)

c. Response drill

Model (i)

రవి ఏం చేస్తున్నాడు?(పుస్తకం–చదువు)
రవి పుస్తకం చదువుతున్నాడు.
1. సీత ఏం చేస్తోంది?(కలం–కొను)
2. మేం ఏం చేస్తున్నాం?(మినపట్టు–తిను)
3. నువ్వు ఏం చేస్తున్నావు? (నీ మాటలు–విను)
4. అది ఏం చేస్తోంది? (పండు–తిను)

Model (iii)

నేను ఏమంటున్నాను?(రవి మంచివాడు)
నువ్వు 'రవి మంచివాడు' అంటున్నావు.
1. మేం ఏమంటున్నాం?(ఇక్కడ శర్మలేడు)
2. కమల ఏమంటోంది?(పుస్తకం కావాలి)
3. మనం ఏమంటున్నాం?(కలం వద్దు)
4. మీరు ఏమంటున్నారు? (ఇవ్వాళ సినిమాకు పోవాలి)

Model (ii)

బొమ్మ ఎక్కడున్నది?(మా ఇల్లు)
బొమ్మ మా ఇంట్లో ఉన్నది.
1. చాక్లెట్టు ఎక్కడున్నది?(నా చెయ్యి)
2. కలం ఎక్కడున్నది?(కొట్టు)
3. దుమ్ము ఎక్కడ పడుతోంది?(కళ్ళు)

Model (iv)

పంచదార ఎవరికి కావాలి?(నాకు, రవికి)
కొంత నాకు కావాలి, కొంత రవికి కావాలి.
1. ఉప్మా ఎవరికి కావాలి?(నాకు, అతనికి)
2. సుశీల డబ్బు ఎక్కడున్నది? (రవి దగ్గర, శర్మ దగ్గర)
3. పంచదార ఎవరు తీసుకొస్తున్నారు? (సరళ, సుశీల)

Model (v)

మీ కలాలు ఎక్కడున్నాయి? (రవి, శర్మ)
కొన్ని శర్మ దగ్గరున్నాయి. కొన్ని రవి దగ్గరున్నాయి.
1. నా కాయితాలు ఎక్కడున్నాయి? (సరళ, విమల)
2. మన ఫోటోలు ఎక్కడున్నాయి? (గోపి, రాము)
3. మా ఇళ్ళు ఎక్కడున్నాయి? (విజయవాడ, గుంటూరు)

EXERCISES

a. Answer the following questions based upon the text of the lesson.

1. రామారావు ఏం చేస్తున్నాడు?
2. సుబ్బరామయ్యగారి ఆరోగ్యం బాగా ఉన్నదా?
3. పాప ఏం చేస్తోంది?
4. కళ్ళజోడు ఎవరు పెట్టుకుంటున్నారు? ఎన్ని రోజులనుంచి?
5. బాబు ఏం తాగుతున్నాడు?

b. Fill up the blanks with ఎంత/ఎన్ని/కొంత/కొన్ని.

1. ఇది ..... పంచదార?
2. ఇవి ..... పుస్తకాలు?
3. ..... పుస్తకాలు నీవి.
4. ..... దూరం రైలు ప్రయాణం.
5. ..... మైళ్ళు బస్సు ప్రయాణం.

c. Answer the following questions using the cue words.

Model (i)

1. సీత ఏం చేస్తోంది? (కలం–కొను)
2. మనం ఏం చేస్తున్నాం? (మాష్టరుగారి మాటలు–విను)
3. కుక్కలు ఏం చేస్తున్నాయి? (బిస్కట్లు–తిను)

Model (ii)

1. సురేష్, శర్మా ఏం చేస్తున్నారు? (కళ్లజోడు–పెట్టుకో)
2. మనం ఏం చేస్తున్నాం? (పుస్తకాలు–తీసుకో)
3. రవి ఏం చేస్తున్నాడు? (నిద్రపో)
4. కమల ఏం చేస్తోంది?(కుర్చీలో–కూర్చో)

d. Rewrite the following sentence adding మంచి మంచి, కొత్త కొత్త, పెద్ద పెద్ద and చిన్న చిన్న in appropriate place.

రవి పుస్తకాలు చదువుతున్నాడు.

e. Conjugate the following verbs for present tense with నేను, మనం, మీరు, నువ్వు, సీత and కుక్కలు as subjects.

1. తిను
2. విను

f. Match the following.

	A	B	
1.	రవి చపాతీలు	వింటున్నాడు	( )
2.	గోపి నా మాటలు	కొంటున్నాడు	( )
3.	రతిరామ్ కలం	అంటున్నాడు	( )
4.	బాబు 'బొమ్మలు కావాలి'	తింటున్నాడు	( )

VOCABULARY

రేడియో	radio
కొను	buy
బజారు	bazaar; market area
కొట్టు	shop
మోడలు	model
పెట్టు	switch on (a radio or T.V. set)
ఆకాశవాణి	Akasavani (All India Radio)
ఊఁ	yes
అను	say; utter
ఔను	yes; variant of అవును
కంపెనీ	company
అలాగే!	Okay! All right
-అయ్యా	a masculine equal address marker
సోఫా	sofa
ఆరోగ్యం	health
గుండె	heart
ఉండు	be; exist; stay; wait (v)
ఇంటతను	house-owner
డబ్బు	money
కొంత	some (mass)
బ్యాంకు	commercial bank
నిద్రపో	sleep (v)
తాగు	drink (v)
నిల్చో	stand (v)
ఇప్పుడిప్పుడే	only these days; very recently
వడ్డించు	serve food
ఏంరా!	hey! (inf. masc. addressing)
నవ్వు	laugh (v)
-అరా	a masculine inferior address marker

GRAMMAR NOTES

23.1. In this lesson a new group of verbal bases which behave in a different way in present tense is introduced. Those are:

అను *anu* 'say, utter'; కొను *konu* 'buy'; తిను *tinu* 'eat' (lesson 19); విను *vinu* 'listen; hear' (lesson 14); ఉండు *uMḍu* 'be, wait'; నిల్చో *nilcō* 'stand'; కూర్చో *kūrcō* 'sit' (lesson 3); and కో *kō* ending bases like తీసుకో *tīsukō* 'take' (lesson 6); పట్టుకో *paṭṭukō* 'hold; catch' (lesson 21), పెట్టుకో *peṭṭukō* 'wear; put on' (lesson 22); etc. Here after these verbal bases will be refrred to as అను *anu* group.

23.2. When a suffix beginning with త్ *t* is added to the అను *anu* group of verbal bases, the initial త్ *t* of the suffix changes to ట్ *ṭ* and the follwing changes occur in the verbal bases.

(i) The final ను *nu* of the bases changes to ం *M (sunnā);*
(ii) The final ఓ *ō* of the bases changes to ఉం *uM* and
(iii) The base ఉండు *uMḍu* loses its final డు *ḍu.*

అను–తున్నాడు = అంటున్నాడు	'He is saying/uttering.'
anu-tunnāḍu = aMṭunnāḍu	
విను–తున్నాను = వింటున్నాను	'I am listening.'
vinu-tunnānu = viMṭunnāḍu	
కొను–తోంది = కొంటోంది	'She is buying.'
konu-tōMdi = koMṭōMdi	
తిను–తున్నారు = తింటున్నారు	'They are eating.'
tinu-tunnāru = tiMṭunnāru	
తీసుకో–తోంది = తీసుకుంటోంది	'She is taking.'
tīsukō-tōMdi = tīsukuMṭōMdi	
పట్టుకో–తున్నా–వు = పట్టుకుంటున్నావు	'You are holding.'
paṭṭukō-tunnā-vu = paṭṭukuMṭunnāvu	
నిల్చో–తున్నాడు = నిల్చుంటున్నాడు	'He is standing.'
nilcō-tunnāḍu = nilcuMṭunnādu	

కూర్చో-తోంది = కూర్చుంటోంది	'She is sitting'
kūrcō-tōMdi = kūrcuMṭōMdi	
ఉండు-తున్నాను = ఉంటున్నాను	'I am staying.'
uMḍu-tunnānu = uMṭunnānu	

23.3. The meaning of an adjective is intensified, or a stress is added to its meaning when the adjective is reduplicated.

కొత్తకొత్త పుస్తకాలు	*kotta kotta pustakālu*	'very new books'
పెద్దపెద్ద చెట్లు	*pedda pedda ceṭlu*	'very big trees'

Such reduplication occurs only when the noun is in plural number.

23.4. Notice the purposive function of the dative case suffix (14.1.1. and 17.10) in sentences like

మా తమ్ముడికి రేడియో కొంటున్నాను. 'I am buying a radio for my brother.'
mā tammuḍiki rēḍiyō koMṭunnānu.

Purposive case suffix కోసం *kōsaM* (21.6) can also be used in the place of the dative case suffix in the above sentence.

మా తమ్ముడికోసం రేడియో కొంటున్నాను. 'I am buying a radio for my brother.'
mā tammuḍikōsaM rēḍiyō koMṭunnānu.

23.5. Notice the use of the dative case suffix in the following sentences.

1.(a) ఇవ్వేళ కొట్లకు సెలవు. 'It is a holiday for the shops today.'
ivvēḷa koṭlaku selavu.

1.(b) రేపు మాకు సెలవు. 'It is a holiday for us tomorrow.'
rēpu māku selavu.

It is a sort of 'possessive' function of the dative case suffix in these sentences.

2. సుబ్బరామయ్యగారికి అన్నం వడ్డించు. 'Serve food to Mr. Subbaramayya.'
subbarāmayya gāriki annaM vaḍḍiMcu
Here the function of the dative case suffix is 'benefactive'.

23.6. ఊఁ *ũ* is the nasalized ఊ *ū*. This is used to express acceptance.

రేపు వస్తున్నావా?	*rēpu vastunnāva?*	'Are you coming tomorrow?'
ఊఁ!	*ũ!*	'Yes.'

23.7. ఇప్పుడిప్పుడు *ippuḍippuḍu* 'just recently' is the reduplicated form of ఇప్పుడు *ippuḍu* 'now'.

23.8. Notice the use of the manner adverb అలా *alā* 'in that way/direction/manner' in sentence like following where it expresses only manner. ఏమిటి అలా ఉన్నారు? *ēmiṭi alā unnāru?* 'Why do you look like that?' (Why are you like that) cf. అలా రా! *alā rā!* 'come there.'; ఇలా కూర్చో *ilā kūrcō* 'sit here.' అలా చూడు *alā cūḍu* 'Look there, Look that side' etc. (7.16).

23.9. −అరా *-arā* is the masculine inferior singular marker corresponding to −అండి! *-aMḍi* (2.8.1). This is used with imperative singular (affirmative) form of the verb while addressing the intimate people, children and persons of inferior relationship. (See 35.5; 35.6. and 35.7.).

తిను+అరా= తినరా! *tinu+arā= tinarā* (2.12.2) 'Eat!' (inferior)
రా+అరా= రారా! *rā+arā= rārā* (3.13.1) 'Come!' (inferior)

Notice that the forms like తినరా! *tinarā!* రారా! *rārā!* are inferior; తిను! *tinu!* రా! *rā!* are equal; and non-honorific; and తినండి! *tinaMḍi!* రాండి! *rāMḍi!* are honorific.

23.10. 'ఏంరా!' *ēMrā!* 'hey!' is the masculine inferior address term used as a sentence initiator while talking to intimate children, persons who are intimate or very much lower in status. c.f. ఏమండీ! *-ēmaMḍī!* (2.9.1), ఏమయ్యా! *ēmayyā!* (2.9.2), ఏమమ్మా! *ēmammā!* (17.15), and ఏమోయ్! *ēmōy!* (21.11)

23.11. కొంత *koMta* is the neuter indefinite mass pronoun/adjective.

కొంత డబ్బు	*koMta ḍabbu*	'some money'
కొంత పంచదార	*koMta paMcadāra*	'some sugar'

Recall the neuter indefinite count pronoun/adjective కొన్ని *konni* (4.12.) which is used to denote countable objects, where as కొంత *koMta* is used to denote non-countable mass nouns.

కొన్ని పుస్తకాలు	*konni pustakālu*	'some books'	(countable)
కొంత పంచదార	*koMta paMcadāra*	'some sugar'	(non-countable)

23.12. –నుంచి/–నించి *nuMci/niMci* the ablative case suffix (17.7) is used with time nouns also.

నాలుగు గంటలనించి చదువుతున్నాను.
nālugu gaMṭalniMci caduvutunnānu.
'I am reading from 4 o'clock.'
నేను ఇక్కడ రెండు సంవత్సరాలనించి ఉంటున్నాను.
nēnu ikkaḍa reMḍu saMvatsarālaniMci uMṭunnānu.
'I have been staying here since two years.'

23.13. –అయ్యా *-ayyā* is non-honorific masculine address marker (cf. –అమ్మా *ammā* the corresponding feminine address marker. See 8.13.)

నేను ఒక రేడియో కొనాలయ్యా! *nēnu oka rēḍiyō konālayyā!* 'I have to a buy a radio!'

23.14. డబ్బు *-ḍabbu* 'money' is used to denote 'large amounts of money' and డబ్బులు *-ḍabbulu* 'money' (lesson 20) is used to denote small amounts of money.

అతని దగ్గర డబ్బు ఉంది. *atani daggara ḍabbu uMdi.*	'He has (lot of) money.'
అతని దగ్గర డబ్బులేదు. *atani daggara ḍabbulēdu.*	'He has no money. (He is not rich man.)'
అతని దగ్గర డబ్బులు ఉన్నాయి. *atani daggara ḍabbulu unnāyi.*	'He has money (which is not a large sum).'
అతని దగ్గర డబ్బులు లేవు. *atani daggara ḍabbululēvu.*	'He has no money.' (This sentence does not mean that he is a poor man.)

REVIEW 4

Lesson 24

ఉత్తరం

మైసూరు,
ఆగస్టు 25, 1980.

ప్రియమైన నాన్నగారికి నమస్కారం.

ఇక్కడ నేను క్షేమం. అక్కడ మీరూ, అమ్మా, చిరంజీవి గిరిజా, మోహన్, క్షేమంగా ఉన్నారా? మైసూరులో వాతావరణం చాలా బాగుంది. చల్లగా ఉంది. ఇప్పుడు ఇక్కడ వర్షాకాలం.

మాకు క్లాసులు బాగా జరుగుతున్నాయి. కొత్తభాష కాబట్టి ఉత్సాహంగానే ఉంది. నేనిక్కడ

A LETTER

Mysore,
August 25, 1980.

My dear father,

Regards. I am doing well here. I hope you, mother, *Chiranjiivi* Girija and Mohan are doing well. The climate in Mysore is fine. This is rainy season here now and it is cold.

Our classes are on the full swing. It is interesting to

హాస్టల్లో ఉంటున్నాను. మా హాస్టలు ఇన్‌స్టిట్యూట్ నించి సుమారు మైలు దూరంలో ఉన్నది. హాస్టల్లో మెస్సు ఉంది. మెస్సులో ఎక్కువగా అన్నం పెడ్తున్నారు. ఇక్కడి ప్రజల ఆహారం అన్నం. నేను గూడా మెల్లగా ఇక్కడి పరిస్థితికి అలవాటు పడుతున్నాను. గిరిజ స్కూలుకు వెళ్తోందా? ప్రతి ఆదివారం తమ్ముడు ఇంటికి వస్తున్నాడా? వాడి పరీక్ష సంగతి వెంటనే రాయండి. వాడికి గూడా స్కూలు అడ్రసుకు ఉత్తరం రాస్తున్నాను. నా స్వెట్టరు నా దగ్గర లేదు. బహుశ అది ఇంట్లోనే ఉండాలి. ఇక్కడ చాలా చలిగా ఉంది. నాకు స్వెట్టరు కావాలి. వెంటనే దాన్ని పోస్టులో పంపండి. అమ్మగారికి నమస్కారాలు. పిల్లలకు ఆశీస్సులు. వెంటనే ఉత్తరం రాయండి.

ఇంతే సంగతులు
ఇట్లు
మీ కుమారుడు
వినోద్ కుమార్.

learn because it is a new language. I am residing in the hostel. Our hostel is located about a mile from our institute. There is a mess in the hostel. Rice is served more (often and in quantity) in the mess. The staple food of the people here is rice. I am also slowly getting accustomed to the situation here. Does Girija go to school regularly? Does my younger brother come home every Sunday? Please write to me about his examination soon. I am also writing to him to his school address. I don't have my sweater with me. Probably it is left at home. It is very cold here. I need the sweater. Please send it by post. Please give my regards to mother and blessings to the youngsters. Please reply immediately.

I close here.
Your son
VINOD KUMAR.

EXERCISES

a. Change the verbs of the following sentences into nagative imperatives.

1. నువ్వు మెల్లగా మాట్లాడు.
2. రవిగారూ! మీరు కొత్త స్వెట్టరు కొనండి.
3. సుశీలా! నువ్వు ఆ పుస్తకం ఎక్కడున్నదో వెతుకు.
4. శర్మా! నువ్వు ఆ తలుపు ముయ్యి!
5. పాపా! నువ్వు ఆ తలుపు తియ్యి!
6. నువ్వు ఈ బిస్కెట్లు తీసుకో!
7. శారదా! రేపు నువ్వు మా ఇంటికి రా!

b. Change the following as shown in the model.

Model

అన్నం తిను. నిద్రపో!
ముందు అన్నం తిను, తర్వాత నిద్రపో!

1. శర్మతో మాట్లాడు. ఈ పని చెయ్యి.
2. కుక్కను కొట్టు. తలుపు వెయ్యి.
3. లైటు వెయ్యి. కిటికీలు తియ్యి.
4. పుస్తకం చదువు. పూరీ తిను.

c. Answer the following questions as shown in the model.

Model (i)

మీ ఊళ్ళో ఎన్ని కాలేజీలున్నాయి?
మా ఊళ్ళో ఒక కాలేజీ ఉంది.

1. మీ ఊళ్ళో ఎన్ని గుళ్ళున్నాయి?
2. మీ ఊళ్ళో ఎన్ని బళ్ళున్నాయి?
3. నీ దగ్గర ఎన్ని మామిడి పళ్ళున్నాయి?
4. ఇక్కడ ఎన్ని ముళ్లున్నాయి?
5. ఆ కుక్కకు ఎన్ని కళ్ళున్నాయి?
6. ఈ బొమ్మకు ఎన్ని కాళ్ళున్నాయి?
7. ఈ బజార్లో ఎన్ని కొట్లున్నాయి?
8. ఆ బొమ్మకు ఎన్ని చేతులున్నాయి?

Model (ii)

శర్మకు ఏం కావాలి? (చపాతీలు)
శర్మకు చపాతీలు కావాల్సిందే!

1. నారాయణకు ఎన్ని చపాతీలు కావాలి? (ఆరు)
2. ఇప్పుడు నువ్వు ఎక్కడికి వెళ్లాలి? (బెంగుళూరు)
3. రేపు రవి ఎవరితో మాట్లాడాలి? (మాష్టారితో)

Model (iii)

నేనిప్పుడు ఏం చెయ్యాలి? (చపాతి–ఉప్మా)
నువ్విప్పుడు చపాతీగానీ ఉప్మాగానీ చెయ్యి.

1. మేం ఇప్పుడు ఏ పుస్తకం కొనాలి? (తెలుగు–ఇంగ్లీషు)
2. నేనిప్పుడు ఎక్కడికి పోవాలి? (బజారు–కాలేజీ)
3. మేం రేపు ఎవరితో మాట్లాడాలి? (రవి–శర్మ)

d. Fill up the blanks using కొంత or కొన్ని.

1. శర్మకు ..... పుస్తకాలు కావాలి.
2. సుశీల దగ్గర ..... డబ్బుంది.
3. ..... దూరం నేను వెళ్లాలి.
4. మా ఊరు ఇక్కడ్నించి ..... మైళ్ల దూరంలో ఉంది.
5. లతకు ..... పూలు కావాలి.

e. Fill up the blanks with suitable case suffixes.

1. నేను సుశీల ..... మాట్లాడాలి.
2. సుగుణ ..... కాఫీ అలవాటు.
3. రమ బాబు ..... పుస్తకం కొంటోంది.
4. ఈ అడ్రసు ..... ఒక ఉత్తరం రాయి.
5. సుశీల శారద ..... డబ్బులు అడుగుతోంది.

f. Combine the following.

1. ఇల్లు + లో =
2. కొట్టు + లో =
3. కన్ను + లో =
4. కళ్ళు + లో =
5. బడి + లో =
6. చెయ్యి + లో =
7. మీరు + ని =

g. Match the following.

A	B	
1. సుశీల	చదువుతున్నాం	( )
2. మాష్టరుగారు	పరిగెత్తుతున్నాయి	( )
3. నువ్వు	అన్నం తింటోంది	( )
4. కుక్కలు	మాట్లాడుతున్నావు	( )
5. నేను	జరుగుతున్నాడు	( )
6. అతను	వస్తున్నాను	( )
7. మనం	తొందరగా వెళ్లండి	( )
8. మీరు	ఉత్తరం రాస్తున్నారు	( )

h. Give your responses to the following sentences as shown in the model.

Model (i)

శర్మ పాఠం చదువుతున్నాడు.
అయితే నువ్వు గూడా చదువు.

1. సుబ్బారావు శర్మతో మాట్లాడుతున్నాడు.
2. సుశీల ఉత్తరం రాస్తోంది.
3. వాళ్లు హాస్టల్లో ఉంటున్నారు.
4. పిల్లలు పూలు కొంటున్నారు.
5. పాప బిస్కెట్లు తీసుకుంటోంది.
6. రవి కుక్కను కొడ్తున్నాడు.

Model(ii)

అతను దొంగ.	2. ఈమె మీ చెల్లెలు.
అతను దొంగ కాదు. దొంగలాగా ఉన్నాడు.	3. ఆయన మన ప్రిన్సిపాల్.
1. ఆమె శారద.	4. ఇది మన పుస్తకం

Change the following into adverbs and use them in your own sentences:

జాగ్రత్త	గట్టి	చలి
చల్లన	తొందర	కొత్త

Use the following verbs in your own sentences in present tense.

కొను	రాయి	చదువు
పెట్టు	కష్టపడు	అలవాటుపడు
పెట్టుకో	రా	తిను

VOCABULARY

ప్రియమైన	dear
క్షేమం	safe
చిరంజీవి	long living
వాతావరణం	climate
వర్షాకాలం	rainy season
జరుగు	takeplace; occur
కాబట్టి	because
ఉత్సాహం	interest
హాస్టలు	hostel
ఇన్‌స్టిట్యూట్	institute
ప్రజలు	people
ఆహారం	food
పరిస్థితి	situation; circumstance
అలవాటుపడు	accustom; habituate
సంగతి	matter; news
వెంటనే	immediately
స్వెట్టరు	sweater
బహుశ	perhaps
పోస్టు	post; mail
పంపు	send
ఆశీస్సు	blessing
ఇట్లు	saying so
కుమారుడు	son

NOTES

24.1. ప్రియమైన *-priyamaina* 'dear' is used to express affection, love and intimacy. This is used in letters.

24.2. చిరంజీవి *-ciraMjīvi* 'long living' is used by elders in letters to refer to children and youngsters.

24.3. ఇట్లు *-iṭlu* 'saying so' is used in letters before concluding the letter.

24.4. Notice the use of the dative case suffix in the sentences:

ఇక్కడి పరిస్థితికి అలవాటుపడుతున్నాను. *-ikkaḍi paristitiki alavāṭu paḍutunnānu.*	'I am getting used to the circum-stances of this place.'

Here the dative case suffix expresses a sort of goal (15.6.2; 22.10).

UNIT V

Lesson 25

ఎక్కువగా తినటం మంచిది కాదు

శర్మ : ఏం ప్రసాద్! కళ్ళజోడు ఎన్ని రోజుల నించి పెట్టుకుంటున్నావు? నువ్వు కళ్ళజోడు పెట్టుకోటం ఇప్పుడే చూస్తున్నాను.

ప్రసాద్ : నాలుగు రోజుల నించే పెట్టుకుం-టున్నాను. మీ పేటలో ఇళ్ళు ఖాళీగా ఉన్నాయా?

శర్మ : ఎందుకు?

ప్రసాద్ : నాకు కావాలి.

EATING TOO MUCH IS NOT GOOD

Hello! Prasad! How long have been wearing glasses? I see you wearing for the first time just now.

I started wearing glasses for the last four days only. Do you have any houses vacant in your area?

Why?

I want one.

శర్మ :	ఏం? మీ ఇల్లు బాగానే ఉందిగా?	Why? Your house is all right. Isn't it?
ప్రసాద్ :	ఇల్లు బాగానే ఉంది; కాని ఉండడం చాలా కష్టంగా ఉంది.	The house is good. But it is getting difficult to stay in that house.
శర్మ :	ఏం? ఇంటతను మంచివాడు కాదా?	Why? Is not your landlord a good person.
ప్రసాద్ :	ఇంటతను మంచివాడే! కాని ఇల్లంతా చీకటి. ఎప్పుడూ లైటు ఉండాలి. అంతే కాదు. ఆఫీసుకు చాలా దూరం గూడా! రావడం పోవడం ఎంతో కష్టం.	The landlord is a good person. But the house is entirely dark. The lights should be on all the time. That is not all. It is also far off from the office. It is difficult to go and come back.
శర్మ :	మీ పేటలో ఇళ్ళ కంటె మా పేటలో ఇళ్ళ అద్దెలు ఎక్కువ.	The house rents are higher in our area than in your area.
ప్రసాద్ :	అయితే ఏం? మా పేటలో ఇళ్ళ కంటె మీ పేటలో ఇళ్ళు బాగున్నాయి. పెద్దవి గూడా! మీ ఇంటతను మంచివాడేనా?	So what? The houses in your locality are more convenient than in our locality. They are big too. Is your landlord a good man?
శర్మ :	ఆ! మా పేటలో అందరూ మంచి-వాళ్ళే. చెడ్డవాళ్ళే లేరు. మా ఇంటి పక్కన ఒక ఇల్లు ఉంది; రా!	Yeah! All people in our locality are good. No bad people here. There is one house vacant beside my house. Come with me.
ప్రసాద్ :	ఇప్పుడు టైం చాలదు. బస్సు కూడా ఉందో లేదో!	Now the time is not sufficient. It is not known whether bus is available or not.
శర్మ :	రేపు సెలవే కదా! రేపు ఉదయం రా!	Tomorrow is holiday. Isn't it? Come tomorrow morning.
ప్రసాద్ :	అలాగే!	Okay.

*** ***

శర్మ :	రా ప్రసాద్! మా పక్క ఇల్లు ఖాళీగానే ఉంది. కాని వంటయిల్లు చిన్నది.	Come on, Prasad. Our neighbouring house is vacant. But the kitchen is small.
ప్రసాద్ :	పద. చూపించు.	Come on; show it.
శర్మ :	రా! ఇదే ఇల్లు. ఈ పాప ఇంటి-వాళ్ళ అమ్మాయి. పాపా! అక్కయ్య ఏం చేస్తోందమ్మా?	Come. This is the house. This *Papa* is the daughter of the landlord. *Papa!* What is your sister doing?
పాప :	పెద్దక్కయ్య వంటయింట్లో ఉన్నదండీ. వంటచేస్తోంది. చిన్నక్కయ్య పక్కవాళ్ళ అమ్మాయితో ఆడుతోంది. దానికి ఎప్పుడూ ఆటలేనండీ!	My elder sister is in the kitchen, sir! She is cooking. The younger sister is playing with a girl from next door. All the time she indulges in games.
శర్మ :	నువ్వు కూడా ఆడు.	You too play!
పాప :	ఉదయం ఆడటం మంచిది కాదండీ!	Playing in the mornings is not good, sir!
శర్మ :	అలాగా! నువ్వు చాలా మంచిదానివి. ఈ చాక్లెట్లు తీసుకో!	I see! You are a good girl. Take these chocolates.
పాప :	ఒకటి చాలండీ! ఎక్కువగా తినటం మంచిది కాదు.	One is enough, sir! Eating too much is not good.
ప్రసాద్ :	పాపా! ఇప్పుడు నువ్వేం చదువు తున్నావు?	*Papa!* What are you studying presently.
పాప :	ఇప్పుడు నేను చదవటంలేదండీ! పుస్తకానికి అట్ట వేస్తున్నాను.	I am not studying anything now, sir! I am putting on a wrap-per to this book.
ప్రసాద్ :	అది కాదమ్మా! నువ్వు ఇప్పుడు ఎన్నో తరగతి చదువుతున్నావు అంటున్నాను.	No, not that my dear! I am saying what class are you in now.

పాప :	రెండో తరగతి చదువుతున్నానండీ!	I am in second standard, sir!
ప్రసాద్ :	అలాగా! ఇప్పుడు మీ బళ్ళో ఏం పాఠం చెప్తున్నారు?	I see! What lesson are they teaching now in your school?
పాప :	ఇప్పుడు పాఠాలు చెప్పటం లేదండీ! కథలు, పాటలు చెబుతున్నారు. బొమ్మలు వెయ్యటం కూడా నేర్పు-తున్నారు.	Now they are not teaching any lessons, sir. They are telling stories, and teaching songs. They are also teaching drawing pictures.
పసాద్ :	ఏది, ఒక పాట పాడు.	Then, sing a song.
పాప :	పాడుతున్నాను; వినండి.	I am singing. Please listen, sir.

DRILLS

a. Repetition drill

గీతా! నువ్వు ఆ కుర్చీలో కూర్చోటం ఎంతో కష్టం.
సరళా! నువ్వు మల్లెపూలు పెట్టుకోట ఇప్పుడే చూస్తున్నాను.
రవీ! పగలు నిద్రపోవటం మంచిది కాదు
గోపీ! రేపు అటు పోవటం చాలా కష్టం.

నేను ఆడుతున్నాను.
నువ్వు ఆడటంలేదు.

అతను రాస్తున్నాడు.
ఇతను రాయటంలేదు.

అందరూ మంచివాళ్లే.
ఎప్పుడూ తినటం మంచిది కాదు.

గది అంతా చీకటి.
ఇల్లంతా బాగున్నది.

శర్మ కంటె రవి మంచివాడు.
సుబ్బారావు కంటె శర్మ పెద్దవాడు.
నీ కంటె నేను చిన్నవాణ్ణి.

గిరిజా! మీ ఇంటికి రావటం నాకు ఎంతో ఇష్టం.
శర్మా! ఎక్కువగా తినటం మంచిది కాదు.
చీకట్లో వెళ్ళటం మంచిది కాదు.
నీ పుస్తకం అతనికి చూపించటం మంచిది కాదు. నాకు చూపించు.
బొమ్మలు వెయ్యటం నేర్పుతున్నారు.

ఆమె తింటున్నది.
ఈమె తినడంలేదు.

పాటలు చెప్తున్నారు.
పాఠాలు చెప్పటం లేదు.

నా పుస్తకం కంటె నీపుస్తకం ఖరీదు ఎక్కువ.

మా ఇంటి కంటె మీ ఇల్లు పెద్దది.

శర్మ అక్కడ ఉన్నాడో లేడో!
ఇప్పుడు బస్సు ఉందో లేదో!
నా సంచీలో డబ్బులు ఉన్నాయో లేవో!
ఇప్పుడు మా నాన్నగారు ఇంట్లో ఉన్నారో లేరో!

b. Build-up drill

ఉండాలి.
లైటు ఉండాలి.
ఎప్పుడూ లైటు ఉండాలి.
గదిలో ఎప్పుడూ లైటు ఉండాలి.
మా గదిలో ఎప్పుడూ లైటు ఉండాలి.

అంటున్నాను.
చేస్తున్నావంటున్నాను.
ఏం చేస్తున్నావంటున్నాను.
ఇప్పుడేం చేస్తున్నావంటున్నాను.
నువ్విప్పుడేం చేస్తున్నావంటున్నాను.

కష్టం.
ఎంతో కష్టం.
పోవటం ఎంతో కష్టం.
రావటం పోవటం ఎంతో కష్టం.
ఆఫీసుకు రావటం పోవటం ఎంతో కష్టం.
ఇంటినించి ఆఫీసుకు రావటం పోవటం ఎంతో కష్టం.

ఆటలే!
ఎప్పుడూ ఆటలే!
రవికి ఎప్పుడూ ఆటలే!

c. Substitution drill.

Model (i)

ఈ గదిలో తినటం మంచిది కాదు.
ఉండు
ఈ గదిలో ఉండటం మంచిది కాదు.
నిద్రపో
కూర్చో
నిల్చో
చదువు

Model (ii)

రవి ఆ గదిలో ఉన్నాడో లేడో!
సీత
సీత ఆ గదిలో ఉన్నదో లేదో!
శర్మగారు
నా కుక్క
రవి పుస్తకాలు
మీరు

Model (iii)

రవి పాడటం లేదు.
సీత
సీత పాడటం లేదు.
నేను
నువ్వు
మేం
మనం
మీరు
వాడు
ఆయన

Model (v)

నేను అడగడం లేదు.
తిను
నేను తినడం లేదు.
చదువు
కొయ్యి
తీసుకో
చూడు
రాయి
రా
పో

Model (iv)

రవికి ఎప్పుడూ ఆటలే!
పాటలు
రవికి ఎప్పుడూ పాటలే!
పుస్తకాలు
నాటకాలు
చపాతీలు
సినిమాలు
కథలు
చదువు

Model (vi)

పుస్తకంలో ఏముంది?
కొట్టు
కొట్లో ఏముంది?
గుడి
బడి
ఊరు
కన్ను
ఇల్లు
చెయ్యి

d. Interlocked substitution drill.

Model

శర్మ కంటె రవి చిన్నవాడు.
సీత
శర్మ కంటె సీత చిన్నది.
నేను
నా కంటె సీత చిన్నది.
పెద్ద
నా కంటె సీత పెద్దది.

నా కంటె సీత పెద్దది.
రవి .....
..... సురేశ్ .....
అతను .....
..... సరళ .....
..... చిన్న
..... మంచి

e. Response drill

Model (i)

లైటు ఎప్పుడు ఉండాలి?
లైటు ఎప్పుడూ ఉండాలి.

1. శర్మకు కాఫీ ఎప్పుడు కావాలి?
2. శారదకు డబ్బులు ఎప్పుడు కావాలి?
3. ఎప్పుడు తినటం మంచిది కాదు?
4. రవికి ఎప్పుడు కథలు కావాలి?

Model (ii) రవీ! ఇప్పుడు నువ్వు స్కూలుకు వెళ్తున్నావా?
ఇప్పుడు స్కూలుకు వెళ్ళటం చాలా కష్టం.

1. సుగుణా! ఇప్పుడు నువ్వు పూలు కోస్తున్నావా?
2. శారదా! ఇప్పుడు కలం కొంటున్నావా?
3. విమలా! ఇప్పుడు మా ఇంటికి పోతున్నావా?
4. సుశీలా! కళ్ళజోడు పెట్టుకుంటున్నావా?
5. రమా! ఆ కుర్చీలో కూర్చుంటున్నావా?
6. ఉమా! రమను తీసుకొస్తున్నావా?

Model (iii) అట్ట దేనికి వేస్తున్నావు? (పుస్తకం)
అట్ట పుస్తకానికి వేస్తున్నాను.

1. రవి ఎక్కడికి వెళ్తున్నాడు? (నాటకం)
2. గిరి ఎక్కడికి వెళ్తున్నాడు? (శివాలయం)
3. రమ ఎందుకు మందు తీసుకుంటోంది? (జ్వరం)
4. నువ్వు ఎందుకు మందు తీసుకుంటున్నావు? (ఆరోగ్యం)

Model (iv) మీ తమ్ముడు ఆరో తరగతి చదువుతున్నాడా? (మూడు)
ఆరో తరగతి చదవటంలేదండీ! మూడో తరగతి చదువుతున్నాడు.

1. సరళా! నువ్వు రెండో తరగతి చదువుతున్నావా? (ఒకటి)
2. సుశీలా! నువ్వు ఎనిమిదో తరగతి చదువుతున్నావా? (ఏడు)
3. శర్మా! నువ్వు పదో తరగతి చదువుతున్నావా? (తొమ్మిది)

Model (v) రవీ! నువ్వు అన్నం తింటున్నావా?
లేదండీ! నేను అన్నం తినటంలేదు.

1. గోపీ! రతిరామ్ నీ గదిలో ఉంటున్నాడా?
2. శేషూ! ఇప్పుడు నువ్వు నాటకానికి పోతున్నావా?
3. శర్మా! పిల్లి చెట్టు ఎక్కుతున్నదా?
4. కమలా! లక్ష్మి నీ చెయ్యి పట్టుకుంటున్నదా?
5. విమలా! సరోజా సుగుణా నాటకానికి వస్తున్నారా?

f. Transformation drill.

Model

అతను పాటలు పాడటంలేదు.
అతను పాటలు పాడుతున్నాడు.

1. శర్మ ఇంటికి వెళ్ళటంలేదు.
2. మాష్టరుగారు పాఠం చెప్పటంలేదు.
3. సుశీల అన్నం తినటంలేదు.
4. నేను నీకు నా పేరు చెప్పటంలేదు.

EXERCISES

a. Answer the following questions based on the text of the lesson.

1. ప్రసాద్ కళ్ళజోడు ఎన్ని రోజుల నించి పెట్టుకుంటున్నాడు?
2. ప్రసాద్‌కు ఆ ఇంట్లో ఉండటం ఎందుకు కష్టంగా ఉంది?
3. పాప పెద్దక్కయ్య ఏం చేస్తున్నది?
4. పాప ఇప్పుడు ఏం చేస్తున్నది?
5. ఇప్పుడు బళ్ళో ఏం చేస్తున్నారు? పాఠాలు చెప్తున్నారా?

b. Make at least 8 sentences using కంటె bringing out comparison among గిరి, రవి, రమ and లత.

గిరికి మూడేళ్ళు.
రవికి రెండేళ్ళు.
రమకు తొమ్మిదేళ్ళు.
లతకు పదకొండేళ్ళు.

Model
గిరి కంటె రవి చిన్నవాడు.
లత కంటె రమ చిన్నది.

c. Fill up the blanks with the gerund forms of the verbs given in parentheses.

Model రవికి పుస్తకం ..... (ఇవ్వు) మంచిది కాదు.
రవికి పుస్తకం ఇవ్వటం మంచిది కాదు.

1. ఈ పని ..... (చెయ్యి) ఎంతో కష్టం.
2. పగలు ..... (నిద్రపో) మంచిది కాదు.
3. బస్సులో ..... (చదువు) ఎంతో కష్టం.
4. చీకటిలో ఆ దోవలో .... (పో) చాలా కష్టం.
5. ఆ కళ్ళజోడు ..... (పెట్టుకో) మంచిది.
6. అక్కడ ..... (కూర్చో) చాలా కష్టం.
7. ఎండలో మీ ఇంటికి ..... (రా) చాలా కష్టం.

d. Answer the following questions as shown in the model..

Model (i)

నిన్న రవి ఇంట్లో ఉన్నాడా?
నిన్న రవి ఇంట్లో ఉన్నాడో లేడో!

1. అక్కడ నా పుస్తకం ఉన్నదా?
2. రమా లతా ఇంట్లో ఉన్నారా?
3. అతని జేబులో డబ్బులు ఉన్నాయా?

Model (ii)

హరికి ఎప్పుడు టీ కావాలి?
హరికి ఎప్పుడూ టీ కావాలి.

1. ఎప్పుడు చెట్టెక్కటం మంచిది కాదు?
2. నీకు ఎప్పుడు మంచినీళ్ళు కావాలి?
3. సుశీలకు ఎప్పుడు పుస్తకాలు కావాలి?

e. Change the following sentences into present negative.

1. రవి అన్నం తింటున్నాడు.
2. సరళ తలుపు వేస్తోంది.
3. మోహన్ బడికి పోతున్నాడు.
4. కమలా ఉమా ఇంటికి వెళ్తున్నారు.
5. పాప కింద కూర్చుంటోంది.
6. హరి వంట చేస్తున్నాడు.

f. Answer the following questions using the cue words given in the parentheses.

అ
1. రవి ఎక్కడికి వెళ్తున్నాడు? (నాటకం)
2. మీరు ఎందుకు మందు తీసుకుంటున్నారు. (జ్వరం)
3. ఈ ఊళ్ళో ఉండటం ఎవరికి కష్టంగా ఉంది? (జనం)
4. గోపి ఎందుకు వస్తున్నాడు? (అన్నం)

ఆ
1. సుశీల ఏం చేస్తోంది? (కలం–కొను)
2. శర్మ ఏం చేస్తున్నాడు? (కథ–చెప్పు)
3. మోహన్ ఏం చేస్తున్నాడు? (పాఠం–విను)
4. మనం ఏం చేస్తున్నాం? (వంట–చెయ్యి)

VOCABULARY

కష్టం — difficulty
అంతా — all over; every where
చీకటి — darkness
వెలుతురు — light (n)
అంతే కాదు — not only that
ఆఫీసు — office
ఎంతో — so much; a lot
–కంటె — than (comparative marker [See 25.5.])

చెడ్డ	bad	ఆడు	to play (v.)
చూపించు	to show (v.t.)	అట్ట	a wrapper; cover page of a book; a card board
ఎప్పుడూ	always	బొమ్మలు వెయ్యి	to draw pictures (v.)
ఆటో	auto-rikshaw	నేర్పు	teach (a skill) (v.)
పెద్ద	elder (adj.)	పాడు	to sing
వంటయిల్లు	kitchen		
వంట	cooking (n)		
చిన్న	younger (adj.)		

GRAMMAR NOTES

25.1. In this lesson the gerund form of the verb is introduced. Gerund is a type of verbal noun denoting the abstractness of the action denoted by the verb. −అటం/−వటం *-aṭaM/-vaṭaM.* is added to the verbal base to form the gerund.

తినటం *tinaṭaM* 'eating' రావటం *rāvaṭaM* 'coming'

25.1.1. −వటం *-vaṭaM* is added to the monosyllabic bases such as రా *rā* 'to come', పో *pō* 'to go', etc. The compound bases (formed by adding రా *rā* and పో *pō* to a base) such as తీసుకురా *tīsukurā* 'to bring' తీసుకుపో *tīsukupō* 'to take away', పారిపో *pāripō* 'to run away', నిద్రపో *nidrapō* 'to sleep', etc. also behave like రా *rā* and పో *pō*. Hence they also take −వటం *-vaṭaM* to become gerunds.

రావటం	*rāvaṭaM*	'coming'	తీసుకురావటం	*tīsukurāvaṭaM*	'bringing'
పోవటం	*pōvaṭaM*	'going'	తీసుకుపోవటం	*tīsukupōvaṭaM*	'taking away'
			నిద్రపోవటం	*nidrapōvaṭaM*	'sleeping'
			పారిపోవటం	*pāripōvaṭaM*	'running away'

25.1.2. −అటం *-aṭaM* is added to the other bases.

తిను + అటం = తినటం *tinu + aṭaM = tinaṭaM* 'eating' (2.12.2.)
పొయ్యి + అటం = పొయ్యటం *poyyi + aṭaM = poyyaṭaM* 'pouring'
రాయి + అటం = రాయటం *rāyi + aṭaM = rāyaṭaM* 'writing'
కొట్టు + అటం = కొట్టటం *koṭṭu + aṭaM = koṭṭaṭaM* 'beating/hitting'
చదువు + అటం = చదవటం *cadavaṭaM* 'reading' (2.12.2.; 15.5.1.)

మాట్లాడు + అటం = మాట్లాడటం *māṭlāḍu + aṭaM = māṭlāḍaṭaM* 'talking'
తీసుకో + అటం = తీసుకోటం *tīsukō + aṭaM = tīsukōṭaM* 'taking' (3.13.1.)
నిల్చో + అటం = నిల్చోటం *nilcō + aṭaM = nilcōṭaM* 'standing'

25.2. The gerund suffix −అటం/−వటం *-aṭaM/-vaṭaM* has a variant −అడం/−వడం *-aḍaM/-vaḍaM.* Hence we can have the −అటం/−వటం *-aṭaM/-vaṭaM* forms and −అడం/−వడం *-aḍaM/-vaḍaM* forms for all the verbs without any change in the meaning.

తినటం/తినడం *tinaṭaM/tinaḍaM* 'eating'
రావటం/రావడం *rāvaṭaM/rāvaḍaM* 'coming'
కూర్చోటం/కూర్చోడం *kūrcōṭaM/kūrcōḍaM* 'sitting'
ఆడటం/ఆడడం *āḍaṭaM/āḍaḍaM* 'playing'

25.3. The present negative forms of the verb are also introduced in this lesson. The negative verb లేదు *lēdu* is added to the gerund form (25.1.; 25.2.) of the verb to form the present negative.

తినటం లేదు *tinaṭaM lēdu* 'is/are not eating'
రావటం లేదు *rāvaṭaM lēdu* 'is/are not coming'
మాట్లాడటం లేదు *māṭlāḍaṭaM lēdu* 'is/are not talking'
పోవడం లేదు *pōvaḍaM lēdu* 'is/are not going'

25.3.1. The present negative froms do not maintain any agreement with the person-gender-number of the subject noun. Hence no personal suffixes are used in the formation of the present negative forms.

నేను వెళ్తున్నాను.	నేను వెళ్ళటంలేదు.
nēnu veḷtunnānu.	*nēnu veḷḷaṭaMlēdu.*
'I am going.'	'I am not going.'
మేం/మనం వెళ్తున్నాం.	మేం/మనం వెళ్ళటంలేదు.
mēM/manaM veḷtunnāM.	*mēM/manaM veḷḷaṭaMlēdu.*
'We are going.'	'We are not going.'
నువ్వు వెళ్తున్నావు.	నువ్వు వెళ్ళటంలేదు.
nuvvu veḷtunnāvu.	*nuvvu veḷḷaṭaMlēdu.*
'You (non-hon. sg.) are going.'	'You (non-hon. sg.) are not going.'

మీరు వెళ్తున్నారు.	మీరు వెళ్ళటంలేదు.
mīru veḷtunnāru.	*mīru veḷḷaṭaMlēdu.*
'You (hon. sg. & pl.) are going.'	'You (hon. sg. & pl.) are not going.'
వాడు/అతను వెళ్తున్నాడు.	వాడు/అతను వెళ్ళటంలేదు.
vāḍu/atanu veḷtunnāḍu.	*vāḍu/atanu veḷḷaṭaMlēdu.*
'He (inf. & eql.) is going.'	'He (inf. & eql.) is not going.'
ఆయన వెళ్తున్నారు.	ఆయన వెళ్ళటంలేదు.
āyana veḷtunnāru.	*āyana veḷḷaṭaMlēdu.*
'He (hon.) is going.'	'He (hon.) is not going.'
అది/ఆమె వెళ్తోంది.	అది/ఆమె వెళ్ళటంలేదు.
adi/āme veḷtōMdi.	*adi/āme veḷḷaṭaMlēdu.*
'She (inf. & eql.) is going.'	'She (inf. & eql.) is not going.'
ఆమె/ఆవిడ వెళ్తున్నారు.	ఆమె/ఆవిడ వెళ్ళటంలేదు.
āme/āviḍa veḷtunnāru.	*āme/āviḍa veḷḷaṭaMlēdu.*
'She (hon.) is going.'	'She (hon.) is not going.'
వారు వెళ్తున్నారు.	వారు వెళ్ళటంలేదు.
vāru veḷtunnāru.	*vāru veḷḷaṭaMlēdu.*
'He/She (formal) is going.'	'He/She (formal) is not going.'
వాళ్ళు వెళ్తున్నారు.	వాళ్ళు వెళ్ళటంలేదు.
vāḷḷu veḷtunnāru.	*vāḷḷu veḷḷaṭaMlēdu.*
'They (hum.) are going.'	'They (hum.) are not going.'
అది వెళ్తోంది.	అది వెళ్ళటంలేదు.
adi veḷtōMdi.	*adi veḷḷataMlēdu.*
'It is going.'	'It is not going.'
అవి వెళ్తున్నాయి.	అవి వెళ్ళటంలేదు.
avi veḷtunnāyi.	*avi veḷḷaṭaMlēdu.*
'They (neut.) are going.'	'They (neut.) are not going.'

25.4. The verbal base చెప్పు *ceppu* 'to say; to tell; to inform; to narrate; to teach' becomes చెప్ *cep* or చెబు *cebu* when followed by a suffix beginning with త్ *t.*

చెప్పు + తున్నా–డు = చెప్–తున్నాడు/చెబు–తున్నాడు
= చెప్పున్నాడు/చెబుతున్నాడు 'He is saying.'
ceppu + tunnāḍu = cep-tunnāḍu/cebutunnāḍu

Remember that the base వెళ్ళు *veḷḷu* 'to go' also reduces its final consonant cluster to a single consonant when followed by a suffix beginning with త్ *t* (21.4.).

వెళ్ళు+తున్నా–డు = వెళ్–తున్నా–డు = వెళ్తున్నాడు 'He is going.'
veḷḷu + tunnāḍu = veḷ-tunnāḍu

25.5. Comparative marker –కంటె *-kaMṭe* 'than' is also introduced in this lesson. This is used to compare two or more objects. –కంటె *-kaMṭe* is added to the oblique base (8.9.; 8.9.1.) of a noun.

మా ఇంటి కంటె మీ ఇల్లు పెద్దది. 'Yours house is bigger than our house.'
mā iMṭi kaMṭe mī illu peddadi.
రవి కంటె గోపి చిన్నవాడు. 'Gopi is younger than Ravi.'
ravi kaMṭe gōpi cinnavāḍu.

25.6. Notice the use of the dubitative marker –ఓ *-ō* (15.1.1.) in sentences like the following.

ఇప్పుడు బస్సు ఉందో లేదో! 'Whether or not there is a bus now.'
ippuḍu bassu uMdō lēdō!
అతను సుబ్బారావో కాదో! 'Whether or not he is Subbarao!'
atanu subbārāvō kādō!

Here it expresses uncertainty.

25.7. The అం *aM* ending nouns change their final అం *aM* to ఆని *āni* when followed by the accusative or dative case suffix.

కలం + acc. = కలాని + acc.ని (20.2.) = కలాని–ని = కలాన్ని (25.9.) 'pen (acc.)'
kalaM + acc. = *kalāni* + acc. *ni* (20.2.) = *kalānni* (25.9.)
పుస్తకం + dat. = పుస్తకాని + dat.కి (13.1.) = పుస్తకానికి 'to the book'
pustakaM + dat. = *pustakāni* + dat. *ki* (13.1.) = *pustakāniki*

Recall that the 'accusative case suffix is −ని *-ni* and the dative case suffix is −కి *-ki* when the base ends in −ఇ *i* or −ఈ *ī* (20.2.; 13.1.).

25.8. Notice the various semantic shades of the verbal base వెయ్యి *veyyi.*

అట్ట వెయ్యి	*aṭṭa veyyi*	'to put a wrapper (on a book)'
బొమ్మలు వెయ్యి	*bommalu veyyi*	'to draw a picture'
తలుపు వెయ్యి	*talupu veyyi*	'to shut a door' (8.3.1.)
లైటు వెయ్యి	*laiṭu veyyi*	'to turn on a light' etc.

25.9. Notice the following *sandhi* process.

దాని + ని = దాన్ని (accusative form of అది *adi* [3.5.])
dāni + ni = dānni
పుస్తకాని + ని = పుస్తకాన్ని (accusative form of పుస్తకం *pustakaM* [25.7.])
pustakāni + ni = pustakānni

UNIT V

Lesson 26

సినిమాకు పోదాం; వస్తావా?

రవి : వెంకటేశ్వర్లూ! సుబ్బారావు! కృష్ణమూర్తి మనల్ని చూడాలి అంటున్నాడు.

సుబ్బా : మమ్మల్ని కూడా చూడాలి అంటున్నాడా?

రవి : ఆ! నిన్ను, వాణ్ణి – ఇద్దర్నీ చూడాలి అంటున్నాడు. మీరు ఇప్పుడు వెళ్ళండి. నేను సాయంత్రం వస్తాను.

సుబ్బా : మేం కూడా సాయంత్రమే వస్తాం.

LET'S GO TO MOVIE; WILL YOU COME?

Venkateswarlu! Subbarao! Krishnamurti says that he has (wants) to see us.

Is he saying that he has to see *us* also.

Yeah! He says he has to see you and him both. You go now. I will go in the evening.

We also come in the evening.

రవి :	మీరు వాళ్ళ నాన్నగారితో మాట్లాడాలి గదా!	You have to talk to his father. Don't you?
సుబ్బా :	అవును.	Yes.
రవి :	ఆయన ఈ టైములో రోజూ ఇంటి దగ్గరే ఉంటారు. ఇప్పుడే వెళ్ళండి.	He will be at home at this time daily. You go right now.
సుబ్బా :	సరే! నువ్వు సాయంత్రం వస్తావా?	Okay. Will you come in the evening?
రవి :	ఆ! సాయంత్రం నాతో శారద కూడా వస్తుంది.	Yes. Sarada will also come with me in the evening.
సుబ్బా :	ఇప్పుడు వెళ్ళటానికి మాకు బస్సు దొరుకుతుందా?	Do we get bus to go now?
రవి :	ఆ! చాలా దొరుకుతాయి. అక్కడ నిల్చోండి. పదమూడో నెంబరు బస్సు వస్తుంది.	Yes. You get many. You stand (wait) there. Bus number thirteen will come.
సుబ్బా :	టిక్కెట్టు ఎంత?	What is the fare?
రవి :	నాలుగు రూపాయల యాభై పైసలు తీసుకుంటాడు.	He will take (collect) four rupees and fifty paise
సుబ్బా :	సరే! మేం వెళ్తున్నాం.	Okay! We are going.
రవి :	కొంచెంసేపు కూర్చో. బస్సుకు టైము ఉంది.	Sit for a while. There is time for the bus.

సుబ్బా :	నువ్వు కేరంబోర్డు ఆడుతున్నావు కదా! మేం వెళ్తాం. బస్‌స్టాపులోనే నిల్చుంటాం. అడుగో, నీ కోసం గోపి వస్తున్నాడు. మేం వెళ్తాం. వాడు మాటలతో టైము వేస్ట్ చేస్తాడు.	You are playing carroms. Aren't you? We will wait at the busstop itslef. See there! Gopi is coming. He will waste time with gossip.
	***	***
గోపి :	రవీ! ఇప్పటి దాకా ఏం చేస్తున్నావు?	Ravi! What are you doing till now?
రవి :	కేరంబోర్డు ఆడుతున్నాను.	I am playing carroms.
గోపి :	సినిమాకు పోదాం వస్తావా?	Let's go to a movie. Will you come?
రవి :	రేపు పోదాం. ఇవ్వేళ నాటకం చూద్దాం.	We will go tomorrow. Let's see a play today.
గోపి :	శర్మ సినిమాకే వెళ్దాం అంటున్నాడు.	Sarma says that we will go to *movie*.
రవి :	ఇవ్వేళ సాయంత్రం కృష్ణమూర్తిని చూడాలి. నువ్వు కూడా రా; కృష్ణమూర్తి ఇంటికి వెళ్దాం. అక్కడి నించి నాటకానికి వెళ్దాం. మనతో శారద కూడా వస్తుంది. సినిమాకు రేపు పోదాం. ఈ సినిమా ఎప్పటి దాకా ఉంటుంది?	I have to see Krishnamurti this evening. You too come; let's go to his house. From there let's go to the play. Sarada will also come with us. We will go to the movie tomorrow. How long will this movie be screened?
గోపి :	ఇంకా నాలుగు రోజుల దాకా ఉంటుంది.	It will be for four days.
రవి :	అయితే పరవాలేదు; సినిమా రేపు చూద్దాం.	Then no problem. We will go to the movie tomorrow.

గోపి :	నాటకం ఎనిమిది గంటలకు. అప్పటి దాకా ఇక్కడే ఉందామా?	The play is at 8 o'clock. Shall we stay here till then?
రవి :	ఇక్కడే కూర్చుందాం. నువ్వు చదరంగం ఆడ్తావు కదా! కాసేపు ఆడ్దాం. తరవాత అలా రోడ్డు మీద కాసేపు తిరుగుదాం. దారిలో కృష్ణమూర్తి ఇంట్లో పది నిమిషాలు ఆగుదాం. అక్కణ్ణించి నాటకానికి వెళ్దాం.	We will sit here. You will play chess. Won't you? Let's play chess for a while. Later we go for a stroll on the road. On the way we halt for ten minutes at Krishnamurti's house. From there we go to the play.
గోపి :	గిరి కూడా నాటకానికి వస్తాడేమో!	Giri may also come for the play.
రవి :	పద! వాళ్ళింటి దాకా వెళ్దాం. వాడు కూడా వస్తాడేమో అడుగుదాం.	Then, come on! Let us go to his house and ask whether he would also come.
గోపి :	నాకు ఆకలిగా ఉంది.	I am hungry.
రవి :	దారిలో వసంత విహార్‌లో వేడివేడి ఇడ్లీ ఉంటుంది; తిందాం.	On the way at *Vasanta Vihar* hot *idli* will be available. Let us eat.
గోపి :	సైకిలు తీసుకుపోదామా?	Shall we take the bicycle?
రవి :	శారద కూడా వస్తుంది కదా! సైకిలు వద్దు. దాన్ని ఇక్కడే పెడ్దాం. నీ సంచీ కూడా ఇక్కడే పెట్టు. అదుగో శారద కూడా వస్తోంది; ఇక మనం బయల్దేరుదాం.	Sarada is also coming. Isn't she? bicycle is not required. Let's keep it here. Keep your bag also here. See there! Sarada is also coming. Then let's proceed.
గోపి :	సరే!	Okay!

DRILLS

a. Buildup drill

దొరుకుతుందా?
బస్సు దొరుకుతుందా?
మాకు బస్సు దొరుకుతుందా?
వెళ్ళటానికి మాకు బస్సు దొరుకుతుందా?
ఇప్పుడు వెళ్ళటానికి మాకు బస్సు దొరుకుతుందా?

ఉంటుంది.
ఎప్పటి దాకా ఉంటుంది?
ఇంకా ఎప్పటి దాకా ఉంటుంది?
ఈ సినిమా ఇంకా ఎప్పటి దాకా ఉంటుంది.

ఊళ్లోనే నీళ్లులేవు. కొబ్బరికాయలో మాత్రం ఎలా ఉంటాయండీ!
There is no water even in the town. So, how could there be in the coconut?

b. Substitution drill

Model (i)

రవి ఒంటిగంటకు వస్తాడు.
తిను
రవి ఒంటిగంటకు తింటాడు.
చదువు
తీసుకో
వెళ్ళు
కొను
రాయి
పో
ఉండు
చూడు
తీసుకురా

Model (ii)

గిరిజ రమను డబ్బులు అడుగుతుంది.
రవి
గిరిజ రవిని డబ్బులు అడుగుతుంది.
నేను
నువ్వు
మీరు
మేం
మనం
అతను
ఆమె
ఆయన
అది
వాడు

Model (iii)

నేను ఇంటికి వెళ్తాను.
నువ్వు
నువ్వు ఇంటికి వెళ్తావు.
మేం
మనం
వాడు
వాళ్ళు
మీరు
ఆయన
సరళ
అది
అవి

Model (iv)

ఇప్పుడు మనం పాఠం చదువుదాం.
ఇంటికి–పో
ఇప్పుడు మనం ఇంటికి పోదాం.
పాఠం–విను
బజారుకు–వెళ్ళు
పాటలు–పాడు
శర్మను–చూడు
ఇక్కడ–ఉండు
ఉత్తరం–రాయి
బొమ్మలు–కొను
అక్కడ–కూర్చో
పుస్తకం–తీసుకో
రోడ్డుమీద–తిరుగు

c. Interlocked substitution drill

Model

నేను రేపు రెండు చపాతీలు తింటాను.
సీత .....
సీత రేపు రెండు చపాతీలు తింటుంది.
..... తీసుకురా
సీత రేపు రెండు చపాతీలు తీసుకోస్తుంది.
..... పుస్తకాలు .....
సీత రేపు రెండు పుస్తకాలు తీసుకోస్తుంది.
మేం .....
మేం రేపు రెండు పుస్తకాలు తీసుకోస్తాం.
..... చదువు
మేం రేపు రెండు పుస్తకాలు చదువుతాం.

గోపి ఎల్లుండి ఆరుపుస్తకాలు చదువుతాడు.
సీత .....
.... తీసుకుపో
..... కాయితాలు .....
మేం .....
..... తీసుకురా
..... గడియారాలు .....
..... కొను
మనం .....
నువ్వు .....
..... నవల .....
వాళ్ళు .....

d. Response drill

Model (i) నువ్వు ఎప్పుడు వస్తావు? (రేపు)
నేను రేపు వస్తాను.

1. శర్మ ఎన్నో తారీకున ఇక్కడికి వస్తాడు? (ఆరు)
2. మీరు ఎప్పుడు గుంటూరు వెళ్తారు? (ఎనిమిదో తారీకు)
3. సరళ రేపు ఎక్కడికి వస్తుంది? (మీ ఇంటికి)

Model (ii) ఇప్పుడు మాకు ఏ బస్సు దొరుకుతుంది? (ఆరు)
ఇప్పుడు మీకు ఆరో నెంబరు బస్సు దొరుకుతుంది

1. ఇప్పుడు నాకు ఏ బస్సు దొరుకుతుంది? (మూడు)
2. రేపు రవికి ఏ బస్సు దొరుకుతుంది? (పన్నెండు)
3. ఇప్పుడు అతనికి ఏ బస్సు దొరుకుతుంది (పద్దెనిమిది)

Model (iii) ఇప్పుడు మనం ఏం చేద్దాం? (ఫాను-వెయ్యి)
ఇప్పుడు మనం ఫాను వేద్దాం.

1. రేపు మనం ఏం చేద్దాం? (బొమ్మలు–గియ్యి)
2. ఎల్లుండి మనం ఏం చేద్దాం? (సినిమా–చూడు)
3. శనివారం మనం ఏం చేద్దాం? (శర్మతో–మాట్లాడు)
4. ఇప్పుడు మనం ఏం చేద్దాం? (ఇక్కడ–నిల్చో)
5. ఈ పుస్తకాన్ని ఏం చేద్దాం? (బల్లమీద–పెట్టు)

Model (iv) ఈ సినిమా ఎప్పటి దాకా ఉంటుంది? (పదో తారీకు)
ఈ సినిమా పదో తారీకు దాకా ఉంటుంది.

1. శర్మ మైసూరులో ఎప్పటి దాకా ఉంటాడు? (ఎల్లుండి)
2. సరళ ఇక్కడ ఎప్పటి దాకా ఉంటుంది? (సోమవారం)
3. మీరు అక్కడ ఎప్పటి దాకా ఉంటారు? (జనవరి)

Model (v) అప్పటి దాకా ఏం చేస్తున్నావు? (అన్నం–తిను)
అప్పటి దాకా అన్నం తింటున్నాను.

1. అప్పటి దాకా ఏం చేద్దాం? (చదరంగం–ఆడు)
2. అప్పటి దాకా ఏం చేద్దాం? (నవల–చదువు)
3. ఇప్పటి దాకా ఏం చేస్తున్నావు? (రవితో–మాట్లాడు)

Model (vi)

రవికి ఎట్లా ఉంది? (జ్వరం)
రవికి జ్వరంగా ఉంది.

1. సుశీలకు ఎట్లా ఉంది? (తలనెప్పి)
2. నీకు ఎట్లా ఉంది? (కొత్త)
3. అతనికి ఎట్లా ఉంది? (ఆకలి)
4. అతనికి ఎట్లా ఉంది? (కష్టం)

EXERCISES

a. Fill up the blanks with the accusative forms of the pronouns given in the parentheses.

1. నేను ..... (మీరు) చూస్తున్నాను.
2. శర్మ ..... (నేను) డబ్బులు అడుగు–తున్నాడు.
3. సీత ..... (మనం) పేర్లు అడుగుతోంది.
4. నువ్వు ..... (వాడు) పుస్తకం అడుగు.
5. మేం ..... (నువ్వు) చూస్తాం.

b. Produce at least 35 correct sentences from the following table taking one word from each column using future tense forms of the verb.

నేను నువ్వు ఆయన మనం మేం వాడు మీరు సీత అవి	రేపు	అన్నం పుస్తకం నా మాట బాగా	తిను తీసుకురా చదువు కొను విను పరిగెత్తు

c. Match the following.

A	B	
1. నేను	నాతో చదువుతాడు	( )
2. మనం	నన్ను చూడాలి అంటున్నారు	( )
3. సీత	గుంటూరు వెళ్తాను	( )
4. రవి	చదువుతుంది	( )
5. వాళ్ళు	అన్నం తింటాం	( )

d. Match the following.

A	B	
1. పాటలు	అడుగుదాం	( )
2. ఆటలు	మాట్లాడ్దాం	( )
3. రవితో	పాడ్దాం	( )
4. గుంటూరు	వెళ్దాం	( )
5. రవిని	ఆడ్దాం	( )

e. Answer the following questions using the cue words.

1. మనం ఏం చేద్దాం? (కలం–తీసుకో)
4. మనం రేపు ఏం చేద్దాం? (చదరంగం–ఆడు)
2. మనం ఎక్కడికి వెళ్దాం? (శర్మ–ఇల్లు)
3. మనం ఇప్పుడు ఏం చేద్దాం? (పాఠం–చదువు)
5. అప్పటి దాకా ఏం చేద్దాం? (పూలు–కొయ్యి)
6. సాయంత్రం ఏం చేద్దాం? (సినిమా–చూడు)

e. Answer the following questions based on the text of the lesson.

1. కృష్ణమూర్తి ఎవరిని చూడాలి?
2. వెంకటేశ్వర్లు, సుబ్బారావు ఇప్పుడే ఎందుకు వెళ్ళాలి?
3. సాయంత్రం రవితో ఎవరు వస్తారు?
4. రవి ఇప్పటి దాకా ఏం చేస్తున్నాడు?
5. శర్మ ఎక్కడికి వెళ్దాం అంటున్నాడు?
6. ఆ సినిమా ఇంకా ఎప్పటి దాకా ఉంటుంది?

VOCABULARY

మనల్ని	acc. form of మనం	ఇప్పటి–	oblique form of ఇప్పుడు
మమ్మల్ని	acc. form of మేం	–దాకా	till; untill; upto
నిన్ను	acc. form of నువ్వు	అప్పటి–	oblique form of అప్పుడు
దొరుకు	to be available; to be found	చదరంగం	chess
		కాసేపు	a short while
పైస	*paisa*; 1/100th of a rupee	తిరుగు	to go round; wander
–సేపు	time	దారి	way; path
కేరంబోర్డు	carrom board	సైకిలు	bicycle
బస్‌స్టాపు	bus-stop	కొబ్బరికాయ	coconut (fruit)
వేస్టుచెయ్యి	to waste		

GRAMMAR NOTES

26.1. In this lesson the future tense is introduced. The future tense forms are formed by the combination of the verbal base, the future tense suffix and the personal suffix (7.3.) in the said order.

Future Tense → Verbal base + future tense suffix + personal suffix

The same personal suffixes used in present tense (21.2.1.) are also used in the formation of the future tense forms.

26.2. −తా/−తుం *-tā/-tuM* is the future tense suffix.

26.2.1. −తుం *-tuM* occurs before the feminine inferior & equal, and neuter singular suffix − ది *-di.*

అది/ఆమె చదువు−తుం−ది *adi/āme caduvu-tuM-di*	'She (inf. & eql.) will read'.
అది/కుక్క చెట్టు ఎక్కు−తుం−ది *adi/kukka ceṭṭu ekku-tuM-di*	'It/Dog will climb the tree'.

26.2.2. −తా *-tā* occurs before the other personal suffixes.

నేను దూకు−తా−ను *nēnu dūku-tā-nu*	'I will jump.'
మేం/మనం దూకు−తా−ం *mēM/manaM dūku-tā-M*	'We will jump.'
నువ్వు దూకు−తా−వు *nuvvu dūku-tā-vu*	'You (non-hon.sg.) will jump.'
మీరు దూకు−తా−రు *mīru dūku-tā-ru*	'You (pl.&hon.sg.) will jump.'
వాడు/అతను దూకు−తా−డు *vāḍu/atanu dūku-tā-ḍu*	'He (inf. & eql.) will jump.'
ఆయన/వారు దూకు−తా−రు *āyana/vāru-dūku-tā-ru*	'He (hon. & formal) will jump.'

ఆమె/ఆవిడ/వారు దూకు–తా–రు	'She (hon. & formal) will jump.'
āme/āviḍa/vāru dūku-tā-ru	
వాళ్ళు దూకు–తా–రు	'They (hum.) will jump.'
vāḷḷu dūku-tā-ru	
అవి దూకు–తా–యి	'They (neut.) will jump.'
avi dūku-tā-yi	

26.3. Since the future tense suffix is also begins in –త్ *-t* like the present tense suffix (21.1.1.), all the changes that occur in the verbal bases before the present tense suffix will also occur before the future tense suffix.

రా	:	వస్–తా–డు = వస్తాడు	'He will come.' (21.4.)
rā	:	*vas-tā-ḍu*	
వెళ్ళు	:	వెళ్–తా–ను = వెళ్తాను	'I will go.' (21.4.)
veḷḷu	:	*veḷ-tā-nu*	
తీసుకురా	:	తీసుకోస్–తా–వు = తీసుకోస్తావు	'You will bring.' (21.4.)
tīsukurā	:	*tīsukōs-tā-vu*	
కొయ్యి	:	కోస్–తుం–ది = కోస్తుంది	'She/It will cut.' (22.1.)
koyyi	:	*kōs-tuM-di*	
రాయి	:	రాస్–తుం–ది = రాస్తుంది	'She/It will write.' (22.1.)
rāyi	:	*rās-tuM-di*	
చూడు	:	చూస్–తా–డు = చూస్తాడు	'He (non-hon.) will see.' (22.2.)
cūḍu	:	*cūs-tā-ḍu*	
కొట్టు	:	కొడ్–తా–వు = కొడ్తావు	'You will hit/beat.' (22.3.)
koṭṭu	:	*koḍ-tā-vu*	
తిను	:	తిం–టా–యి = తింటాయి	'They (neut.) will eat.' (23.2.)
tinu	:	*tiM-ṭā-yi*	
ఉండు	:	ఉం–టా–రు = ఉంటారు	'They (hum.) will be /stay.'(23.2.)
uMḍu	:	*uM-ṭā-ru*	
తీసుకో	:	తీసుకుం–టా–ను = తీసుకుంటాను	'I will take.' (23.2.)
tīsukō	:	*tīsukuM-ṭā-nu*	

చెప్పు : చెప్/చెబు–తా–ను = చెప్తాను/చెబుతాను
ceppu : cep/cebu-tā-nu = ceptānu/cebutānu 'I will tell.' (25.4.)

26.4. The future tense forms are also used to express present indefinite and habitual tenses.

Present Indefinite	:	*He comes.*	వాడు వస్తాడు. *vāḍu vastāḍu.*
		I Stay there.	నేను అక్కడ ఉంటాను. *nēnu akkaḍa uMṭānu*
Habitual	:	*I drink tea daily.*	రోజూ నేను టీ తాగుతాను. *nēnu rōjū ṭī tāgutānu.*
		Cats climb trees.	పిల్లులు చెట్లు ఎక్కుతాయి. *pillulu ceṭlu ekkutāyi.*

26.5. The hortative form of the verb is also introduced in this lesson. Hortative form expresses a proposal by the speaker involving both the speaker and the listener in performing the action indicated by the verb. Therefore, the subject for the hortative verb will always be మనం *manaM* 'we (incl.)' the first person inclusive plural pronoun.

26.5.1. –దాం *-dāM* is the hortative suffix added to the verbal base to form the hortative form.

(మనం) చదువు–దాం. *manaM caduvu-dāM.* 'Let us (incl.) read.'

26.6. The changes, if any, the verbal bases undergo before a suffix beginning with ద్ *d* are similar to those changes they (the verbal bases) undergo before a suffix beginning with త్ *t.*

(i) య్యి/యి *yyi/yi* ending bases change the final syllable to స్ *s* and the penultimate vowel is lengthened if it is short. (22.1.)

చెయ్యి + దాం = చేస్+దాం = చేద్–దాం (26.7.) = చేద్దాం 'Let us do.'
ceyyi + dāM = cēs-dāM = cēd-dāM

రాయి + దాం = రాస్+దాం = రాద్–దాం (26.7.) = రాద్దాం 'Let us write.'
rāyi + dāM = rās-dāM = rād-dāM

(ii) ట్టు *ṭu* ending bases change the final syllable to డ్ *ḍ*. (22.3.)

కొట్టు + దాం = కొడ్+దాం = కొడ్–దాం = కొడ్దాం 'Let us hit/beat.'
koṭṭu + dāM = koḍ-dāM = koḍ-dāM

(iii) Among the అను *anu* group of verbs the ను *nu* ending verbs change their final ను *nu* to ం *M* (*sunna*); ఉండు *uMḍu* drops its final డు *ḍu*; and ఓ *ō* ending verbs change their final ఓ *ō* to ఉం *uM.* (23.2.)

అను + దాం = అం–దాం = అందాం 'Let us say.'
anu + dāM = aM-dāM
ఉండు + దాం = ఉం–దాం = ఉందాం 'Let us stay/wait.'
uMḍu + dāM = uM-dāM
తీసుకో + దాం = తీసుకుం–దాం = తీసుకుందాం 'Let us take.'
tīsukō + dāM = tīsukuM-dāM
కూర్చో + దాం = కూర్చు–దాం = కూర్చుందాం 'Let us sit.'
kūrcō + dāM = kūrcuM-dāM

(iv) వెళ్ళు *veḷḷu* becomes వెళ్– *veḷ-* (21.4.), and చెప్పు *ceppu* becomes చెప్– *cep-* or చెబు– *cebu-* (25.4.)

వెళ్ళు + దాం = వెళ్–దాం = వెళ్దాం 'Let us go.'
veḷḷu + dāM = veḷ-dāM
చెప్పు + దాం = చెప్/చెబు–దాం = చెప్దాం/చెబుదాం 'Let us tell.'
ceppu + dāM = ceppu/cebu-dāM

(v) రా *rā* becomes వస్– *vas-* (21.4.), and తీసుకురా *tīsukurā* becomes తీసుకోస్– *tīsukōs-* (21.4.)

రా + దాం = వస్–దాం = వద్–దాం (26.7.) = వద్దాం 'Let us come.'
rā + dāM = vas-dāM = vad-dāM
తీసుకురా + దాం = తీసుకోస్–దాం = తీసుకోద్–దాం (26.7.) = తీసుకోద్దాం
tīsukurā + dāM = tīsukōs-dāM = tīsukōd-dāM 'Let us bring.'

(vi) చూడు *cūḍu* becomes చూస్- *cūs-* (22.2.).

చూడు + దాం = చూస్-దాం = చూద్-దాం (26.7.) = చూద్దాం 'Let us see.'
cūḍu + dāM = cūs-dāM = cūd-dāM = cūddāM

26.7. *Sandhi* : The final స్ *s* of a verbal base changes to ద్ *d* when followed by a suffix beginning with ద్ *d*.

స్ + ద్ = ద్ద్ *s + d = dd*
స్ + దాం = ద్దాం *s + dāM = ddāM*
చేస్ + దాం = చేద్దాం 'Let us (incl.) do.'
cēs + dāM = cēddāM
చూస్ + దాం = చూద్దాం 'Let us (incl.) see.'
cūs + dāM = cūddāM
వస్ + దాం = వద్దాం 'Let us (incl.) come.'
vas + dāM = vaddāM
తీసుకోస్ + దాం = తీసుకోద్దాం 'Let us (incl.) bring.'
tīsukōs + dāM = tīsukōddāM

26.8. The accusative forms of నువ్వు *nuvvu*, మేం *mēM* and మనం *manaM* are నిన్ను *ninnu*, మమ్మల్ని *mammalni* and మనల్ని *manalni* respectively. Recall that the first and second person pronouns have some modified forms when declined for accustive case (20.2.4.).

	Pronoun		***Accusative case form***	
I per.sg.	నేను *nēnu*	'I'	నన్ను *nannu*	'me'
I per.incl.pl.	మేం *mēM*	'we'	మమ్మల్ని *mammalni*	'us'
I per.excl.pl..	మనం *manaM*	'we'	మనల్ని *manalni*	'us'
II per.inf.sg.	నువ్వు *nuvvu*	'you	నిన్ను *ninnu*	'you'
II per.pl.&hon.sg.	మీరు *mīru*	'you'	మిమ్మల్ని *mimmalni*	'you'

26.9. −దాకా *-dākā* 'till; upto' is a postposition (4.6.).

నేను సాయంత్రం దాకా ఇక్కడే ఉంటాను, 'I will be here till evening.'
nēnu sāyaMtraM dākā ikkaḍē uMṭānu.
మా ఇంటి దాకా వెళ్ళు! 'Go upto my house!'
mā iMṭi dākā veḷḷu!

26.10. The oblique bases of అప్పుడు *appuḍu* 'then', ఇప్పుడు *ippuḍu* 'now', and ఎప్పుడు *eppuḍu* 'when' are అప్పటి− *appaṭi*, ఇప్పటి *ippaṭi* and ఎప్పటి *eppaṭi* respectively.

26.11. −సేపు *-sēpu* 'time' is a bound form. That is, this form can not be used in isolation as an independent word. It is always used along with an adjective.

అంత సేపు	*aMta sēpu*	'That much time'
ఇంత సేపు	*iMta sēpu*	'This much time'
ఎంత సేపు	*eMta sēpu*	'how much time'
గంట సేపు	*gaMṭa sēpu*	'an hour time' etc.

26.12. Notice the following *sandhi* process.

The డు *ḍu* ending bases normally drop the final ఉ *u* when followed by a suffix beginning with త్ *t* or ద్ *d*. However, if the suffix begins with తు *tu* or తూ *tū* the final ఉ *u* of the base is optionally dropped in writing.

ఆడు + తున్నా−ను = ఆడుతున్నాను/ఆడ్తున్నాను 'I am playing.'
āḍu + tunnā-nu = āḍutunnānu/āḍtunnānu
ఆడు + తా−డు = ఆడ్తాడు 'He will play.'
āḍu + tā-ḍu = āḍtāḍu
ఆడు + దాం = ఆడ్దాం 'Let us play!'
āḍu + dāM = āḍdāM

26.13. Notice the benefactive function (13.2.1.) of the dative case suffix −కు/−కి *-ku/-ki* in the following sentence.

మాకు బస్సు దొరుకుతుందా? 'Do we get a bus now?. (Will a bus
māku bassu dorukutuMdā? be available to us now?)

26.14. Notice the use of the locative case marker −లో *-lō* in the following sentence.

అతను ఈ టైములో ఇంటి దగ్గర ఉంటాడు. 'He will be *at* home *at* this time.'
atanu ī ṭaimulō iMṭi daggara uMṭāḍu.

26.15. Notice the use of the dative subject in the sentences like the following.

నాకు ఆకలిగా ఉంది. 'I am hungry.'
nāku ākaligā uMdi.
రవికి తలనెప్పిగా ఉంది. 'Ravi has headache.'
raviki talaneppigā uMdi.

This is a possessive functionof the dative case suffix. (cf. 14.1.3.; 14.1.4.; 20.8.)

26.15.1. Recall the use of the following structure introduced in lesson 22 (22.16.) : [abstract noun + గా *gā*] + existential verb ఉంది *uMdi.* The sentences presented in 26.15. above show the use of such structure along with a dative noun.

Dative noun + [abstract noun + గా *gā*] + existential verb ఉంది *uMdi.*

నాకు ఆకలిగా ఉంది. 'I am hungry.'
nāku ākaligā uMdi.
రవికి తలనెప్పిగా ఉంది. 'Ravi has headache.'
raviki talaneppigā uMdi.

UNIT V

Lesson 27

టిక్కెట్లు దొరకవు	TICKETS WILL NOT BE AVAILABLE
శర్మ : సుబ్బారావు! గోపీ నేనూ సినిమాకు వెళ్తున్నాం; వస్తావా? రవీ! నువ్వు గూడా రా!	Subbarao! Gopi and I are going to a movie. Will you come with us? Ravi! You also come with us.
సుబ్బా : ఇవ్వాళ నేను రాను. రవి కూడా రాడు. మేం మార్కెట్టుకు వెళ్ళాలి. మీరు గూడా రాండి. సినిమాకు రేపు పోదాం.	I will not come today. Ravi also will not come. We have to go to market. You also come with us. We will go to the movie tomorrow.
గోపి : మేం రాము. ఇవ్వాళ ఆదివారం. కొట్లు ఉండవు. ఇప్పుడు సినిమాకు పోదాం. రాండి.	We will not go. Today is Sunday. Shops will not be open. Come, We will go o the movie.

సుబ్బా :	ఇప్పుడు టైము ఆరుంబావు. టిక్కెట్లు దొరకవు.	It's now 6.15. Tickets will not be available.
శర్మ :	పరవాలేదు. దొరుకుతాయి. మీరిద్దరూ బయల్దేరండి.	Don't worry. They will be available. Start, both of you.
సుబ్బా :	సరే కొంచెం సేపు కూర్చోండి. వెళ్దాం.	Okay. Please sit down for sometime. We will go. (Let's go.)
శర్మ :	నేను కూర్చోను. నువ్వు బయల్దేర్తావా బయల్దేరవా?	I will not sit. Will you start or not?
సుబ్బా :	బస్సు అందుతుందా?	Can we get the bus?
శర్మ :	బస్సు అందదు. టైం చాలదు. ఆటోలో వెళ్దాం.	We can't get the bus. There is no time. We will go by auto. (Let's go by auto.)
సుబ్బా :	అరుగో ప్రసాద్, మోహన్ వస్తున్నారు. వాళ్ళు గూడా వస్తారేమో అడుగుదాం.	See there! Prasad and Mohan are coming. we will ask them if they will also come.
శర్మ :	వాళ్ళు రారు. వాళ్ళు ఇప్పుడు సినిమానించే వస్తున్నారు.	They won't come. They are returning from the movie only.
రవి :	నేను సినిమాకు రాను. ఇంటికి వెళ్ళాలి. మా నాన్నగారు తిడ్తారు.	I will not come to the movie. I have to go home. My father will scold me.
శర్మ :	తిట్టటం ఎందుకు! మీ నాన్నగారితో నేను చెప్తాను. నువ్వు రేపు ఉదయం ఒకసారి ఇక్కడికి రా.	Why should he scold you? I will speak to your father. You come here once tomorrow in the morning.

*** ***

శర్మ	:	రా, రవీ! సాయంత్రం నేను ఒక మ్యాజిక్ చేస్తున్నాను. దానికి కొన్ని ఏర్పాట్లు చెయ్యాలి. నువ్వు కొంచెం సహాయం చేస్తావా?	Ravi! Come on! I am going to perform magic this evening. We need to make some arrangements for it. Will you help me a little?
రవి	:	ఆ! ఏం చెయ్యాలి?	Yes. What should I do?
శర్మ	:	నేను ఈ బల్లను అవతలికి నెడ్తాను. నువ్వు పట్టుకో! చాలు!	I will push this table. You hold it. That's enough.
రవి	:	ఇంకా ఏం చెయ్యాలి?	What am I to do further?
శర్మ	:	ఆ గ్లాసు ఇవతల పెట్టు. ఈ కుర్చీ ఇవతలికి జరుపు. ఈ కుండ ఆ రెండు బల్లల మధ్య పెట్టు. ఈ గుడ్డ ఆ కుండ మీద కప్పు. ఆ కుర్చీ ఇటు పక్కకు తిప్పు.	Keep that tumbler this side. Push this chair this side. Put this pot between those two tables. Cover this cloth over that pot. Turn that chair this side.
రవి	:	తిప్పుతున్నాను.	I am turning it.
శర్మ	:	ఆగు, నేను తిప్పుతాను. నువ్వు ఈ అద్దం అవతల పెట్టు.	Wait. I will turn it. You keep this mirror on that side.
రవి	:	పెడ్తున్నాను.	I am keeping it.
శర్మ	:	ఈ దారం తీసుకో. దీన్ని ఆ కర్రకు చుట్టాలి.	Take this thread and wind it to that stick.
రవి	:	ఈ పెద్ద కర్రకేనా?	To this big stick?
శర్మ	:	కాదు. చిన్నకర్రకు చుట్టు; పెద్దకర్రకు తాడు చుట్టాలి.	No. You wind it to the small one. You have to put a rope round the big stick.

రవి	:	అలాగే!	Okay.
శర్మ	:	సాయంత్రం నాకు ఇద్దరు మనుషులతో పని ఉంటుంది. నాకు నువ్వు ఇద్దరు కుర్రాళ్ళను ఏర్పాటు చెయ్యాలి.	In the evening I need two persons for my work. You have to arrange two boys for me.
రవి	:	అలాగే చేస్తాను. కాని ఇద్దరు మనుషులు దొరకటం కష్టం. ఒక మనిషిని తీసుకొస్తాను.	All right, I will do it. But it is not possible to get two persons. I will bring one.
శర్మ	:	సరే! నువ్వు మళ్ళీ సాయంత్రం ఐదు గంటలకు రా! ఆలస్యం చెయ్యకు. ఈ విషయం మీ స్నేహితులకు కూడా చెప్పు.	Okay! You come at 5 o'clock in the evening. Don't delay. Inform also your friends about this programme.

DRILLS

a. Build-up drill.

అడుగుదాం.
మాట్లాడ్తారేమో అడుగుదాం.
నీతో మాట్లాడ్తారేమో అడుగుదాం.
ఆయన నీతో మాట్లాడ్తారేమో
అడుగుదాం.

చూద్దాం.
వస్తాడేమో చూద్దాం.
వెంటనే వస్తాడేమో చూద్దాం.
అతను గూడా వెంటనే
వస్తాడేమో చూద్దాం.

హలో! ఈజిట్ ఇన్‌ఫర్మేషన్ డిపార్ట్‌మెంట్? నేనే కాలేజీలో చదువుతున్నానో చెప్తారా?

Hello! Is it information department? could you please tell me in which college I am studying?

b. Substitution drill.

Model (i) రవి గూడా వస్తాడేమో అడుగుదాం.
పో
రవి గూడా పోతాడేమో అడుగుదాం.
తిను
చూడు
బయల్దేరు
ఉండు
తీసుకురా

Model (ii)
నేను సెలవులలో ఇంటికి పోను.
నువ్వు
నువ్వు సెలవులలో ఇంటికి పోవు.
మేం
మనం
మీరు
వాడు
అతను
సీత
వాళ్ళు

Model (iii)
రవి వెంటనే బయల్దేరడు.
కమల
కమల వెంటనే బయల్దేరదు.
నేను
మేం
నువ్వు
బస్సు
రైళ్ళు
మీరు
వాళ్ళు

Model (iv)

రవీ! ఆ కుర్చీని అక్కడ పెట్టు.
ఇక్కడ
రవీ! ఆ కుర్చీని ఇక్కడ పెట్టు.
అవతల
ఆ పక్కన
ఈ పక్కన

Model (v)

రవి తలుపు తీస్తాడు. (ముయ్యి)
రవి తలుపు మూస్తాడు.
1. శారద ఫోను వేస్తుంది. (తియ్యి)
2. రమా, ఉమా పూలు తీస్తారు. (కొయ్యి)
3. శర్మ ఉత్తరం చూస్తాడు. (రాయి)
4. సరోజ బొమ్మ గీస్తుంది. (చూడు)

Model (vi)

రవి ఆ బల్ల నెడ్తాడు. (జరుపు)
రవి ఆ బల్ల జరుపుతాడు.
1. శర్మ రతిరామ్‌ను కొడ్తాడు. (తిట్టు)
2. సరళ గిరిజను తిడ్తుంది. (నెట్టు)
3. వాళ్ళు తలుపు కొడ్తారు. (నెట్టు)
4. ఆయన దారం అక్కడ పెడ్తారు. (చుట్టు)

c. Response drill.

Model (i)

నువ్వు సినిమాకు వస్తావా?
నేను సినిమాకు రాను.
1. శర్మ ఇవ్వాళ నాటకానికి వస్తాడా?
2. సరళ కాఫీ తాగుతుందా?
3. మీ కుక్క బిస్కెట్లు తింటుందా?
4. మనం సినిమాకు పోతామా?
5. మేం ఇప్పుడు ఈ గదిలో కూర్చుంటామా?
6. మీరు శనివారం రవితో మాట్లాడ్తారా?

Model (ii)

రవి ఆ కుర్చీని ఏం చేస్తాడు? (అటు–తిప్పు)
రవి ఆ కుర్చీని అటు తిప్పుతాడు.
1. శర్మ ఏం చేస్తాడు? (గుడ్డ–కప్పు)
2. గోపి ఏం చేస్తాడు? (పాఠం–చెప్పు)
3. సరళ ఏం చేస్తుంది? (చేతులు–తిప్పు)
4. కమల ఏం చేస్తుంది? (కుక్కను–కొట్టు)
5. మనం ఏం చేస్తాం? (బల్లను–నెట్టు)
6. శర్మ ఏం చేస్తాడు? (నిన్ను–తిట్టు)

EXERCISES

a. Fill up the blanks with the future tense forms of the verbs suggested in the parentheses.

1. శర్మను మనం పది రూపాయలు ..... (అడుగు)
2. మీ అమ్మగారు ఎప్పుడు ఇంట్లో .....? (ఉండు)
3. గోపీ! సీత ఎల్లుండి ..... (వెళ్ళు)

4. నువ్వు ఆ కుక్కను ..... (కొట్టు)
5. కమల ఆ పుస్తకం ఇటు ..... (తిప్పు)
6. మాష్టరుగారు పాఠం ..... (చెప్పు)
7. రామారావు! శర్మ ఫాను ..... (వెయ్యి)
8. నేనొక బొమ్మను ..... (గియ్యి)
9. ఆలస్యం అయితే రమను మీరు .....(తిట్టు)
10. శర్మా! రవి రేపు ..... (రా)

b. Fill up the blanks with the plural forms of the nouns given in the parentheses.

1. అక్కడ ఇద్దరు .... (కుర్రాడు) ఉన్నారు.
2. నాటకానికి ..... (ఏర్పాటు) చెయ్యి!
3. నాకు పందిమంది .... (మనిషి) కావాలి.
4. ఈ రోజు నువ్వు నాతో ఐదు ..... (గంట) గడపాలి.

c. Fill up the blanks with the future negative forms of the verbs suggested in the parentheses.

1. రవి ఇవ్వాళ సినిమాకు ..... (పో)
2. మీరు సాయంత్రం ..... (చదువు)
3. సరళ ఎల్లుండి నాటకం ..... (చూడు)
4. మనం పగలు ..... (నిద్రపో)
5. కుక్కలు మామిడిపళ్ళు ..... (తిను)
6. నువ్వు ఫాను ..... (వెయ్యి)
7. మాష్టరుగారు హిందీలో ..... (మాట్లాడు)
8. నేను చెట్లు ..... (ఎక్కు)

d. Answer the following questions as shown in the model.

Model శర్మ అన్నం తింటాడా? శర్మ అన్నం తినడు.

1. సోమవారం సినిమా టిక్కెట్లు అందుతాయా?
2. మనం రేపు బెంగళూరు వెళ్తామా?
3. వాళ్ళు పూలు కోస్తారా?
4. శర్మ నీతో మాట్లాడ్తాడా?
5. సుబ్బారావు ఈ కుర్చీలో కూర్చుంటాడా?

e. Match the following.

A	B	
1. నేను రవితో	మాట్లాడరు	( )
2. సరళ నాతో	మాట్లాడవు	( )
3. మనం వాళ్ళతో	మాట్లాడదు	( )
4. నువ్వు శర్మతో	మాట్లాడను	( )
5. మీరు గోపితో	మాట్లాడం	( )

f. Conjugate the following verbs for future tense each time with one of the pronouns/nouns given bellow as subjects.

నేను నువ్వు సీత మేం అవి

1. వెళ్ళు	3. చెప్పు	5. చుట్టు
2. తిప్పు	4. కొయ్యి	6. నెట్టు

VOCABULARY

అందు	be available; be in one's reach	అద్దం	glass, mirror
తిట్టు	scold (v)	దారం	thread (n)
మ్యాజిక్	magic	కర్ర	stick (n)
ఏర్పాటు	arrangement	చుట్టు	wind (v.t.)
అవతల	that side	తాడు	rope (n)
గ్లాసు	tumbler	మనుషులు	pl. form of మనిషి
ఇవతల	this side	మనిషి	person; human being
జరుపు	move aside (v.t.)	ఆలస్యం	delay
కుండ	pot	గయ్యాళి	quarrelsome (fem.)
మధ్య	middle, centre	వేషం	role in a drama or cinema
గుడ్డ	cloth	వెయ్యి	play a role (in a drama or cinema)
కప్పు	close; cover (v.t.)	డైలాగు	dialogue
తిప్పు	rotate, turn	హలో!	hello!

GRAMMAR NOTES

27.1. In this lesson the future negative is introduced. It is formed in the following pattern.

Future neg. → verbal base + Future neg. suffix −అ *-a* Personal suffix

వెళ్ళు+అ+ను = వెళ్ళను (2.12.2) 'I will not go.'

veḷḷu+a+nu = veḷḷanu

Notice the difference in the formation of the present negative (25.3.) and future negative. The present negative does not show any agreement with the person-gender-number of the subject where as the future negative does. Hence the use of the personal suffix in the future negative. 27.1.1. The personal suffixes used in the negative forms of the existential verb (7.2. and 7.3) are used in the formation of the future negative.

నేను రాను. (రా+అ+ను) 3.13.1 'I will not come.'
nēnu rānu. (rā+a+nu)

మేం/మనం తినం. (తిను+అ+ం) 2.12.2 'We will not eat.'
mēM/manaM tinaM. (tinu+a+M)

నువ్వు వెళ్ళవు. (వెళ్ళు+అ+వు) 2.12.2 'You (inf.sg.) will not go.'
nuvvu veḷḷavu. (veḷḷu+a+vu)

మీరు చదవరు. (చదువు+అ+రు) 2.12.1; 15.5.1 'You (pl.&hon.sg.) will not read.'
mīru cadavaru. (caduvu+a+ru)

వాడు/అతను పాడడు. (పాడు+అ+డు) 2.12.2 'He will not sing.'
vāḍu/atanu pāḍaḍu. (pāḍu+a+ḍu)

ఆమె/ఆయన/వారు రాయరు. (రాయి+అ+రు) 2.12.2 'She/He (hon.& formal will not write.)'
āme/āyana/vāru rāyaru. (rāyi+a+ru)

వాళ్ళు పని చెయ్యరు. (చెయ్యి+అ+రు) 2.12.2 'They (hum.) will not work.'
vāḷḷu pani ceyyaru. (ceyyi+a+ru)

ఆమె/అది పోదు. (పో+అ+దు) 3.13.1 'She(eql.& inf.)/It will not go.'
āme/adi pōdu. (pō+a+du)

అవి అక్కడ ఉండవు. (ఉండు+అ+వు) 2.12.2 'They (neut.) will not be
avi akkaḍa vuMḍavu. there.'

27.2. Like the future tense forms the future negative forms also express present indefinite and habitual tenses (see 26.4.).

Present indefinite:

గోపి కష్టపడ్తాడు (కష్టపడు+తా+డు) (26.12)	రాము కష్టపడడు.
gōpi kaṣṭapaḍtāḍu. (kaṣṭapaḍu+tā+ḍu)	*rāmu kaṣṭapaḍaḍu.*
'Gopi works hard.'	'Ramu does not work hard.'
పిల్లులు చెట్లు ఎక్కుతాయి.	కుక్కలు చెట్లు ఎక్కవు.
pillulu ceṭlu ekkutāyi.	*kukkalu ceṭlu ekkavu.*
'Cats climb trees.'	'Dogs do not climb trees.'

27.3. In this lesson two verbal bases కప్పు *kappu* 'cover (v.t.)' and తిప్పు *tippu* 'turn (v.t.)/ rotate' are introduced. These verbal bases do not behave like చెప్పు *ceppu* 'say; utter; tell; teach; narrate' though they end in ప్పు *ppu* when followed by a suffix beginning with త్ *t.* or ద్ *d.* (చెప్పు *ceppu* become చెప్ *cep* or చెబు *cebu* when followed by a suffix beginning with త్ *t* or ద్ *d*) [see 25.4. and 26.3])

చెప్పు *ceppu*		
చెప్తున్నాను/చెబుతున్నాను.	*ceptunnānu/cebutunnānu.*	'I am saying.'
చెప్దాం/చెబుదాం.	*cepdāM/cebudāM.*	'Let us say.'
కప్పు *kappu*		
కప్పుతున్నాను.	*kapputunnānu.*	'I am covering.'
కప్పుదాం.	*kappudāM.*	'Let us cover'
తిప్పు *tippu*		
తిప్పుతున్నాడు.	*tipputunnāḍu*	'He is rotating'
తిప్పుదాం.	*tippudāM.*	'Let us rotate.'

27.4. The verbal bases చెప్పు *ceppu* mean 'tell, narrate, inform, report'. When used with పాఠం *pāṭhaM* 'lesson' it also means 'teach' (see 14.3). When

it is used in the meaning 'narrate, tell or teach', the noun standing for the recipient will take dative case suffix −కు/−కి *-ku/-ki.* (13.2.1)

రమ కమలకు కథ చెప్తోంది. 'Rama is narrating a story to kamala'
rama kamalaku katha ceptōMdi.
గోపి రవికి ఆ పాఠం చెప్తాడు. 'Gopi will teach that lesson to Ravi.'
gōpi raviki ā pāṭhaM ceptāḍu.
అతను నీకు పేరు చెప్తాడా? 'Will he tell you his name?'
atanu nīku pēru ceptāḍā?

But, when చెప్పు *ceppu* is used in the meaning 'inform' or 'report', the noun standing for the 'inform' or 'reported' (ie. recipient of the information) takes either sociative case suffix −తో *-tō* (20.4.) or dative case suffix −కు/−కి *-ku/-ki.*

గోపి నీతో ఈ సంగతి చెప్తాడా? 'Does Gopi inform this matter to you?'
gōpi nītō ī saMgati ceptāḍā?
గోపి నీకు ఈ సంగతి చెప్తాడా? 'Does Gopi inform this matter to you?'
gōpi nīku ī saMgati ceptāḍā?

27.5. ఇవతలి *-ivatali* and అవతలి *avatali* are the oblique bases of ఇవతల *ivatala* 'this side' and అవతల *avatala* 'that side' respectively.

27.6. The plural form of మనిషి *maniṣhi* 'human being' is మనుషులు *manuṣulu.*

27.7. Notice the use of the dative case suffix in 'directional' function.

ఈ కుర్చీని ఆ పక్కకు తిప్పు? 'Turn this chair towards that side.'
ī kurcīni ā pakkaku tippu?

27.8. Recall the *saMdhi* process where the final ఉ *u* of the డు *ḍu* ending bases is dropped when followed by a suffix beginning with త్ *t* or ద్ *d* (26.12). The same applies to రు *ru* and లు *lu* ending bases also.

బయల్దేరు+తున్నావు = బయల్దేరుతున్నావు/బయల్దేర్తున్నావు. 'You are starting.'
bayaldēru+tunnāvu = bayaldērutunnāvu/bayaldērtunnāvu.

రాలు+తున్నాయి = రాలుతున్నాయి/రాల్తున్నాయి.	'They (neut.) are falling.'
rālu+tunnāyi = rālutunnāyi/rāltunnāyi	
బయల్దేరు+తాం = బయల్దేర్తాం	'I will start.'
bayaldēru+tāM = bayaldērtāM	
బయల్దేరు+దాం = బయల్దేర్దాం	'We will start.'
bayaldēru+dāM = bayaldērdāM	
ఆకులు రాల్తాయి (రాలు+తా+యి)	'The leaves will fall.'
ākulu rāltāyi (rālu+tā+yi)	

27.9. The verbal base చెయ్యి *ceyyi* 'do' is added to certain nouns in order to use them as verbs.

పని.	*pani*	'work'	పనిచెయ్యి	*paniceyyi.*	'to work'
ఏర్పాటు	*ērpāṭu*	'arrangement'	ఏర్పాటుచెయ్యి.	*ērpāṭuceyyi.*	'to arrange'
ఆలస్యం	*ālasyaM*	'delay (n)'	ఆలస్యంచెయ్యి.	*ālasyaMceyyi.*	'to delay'

చెయ్యి *ceyyi* 'do' can also be added to certain English words in order to use as verbs.

వేస్టు *vēsṭu* 'waste' వేస్టుచెయ్యి *vēsṭuceyyi* 'to waste' (lesson 26)

UNIT V

Lesson 28

నీ రేడియో బాగుచేశాను	I REPAIRED YOUR RADIO
వెంకటేశ్వర్లు : రవీ! నిన్న సాయంత్రం నువ్వూ, సరళా మా ఇంటికి వచ్చారా?	Ravi! Did you and Sarala come to my house yesterday evening?
రవి : అవును. ఐదు గంటలకు వచ్చాం. అప్పుడు నువ్వు లేవు. నీ స్కూటరూ సైకిలూ ఉన్నాయి. నీ కోసం చాలా సేపు చూశాం. మీ తమ్ముణ్ణి కూడా అడిగాం. ఆస్పత్రికి వెళ్ళాడు అన్నాడు.	Yes. We came at 5 o'clock. You were not home then. But your scooter and bicycle were there. We looked for you a long time. We asked (enquired) your brother also (about you). He told us that you had gone to the hospital.

వెంక :	అవును; ఆస్పత్రికి వెళ్ళాను.	Yes. I went to the hospital.
రవి :	ఆస్పత్రికి ఎందుకు వెళ్ళావు?	Why did you go to the hospital?
వెంక :	చెవిలో నెప్పిగా ఉంది.	I had pain in the ear.
రవి :	మందు తీసుకున్నావా?	Did you take any medicine?
వెంక :	తీసుకున్నాను.	Yes, I took it.
రవి :	నెప్పి తగ్గిందా?	Was the pain gone?
వెంక :	ఇప్పుడిప్పుడే తగ్గుతోంది. సాయం-త్రానికి పూర్తిగా తగ్గుతుంది అన్నారు డాక్టరు.	It is coming down slowly now. " It will be gone completely by the evening," said the doctor.
రవి :	సరే, నీ రేడియో బాగుచేశాను.	I repaired your radio.
వెంక :	అలాగా! తీసుకొచ్చావా?	Oh! Did you bring it?
రవి :	ఇదుగో.	Here it is.
వెంక :	కమల నిన్న సాయంత్రమే రేడియో తీసుకురండి అన్నది. దానికి కొన్ని వస్తువులు కావాలి అన్నావు కదా! అవి దొరికాయా?	Kamala asked me to bring the radio yesterday evening itself. You said some parts were required for it. Were they available?
రవి :	ఆ! వస్తువులు దొరికాయి; పని పూర్తిచేశాను.	Yes. They were available. I have completed the work also.

DRILLS

a. Substitution drill

Model (i)

కమల సరళతో మాట్లాడింది.
చెప్పు
కమల సరళతో చెప్పింది.
ఆడు
పాడు
వెళ్ళు

Model (ii)

సీత పాఠం చెప్పింది.
పాటపాడు
సీత పాట పాడింది.
పాఠం చదువు
పుస్తకం వెతుకు
పక్కకు జరుగు

Model (iii)

నువ్వు అన్నం తిన్నావు.
పుస్తకం కొను.
నువ్వు పుస్తకం కొన్నావు.
పాఠం విను
పండు తీసుకో
కళ్ళజోడు పెట్టుకో
ఈ మాటలు అను
గుంటూరులో ఉండు
బంతి పట్టుకో
మామిడిపండు తిను

Model (iv)

రవి నిన్న చెప్పాడు.
చదువు
రవి నిన్న చదివాడు.
తిరుగు
వెతుకు
జరుగు

Model (v)

నేను నిన్న సినిమా చూశాను.
ఫాను వెయ్యి
నేను నిన్న ఫాను వేశాను.
రవిని చూడు
బొమ్మ గియ్యి
ఉత్తరం రాయి

Model (vi)

నేను పుస్తకం తీసుకున్నాను.
నువ్వు
నువ్వు పుస్తకం తీసుకున్నావు.
మేం
మీరు
రవి
సీత
వాళ్ళు
కోతులు
అతను

b. Interlocked Substitution drill

Model (i) ఇక్కడికి ఎవరు వచ్చారు? (నారాయణరావు)
ఇక్కడికి శర్మ వచ్చాడు.

1. నిన్న మీ ఇంటికి ఎవరొచ్చారు? (కమలాబాయి)
2. మొన్న ఇక్కడికి ఏం వచ్చాయి? (కోతులు)
3. పొద్దున మీ ఇంటికి ఎవరొచ్చారు? (వాళ్ళు)
4. నిన్న రాత్రి మీ గదికి ఎవరొచ్చారు? (నువ్వు)
5. మొన్న సుందరరాజును ఎవరు కొట్టారు? (మనం)

Model (ii) గంగరాజు ఏం చేశాడు? (పూలు–కొయ్యి)
గంగరాజు పూలు కోశాడు.

1. కమల ఏం చేసింది? (కుర్చీలో–కూర్చో)
2. కుక్కలు ఏం చేశాయి? (బిస్కెట్లు–తిను)
3. మీరు ఏం చేశారు? (చెట్టు–ఎక్కు)
4. శ్యామ్ సుందర్ ఏం చేశాడు? (రేడియో–బాగుచెయ్యి)
5. నిరంజన్ ఏం చేశాడు? (బొమ్మలు–తీసుకురా)
6. నేను ఏం చేశాను? (పాఠం–చదువు)
7. కుక్క ఏం చేసింది? (దొంగను–పట్టుకో)

c. Transformation drill.

Model (i)

రవి వస్తున్నాడు.
రవి వచ్చాడు

1. సరళ పూలు కోస్తున్నది.
2. కుక్కలు గోడ ఎక్కుతున్నాయి.
3. మనం అన్నం తింటున్నాం.
4. నువ్వు తలుపు తీస్తున్నావు.
5. మీరు కూర్చుంటున్నారు.
6. నువ్వు సినిమా చూస్తున్నావు.
7. రవి గిరిని కొడ్తున్నాడు.
8. గిరి తలుపు వేస్తున్నాడు.

Model (ii)

రైలు వెళ్తుంది.
రైలు వెళ్ళింది.

1. రవి పూలు కొంటాడు.
2. విమల మామిడికాయలు ఏరుతుంది.
3. సుశీల బాగా మాట్లాడుతుంది.
4. మా నాన్నగారు వస్తారు.
5. ఆయన రేడియో బాగు చేస్తారు.
6. అతను బొమ్మలు గీస్తాడు.
7. మనం ఆ విషయం కనుక్కుంటాం.
8. రమ కలం వెతుకుతుంది.

EXERCISES

a. Answer the following questions using the cue words.

1. రవి నిన్న ఏం చేశాడు? (మామిడి పళ్ళు–కొయ్యి)
2. శర్మ మొన్న ఏం చేశాడు? (చపాతీలు–తిను)
3. గోపి నిన్న ఏం చేశాడు? (నవల–చదువు)
4. రమ ఏం చేసింది? (కుర్చీలో–కూర్చో)
5. నువ్వేం చేశావు? (డబ్బులు–తీసుకో)
6. శ్యామల ఏం చేసింది? (ఇక్కడే–ఉండు)

b. Fill up the blanks with the past tense forms of the verb given in the parenteses.

1. రవి నిన్న సాయంత్రం నాటకం గురించి ..... (కనుక్కో)
2. శ్యామల మొన్న గుంటూరు ..... (వెళ్ళు)
3. నేను నిన్ననే గుంటూరునించి ..... (రా)
4. మీరు నా రేడియో ..... (తీసుకురా)
5. మనకు నిన్న బస్సు ..... (దొరుకు)
6. నువ్వు నా మాటలు ..... (విను)
7. వాళ్ళు అక్కడ ..... (ఉండు)

VOCABULARY

తగ్గు	reduce (v.i.)
పూర్తిగా	completely
బాగుచెయ్యి	repair; set right
ఆస్పత్రి	hospital
పూర్తిచెయ్యి	finish; complete (v.tr.)

GRAMMAR NOTES

28.1. In this lesson the past tense is introduced. Past tense forms of the verb are formed in the following pattern.

past tense = verbal base + past tense suffix + personal suffix

The same personal suffixes used in the affirmative forms of the existential verb (7.1. and 7.3), and in present tense and future tense forms (21.2.1 and 26.1.) are also used in the past tense forms.

28.2. *-ǣ/*−ఇం *-ǣ/-iM* is the past tense suffix used with verbal bases other than the అను *anu* group of verbs (23.1) and పో *pō* 'go'.

28.2.1. −ఇం *-iM* occurs before the feminine inferior and equal singular and neuter singular suffix −ది *-di.*

ఆమె కథ చెప్పింది. (చెప్పు ఇం+ది) 2.12.1 'She narrated a story.'
āme katha ceppiMdi. (ceppu iM-di)
ఆకు రాలింది. (రాలు+ఇం+ది) 2.12.1 'The leaf fell/dropped down.'
āku rāliMdi.

28.2.2. *-ǣ* occurs before the other personal suffixes. The sound *-ǣ* does not have a script in Telugu. Therefore, the secondary symbol of ఆ *ā* is used for *-ǣ* in writing the past tense form. But the pronunciation is *-ǣ.* (see 3.13.2)

నేను వెళ్ళాను (వెళ్ళు+ǣ+ను) (2.12.2) 'I went.'
nēnu veḷḷǣnu. (veḷḷu+ǣ+nu)
మేం/మనం చెప్పాం. (చెప్పు+ǣ+ం) 'We said.'
mēM/manaM ceppāM. (ceppu+ǣ+M)
నువ్వు నెట్టావు. (నెట్టు+ǣ+వు) 'You (pl.&hon.sg.) pushed'
nuvvu neṭṭǣvu. (neṭṭu+ǣ+ vu)
మీరు కప్పారు. (కప్పు+ǣ+రు) 'You (non.hon.sg.) coverd.'
mīru kappāru. (kappu+ǣ+ru)
వాడు/అతను పాడాడు. (పాడు+ǣ+డు) 'He (inf.&eql.) sang.'
vāḍu/atanu pāḍāḍu. (pāḍu+ǣ+ḍu)

ఆమె/ఆయన/వారు/వాళ్ళు ఏరారు. (ఏరు+ఆ+రు)	'He/She (hon.& formal)/
āme/āyan/vāru/vāḷḷu ērāru. (ēru+ā+ru)	They (hum.) picked up.'
అవి రాలాయి. (రాలు+ఆ+యి)	'They (neut.) fell/
avi rālāyi. (rālu+ā+yi)	dropped down.'

28.3. The య్యి/యి *yyi/yi* ending bases change their final య్యి/యి *yyi/yi* to స్ *s* and lengthen the penultimate vowel, if it is short, when follwed by a suffix beginning with ఇ *i* or *ā*. (recall that these bases undergo similar change before a suffix beginning with త్ *t* 22.1 or ద్ *d* [26.6. (i)].)

కొయ్యి *koyyi*		
కోస్+ఆ+ను= కోశాను (28.3.1)	*kōśānu*	'I cut.'
చెయ్యి *ceyyi*		
చేస్+ఇం+ది= చేసింది	*cēsiMdi*	'She (inf.&eql.)/ It did.'
రాయి *rāyi*		
రాస్+ఆ+డు= రాశాడు (28.3.1)	*rāśāḍu*	'He (inf.& eql.) wrote.'
రాయి *rāyi*		
రాస్+ఇం+ది= రాసింది	*rāsiMdi*	'She (inf.&eql.)/It wrote.'

28.3.1. స్ *s+ā* combination is written as శా.

28.4. చూడు *cūḍu* 'see' becomes చూస్ *cūs* when follwed by a suffix beginning with ఇ *i* or *ā*. (Recall that this base undergoes similar) change before a suffix beginning with త్ *t* 22.2. or ద్ *d* 26.6. (vi).)

చూడు *cūḍu*		
చూస్+ఆ+వు= చూశావు (28.3.1)	*cūśāvu*	'You (non-hon) saw.'
చూడు *cūḍu*		
చూస్+ఇం+ది= చూసింది	*cūsiMdi*	'She (inf.&eql.)/ It saw.'

28.5. రా *rā* 'come' becomes వచ్చ్- *vacc-,* and తీసుకురా *tīsukurā* 'bring' becomes తీసుకోచ్చ్- *tīsukōcc-* when followed by suffix beginning with ఇ *i* or *ā*.

రా *rā* : వచ్చ్+ఆ+ను = వచ్చాను	*vacc+ā+nu*	'I came.'

రా *rā* : వచ్చ్+ఇం+ది = వచ్చింది *vacc+iM+di* 'She/It came.'
తీసుకురా *tīsukurā* :
తీసుకోచ్చ్+*æ*+ను = తీసుకోచ్చాను *tīsukōcc+æ+nu* 'I brought.'
తీసుకురా *tīsukurā* :
తీసుకోచ్చ్+ఇం+ది = తీసుకోచ్చింది *tīsukōcc+iM+di* 'She/It brought.'

28.6. The trisyllabic bases containing only short vowels (15.4) change their second vowel ఉ *u* to ఇ *i* when followed by a suffix beginning with ఇ *i* or -*æ*. (Recall that these bases change their second vowel ఉ *u* to అ *a* when followed by a suffix beginning with అ *a* or ఆ *ā* 15.5.1.)

చదువు+*æ*+ను= చదువ్+*æ*+ను= చదివాను (2.12.2) 'I read.'
caduvu+æ+nu= caduv+æ+nu= cadivænu
అడుగు+ఇం+ది= అడుగ్+ఇం+ది= అడిగింది (2.12.2) 'She/It asked.'
aḍugu+iM+di= aḍug+iM+di= aḍigiMdi

28.7. The అను *anu* group of verbs (23.1) take a different past tense suffix −ఆ/−అ *-ā/-a.* −అ *-a* occurs before the feminine inferior & equal, and neuter singular suffix −ది *di*; and −ఆ *ā* occurs before the other personal suffixes. The following changes take place in the అను *anu* group of verbal bases before the past tense suffix −ఆ/−అ *-ā/-a.*

(i) The final ను *nu* of the bases becomes న్న *nn;*
(ii) The final ఓ *ō* of these bases become ఉన్న *unn;* and
(iii) The base ఉండు *uMḍu* becomes ఉన్న *unn.*

అను	*anu*	:	అన్న+ఆ+డు	=	*ann+ā+ḍu*	'He said.'
తిను	*tinu*	:	తిన్న+ఆ+డు	=	*tinn+ā+ḍu*	'He ate.'
కొను	*konu*	:	కొన్న+ఆ+ను	=	*konn+ā+nu*	'I bought.'
విను	*vinu*	:	విన్న+ఆ+ం	=	*vinn+ā+M*	'We heard.'
అను	*anu*	:	అన్న+అ+ది	=	*ann+a+di*	'She/It said.'
తిను	*tinu*	:	తిన్న+అ+ది	=	*tinn+a+di*	'She/It ate.'

తీసుకో *tīsukō* :		
తీసుకున్న్+ఆ+వు=తీసుకున్నావు	*tīsukunn+ā+vu*	'You took.'
పట్టుకో *paṭṭukō* :		
పట్టుకున్న్+అ+ది= పట్టుకున్నది	*paṭṭukunn+a+di*	'She/It held.'
నిల్చో *nilcō* :		
నిల్చున్న్+ఆ+ను=నిల్చున్నాను	*nilcunn+ā+nu*	'I stood.'
కూర్చో *kūrcō* :		
కూర్చున్+అ+ది= కూర్చున్నది	*kūrcunn+a+di*	'She/It sat.'
ఉండు *uMḍu* :		
ఉన్న్+ఆ+రు=ఉన్నారు	*unn+ā+ru*	'They (hum.) were/ stayed.'

28.7.1. Recall the existential verb forms such as ఉన్నాను *unnānu,*

ఉన్నాం *unnāM,* ఉన్నావు *unnāvu,* ఉన్నారు *unnāru,* ఉన్నాడు *unnāḍu,* ఉన్నది *unnādi,* ఉన్నారు *unnāru,* ఉన్నాయి *unnāyi* (7.1.). Structurally, these are the past tense forms of the verbal base ఉండు *uMḍu* 'be; exist; stay; wait'. Semantically, they denote past tense and present indefinite as well.

రవి నిన్న అక్కడ ఉన్నాడు.	'Ravi was there yesterday.'
ravi ninna akkaḍa unnāḍu.	
గోపి ఇవ్వేళ ఇక్కడ ఉన్నాడు.	'gopi is here today.'
gōpi ivvēḷa ikkaḍa unnādu.	

UNIT V

Lesson 29

విద్యుచ్ఛక్తిని వృథా చెయ్యకూడదు

WE SHOULD NOT WASTE ELECTRICITY

మాష్టరు : అందరూ క్లాసుకు వచ్చారా?	Have all of you come to the class?
గోపి : సుబ్బారావు రాలేదండి; రవి కూడా రాలేదు. వాళ్ళు ఇద్దరూ రాలేదు.	Subbarao has not come, sir! Ravi too. Both of them have not come.
విజయ : మాష్టరుగారూ! ఆ క్లాసులో ఫాన్లు తిరుగుతున్నాయి; లైట్లు వెలుగు తున్నాయి.	Sir! The fans and lights in that classroom are on.
మాష్టరు : అక్కడ ఎవరున్నారు?	Who is there?
విజయ: ఎవరూలేరు.	Nobody is there.

మాష్టరు : అయితే ఆ లైట్లు, ఆ ఫాన్లు తియ్యి. మనం విద్యుచ్ఛక్తిని వృథా చెయ్యకూడదు.	Then turn off those fans and lights. We should not waste electricity.
రవి : మాష్టరుగారూ! నేను లోపలికి రావచ్చా?	My I come in, sir?
మాష్టరు : రా! అక్కడ మోహన్ ఏం చేస్తున్నాడు?	Yes. Come in. What is Mohan doing there?
రవి : కిటికీలోనించి రోడ్డు వైపు చూస్తున్నాడు.	He is looking at the road through the window.
మాష్టరు : రోడ్డుమీద ఏమున్నది?	What is there on the road?
రవి : రోడ్డు మీద జనం గుమిగూడుతున్నారు.	A crowd of people is gathering on the road.
మాష్టరు : ఎందుకు?	Why?
రవి : అక్కడ ఏదో వింత జరుగుతోంది. ఒక అబ్బాయి కాయితాలతో రకరకాల పూలు తయారు చేస్తున్నాడు.	Something is happening there. Some one is making different kinds of flowers with paper.
మాష్టరు : మోహన్! వింత తర్వాత చూడ-వచ్చు. ముందు పాఠం విను. పిల్లలూ! మీరందరూ టిప్పు సుల్తాన్ సినిమా చూశారా?	Mohan! You can watch the fun later but pay attention to the lesson first. Children! Have you all seen the film Tippu Sultan?
పిల్లలు: చూశాం సార్.	We have seen it sir.
విజయ: నేను చూడలేదండి.	I did not see, sir.

మాష్టరు : చాలా మంచి సినిమా. చూడు. అందరూ హోమ్‌వర్క్ చేశారా? ఆరో పాఠం చదివారా?	It is a good film. See it. Have you all done your home-work? Have you all read the sixth lesson?
గోపి : నేను హోమ్‌వర్క్ చెయ్యలేదు సార్. పాఠం చదివాను.	I have not done my home-work, sir. But I have read the lesson.
విజయ: నేను పాఠం చదవలేదు మాష్టరు గారూ! మా నాన్నగారు పుస్తకం కొనలేదు. ఇప్పుడు ఆ పుస్తకాలు దొరకటం లేదండి.	I did not read the lesson, sir. My father did not buy the book (for me yet). Now those books are not available, sir!
మాష్టరు : అలాగా! పెద్దబజారులో ఒక పుస్తకాల కొట్టుంది. అక్కడ అడిగారా?	I see! There is a book-stall in the main bazar. Did you ask (enquire) there?
విజయ: అక్కడికి వెళ్ళలేదండి.	We did not go there, sir.
రవి : ఆ పుస్తకాలు ఇంకా మార్కెట్టులోకి రాలేదు సార్.	Those books have not yet come into the market, sir.
మాష్టరు : సరే! మీకు నేను ఇంతకు ముందు శ్రీరంగపట్నం గురించి చెప్పానా?	Okay! Did I tell you about Srirangapatnam before?
రవి : మీరు చెప్పలేదు సార్! చరిత్ర మాష్టరుగారు చెప్పారు.	You did not tell, sir! The History teacher told us.
మా : మీరు శ్రీరంగపట్నం చూశారా?	Have you seen Srirangapatnam?
రవి : చూడలేదు సార్.	No, sir!

మా	:	ఎల్లుండి ఆదివారం మనం అందరం శ్రీరంగపట్నం వెళ్దాం.	On the Sunday, the day-after-tomorrow, let's all go to Srirangapatnam.

*** ***

శర్మ	:	రవీ! ఇప్పుడా స్కూటరు కడగటం?	Ravi! Is this the time to wash the scooter?
రవి	:	ఇవ్వేళ ఆదివారం గదా?	Today is Sunday. Isn't it?
శర్మ	:	నేనివ్వేళ శ్రీరంగపట్నం వెళ్దాం అనుకుంటున్నాను. నువ్వు గూడా రారాదూ!	I am planning to go tot Sriranga patnam today. Why don't you also come?
రవి	:	స్కూటరు మీదా?	By scooter?
శర్మ	:	అవును.	Yes.
రవి	:	నాకు కూడా శ్రీరంగపట్నం చూద్దాం అని ఉంది. కాని ఈ ఆదివారం హాయిగా ఇంట్లో ఉందాం అనుకుంటున్నాను. నేను ఇంతవరకూ శ్రీరంగపట్నం చూడలేదు.	I too want to see Srirangapatnam. But I want to be at home this Sunday. So far I did not see Srirangapatnam.
శర్మ	:	నువ్వింతవరకూ శ్రీరంగపట్నం చూడలేదా? అయితే బయల్దేరు.	You haven't seen Srirangapatnam yet? Then come on start!
రవి	:	కాదు. ఇవ్వేళ మనం శ్రీరంగపట్నం వెళ్ళవద్దు. జూకు వెళ్దాం.	No. Let's not go to Sriranga patnam today. Let's go to zoo.
శర్మ	:	ఏం?	Why?

రవి	: ఇవ్వేళ శ్రీరంగపట్నంలో ఏదో ఉత్సవం జరుగుతోంది. జనం చాలా మంది వస్తారు. ఆ జనంలో వెళ్ళటం కష్టం.	There is a festival in Sriranga-patnam today. There will be a lot of people. It will not be possible to go in that heavy rush.
శర్మ	: సరే! ఇవ్వేళ జూ చూద్దాం. మా ఆవిడ గూడా వస్తున్నది. మీ ఆవిడను కూడా తీసుకు రారాదూ!	All right! We will go to the zoo today. My wife will also be coming. Why don't you bring your wife too?
రవి	: అలాగే! అందరం వెళ్దాం. పద!	Okay! All of us will go.
శర్మ	: అటువెళ్ళకూడదు. అది వన్ వే ట్రాఫిక్. నేను నిన్న ఈ రోడ్డు మీద కాలేజీ వైపు నించి వస్తున్నాను. అప్పుడు పోలీసు పట్టుకున్నాడు.	We should not go that side. That is one-way traffic. Yesterday I was coming on this road from the college side. Then the police caught hold of me.

DRILLS

a. Build-up drill.

అనుకుంటున్నాను.
చూద్దాం అనుకుంటున్నాను.
పాపను చూద్దాం అనుకుంటున్నాను.
మీ పాపను చూద్దాం అనుకుంటున్నాను.
ఇవ్వాళ మీ పాపను చూద్దాం
అనుకుంటున్నాను.

ఉంది.
చేద్దాం అని ఉంది.
పని చేద్దాం అని ఉంది.
ఆ పని చేద్దాం అని ఉంది.
నాకు ఆ పని చేద్దాం అని ఉంది.

b. Substitution drill

Model (i)

రవి అన్నం తినలేదు.
నేను
నేను అన్నం తినలేదు.
అతను
మనం
వాళ్ళు
సుగుణ
మీరు
మేం
అది
అవి

Model (ii)

నేను ఇప్పుడు అన్నం తినవచ్చా?
చపాతీలు చెయ్యి
నేను ఇప్పుడు చపాతీలు చెయ్యవచ్చా?
పాఠం చదువు.
పాట పాడు
ఇంటికి వెళ్ళు

Model (iii)

ఎక్కువగా సినిమాలు చూడకూడదు.
కాఫీ–తాగు
ఎక్కువగా కాఫీ తాగకూడదు.
అన్నం–తిను
రవితో–మాట్లాడు
ప్రయాణం–చెయ్యి
ఆటలు–ఆడు

Model (iv)

రవి పాఠం వినలేదు (చదువు)
రవి పాఠం చదవలేదు.
1. సుగుణ పూలు కొయ్యలేదు (ఏరు)
2. శ్యామల రాలేదు. (వెళ్ళు)
3. శర్మ కలం తీసుకురాలేదు. (తీసుకుపో)
4. పాప అక్కడ కూర్చోలేదు (నిల్చో)
5. మనం రవిని చూడలేదు. (అడుగు)
6. మేం కలం కొనలేదు. (వెతుకు)
7. నువ్వు ఉత్తరం చదవలేదు. (రాయి)

Model (v)

ఇక్కడ పాడకూడదు.
నిల్చో
ఇక్కడ నిల్చోకూడదు.
ఉండు
కూర్చో
మాట్లాడు

Model (vi)

రవి కిటికీలోనించి చూస్తున్నాడు. (గది)
రవి గదిలోనించి చూస్తున్నాడు.
1. పాప ఇంట్లోనించి వస్తున్నది. (స్కూలు)
2. కమల గదిలోనించి మాట్లాడుతున్నది. (ఇల్లు)
3. అతను పెట్టెలోనించి తీస్తున్నాడు. (సంచీ)

Model (vii)

కమలా! నువ్విప్పుడు అన్నం తినరాదూ!
పాఠం–చదువు
కమలా! నువ్విప్పుడు పాఠం చదవరాదూ!
ఇంటికి–పో
కలం–తీసుకురా
పూలు–కొయ్యి

Model (viii)

ఇవ్వేళ మనం పుస్తకం కొనవద్దు.
అడుగు
ఇవ్వేళ మనం పుస్తకం అడగవద్దు.
తీసుకో
చదువు
తీసుకురా

Model (ix) శర్మకు నాటకం చూద్దాం అని ఉంది.
(పుస్తకం–చదువు)
శర్మకు పుస్తకం చదువుదాం అని ఉంది.

1. గిరిజకు పాఠం రాద్దాం అని ఉంది. (పాట–పాడు)
2. పాపకు బిస్కెట్లు తిందాం అని ఉంది. (పాలు–తాగు)
3. కమలకు గుంటూరు వెళ్దాం అని ఉంది. (ఇక్కడికి–రా)
4. ఆయనకు జూకు వెళ్దాం అని ఉంది. (ఇక్కడే–ఉండు)

c. Interlocked substitution drill

Model (i)

సరళా! ఇంటికి ఎప్పుడు వెళ్తున్నావు? (రేపు.)
రేపు వెళ్దాం అనుకుంటున్నాను.

1. హరీ! పరీక్ష రాస్తావా? (వచ్చే సంవత్సరం)
2. కమలా! మీ నాన్న గారు ఆరో తారీకు పుస్తకం కొంటారా? (ఏడో తారీకు)
3. రవీ! ఇప్పుడు లతతో మాట్లాడ్తావా? (రేపు)
4. ఝూ! ఇప్పుడు కాఫీ తాగుతావా? (ఎల్లుండి)

Model (iii)

రవి వచ్చాడా?
ఇంకారాలేదు.

1. సుశీల అన్నం తిన్నదా?
2. పాప పాఠం చదివిందా?
3. శర్మ ఉత్తరం రాశాడా?
4. సుగుణ పాట పాడిందా?
5. నీకు ఉత్తరం వచ్చిందా?

Model (ii)

రవి ఎటు చూస్తున్నాడు?
రవి నా వైపు చూస్తున్నాడు.

1. శర్మ ఎటు వెళ్తున్నాడు? (బజారు)
2. సుశీల ఎటు చూస్తున్నది? (కమల)
3. మీరు ఎటు వెళ్తున్నారు. (గుడి)

Model (iv)

రవి వచ్చాడా? (గోపి)
రవి రాలేదు; గోపి వచ్చాడు.

1. సుశీల అన్నం తిన్నదా?(విజయ)
2. మనం సినిమా చూశామా?(వాళ్ళు)
3. వాడు ఉత్తరం రాశాడా? (నేను)

Model (v)

రవీ, నేనూ మాట్లాడవచ్చా?
రవి మాట్లాడవచ్చు; నువ్వు మాట్లాడ-
కూడదు.

1. సుగుణా విజయా పాట పాడవచ్చా?
2. గిరీ గోపీ లోపలికి రావచ్చా?
3. నేనూ వాడూ టీ తాగవచ్చా?

Model (vii)

నేను లోపలికి రావచ్చా?
A. రావచ్చు.
B. రాకూడదు.

1. సుగుణ కాఫీ తాగవచ్చా?
2. రవి పాట పాడవచ్చా?
3. విజయ అన్నం తినవచ్చా?

Model (vi)

నా దగ్గర నాలుగు కలాలున్నాయి.
ఒక కలం నాకివ్వరాదూ!గోపి

1. నా దగ్గర మూడు పుస్తకాలున్నాయి.
2. నా దగ్గర ఆరు కాయితాలున్నాయి.
3. దగ్గర మూడు పత్రికలున్నాయి.

Model (viii)

గోపి ఎటునించి వస్తున్నాడు.(కాలేజి)
కాలేజివైపునించి వస్తున్నాడు.

1. శర్మ ఎటునించి వస్తున్నాడు? (బడి)
2. సుగుణ ఎటునించి వస్తోంది? (గుడి)
3. పిల్లలు ఎటునించి వస్తున్నారు?(తోట)

d. Trasformation drill.

Model (i)

మనం సినిమా చూద్దాం.
మనం సినిమా చూడవద్దు.

1. మనం రవితో మాట్లాడ్దాం.
2. మనం ఇవ్వాళ సరళ ఇంటికి పోదాం.
3. మనం రేపు ఒక కలం కొందాం.

Model (iii)

నాకు నాటకం చూద్దాం అని వుంది.
నేను నాటకం చూద్దాం అనుకుంటున్నాను.

1. నాకు ఇంటికి పోదాం అని వుంది.
2. ఆమెకు ఒక పాట రాద్దాం అని వుంది.
3. రమకు పూలు కోద్దాం అని వుంది.

Model (ii)

అతను లోపలికి రావచ్చు.
అతను లోపలికి రాకూడదు.

1. సుగుణ ఊరికి వెళ్ళవచ్చు.
2. శ్యామల కాఫీ తాగవచ్చు.
3. నేను మాట్లాడవచ్చు.
4. అక్కడ కూర్చోవచ్చు.

Model (iv)

సుబ్బారావు వచ్చాడు.
సుబ్బారావు రాలేదు.

1. శర్మ పాటపాడాడు.
2. సుశీల అక్కడ కూర్చున్నది.
3. విజయ పూలు కోసింది.
4. సుబ్బారావు డబ్బు అడిగాడు.

e. Conversation drill.

Model

రమ : సరళా! నేను పెసరట్టు చేస్తాను. (పాఠం చదువు)
సరళ : పెసరట్టు నేను చేస్తాను. నువ్వు పాఠం చదవరాదూ?
రమ : ఇప్పుడు నాకు పెసరట్టు చేద్దాం అని ఉంది.
సరళ : సరే, అయితే నువ్వే పెసరట్టు చెయ్యి. నేను పాఠం చదువుతాను.

1. విమల : పార్వతీ! ఇప్పుడు నేను బొమ్మ-గీస్తాను. (ఉత్తరం-రాయి)
పార్వతి : .....
విమల : .....
పార్వతి : .....

2. గోపి : రామూ! నేను ఇక్కడికి రవిని తీసుకొస్తాను. (శర్మ-తీసుకురా)
రాము : .....
గోపి : .....
రాము : .....

3. కమల : మోహన్! ఈ సంచీ నేను కొంటాను. (కలం-కొను)
మోహన్ : .....
కమల : .....
మోహన్ : .....

EXERCISES

a. Rewrite the following sentences filling up the blanks with the correct forms of the verbs given in the parentheses.

1. నేను ఇవ్వాళ ఇంట్లో అన్నం ..... (తిను) అనుకుంటున్నాను.
2. రమ రేపు కాలేజీకి ..... (రా) అనుకుంటున్నది.
3. వాళ్ళు ఇక్కడ ..... (కూర్చో) అనుకుంటున్నారు.
4. సుగుణ ఒక పుస్తకం ..... (తీసుకో) అనుకుంటున్నది.

b. Answer the following questions as shown in the model:

Model (i)

మనం ఇవ్వాళ మామిడిపళ్ళు తిందామా? (రేపు)
మనం ఇవ్వాళ మామిడిపళ్ళు తినవద్దు. రేపు తిందాం.

1. మనం ఈ గదిలో కూర్చుందామా? (ఆ గది)
2. మనం కన్నడ పుస్తకం తీసుకుందామా? (తెలుగు)
3. మనం ఇప్పుడు రవిని తిడ్దామా? (శర్మ)
4. మనం ఇప్పుడు పూలు కోద్దామా? (సాయంత్రం)

Model (ii)

నువ్వివ్వాళ ఏం చేద్దాం అనుకుంటున్నావు? (సినిమా–చూడు)
నేనివ్వాళ సినిమా చూద్దాం అనుకుంటున్నాను.

1. శర్మ ఇవ్వాళ ఏం చేద్దాం అనుకుంటున్నాడు? (గుంటూరు–వెళ్ళు)
2. రమ ఈ సంవత్సరం ఏం చేద్దాం అనుకుంటున్నది? (బి.ఎ.–చదువు)
3. అతను ఏం చేద్దాం అనుకుంటున్నాడు? (లైటు–వెయ్యి)

Model (iii)

సుబ్బారావు పుస్తకం కొన్నాడా?
కొనలేదు.

1. మీరు పాలు తాగారా?
2. సుశీల వచ్చిందా?
3. రవి కలం తీసుకున్నాడా?
4. నువ్వు ఈ పుస్తకం చదివావా?
5. ఆమె గుంటూరు వెళ్ళిందా?

c. Rewrite the following sentences as shown in the model.

Model (i)

నేను ఇంటికి వెళ్తాను.
నాకు ఇంటికి వెళ్దాం అని వుంది.

1. నేను శర్మతో మాట్లాడ్తాను.
2. సరళ ఇక్కడే ఉంటుంది.
3. ఆమె ఒక నవల రాస్తుంది.
4. వాళ్ళు సినిమాకు వెళ్తారు.

Model (ii)

సుశీల పాఠం రాయలేదు.
నువ్వు రాయరాదూ!

1. సుశీల డబ్బులు తీసుకురాలేదు.
2. అతను పుస్తకం తీసుకోలేదు.
3. వాడు పాట పాడలేదు.
4. వాళ్ళు డబ్బు అడగలేదు.

Model (iii)

రవితో మాట్లాడవచ్చు.
మాట్లాడకూడదు.

1. సుబ్బారావు డబ్బు అడగవచ్చు.
2. అతన్ని చూడవచ్చు.
3. సుశీల కాఫీ తాగవచ్చు.
4. శర్మ ఇక్కడికి రావచ్చు.
5. నువ్వు ఆ కలం తీసుకోవచ్చు.

Model (iv)

రవీ! నువ్వు పండు కొయ్యి.

A. రవీ! నువ్వు పండుకొయ్యవచ్చు.
B. రవీ! నువ్వు పండు కొయ్యకూడదు.
C. రవీ! నువ్వు పండు క్యోయరాదూ!

1. శారదా! నువ్వు పాలు తాగు.
2. సుశీలా! నువ్వు డబ్బు తీసుకో.
3. గోపీ! నువ్వు ఈ ఉత్తరం చదువు.

VOCABULARY

విద్యుచ్ఛక్తి	electricity
వృథాచెయ్యి	waste (v.)
–వచ్చు	an auxiliary verb denoting *may*
–లోనించి	through
–వైపు	towards
గుమిగూడు	gather (v.i.)
వింత	something which causes wonder; wonder; oddity.
రకరకాలు	different types
తయారుచెయ్యి	prepare; make (v.t.)
హోమ్‌వర్క్	homework
–లోకి	into
ఇంతకుముందు	heretofore; before this; previously
శ్రీరంగపట్నం	Srirangapatnam
–గురించి	about
చరిత్ర	history
స్కూటరు	scooter
అనుకో	think; plan (v)
–రాదూ!	auxiliary used in the suggestive form of the verb.
అనిఉంది / అనివుంది.	have/has a desire that ...
హాయిగా	happily; pleasently
ఇంతవరకు	hitherto; till this time; up to now
–వద్దు	auxilary used in the formation of negative hortative
జూ	zoo
ఉత్సవం	festivity
–ఆవిడ	wife (only when used with a plural pronominal adjective)
–కూడదు	should not
వన్‌వేట్రాఫిక్	one way traffic
రోడ్డు	road
పత్రిక	magazine

GRAMMAR NOTES

29.1. In this lesson the infinitive form of the verb is introduced. Infinitive is a type of verbal base (a higher level base) to which certain auxiliary verbs are added. −అ *-a* is added to the verbal base to form the infinitive. Infinitive has no independent usage. infinitive = verbal base + అ *a*

వెళ్ళు+అ= వెళ్ళ	*veḷḷu+a = veḷḷa*	'2.12.2.'
తిను+అ= తిన	*tinu+a = tina*	'2.12.2.'
చెయ్యి+అ= చెయ్య	*ceyyi+a = ceyya*	'2.12.2.'
రా+అ= రా	*rā+a = rā*	'3.13.1.'
నిల్చో+అ= నిల్చో	*nilcō+a = nilcō*	'3.13.1'
చదువు+అ= చదవ	*caduvu+a = cadava*	'2.12.2; 15.5.1'

29.2. The past negative is formed by adding −లేదు *lēdu* to the infinitive. Like present negative (25.3.; 25.3.1) the past negative forms also do not maintain any agreement with the person-gender-number of the subject noun. Hence no personal suffixes are used in the formation of past negative forms.

Past negative → Infinitive + −లేదు *lēdu*

వెళ్ళ+లేదు = వెళ్ళలేదు	'Did not go'
veḷḷa+lēdu = veḷḷalēdu	
నేను వెళ్ళలేదు.	'I did not go.'
nēnu veḷḷalēdu.	
మనం/మేం చెయ్యలేదు.	'We did not do.'
manaM/mēM ceyyalēdu.	
నువ్వు పోలేదు.	'You did not go.'
nuvvu pōlēdu.	
మీరు కొట్టలేదు.	'You did not beat.'
mīru koṭṭalēdu.	
వాడు/అతను/ఆయన అడగలేదు.	'He did not ask.'
vāḍu/atanu/āyana aḍagalēdu.	
ఆమె/ఆవిడ చదవలేదు.	'She did not read.'
āme/āviḍa cadavalēdu.	

అది రాలేదు.	*adi rālēdu.*	'She/It did not come.'
వాళ్ళు/అవి రాలేదు.	*vāḷḷu/avi rālēdu.*	'They (hum. & neut.) did not come'

Compare the present negative form (25.3) with the past negative form. The present negative is formed by adding లేదు *lēdu* to the gerund (25.1) and the past negative is formed by adding లేదు *lēdu* to the infinitive.

29.3. The permissive form is formed by adding −వచ్చు *-vaccu* to the infinitive.

Permissive → Infinitive + −వచ్చు *-vaccu*

వెళ్ళవచ్చు.	*veḷḷavaccu.*	'One may go.'
తినవచ్చు.	*tinavaccu.*	'One may eat.'
రాయవచ్చు.	*rāyavaccu.*	'One may write.'
సుగుణ లోపలికి రావచ్చు.	*suguṇa lōpaliki rāvaccu.*	'Suguna may come in.'
మీరు కాఫీ తాగవచ్చు.	*mīru kāfī tāgavaccu.*	'You may drink coffee.'
వాడు ఇక్కడ కూర్చోవచ్చు.	*vāḍu ikkaḍa kūrcōvaccu.*	'He may sit here.'

29.3.1. The permissive form is used with interrogative marker −ఆ *ā* to express a request for permission.

నేను లోపలికి రావచ్చా?	*nēnu lōpaliki rāvaccā?*	'May I come in?'
రవి టీ తాగవచ్చా?	*ravi ṭī tāgavaccā?*	'Can Ravi drink tea?'

29.4. The negative permissive or prohibitive form is formed by adding −కూడదు *-kūḍadu* to the infinitive.

Negative permissive or prohibitive → Infinitive + −కూడదు *-kūḍadu* to the infinitive

సుగుణ లోపలికి రాకూడదు.	'Suguna should not come in.'
suguṇa lōpaliki rākūḍadu.	
రవి టీ తాగకూడదు.	'Ravi should not drink tea.'
ravi ṭī tāgakūḍadu.	
మనం అక్కడికి వెళ్ళకూడదు.	'We should not go there.'
manaM akkaḍiki veḷḷakūḍadu.	

29.5. –వద్దు is added to the infinitive to form the negative hortative. (For hortative see 26.5. and 26.5.1)

Negative hortative = Infinitive + వద్దు

మనం వెళ్దాం.	*manaM veḷdāM.*	'Let us go.'
మనం వద్దాం.	*manaM vaddāM.*	'Let us come.'
మనం వెళ్ళవద్దు.	*manaM veḷḷavaddu.*	'Let us not go.'
మనం రావద్దు.	*manaM rāvaddu.*	'Let us not come.'

29.6. –రాదూ! *-rādū* is added to the infinitive to form the persuasive form.

Persuasive = Infinitive + రాదూ *rādū*

This form is used to persuade the listener to do the action denoted by the verb.

రవీ! నువ్వు ఇప్పుడు ఇంటికి వెళ్ళరాదూ! 'Ravi! Why don't you go home?'
ravī! nuvvu ippuḍu iMṭiki veḷḷarādū!
సుగుణా! ఈ పుస్తకం చదవరాదూ! 'Suguna! Why don't you read this book?'
suguṇā! ī pustakaM cadavarādū!

29.7. In this lesson the sentence pattern Hortative + form of the verb అనుకో *anukō* 'plan; think' is introduced.

నేను ఇవ్వేళ సినిమా చూద్దాం అనుకుంటున్నాను.
nēnu ivvēḷa sinimā cūddāM anukuMṭunnānu.
'I am planning to see a movie today.'
నేను రవితో మాట్లాడ్దాం అనుకున్నాను.
nēnu ravitō māṭlāḍdāM anukunnānu.
'I planned/wanted to talk to Ravi.'

In this pattern of sentences the subject need not be మనం *manaM* we (incl.) though the horatative form is used (see 26.5).

రవి గుంటూరు వెళ్దాం అనుకుంటున్నాడు.
ravi guMṭūru veḷdāM anukuMṭunnāḍu.
'Ravi is planning to go to Guntur.'
నువ్వు ఏం చేద్దాం అనుకున్నావు?
nuvvu ēM cēddāM anukunnāvu?
'What did you want to do?'

మీరు ఎక్కడికి వెళ్దాం అనుకుంటున్నారు?
mīru ekkaḍiki veḷdāM anukuMṭunnāru?
'Where do you want to go? (Where are you planning to go?)'

29.8. Another syntactic pattern involving the use of hortative is also introduced. This is to express some desire or wish. The pattern is:

Horatative + $\frac{\text{అనివుంది}}{\text{అనిఉంది}}$ *ani(v)uMdi*

In this pattern of sentence the subject noun (or phrase) must be in dative case; and it need not be మనం *manaM* 'we (incl.)' alone.

నాకు ఇవ్వేళ జూకు వెళ్దాం అని ఉంది. 'I have a desire to go to zoo Today.
nāku ivvēḷa jūku veḷdāM ani uMdi. (I want to go to zoo today)'
అతనికి తెలుగు సినిమా చూద్దాం అనివుంది. 'He has a desire to see a Telugu movie.
ataniki telugu sinimā cūddāM anivuMdi. (He wants to see a Telugu movie.)'
మీకు ఆ పని చేద్దాం అనిఉందా? 'Do you have a desire to do that work?
mīku ā pani cēddāM aniuMdā? (Do you want to do that work?)'

29.9. Notice the use of the gerund (25.1) forms in sentences like:

ఇప్పుడా అన్నం తినటం? 'Is this the time of eating food?'
ippuḍā annaM tinaṭaM?

In lesson 25 the use of gerund in sentences like.

ఎక్కువగా తినటం మంచిది కాదు. 'Eating more is not good.'
ekkuvagā tinaṭaM maMcidi kādu.
అక్కడ ఉండటం కష్టం. 'Staying there is difficult.'
akkaḍa uMḍaṭaM kaṣṭaM.

etc. has been introduced.

29.10. In this lesson directional case marker –వైపు *-vaipu* is introduced. –వైపు *vaipu* is a postposition (4.6.; 8.9).

నావైపు చూడు.	*nāvaipu cūdu.*	'Look towards me.'
స్కూలువైపు వెళ్ళు.	*skūluvaipu veḷḷu.*	'Go towards the school.'

29.11. −లోకి *lōki* (లో *lō* [4.5] + కి *ki* [13.1] లోనించి *lōniMci* (లో *lō* + నించి *niMci* [17.7]). 'through; from inside' are the combinations of two case markers. They also function like postpositions/case markers.

అది మార్కెట్టులోకి రాలేదు.	'It did not arrive into the market.'
adi mārkeṭṭulōki rālēdu.	
రవి ఇంట్లోకి వెళ్ళాడు.	'Ravi went into the house.'
ravi iMṭlōki veḷḷāḍu.	
గోపి కిటికీలోనించి చూస్తున్నాడు.	'Gopi is looking through the window.'
gōpi kiṭikīlōniMci cūstunnāḍu.	
సీత గదిలోనించి వచ్చింది.	'Sita came out from (side of)
sīta gadilōniMci vacciMdi.	the room.'
జేబులోనించి కలం తియ్యి.	'Take out the pen from (indide of)
jēbulōniMci kalaM tiyyi.	the pocket.'

29.12. Notice the use of the instrumental case suffix −తో *-tō* (22.6) in sentences like the following.

కాయితంతో పూలు తయారు చేస్తున్నాడు. 'He is making flowers with papers.'
kāyitaMtō pūlu tayāru cēstunnāḍu.

29.13. −ఆవిడ *-āviḍa* is third person feminine honorific singular pronoun (10.3). When used with a plural pronominal adjective (2.1.; 5.9) it denotes 'wife'. When −ఆవిడ *-āviḍa* is used to denote 'wife' the plural pronominal adjectives మీ *mī,* మా *mā* etc. denote singularity. (Also see 51.3.)

29.14. గురించి *-guriMci* 'about' is a postposition (4.6.l; 8.9).

నా గురించి మాట్లాడకు *nā guriMci māṭlāḍaku.* 'Don't talk about me.'

29.15. Notice the use of the adverb ఇంకా *-iMkā* (9.9) 'still, yet, more' with the verb in past negative, where it means 'yet' in Engish.

రవి ఇంకా రాలేదు. *ravi iṅkā rālēdu.* 'Ravi has not yet come.'

REVIEW 5

Lesson 30

ఇవ్వేళ మీ ఇంట్లో
కూరలేమిటి?

WHAT VEGETABLES
DID YOU COOK
FOR TODAY?

ఇలా నిల్చోడం చాలా కష్టం వదినగారూ!
Standing like this is very difficult my dear sister-in-law!
మనం రోజూ నిచ్చెనలు తీసుకురావటం ఇంటివాళ్లు తీసుకుపోవటం నాకేమీ బాగాలేదు వదినా!
I don't like this that we bring the ladders each time and others in the house take them away...
ఇలా స్టూలు రోజూ ఇంట్లోకి బయటకీ మొయ్యటం, ఎండకు గొడుకు పట్టుకోవటం ఎంతో కష్టంగా ఉంది కమలా!
Carrying the stools and umbrellas outside and bringing them back inside day in and day out in the hot sun is very difficult Kamala!
ఇప్పుడు చెప్పు! మీ ఇంట్లో కూరలేమిటి? ఊళ్లో ఏవి సినిమాలు ఉన్నాయి?
OK! Now tell me what did you cook today! What movies are they showing in the town?

EXERCISES

a. Give your responses to the following sentences as shown in the models.

Model (i)

గోపీ! నువ్వు రవితో మాట్లాడు.
నేను రవితో మాట్లాడటం మంచిది కాదు.

1. శీలా! నువ్వు రమకు ఒక ఉత్తరం రాయి.
2. శారదా! నువ్వు రేపు గౌరి ఇంటికి పో!
3. రవీ! నువ్వు ఇక్కడే నిల్చో!
4. రమా! నువ్వు ఉమను డబ్బులు అడుగు.

Model (ii)

రవి అన్నం తింటున్నాడా?
ఇప్పుడు తినటంలేదు; తర్వాత తింటాడు.

1. సుగుణ ఉత్తరం రాస్తోందా?
2. గిరి కుర్చీని నెడ్తున్నాడా?
3. రమగారు రేడియో వింటున్నారా?
4. మీరు ఇప్పుడు వస్తున్నారా?

Model (iii)

నేను ఇప్పుడు ఇంటికి పోవాలి.
పరవాలేదు; రేపు పోవచ్చు.

1. శర్మ ఇప్పుడు పాఠం చదవాలి.
2. నేను ఇవ్వేళ సినిమా చూడాలి.
3. నువ్వు ఇప్పుడు కుములతో మాట్లాడాలి.
4. నేను ఇప్పుడు పుస్తకం తీసుకోవాలి.

Model (iv)

రవి కలం కొంటున్నాడా?
నిన్ననే కొన్నాడు.

1. రవి నవల చదువుతున్నాడా?
2. శారద ఉత్తరం రాస్తోందా?
3. మీరు మామిడిపండు తింటున్నారా?
4. వాడు కథ చెప్తున్నాడా?

Model (v)

రవి ఏం చేశాడు?

ఏమీ చెయ్యలేదు.

1. మీరు ఏం రాశారు?
2. గిరి ఏం తీసుకున్నాడు?
3. వాడు ఏం చదివాడు?
4. సుగుణ ఏం తిన్నది?
5. ఆయన ఏం మాట్లాడారు?

Model (vi)

పాఠం చదవండి.

చదివాను.

1. కాఫీ తీసుకోండి.
2. మా ఇంటికి రాండి.
3. అక్కడ కూర్చోండి.
4. ఈ పండు తినండి.
5. పుస్తకం బల్లమీద పెట్టండి.

b. Answer the following questions using the cue words as shown in the model.

Model (i)

రవి టీ తాగవచ్చా? (కాఫీ)

రవి టీ తాగకూడదు; కాఫీ తాగవచ్చు.

1. సుగుణ అన్నం తినవచ్చా? (ఇడ్లీ)
2. గిరి సినిమా చూడవచ్చా? (నాటకం)
3. మనం ఈ వైపు పోవచ్చా? (ఆ వైపు)
4. అట్టమీద రాయవచ్చా? (కాయితంమీద)

Model (ii)

రవి మాట్లాడటంలేదు. (నేను)

పరవాలేదు; నేను మాట్లాడతాను కదా!

1. సుశీల డబ్బు తీసుకోటంలేదు.(రమ)
2. గోపి రావటంలేదు. (రవి)
3. రమ నన్ను చూడటంలేదు. (మోహన్)
4. అతను రాయటంలేదు. (నువ్వు)

Model (iii) సత్యనారాయణ ఏం చేద్దాం అనుకుంటున్నాడు? (అన్నం–తిను)

సత్యనారాయణ అన్నం తిందాం అనుకుంటున్నాడు.

1. సుగుణ ఏం చేద్దాం అనుకుంటోంది? (టీ–తాగు)
2. మీరు ఏం చేద్దాం అనుకుంటున్నారు? (పూలు–కొయ్యి)
3. వాళ్ళు ఏం చేద్దాం అనుకుంటున్నారు? (కలం–తిసుకో)

Model (iv) శ్యామలకు ఏం చేద్దాం అని ఉంది? (పాట–పాడు)

శ్యామలకు పాట పాడుదాం అని ఉంది.

1. సుగుణకు ఏం చేద్దాం అని ఉంది? (టీ–తాగు)
2. నారాయణకు ఏం చేద్దాం అని ఉంది? (హరిని–చూడు)
3. వాళ్ళకు ఏం చేద్దాం అని ఉంది? (కథ–చెప్పు)

c. Answer the following questions in negation.

1. ఇప్పుడు మనం సినిమాకు పోదామా?
2. మనం రేపు రవిని చూద్దామా?
3. మనం ఆ పుస్తకం తీసుకుందామా?
4. మనం కుర్చీని ఆ గదిలో పెడ్దామా?

d. Give your responses to the following sentences as shown in the model.

Model

వాడు మాట్లాడ్తాడు.
మనం కూడా మాట్లాడ్దాం.

1. ఆమె పూలు కోస్తుంది.
2. పాప ఇప్పుడు వస్తుంది.
3. సుజాత పాట పాడుతుంది.
4. అతను లైటు వేస్తాడు.
5. వాళ్ళు అన్నం తింటారు.
6. అతను ఇల్లు తీసుకుంటాడు.
7. వాడు సినిమా చూస్తాడు.
8. అతను ఇక్కడే ఉంటాడు.
9. పద్మజ ఈ గదిలో కూర్చుంటుంది.
10. కోతి టోపీ పెట్టుకుంటుంది.

e. Build up conversations as shown in the model.

Model

రావు : నేను శర్మతో మాట్లాడాలి.
రవి : నేనూ శర్మతో మాట్లాడ్దాం అనుకుంటున్నాను.(గీత)
రావు : శర్మతో మాట్లాడకు; గీతతో మాట్లాడరాదూ!

1. రావు : నేను ఇప్పుడు ఇంగ్లీషు పాఠం రాయాలి.
   రవి : ..... (తెలుగు)
   రావు : .....
2. సీత : నేను ఇప్పుడు మల్లెపూలు పెట్టుకోవాలి.
   గీత : ..... (గులాబీపూలు)
   సీత : .....
3. సీత : నేను ఇప్పుడు సినిమాకు వెళ్ళాలి.
   గీత : ..... (నాటకం)
   సీత : .....

f. Give negative replies to the following questions.

1. లతా! ఇప్పుడు నువ్వు ఇంటికి వెళ్తావా?
2. శ్యామలా! మొక్కలకు నీళ్ళు పోస్తావా?
3. మీ ఇంటికి ఇవ్వేళ రవీ గోపీ వస్తారా?
4. అతను రేపు సినిమా చూస్తాడా?
5. మేం ఇప్పుడు ఇడ్లీ తింటామా?
6. మనం రేపు రావును తీసుకొస్తామా?

g. Rewrite the following sentences as shown in the model using one plural form in the place of both the underlined words.

Model

<u>వాణ్ణీ రవినీ</u> గోపి తిడ్తాడు.

<u>వాళ్ళను</u> గోపి తిడ్తాడు.

1. <u>నిన్నూ నన్నూ</u> రవి డబ్బు అడుగుతాడు.
2. <u>నన్నూ వాణ్ణీ</u> సుబ్బారావు చూస్తాడు.
3. <u>నిన్నూ నిన్నూ</u> నేను కొడ్తాను.
4. <u>అతన్నీ వాళ్ళనూ</u> వీడు చూస్తున్నాడు.
5. <u>ఆమెకూ అతనికీ</u> పుస్తకాలు చూపించు.
6. <u>నీకూ మాకూ</u> కమల పాఠాలు చెప్తుంది.

VOCABULARY

కూర	curry; vegetable
కేంద్రం	centre
భోజనంచెయ్యి	to eat meal
భోజనం	meal
గుర్తుచెయ్యి	remind
సెక్షను	section
ఒకచోట	at one place
చేరు$_1$	to gather (v.intr.); to assemble (v.intr.)
ఒకేసారి	at once; at a time; simultaneously
స్టూలు	a stool
వేసుకో	to put for one's self
మొయ్యి	to carry (a load)
గొడుగు	an umbrella
ఏయే	what kinds/sorts of

UNIT VI

Lesson 31

అన్నం తింటూ చదవకు

రవి : గోపీ! నువ్వు చదువుతున్న పుస్తకం ఏమిటి?

గోపి : .....

రవి : వినిపించటంలేదా? అన్నం తింటూ ఏమిటి చదువుతున్నావు?

గోపి : అన్నం తింటూ చదవటంలేదు; చదువుతూ అన్నం తింటున్నాను.

రవి : రెండూ ఒకటే! అట్లా అన్నం తింటూ నవల చదవకు.

DON'T READ WHILE EATING

Gopi! What is the book you are reading?

.....

Are you not able to listen? What are you reading while eating?

I am not reading while eating. I am eating my food as I am reading.

Both are the same. Don't read the novel while you are eating.

గోపి :	ఏం?	Why?
రవి :	అన్నం తింటూ నవల చదవటం మంచిది కాదు.	Reading the novel while eating is not good.
గోపి :	ఇది నవల కాదు. నీకు సరిగ్గా కనిపించటంలేదా?	This is not a novel. Are you not able to see properly?
రవి :	కనిపిస్తున్నది. అది నవలే! అబద్ధమాడుతున్నావు.	I see it properly. That is a novel. You are lying.
గోపి :	ఏమిటి? గట్టిగా చెప్పు. నువ్వు అంటున్న మాటలు నాకు వినిపిం-చటం లేదు.	What? Say it aloud. It is not audible what you are saying.
రవి :	నేను గట్టిగానే మాట్లాడుతున్నాను. నా మాటలు అందరికీ వినిపిస్తు-న్నాయి. అందరూ వింటున్నారు కూడా! నువ్వు నవల చదువుతున్నావు. అందుకే నీకు వినిపించటంలేదు. నవల చదవటం ఆపు. ముందు అన్నం తిను. తర్వాత నవల చదువు. ఆపుతున్నావా లేదా? ఏమిటి ఆలోచిస్తున్నావు?	I am talking aloud only. My words are audible to every-body. All are listening to them also. You are reading a novel. That is why you are not able to hear. First you stop read-ing the novel. Eat your food. Later read the novel. Are you stopping or not? What are you thinking?
గోపి :	నేను ఏమీ ఆలోచించటంలేదు.	I am not thinking anything.
రవి :	సరే! ముందు నాకీ విషయం చెప్పు. నువ్వు సాయంత్రం ఎక్కడికి వెళ్తున్నావు?	All right! First tell me this. Where are you going this evening?

గోపి :	ఎక్కడికీ వెళ్ళటంలేదు.	I am not going anywhere.
రవి :	అయితే గిరిని సాయంత్రం ఆరు గంటల లోగా ఇక్కడికి రమ్మను.	Then, ask Giri to come here before 6 o'clock in the evening.
గోపి :	ఇవ్వేళ వాడికి అసలు తీరిక లేదు. ఇవ్వేళే కాదు; రేపు కూడా వాడికి తీరిక లేదు.	He is *not* free today. It is not only this day. He is not free even tomorrow.
రవి :	ఎందుకు?	Why?
గోపి :	వాడికి ఏవో పనులు ఉన్నాయి.	He have many things to do.
రవి :	సరే! నా పుస్తకం వాడి దగ్గర ఉంది. అది రేపు పొద్దున పంపించమను. నేను వెళ్తున్నాను.	All right. My book is with him. Ask him to send it to me tomorrow morning. I am going.
మురళి :	అన్నయ్యా! రవిని కొంచెం సేపు ఉండమను.	Brother! Ask Ravi to wait for a while.
గోపి :	రవీ! నిన్ను మా తమ్ముడు ఉండ-మంటున్నాడు; ఆగు.	Ravi! My brother is asking you to wait for some time. Hold on.
రవి :	ఎందుకు?	Why?
గోపి :	వాడు కూడా వస్తున్నాడేమో!	May be, he is coming with you.
రవి :	మురళీ! నువ్వు కూడా వస్తున్నావా?	Murali! Are you also coming?
మురళి :	ఇప్పుడు నేను రావటానికి వీలు	It is not possible for me to go

లేదు. మన కాలేజీ నాటకానికి గిరికి గూడా కొన్ని టిక్కెట్లు ఇవ్వు. వాణ్ణి ఒక టిక్కెట్టు తీసుకోమను. మిగిలినవి వాడి స్నేహితులకు ఇవ్వమను.

out now. Give some tickets for our college drama to Giri also. Ask him to take one ticket, and to give the remaining tickets to his friends.

రవి : అట్లాగే!

Okay!

మురళి : ఇంకొక సంగతి. వాణ్ణి ఇవ్వేళ సాయంత్రం స్టేషనుకు పొమ్మను. నాటకంవాళ్ళు ఆరు గంటల రైల్లో వస్తున్నారు. మూర్తిని కూడా స్టేషనుకు వెళ్ళమన్నాను. వాడు కూడా వెళ్తాడు.

One more thing. Ask him to go to the Railway Station this evening. The drama troupe is coming by the 6 o'clock train. I asked Murthi also to go to the station. He too will go there.

నేనే ఎప్పుడూ ముందు నిల్చోవాలా? ఈవాళ మమ్మీని ముందు నిల్చోమను!
Why must I always stand in front? Today ask mummy to stand there!

DRILLS

a. Repetition drill

రవి అన్నం తింటూ చదువుతున్నాడు.
ఆమె పూలు కోస్తూ లతతో మాట్లాడుతోంది.
సరళ పాడుతున్న పాట చాలా బాగుంది.
సరళ కోస్తున్న పూలు ఏం పూలు?

గోపి కాలేజికి వెళ్తూ నాతో మాట్లాడుతున్నాడు.
రవి చెప్తున్న మాటలు నాకు వినిపించటంలేదు.
నువ్వు తింటున్న చపాతీలు బాగున్నాయా?
మీరు చదువుతున్న నవల పేరేమిటి?

రవి ఆలోచిస్తున్నాడు; నువ్వు కూడా ఆలోచించు.
లత అన్నం వడ్డిస్తున్నది; నువ్వు కూడా వడ్డించు.
నేను నీకు నా పుస్తకం చూపిస్తున్నాను;
నువ్వు గూడా నీ పుస్తకం చూపించు.

రవిని రమ్మను; ఇక్కడ కూర్చోమను.
సుశీలను ఇంటికి పొమ్మనండి. సీత ఆమెను రమ్మంటోంది.
గోపి రవిని పాఠం చదవమంటున్నాడు
నేను నిన్ను ఉత్తరం రాయమంటున్నాను.
నువ్వు వాణ్ణి బాగా చదవమనాలి.

a. Substitution drill

Model (i)

రవి పళ్ళు తింటూ మాట్లాడుతున్నాడు.
ఏరు
రవి పళ్ళు ఏరుతూ మాట్లాడుతున్నాడు.
తీసుకురా
తీసుకుపో
కొయ్యి
కొను
తీసుకో
చూపించు

Model (ii)

నువ్వు తీసుకొస్తున్న పుస్తకం రవిది.
చదువు
నువ్వు చదువుతున్న పుస్తకం రవిది.
రాయి
అట్టవెయ్యి
చూడు

Model (iii)

రవి నన్ను తినమంటున్నాడు.
చదువు
రవి నన్ను చదవమంటున్నాడు.
ఆడు
కూర్చో
నిద్రపో
ఉండు
రా

Model (iv)

నేను పుస్తకం చదువుతున్నాను.
(చూపించు)
నేను పుస్తకం చూపిస్తున్నాను.
1. రవి అన్నం తింటున్నాడు. (వడ్డించు)
2. సరళ ఏదో చదువుతోంది.
(ఆలోచించు)
3. మనం పాఠం రాస్తున్నాం. (చూపించు)
4. నాకు రేడియో వినిపిస్తోంది.
(కనిపించు)

Model (v)

రవిని పది గంటల లోగా రమ్మను.
ఎనిమిది
రవిని ఎనిమిది గంటల లోగా రమ్మను.
పన్నెండు
మూడు
రెండు

Model (vi)

రవి శర్మను ఆలోచించమన్నాడు.
చూడు
రవి శర్మను చూడమన్నాడు.
రా
పో
తిట్టు
చదువు
కూర్చో

c. Expansion drill

పగలు నిద్రపోవటం మంచిది కాదు.
పగలు నిద్రపోవటం అసలు మంచిది కాదు.
1. ఎక్కువగా తినటం మంచిది కాదు.
2. నువ్వు అట్లా మాట్లాడటం బాగాలేదు.
3. వాడికి తీరిక లేదు.
4. గోపి కాఫీ తాగడు.

d. Response drill

Model (i) రవి అన్నం తింటున్నాడా? మాట్లాడుతున్నాడా?
(అ) రవి అన్నం తింటూ మాట్లాడుతున్నాడు.
(ఆ) రవి మాట్లాడుతూ అన్నం తింటున్నాడు.
1. పద్మావతి నాటకం చూస్తున్నదా? టీ తాగుతున్నదా?
2. పోలీసులు దొంగలను కొడుతున్నారా? తీసుకుపోతున్నారా?
3. మీరు మామిడిపళ్ళు కోస్తున్నారా? తింటున్నారా?

Model (ii)
నేను ఉత్తరం రాస్తున్నాను.
నువ్వు రాస్తున్న ఉత్తరం నాకు చూపించు.
1. నేను పుస్తకం కొంటున్నాను.
2. ఆమె కలం తీసుకుంటున్నది.
3. సరళ మామిడిపళ్ళు కోస్తున్నది.
4. నేను రవికి బొమ్మ చూపిస్తున్నాను.

Model (iii)
ఇక్కడ రవి లేడు. (శర్మ)
రవే కాదు శర్మ కూడా లేడు.
1. రేపు వాళ్ళు వస్తున్నారు. (మేం)
2. ఈ సంచిలో పుస్తకాలున్నాయి. (కలాలు)
3. ఆ హోటల్లో పాలు లేవు. (కాఫీ)

Model (iv)
ఆ గదిలో ఎవరున్నారు? (మోహన్)
ఆ గదిలో మోహన్ ఉన్నాడేమో!
1. ఇక్కడికి ఎవరు వస్తున్నారు?(శర్మగారు)
2. ఈ పని ఎవరు చేస్తున్నారు. (సరళ)
3. గోపి ఎక్కడికి వెళ్తున్నాడు?(కాలేజీకి)

Model (v) సరళ ఏమంటున్నది? (రవీ ఈ పుస్తకం చదువు)
సరళ రవిని ఈ పుస్తకం చదవమంటున్నది.
1. మీ నాన్నగారేమంటున్నారు? (కమలా! ఆ మొక్కలను చూడు)
2. మాష్టరుగారు ఏమంటున్నారు? (రవీ! ఆ కుర్చీలో కూర్చో)

3. ప్రసాద్ ఏమంటున్నాడు? (మోహన్! ఇంటికి పో)
4. రవి ఏమంటున్నాడు? (లతా! గడియారం పెట్టుకో)
5. వాడు ఏమంటున్నాడు? (నారాయణా! కొంచెం జరుగు)

Model (vi) రవి ఏమంటున్నాడు? (రెండు గంటలు – చదువు)
రవి రెండు గంటల సేపు చదవమంటున్నాడు.

1. కమల ఏమంటున్నది? (పది నిమిషాలు – ఉండు)
2. విశ్వనాథంగారు ఏమంటున్నారు? (రెండు గంటలు – కూర్చో)
3. నువ్వు ఏమంటున్నావు? (కొంచెం – మాట్లాడు)
4. మనం ఏమంటున్నాం? (ఎక్కువ – పని చెయ్యి)

Model (vii)

నారాయణ ఎక్కడికి వెళ్తున్నాడు?
ఎక్కడికీ వెళ్ళటంలేదు.

1. పాప ఎవరిని చూస్తున్నది?
2. పిల్లలు ఎక్కడ ఆడుతున్నారు?
3. గుణశేఖర్ ఎవరిని అడుగుతున్నాడు?
4. సుబ్రహ్మణ్యం ఎవరిని కొడ్తున్నాడు?

Model (viii)

కృష్ణమూర్తి కాఫీ తాగుతాడా?
అసలు తాగడు.

1. వాడు బాగా చదువుతాడా?
2. నువ్వు కేరంబోర్డు ఆడుతావా?
3. గంగాధరం ఇక్కడికి వస్తాడా?
4. వెంకటేశ్వరరావు నీతో మాట్లాడ్తాడా?

e. Transformation drill

Model (i)

నేను పుస్తకం చూస్తున్నాను.
నాకు పుస్తకం కనిపిస్తున్నది.

1. రవిని నేను చూస్తున్నాను.
2. మీరు ఆ బొమ్మలు చూస్తున్నారు.
3. సరళ ఆ ఇళ్ళను చూస్తున్నది.
4. గిరిజ ఆ చెట్టును చూస్తున్నది.

Model (ii)

నేను నీ పాట వింటున్నాను.
నాకు నీ పాట వినిపిస్తున్నది.

1. నీ మాటలు వాళ్ళు వింటున్నారు.
2. రవి అంటున్న మాట మనం వింటున్నాం.
3. గీత పాడుతున్న పాట లత వింటోంది.

Model (iii)

రవీ! కొంచెం సేపు ఉండు.
రవిని కొంచెం సేపు ఉండమను.

1. గోపీ! ఆ సోఫాలో కూర్చో.
2. లతా! రమకు ఒక ఉత్తరం రాయి.
3. కుటుంబరావు! మా ఇంటికి రా!

f. Conversation drill

Model

రాజు: రవీ! ఇంటికి వెళ్లు.
రవి : ఎందుకు? (అన్నం–తిను)
రాజు: అన్నం తినటానికి.

1. రాజు: పోలీసులు పరిగెత్తాలి.
రవి : ఎందుకు? (దొంగను–పట్టుకో)
రాజు: .....

2. రాజు: హరిని మా ఇంటికి రమ్మను.
రవి : ఎందుకు? (గిరితో–మాట్లాడు)
రాజు: .....

3. రాజు: నువ్వు సరళను రమ్మను.
రవి : ఎందుకు? (పూలు–కొయ్యి)
రాజు: .....

4. రాజు: గిరిజను గుంటూరు పొమ్మను.
రవి : ఎందుకు? (రమను–చూడు)
రాజు: .....

5. రాజు: నాకు నీళ్ళు కావాలి.
రవి : ఎందుకు? (కంచం–కడుగు)
రాజు: .....

EXERCISES

a. Combine the following pairs of sentences using the adverbial participles as shown in the model.

Model

నేను ఆలోచిస్తున్నాను. రాస్తున్నాను.
నేను ఆలోచిస్తూ రాస్తున్నాను.

1. రవి బడికి వెళ్తున్నాడు.
గోపితో మాట్లాడుతున్నాడు.
2. కమల పండు తింటున్నది.
పాఠం చదువుతున్నది.
3. విమల మాష్టరుగారిని చూస్తున్నది.
పాఠం వింటున్నది.
4. మోహన్ చెట్టు దిగుతున్నాడు.
నన్ను చూస్తున్నాడు.
5. గోపి పుస్తకం తీసుకుంటున్నాడు.
కాఫీ తాగుతున్నాడు.

b. Combine the following pairs of sentences using adjectival participles (relative participles) as shown in the model.

Model నేను పుస్తకం చదువుతున్నాను. అది బాగుంది.
నేను చదువుతున్న పుస్తకం బాగుంది.

1. రవి కాఫీ తాగుతున్నాడు. అది చేదుగా ఉంది.
2. కమల పుస్తకాలు కొంటున్నది. అవి తెలుగు పుస్తకాలు.
3. నువ్వు పండు తీసుకుంటున్నావు. అది మామిడిపండు.

4. మీరు సినిమా చూస్తున్నారు. అది కొత్తది.
5. హరి కుర్చీలో కూర్చుంటున్నాడు. అది పాతది.

c. Answer the following questions based on the text of the lesson.

1. గోపి ఏం చేస్తున్నాడు?
2. రవి మాటలు గోపికి ఎందుకు వినిపించటంలేదు?
3. గోపి సాయంత్రం ఎక్కడికి వెళ్తున్నాడు?
4. రవి పుస్తకం ఎవరి దగ్గర ఉంది? రవి దాన్ని ఎప్పుడు ఇవ్వమంటున్నాడు.
5. మురళి రవిని ఎందుకు ఉండమంటున్నాడు?

d. Answer the following questions as shown in the model.

Model (i)

ఇక్కడికి రవి వస్తాడా?
అసలు రాడు.

1. లత గిరిజతో మాట్లాడుతుందా?
2. అతను డబ్బు తీసుకుంటాడా?
3. వాడు బాగా చదువుతాడా?
4. ఆమె నీకు ఉత్తరాలు రాస్తుందా?

Model (ii) గిరి ఏమంటున్నాడు? (రవీ! కొంచెం సేపు ఉండు.)
గిరి రవిని కొంచెం సేపు ఉండమంటున్నాడు.

1. సుగుణ ఏమంటున్నది? (కమలా! కొంచెం జరుగు.)
2. వెంకట్ ఏమంటున్నాడు? (గిరీ! పది నిమిషాల లోగా బయటికి పో.)
3. సోమసుందరం ఏమంటున్నాడు? (లతా! పుస్తకం తీసుకో.)
4. మాష్టరుగారు ఏమంటున్నారు? (ఆ తలుపు తియ్యి.)
5. ప్రసాద్ ఏమంటున్నాడు? (రేపు సినిమాకు రా)

e. Rewrite the following sentences as shown in the model.

Model (i)

(అ) అన్నం తిను.
అన్నం తినమను.
(ఆ) అన్నం తినండి.
అన్నం తినమనండి.

1. ఉత్తరం రాయండి.
2. దొంగను పట్టుకోండి.
3. రేపు పొద్దున మా ఇంటికి రా!
4. ఈ టిక్కెట్టు తీసుకోండి.
5. ఈ పుస్తకం చదువు.
6. బడికి పో.

Model (ii) ఈ కలం ఎవరు తీసుకుంటున్నారు? (సుశీల)
ఈ కలం సుశీల తీసుకుంటున్నదేమో!

1. రవి ఏ సినిమాకు పోతున్నాడు? (తెలుగు సినిమాకు)
2. దేవదానం ఎవరిని బడికి తీసుకుపోతున్నాడు? (పిల్లలను)
3. సరళ ఏం కోస్తున్నది? (గులాబీ పూలు)
4. శ్యామల ఎవరితో మాట్లాడుతోంది? (మాష్టరుగారితో)

Model (iii) గోవిందు ఎందుకు వెళ్తున్నాడు? (అన్నం–తిను)
గోవిందు అన్నం తినటానికి వెళ్తున్నాడు.

1. లీల ఎందుకు వస్తున్నది? (గిరిజను–చూడు)
2. రమ ఎందుకు వస్తున్నది? (పాపను–తీసుకుపో)
3. గిరి రవిని ఎందుకు రమ్మంటున్నాడు? (టిక్కెట్టు–తీసుకోమను)
4. దయానిధి హోటలుకు ఎందుకు వెళ్తున్నాడు? (కాఫీ–తాగు)

Model (iv) నేను అన్నం తినటానికి ఇంటికి వెళ్తున్నాను. (టి.వి.–చూడు)
నేను అన్నం తినటానికే కాదు టి.వి. చూడటానికి కూడా.

1. శర్మ పుస్తకం చదవటానికి కళ్ళజోడు అడుగుతున్నాడు. (ఉత్తరం–రాయి)
2. గుంటూరు వెళ్ళటానికి నాకు తీరిక లేదు. (సినిమా–చూడు)
3. రావు తలుపు వెయ్యటానికి వెళ్తున్నాడు. (కిటికీలు–ముయ్యి)

VOCABULARY

వినిపించు$_1$	to be audible
అట్లా	in that manner (a varient of అలా)
కనిపించు	to be visible; to appear
అబద్ధమాడు	to lie (v.intr.); to give a false statement
గట్టిగా$_2$	loudly
ఆపు	to stop (v.tr.)
ఆలోచించు	to think
–లోగా	within; before
అసలు	an emphasiser of the negative aspect of the verb (See 31.18.)
పంపించు	to send
ఆగు	to stop (v.intr.)
అట్లాగే	okay! allright (a varient of అలాగే)
మమ్మీ	mother
టోపీ	a cap
నాయన	dear! (masc.)

GRAMMAR NOTES

31.1. In this lesson the participle forms of the verb are introduced. The participle can be an adverbial participle or an adjectival participle. The adverbial participle functions as an adverb, i.e., it modifies a verb. They (the adverbial participles) show a past and present distinction. Adjectival participle functions like an adjective, i.e., it qualifies a noun. They (the adjectival participles) show a past, present (progressive) and future (non-past)/habitual distinction.

1. నవ్వుతూ వచ్చాడు. *navvutū vaccāḍu.* 'He came smiling/laughting.'
2. నవ్వుతున్న అబ్బాయి. *navvutunna abbāyi.* 'the smiling/laughting boy'

In the above two expressions నవ్వుతూ *navvutū* is an adverbial participle as it modifies the verb వచ్చాడు *vaccāḍu,* and నవ్వుతున్న *navvutunna* is an adjectival participle as it qualifies the noun అబ్బాయి *abbāyi.*

31.2. −తూ *-tū* is added to the verbal base to form the present adverbial participle.

చదువుతూ తింటున్నాడు. 'He is eating while reading.'
caduvu-tū tiMṭunnāḍu.
తింటూ మాట్లాడుతోంది. 'She is talking while eating.'
tiM-ṭū māṭlāḍutōMdi.
తిను + తూ = తింటూ *tinu+tū = tiM-ṭū* (23.1.)
The present adverbial participle expresses simultaneous action.

31.3. −తున్న *-tunna* is added to the verbal base to form the present/progressive adjectival participle.

చదువుతున్న అమ్మాయి 'the reading Girl
caduvu-tunna ammāyi (the Girl who is reading)'
చూస్తున్న పిల్లలు 'the viewing children
cūstunna pillalu (children who are viewing)'
చూడు + తున్న = చూస్−తున్న = చూస్తున్న (22.2.)
cūḍu + tunna = cūs-tunna = chūstunna
ఆడుతున్న పిల్లలు 'the playing children
āḍutunna pillalu (children who are playing)'

31.3.1. The adjectival participle can express various case relationships..

పుస్తకం చదువుతున్న అమ్మాయి *pustakaM caduvutunna ammāyi*	'the girl who is reading a book'	(nominative or subjective case)
అమ్మాయి చదువుతున్న పుస్తకం *ammāyi caduvutunna pustakaM*	'the book which the girl is reading'	(objective or accusative case)
నేను ఉంటున్న ఇల్లు *nēnu uMṭunna illu*	'the house in which I am living'	(locative case)

ఉండు + తున్న = ఉంటున్న *uMḍu + tunna = uM-ṭunna* (23.2.)
etc.

31.4. ఇంచు *iMcu* ending bases change thier final ఇంచు *iMcu* to ఇస్ *is* when followed by a suffix beginning with త్ *t* or ద్ *d*.

వినిపించు + తోం–ది = వినిపిస్–తోంది = వినిపిస్తోంది 'It is audible'
vinipiMcu + tōMdi = vinipis-tōMdi = vinipistōMdi
చూపించు + దాం = చూపిస్–దాం = చూపిద్దాం (26.7.) 'Let us show.'
cūpiMcu + dāM = cūpis-dāM = cūpid-dāM

31.5. In this lesson the informative base is introduced. అను *anu* as an auxiliary verb is added to a verbal base to change it into an informative base. When అను *anu* is added to a base, a conjoining element అమ్ *am* comes in between the verbal base and the auxiliary అను *anu*.

తిను + అను = తిను–అమ్–అను = తినమను 'to ask someone to eat'
tinu + anu = tinu-am-anu = tinamanu (2.12.2.)
తీసుకో + అను = తీసుకో–అమ్–అను = తీసుకోమను 'to ask someone to take'
tīsukō + anu = tīsukō-am-anu = tīsukōmanu (3.13.1.)

31.5.1. The informative base, since it is formed by adding the base అను *anu*, falls in the అను *anu* group of verbal bases (23.1.). Hence it (the informative base) shows all the changes as that of the అను *anu* group of verbal bases, as illustrated below:

చూడమను + తా – డు = చూడమం–టా–డు. (23.2.)'He will ask someone to see'
cūḍamanu + tā-ḍu = cūḍamaMṭāḍu

కొట్టమను + దాం = కొట్టమం-దాం (26.6.[iii]) 'Let us ask someone to beat'
koṭṭamanu + dāM = koṭṭamaM-dāM
చెప్పమను + ఆ-ను = చెప్పమన్న్-ఆ-ను = చెప్పమన్నాను (28.7.) 'I asked
ceppamanu + ā-nu = ceppamann-ā-nu someone to tell.'
వెళ్ళమను + అ-ది = వెళ్ళమన్న్-అ-ది = వెళ్ళమన్నది (28.7.) 'She asked
veḷḷamanu + a-di = veḷḷamann-a-di someone to go.'

31.6. The informative bases of the verbs రా *rā* 'to come' and పో *pō* 'to go' are రమ్మను *rammanu* 'ask someone to come' and పొమ్మను *pommanu* 'ask someone to go' respectively.

రమ్మను	:	రమ్మంటున్నాడు	'He is asking someone to come.'
rammanu	:	*rammaṀṭunnāḍu*	
పొమ్మను	:	పొమ్మన్నాను	'I asked somone to go.'
pommanu	:	*pommannānu*	

31.7. The informative bases always takes the direct object which will be in accusative case.

<u>రవిని</u> మాట్లాడమను.	'Ask <u>Ravi</u> to talk.'
<u>ravini</u> māṭlāḍamanu.	
<u>నన్ను</u> రమ్మన్నావా?	'Did you ask <u>me</u> to come?'
<u>nannu</u> rammannāvā?	

31.8. The verbs వినిపించు *vinipiMcu* 'to be audible' and కనిపించు *kanipiMcu* 'to be visible' take dative subjects (i.e., subject in dative case) like the defective verbs (16.1.) కావాలి *kāvāli*, ఒద్దు *oddu* (16.2.), and చాలు *cālu* (17.2.), etc.

<u>రవికి</u> వినిపిస్తోంది.	'It is audible <u>to Ravi</u>.'
<u>raviki</u> vinipistōMdi.	
<u>రమకు</u> కనిపిస్తోంది.	'It is visible <u>to Rama</u>.'
<u>ramaku</u> kanipistōMdi.	

31.9. The inclusive marker (7.9.) can also go with different case forms of the interrogative words. (See 20.3.)

1. ఈ కలం ఎవరికి కావాలి?	(ఈ కలం) ఎవరికీ ఒద్దు.
ī kalaM evariki kāvāli?	*(ī kalaM) evarikī oddu.*
'Who want this pen?'	'No one wants (this pen).'
2. నువ్వు ఎవరిని చూస్తున్నావు?	(నేను) ఎవరినీ చూడటంలేదు.
nuvvu evarini cūstunnāvu	*(nēnu) evarinī cūḍaṭaM lēdu.*
'Whom are you looking at?'	'(I am) looking at none.'
3. నీకు డబ్బు ఎక్కణ్ణించి వస్తుంది?	(నాకు డబ్బు) ఎక్కణ్ణించీ రాదు.
nīku ḍabbu ekkaṇṇiMci vastuMdi?	*(nāku ḍabbu) ekkaṇṇiMcī rādu.*
'Where does money come from to you?'	'(I get money) from no where.'
4. అక్కడ ఎవరు ఉన్నారు?	(అక్కడ) ఎవరూ లేరు.
akkaḍa evaru unnāru?	*(akkaḍa) evarū lēru.*
'Who is there?'	'No one is (there).'

31.10. అట్లా *aṭlā* 'in that manner' is a variant of అలా *alā* (7.16.), and అట్లాగే *aṭlāgē* 'okay! All right!' is a variant of అలాగే *alāgē* (23.15.).

31.11. −లోగా *lōgā* 'within' is a postposition 94.6.; 8.9.) added to time expressing nouns.

రెండు గంటల లోగా? *reMḍu gaMṭala lōgā* 'within two hours'

(Also see 32.11.)

31.12. Recall that the dubitative particle −ఏమో *-ēmō* is added to the declarative sentence to express unknownness and uncertainty (15.1.2.).

వాడు కూడా వస్తాడేమో (వస్తాడు + ఏమో [2.12.2.])! 'Maybe, he will also
vāḍu kūḍā vastāḍēmō (vastāḍu + ēmō) come.'

31.13. The dative case suffix expresses purposive relationship when used with అటం *aṭaM* form of the verb (the gerund, 25.1.).

వెళ్ళటానికి *veḷḷaṭāniki* 'for going' (See 31.14.)
తినటానికి *tinaṭāniki* 'for eating'

రాజు అన్నం తినటానికి వెళ్ళాడు. 'Raju went for eating food.'
rāju annaM tinaṭāniki veḷḷāḍu.

31.14. Remember the *sandhi* process where the అం *aM* ending nouns change their final అం *aM* to ఆని *āni* when followed by the accusative or dative case suffix (25.7.). The gerunds also behave in this way as they also end in అం *aM*.

వెళ్ళటం + కి = వెళ్ళటాని−కి *veḷḷaṭaM + ki = veḷḷaṭāni-ki* 'for going'

31.15. The dative case suffix expresses purposive relationship where there is a possibility of inserting a gerund (అటం *aṭaM* form) 25.1.).

రవి అన్నానికి వెళ్ళాడు	==>	రవి అన్నం తినటానికి వెళ్ళాడు
ravi annāniki veḷḷāḍu	==>	*ravi annaM tinaṭāniki veḷḷāḍu*
'Ravi went for food.'		'Ravi went for eating food.'

31.16. Notice the following sentence pattern which can be equated with English sentence pattern involving *not only ..... but also*.

ఇవ్వేళే కాదు, రేపు కూడా తీరిక లేదు.	'Not only today, he is not free
ivvēḷē kādu, rēpu kūḍā tīrika lēdu.	even tomorrow also.'
వాడే కాదు, నేను కూడా వెళ్ళాను.	'Not only he, I too went.'
vāḍē kādu, nēnu kūḍā veḷḷānu.	

Notice that the Telugu sentence pattern uses the emphatic marker −ఏ *-ē* (3.3.) with కాదు *kādu* together meaning 'not only', and కూడా *kūḍā* meaning 'also'.

31.17. Recall that the present tense suffix −తోం *-tōM* occurs before the feminine inferior & equal, and neuter singular suffix −ది *-di* resulting in the form −తోంది *-tōMdi*. The present tense suffix −తోం *-tōM* has a variant in −తున్న *-tunna*. Therefore we can have the present tense forms with −తోంది *-tōMdi* and −తున్నది *-tunnadi* as well in feminine inferior & equal, and neuter singular.

రమ వస్తోంది/వస్తున్నది.	'Rama is coming.'
rama vastōMdi/vasutunnadi.	
బస్సు పోతోంది/ పోతున్నది.	'The bus is going.'
bassu pōtōMdi/ pōtunnadi.	

31.18. అసలు *asalu* is an adverb used to intensify the negative aspect of the verb. (Also see 47.4.)

రవి రాడు.	'Ravi will not come.'
ravi rāḍu.	
రవి **అసలు** రాడు.	'Ravi will *never* come.'
ravi ***asalu*** *rāḍu.*	
నీ మాటలు వినిపించటంలేదు.	'Your words are not audible.'
nī māṭalu vinipiMcaṭaMlēdu.	
నీ మాటలు **అసలు** వినిపించటంలేదు.	'Your words are *not at all* audible.'
nī māṭalu ***asalu*** *vinipiMcaṭaMlēdu.*	

అసలు *asalu* can be equated to Hindi बिलकुल *bilkul* to some extent. The difference is that बिलकुल *bilkul* can emphasise the positive (affirmative) aspect of the verb besides its negative aspect, where as అసలు *asalu* can emphasise only the negative aspect. Thus we can say in Hindi

1. वह **बिलकुल** अच्छा है।	'It is *very* good.'
vah bilkul acchā hai.	
2. वह **बिलकुल** अच्छा नहीं है।	'It is *not at all* good.'
vah bilkul acchā nahī hai.	

where as అసలు *asalu* can be used only in the sense as in sentence 2 above.

అది అసలు బాగా లేదు.	'It is *not at all* good.'
adi asalu bāgā lēdu.	

In the sense as in sentence 1 above, Telugu uses other intensifiers such as చాలా *cālā* 'very' (15.8.), ఎంతో *eMtō* 'a lot; so much' (lesson 25), etc.

అది చాలా/ఎంతో బాగుంది.	'That is *very/so* good.'
adi cālā/eMtō bāguMdi.	

UNIT VI

Lesson 32

అందితే జుట్టు అందకపోతే కాళ్ళు	**CATCH BY HAIR IF YOU CAN; OTHERWISE SURRENDER**
శర్మ : గోపీ! ఇలా రా!	Gopi! Come here.
గోపి : ఎందుకు?	Why?
శర్మ : నీకొక మాట చెప్తాను.	I will tell you something.
గోపి : ఏమిటి?	What is it?
శర్మ : నువ్వు వస్తే చెప్తాను.	I will tell you if you come.
గోపి : నువ్వు చెప్తే వస్తాను.	If you tell me I will come. (You tell first; then I will come.)

శర్మ	:	సరే! మా ఆఫీసులో ఒక టైపిస్టు ఉద్యోగం ఖాళీగా ఉంది: అప్లై చేస్తావా?	All right! there is a vacancy for the post of typist in our office. Will you apply for it?
గోపి	:	ఖాళీ ఉంటే అప్లై చేస్తాను. అప్లై చేస్తే నాకు వస్తుంది అంటావా?	I will apply if there is a vacancy. Will I get it if I apply?
శర్మ	:	ముందే ఎట్లా చెప్తాను?	How can I tell you beforehand?
గోపి	:	నువ్వు వస్తుంది అంటే అప్లై చేస్తాను.	I will apply if you assure me that I will get.
శర్మ	:	ముందు నువ్వు అప్లై చెయ్యి. వాళ్ళు ఒక పరీక్ష పెడ్తారు. ఆ పరీక్షలో ఎవరికి ఎక్కువ మార్కులు వస్తే ఆ ఉద్యోగం వాళ్ళకు వస్తుంది.	You first apply. They will conduct a test (for the candidates). Whoever scores maximum in that test will get the job.
గోపి	:	పరీక్ష గురించి వివరంగా కనుక్కో!	Please find out about the test in detail.
శర్మ	:	రేపు నువ్వు రా! ఆ వివరాలు నువ్వు కనుక్కుంటేనే బాగుంటుంది. నేను అడిగితే బాగుండదు.	You come tomorrow. It will be better if you ask for those details. It doesn't look nice if I ask.
గోపి	:	అలాగే వస్తాను.	Okay. I will come.
శర్మ	:	నిర్లక్ష్యం చెయ్యకు. ఈ అవకాశం పోతే మళ్ళీ రాదు. నువ్వు అక్కడికి వస్తే నీ గురించి మా మేనేజరుకు చెప్తాను. మీ అన్నయ్య ఏడి?	Don't neglect it. If you miss this opportunity you will not get it again. If you come there I will tell our Manager about you. Where is your brother?

గోపి :	లోపల ఉన్నాడు. అడుగో వచ్చాడు.	He is inside. See, he came.
శర్మ :	మోహన్! హరి ఎంత సేపటి లోగా వస్తాడు? నిన్నటి నించి వాడితో మాట్లాడాలనుకుంటున్నాను.	Mohan! By what time Hari will come? I am thinking of talking to him since last evening.
మోహన్:	నేను మొన్నటి నించి అనుకుం-టున్నాను.	I am thinking since the day before.
శర్మ :	నాకు వాడితో ముఖ్యమైన పని ఉంది. అది రేపటి లోగా చెయ్యాలి. వాడి పద్ధతి *అందితే జుట్టు అందకపోతే* *కాళ్ళు* లాగా ఉంది. అది నా దగ్గర పనిచెయ్యదు. వాడు ఎప్పటికి వస్తాడు?	I have an important business with him. That has to be done by tomorrow. His style is as though holding others by hair; otherwise surrendering. That doesn't work with me. By what time he would come?
గీత :	ఇంకొక గంటలో వస్తాడు. నీకు ఏం ఇవ్వను? టీ ఇవ్వనా? కాఫీ ఇవ్వనా?	He will come in an hour. What shall I give you? Shall I give you coffee or tea?
శర్మ :	కాఫీ తాగితే నాకు కడుపులో నెప్పి వస్తుంది.	I get stomachache if I drink coffee.
గీత :	అయితే నువ్వు రోజూ కాఫీ తాగవా?	Then, don't you drink coffee daily?
శర్మ :	రోజూ తాగను; అప్పుడప్పుడు తాగుతాను.	Not daily. I will drink now and then.
మోహన్:	మరి టీ దొరకకపోతే ఏం చేస్తావు?	What will you do if you don't get tea?

శర్మ :	ఊర్కుంటాను.	I will keep quiet
మోహన్:	పాలు తాగవా?	Don't you drink milk?
శర్మ :	పాలు ముట్టుకుంటే నాకు డోకు వస్తుంది.	I will vomit if I touch (take) milk.
గీత :	నీ మాటలు వింటే నాకు నవ్వు వస్తోంది. ఇదుగో టీ! పంచదార ఇంకా కొంచెం వెయ్యనా?	I am getting a fit of laughter on listening your words. Take this tea. Shall I put (add) some more sugar?
శర్మ :	అక్కర్లేదు. టీ బాగుంది. ఇప్పుడు హరి రాకపోతే ఏం చెయ్యను?	Not necessary. Tea is fine. What am I to do if Hari doesn't come now?
మోహన్:	కొంచెం సేపు చూడు. అప్పటికి కూడా రాకపోతే వాళ్ళ ఇంటికే వెళ్ళు. మేంగూడా రామా?	Wait for sometime. If he doesn't come by then go to his house. Shall we also come with you?
శర్మ :	రాండి పోదాం. అక్కణ్ణించి మా ఇంటికి పోదాం.	Come on! Let's go. From there we will go to my house.
గీత :	మీ ఇంట్లో ఏం చెయ్యం? మీ ఆవిడ కూడా ఉండదు.	What shall we do in your house? Your wife also will not be there.
శర్మ: :	వాళ్ళ స్కూలుకు ఇవ్వేళ సెలవు. ఇంట్లోనే ఉంటుంది. గోపీ! అప్లై చెయ్యటం మర్చిపోకు. ఇటువంటి విషయాలలో నిర్లక్ష్యం మంచిది కాదు.	It is a holiday today for her school. She would be *at home*. Gopi! Don't forget to apply. Negligence in such matters is not good.

DRILLS

a. Build-up drill

అంటావా?
వస్తాడు అంటావా?
అడిగితే వస్తాడు అంటావా?
నేను అడిగితే వస్తాడు అంటావా?
రవి నేను అడిగితే వస్తాడు అంటావా?

బాగుంటుంది.
మాట్లాడితే బాగుంటుంది.
నువ్వు మాట్లాడితే బాగుంటుంది.
వివరాలు నువ్వు మాట్లాడితే బాగుంటుంది.
ఆ వివరాలు నువ్వు మాట్లాడితే బాగుంటుంది.

b. Substitution drill

Model (i)

రవి మాట్లాడితే నేను మాట్లాడ్తాను.
ఎక్కు
రవి ఎక్కితే నేను ఎక్కుతాను.
దిగు
తిప్పు
కప్పు

Model (ii)

నువ్వు ఆడ్తే అతను ఆడ్తాడు.
జరుగు
నువ్వు జరిగితే అతను జరుగుతాడు.
చదువు
జరుపు
అడుగు

Model (iii)

ఏ మామిడిపండు తినను?
చూడు
ఏ మామిడిపండు చూడను?
కొను
తీసుకురా
కొయ్యి

Model (iv)

సరళ పోతే నేను పోతాను.
రా
సరళ వస్తే నేను వస్తాను.
కొను
కూర్చో
వెళ్ళు

Model (v) నువ్వు తలుపు తీస్తే శర్మ తియ్యడు. (వెయ్యి)
నువ్వు తలుపు వేస్తే శర్మ వెయ్యడు.

1. నువ్వు బొమ్మను తీసుకుంటే కమల తీసుకోదు. (చూడు)
2. గీత పూలు ఏరితే రమ ఏరదు. (కొయ్యి)
3. లత ఉత్తరం అడిగితే రవి అడగడు. (రాయి)

Model (vi)

రవి గంటలో వస్తాడు.
అరగంట
రవి అరగంటలో వస్తాడు.
ఐదు నిమిషాలు
రెండు రోజులు
ఆరు గంటలు
పావుగంట

Model (viii)

రవి అప్పటినించీ వస్తున్నాడు.
నిన్న
రవి నిన్నటినించీ వస్తున్నాడు.
మొన్న
అటుమొన్న
ఎప్పుడు
రేపు

Model (vii)

టీ ఇవ్వనా?
తాగు
టీ తాగనా?
చెయ్యి
అడుగు
తీసుకో

Model (ix)

రవి రాకపోతే గిరి రాడు.
పో
రవి పోకపోతే గిరి పోడు.
తిను
తీసుకురా
కూర్చో

c. Interlocked substitution drill

వాడు అన్నం తినాలి అనుకుంటున్నాడు.	నేను పండు కొనాలి అనుకుంటున్నాను.
..... పండు	..... పుస్తకం .....
వాడు పండు తినాలి అనుకుంటున్నాడు.	వాడు .....
నువ్వు	..... చదువు .....
నువ్వు పండు తినాలి అనుకుంటున్నావు.	..... రాయి .....
..... కొను	..... ఉత్తరం .....
నువ్వు పండు కొనాలి అనుకుంటున్నావు.	..... తీసుకో .....
నేను	మనం .....

d. Response drill

Model (i)

శర్మ వస్తాడు.
శర్మ వస్తే నేను వెళ్తాను.

1. రవి కూర్చుంటాడు.
2. వాడు రమ్మంటాడు.
3. సరళ మాట్లాడుతుంది.

Model (ii)

గీత రాదు.
గీత రాకపోతే నేను రాను.

1. శర్మ చదవడు.
2. రవి నిద్రపోడు.
3. మాష్టరుగారు కూర్చోరు.

Model (iii)

రవి ఏమనుకుంటున్నాడు? (గుంటూరు వెళ్ళాలి)
రవి గుంటూరు వెళ్ళాలి అనుకుంటున్నాడు

1. సుబ్బారావు ఏమనుకుంటున్నాడు? (సినిమా చూడాలి)
2. మాష్టరుగారు ఏమనుకుంటున్నారు? (పరీక్ష పెట్టాలి)
3. సరళ ఏమనుకుంటోంది? (పాట పాడాలి)
4. గోపి ఏమనుకుంటున్నాడు? (నిద్రపోవాలి)

Model (iv)

గిరి ఏం చేస్తున్నాడు? (నువ్వు – మాట్లాడు)
(అ) గిరి నీ గురించి మాట్లాడుతున్నాడు.
(ఆ) నిన్ను గురించి మాట్లాడుతున్నాడు.

1. కమల ఏం చేస్తోంది? (పరీక్ష – ఆలోచించు)
2. రవి ఏం చేస్తున్నాడు? (శర్మ – మాట్లాడు)
3. మీరు ఏం చేస్తున్నారు? (కొత్త ఇల్లు – ఆలోచించు)

e. Transformation drill

Model (i)

నేను అన్నం తిననా?
మేం అన్నం తినమా?
1. నేను పాఠం చదవనా?
2. నేను పాలు తాగనా?
3. నేను బడికి వెళ్ళనా?

Model (ii)

నేను ఏ పుస్తకం కొనను?
మేం ఏ పుస్తకం కొనం?
1. నేను ఏ పాఠం చదవను?
2. నేను ఏ సినిమాకు వెళ్ళను?
3. నేను ఎవరితో మాట్లాడను?

Model (iii)

నువ్వు వస్తే నేను చెప్తాను.
నువ్వు చెప్తే నేను వస్తాను.
1. రవి వస్తే నేను వెళ్తాను.
2. నువ్వు కాఫీ తాగితే నేను మంచినీళ్ళు తీసుకొస్తాను.
3. నువ్వు మాట్లాడ్తే నేను వింటాను.
4. సరళ పూలు ఏరితే సరిత కాయలు కోస్తుంది.
5. మాష్టరుగారు పరీక్షపెడ్తే పిల్లలు బాగా చదువుతారు.
6. నువ్వు అక్కడికి వెళ్తే నేను కనుక్కుంటాను.
7. నువ్వు అప్లై చేస్తే ఆ ఉద్యోగం వస్తుంది.

Model (iv)

నువ్వు వస్తే లత తింటుంది.
నువ్వు రాకపోతే లత తినదు.
1. రవి చదివితే నేను మాట్లాడ్తాను.
2. పాప బడికి వెళ్తే సీత గుడికి వెళ్తుంది.
3. శారద టీ చేస్తే మీరు తాగుతారు.

Model (v)

నువ్వు వస్తే వాడు ఉండడు.
నువ్వు రాకపోతే వాడు ఉంటాడు.
1. రమ మాట్లాడితే నువ్వు పాడ్తావు.
2. కమల చదవమంటే ఆమె చదవదు.
3. గిరి ఫాను వెయ్యమంటే లత వెయ్యదు.

f. Combination drill

Model సుగుణ రాదు. మనం వెళ్తాం.
సుగుణ రాకపోతే మనం వెళ్తాం.

1. కమల అన్నం తినదు. ఆయన గూడా తినడు.
2. మోహన్ మార్కెట్టుకు వెళ్ళడు. రవి రాడు.
3. మాష్టరుగారు రారు. పిల్లలు గొడవ చేస్తారు.
4. నువ్వు నిద్ర పోవు. నేను పాట పాడ్తాను.

EXERCISES

a. Combine the following pairs of sentences as shown in the model.

Model నువ్వు రా. చెప్తాను.
నువ్వు వస్తే చెప్తాను.

1. నువ్వు తలుపు వెయ్యి. నేను ఫాను వేస్తాను.
2. మీరు రాండి. నేను పాఠం చెప్తాను.
3. బాగా చదువు. మంచి మార్కులు వస్తాయి.
4. నువ్వు ఇక్కడే ఉండు. బస్సు అందుతుంది.
5. నువ్వు పూరీలు తిను. కాఫీ తీసుకొస్తాను.
6. నువ్వు టీ తీసుకురా. నేను తాగుతాను.
7. మీరు ఇంటికి పోండి. కమల కనిపిస్తుంది.

b. Fill up the blanks with the conditional forms of the verbs given in the parentheses.

1. మా చెల్లెలు చపాతీలు ..... (చెయ్యి) మనం తిందాం.
2. ఉమ అన్నం ..... (తిను) నేను పాలు తాగుతాను.
3. రంగయ్య పాలు ..... (తాగు) సూరి నిద్రపోతాడు.
4. బాబు ..... (నిద్రపో) అమ్మ గిరిజతో మాట్లాడుతుంది.
5. నేను ఆఫీసుకు ..... (వెళ్ళు) వివరాలు కనుక్కుంటాను.
6. నువ్వు ..... (కూర్చో) ఆమె పాట పాడుతుంది.
7. ఆయన ..... (మాట్లాడు) మనం వింటాం.

c. Answer the following questions based on the text of the lesson.

1. ఉద్యోగం ఎవరి ఆఫీసులో ఖాళీగా ఉంది? అది ఏ ఉద్యోగం?
2. ఆ ఉద్యోగం ఎవరికి ఇస్తారు?
3. గోపి శర్మ ఆఫీసుకు వెళ్తే శర్మ ఏం చేస్తాడు?
4. శర్మ హరితో ఎప్పటినించి మాట్లాడాలి అనుకుంటున్నాడు?
5. శర్మ టీ దొరకకపోతే ఏం చేస్తాడు?
6. శర్మ కాఫీ ఎందుకు తాగడు? పాలు ఎందుకు తాగడు?
7. హరి పద్ధతి ఎట్లా ఉంది?

d. Answer the following questions using the cue words.

1. గిరి ఎప్పటి లోగా ఈ పని చెయ్యాలి అనుకుంటున్నాడు? (రేపు)
2. గోపి ఎంత సేపటిలో వస్తాడు? (అరగంట)
3. నువ్వు ఏమనుకుంటున్నావు? (కలం కొనాలి)
4. సరళ ఏమనుకుంటున్నది? (నిన్ను చూడాలి)

e. Fill up the blanks with the negative conditional forms of the verbs given in the parentheses.

1. నువ్వు ..... (రా) ఆమె అన్నం తినరు.
2. శర్మ ..... (ఉండు) నేను మాట్లాడను.
3. సుబ్బయ్య ..... (మాట్లాడు) మనం ఊర్కోం.
4. మందు ..... (తీసుకో) జ్వరం తగ్గదు.

f. Match the following.

A	B
1. నేను	ఏం చెయ్యం? ( )
2. మేం	ఏం చేద్దాం? ( )
3. మనం	ఏం చెయ్యను? ( )

VOCABULARY

జుట్టు	hair
టైపిస్టు	typist
అప్లైచెయ్యి	to apply (v.tr.)
ఎట్లా	a variant of ఎలా
పరీక్షపెట్టు	to give a test
వివరంగా	in detail
కనుక్కో$_1$	to enquire
వివరం	detail (n)
నిర్లక్ష్యంచెయ్యి	to neglect
అవకాశం	opportunity
మేనేజరు	manager
నిన్నటి	oblique form of నిన్న
మొన్నటి	oblique form of మొన్న
రేపటి	oblique form of రేపు
పద్ధతి	procedure; way of behaving; way of doing things
పనిచెయ్యి	to work (v. tr.)
అప్పుడప్పుడు	now and then
ముట్టుకో	to touch
డోకు	vomiting (n)
నవ్వు	laughter
ఆవిడె	a variant of ఆవిడ
మర్చిపో	to forget
నిర్లక్ష్యం	negligence

GRAMMAR NOTES

32.1. In this lesson the conditional form of the verb is introduced. the conditional is formed by adding −ఇతే *-itē* to the verbal base.

Conditional → Verbal base + −ఇతే *-itē*

ఆడు + ఇతే = ఆడితే	'if someone plays' (2.12.2.)
āḍu + itē = āḍitē	
కప్పు + ఇతే = కప్పితే	'if someone covers' (2.12.2.)
kappu + itē = kappitē	
చదువు + ఇతే = చదివితే	'if someone reads' (2.12.2; 28.6.)
caduvu + itē = cadivitē	

32.2. Recall that some verbal bases undergo certain changes before a suffix beginning with త్ *t*. When −ఇతే *-itē* is added to these bases the following changes take place.

(i) The conditional suffix −ఇతే *-itē* is treated as a suffix beginning with త్ *t*, and all the changes which occur in the combination of such bases and a suffix beginning with త్ *t* will take place. That is, the final య్యి/యి *yyi/yi* of the bases changes to స్ *s* and the final ట్టు *ṭṭu* (of the bases) changes to డ్ *ḍ*, etc., and

(ii) the ఇ *i* of the suffix −ఇతే *-itē* is dropped.

రాయి + ఇతే = రాస్−ఇతే = రాస్తే 'if someone writes' (22.1.)
rāyi + itē = rās-itē = rāstē
చూడు + ఇతే = చూస్−ఇతే = చూస్తే 'if someone sees/looks at ' (22.2.)
cūḍu + itē = cūs-itē = cūstē
కొట్టు + ఇతే = కొడ్−ఇతే = కొడ్తే 'if someone hits/beats' (22.3.)
koṭṭu + itē = koḍ-itē = koḍtē
చెప్పు + ఇతే = చెప్/చెబు−ఇతే = చెప్తే/చెబితే* 'if someone tells' (25.4.)
ceppu + itē = cep/cebu-itē = ceptē/cebitē
వెళ్ళు + ఇతే = వెళ్−ఇతే = వెళ్తే 'if someone goes' (21.4.)
veḷḷu + itē = veḷ-itē = veḷtē
తిను + ఇతే = తిం−ఇతే = తిం−తే = తింటే'if someone eats' (23.2.)
tinu + itē = tiM-itē = tiM-tē = tiMṭē
నిల్చో + ఇతే = నిల్చుం−ఇతే = నిల్చుం−తే = నిల్చుంటే 'if someone stands'
nilcō + itē = nilcuM-itē = nilcuM-tē = nilcuMṭē (23.2.)
తీసుకో + ఇతే = తీసుకుం−ఇతే = తీసుకుం−తే = తీసుకుంటే if someone takes'
tīsukō + itē = tīsukuM-itē = tīsukuM-tē = tīsukuMṭē (23.2.)
రమ్మను + ఇతే = రమ్మం−ఇతే = రమ్మం−తే = రమ్మంటే 'if someone asks to come'
rammanu + itē = rammaM-itē = rammaM-tē = rammaMṭē (31.5.1.)
ఉండు + ఇతే = ఉం−ఇతే = ఉం−తే = ఉంటే 'if someone exists/stays' (23.2.)
uMḍu + itē = uM-itē = uM-tē = uMṭē
రా + ఇతే = వస్−ఇతే = వస్తే 'if someone comes' (21.4.)
rā + itē = vas-itē = vastē
తీసుకురా + ఇతే = తీసుకోస్−ఇతే = తీసుకోస్తే 'if someone brings' (21.4.)
tīsukurā + itē = tīsukos-itē = tīsukostē

*Notice that the ఇ *i* of the suffix −ఇతే *-itē* is not dropped in చెబితే *cebitē*.

32.2.1. The conditional form of the base పో *pō* 'to go' is పోతే *pōtē* 'if someone goes'. Similarly నిద్రపోతే *nidrapōtē* 'if someone sleeps' and పారిపోతే *pāripōtē* 'if someone runs away' are the conditional forms of the bases నిద్రపో *nidrapō* 'to sleep' and పారిపో *pāripō* 'to run away' respectively.

32.3. The negative conditional is formed by adding −అకపోతే *-akapōtē* to the verbal base.

Negative Conditional → Verbal base + −అకపోతే *-akapōtē*

చూడు + అకపోతే = చూడకపోతే 'if someone does not see' (2.12.2.)
cūḍu + akapōtē = cūḍakapōtē
చదువు + అకపోతే = చదవకపోతే 'if someone does not read'
caduvu + akapōtē = cadavakapōtē (2.12.2.; 15.5.1.)
రా + అకపోతే = రాకపోతే 'if someone does not come' (3.13.1.)
rā + akapōtē = rākapōtē
చెప్పమను (31.5.) + అకపోతే = చెప్పమనకపోతే 'if not ask(ed) to tell'
ceppamanu + akapōtē = ceppamanakapōtē (2.12.2.)

32.4. In this lesson the use of the future negative form of the verb in a 'request question' is introduced. This use can be in both yes/no type question (3.4.) and question in which an interrogative word is used.

Request question (yes/no type) → Future negative form of the verb + interrogative suffix −ఆ *-ā*

మేం రేపు గుంటూరు వెళ్ళమా? (వెళ్ళం + ఆ) 'Shall we go to Guntur tomorrow?'
mēM rēpu guMṭūru veḷḷamā? (veḷḷaM + ā) (2.11.)
ఇప్పుడు నేను తలుపు తియ్యనా? (తియ్యను + ఆ) 'Shall I open the door now?'
ippuḍu nēnu talupu tiyyanā? (tiyyanu+ā) (2.12.2.)

Request question with an interrogative word → Interrogative word + future negative form of the verb

ఇప్పుడు నేను ఏం చెయ్యను? 'What shall I do now?'
ippuḍu nēnu ēM ceyyanu?

నీకు ఎన్ని పళ్ళు ఇవ్వను? 'How many fruits shall I give to you?'
nīku enni paḷḷu ivvanu?
ఇప్పుడు మేం ఎక్కడికి వెళ్ళం? 'Where shall we go now?'
ippuḍu mēM ekkaḍiki veḷḷaM?
మేం ఎన్ని పూలు కొయ్యం? How many flowers shall we pluck?
mēM enni pūlu koyyaM?

In this type of request question the subject will always be in **FIRST PERSON.**

32.5. −సేపటి *-sēpaṭi*, −మొన్నటి *-monnaṭi*, −నిన్నటి *-ninnaṭi* and −రేపటి *-rēpaṭi* are the oblique forms of −సేపు *-sēpu* (26.11.) 'time', −మొన్న *-monna* 'day-before-yesterday', −నిన్న *-ninna* 'yesterday' and −రేపు *-rēpu* 'tomorrow' respectively.

32.6. Notice the sentence

నేను వాడితో మాట్లాడాలి అనుకుంటున్నాను. I am thinking that I should
nēnu vāḍitō maṭlāḍāli anukuMṭunnānu. talk with him.'

This is a compound sentence ie., a combination of two sentences. The first sentence నేను వాడితో మాట్లాడాలి *nēnu vāḍitō maṭlāḍāli* 'I must talk with him' expresses an obligation where as the second one నేను అనుకుంటున్నాను. *nēnu anu- kuMṭunnānu* 'I am thinking/planning/proposing to myself' expresses a proposal.

32.7. అప్పుడప్పుడు (అప్పుడు + అప్పుడు) *appuḍappuḍu (appuḍu + appuḍu)* 'now and then; rarely' is reduplicated form of అప్పుడు *appuḍu* 'then'.

32.8. Notice the use of the dative case suffix in sentences like the following:

నాకు ఉత్తరం వచ్చింది.	*nāku uttaraM vacciMdi.*	'I got a letter.'
రవికి ఉద్యోగం వచ్చింది.	*raviki udyōgaM vacciMdi.*	'Ravi got a job.'
వాడికి తలనెప్పి వచ్చింది.	*vāḍiki talaneppi vacciMdi.*	'He got headache.'
నాకు నవ్వు వస్తోంది.	*nāku navvu vastōMdi.*	'I am getting a fit of laughter.'

32.9. A short vowel occurring between డ్ *ḍ* and త్ *t*, ర్ *r* and త్ *t*, ల్ *l* and త్ *t*, and ళ్ *ḷ* and త్ *t* is dropped in speech, and optionally dropped in writing. (c.f. 26.12. and 27.8.)

కాలితే / కాల్తే *kālitē/kāltē* 'if (it/they) burn(s)'
ఆడితే / ఆడ్తే *āḍitē/āḍtē* 'if (someone) play(s)'
బయల్దేరితే / బయల్దేర్తే *bayaldēritē/ bayaldērtē* 'if (someone) start(s)'

32.10. ఎట్లా *eṭlā* 'how' is a variant of ఎలా *elā* (8.12.).

32.11. Recall the use of −లోగా *-lōgā* (31.11.) a postposition (4.6.; 8.9.) with time-expressing nouns. It can also go with time-expressing pronominals అప్పుడు *appuḍu* 'then; that time' ఇప్పుడు *ippuḍu* 'now; this time' and ఎప్పుడు *eppuḍu* 'when; what time'.

గంట లోగా	*gaMṭa lōgā*	'within an hour'
అప్పటి* లోగా	*appaṭi* lōgā*	'within that time'
ఇప్పటి* లోగా	*ippaṭi* lōgā*	'within this time'
ఎప్పటి* లోగా	*eppaṭi* lōgā*	'within what time'

* These are the oblique forms of అప్పుడు *appuḍu*, ఇప్పుడు *ippuḍu* and ఎప్పుడు *eppuḍu* (26.10.), and the postpositions are added to the oblique bases (8.9.).

32.12. Notice the use of the conditional form in the following sentence.

నీ మాటలు వింటే నాకు నవ్వు వస్తోంది. 'I am getting a fit of laughter on
nī māṭalu viMṭē nāku navvu vastōMdi. listening your words.'

Compare this sentence with

పాలు ముట్టుకుంటే నాకు డోకు వస్తుంది. 'I (will) get vomitting (senstion)
pāḷu muṭṭukuMṭē nāku ḍōku vastuMdi. if I touch milk'.

The verb in the first sentence is in present tense and future tense in the second sentence. The conditional form expresses 'condition' (equivalent to 'if' clause in English) only when the main verb is in future tense. It (the conditional form)

expresses REASON when the main verb is in present tense. Hence, the conditional form in the first sentence above does not express CONDITION, but it expresses REASON.

32.13. అందితే జుట్టు అందకపోతే కాళ్ళు *aMditē juṭṭu aMdakapōtē kāḷḷu* 'catch by hair if possible, otherwise surrender' is a proverb. It literally means the following:

> అందితే *anditē* 'if one can reach; if it is in one's reach'
> జుట్టు *juṭṭu* 'hair'
> అందకపోతే *aMdakapōtē* 'if one cannot reach; if it is not in one's reach'
> కాళ్ళు *kāḷḷu* 'legs/feet'

This proverb is used to denote opportunism.

UNIT VI

Lesson 33

వాన కురుస్తోంది

IT IS RAINING

శర్మ	: రవీ! నేను అర్జంటుగా మార్కెట్టుకు వెళ్ళాలి. నీ స్కూటరు యివ్వు.	Ravi! I have to go to the market urgently. Lend me your scooter.
రవి	: నా స్కూటరు హారను కొంచెం ట్రబులు ఇచ్చింది. నిన్న బాగుచేయడానికి ఇచ్చాను. ఇందాక కనిపించాడు. రేపు ఇస్తాను అన్నాడు.	The horn of my scooter gave trouble. Yesterday I gave it for repairing. He met me a few minutes ago. He told that he would give it tomorrow.
శర్మ	: అయితే నీ సైకిలు యివ్వు.	Then, give me your bicycle.
రవి	: తీసుకో. కొంచెం సేపు ఆగు. వాన కురుస్తున్నది.	Take it. But wait for some time. It's raining.

శర్మ	: నిన్న మా పేటలో బ్రహ్మాండమైన వాన కురిసింది. ఏమిటి అట్లా ఉన్నావు? జలుబా?	It rained cats and dogs yesterday in our area. You seem to be sufferring from cold?
రవి	: అవును. ఇక్కడ గూడా వాన కురిసింది. అప్పుడు నేను ఆఫీసు నించి యింటికి వస్తున్నాను. ఆ వానలో పూర్తిగా తడిశాను. అందుకే జలుబు చేసింది.	Yes. It rained here also. I was returning home from office at that time. I got drenched in that rain completely. That's why I have a cold.
శర్మ	: అదుగో వాన ఇప్పుడే వెలుస్తున్నది. నేను బజారులో చెయ్యాల్సిన పనులు చాలా ఉన్నాయి.	See, it is clearing now. I will go. I have to do a lot of work in the market.
రవి	: ఇంకా కాసేపు ఆగు. ఈ వానలో తడవటం మంచిది కాదు.	Wait for some more time. It is not good to get drenched in this rain.
శర్మ	: ఈ వాన ఇప్పుడు పూర్తిగా తగ్గదు. ఇది ఇట్లానే కురుస్తూ ఉంటుంది. నేను వస్తాను.	It will not stop completely now. It will rain continuously. I will, go.
రవి	: బజారులో మోహనరావును కలు. అతని దగ్గర నా గొడుగు ఉంది. అది తీసుకో.	You meet Mohan Rao in the market. My umbrella is with him. Take that one.
శర్మ	: నేను మోహనరావును కలిస్తే తీసుకుంటాను. వాడికి గొడుగిస్తే పాడుచేస్తాడు. ఎప్పుడూ ఇవ్వకు. వస్తాను. సైకిలు రాత్రికి పంపించనా? రేపు పంపించనా?	If I meet him I will take it. If you give umbrella to Mohana Rao he will spoil it. Don't give it to him any more. Shall I send you the bicycle by tonight or tomorrow.

రవి :	పరవాలేదు. రేపు పంపించు.	Don't worry. You send it tomorrow morning.
శర్మ :	రేపు ఉదయం పంపిస్తాను.	I will send it tomorrow morning.

DRILLS

a. Repetition drill.

రవివానలో తడిశాడు.
నా పుస్తకం తడిసింది.
వాళ్ళు వానలో తడుస్తున్నారు.
నువ్వు వానలో తడు!
మనం వానలో తడుద్దాం.

ఈ వాన ఇప్పుడు వెలవదు.
వానలు కురిస్తే మంచిది.
వానలు కురవాలి.
ఇప్పుడు వాన కురుస్తుంది.
నిన్న గూడా వాన కురిసింది.

నాకు నీపుస్తకం ఇవ్వు.
నీకు నేను డబ్బు ఇస్తాను.
రవికి శర్మ రేడియో ఇచ్చాడు.
మనం ఆయనకు పుస్తకం ఇద్దాం.

నేను రవిని కలిశాను.
నువ్వు మాష్టరుగారిని కలు!
తుంగభద్ర కృష్ణలో కలుస్తుంది.
యమున గోదావరిలో కలవదు.

ఎప్పుడూ రాకు.
ఎప్పుడూ ఇవ్వకు.
ఎప్పుడూ వానలో తడవకు.

b. Build-up drill.

ఉన్నాయి.
చాలా వున్నాయి.
పనులు చాలా వున్నాయి.
చెయ్యాల్సిన పనులు చాలా వున్నాయి.
అక్కడ చెయ్యాల్సిన పనులు చాలా వున్నాయి.
నేను అక్కడ చెయ్యాల్సిన పనులు చాలా వున్నాయి.

ఉంటుంది.
కురుస్తూ వుంటుంది.
ఇట్లానే కురుస్తూ వుంటుంది.
పది రోజులుదాకా ఇట్లానే కురుస్తూ వుంటుంది.
వాన పది రోజులుదాకా ఇట్లానే కురుస్తూ వుంటుంది.
ఈ వాన పది రోజులుదాకా ఇట్లానే కురుస్తూ వుంటుంది.

c. Substitution drill.

Model (i)

రవి చదువుతూ వుంటాడు.
సరళ–ఆడు
సరళ ఆడ్తూ వుంటుంది.
రైలు–రా
బస్సు–వెళ్ళు
నువ్వు –నిద్రపో
మనం–రాయి

Model (ii)

మనం చదవాల్సిన పుస్తకం రవి చదివాడు.
చూడు
మనం చూడాల్సిన పుస్తకం రవి చూశాడు.
రాయి
ఇవ్వు
కొను
తీసుకో

Model (iii)

రవి సరళకు స్కూటరు ఇచ్చాడు.
కమల
కమల సరళకు స్కూటరు ఇచ్చింది.
నేను
నువ్వు
మీరు
మనం
వాళ్ళు

d. Response drill.

Model

రవికి జలుబు ఎందుకు చేసింది?
రవి వానలో తడిశాడు.
1. సరళకు జలుబు ఎందుకు చేసింది?
2. నాకు ఎందుకు జలుబు చేసింది?
3. మనకు ఎందుకు జలుబు చేసింది?
4. నీకు ఎందుకు జలుబు చేసింది?
5. మీకు ఎందుకు జలబు చేసింది?

e. Trasformation drill.

Model (i)

రవి వానలో తడిశాడు.
a. రవి వానలో తడుస్తాడు.
b. రవి వానలో తడుస్తున్నాడు.
1. సరళ వానలో తడిసింది.
2. వాన కురిసింది.
3. నేను రవిని కలిశాను.
4. వాన వెలిసింది.
5. కమల నాకు కాఫీ యిచ్చింది.

Model (ii)

రవి వానలో తడుస్తున్నాడు.
రవి వానలో తడవటం లేదు.

1. గోపి, మోహన్ వానలో తడుస్తున్నారు.
2. వాన వెలుస్తున్నది.
3. వాన కురుస్తున్నది.
4. నేను రామారావును కలుస్తున్నాను.
5. నేను కమలకు పుస్తకం ఇస్తున్నాను.

EXERCISES

a. Answer the following questions based on the text of the lesson.

1. శర్మ బజారుకు ఎందుకు వెళ్తున్నాడు?
2. శర్మ మోహనరావు దగ్గర్నించి గొడుగు తీసుకుంటాడా?
3. రవి స్కూటరును ఏం చేశాడు?
4. రవి వానలో ఎప్పుడు తడిశాడు?

b. Change the following past tense forms into present affirmative, and negative and future affirmative and negative.

1. రవి వానలో తడిశాడు.
2. కమల రవికి గొడుగు యిచ్చింది.
3. కమల అన్నం వడ్డించింది.
4. వాన వెలిసింది.
5. నేను రవిని కలిశాను.

c. Give the past tense forms of the following verbs with నేను, అవి, సరళ as subjects: తడు, కలు, ఇవ్వు.

d. Match the following.

A	B	
1. కమల	తడిశాడు	( )
2. రవి	వెలిసింది	( )
3. వానలు	ఇచ్చింది	( )
4. గోపిని	కురిశాయి	( )
5. వాన	కలిశాను	( )

VOCABULARY

వాన	rain (n)	తడుస్	get drenched; become wet
కురుస్	rain (v); shower (v.i.); fall (like rain)	జలుబుచెయ్యి	catch cold
అర్జెంటుగా	urgently	వెలుస్	stop or cease, as rain; fade (v.i.)
హారను	horn (n)	ఇట్లా	in this manner/way; variant of ఇలా
ట్రబులు	trouble (n)	కలుస్	meet (v.i.)
ఇందాక	a while ago	పాడుచెయ్యి	spoil (v.i.)
బ్రహ్మాండమైన	heavy; huge		
జలుబు	cold or catarrh (n)		

GRAMMAR NOTES

33.1. In this lesson the స్ *s* ending verbal bases are introduced.

తడుస్+తున్నా+ను = తడుస్తున్నాను. 'I am getting drenched.'
taḍus+tunnā+nu.
(వాన) కురుస్+తున్న+ది = కురుస్తున్నది. (31.17) 'It is raining.'
(vāna) kurus+tunna+di. (literally, 'Rain is showering.')
తడుస్+దాం = తడుద్+దాం = తడుద్దాం. (26.7) 'Let us get drenched.'
taḍus+dāM = taḍud+dāM.

33.2. The స్ *s* ending bases drop thier final స్ *s* when they are used in non honorific imperative affirmative singular. (cf.8.2.2.)

కలుస్ = కలు!	*kalus = kalu!*	'Meet!'
తడుస్ = తడు!	*taḍus = taḍu!*	'Get drenched!'

33.3. A disyllabic base ending in a consonant (such as కలుస్ *kalus*) also changes it's second vowel ఉ *u.* (like trisyllabic bases, cf. 15.5.1; 28.6)

(i) to అ *a* when follwed by a suffix beginning with అ *a* or ఆ *ā* and
(ii) to ఇ *i* when follwed by a suffix beginning with ఇ *i* or *ē*

కలుస్+అండి = కలస్+అండి = కలవండి 'Please meet!'
kalus+aMḍi = kalas+aMdi = kalavaMdi
కలుస్+ఆలి = కలస్+ఆలి = కలవాలి (33.5) 'One should meet.'
kalus+āli = kalas+āli = kalavāli
కురుస్+అటం = కురస్+అటం = కురవటం (33.5) 'raining'
kurus+aṭaM = kuras+aṭaM = kuravaṭaM
కలుస్+*æ* +ను = కలిస్+*æ* +ను = కలిశాను (28.3.1) 'I met.'
kalus+ æ +nu = kalis+æ +nu = kaliśænu
తడుస్+ఇం+ది = తడిస్+ఇం+ది = తడిసింది 'It/She got drenched.'
taḍus+iM+di = taḍis+iM+di = taḍisiMdi
కురుస్+ఇతే = కురిస్+ఇతే = కురిస్తే (33.4) 'if it rains'
kurus+itē = kuris+itē = kuristē

33.4. A short vowel between స్ *s* and త్ *t* it is dropped. (cf. 32.9)

కురిస్+ఇతే = కురిస్తే *kuris+itē = kuristē* (33.3)

33.5. The స్ *s* ending bases change their final స్ *s* to వ్ *v* when followed by a suffix beginning with అ *a* or ఆ *ā.*

కురుస్+అటం = కురవ్+అటం = కురవటం (33.3) 'raining'
kurus+aṭaM = kurav+aṭaM = kuravaṭaM
తడుస్+ఆలి = తడవాలి (33.3) 'One should get drenched.'
taḍus+āli = taḍavāli
కలుస్+అండి = కలవండి (33.3) 'Please meet!'
kalus+aMḍi = kalavaMḍi
కలుస్+అ+ను = కలవను (33.3) 'I will not meet.'
kalus+a+nu = kalavanu

33.6. The verbal base ఇవ్వు *ivvu* 'to give' becomes ఇస్- *is-* when follwed by a suffix beginning with త్ *t* or ద్ *d*; and it (ఇవ్వు *ivvu*) becomes ఇచ్చ్- *icc-* when follwed by a suffix beginning with ఇ *i* or *æ* (Recall that the bases రా *rā* 'to come' and తీసుకురా *tīsukurā.* 'to bring' also behave in a similar way. cf. 21.4; 26.6 (v) and 28.5)

ఇవ్వు+తా+ను = ఇస్+తా+ను = ఇస్తాను 'I will give'
ivvu+tā+nu = is+tā+nu
ఇవ్వు+ఇతే = ఇస్+తే = ఇస్తే (33.4) 'If someone gives'
ivvu+itē = is+tē
ఇవ్వు+ దాం = ఇస్+దాం = ఇద్+దాం = ఇద్దాం 'Let us give.'
ivvu+dāM = is+dāM = id+dāM
ఇవ్వు+*æ*+ను = ఇచ్చ్+*æ*+ను = ఇచ్చాను 'I gave.'
ivvu+æ+nu = icc+æ+nu

33.7. The obligatory adjectival participle is formed by adding −సిన *-sina* to the obligatory form (20.1).

చెయ్యాలి+సిన = చెయ్యాల్సిన (33.7.1.) 'that one has to do'
ceyyāli+sina = ceyyālsina
నేను ఈ పని చెయ్యాలి ⟹ ఇది నేను చెయ్యాల్సిన పని
nēnu ī pani ceyyāli ⟹ *idi nēnu ceyyālsina pani*
'I have to do this work.' 'This is the work which I have to do'

33.7.1. This final (ఇ *i*) of the obligatory form is dropped before a suffix beginning with స్ *s.*

33.8. The future continuous is also introduced in this lesson. It is formed by adding the future tense form of the verb ఉండు *uMḍu* 'to be' (23.1) to the non-past/progressive adverbial participle of the verb. Here ఉండు *uMḍu* functions as an axiliary verb.

Future continuous => Non-past adverbial participle
+ the future tense form of ఉండు *uMḍu*

కురుస్తూ ఉంటుంది.	*kurustū uMṭuMdi.*	'It will be raining.'
రవి పాడుతూ ఉంటాడు.	*ravi pāḍutū uMṭāḍu.*	'Ravi will be singing.'

The ఉండు *uMḍu* forms can also be written with an intial వ్ *v* such as వుంటాడు *vuMṭāḍu,* వుంటుంది *vuMṭuMdi* etc.

33.9. Notice the use of the inclusive marker with a question word ఎప్పుడు *eppuḍu* simultaneously with negative form of a verb in the following expression.

వాడికి గొడుగు ఎప్పుడూ ఇవ్వకు. 'Never give the umbrella to him.'
vāḍiki goḍugu eppuḍū ivvaku.

Here ఎప్పుడూ *eppuḍū* in association with the negative form of the verb means never. (cf. ఏమీ అడగకు *ēmi aḍagaku* 'ask nothing.' 20.3.)

33.10. The verb చెయ్యి *ceyyi* 'to do' along with the noun జలుబు *jalubu* 'cold' means 'to catch cold'; and the verb takes dative subject.

నాకు జలుబు చేసింది. *nāku jalubu cēsiMdi.* 'I caught cold.'

ఇట్లా *iṭlā* 'in this way/direction/manner' is a variant of ఇలా *ilā* (7.16).

CULTURAL NOTE

33.12. While taking leave form a person, one is expected to say that నేను వస్తాను *nēnu vastānu* 'I will come.' and not నేను వెళ్తాను *nēnu veḷtānu* 'I will go.'

UNIT VI

Lesson 34

బల్లలు తుడిచావా?

DID YOU CLEAN THE TABLES?

కమల :	గీతా! మీ అమ్మను పిలు.	Gita! call your mother.
గీత :	ఆమె పనిలో ఉన్నది అత్తయ్య గారూ! పిలిస్తే పలకదు.	She is busy with her work, auntie! She will not answer if I call.
కమల :	పెద్దగా పిలు. పలుకుతుంది.	Call loudly. She will answer.
గీత :	మీరే పిలవండి. అదుగో మా అమ్మే వచ్చింది.	You please call her. See there. My mother has come.
సరోజ :	లోపలికి రా కమలా!	Come in Kamala.
గీత :	అమ్మా! నన్ను సరళ పిలచింది. వెళ్తున్నాను.	Mummy! Sarala called me. I am going.

కమల :	ఎందుకు మీ బాబు మొహం అట్లా ఉన్నది?	Why does your son look like that?
సరోజ :	ఇప్పటి దాకా ఏడ్చాడు. ఎందుకో నిన్నట్నించి ఊరికినే ఏడుస్తున్నాడు.	He was weeping till now. He has been weeping since yesterday. (without any cause).
కమల :	నడుస్తున్నాడా?	Is he walking?
సరోజ :	ఇంకా నడవటం లేదు. మా గీత ఎనిమిదో నెలలోనే నడిచింది. లక్ష్మీ! మనుషుల మీద దుమ్ము పడుతున్నది. నెమ్మదిగా ఊడు.	He has not started walking yet. Our Gita started walking in her eighth month itself. Lakshmi! The dust is falling on us. Sweep slowly.
లక్ష్మి :	నెమ్మదిగానే ఊడుస్తున్నానండీ! గాలి ఎక్కువగా ఉన్నది.	I am sweeping only slowly, madam! The wind is blowing heavily.
సరోజ :	అయితే ఇక్కడ ఊడవకు. వరండా ఊడు.	Then, don't sweep here. Sweep the *varaMḍā*.
లక్ష్మి :	ఊడ్చానమ్మగారూ! వంట ఇల్లు ఊడవాలి.	I swept it already, madam. I have to sweep the kitchen.
సరోజ :	సరే! కమలా! లే! మనం ఆ గదిలో కూర్చుందాం.	All right. Get up Kamala! We will sit in the other room.
కమల :	కిటికీలు తెరుద్దామా? గాలి రావటం లేదు.	Shall we open the windows? We don't get the breeze inside.
సరోజ :	అలాగే. లక్ష్మీ! ఆ కిటికీలు తెరు!	Okay! Lakshmi! Open those windows.

లక్ష్మి :	తెరిచానమ్మగారూ! మీరు కొంచెం లేవండి. సోఫా తుడుస్తాను.	I opened the windows, madam! You please get up. I have to clean the sofa.
సరోజ :	సోఫా తుడవటం ఇప్పుడా? బల్లలు తుడిచావా?	Is this the time for cleaning the sofa? Did you clean the table?
లక్ష్మి :	ఇందాక తుడిచానమ్మగారూ! మీరు లేవండి.	I have cleand them already, madam. You get up from there.
సరోజ :	లేస్తాం. కొంచెం ఆగు.	We will get up. Wait for some-time.
లక్ష్మి :	నేను ఇవ్వాళ పెందలాడే పోవాలమ్మ గారూ!	I will have to go early today, madam!
సరోజ :	సరే! లేచాం, తుడు!	Okay! got up. Clean it.

DRILLS

a. Repetition drill

రవి తలుపు తెరిచాడు.
సరళ తలుపు తెరుస్తుంది.
విమలా! తలుపు తెరవకు.
పాప కిటికీలు తెరవటం లేదు.
సరళా! కిటికీలు తెరు!

పాప ఏడ్చింది.
శర్మ ఏడుస్తాడు.
రవి ఏడవటం లేదు.
లక్ష్మీ! వరండా నేను ఊడవను;
నువ్వు ఊడు!

బాబు రవిని పిలిచాడు.
శర్మ రవిని పిలుస్తాడు.
సరళ కమలను పిలవదు.
సరళా! కమలను పిలు!

శర్మ లేచాడు.
సరళ లేవటంలేదు.
నువ్వు లేవకు.
రవి లేవాలి.

కమలా! తొందరగా లే!
మీరు లేవండీ.
ఎవరు లేస్తారు?

b. Build-up drill

మాట్లాడుతున్నాడు.
అట్లామాట్లాడుతున్నాడు.
ఊరికెనే అట్లామాట్లాడుతున్నాడు.
మొన్నటి నించి ఊరికెనే అట్లా మాట్లాడుతున్నాడు.
ఎందుకో మొన్నటినించి ఊరికెనే అట్లామాట్లాడుతున్నాడు.

c. Substitution drill

Model (i)

కమల నడిచింది.
పిలుచ్
కమల పిలిచింది.
తుడుచ్
లేచ్
ఊడుచ్
ఏడుచ్
తెరుచ్

Model (iii)

శర్మ ఊరికినే వెళ్ళాడు.
రా
శర్మ ఊరికినే వచ్చాడు.
ఏడుచ్
పిలుచ్
పలుకు
లేచ్
తుడుచ్

Model (ii)

కమల చదువుతున్నది.
పిలుచ్
కమల పిలుస్తున్నది.
ఊడుచ్
ఏడుచ్
లేచ్
తుడుచ్

Model (iv)

శర్మ ఇంకా చదవటంలేదు.
నడుచ్
శర్మ ఇంకా నడవటం లేదు.
లేచ్
పలుకు
ఏడుచ్
తెరుచ్

d. Response drill

Model (i) కమల ఏడుస్తూ వస్తున్నదా? (ఆడు)
కమల ఏడుస్తూ రావటం లేదు. ఆడుతూవస్తున్నది.

1. శర్మ చదువుతూ కిటికీలు తెరుస్తున్నాడా? (ఏడుచ్)
2. రవి నిన్ను అడుగుతూ చదువుతున్నాడా? (పిలుచ్)
3. మనం తడుస్తూ మాట్లాడుతున్నామా? (తుడుచ్)
4. లక్ష్మి ఊడుస్తూ పాట పాడుతున్నదా? (లేచ్)
5. సీత మాట్లాడుతూ పాఠం చదువుతున్నదా? (నడుచ్)

Model (ii) శర్మ ఏం చేస్తున్నాడు? (వానలో-తడుస్)
శర్మ వానలో తడుస్తున్నాడు.

1. సరళ ఏం చేస్తున్నది? (మాట్లాడుతూ-సోఫాలు తుడుచ్)
2. మనం ఏం చేస్తున్నాం? (ఊడుస్తూ-పిలుచ్)
3. వాళ్ళు ఏం చేస్తున్నారు? (ఆలస్యంగా-లేచ్)
4. మీరు ఏం చేస్తున్నారు? (తొందరగా-నడుచ్)
5. లక్ష్మి ఏం చేస్తున్నది? (నెమ్మదిగా-ఊడుచ్)

Model (iii) శర్మా! మనం ఇప్పుడు ఏం చేద్దాం? (రవిని-పిలుచ్)
రవిని పిలుద్దాం

1. లక్ష్మీ! మనం ఏం చేద్దాం? (కిటికీ-తుడుచ్)
2. రవీ! మనం రేపు ఏం చేద్దాం? (తొందరగా-లేచ్)
3. గోపీ! మనం ఏం చేద్దాం?(రవిని-కలుస్)
4. గిరిజా! మనం ఏం చేద్దాం? (ఉత్తరం-రాయి)

EXERCISES

a. Fill up the blanks with the past tense forms of the imperative forms of the verbs given in the parentheses.

1. శర్మ ఏడుస్తూ ..... (లే)
2. రవి కిటికీలు ..... (తెరు)
3. విమల వానలో ..... (తడు)
4. లక్ష్మి ..... (ఏడు)
5. కమల బల్లలు ..... (తుడు)
6. రామారావు నన్ను ..... (పిలు)
7. శర్మ ..... (ఆడు)

b. Answer the following questions based on the text of the lesson.

1. గీత ఎందుకు బయటికి వెళ్తున్నది?
2. బాబు ఎందుకు ఏడుస్తున్నాడు? ఎప్పటినించి ఏడుస్తున్నాడు?
3. గీతవాళ్ళ అమ్మ ఏం చేస్తున్నది?
4. సరోజ ఎందుకు 'కమలా! మనం ఆ గదిలో కూర్చుందాం' అంటున్నది.

c. Given below are the imperative forms of some verbs. Rewrite them changing into past tense, future tense and present negative with నేను and కమల as subjects, and in hortative with మనం as subject.

పిలు!	కలు!	ఏడు!	లే!	రా!
రాయి!	తడు!	తుడు!	ఆడు!	పడు!

Model

నడు:

Past tense	నేను నడిచాను.	సరళ నడిచింది.
Present negative	నేను నడవటం లేదు	సరళ నడవటం లేదు.
Future tense	నేను నడుస్తాను.	సరళ నడుస్తుంది
Hortative	మనం నడుద్దాం.	

VOCABULARY

తుడుచ్	wipe away	నడుచ్	walk (v)
పిలుచ్	call (v)	నెమ్మదిగా	gently
అత్తయ్య	aunt	వరండా	varanda
పలుకు	respond	లేచ్	get up
పెద్దగా	loudly	ఊడుచ్	sweep (v)
మొహం	face	తెరుచ్	open
ఏడుచ్	weep	పెందలాడి	early
ఊరికేనే	for no reason		

GRAMMAR NOTES

34.1. In this lesson the చ్ *c* ending bases are introduced. These bases may be in the following shapes.

shape (i) : *(C) V̆ C *uc*	*piluc*	- పిలుచ్	'to call'
shape (ii) : *(C) V̄ C *uc*	*ūḍuc*	- ఊడుచ్	'to sweep'
shape (iii) : *(C) V̄*c*	*lēc*	- లేచ్	'to get up'

పిలుచ్+ఇం+ది = పిలిచ్+ఇం+ది = పిలిచింది (33.3) 'She called.'
piluc+iM+di = pilic+iM+di

34.2. The చ్ *c* ending bases drop their final చ్ *c* when they are used in non-honorific imperative singular. (cf.8.2.2; 33.2)

పిలుచ్	→	పిలు!	*piluc*	→	*pilu*	'to call'
ఊడుచ్	→	ఊడు!	*ūḍuc*	→	*ūḍu*	'to sweep!'
లేచ్	→	లే!	*lēc*	→	*lē*	'to get up!'

34.3. The చ్ *c* ending bases change their final చ్ *c* to వ్ *v* when followed by a suffix beginning with అ *a* or ఆ *ā* (cf. స్ *s* ending bases 33.5.)

పిలుచ్+అటం	= పిలచ్+అటం (33.3)	= పిలవ్+అటం	= పిలవటం	
piluc+aṭaM	= *pilac+aṭaM*	= *pilav+aṭaM*	=	'calling'
తెరుచ్+ఆలి	= తెరచ్+ఆలి (33.3)	= తెరవ్+ఆలి	= తెరవాలి	
teruc+āli	= *terac+āli*	= *terav+āli*	=	'one must open'
ఊడుచ్+అటం	= ఊడచ్+అటం (33.3)	= ఊడవ్+అటం	= ఊడవటం	
ūḍuc+aṭaM	= *ūḍac+aṭaM*	= *ūḍav+aṭaM*	=	'sweeping'
లేచ్+అకు	= లేవ్+అకు	= లేవకు		
lēc+aku	= *lēv+aku*	= *lēvaku*		'Don't get up.'
లేచ్+ఆలి	= లేవ్+ఆలి	= లేవాలి		
lēc+āli	= *lēv+āli*	= *lēvāli*		'One must get up.'

---

*C : consonant; V̄ : long vowel; V̆ short vowel; ( ) : optional

34.4. The చ్ *c* ending bases change their final చ్ *c* to స్ *s* when followed by a suffix beginning with త్ *t*.

పిలుచ్+తా+డు = పిలుస్+తా+డు = పిలుస్తాడు 'He will call.'
piluc+tā+ḍu = pilus+tā+ḍu = pilustāḍu
ఊడుచ్+తా+వు = ఊడుస్+తా+వు = ఊడుస్తావు 'You will sweep.'
ūḍuc+tā+vu = ūḍus+tā+vu = ūḍustāvu
లేచ్+తున్నా+ను = లేస్+తున్నా+ను = లేస్తున్నాను 'I am getting up.'
lēc+tunnā+nu = lēs+tunnā+nu = lēstunnānu
నడుచ్+ఇతే = నడిచ్+ఇతే = నడిస్+ఇతే = నడిస్తే 'If someone walks'
naduc+itē = naḍic+itē = naḍis+itē = naḍistē (33.3; 33.4)

34.5. The final చ్ *c* becomes ద్ *d* when followed by a suffix beginning with ద్ *d.* (cf. 26.7)

పిలుచ్+దాం = పిలుద్+దాం = పిలుద్దాం 'Let us call.'
piluc+dāM = pilud+dāM
ఊడుచ్+దాం = ఊడుద్+దాం = ఊడుద్దాం 'Let us sweep.'
ūḍuc+dāM = ūḍud+dāM
లేచ్+దాం = లేద్+దాం = లేద్దాం 'Let us get up.'
lēc+dāM = lēd+dāM

34.6. The చ్ *c* ending bases of *(C)V̄Cuc* [shape (ii) of 34.1] drop their second vowel ఉ *u* when follwed by a suffix beginning with ఇ *i* or *ǣ* except the conditional suffix −ఇతే *-itē*.

ఏడుచ్+*ǣ*+డు = ఏడ్చ్+*ǣ*+డు = ఏడ్చాడు 'He wept.'
ēḍuc+ǣ+ḍu = ēḍc+ǣ+ḍu
ఊడుచ్+ఇం+ది = ఊడ్చ్+ఇం+ది = ఊడ్చింది 'She swept.'
ūḍuc+iM+di = ūḍc+iM+di

But the conditional forms of these bases are

ఏడిస్తే	*ēdistē*	'If someone weeps' and
ఊడిస్తే	*ūdistē*	'If someone sweeps' respectivaly

34.7. అమ్మగారు *ammagāru* 'madam' is used by the people of lower strata to address and refer ladies of higher strata.

UNIT VI

Lesson 35

బ్రెడ్డు కాలుస్తున్నాను

కమల : ఏమండీ! ఇవ్వాళ టిఫినుకు బ్రెడ్డు కాలుస్తున్నా. తినండి.

రామారావు : ఇలా కాలిస్తే బాగుండదు. ఇంకొంచెం కాల్చు. మాడ్చకు. అదుగో మాడుతున్నది.

కమల : పెనం బాగా వేడిగా ఉంది.

రామా : చూడు ఎట్లా మాడ్చావో? బ్రెడ్ కాల్చటం ఇట్లానా? రవీ! ఇంకొక బ్రెడ్ తే!

I AM TOASTING THE BREAD

My dear! I am toasting the bread toast for breakfast. Please have it.

If you toast it like this, it is no good. You have to toast it for some more time. That's enough. Don't over toast it. See, it is burning.

The pan is very hot.

See how you have burnt it. Is this the way of toasting the bread? Ravi! Get another bread.

రవి :	తెస్తాను డబ్బులివ్వండి.	I will get it. Please give me money.
రామా :	ఇదుగో! తొందరగా తేవాలి రా!	Here it is. You have to get it soon.
రవి :	అయిదు రూపాయలకు ఆ కొట్లో చిల్లర ఉండదు.	You will not have change for five rupees in that shop.
రామా :	ఇంకొక కొట్లో మార్చు.	Change it in another shop.
రవి :	ఈ నోటు ఇట్లా చినిగిందేం? చూడండి. పట్టుకుంటే ఇంకొంచెం చినుగుతున్నది. ఇది మారదు.	Why is this five-rupees note torn like this? If you hold it, it will be torn further. This will not be accepted.
రామా :	మారుతుంది. వెళ్ళరా!	It will be accepted. You go.
కమల :	ఇప్పుడు ఆ నోటు మార్చటం ఎందుకు? నా దగ్గర చిల్లర ఉంది. ఆ కొట్టతనికి మను రెండు రూపాయలు బాకీ ఉన్నాం.	Why do you change that five-rupees note now? I have change. We owe two rupees to that shop-keeper.
రామా :	ఆ బాకీ తీరింది గదా! మళ్ళీ అప్పు చేశావా?	The previous loan was cleared. Did you borrow again?
కమల :	ఉదయం కూరగాయలు తెచ్చాను.	I brought vegetables in the morning.
రామా :	సరే! ముందు ఆ అప్పు తీర్చు! మిగిలిన డబ్బుతో బ్రెడ్ తీసుకురా!	All right! You clear his account first. Get bread with the balance amount.
కమల :	స్కూలు ఎప్పుడు తెరుస్తారు? గీతను స్కూల్లో చేర్చాలిగదా!	When will the school be re-opened? We have to admit Gita in the school.

రామా :	చేరుద్దాం. రేపే తెరుస్తారు.	We will admit (her). The school will be reopend tomorrow only.
గీత :	నేను అన్నయ్యవాళ్ళ స్కూల్లో చేర్తాను.	I will join the school where the elder brother is studying.
రామా :	ఏడవకమ్మా, అన్నయ్యది హైస్కూలు గదా! ఈ సంవత్సరం ఎలిమెంటరీ స్కూల్లోచేరు. తర్వాత హైస్కూలు.	Don't cry, my dear! Your brother is in a high school. You join the elementary school this year. Later you can go to high school.
రవి :	నాన్నగారూ! ఇదుగో బ్రెడ్. ఆ కొట్టు దగ్గర హడావుడిగా ఉంది.	Daddy! Here is the bread. There is some commotion at that shop.
రామా :	ఎందుకురా హడావుడి?	Why?
రవి :	ఇందాక పెద్ద గాలివాన వచ్చింది గదా! అప్పుడు ఆ కొట్టు పందిరి కూలింది.	There has been a high gale and rain, you know! Then the outer roof (pandal) of the shop fell down.
గీత :	నాన్నగారూ! ఈ తుపాకీ పేలటం లేదు. మీరు పేల్చండి.	Daddy! This gun is not working. You please fire it.
రవి :	ఏది? నాకు ఇవ్వవే! నేను పేలుస్తాను. మళ్ళీ నీకే ఇస్తానే.	Let me see! Give it me. I will fire it. Don't worry. I will give it back to you.

DRILLS

a. Repetition drill

బ్రెడ్డు కాలింది.	పెసరట్టు మాడింది.
సుశీల బ్రెడ్డు కాల్చింది.	ఆమె పెసరట్టు మాడ్చింది.
సరళా! బ్రెడ్డు కాల్చు.	నా చొక్కా మారింది.
గోపీ! బ్రెడ్డు కాలుస్తున్నావా?	నువ్వు నా చొక్కా మార్చావు.

నువ్వు బ్రెడ్డు కాలిస్తే బాగుండదు.
బ్రెడ్ కాల్చటం ఇట్లానా?

నేను మొన్న స్కూల్లో చేరాను.
నన్ను మా నాన్నగారు స్కూల్లో చేర్చారు.

పోలీసులు తుపాకీలు పేలుస్తున్నారు.
పిల్లలు తుపాకీలు పేల్చారు.

మీరు ఈ రూపాయికి చిల్లర మార్చండి.
శర్మ వారానికి ఒక చొక్కా మారుస్తాడు.
అతను రోజూ చొక్కా మార్చడు

నీ పుస్తకం ఇలా తే!
నేను నీకొక కలం తెచ్చాను; పుస్తకం తేలేదు.
రేపు శర్మ మనకు ఒక గడియారం తెస్తాడు.
నేను బడికి కలం తేవటంలేదు. నువ్వు తేవాలి.

కావాలిరా!
కావాలే!

నా బాకీ తీరింది.
నేను బాకీ తీర్చాను.

నా తుపాకీ పేలింది.
నువ్వు తుపాకీ పేల్చు.

నిన్న పందిరి కూలింది.
ఈ పందిరిని ఎవరు కూల్చారు?

పళ్ళు రాలుతున్నాయి.
రాము పూలు రాలుస్తున్నాడు.
నువ్వు ఆకులు రాల్చు.

బాబూ ఇలా రారా!
గోపీ అటు చూడరా!
పాపా ఇలా రావే!
సరళా! ఒక పాట పాడవే!

ఇస్తానురా!
ఇస్తానే!

b. Build-up drill.

ఉంటుంది.
చిల్లర ఉంటుంది.
ఐదు రూపాయలకు చిల్లర ఉంటుంది.
అతని దగ్గర ఐదు రూపాయలకు చిల్లర ఉంటుంది.

ఉన్నాను.
బాకీ ఉన్నాను.
నాలుగు రూపాయలు బాకీ ఉన్నాను.
అతనికి నేను నాలుగు రూపాయలు బాకీ ఉన్నాను.

c. Substitution drill.

Model (i)

శర్మ పుస్తకం తెచ్చాడు.
రూపాయి–మార్చు
శర్మ రూపాయి మార్చాడు.
కాయితం–కాల్చు
బాకీ–తీర్చు
తుపాకీ–పేల్చు

Model (ii)

నువ్వు బ్రెడ్డు కాలిస్తే నేనూ కాలుస్తాను.
రూపాయి–మార్చు
నువ్వు రూపాయి మారిస్తే నేనూ మారుస్తాను.
పందిరి కూల్చు
ఉప్మా–మాడ్చు
బాకీ–తీర్చు

d. Response drill.

Model (i)

సుగుణ ఏం చేయాలి? (రూపాయి–మార్చు)
సుగుణ రూపాయి మార్చాలి.

1. అతను ఏం చెయ్యాలి? (తుపాకీ–పేల్చు)
2. మనం ఏం చెయ్యాలి? (బాకీ–తీర్చు)
3. శ్రీధర్ ఏం చేస్తే బాగుంటుంది?(ఇల్లు–మార్చు)
4. మీ నాన్నగారు ఏం చేస్తున్నారు? (పళ్ళు–తే)

Model (ii)

పందిరి ఎందుకు కూలింది? (శర్మ)
శర్మ కూల్చాడు.

1. పాప స్కూల్లో ఎలా చేరింది? (మా నాన్నగారు)
2. పుస్తకం ఎందుకు మారింది? (నేను)
3. ఉప్మా ఎందుకు మాడింది? (సరళ)
4. బాకీ ఎలా తీరింది? (నువ్వు)

e. Tranfsformation drill.

Model (i)

ఈ చొక్కా మారుతుంది. (అతను)
అతను ఈ చొక్కాను మారుస్తాడు.

1. ఆ ఇల్లు కూలింది. (ఎవరో)
2. పాప స్కూల్లో చేరితే మంచిది. (మనం)
3. బ్రెడ్డు మాడితే బాగుండదు. (నువ్వు)
4. ఈ బాకీలు తీరటం ఎప్పుడు? (అతను)

Model (ii)

అతను ఈ నోటు మార్చడు.
ఈ నోటు మారదు.

1. ఈ బాకీ తీరిస్తే మంచిది.
2. నేను ఈ కలం మారుస్తాను.
3. అతన్ని కాలేజీలో చేర్చాలి.
4. నేను బ్రెడ్డు కాల్చటంలేదు.

Model (iii)

1. బాకీ తీర్చావా?
2. కలం మార్చాను.
3. అతన్ని కాలేజీలో చేర్చాం.
4. బ్రెడ్డు కాల్చలేదు.

EXERCISES

a. Fill up the blanks with the suggested forms of the verbs given in the parentheses.

1. గోపి నిన్న తుపాకీ ..... (కాల్చు) (past)
2. సరోజ ఇప్పుడు తుపాకీ ..... (పేల్చు) (present)
3. నువ్వు పూలు ..... (రాల్చు) నేను ఏర్తాను. (conditional)
4. ఆ పుస్తకం ..... (తే) మంచిది కాదు. (gerund)

b. Answer the following questions as shown in the model.

Model

ఈ పళ్ళు రాలాయేం? (రమ)
రమ రాల్చింది.

1. శ్రీధర్ ఆ కాలేజీలో చేరుతున్నాడేం? (నేను)
2. పెసరట్టు మాడుతున్నదేం? (గిరిజ)
3. ఆ పందిరి కూలిందేం? (వాళ్ళు)
4. మన బాకీ తీరటంలేదేం (మనం)

c. Change the following sentences as shown in the model.

Model

సుగుణను కాలేజీలో చేర్చడం మంచిది.
సుగుణ కాలేజీలో చేరటం మంచిది.

1. ఈ తుపాకీని ఎలా పేలుస్తున్నావు?
2. నువ్వు కాయితాన్ని కాలిస్తే చూస్తాను.
3. ఆ ఆకులను రాల్చాలి.
4. ఈ బాకీని ఎలా తీర్చావు?

d. Make sentences with the present negative, future tense, hortative, past tense and obligatory forms of the following verbs with మనం as subject and the suggested nouns as objects.

Verb	Object
కాల్చు	మినపట్టు
మార్చు	సంచీ
రాల్చు	పూలు
కూల్చు	చెట్టు
తే	గడియారం

Model

Verb కాల్చు	Object మినపట్టు
Present negative	మనం మినపట్టు కాల్చటం లేదు.
Future tense	మనం మినపట్టు కాలుస్తాం.
Hortative	మనం మినపట్టు కాలుద్దాం.
Past tense	మనం మినపట్టు కాల్చాం.
Obligatory	మనం మినపట్టు కాల్చాలి.
Past neg.	మనం మినపట్టు కాల్చలేదు.
Future neg.	మనం మినపట్టు కాల్చం.

VOCABULARY

బ్రెడ్డు/బ్రెడ్	bread
కాల్చు	fry (v.t.); toast (v.t.); burn (v.t.)
ఇంకొంచెం	some more
మాడ్చు	burn (v.t.)
మాడు	burn (v.i.)
పెనం	frying pan
తే	bring
–రా	a masculine inferior address marker.
చిల్లర	money in the form of coins; change (n)
మార్చు	change (v.t.)
నోటు	note (n)
చినుగు	be torn
మారు	change (v.i.)
బాకీఉండు	owe (v.i.)
బాకీ	loan; debt
తీరు	be cleared (as a loan)
అప్పుచెయ్యి	raise a loan
అప్పు	loan; debt
తీర్చు	clear (a loan) (v.t.)
చేర్చు	join (v.t.)
చేరు	join (v.i.)
హైస్కూలు	high school
ఎలిమెంటరీ స్కూలు	elementary school
గాలివాన	storm; rain with gales
పందిరి	pandal
కూలు	collapse; fall down
తుపాకీ	gun
పేలు	blast (v.i.)
–అవే	a feminine inferior address marker.
పేల్చు	blast (v.t.)
–ఏ$_2$	a feminine inferior address marker

GRAMMAR NOTES

35.1. In this lesson some intransitive verbs and their transitive counterparts are introduced.

కాలు *kālu* 'burn; fry' కాల్చు *kālcu* 'make something to get burnt/fried/toasted'

Intransitive verbs are those which do not take direct object (20.2.3).

బ్రెడ్డు కాలుతున్నది. *breḍḍu kālutunnadi.* 'The bread is getting toasted.'

The verb may be inherently inrtansitive (పో *pō* 'go'; రా *rā* 'come'; కాలు *kālu* 'get burnt'; జరుగు *jarugu* 'move aside' etc.) or inherently transitive (తిను *tinu* 'eat'; తాగు *tāgu* 'drink' etc.) There are derived transitives also. They are derived from a intransitive verb by adding a transitivising suffix. కాల్చు *kālcu* is one such derived transitive as it is derived by adding –చు *-cu* to the intransitive verb కాలు *kālu* 'to get burnt/fried/toasted'.

35.2. –చు *-cu* is added to డు *ḍu,* లు *lu,* రు *ru* ending intransitive bases to form transitives. The final vowel of these bases is droped when –చు *cu* is added.

	Intransitive	Transitive
మాడు	*māḍu* 'to burn; to char'	మాడు+చు = మాడ్+చు = మాడ్చు *māḍu+cu = māḍ+cu = māḍcu* 'to burn/char something'
కాలు	*kālu* 'to burn/fry/toast'	కాలు+చు = కాల్+చు = కాల్చు *kālu+cu = kāl+cu = kālcu* 'to burn/fry/toast something'
మారు	*māru* 'to change'	మారు+చు = మార్+చు = మార్చు *māru+cu = mār+cu = mārcu* 'to change something'

ఈ బ్రెడ్డు కాల్చు. 'Toast this bread.'
ī breḍḍu kālcu.

పాపను స్కూల్లో చేర్చాలి. '(We) have to admit Papa in the school.'
pāpanu skūllō cērcāli.

నేను ఈ చొక్కాను మార్చను. 'I will not change this shirt.'
nēnu ī cokkānu mārcanu.

35.3. The final డ్చు *-ḍcu,* ర్చు *rcu,* and ల్చు *lcu* of the bases become డుస్– *dus,* రుస్ *-rus* and లుస్– *lus* respectively when followed by the conditional suffix ఇతే *-itē* and any other suffix beginning with త్– *t* or ద్ *d.*

కాల్చు+తా+ను = కాలుస్+తా+ను = కాలుస్తాను. 'I will burn/fry/toast (something).'
kālcu+tā+nu = kālus+tā+nu = kālustānu.

మార్చు+తుం+ది = మారుస్+తుం+ది = మారుస్తుంది.	'She will change (some-
mārcu+tuM+di = mārus+tuM+di = mārcutuMdi.	thing).'
మాడ్చు+ఇతే = మాడుస్+ఇతే = మాడిస్+ఇతే=మాడిస్తే	'if someone burns/chars
māḍcu+itē = māḍus+itē = māḍis+itē = māḍistē	something'(33.3; 33.4.)
(బాకీ)తీర్చు+దాం = తీరుస్+దాం = తీరుద్+దాం = తీరుద్దాం.	'Let us clear the
(bākī)tīrcu+dāM = tīrus+dāM = tīrud+daM = tīruddāM.	debt.'(26.7)

35.4. Another monosyllabic base తే *tē* 'bring' is introduced in this lesson (రా *rā,* and పో *pō* are the other monosyllubic bases introduced so far.). The pronunciation of the vowel of this base is like *ǣ*

తే!	*tē! [tǣ]*	'Bring!'
తేండి!	*tēMḍi (tē+aMḍi) [tǣ Mḍi]*	'Please bring!' (3.13.1)
తేవాలి.	*tēvāli [tǣ vāli]*	'One should bring.' (20.1.1)
తేవటం.	*tēvaṭaM [tǣ vaṭM]*	'bringing' (25.1.1)
తేలేదు.	*tēlēdu [tǣ lēdu]*	'did not bring' (29.2)

35.4.1. తే *tē* becomes (i) తెస్ *tēs* before a suffix beginning with త్ *t* or ద్ *d* and (ii) తెచ్చ్- *tecc-* before a suffix beginning with ఇ *i* or *ǣ*

తే+తా+ను = తెస్+తా+ను	'I will bring.'
tē+tā+nu = tes+tā+nu	
తే+దాం = తెస్+దాం = తెద్+దాం = తెద్దాం	'Let us bring' (26.7).
tē+dāM = tes+dāM = ted+dāM = teddāM	
తే+ఇతే = తెస్+ఇతే = తెస్+తే = తెస్తే	'if someone brings' (33.4).
tē+itē = tes+itē = tes+tē = testē	
తే+ఇం+ది = తెచ్చ్+ఇం+ది = తెచ్చింది	'She brought.'
tē+iM+di = tecc+iM+di = tecciMdi	
తే+*ǣ*+ను = తెచ్చ్+*ǣ*+ను = తెచ్చాను	'I brought.'
tē+ǣ+nu = tecc+ǣ+nu = teccǣnu	

Remember that ఇవ్వు *ivvu* 'give'; రా *rā* 'come' and తీసుకురా *tīsukurā* 'bring' also behave in a similar way in the same environments.

ఇవ్వు = ఇస్−, ఇచ్చ్ *ivvu = is-* and *icc-* (33.6)
రా = వస్−, వచ్చ్ *rā = vas-* and *vacc-* (21.4; 26.6 (v); 28.5)
తీసుకురా = తీసుకోస్−, తీసుకోచ్చ్ *tīsukurā = tīsukōs-* and *tīsukōcc*

35.5. రా *rā* is the masculine inferior address marker (cf.2.10; 8.13). రా *rā* has a variant in −అరా *arā* (23.9) which occurs only with the imperative affirmative inferior singular form of the verb. రా *rā* occurs with other forms. (See 35.7)

ఇది ఏమిటిరా?	*idi ēmiṭirā?*	'What is this?'
నేను వెళ్ళాలిరా!	*nēnu veḷḷālirā!*	'I have to go.'
ఇది కొత్త కలంరా!	*idi kotta kalaMrā!*	'This is new pen!'
వెళ్ళు+అరా = వెళ్ళరా!	*veḷḷu+arā = veḷḷarā!*	'Go!' (2.12.2; 23.9)
రా+అరా = రారా	*rā+arā = rārā*	'Come!' (3.13.1; 23.9)

35.6. −ఏ *-ē* is the feminine inferior address marker. (cf. *rā* in 35.5.) −ఏ *-ē* has a variant in −అవే *-avē* which occurs only with the imperative affirmative inferior singular form of the verb. −ఏ *-ē* occurs with other forms. (See 35.7)

ఇది ఏమిటే? (ఏమిటి+ఏ)	*idi ēmiṭē? (ēmiṭi+ē)* 2.12.2	'What is this?'
నేను వెళ్ళాలే! (వెళ్ళాలి+ఏ)	*nēnu veḷḷālē! (veḷḷāli+ē)* 2.12.2.	'I have to go.'
ఇది కొత్త కలమే! (కలం+ఏ)	*idi kotta kalamē! 2.11.*	'This is a new pen.'

అవే *avē* occures with imperative affirmative inferior singular form of the verb.

తిను+అవే = తినవే!	*tinu+avē = tinavē!* (2.12.2)	'Eat! (inf. fem.)'
రా+అవే = రావే!	*rā+avē = rāvē!* (3.13.1)	'Come! (inf. fem.)'

35.7. The inferior markers, address markers and inferior pronouns such as −అరా *rā* (23.9); −రా −*rā* (35.5.); −ఏ −*ē,* అవే *avē* and వాడు *vāḍu* and అది *adi* are used normally to address/refer to intimate friends, younger and intimate persons within the family and from families which are quite intimate to the speaker.

35.8. Notice the use of the dative case suffix in the sentences like:

ఆ కొట్టతనికి మనం బాకీ ఉన్నాం. *ā koṭṭataniki manaM bākī unnāM.*	'We owe (some money) to that shop-keeper.'
ఐదు రూపాయలకు చిల్లర లేదు. *aidu rūpāyalaku cillara lēdu.*	'Change is not available for five rupees.' (20.12)

REVIEW 6

Lesson 36

ఇదేనండీ మా పొలం!

THIS IS OUR FARM, SIR!

రామయ్య : ఇదేనండీ మా పొలం.

This is our farm, sir.

పాత్రో : ఎన్ని ఎకరాలండీ?

How many acres is it, sir?

రామయ్య : నాలుగు ఎకరాలు. మీదేవూరు బాబూ?

Four acres. Which place do you hail from?

పాత్రో : మా వూరు పూరీ దగ్గర. ఒరిస్సాలో ఉంది.

My village is near Puri. It is in Orissa.

రామయ్య : ఇంత దూరం వచ్చారేం?

You came very far?

పాత్రో : మీ రాష్ట్రం చూడటానికి వచ్చాను.	I came to see your state.
రామయ్య : ఏయే ఊళ్ళు చూశారు బాబూ?	Which places do you seen?
పాత్రో : చాలా ఊళ్ళు చూశాను. విశాఖపట్నం, విజయవాడ, గుంటూరు, ఒంగోలు చూశాను. ఇంకా చూడాల్సిన ఊళ్ళు చాలా ఉన్నాయి. ఈ ఎద్దులు మీవేనా?	I saw many places. I saw Visakhapatnam, Vijayawada, Guntur, and Ongole. But there are many places yet to be seen. Are these oxen yours?
రామయ్య : అవును బాబూ!	Yes sir.
పాత్రో : ఆవులు గూడా ఉన్నాయా?	Do you have cows also?
రామయ్య : ఒక ఆవు, ఒక గేదె ఉన్నాయి బాబూ!	I have a cow and a buffalo, sir.
పాత్రో : మీ పొలంలో ఏమేమి పండుతాయి?	What do you grow in your land?
రామయ్య : మెట్టపంటలన్నీ పండుతాయండీ! ముఖ్యంగా మెరప, కంది, పొగాకు ఎక్కువగా పండిస్తాం.	We have all dry crops, sir. We grow mainly chillies, red-gram and tobacco.
పాత్రో : వరి పండదా?	Does't paddy grow here?
రామయ్య : ఇది మెట్ట భూమి గదా! మాగానిలో వరి పండుతుంది. మాకు పంటలకు వర్షాలే ఆధారం.	This is dry land, you see. Paddy grows only in wet lands. We have to depend on rain for our crops.
పాత్రో : పొలం ఎప్పుడు దున్నుతారండీ?	When do you plough the land?

రామయ్య : ఈ నెలలో దున్నాలి. రెండు మూడు రోజుల్లో దున్నుతాం. ఈ సంవత్సరం ఇప్పటిదాకా మంచి వర్షాలు కురవలేదండీ! ఇంకొక నెలలో మంచి వర్షం కురవకపోతే కష్టం.	We have to plough it in this month. We will plough it in two or three days. We did not have good rains so far during this year. It will lead to difficulties, if it does not rain for another month.
పాత్రో : మా వైపు మంచి వర్షాలు కురిశాయి. చెరువులేవీ లేవా ఇక్కడ?	There were good rains in our area. Don't you have any lakes here?
రామయ్య : ఇటువైపు చెరువులు లేవండీ. వచ్చే సంవత్సరం నాగార్జునసాగర్ కాలవ నీళ్ళు వస్తాయంటున్నారు. అప్పుడు ఒక ఎకరం మాగాని చేద్దాం అనుకుంటున్నాను.	There are no lakes in these areas. They say that we get water from Nagarjua Sagar canals. I am planning to convert one acre into wet land then.
పాత్రో : మొత్తం మాగాని చెయ్యవచ్చుకదా!	You can convert the entire land into wet land. Can't you?
రామయ్య : ఎలా చెయ్యనండీ? చాలా డబ్బు కావాలి. ఇప్పటికే బ్యాంకులో అప్పు తీసుకున్నాను. ఆ అప్పు ఎప్పుడు తీరుతుందో! నాకు ఆ అప్పు తీర్చటమే కష్టంగా ఉంది.	How can I do it, sir? A large amount of money is needed. I have already taken some loan from a bank. I don't know when that loan will be cleared. It has become very difficult for me to cleare that loan itself.
పాత్రో : మీ పక్క పొలంలో బావి ఉందే! ఏతం గూడా ఉంది.	There is well in the neighbouring land. Isn't it? There is a device also to draw the water from the well.

రామయ్య : అవునండీ! అప్పుడప్పుడు ఆ నీళ్ళే మేం గూడా పొలానికి పెట్టుకుంటాం. చూడండి బాబూ! ఆయన ఎవరో, మిమ్మల్ని పిలుస్తున్నారు.	Yes. We draw water from that well sometimes for our land also. Look Babu! somebody is calling you.
పాత్రో : సరేనండీ! వస్తాను.	Okay, sir! I take leave.
రామయ్య : మంచిది బాబూ!	Okay, Babu!

EXERCISES

a. Fill up the blanks with the conditional forms of the verbs given in the parentheses.

1. వర్షాలు ..... (పడు) పంటలు పండుతాయి.
2. రమ పూలు ..... (కొయ్యి) నేను ఏర్తాను.
3. నువ్వు ..... (రా) సుశీల మాట్లాడుతుంది.
4. పాపను స్కూల్లో ..... (చేర్చు) మంచిది.
5. కమల కాఫీ ..... (తీసుకో) నేను తీసుకోను.
6. వాళ్ళు అన్నం ..... (తిను) నువ్వు తినవా?

b. Answer the following questions using the cue words.

1. సుబ్బారావు ఏం చేస్తున్నాడు? (చొక్కా–మార్చు)
2. గోపి ఏం చేస్తాడు? (బ్రెడ్డు–కాల్చు)
3. పాప ఏం చేస్తుంది? (తుపాకీ–పేల్చు)
4. నువ్వేం చేస్తావు? (బ్రెడ్డు–కాల్చు)
5. రామయ్య ఏం చేస్తాడు? (పొలం–చూపించు)
6. లీల ఏం చేస్తుంది? (అన్నం–వడ్డించు)

c. Answer the following questions using the hortative forms of the verbs as shown in the model.

Model శర్మ ఏమంటున్నాడు? (పాఠం–చదువు)
శర్మ పాఠం చదువుదాం అంటున్నాడు.

1. సరళ ఏమంటున్నది? (పూలు–కొయ్యి)
2. పాప ఏమంటున్నది? (పండు–తిను)
3. రమ తమ్ముడు ఏమంటున్నాడు? (సాయంత్రం–రా)
4. రవి ఏమంటున్నాడు? (ఊరు–వెళ్ళు)
5. వాళ్ళు ఏమంటున్నారు? (సినిమా–చూడు)

d. (a) Read the following dialogue and frame similar dialogues using the phrases given below.

రాము : గోపీ! నువ్వు ఇప్పుడు బెంగుళూరు వెళ్ళరాదూ?
గోపి : ఇప్పుడు ఎలా వెళ్ళను? రేపు వెళ్తాను.

1. పూలు కొయ్యి.
2. సినిమా చూడు
3. పాఠం చదువు
4. ఇంటికి రా
5. డబ్బు తీసుకో
6. ఉత్తరం రాయి
7. బల్ల నెట్టు
8. బాకీ తీర్చు

(b) Read the following dialogue and frame similar dialogues using the phrases given in (a) above.

రాము : ఏమండీ! మీరిప్పుడు బెంగుళూరు వెళ్ళరాదూ?
గోపి : ఇప్పుడెలా వెళ్ళం? రేపు వెళ్తాం.

e. Give your responses to the following sentences in both ways as shown in the model.

Model (i) శర్మ పాఠం చదువుతున్నాడు.
(a) నేను గూడా చదవనా?
(b) మేం గూడా చదవమా?

1. కమల అన్నం తింటున్నది.
2. రమ ఉత్తరం రాస్తున్నది.
3. రామయ్య పొలం దున్నుతున్నాడు.
4. సుబ్బారావు సంచీ తీసుకుంటున్నాడు.
5. శ్యామల భోజనం వడ్డిస్తున్నది.
6. వాళ్ళు ఆలోచిస్తున్నారు.
7. అతను ఇక్కడికి వస్తున్నాడు.

Model (ii) శర్మ నిద్రపోతాడు.
శర్మ నిద్రపోతూఉంటాడు.

1. రవి అన్నం తింటాడు.
2. సుశీల పాఠం చదువుతుంది.
3. రామయ్య పొలం దున్నుతాడు.
4. రమ బ్రెడ్డు కాలుస్తుంది.
5. అతను సినిమాలు చూస్తాడు.
6. అతను నన్ను కలుస్తాడు.
7. పాత పదిరూపాయల నోటుకు చిల్లర మారుస్తుంది.

f. Combine the following pairs of sentences as shown in the model.

Model (i)

వాడు వెళ్తున్నాడు. చదువుతున్నాడు.
వాడు వెళ్తూ చదువుతున్నాడు.

1. సుశీల అడుగుతున్నది. చెప్తున్నది.
2. వాళ్ళు పరిగెత్తుతున్నారు. మాట్లాడుతున్నారు.
3. మీరు రాస్తున్నారు. చూస్తున్నారు.
4. పిల్లలు బిస్కెట్లు తింటున్నారు. కుక్కను కొడ్తున్నారు.

Model (ii)

నువ్వు మాట్లాడు. విను.
నువ్వు మాట్లాడ్తూ విను.

1. బజారు వెళ్ళండి. మాట్లాడండి.
2. సుశీలా! నువ్వు అన్నం తిను. కమలతో మాట్లాడు.
3. రమా! నువ్వు బొమ్మగియ్యి. నన్ను చూడు.
4. కమలా! పుస్తకం తీసుకో. పాఠం విను.

Model (iii) నువ్వొక పుస్తకం చదువుతున్నావు. ఆ పుస్తకం నాకివ్వు.
నువ్వు చదువుతున్న పుస్తకం నాకివ్వు.

1. నువ్వు ఒక పండు తింటున్నావు. ఆ పండు ఏమిటి?
2. నువ్వు మాటలు అంటున్నావు. ఆ మాటలు నాకు వినిపించటం లేదు.
3. శర్మ ఒక ఉత్తరం రాస్తున్నాడు. ఆ ఉత్తరం ఎవరికి?
4. నువ్వు ఒక ఇంట్లో ఉంటున్నావు. ఆ ఇల్లు ఎక్కడున్నది?

g. Answer the following questions as shown in the model.

Model (i)

ఇక్కడికి ఎవరు వస్తున్నారు?
ఇక్కడికి ఎవరూ రావటం లేదు.

1. ఇవ్వాళ ఎవరు మాట్లాడుతున్నారు?
2. నువ్వు ఎవరిని చూస్తున్నావు?
3. రవి ఎక్కణ్ణించి వస్తున్నాడు?
4. నువ్వు పాఠం ఎవరికి చెప్తున్నావు?

Model (ii)

శర్మ వచ్చాడా?
రాలేదు.

1. నువ్వు పుస్తకం తెచ్చావా?
2. సుగుణ లీలను పిలిచిందా?
3. వాన కురిసిందా?
4. పాప ఏడ్చిందా?

h. Rewrite the following as shown in the model.

Model (i) శర్మ దగ్గర కలం లేదు; కాయితం లేదు.
శర్మ దగ్గర కలమే కాదు కాయితం గూడా లేదు.

1. ఇవ్వాళ శర్మ రావటం లేదు; రమ రావటం లేదు.
2. నేను పాలు తాగుతాను; టీ తాగుతాను.
3. క్లాసులో సుబ్బారావు లేడు; శర్మ లేడు.

i. Complete the following conversations as shown in the model.

Model (i) కమల : శారదా! ఈ పుస్తకం చదువు.
రమ : శారదా! నీకు వినిపించటం లేదా? కమల నిన్ను పుస్తకం చదవమంటున్నది.
శారద : కమలనే చదవమను.
కమల : నేను చదవమనటం లేదు. మాష్టరుగారు చదవమంటున్నారు. ఆ మాటే నీతో చెప్తున్నాను.

1. రవి : శర్మా! నువ్వు సుబ్బారావు దగ్గరికి పో!
   గోపి : .....
   శర్మ : .....
   రవి : .....
2. అరుణ : గిరిజా! ఒక బొమ్మ గియ్యి.
   సరోజ : .....
   గిరిజ : .....
   అరుణ : .....
3. రమ : గోపీ! నువ్వు తెలుగు పుస్తకం తీసుకురా!
   రవి : .....
   గోపి : .....
   రమ : .....
4. గౌరి : గిరిజా! రవి పుస్తకం ఎక్కడుందో వెతుకు!
   రమ : .....
   గిరిజ : .....
   గౌరి : .....

Model (ii)

వాసు : సుబ్బారావు ఇక్కడికి రావాలి.
వేణు : అయితే నువ్వు వాణ్ణి రమ్మనాలి.
వాసు : నేను రమ్మంటేనే వాడువస్తాడా?
వేణు : అవును. నువ్వు రమ్మనకపోతే వాడు రాడు.

1. వాసు : శర్మ పాట పాడాలి.
   వేణు : .....
   వాసు : .....
   వేణు : .....

2. సరళ : ఆమె పాలు తీసుకోవాలి.
   విమల: .....
   సరళ : .....
   విమల: .....

3. గిరిజ : కమల పూలు కొయ్యాలి.
   సుగుణ: .....
   గిరిజ : .....
   సుగుణ: .....

4. వాణి : సుగుణ మాట్లాడాలి.
   గిరిజ : .....
   వాణి : .....
   గిరిజ : .....

VOCABULARY

పొలం	field, farm
ఎకరం	acre
విశాఖపట్నం	Visakhapatnam
ఒంగోలు	Ongole
ఎద్దు	Ox
ఆవు	cow
గేదె	buffalo
పండు	ripe, yield (v.)
మెట్టపంట	dry crop
ముఖ్యంగా	mainly
మెరప/మిరప	chillies
కంది	red-gram
పొగాకు	tobacco
వరి	paddy

మాగాని/మాగాణి	low lying land with irrigation.
మెట్టభూమి	dry land
పంట	crop (n.)
వర్షం	rain (n.)
ఆధారం	source, support (n.)
దున్ను	plough (v.)
చెరువు	lake, tank
కాలవ	canal
కష్టంగా	in a difficult manner
బావి	well (n.)
ఏతం	a device to draw water from wells.
పెట్టుకో	(with నీళ్ళు) allow water to flow into (the field/ farm)

CULTURAL NOTE

36.1. 'బాబూ!' is a polite and humble way of addressing men. It's also used to address male children (3.15).

UNIT VII

Lesson 37

ముఖర్జీగారు ప్రిన్సిపాల్ అయ్యారు

శర్మ : రవీ! ఎక్కడికి పోతున్నావు?

రవి : ముఖర్జీగారింటికి పోతున్నాను. ఆయన వాళ్ల కాలేజీకి ప్రిన్సిపాలు అయ్యాడు గదా!

శర్మ : అలాగా!

రవి : నీకు ఈ విషయం తెలియదా?

శర్మ : నాకు ఏ విషయాలు తెలియవు. నేను కిందటి వారం వాళ్ల ఇంటికి పోయాను గూడా!

MR.MUKHARJEE BECAME THE PRINCIPAL

Ravi ! Where are you going?

I am going to Mr. Mukharjee's house. He is appointed as the principal of that college, you know!

Oh!

Don't you know this information?

I don't know anything. I had been to his house last week too.

రవి	:	నిన్న నాకు మోహన్ చెప్పాడు.	Mohan told me yesterday.
శర్మ	:	మోహన్ ఎవరు?	Who is Mohan?
రవి	:	నీకు మోహన్ తెలియదా?	Don't you know Mohan?
శర్మ	:	ఓ తెలుసు. మర్చిపోయాను. ముఖర్జీ గారి అబ్బాయి గదూ!	Oh! I know him. I forgot it. He is Mukharjee's son. Isn't he?
రవి	:	అవును. నువ్వు గూడా వస్తావా?	Yes. Will you also come?
శర్మ	:	పద పోదాం. అయితే గోపాలరావు వైస్ ప్రిన్సిపాల్ అవుతాడన్నమాట.	Let us go. Then Gopalarao will become the vice-principal.
రవి	:	అవును. గోపాలరావుకు గర్వం ఎక్కువ. తను అందరికంటే గొప్పవాణ్ణి అనుకుంటాడు.	Yes. Gopalarao is egoistic. He thinks that he is a greatman.
శర్మ	:	అంతేకాదు. అందరూ తన మాటే వినాలి అనుకుంటాడు.	Not only that. He thinks that everybody should obey his words.
రవి	:	కాని ముఖర్జీగారికీ, గోపాలరావుకూ చాలా తేడా ఉంది. ఆయన ఇప్పుడు ప్రిన్సిపాల్ అయ్యాడు గదా! వాళ్ల కాలేజీ వాళ్లు ఇంటికి వెళ్తే ప్రిన్సిపాల్‌గా మాట్లాడడు. ఒక స్నేహితుడిగా మాట్లాడ్తాడు.	But there is a lot of difference between Mr. Mukharjee and Gopalarao. You see, he became Principal now. When his colleagues go to his residence, he does not speak as principal. He speaks like a friend.
శర్మ	:	అవును. గోపాలరావు సంగతి ఇప్పుడెందుకు? మనకు బస్సు లేకపోతే పోవటం కష్టం.	All right. Let's not bother about him. Do we get a bus now? If there is no bus, it would be difficult to go.

రవి	:	బస్సుకు టైము అయింది గూడా!	It is the time for bus.
శర్మ	:	పది నిమిషాల క్రితం ఒక బస్సు పోయింది.	One bus left ten minutes ago.
రవి	:	మళ్లీ ఇప్పుడు యింకొకటి వస్తుంది.	Now another bus will come
శర్మ	:	ముఖర్జీగారి పిల్లలకు తెలుగు బాగా వచ్చు. ఆయనకేరాదు.	Mukharjee's children know Telugu very well. But he does not know it (Telugu).
రవి	:	అవును. మోహన్‌కు మంచి మంచి తెలుగు పాటలు గూడా వచ్చు. కాని బెంగాలీ పాటలురావు.	Yes. Mohan knows very good Telugu songs too. But he doesn't know Bengali ones.
శర్మ	:	వాళ్ల చిన్నమ్మాయికి బెంగాలీ అసలు రాదు.	Their younger daughter does not know Bengali at all.
రవి	:	బస్సుకు టైము అవుతున్నది. నీకు ప్రమోషను వస్తుంది అన్నావు; వచ్చిందా?	It's getting time for the bus. You said that you would get promotion. Did you get it ?
శర్మ	:	ఈ సంవత్సరం డిపార్టుమెంటల్ పరీక్ష పాసు అయితే వస్తుంది.	If I pass the departmental test this year, I will get it.
రవి	:	ఆలస్యం చెయ్యకు. మళ్లీ కాంపిటీషను పెరుగుతుంది. తొందరగా ఆ పరీక్షలు పాసుకా?	Don't delay. The competition will become more. Pass such tests soon.
శర్మ	:	ఏమిటి, ఇంకా బస్సు రాలేదు? ఏమైందో! చెడిపోయిందేమో!	Why the bus has not yet come. What could have happened? Broke down?

రవి	: అదుగో! ఒక్కసారే రెండు బస్సులు వస్తున్నాయి.	See there, two buses are arriving at the same time.
శర్మ	: అవును. వస్తే రెండు బస్సులో మూడు బస్సులో ఒక్కసారి వస్తాయి. లేకపోతే అసలు రావు.	Yes. When the buses come two or three of them come together. Otherwise no bus at all.

DRILLS

a. Substitution drill

Model (i)

రవి ప్రిన్సిపాల్ అయ్యాడు.
నువ్వు
నువ్వు ప్రిన్సిపాల్‌వి అయ్యావు.
ఆయన
శర్మగారు
నేను
మీరు
ఆమె
నేను

Model (ii)

మనం టీచర్లం అవుదాం
డాక్టర్లు
మనం డాక్టర్లం అవుదాం.
మంచివాళ్లు
పెద్దవాళ్లు
విద్యార్థులు

Model (iii)

అతను ప్రిన్సిపాల్ అవుతాడు.
నేను
నేను ప్రిన్సిపాల్‌ని అవుతావు.
ఆయన
నువ్వు
ఆమె
సరళ
నువ్వు
నారాయణగారు

Model (iv)

బస్సుకు టైము అయింది.
రైలు
రైలుకు టైము అయింది.
కాలేజీ
ఆఫీసు
నాటకం

Model (v)

బస్సు పది నిమిషాల క్రితం పోయింది.
ఆరు
బస్సు ఆరు నిమిషాల క్రితం పోయింది.
ఎనిమిది
ఇరవై
ఆరు
రెండు

Model (vi)

నాకు నీ పేరు తెలియదు.
మీ ఊళ్లు
నాకు మీ ఊళ్లు తెలియవు.
శర్మ ఆఫీసు
ఆ విషయాలు
మీ కాలేజీలు

Model (vii)

శర్మ కిందటి వారం ఇంటికి పోయాడు.
నేను
నేను కిందటి వారం ఇంటికి పోయాను.
ఆయన
వాళ్లు
నువ్వు

Model (viii)

నాకు పాటలు వచ్చు.
తెలుగు
నాకు తెలుగు వచ్చు.
హిందీ
ఆటలు
కన్నడ
మాటలు

Model (ix)

రవికి మా ఇల్లు తెలుసు.
ఈ విషయాలు
రవికి ఈ విషయాలు తెలుసు.
నా పేరు
శర్మ ఇల్లు
మీ పేర్లు

Model (x)

గోపి తాను మంచివాణ్ణి అనుకుంటాడు.
గొప్ప
గోపి తాను గొప్పవాణ్ణి అనుకుంటాడు.
చిన్న
కొత్త
పాత

Model (xi) హరికి తెలుగు వచ్చు; ఇంగ్లీషు రాదు. (ఆటలు–పాటలు)
హరికి ఆటలు వచ్చు; పాటలు రావు.

1. శౌరికి చదవటం వచ్చు; రాయటం రాదు (వడ్డించటం–వంటచెయ్యి)
2. గిరిజకు పాటలు వచ్చు; ఆటలు రావు. (బొమ్మలువెయ్యటం–మాటలు)
3. పద్మకు కన్నడం వచ్చు; మలయాళం రాదు. (ఇంగ్లీషు–తమిళం)

b. Interlocked substitution drill

రవి తింటే చపాతీలో పూరీలో తింటాడు. లేకపోతే అసలు తినడు.
..... ఇడ్లీలు–ఉప్మా .....
రవి తింటే ఇడ్లీలో ఉప్మానో తింటాడు. లేకపోతే అసలు తినడు.
.... చేస్తే .....
రవి చేస్తే ఇడ్లీలో ఉప్మానో చేస్తాడు. లేకపోతే అసలు చెయ్యడు.
.... తీసుకోస్తే .....
..... పుస్తకాలు–కాయితాలు .....
సరళ .....
..... నవలలు–నాటకాలు .....
..... చదువు .....

c. Tranfsformation drill

Model (i)

రవి పెద్దవాడు అయ్యాడు.
అ. రవి పెద్దవాడు అవుతున్నాడు.
ఆ. పెద్దవాడు అవుతాడు.
1. గిరి లెక్చరర్ అయ్యాడు.
2. సరళ లెక్చరర్ అయింది.
3. బస్సుకు టైము అయింది.

Model (ii)

రమకు ఉత్తరం వచ్చింది.
రమ తనకు ఉత్తరం వచ్చింది అనుకున్నది.
1. గోపికి మంచి మార్కులు వచ్చాయి.
2. పద్మ దగ్గర డబ్బు ఉన్నది.
3. శారదను కమల పిలిచింది.

Model (iii)

రవికి రమ తెలుసు.
రవికి రమ తెలియదు.
1. సరళకు విమల తెలుసు.
2. సరళకు మైసూరు తెలుసు.
3. నీకు ఈ విషయం తెలుసు.

Model (iv)

నాకు తెలుగు వచ్చు.
నాకు తెలుగు రాదు.
1. సరళకు పాట వచ్చు.
2. రమకు పాటలు వచ్చు.
3. సుగుణకు హిందీ వచ్చు.
4. గిరికి వంట వచ్చు.

Model (v)

అ) గోపి గొప్పవాడు.
గోపి తను గొప్పవాణ్ణి అనుకున్నాడు.
ఆ) రమ కంటె రాజు పెద్దవాడు.
రమ తన కంటె రాజు పెద్దవాడనుకున్నది.
ఇ) హరికి తెలుగు వచ్చు.
హరి తనకు తెలుగు వచ్చనుకున్నాడు.
1. సుగుణ అందరి కంటె పెద్దది.
2. మోహన్ డాక్టరు.
3. గిరిజ కంటె గిరి చిన్నవాడు.
4. రమ కంటె సుశీల పెద్దది.
5. సుగుణకు హిందీ వచ్చు.

d. Response drill

Model (i) రవి సైకిలు మీద వెళ్తాడా? స్కూటరు మీద వెళ్తాడా?
రవి సైకిలు మీదో స్కూటరు మీదో వెళ్తాడు.

1. ఇప్పుడు పదో నెంబరు బస్సు వస్తుందా? ఆరో నెంబరు బస్సు వస్తుందా?
2. శారద మీ ఇంటికి వెళ్తుందా? మా ఇంటికి వెళ్తుందా?
3. సరళ టీ తాగుతుందా? కాఫీ తాగుతుందా?

Model (ii) అతను నీతో ఎట్లా మాట్లాడ్తాడు? (స్నేహితుడు)
అతను నాతో ఒక స్నేహితుడిగా మాట్లాడ్తాడు.

1. ఆ సంగతి నీకు ఎలా కనిపిస్తున్నది? (నాటకం)
2. ఆయన ఎలా మాట్లాడుతున్నాడు? (డైరెక్టర్)
3. ఆయన ఇంట్లో ఎలా మాట్లాడ్తాడు? (ప్రిన్సిపాల్)

EXERCISES

a. Answer the following questions based upon the text of the lesson.

1. శర్మ ముఖర్జీగారింటికి ఎప్పుడు పోయాడు?
2. బస్సు ఎప్పుడు పోయింది?
3. ముఖర్జీ గారికి తెలుగు వచ్చా?
4. ముఖర్జీ గారి పిల్లలకు తెలుగు వచ్చా?

b. Fill up the blanks with suitable case suffixes.

1. రవి ..... తెలుగు రాదు.
2. బస్సు ..... టైము అయింది.
3. మోహన్ ..... పాటలు వచ్చు.
4. ఆయన ..... ఈ విషయం తెలియదు.
5. హరి ..... పాటలు రావు.
6. సుగుణ ..... ఆ విషయం తెలుసు.

c. Fill in the blanks with తెలుసు/వచ్చు.

1. నాకు మీ ఇల్లు .....
2. నాకు పాటలు .....
3. మాకు ఆ విషయాలు .....
4. సుబ్బారావుకు తెలుగు .....
5. హరికి రవి .....
6. సుగుణకు మైసూరు .....

d. Fill in the blanks with తెలియదు/తెలియవు/రాదు/రావు.

1. సరళకు పాట .....
2. నాకు పాటలు .....
3. మాకు ఆ విషయాలు .....
4. సుబ్బారావుకు సరళ .....
5. హరికి హిందీ .....
6. సుగుణకు మైసూరు .....

e. Rewrite the following sentences as directed.

1. రవికి తెలుగు రాదు. (affirmative)
2. గోపికి గుంటూరు తెలుసు. (negative)
3. అవి అక్కడికి పోయాయి. (singular)
4. నేను పెద్దవాణ్ణి అయ్యాను. (present tense)
5. నువ్వు డాక్టర్‌వి అయ్యావు. (imperative)

f. Rewrite the following sentences as shown in the model.

Model

అ. <u>రవికి</u> జ్వరం వచ్చింది.
రవి <u>తనకు</u> జ్వరం వచ్చిందనుకున్నాడు.
ఆ. <u>ఆమె</u> పాసు అయింది.
ఆమె <u>తను</u> పాసు అయ్యాననుకున్నది.
ఇ. <u>రవి దగ్గర</u> డబ్బు ఉంది.
రవి <u>తన దగ్గర</u> డబ్బు ఉందనుకున్నాడు.

1. కమల మంచి డాక్టరు.
2. శారద బాగా పాడుతుంది.
3. అతనికి డబ్బు కావాలి.
4. సుబ్బారావు కోసం ఎవరో వచ్చారు.
5. గిరిని నేను పిలిచాను.
6. రవి కంటె గిరి పెద్దవాడు.

g. Answer the following questions as shown in the model.

Model ఇప్పుడు రెండు బస్సులు వస్తాయా? మూడు బస్సులు వస్తాయా?
ఇప్పుడు రెండు బస్సులో మూడు బస్సులో వస్తాయి.

1. ఈ పని చెయ్యటానికి రెండు రోజులు కావాలా? మూడు రోజులు కావాలా?
2. గోపీచంద్ ఇవ్వేళ వస్తాడా? రేపు వస్తాడా?
3. విజయలక్ష్మి కాఫీ ఇస్తుందా? టీ ఇస్తుందా?
4. సత్యనారాయణ రైల్లో వెళ్తాడా? బస్సులో వెళ్తాడా?

VOCABULARY

కా	to become; to be completed
తెలియదు	is not known
తెలియవు	are not known
కిందటి	previous; earlier (adj.)
తెలుసు	is/are known (to be known/understood)
వైస్‌ప్రిన్సిపాల్	vice-principal
గర్వం	proudness (n)
తను	one's self
గొప్ప	great; greatness
తన	one's own; (oblique base of తను
తేడా	difference
లేకపోతే	otherwise; if not
క్రితం	previous; ago

వచ్చు	is/are known	కాంపిటీషను	competition
రాదు	is not known	పెరుగు	to grow; to increase (v.intr.)
రావు	are not known		
ప్రమోషన్	promotion	చెడిపో	to break down; to go out of order (v.intr.)
డిపార్ట్‌మెంటల్	departmental		
పాసుకా	to pass (v.intr.)		

GRAMMAR NOTES

37.1. In this lesson the past tense forms of the verb పో *pō* 'to go' are introduced. It (the verb పో *pō*) takes −యా/−యిం *-yā/-yiM* as the past tense suffix. The compound bases formed by adding the auxiliary పో *pō* also take −యా/−యిం *-ā̄ /-yiM* as the past tense suffix.

37.1.1. −యిం *-yiM* occurs before the feminine inferior and neuter singular suffix −ది *-di.*

ఆమె ఇంటికి పో−యిం−ది.	*āme iMṭiki pō-yi-Mdi.*	'She went home.'
అది నిద్రపో−యిం−ది.	*adi nidrapōy-iM-di.*	'She/It slept.'
బస్సు చెడిపో−యిం−ది.	*bassu ceḍipō-yiM-di.*	'The bus broke down.'

37.1.2. −యా *-yā* occurs before the other personal suffixes.

నేను ఇంటికి పోయాను.	'I went home.'
nēnu iMṭiki pōyānu.	
మేం/మనం ఇంటికి పోయాం.	'We went home.'
mēM/manaM iMṭiki pōyāM.	
నువ్వు బడికి పోయావు.	'You went to the school.'
nuvvu baḍiki pōyāvu.	
మీరు/వాళ్ళు బయటికి పోయారు.	'You (pl.)/They(hum.) went out.'
mīru/vāḷḷu bayaṭiki pōyāru.	
అతను/వాడు లోపలికి పోయాడు.	'He went in.'
atanu/vāḍu lōpaliki pōyāḍu.	
ఆయన/ఆమె ఆఫీసుకు పోయారు.	'He/She went to the office.'
āyana/āme āfīsuku pōyāru.	

37.2. Another monosyllabic verb కా *kā* 'to become; to be completed; to be over' is also introduced in this lesson. (The other monosyllabic bases are రా *rā* 'to come, తే *tē* [*tǣ*] 'to bring', and పో *pō* 'to go')

37.2.1. కా *kā* becomes (i) అవు– *avu-* before a suffix beginning with త్ *t* or ద్ *d*, and (ii) అయ్– *ay-* before a suffix beginning with య్ *y* or ఇ *i*.

నేను పెద్దవాణ్ణి అవు–తున్నాను. 'I am becoming big/old.'
nēnu peddavāṇṇi avu-tunnānu.
మనం పెద్దవాళ్ళం అవు–దాం. 'Let us become big/old people.'
manM peddavāḷḷaM avu-dāM.

37.2.2. కా *kā* takes –యా/–ఇం *-yā/-iM* as the past tense suffix. –ఇం *-iM* occurs before the feminine inferior and neuter singular suffix –ది *-di*. –యా *-yā* occurs before the other personal suffixes.

కా–ఇం–ది = అయ్–ఇం–ది = అయింది 'She/It became (something).'
kā-iM-di = ay-iM-di (37.2.1.)
ఆమె ప్రిన్సిపాల్ అయింది. 'She became Principal.'
āme prinsipāl ayiMdi.
కా–యా–ను = అయ్–యా–ను = అయ్యాను 'I became (something).'
kā-yā-nu = ay-yā-nu (37.2.1.)
నేను ప్రిన్సిపాల్‌ని అయ్యాను. 'I became Principal.'
nēnu prinsipālni ayyānu.

అయ్యాం *ayyāM* 'we became'; అయ్యావు *ayyāvu* 'you became'; అయ్యారు *ayyāru* 'you (pl.)/they (hum.) became'; అయ్యాడు *ayyāḍu* 'he became'; అయ్యాయి *ayyāyi* 'they (neut.) became', etc.

నువ్వు పాసయ్యావు. 'You passed.'
(పాసుకా+యా–వు = పాసు–అయ్–యా–వు = పాసయ్యావు. See 37.3.)
nuvvu pāsayyāvu. (pāsukā + yā-vu = pāsu-ay-yā-vu = pāsayyāvu)

37.3. The compound bases formed by adding the verbal bases కా *kā* and పో *pō* such as పాసుకా *pāsukā* 'to pass (intr.), నిద్రపో *nidrapō* 'sleep' will behave like the bases కా *kā* and పో *pō*.

నిద్రపోయాను.	*nidrapōyānu.*	'I slept.'
పారిపోయింది.	*pāripōyiMdi.*	'She/It ran away.'
పాసయ్యాడు.	*pāsayyāḍu.*	'He passed.'
పాసుకావాలి.	*pāsukāvāli.*	'(One) must pass.' etc.

37.4. అయితే *ayitē* 'if so (lesson 10); if it is like that; if it becomes like that' is the conditional form of the verb కా *kā.* This is an exception to what is said in 32.2.

37.5. The letter sequence అయి *ayi* in forms like అయింది *ayiMdi* (37.2.2.) and అయితే *ayitē* (37.4.), etc. also be written as ఐ *ai.*

అయింది/ఐంది	*ayiMdi/aiMdi*	She/It became (something).'
అయితే/ఐతే	*ayitē/aitē*	'if it is like that;
	if it becomes like that'	

ఏం + ఆయింది =

ఏమయింది/ఏమైంది? (2.11.) 'What happened?'

ēM + ayiMdi = ēmayiMdi/ēmaiMdi?

37.6. In this lesson defective verbs తెలుసు *telusu* '(somebody) know(s); to be known/understood' and వచ్చు *vaccu* '(somebody) know(s); to be known' are introduced. These verbs like కావాలి *kāvāli* (16.1.), ఒద్దు *oddu* (16.2.), అక్కర్లేదు *akkarlēdu* (16.3.), చాలు *cālu* (17.2.) do not express any tense and they take the subject in dative case (16.1.).

నాకు శర్మ తెలుసు.	*nāku śarma telusu.*	l know Sarma.
నాకు తెలుగు వచ్చు.	*nāku telugu vaccu.*	I know Telugu.

37.6.1. తెలియదు *teliyadu* 'is not known' (singular), తెలియవు *teliyavu* 'are not known' (neuter plural), are the negative forms of తెలుసు *telusu* '(somebody) know(s)', రాదు *rādu* 'is not known' (singular), రావు *rāvu* 'are not known' (neuter plural), are the negative form of వచ్చు *vaccu.* The affirmative forms తెలుసు *telusu* and వచ్చు *vaccu* are used both in singular and plural numbers.

నాకు మణి తెలుసు. 'I know Mani.'
nāku maṇi telusu.
నీకు వాళ్ళు తెలుసా? 'Do you know them?.'
nīku vāḷḷu telusā?
మీకు రవి తెలియదు. 'You don't know Ravi..'
mīku ravi teliyadu.
అతనికి గుంటూరు తెలియదు. 'He doesn't know Guntur.'
ataniki guMṭūru teliyadu.
మనకు ఈ విషయాలు తెలియవు. 'We don't know these matters.'
manaku ī viṣayālu teliyavu.
నాకు తెలుగు వచ్చు. 'I know Telugu.'
nāku telugu vaccu.
రవికి పాటలు వచ్చు. 'Ravi knows songs.'
raviki pāṭalu vaccu.
కమలకు హిందీ రాదు. 'Kamala doesn't know Hindi.'
kamalaku hiMdī rādu.
అతనికి మన భాషలు రావు. 'He doesn't know our languages..'
ataniki mana bhāṣalu rāvu.
వాళ్ళకు నేను తెలుసు. 'They know me.'
vāḷḷaku nēnu telusu.
వాళ్ళకు నువ్వు తెలియదు. 'They don't know you.'
vāḷḷaku nuvvu teliyadu.
వాళ్ళకు తెలుగు వచ్చు. 'They know Telugu.'
vāḷḷaku telugu vaccu.
వాళ్ళకు పాటలు రావు. 'They don't know songs.'
vāḷḷaku pāṭalu rāvu.
వాళ్ళకు హిందీ రాదు. 'They don't know Hindi.'
vāḷḷaku hiMdī rādu.

37.6.2. వచ్చు *vaccu* and its negative forms రాదు *rādu* and రావు *rāvu* are used to express the PERFORMABLE knowledge (a skill and/or capability of doing or performing something) of the subject of the sentence.

నాకు తెలుగు వచ్చు. 'I know (speaking) Telugu.'
nāku telugu vaccu.
రవికి బొమ్మలు చెయ్యటం వచ్చు. 'He knows making dolls.'
raviki bommalu ceyyaṭaM vaccu.
వాళ్ళకు హిందీ రాదు. 'They don't know (speaking) Hindi.'
vāḷḷaku hiMdī rādu.
అతనికి పాటలు రావు. 'He does not know (singing) songs.'
ataniki pāṭalu rāvu.

37.6.3. తెలుసు *telusu* and its negative forms తెలియదు *teliyadu* and తెలియవు *teliyavu* are used to express the knowledge - both information and the capability of doing or performing something - of the subject of the sentence.

నాకు గుంటూరు తెలుసు. *nāku guMṭūru telusu.* 'I know Guntur.'
రవికి ఆ విషయం తెలుసు. *raviki ā viṣayaM telusu.* 'Ravi knows that matter.'
నాకు రవి తెలుసు. *nāku ravi telusu.* 'I know Ravi.'

In these examples, no performable knowledge nor a skill is expressed. So వచ్చు *vaccu* and its negative forms cannot be used here. But in the following examples, both వచ్చు *vaccu* and తెలుసు *telusu* (along with their negative forms) can be used. It may be noted that whatever is stated about వచ్చు *vaccu* and తెలుసు *telusu* is applicable to their negative forms also.

నాకు తెలుగు తెలుసు/వచ్చు. 'I know Telugu.'
nāku telugu telusu/vaccu.
హరికి బొమ్మలు చెయ్యటం తెలుసు/వచ్చు. 'Hari knows making dolls. (Hari knows how to make dolls.)'
nāku telugu telusu/vaccu.

Wherever వచ్చు *vaccu* is used, తెలుసు *telusu* can also be substituted for it. But the reverse is not possible.

37.7. క్రితం *kritaM* 'ago' is a postposition and it occurs after an oblique base (8.9.).

రెండు నెలల క్రితం *reMḍu nelala kritaM* 'two months ago'

37.8. లేకపోతే *lēkapōtē* 'if not' is originally formed by adding the negative conditional suffix –అకపోతే *-akapōtē* (32.3.) to the base లే– *lē-* 'not to be' (the negative base of ఉండు *uMḍu* 'to be'). Therefore it can be used to mean 'if it not there' also.

నీ దగ్గర చిల్లర ఉంటే అతనికి పది రూపాయలు ఇవ్వు;
లేకపోతే నేనే వంద రూపాయల నోటు మార్చి ఇస్తాను.
nī daggara cillara uMṭē ataniki padi rūpāyalu ivvu;
lēkapōtē nēnē vaMda rūpāyala nōṭu mārci istānu.
'Give him ten rupees if you have change;
otherwise, I change hundred rupees note and give him.'

నీ దగ్గర కలం ఉందా? లేకపోతే నా కలం తీసుకో.
nī daggara kalaM uMdā? lēkapōtē nā kalaM tīsukō.
'Do you have pen? If you don't have take my pen.'

37.9. Notice the use of the reflexive pronoun తను *tanu* (oblique base తన *tana*) in this lesson as used in sentences like

రవి తను మంచివాణ్ణి అనుకుంటాడు. *ravi tanu maMcivāṇṇi anukuMṭāḍu.*	'Ravi thinks that he (Ravi) is a nice person.'
రవి తను పాసవుతాను అనుకుంటున్నాడు. *ravi tanu pāsavutānu anukuMṭunnāḍu.*	'Ravi is thnking that he (Ravi) will pass.'

37.10. Notice the use of the conditional and the dubitative marker –ఓ *-ō* (15.1.; 25.6.) in the sentence pattern like the following.

<u>వస్తే</u> రెండు <u>బస్సులో</u> మూడు <u>బస్సులో</u> ఒకే సారి వస్తాయి; లేకపోతే అసలు రావు.
vastē reMḍu bassulō mūḍu bassulō okē sāri vastāyi; lēkapōtē asalu rāvu.
'If the busses come, two or three of them come together. Otherwise no bus at all.'

37.11. Notice the function of the dative case suffix in sentences like the following.

బస్సుకు టైము అయింది. *bassuku ṭaimu aiMdi.*	'The time is up for the bus.' (c.f. 20.12.)

37.12. Also notice another use of the dative case suffix in expressing difference between two objects.

ఆ గదికీ ఈ గదికీ చాలా తేడా ఉంది. 'There is a lot of difference between
ā gadikī ī gadikī cālā tēḍā uMdi. that room and this room.'

Notice the use of the inclusive marker (7.9.) in this example sentence to denote the coordinative conjunction 'and' (5.6.).

37.13. Notice the use of the adverbial marker −గా *-gā* (16.6.) 'as' an adverbializer, with the oblique bases in sentences like:

బాలయ్య నాతో ఒక స్నేహితుడిగా మాట్లాడ్తాడు. 'Balayya spkeaks to me ***as*** a
bālayya nātō oka snēhituḍigā maṭlāḍtāḍu. friend.'

Recall that there is another adverbializer (adverbializer of manner) −లాగా *-lāgā* (21.9.) 'like'. The contrast between these two adverbializers can be seen in the following sentences.

రవి ప్రిన్సిపాల్ గా మాట్లాడుతున్నాడు. 'Ravi is talking ***as*** the Principal.'
ravi prinsipāl gā māṭlāḍutunnāḍu.
రవి ప్రిన్సిపాల్ లాగా మాట్లాడుతున్నాడు. 'Ravi is talking ***like*** the Principal.'
ravi prinsipāl lāgā māṭlāḍutunnāḍu.

In the first sentence *Ravi* is the Principal. As such, he is talking asserting the position of the Principal. In the second sentence *Ravi* is *not* the Principal. He is just imitating the Principal (another person) in talking.

−లాగా *-lāgā* stands for a *comparison* between the subject noun and the noun to which it (−లాగా *-lāgā*) is added; whereas, −గా *-gā* stands for a situation where the subject noun assumes the *status* or the *position* of the other noun to which it (−గా *-gā*) is added.

UNIT VII

Lesson 38

నా కోసం ఎవరైనా వచ్చారా?

DID ANYBODY COME FOR ME?

మురళి : మోహన్! నా కోసం ఎవరైనా వచ్చారా?

Mohan! Did anybody come for me?

మోహన్ : ఎవరూ రాలేదు. నువ్వు ఎవరికోసమైనా ఎదురు చూస్తున్నావా?

Nobody came. Are you expecting anybody?

మురళి : వేణు కోసం ఎదురుచూస్తున్నాను. నువ్వు ఎప్పుడైనా వేణుతో మాట్లాడావా?

I am expecting Venu. Did you ever talk to Venu?

మోహన్ : నేను అతనితో ఎప్పుడూ మాట్లాడలేదు.

I never talked to him.

మురళి : అతను మనకు ఏమైనా సహాయం చేస్తాడా?	Will he do any help to us?
మోహన్ : నువ్వు అడిగితే చేస్తాడు. నువ్వు ఎవరినైనా అడుగు; అతని గురించి మంచిగానే చెప్తారు.	He will do if you ask. You ask anybody. You will hear only good about him.
మురళి : నువ్వు ఇప్పుడు బజారుకు వెళ్తు-న్నావు కదా! నీకు వేణు ఎక్కడైనా కనిపిస్తే నన్ను కలవమను.	You are going to the market. Aren't you? If you happen to see him anywhere ask him to meet me.
మోహన్ : అట్లాగే! అతనితో జాగ్రత్తగా మాట్లాడు. అతని స్నేహితులలో ఎవరి గురించైనా చెడ్డగా మాట్లాడ్తే అతనికి కోపం వస్తుంది.	Okay! Talk to him carefully. He will get angry if anybody talks bad about any of his friends.
మురళి : నేను ఎవరి గురించీ చెడ్డగా మాటా-డను. నువ్వు సాయంత్రం ఇంట్లో ఉంటావా? ఎక్కడికైనా వెళ్తావా?	I will not talk bad about anybody. Will you be at home in the evening? or will you go anywhere?
మోహన్ : ఎక్కడికీ వెళ్లను. ఇంట్లోనే ఉంటాను.	I will not go anywhere. I will be at home.
మురళి : ఈ విషయం ఎవరితోనూ ఏమీ చెప్పకు.	Don't tell to anybody any thing in this matter.
మోహన్ : ఎవరితోనైనా ఎందుకు చెప్తాను? నాకు తెలుసు కదా!	Why will I tell this to anybody? I know (that I should not tell this to others). Don't I?
మురళి : అడుగో వేణు వస్తున్నాడు.	See there! Venu is coming.
వేణు : ఏమిటి, ఇద్దరూ ఇక్కడున్నారు? ఎవరికోసమైనా ఎదురు చూస్తున్నారా?	What's the matter? Both of you are here! Are you looking for somebody?

మురళి	: ఎవరి కోసం ఎదురుచూడటం లేదు. నీకోసమే ఎదురు చూస్తున్నాం. ఎలాగైనా నువ్వు నాకా సహాయం చెయ్యాలి.	We are not looking for anybody else. We are looking for you. By hook or crook, you must do that help to me.
వేణు	: నీకు నేను ఉత్తరం రాశాను; అందిందా?	I wrote a letter to you. Did you get it?
మురళి	: ఆ!	Yes.
వేణు	: ఆ ఉత్తరం ఒకసారి ఇలా ఇవ్వు.	Give me that letter once.
మురళి	: అది ఎక్కడో పెట్టాను; ఇప్పుడు కనిపించటంలేదు.	I put it somewhere. Now it is missing.
వేణు	: ఏ పుస్తకంలోనైనా పెట్టావేమో!	You might have put it in any of the books.
మోహన్	: ఏ పుస్తకంలోనూ పెట్టలేదు. నాకిచ్చాడు. ఇదుగో.	He didn't put it in any book. He gave it to me. Here it is!
రామారావు	: శర్మా! ఇప్పుడు టైము ఎంత అయింది?	Sarma! What is the time now?
శర్మ	: ఒంటిగంట.	One o'clock.
రామా	: సుబ్బారావు ఎన్ని గంటలకు వస్తాడు?	When will Subbarao come?
శర్మ	: పన్నెండింటికి సుబ్బారావు వస్తా-నన్నాడు.	Subbarao said that he would come at 12 o'clock.
గోపి	: నాతో ఒంటిగంటకు వస్తానన్నాడు.	He told me that he would come at 1 o'clock.

రామా	: వచ్చాడా?	Did he come?
శర్మ	: సుబ్బారావు ఇంకా రాలేదు. గోపి వచ్చాడు.	Subbarao did not come so far. Gopi came.
రామా	: సుబ్బారావు ఎందుకు రాలేదు?	Why didn't Subbarao come?
శర్మ	: ఏమోనండీ! నాకు తెలియదు.	I don't know. Sir!
రామా	: మరి ఈ సంగతి గోపాలరావుతో చెప్పావా?	Then, did you tell this thing to Gopalarao?
శర్మ	: నేను చెప్పలేదు. గోపి చెప్పాడు.	I didn't tell him. Gopi told him.
రామా	: గోపీ! సుబ్బారావు ఎందుకు రాలేదో కనుక్కున్నావా?	Gopi! Did you find out why Subbarao didn't come?
గోపి	: నేను కనుక్కోలేదు.	I didn't find out.
రామా	: కనుక్కోకపోతే ఏట్లాగయ్యా? ఆనిక్కి కనుక్కో!	How can we manage if you don't find out? Find out later.
శర్మ	: అడుగోనండీ, సుబ్బారావు వస్తున్నాడు.	See, sir! Subbarao is coming.
రామా	: ఏం సుబ్బారావు! ఎందుకింత ఆలస్యం అయింది? ఇట్లా ఆలస్యం చేస్తే ఎట్లాగయ్యా!	Subbarao! Why are you so late? How do we do if you delay like this?
సుబ్బా	: మా తమ్ముడు కుర్చీమీదినించి కింద పడ్డాడండీ. ముక్కుకు దెబ్బ తగిలింది. అందుకే ఆలస్యం అయింది.	My younger brother fell down from the chair and had an injury on the nose. That's why this delay, sir.

రామా	: పెద్ద దెబ్బ తగిలిందా?	Was he hurt seriously?
సుబ్బా	: పెద్ద దెబ్బ తగలలేదు. కొంచెం నెత్తురు వచ్చింది.	Not seriously. There was a little bleeding.
రామా	: నీ వేలికి కట్టు కట్టావెందుకు?	Why did you bandage your finger?
సుబ్బా	: వాడి బొమ్మ నా చేతి మీద పడ్డది. వేలు కొంచెం నెప్పిగా ఉంది.	His toy fell on my palm. My finger is paining a little.
రామా	: అట్లాగా! సరే, మనం బైల్దేర్దామా?	Is it so? Okay! Shall we proceed now?
సుబ్బా	: కొంచెం ఆగండి. శర్మా! కట్టు ఊడుతున్నది. కొంచెం గట్టిగా కట్టు!	Wait a while, sir. Sarma! The bandage is loosening. Please tie it tight.

DRILSS

a. Repetition drill

పుస్తకం చేతిమీద పడలేదు.	సుబ్బారావు ఎవరినైనా తిట్టాడా?
కాలి మీద పడ్డది.	ఎవరినీ తిట్టలేదు.
ఇతను అక్కడ పడలేదు.	ఎలాగైనా నువ్వీ సహాయం చెయ్యాలి.
ఇక్కడ పడ్డాడు. *[paḍḍāḍu]*	నా పుస్తకం ఎవరికైనా ఇచ్చావా?
నేను పుస్తకం మీద పడలేదు.	ఎవరికీ ఇవ్వలేదు.
కుర్చీ మీద పడ్డాను. *[paḍḍānu]*	నువ్వు ఎక్కడికైనా వెళ్తున్నావా?
మీరు కింద పడలేదు.	ఎక్కడికీ వెళ్లటం లేదు.
వాళ్లు కింద పడ్డారు. *[paḍḍāru]*	నువ్వు ఎవరితోనైనా మాట్లాడావా?
నా కోసం ఎవరైనా వచ్చారా?	నేను ఎవరితోనూ మాట్లాడలేదు.
ఎవరూ రాలేదు.	రవి కలం ఏ పెట్టెలోనైనా ఉందా?
మీరు ఎప్పుడైనా ఢిల్లీ చూశారా?	ఏ పెట్టెలోనూ లేదు.
ఎప్పుడూ చూడలేదు.	నువ్వు ఎవరి కోసమైనా ఎదురు చూస్తున్నావా?
నా గడియారం ఎక్కడైనా ఉందా?	నేను ఎవరికోసం ఎదురుచూడటం లేదు.

ఎక్కడా లేదు.
నీ దగ్గర ఏ పుస్తకాలైనా ఉన్నాయా?
నా దగ్గర ఏ పుస్తకాలూ లేవు.
నువ్వు ఏమైనా మాట్లాడ్తావా?
నేను ఏమీ మాట్లాడను.
గోపి ఏదైనా కొన్నాడా?
ఏదీ కొనలేదు.

సుశీల దేని గురించైనా ఆలోచిస్తున్నదా?
దేని గురించీ ఆలోచించటం లేదు.
నీకు ఎక్కణ్ణించైనా ఉత్తరం వచ్చిందా?
ఎక్కణ్ణించీ రాలేదు.
నువ్వు రవితో ఉత్తరం వచ్చింది అన్నావా?
శర్మ హరితో ఇవ్వేళ సెలవు అన్నాడా?
ఇట్లా ఆలస్యం చేస్తే ఎట్లాగయ్యా?
అట్లా మాట్లాడ్తే ఎట్లాగండీ?

b. Interlocked substitution drill

Model (i)	**Model (ii)**	**Model (iii)**
ముక్కుకు దెబ్బ తగిలింది.	శర్మ రెండింటికి వచ్చాడు.	ఇట్లా మాట్లాడ్తే ఎట్లాగండీ?
కాలు	మూడు	నిల్చో
కాలికి దెబ్బతగిలింది.	శర్మ మూడింటికి వచ్చాడు.	ఇట్లా నిల్చుంటే ఎట్లాగండీ?
వేలు	నాలుగు	కూర్చో
చెయ్యి	ఎనిమిది	తిను
కన్ను	పన్నెండు	

c. Response drill

Model (i) రవి కోసం ఎవరైనా వచ్చారా?
ఎవరూ రాలేదు.

1. సుశీలకు ఎక్కడ్నించైనా ఉత్తరం వచ్చిందా?
2. గౌరి ఎవరినైనా పుస్తకం అడిగిందా?
3. శర్మ ఎవరితోనైనా వచ్చాడా?
4. ఏ గదిలోనైనా కుర్చీలున్నాయా?
5. రవి దేనిగురించైనా చెప్పాడా?
6. నువ్వు ఎప్పుడైనా వానలో తడిశావా?
7. నువ్వు ఎక్కడైనా ముళ్లలో నడిచావా?
8. నేను ఎవరికైనా నా కలం ఇచ్చానా?

Model (ii)

శర్మ ఎన్నింటికి వచ్చాడు?
(రెండు)
రెండింటికి వచ్చాడు.

1. సుశీల ఎన్నింటికి నిద్రపోతుంది? (తొమ్మిది)
2. మీరెన్నింటికి అన్నం తింటారు? (పది)
3. అతనెన్నింటిదాకా చదువుతాడు? (పదకొండు)

Model (iii)

ఇంటికి ఎప్పుడు వెళ్లను?
నీ ఇష్టం. అనిక్కి వెళ్లు; లేకపోతే ఒంటిగంటకు వెళ్లు.

1. పాలు ఎప్పుడు తాగను?
2. కమలను ఎప్పుడు పిలవను?
3. పాపకు ఎప్పుడు కథ చెప్పను?

EXERCISES

a. Answer the following questions based on the text of the lesson.

1. మురళికోసం ఎవరైనా వచ్చారా?
2. మురళి ఎవరి గురించైనా చెడ్డగా మాట్లాడ్తాడా?
3. మోహన్ సాయంత్రం ఎక్కడికైనా వెళ్తాడా?
4. సుబ్బారావు ఎన్నింటికి వస్తానన్నాడు?
5. అప్పుడు టైము ఎంతైంది?
6. సుబ్బారావు తమ్ముడికి ఎందుకు దెబ్బ తగిలింది?

b. Answer the following questions as shown in the model.

Model (i)

రైలు ఎన్నింటికి వస్తుంది?(ఆరు)
ఆరింటికి వస్తుంది.

1. నాటకం ఎన్నింటికి?(ఏడు)
2. మీరు ఎన్నింటికి నిద్రపోయారు?(పది)
3. రమ ఎన్నింటికి వెళ్తుంది? (రెండు)

Model (ii)

ఎవరైనా వచ్చారా?
ఎవరూ రాలేదు.

1. ఎక్కడికైనా వెళ్తావా?
2. పాప ఎక్కడైనా పడ్డదా?
3. మీరు ఎవరితోనైనా మాట్లాడారా?

c. Produce at least 10 sentences from the following table.

		పనిచేస్తున్నదా?
	ఎక్కడైనా	పనిచేస్తున్నాడా?
సుబ్బారావు	ఎక్కడా	పనిచేయ్యటంలేదు
సుశీల	ఎవరికైనా	డబ్బు ఇవ్వలేదు
	ఎవరికీ	డబ్బు ఇచ్చాడా?
	ఎవరినైనా	డబ్బు ఇచ్చిందా?
	ఎవరినీ	తిట్టలేదు
		తిట్టాడా
		తిట్టిందా?

d. Produce at least 8 sentences from the following table.

ఇట్లా మాట్లాడితే		
పనిచెయ్యకపోతే	ఎట్లా +	అండీ
ఎక్కువగా తింటే	ఎలా +	అయ్యా

VOCABULARY

ఐనా	an indefinite pronomi-nal marker added to question words to mean 'any' (see 38.1)
మంచిగా	nicely; in a good manner
జాగ్రత్తగా	carefully
చెడ్డగా	badly, in a bad manner
ఆనిక్కి	afterwards
ఆలస్యం చెయ్యి	delay (v)
ముక్కు	nose
దెబ్బ	blow (n)
తగులు	touch, hit (v. intr.)
నెత్తురు	blood
వేలు	finger
కట్టు	bandage (n.)
బైల్దేరు	see బయల్దేరు;/start
అట్లాగా	a variant of అలాగా 'Is it so?'
కట్టు	tie (v.)
ఊడు	become loose

GRAMMAR NOTES

38.1. In this lesson the indefinite forms equivalent to anybody, anywhere etc. are introduced. −ఐనా *-ainā* is added to an interrogative word which is a pronoun or an adverb, in order to form an indefinite form (ఐనా *ainā* form)

ఎవరు				*evaru*	'who (1.3)'
ఎవరు	+	ఐనా	→	ఎవరైనా	'anybody' (2.12.2)
evaru	+	*ainā*	→	*evarainā*	
ఎక్కడ				*ekkaḍa*	'where' (4.41)
ఎక్కడ	+	ఐనా	→	ఎక్కడైనా	'anywhere; wherever' (2.12.2)
ekkaḍa	+	*ainā*	→	*ekkaḍainā*	
ఎప్పుడు				*eppuḍu*	'when (7.11)
ఎప్పుడు	+	ఐనా	→	ఎప్పుడైనా	'at any time; whenever' (2.12.2)
eppuḍu	+	*ainā*	→	*eppuḍainā*	
ఎంత				*eMta*	'How much' (9.7)
ఎంత	+	ఐనా	→	ఎంతైనా	'any quantity; however much'
eMta	+	*ainā*	→	*eMtainā*	
ఎన్ని				*enni*	'How many (4.4.2)

ఎన్ని	+	ఐనా	→	ఎన్నైనా	'any number of'
enni	+	*ainā*	→	*ennainā*	
ఏం				*ēM*	'what' (9.12.1)
ఏం	+	ఐనా	→	ఏమైనా	'anything; whatever' (2.11)
ēM	+	*ainā*	→	*emainā*	
ఎలా/ఎట్లా				*elā/eṭlā*	'in which way/manner' (8.12.; 32.10)
ఎలా/ఎట్లా	+	ఐనా	→	ఎలాగైనా/ఎట్లాగైనా	'in any way/manner (38.7.1)
elā/eṭlā	+	*ainā*	→	*elāgainā/eṭlāgainā*	

38.1.1. The question words which function as predicates, such as ఏడి *ēḍi*, ఏరి *ēri* etc. do not take −ఐనా *-ainā*.

38.1.2. −ఐనా *-ainā* can be added to a noun phrase which has an interrogative adjective in it.

ఏ పుస్తకం			*ē pustakaM*	'which book'
ఏ పుస్తకం	+ ఐనా	→	ఏ పుస్తకమైనా	'whichever book/any book' (2.11)
ēpustakaM+ ainā		→	*ēpustakamainā*	
ఎన్నికలాలు			*enni kalālu*	'how many pens
ఎన్ని కలాలు+ఐనా		→	ఎన్ని కలాలైనా	'any number of pens' (2.12.2)
enni kalālu +ainā		→	*enni kalālainā*	

38.1.3. −ఐనా *-ainā* goes with the case forms of the interrogative pronouns and phrases with interrogative adjectives.

ఎవరికి			*evariki*	'to whom'
ఎవరికి	+ ఐనా	→	ఎవరికైనా	'to anybody' (2.12.2)
evariki	+ *ainā*	→	*evarikainā*	
దేనికోసం			*dēnikōsaM*	'for what'
దేనికోసం	+ ఐనా	→	దేని కోసమైనా	'for whatever thing/purpose'
dēnikōsaM + ainā		→	*dēnikōsamainā*	
ఏ పిల్లిని?			*ē pillini?*	'which cat'
ఏ పిల్లిని	+ ఐనా	→	ఏ పిల్లినైనా	'whichever cat'
ē pillini	+ *ainā*	→	*ē pillinainā*	

ఏ కలం కోసం *ē kalaM kōsaM* 'for which pen'
ఏ కలం కోసం + ఐనా → ఏ కలం కోసమైనా 'for whichever pen' (2.11)
ē kalaM kōsaM + ainā → ē kalaM kōsamainā

ఎవరితో		*evaritō*	'with whom'
ఎవరితో + ఐనా	→	ఎవరితోనైనా	'with anybody' (38.7.2)
evaritō + ainā	→	*evaritōnainā*	
ఏ గదిలో		*ē gadilō*	'in which room'
ఏ గదిలో + ఐనా	→	ఏ గదిలోనైనా	'in whichever room' (38.7.2)
ē gadilō + ainā	→	*ē gadilōnainā*	

38.2. The past tense forms of the verbal base పడు *paḍu* 'fall' are also introduced in this lesson. In taking the past tense suffix పడు *paḍu* behaves like the అను *anu* group of bases (23.1). That is, the past tense marker is −ఆ/ −అ *-ā/-a* (−అ *-a* before the personal suffix ది *di* and −ఆ *-ā* before the other personal suffixes) as in the case of the అను *anu* group (28.7) and the final డు *ḍu* of పడు *paḍu* becomes డ్డ్ *ḍḍ*. Recall that the final ను *nu* of the అను *anu* group becomes న్న్ *nn* before the past tense suffix.

తిను + అ−ది	→	తిన్న్−అ−ది	→	తిన్నది	(28.7) 'She/It ate.'
tinu + a-di	→	*tinn-a-di*			
తిను + ఆ−డు	→	తిన్న్−ఆ−డు	→	తిన్నాడు	'He ate.'
tinu + ā-ḍu	→	*tinn-ā-ḍu*			
పడు + అ−ది	→	పడ్డ్−అ−ది	→	పడ్డది	'She/It fell (down).'
paḍu + a-di	→	*paḍḍ-a-di*			
పడు + ఆ−డు	→	పడ్డ్−ఆ−డు	→	పడ్డాడు	'He fell (down).'
paḍu+ ā-ḍu	→	*paḍḍ-ā-ḍu*			

Similarly, పడ్డాను *paḍḍānu*, పడ్డాం *paḍḍāM*, పడ్డావు *paḍḍāvu*, పడ్డారు *paḍḍāru* and పడ్డాయి *paḍḍāyi* are the other forms.

38.3. −ఇంటి-*iMṭi* is added to numerals to form the respective oblique bases.

రెండు + కి → రెండు−ఇంటి−కి → రెండింటికి for two; at two' (2.12.2)
reMḍu + ki → reMḍu-iMṭi-ki → reMḍiMṭiki

These numerals with −ఇంటి *-iMṭi* are freequently used in time expression.

నాలుగింటికి	*nālugiMṭiki*	'at 4 o'clock'
పదింటికి	*padiMṭiki*	'at 10 o'clock'
పన్నెండింటికి	*panneMḍiMṭiki*	'at 12 o'clock' etc.

38.3.1 The oblique base of the interrogative count neuter pronoun ఎన్ని *enni* 'how many' (4.4.2) is formed by adding −ఇంటి *-iMṭi* to ఎన్ని *enni*.

ఎన్ని +	ఇంటికి	→	ఎన్నింటికి	'for how many' (2.12.2)
enni +	*iMṭiki*	→	*enniMṭiki*	

ఎన్నింటికి *enniMṭiki* is also used as an interrogative form to elicit time expressions in answer.

రవి ఎన్నింటికి వస్తాడు?	'At what time Ravi will come?'
ravi enniMṭiki vastāḍu?	
రవి మూడింటికి వస్తాడు.	'Ravi will come at 3 o'clock.'
ravi mūḍiMṭiki vastāḍu.	

38.4. Notice the use of the dubitative marker −ఓ *ō* (15.1.1.; 19.1.1) in compound sentences like the following.

లత ఎందుకు రాలేదో (రాలేదు + ఓ) కనుక్కున్నావా? 'Did you enquire why
lata eMduku rālēdō (rālēdu + ō) kanukkunnāvā? Lata did not come?'
(c.f. పెట్టెలో ఏముందో చూడు! *peṭṭelō ēmuMdō cūḍu* 'See what is in the box 19.1')

38.5. Notice the formation of the compound sentence pattern where in the verb అను *anu* forms are used/(Also see 47.2)

సుబ్బారావు వస్తానన్నాడు (వస్తాను+అన్నాడు) (2.12.3)	'Subbarao said,
subbārāvu vastānannāḍu. (vastānu + annāḍu).	'I will come.'

Such sentences can be equated with the direct speech in English.

రవి సుగుణ పాసయిందన్నాడు (పాసయింది+అన్నాడు) (2.12.3)	'Ravi said,
ravi suguṇa pāsayiMdannāḍu (pāsayiMdi + annāḍu).	Suguna passed'

నువ్వు ఈ కలం కావాలన్నావు (కావాలి+అన్నావు) (2.12.3) 'You said, This
nuvvu ī kalaM kāvālannāvu (kāvāli + annāvu). pen is required'

The commonly used word order in this pattern is as follows:

Subject of the reporting verb	Reported speech	Reporting verb అను *anu* form	
సుగుణ *suguṇa*	సుబ్బారావు మంచివాడు *subbārāvu maMcivāḍu*	అన్నది *annadi*	'Suguna said, "Subbarao is a good man".
వాడు *vāḍu*	సినిమాకు వెళ్దాం *sinimāku veḷdāM*	అన్నాడు *annāḍu*	'He said "Let us go to a movie".

38.6. Notice the use of the forms involving the combination of an interrogative word + inclusive marker (7.9.; 16.4.) in sentences functioning as answers to the interogative sentences where in the ఐనా *ainā* forms (indefinite forms 38.1.) are used.

ఎవరైనా వచ్చారా? 'Did anybody come?'
evarainā vaccāra?
ఎవరూ రాలేదు. 'Nobody came.'
evarū rālēdu.
కలం ఎక్కడైనా పెట్టావా? 'Did you put the pen anywhere?'
kalaM ekkaḍainā peṭṭāvā?
ఎక్కడా పెట్టలేదు. 'I put it nowhere.'
ekkaḍā peṭṭalēdu.
నీకు ఎక్కణ్ణించైనా డబ్బు వస్తుందా? 'Do you get money from
nīku ekkaṇṇiñcainā ḍabbu vastuMdā? any where?'
ఎక్కణ్ణించీ రాదు. 'I get from nowhere.'
ekkaṇṇiMcī rādu.

38.7. Notice the following *sandhi* process.

38.7.1. an augment గ్ *g* is inserted between ఎలా/ఎట్లా *elā/eṭlā;* ఇలా/ఇట్లా *ilā/iṭlā;* అలా/అట్లా *alā/aṭlā* and a suffix beginning in a vowel.

ఎట్లా	+	ఐనా	→	ఎట్లాగైనా	'in any manner'
eṭlā	+	*ainā*	→	*eṭlāgainā*	
ఎలా	+	ఐనా	→	ఎలాగైనా	'in any manner'
elā	+	*ainā*	→	*elāgainā*	
అలా	+	ఆ	→	అలాగా?	'Is it so? (38.8)'
alā	+	*ā*	→	*alāgā?*	
అట్లా	+	ఆ	→	అట్లాగా?	'Is it so? (3.8.8)
aṭlā	+	*ā*	→	*aṭlāgā?*	
అలా	+	ఏ*	→	అలాగే!	'Okay!' (23.15)
alā	+	*ē**	→	*alāgē!*	
అట్లా	+	ఏ*	→	అట్లాగే!	'Okay!' (31.10)
aṭlā	+	*ē**	→	*aṭlāgē!*	

*Here ఏ / *ē* is the emphatic marker (3.3)

ఎట్లా	+	అండీ	→	ఎట్లాగండీ?	'How is it, sir?'
eṭlā	+	*aṀḍī*	→	*eṭlāgaṀḍī?*	
ఎలా	+	అయ్యా	→	ఎలాగయ్యా?	'How is it, Mr.?
elā	+	*ayyā*	→	*elāgayyā?*	

38.7.2 A glide న్ *n* is inserted between a word ending in ఓ *ō* and suffix beginning with a vowel. Notice the use of the word 'word' in this note. The న్ *n* glide does not occur in the case of an ఓ *ō* ending base (పో *pō* and −కో *-kō* ending bases) plus suffix combination.

ఎవరితో	+	ఐనా	→	ఎవరితోనైనా	'With any body'
evaritō	+	*ainā*	→	*evaritōnainā*	
ఏ గదిలో	+	ఐనా	→	ఏ గదిలోనైనా	'In any room'
ēgadilō	+	*ainā*	→	*ē gadilōnainā*	

(cf. ఇదుగోనండీ *idugōnaṀḍī* 7.14) Similarly,

ఎక్కడో	+	అండీ	→	ఎక్కడోనండీ	'It is not known where (it is).' (15.11)
ekkaḍō	+	*aṀḍī*	→	*ekkaḍōnaṀḍī.*	

ఏమో + అండీ → ఏమోనండీ! 'It is not known, sir!' (15.1.3)
ēmō + aMḍī → ēmōnaMḍī!

38.8. అట్లాగా *aṭlāgā* is a variant of అలాగా *alāgā* (3.8).

38.9. Notice the use of the sociative case suffix −తో *-tō* (20.4) with the noun denoting the recipient of the information, when the reporting verb is an అను *anu* form.

రవి నాతో ఇవ్వేళ సినిమాకు పోదాం అన్నాడు. 'Ravi said, to me, "Let's
ravi nātō ivvēḷa sinimāku pōdāM annāḍu. go to a movie today".
సుబ్బారావు హరితో ఒంటిగంటకు వస్తాను అన్నాడు. 'Subbarao said to Hari,
subbārāvu haritō oMṭigaMṭaku vastānu annāḍu. "I will come at one o' clock".

UNIT VII

Lesson 39

మీ తమ్ముడు పరీక్ష పాసయ్యాడా?

విమల : కమలా! నీ దగ్గర సైన్సు పుస్తకం ఉందా?

కమల : ఉంది. అది లైబ్రరీది. ఎందుకు?

విమల : నా పుస్తకం ఎవరో తీసుకున్నారు. ఎవరికి ఇచ్చానో గుర్తురావటం లేదు. ఒకసారి ఆ పుస్తకం ఇస్తావా?

కమల : ఇంకా నేను చదవటం పూర్తి కాలేదు. సగం అయింది. ఇవ్వాళ కొంత అవుతుంది.

HAS YOUR BROTHER PASSED THE EXAMINATION?

Kamala! Do you have science book?

I have. That is from the library. Why?

Somebody took my book. I am not able to remember to whom I gave it. Can you give me that book once?

I didn't finish reading it yet. Only half of it is finished. I can finish a little more today.

విమల	: రోజుకు ఎన్ని పేజీలు చదువుతు-న్నావు?	How many pages do you read a day?
కమల	: పది. అంతకంటే ఎక్కువ కావటం లేదు.	Ten. It is not possible (to read) more.
విమల	: ఎనిమిదో తారీకు పరీక్ష ఉంది. ఈ విషయం నీకు గుర్తుందా?	There is an examination on the eighth. Do you remember it?
కమల	: ఎందుకు గుర్తులేదు?	Why don't I remember it?
విమల	: మరి నేను గూడా చదవాలి గదా! నువ్వు అంత మెల్లగా చదివితే పూర్తికావటం కష్టం. నేను తొందరగా చదువుతాను ఇవ్వు. మళ్ళీ మూడు రోజుల్లో ఇస్తాను.	Then I should also read. Shouldn't I? if you read so slow it will be difficult to finish that book. I read fast. Give me. I will return it in three days.
కమల	: నేను ఈ రాత్రికి పూర్తి చేస్తాను.	I will complete this night.
విమల	: పూర్తి కాకపోతే?	If it isn't completed?
కమల	: అవుతుంది అంటున్నాను గదా!	I say, it will be completed.
విమల	: తక్కిన పనులు మానెయ్యి!	Give up the other tasks.
కమల	: మానేస్తాను. ఇది చదవటం పూర్తి చేస్తాను. ఈ పుస్తకం అయితేనే ఇంకొక పనికి వెళ్తాను.	I will. I will finsih reading this. After I complete this book only, I take up some other work.

విమల	: మీ తమ్ముడికి పరీక్షలు గదా! బాగా చదువుతున్నాడా? ఈ సంవత్సరం పాసు అవుతాడు అనుకుంటాను.	Your brother has exams. Hasn't he? Is he studying well? I hope he will pass this year.
కమల	: అసలు చదవటంలేదు. వాడు ఈ సంవత్సరం గూడా పాసు కాడు.	He is not at all studying. He will not pass this year also.

DRILLS

a. Build-up drill

కాలేదు.	కష్టం.
పూర్తికాలేదు.	కావటం కష్టం.
చదవటం పూర్తి కాలేదు.	పూర్తి కావటం కష్టం.
పుస్తకం చదవటం పూర్తి కాలేదు.	చదివితే పూర్తి కావటం కష్టం.
నేను పుస్తకం చదవటం పూర్తి కాలేదు.	మెల్లగా చదివితే పూర్తి కావటం కష్టం.
ఇంకా నేను పుస్తకం చదవటం పూర్తి కాలేదు.	అంత మెల్లగా చదివితే పూర్తి కావటం క్షటం.

వెళ్తాను.
పనికి వెళ్తాను.
ఇంకొక పనికి వెళ్తాను.
అయితేనే ఇంకొక పనికి వెళ్తాను.
పూర్తి అయితేనే ఇంకొక పనికి వెళ్తాను.
చదవటం పూర్తి అయితేనే ఇంకొక పనికి వెళ్తాను.
పుస్తకం చదవటం పూర్తి అయితేనే ఇంకొక పనికి వెళ్తాను.
ఈ పుస్తకం చదవటం పూర్తి అయితేనే ఇంకొక పనికి వెళ్తాను.

గుర్తు రావటం లేదు.
ఎవరికి యిచ్చానో గుర్తు రావటం లేదు.
పుస్తకం ఎవరికి యిచ్చానో గుర్తు రావటంలేదు.
నా పుస్తకం ఎవరికి యిచ్చానో గుర్తు రావటం లేదు.

b. Substitution drill

Model (i)

శర్మ అన్నం తినటంలేదు. (వండు)
శర్మ అన్నం వండటంలేదు.

1. పాఠం గుర్తురావటం లేదు. (పూర్తికా)
2. రెండు సంవత్సరాలనించి అతను చదవటం లేదు. (పాసుకా)
3. నాకు శర్మ అడ్రసు గుర్తురావటం లేదు.(గుర్తుండు)
4. అతను పనిని పూర్తి చెయ్యటం లేదు. (మానెయ్యి)

Model (ii)

రవి లెక్చరర్ కాడు.
సరళ
సరళ లెక్చరర్ కాదు.
నేను
మనం
మేం
మీరు
వాళ్లు
నువ్వు

c. Response drill

Model శర్మా! నువ్వు పుస్తకం చదవటం అయిందా?
ఇంకా కాలేదు.

1. శారదా! మీ అన్నయ్య పాసు అయ్యాడా?
2. శర్మ కాలేజీకి రావటం మానేశాడా?
3. సుగుణా! ఇప్పుడు టైము ఒంటిగంట అయిందా?
4. నీ పని పూర్తి అయిందా?
5. నా పేరు నీకు గుర్తొచ్చిందా?

d. Conversation drill

Model (i) అరుణ : పని పూర్తి కావటం కష్టం అనుకుంటాను.
సుగుణ : ఎందుకు పూర్తికాదు?
1. రమ : నాకు ఆ విషయం గుర్తుండటం కష్టం అనుకుంటాను.
శ్రీధర్ : .....
2. రవి : శర్మ ఈ ప్రయాణం మానెయ్యటం కష్టం అనుకుంటాను.
సుజాత : .....
3. అరుణ : అతను పాసుకావటం కష్టం అనుకుంటాను.
సుగుణ : .....

Model (ii) రవి : ఇవ్వేళ కమల ఈ పని పూర్తి చేస్తుంది.
శర్మ : చెయ్యకపోతే?
రవి : చేస్తుంది అంటున్నాను గదా!

1. విమల : మీ ఇంటి నెంబరు నాకు గుర్తుంటుంది.
   మోహన్ : .....
   విమల : .....
2. పాపారావు : సోమవారం శ్రీధర్ పని మానేస్తాడు.
   వెంకటేశ్వర్లు : .....
   పాపారావు : .....
3. గోపి : ఈ సంవత్సరం వాడు పాసు అవుతాడు.
   రమ : .....
   గోపి : .....
4. సుగుణ : ఇవ్వేళ ఈ పని పూర్తి అవుతుంది.
   లక్ష్మి : .....
   సుగుణ : .....

EXERCISES

a. Answer the following questions as shown in the model.

Model (i) నేను మంత్రిని అయ్యానా?
నువ్వు మంత్రివి కాలేదు; కావు.

1. సరళ పని చెయ్యటం మానేసిందా?
2. ఇవ్వాళ గోపాలరావు పని పూర్తి అయిందా?
3. మీరు లెక్చరర్ అయ్యారా?
4. వాళ్ళు మంత్రులు అయ్యారా?
5. నేను ప్రిన్సిపాల్ని అయ్యానా?

b. Fill up the blanks with the negative conditional form of the verb given in the parentheses.

Model శర్మ ఇక్కడికి ..... (రా) కష్టం.
శర్మ ఇక్కడికి రాకపోతే కష్టం.

1. నీకు శర్మ అడ్రసు ..... (గుర్తుండు) రవిని అడుగు.
2. నువ్వు అతనితో మాట్లాడటం ..... (మానెయ్యి) నేను నీతో మాట్లాడను.
3. నువ్వు డాక్టర్వి ..... (కా) బాగుండదు.
4. ఈ పని ..... (పూర్తికా) ఇంకొక పనికి పోకు.
5. ఇప్పుడు టైము ఆరు ..... (కా) రైలు రాదు.

c. Make your own sentences using the imperative, present negative and negative conditional forms of the following verbs.

1. మానెయ్యి 2. కా 3. పాసుకా

d. Answer the following questions based on the text of the lesson.

1. కమల పుస్తకం చదవటం పూర్తి అయిందా?
2. విమల పుస్తకం ఎవరు తీసుకున్నారో గుర్తున్నదా?
3. కమల పుస్తకం చదవటం పూర్తి చెయ్యటానికి ఏం చెయ్యాలనుకుంటున్నది?
4. కమల పుస్తకం చదవటం పూర్తి అయిందా?

e. Combine the following.

ఎలా	+	అయ్యా?	=	.....	ఎట్లా	+	ఐనా	=	.....
ఎవరితో	+	ఐనా	=	.....	ఏగదిలో	+	ఐనా	=	.....

VOCABULARY

లైబ్రరీ	library	గుర్తుండు	remember
గుర్తురా	be recollected, be recalled	మానెయ్యి	give up

GRAMMAR NOTES

39.1. In this lesson some more forms of the verb –కా *-kā* are introduced. In lesson 37 the imperative, present tense, past tense, future tense, hortative and conditional forms of this verb were introduced. (37.2; 37.4)

పాసుకా–వటం *pāsukā-vaṭam*	'passing' (gerund) (25.1.1)
పూర్తికా–వటం–లేదు *pūrtikā-vaṭaM-lēdu*	'It is not finishing.' (25.3; 25.1.1)

పూర్తికా–అ–లేదు	→	పూర్తికాలేదు	'It was not finished.'(29.2; 29.1; 3.13.1)
pūrtikā-a-lēdu	→	*pūrtikālēdu*	
పూర్తికా–అకపోతే	→	పూర్తికాకపోతే	'if it is not finished' (32.3; 3.13.1)
pūrtikā-akapōtē	→	*pūrtikākapōtē*	
పాసుకా–అ–డు	→	పాసుకాడు	'He will not pass.' (27.1; 3.13.1)
pāsukā-a-ḍu	→	*pāsukāḍu.*	

39.2. ఉండు *uMḍu*, which is the final element in the compound verbs like గుర్తుండు *gurtuMḍu* (గుర్తు + ఉండు *gurtu+uMḍu*) 'be remembered' behaves like the main verb ఉండు *uMḍu* (23.2; 26.6; 28.7; 28.7.1) 'to be; to exist'.

నాకు గుర్తుంది/గర్తున్నది.	'I remember (it).'
nāku gurtuMdi/gurtunnadi.	
నాకు గుర్తు లేదు. (7.2)	'I don't remember (it).
nāku gurtulēdu.	
నువ్వు నాకు గుర్తుంటావు.	'I will remember you.'
nuvvu nāku gurtuMtāvu.	
వాళ్ళు నాకు గుర్తుండరు. (27.1.1)	'I will not remember them.'
vāḷḷu nāku gurtuMḍaru.	

39.3. Notice the use of the emphatic marker ఏ *-ē* (3.3; 8.15.2) in sentences like the following involving emphatic conditional.

ఈ పని పూర్తి అయితేనే* ఇంకొక పనికి వెళ్తాను. 'I will go to another work only if I complete this work.'
ī pani pūrti ayitēnē iMkoka paniki veḷtānu.*

నువ్వు వస్తేనే* నేను మాట్లాడ్తాను. 'I will speak only if you come.'
nuvvu vastēnē nēnu māṭlāḍtānu.*

అయితే	+	ఏ	→	అయితేనే	'only if it is over/done'
ayitē	+	*ē*	→	*ayitē-n-ē*	
వస్తే	+	ఏ	→	వస్తేనే (8.15.2)	'only if come(s)'
vastē	+	*ē*	→	*vastē-n-ē*	

UNIT VII

Lesson 40

శర్మా! నీకు వెయ్యేళ్ళ ఆయుష్షు!

కమల : అన్నయ్యా! అలారం మోగుతు-న్నది. వినిపించటం లేదా, యింకా లేవలేదు? తొందరగా లే! రైలుకు టైము అవుతున్నది.

రవి : టైము అయితే శర్మ పిలుస్తానన్నాడు. ఇంకా పిలవలేదు.

కమల : అతను మర్చిపోయాడేమో! నువ్వు లే! పళ్ళుతోముకో! ఇదుగో బ్రష్షు నాలికబద్ద!

SARMA! YOU WILL LIVE FOR THOUSAND YEARS!

Brother! The alarm is ringing. Don't you hear it? You didn't get up yet! get up early. It is getting time for the train.

If time is up, Sarma told me that he would call me up. He didn't call me up so far.

He might have forgotten. You get up. Brush your teeth. Take this brush and the tounge cleaner.

రవి :	ఒక పన్ను నెప్పిగా ఉంది. బ్రష్షు వద్దు. పళ్ళపొడి ఇవ్వు.	One of my teeth is aching. So no brush. Give me tooth-powder.
కమల :	ఇదుగో! టవలు ఆ దండెం మీద ఉంది. తీసుకో.	Take it. The towel is there on that stand. Pick it up.
రవి :	ఈ టవలు తడిగా ఉంది. పొడి టవలు తీసుకురా!	This towel is wet. Get me a dry towel.
కమల :	తడిసిందా? లేదు. ఎక్కువ తడవలేదు. తీసుకో!	Is it wet? No. It is not wet much. You take it.
రవి :	ఈ పళ్ళపొడి ఎక్కడిది?	Where is this tooth-powder from?
కమల :	నిన్న ఇంటి ముందుకు వస్తే అమ్మ కొన్నది. పంటి నెప్పికి మంచిది అన్నాడు.	Mother bought it yesterday when it was sold in front of our house (by the street vendor). He said that it is a good one for tooth-ache.
రవి :	శర్మ యింకా రాలేదు. నేను ఇప్పుడు వెళ్ళటం ఎట్లా?	Sarma did not come yet. How can I go now?
కమల :	అతను వస్తేగాని నువ్వు వెళ్ళవా?	Won't you go if he doesn't come?
రవి :	వాడు వస్తేనే వెళ్తాను. రాకపోతే వెళ్ళటం అనవసరం. వాడు వస్తేగాని నా పని జరగదు.	If he comes only, I will go. If he doesn't come, my going is a waste. Unless he comes, my work can not be done.
కమల :	అడుగో శర్మ వచ్చాడు. శర్మా నీకు వెయ్యేళ్ళ ఆయుష్షు.	Hey, there! Sarma has come. Sarma! you will live a long time (for thousand years).

DRILLS

a. Repetition drill

రవి పిలవలేదు; శర్మ పిలిచాడు.
రావు తడవలేదు; మోహన్ తడిశాడు.
సుగుణ లేవలేదు; సరళలేచింది.
సుగుణ అడిగితే సరళ కలం ఇచ్చింది.
నేను వానలో తడిస్తే జలుబు చేసింది.

నువ్వు అడిగితేగాని నేను చెప్పను.
నువ్వు అడిగితేనే నేను చెప్తాను.
బాగా చదివితేగాని పాసుకావు.
బాగా చదివితేనే పాసవుతావు.

b. Build-up drill

అన్నాడు.
వస్తానన్నాడు.
శ్రీధర్ వస్తానన్నాడు.
అయితే శ్రీధర్ వస్తానన్నాడు.
టైము అయితే శ్రీధర్ వస్తానన్నాడు.

అనవసరం.
వెళ్ళటం అనవసరం.
నేను వెళ్ళటం అనవసరం.
రాకపోతే నేను నేను వెళ్ళటం అనవసరం.
వాడు రాకపోతే నేను వెళ్ళటం అనవసరం.

వెళ్ళాను.
అక్కడికి వెళ్ళాను.
నేనక్కడికి వెళ్ళాను.
రమ్మంటే నేనక్కడికి వెళ్ళాను.
నువ్వు రమ్మంటే నేనక్కడికి వెళ్ళాను.

మాట్లాడడు.
రవి మాట్లాడడు.
ఇస్తేగాని రవి మాట్లాడడు.
డబ్బు ఇస్తేగాని రవి మాట్లాడడు.
నువ్వు డబ్బు ఇస్తేగాని రవి మాట్లాడడు.

c. Substitution drill

Model (i)

హరికి టైము అయింది.
సుగుణ
సుగుణకు టైము అయింది.
రైలు
సుబ్బారావు
కాలేజీ

Model (ii)

శర్మ నన్ను అడగలేదు. (పిలుచ్)
శర్మ నన్ను పిలవలేదు.
1. అతను వానలో నిల్చోలేదు. (నడుచ్)
2. సుగుణ వానలో నిల్చోలేదు. (తడుస్)
3. పద్మ ఊడవలేదు. (ఏడుచ్)
4. మురళి నన్ను పిలవలేదు. (కలుస్)

Model (iii)

డబ్బు లేకపోతే సినిమాకు వెళ్ళటం ఎట్లా?	గుంటూరు–వెళ్ళు
కలం–కొను	ఇల్లు–కొను
డబ్బులు లేకపోతే కలం కొనటం ఎట్లా?	కాఫీ–తాగు

d. Resposne drill

Model (i) రవీ! ఎందుకు నిన్న సినిమాకు వెళ్ళావు? (శర్మ పిలిచాడు)
శర్మ పిలిస్తే నేను సినిమాకు వెళ్ళాను.

1. రమా! ఎందుకు ఏడుస్తున్నావు? (అమ్మ కొట్టింది)
2. సోమూ! నీ కలం కమలకు ఎందుకిచ్చావు? (రమ ఇవ్వమన్నది)
3. ఈ పనిని శర్మ ఎందుకు చేస్తున్నాడు. (రవి చెయ్యలేదు)
4. నీ చొక్కా ఎందుకు తడిసింది? (వానలో వచ్చాను)

Model (ii) సుబ్బారావ్! అన్నం తింటావా? (శర్మ–తిను)
శర్మ తింటేగాని నేను తినను.

1. రేపు అతని బాకీ తీరుస్తావా? (డబ్బు–రా)
2. రైలు ఎప్పుడు వస్తుంది? (టైము–కా)
3. ఇప్పుడు నీ పని అవుతుందా? (కమల–సహాయం చెయ్యి)
4. రమా! శర్మకు నీ పుస్తకం ఇస్తావా? (శర్మ–అడుగు)

e. Conversation drill

Model ఇప్పుడు రైలుకు టైము అయింది. (రవి–రా)
రైలుకు టైము అయితే రవి వస్తాడు.

1. రవి : కమల పాసు అవుతుంది. (గోపి–పాసుకా)
   కుమార్ : .....
2. పద్మ : గీత చదవటం పూర్తి అయింది. (సుగుణ–రా)
   విమల : .....
3. రవి : సుబ్బారావుగారు ప్రిన్సిపాల్ అయ్యారు. (మనం–పాసుకా)
   శర్మ : .....

f. Tranformation drill

Model మనం డబ్బులు యిస్తేనే డాక్టర్ మందు యిస్తాడు.
మనం డబ్బులు ఇస్తేగాని డాక్టరు మందు యివ్వడు.

1. పరీక్షలో బాగారాస్తేనే పాసు అవుతావు.
2. అతనికి గుర్తు ఉంటేనే అతని బాకీ తీరుస్తాను.
3. బాగా వెతికితేనే ఆ పుస్తకం దొరుకుతుంది.

EXERCISES

a. Fill in the blanks with past tense form of verbs given in the parentheses.

1. మురళి వానలో..... (తడుస్)
2. రమ పరీక్షలో ..... (పాసుకా)
3. రవి తొందరగా ..... (నడుచ్)
4. నిన్ను అతను ..... (పిలుచ్)

b. Answer the following questions as shown in the model.

Model (i) ఇవ్వాళ శారద యిక్కడికి వస్తుందా? (నువ్వు–పిలుచ్)
నువ్వు పిలిస్తేనే ఇవ్వాళ శారద యిక్కడికి వస్తుంది. పిలవకపోతే రాదు.

1. ఈ సంవత్సరం రమ పాసవుతుందా? (బాగా–చదువు)
2. నువ్వు టీ తాగుతావా? (నిద్ర–రా)
3. సెలవులలో నువ్వు మీ ఊరికి వెళ్తావా? (పాసుకా)

Model (ii) నువ్వు ఎందుకు శర్మతో మాట్లాడతావు?
నేను మాట్లాడలేదు. వాడే నాతో మాట్లాడాడు.

1. నువ్వు రవిని ఎందుకు పిలిచావు?
2. నువ్వు సుబ్బారావుకంటె ముందు ఎందుకు లేచావు?
3. నువ్వు శర్మను ఎందుకు కలిశావు?

c. Combine the following pairs of sentences as shown in the model.

Model శ్రీధర్ పిలిచాడు. నేను వెళ్ళాను.
శ్రీధర్ పిలిస్తే నేను వెళ్ళాను.

1. కమల అడిగింది. నేను డబ్బిచ్చాను.
2. అతను తిట్టాడు. నేను మాట్లాడలేదు.
3. నాకు రోడ్డు మీద కలం దొరికింది. దాన్ని కమలకు యిచ్చాను.

d. Change the following sentences as shown in the model.

Model శర్మ అడిగితేనే నేనాపని చేస్తాను.
శర్మ అడిగితేగాని నేనాపని చెయ్యను.

1. నువ్వు పాటపాడితేనే నేను నిద్రపోతాను. 3. నువ్వు లెమ్మంటేనే నేను లేస్తాను.
2. నువ్వు మందిస్తేనే అతను డబ్బులిస్తాడు. 4. ఆమె లేస్తేనే వాళ్ళు ఊడుస్తారు.

e. Answer the following questions based upon the text of the lesson.

1. కమల వాళ్ళ అన్నయ్యను ఎందుకు లేవమంటున్నది?
2. రవి యింకొక టవలు ఎందుకు తీసుకురమ్మంటున్నాడు.
3. రవి బ్రష్షు ఎందుకు వద్దంటున్నాడు?
4. ఆ పళ్ళపొడి ఎక్కడిది?
5. శర్మ రాకపోతే రవి వెళ్ళటం ఎందుకు అనవసరం?
6. టవలు ఎక్కడున్నది?

VOCABULARY

ఆయుష్షు	life time	పళ్ళపొడి	tooth-powder
అలారం	alarm	టవలు	towel
మోగు	ring (v.intr.)	దండెం	hanger
పళ్ళు	teeth	తడి	wet (adj.)
తోముకో	brush (v.)	పొడి	dry (adj.)
బ్రష్షు	brush (n)	పంటి	oblique base of పన్ను
నాలికబద్ద	tongue cleaner	గాని	unless
పన్ను	tooth		

GRAMMAR NOTES

40.1. In this lesson the past negative form of the −స్/చ్ *-s/c* ending bases (33.1; 34.1) are introduced. Remember that the past negative is formed by adding లేదు *-lēdu* to the infinitive (29.2), and that the infinitive is formed by adding −అ *a* to the base (29.1). The final −స్/చ్ *-s/c* of a verbal base becomes −వ్ *-v* when followed by a suffix beginning with −అ *-a* or ఆ *ā* as stated in 33.5. and 34.3.

లేచ్–అ+లేదు = లేవ్–అ+లేదు = లేవలేదు. 'Did not get up' (34.3.)
lēc-a+lēdu = lēv-a+lēdu = lēvalēdu.
పిలుచ్–అ+లేదు = పిలవ్–అ+లేదు = పిలవలేదు. 'Did not call' (33.3; 34.3)
piluc-a+lēdu = pilav-a+lēdu = pilavalēdu.
ఉడుచ్–అ+లేదు = ఊడవ్–అ+లేదు = ఊడవలేదు. 'Did not sweep'(33.3; 34.3.)
ūḍuc-a+lēdu = ūḍav-a+lēdu = ūḍavalēdu.
కలుస్–అ+లేదు = కలవ్–అ+లేదు = కలవలేదు. 'Did not meet' (33.3; 34.5)
kalus-a+lēdu = kalav-a+lēdu = kalavalēdu.

40.2. Notice the use of the conditional form in the sentence

నిన్న ఇంటిముందుకు వస్తే అమ్మ కొన్నది. 'Mother bought it when it
ninna iMṭimuMduku vastē amma konnadi. came at the house yesterday.'

Recall the use of the conditional with the main verb in present tense (32.12.). In the above sentence the main verb is in past tense. Here also the conditional does not express 'conditional' (equivalent to *if* clause in English). The conditional forms express a 'real' condition only when the main verb is in non-past and non-present.

నువ్వు వస్తే చెప్తాను. 'I will tell if you come.'
nuvvu vastē ceptānu.
వాడు తింటే నువ్వు తిను. 'You eat if he eats.'
vāḍu tiMtē nuvvu tinu.

The conditional form functions as (i) a temporal equivalent to 'when' and (ii) a reason when the main verb is in past tense.

రవి కనిపిస్తే మాట్లాడాను. 'I spoke to Ravi when I saw him.'
Ravi kanipistē māṭlāḍānu.
రవి తింటే నేను తిన్నాను. 'I ate since/because Ravi ate.'
Ravi tiMṭē nēnu tinnānu.

The conditional form expresses a sort of reason when the main verb is in present tense (See 32.12.)

40.3. The 'unless' constructions are also introduced in this lesson. These constructions are formed in the following pattern.

Unless construction = Unless clause + Main clause (in future negative)
Unless clause = Conditional form + గాని *gāni*

వస్తే-గాని 'Unless somebody come(s)'
vastē-gāni.
నువ్వు వస్తేగాని నేను వెళ్ళను. 'I will not go unless you come.'
nuvvu vastēgāni nēnu veḷḷanu.
వాడు వస్తేగాని నా పని జరగదు. 'Unless he comes, my
vāḍu vastēgāni nā pani jaragadu. work will not go on.'

40.4. Notice the use of the gerund form (25.1) in sentences like:

నేను ఇప్పుడు వెళ్ళటం ఎట్లా? 'How can I go now?'
nēnu ippuḍu veḷḷaṭaM eṭlā?
డబ్బులు లేకపోతే సినిమాకు వెళ్ళటం ఎట్లా? 'How to go to the movie if
ḍabbulu lēkapōtē sinimāku veḷḷaṭaM eṭlā? money is not there?'

40.5. పళ్ళు *paḷḷu* 'teeth' is the plural form of పన్ను *pannu* and the oblique base of పన్ను is పంటి *paMṭi.*

40.6. Notice the use of the dative case suffix in sentences like:

ఈ పళ్లపొడి పంటినెప్పికి మంచిది. 'This tooth powder is good for
ī paḷḷapoḍi paMṭineppiki maMcidi toothache.'
ఈ మందు జ్వరానికి మంచిది. 'This medicine is good for fever.'
ī maMdu jvarāniki maMcidi.

'It is a kind of purposive function of the dative case suffix in these sentences. (14.1.1.)

UNIT VII

Lesson 41

అక్కడ నిల్చున్న మనిషి ఎవరు?

రవి : శర్మా! అక్కడ నిల్చున్న మనిషి ఎవరు?

శర్మ : ఎవరో! సుబ్బారావు కోసం వచ్చాడు. మనం ఎప్పుడూ చూసినవాడి లాగా లేడు.

రవి : చాలా ముసలివాడి లాగా ఉన్నాడు. బాగా లావుగా గూడా ఉన్నాడు. ఆయన పక్కన ఎవరు? మన సుబ్బారావేనా?

WHO IS THE PERSON STANDING THERE?

Sarma! Who is the man standing there?

Someone! He came for Subbarao. He doesn't look like the man known to us at all.

He looks very old. He is also very stout. Who is that by his side? Is he subbarao?

శర్మ	: అవును. ఏమిటీ అప్పుడే వెళ్తున్నాడాయన? మన సుబ్బారావు ఎంత సన్నంగా ఉన్నాడో ఆయన అంత లావుగా ఉన్నాడు. వయస్సు సుమారు అరవయ్యో డెబ్భయ్యో ఉంటుంది.	Yes. What is that? He is going away already! Our Subbarao is as thin as the other fellow is stout. His age must be around sixty or seventy.
	ఆకాశవాణి. వార్తలు వింటున్నారు...	All India Radio. You are listening to the news ...
రవి	: సుబ్బారావు! నీ దగ్గర ఉన్న ట్రాన్సిస్టరు అందరూ చూశారుగాని, దాన్ని ముందు కట్టెయ్యి! నీ కోసం వచ్చినవారు ఎవరు?	Subbarao! Everybody has seen the radio you have. So put it off first. Who came for you?
సుబ్బా	: మా మామగారు. నిన్న నువ్వు తెచ్చిన ఉత్తరం ఆయన దగ్గర్నించే వచ్చింది.	My Father-in-law. The letter you brought yesterday was from him only.
శర్మ	: అలాగా! కనీసం కూర్చో మనలేదేం?	Oh! You did not even ask him to sit down.
సుబ్బా	: ఆయన కూర్చునే మనిషి కాడు. ఎప్పుడూ హడావుడిగా ఉంటాడు. అందుకే ఇప్పుడు సరాసరి క్లబ్బుకు వచ్చాడు.	He is not the type of man to sit. He is always busy. That's why he came straight to the club.
రవి	: ఏమిటి విశేషం? ఏదో నీకు చూపిస్తున్నాడే?	What's the matter? He was showing you something?
సుబ్బా	: వచ్చే వారం మా మరదలు పెళ్లి. మమ్మల్ని పిలవటానికి వచ్చాడు. పెళ్లికి కొన్న ఉంగరం చూపించాడు.	My Sister-in-law's marriage is fixed for next week. He came to invite us. He showed the ring purchased for the marriage.

రవి	: అయితే పెళ్ళికి అల్లుడుగార్ని ఆహ్వానించటానికి వచ్చాడన్నమాట. ఎప్పుడు బయలు దేరుతున్నావు?	So, he came to invite his son-in-law. When are you going?
సుబ్బా	: ఎల్లుండి సాయంత్రం ఎనిమిదిం–టికి పోదాం అనుకుంటున్నాను.	I think of going day after tomorrow evening at 8 o'clock.
శర్మ	: సాయంత్రం హైదరాబాదు పోయే బస్సులు లేవుగదా!	There are no buses to go to Hyderabad in the evenings!
సుబ్బా	: మన ఊరినించి బయల్దేరేవి లేవు. విజయవాడనించి వచ్చే బస్సు ఒకటి హైదరాబాదు పోతుంది.	There are no buses from our town. One bus arriving from Vijaya-wada goes to Hyderabad.
శర్మ	: అయితే త్వరలో అత్తగారింటికి వెళ్ళబోతున్నావన్నమాట! మరి నువ్వు చేస్తావు అనుకున్న పని అయ్యే అవకాశం లేదు.	So, you are going shortly to your mother-in-law's house. There-fore, there is no chance of completing the work we thought that you could do (for us).
సుబ్బా	: నాలుగు రోజుల్లో వస్తాను గదా! దిగులు పడకండి. ఇంతలో మీరు చెప్పిన వాళ్లందరితో మాట్లాడండి. గోపి యిచ్చిన అడ్రసులకు ఉత్తరాలు రాయండి.	I will be back in four days. You see. Don't worry. In the meantime you speak to all those people whom you referred to. Write letters to the addresses given by Gopi.
రవి	: అలాగే! నువ్వు వెళ్లేది హైదరాబాదు గదా! ఆ ఆఫీసర్ని అక్కడే కలిస్తే బాగుంటుంది అనుకుంటాను. అతను తీసుకునే నిర్ణయం మనకు అనుకూలంగా ఉంటే మన పని	Okay! You are going only to Hyderabad. Aren't you? I think it is better if you meet that officer there only. If the decision he takes is favourable to us,

జరుగుతుంది. పోయిన సంవత్సరం అతను హైదరాబాదులో లేడు.		our task will be accomplished. He was not there in Hyderabad last year.
సుబ్బా	: అలాగే కలుస్తాను. అతను పని చేసే ఆఫీసులోనే మా బావమరిది కూడా పని చేస్తాడు. అతను ఉండే యిల్లు గూడా మా మామగారింటికి ఎదురుగానే!	Okay! I will meet him. The office he is working in is the one in which my brother-in-law is also employed. The house he lives in is across the street from my father-in-law's.
శర్మ	: అలా అయితే మనకు దిగులు లేదు. ఈ సంవత్సరం మన పని జరిగే అవకాశం ఉందన్నమాట!	If so, we need not get distressed at all. We have chances of getting our work done this year.
రవి	: ఈ పని అయితే మనం పడ్డ కష్టాలన్నీ తీర్తాయి. ఆ ఆఫీసరు మన మాట వింటాడంటావా?	If this work is done, we will be out of troubles. (Our troubles will be solved.) Do you say that the officer will oblige for our request?
సుబ్బా	: తినబోతూ రుచి అడగటం ఎందు-కు? మన ప్రయత్నం మనం చేద్దాం. ముందు మీరు నేను చెప్పింది చెయ్యండి.	Why to ask about the taste before eating? Let us make our efforts. First, you complete the one which I said.

DRILLS

a. Repetition drill

రవి పెట్టుకున్న కళ్లజోడు నాది.
శర్మ పెట్టుకుంటున్న కళ్లజోడు నీది.
మీరు పెట్టుకునే కళ్లజోడు అతనిది.

నిన్న పోయిన బస్సు కొత్తది.
రేపు పోయే బస్సు ఎవరిది?

ఇది అయ్యే పనికాదు.
నిన్న అయిన పని యివ్వాళ చెయ్యకు.

నువ్వు ఉండే ఇల్లు ఎక్కడ?
నీ దగ్గర ఉన్న కలం నాకివ్వు.

నిన్న తెచ్చిన పుస్తకం నాది.
రేపు నువ్వు తెచ్చే పుస్తకాలు నాకివ్వు.
నువ్వు ఇచ్చిన పుస్తకాలు నా దగ్గర లేవు.
నేను నీకు ఇచ్చే డబ్బు శర్మకు ఇవ్వు.

చాలు ఆపండి సార్! నేను మీ టెలిఫోన్ బాగుచేద్దామని వచ్చిన వాణ్ణి!

Enough, stop it sir! I'm the one who came to repair your telephone.

నిన్న ఇక్కడికి వచ్చినవాడు శర్మ.
నేను మీ టెలిఫోను బాగుచేయటానికి వచ్చినవాణ్ణి.
అతను ఇక్కడ పని చెయ్యటానికి వచ్చినవాడు.
వాళ్లు పాటపాడటానికి వచ్చినవాళ్లు.

పోయినవారం
పోయిన నెల
పోయిన సంవత్సరం

ఇప్పుడు నేను మాట్లాడబోతున్నాను.
అతను పూలు కొయ్యబోతున్నాడు.
నువ్వెంత పెద్దవాడివో నేనంత చిన్నవాణ్ణి.
మీ ఊరికి మా ఊరెంత దూరమో మా ఊరికి
మీ ఊరంత దూరం.

వచ్చేవారం
వచ్చే నెల
వచ్చే సంవత్సరం

ఈ పని నేను చేస్తాను గాని నువ్వు దిగులు పడకు.
శర్మను నేనడుగుతాను గాని నువ్వు మాట్లాడకు.
ఈ మాట నేను సుశీలకు చెప్తాను గాని నువ్వు ఊర్కో.
పుస్తకాలు నేను తీసుకొస్తాను గాని మీరు అందరూ ఇక్కడ కూర్చోండి.
మేనేజరుతో మేం మాట్లాడతాం గాని మీరు దిగులు పడకండి.

b. Substitution drill

Model (i)

రవి అడిగిన పుస్తకం ఏది?
ఇవ్వు
రవి యిచ్చిన పుస్తకం ఏది?
కొను
చెప్పు
తీసుకో
తీసుకురా
చదువు

Model (ii)

వాళ్లు నేను చూసినవాళ్లు.
పిలుచ్
వాళ్లు నేను పిలిచినవాళ్లు
చూడు
అడుగు
చెప్పు

Model (iii)

నువ్వు రాసే ఉత్తరం ఎవరిది?
చదువు
చూడు
పంపించు
తీసుకో
ఇవ్వు
తే

Model (iv)

నేను చెప్పిన మాట నువ్వు చెప్పు.
అను
నేను అన్న మాట నువ్వు అను.
అడుగు
రాయి
విను

c. Response drill

Model (i) శర్మ లావుగా ఉంటాడా? (రవి)
రవి ఎంత లావుగా ఉంటాడో శర్మ అంత లావుగా ఉంటాడు.

1. శ్రీధర్ మంచివాడా? (సరళ)
2. లక్ష్మి మంచిదా? (రామారావు)
3. శారద సన్నంగా ఉంటుందా? (సరోజ)

Model (ii) గోపి చెడ్డవాడా? (రవి–మంచి)
రవి ఎంత మంచివాడో గోపి అంత చెడ్డవాడు.

1. ఆ పువ్వు ఎర్రదా? (ఈ పువ్వు–తెల్ల)
2. శ్యామల సన్నంగా ఉంటుందా? (శర్మ–లావు)
3. నీ పుస్తకం పెద్దదా? (రవి పుస్తకం–చిన్న)

Model (iii)

గోపీ! నువ్వు తొందరగా ఇంటికి వెళ్ళు.
ఇప్పుడే నేను ఇంటికి
వెళ్ళబోతున్నాను.

1. మీరు తొందరగా అన్నం తినండి.
2. లక్ష్మీ! పూలు కొయ్యి.
3. మీరు కమలతో మాట్లాడండి.
4. లక్ష్మికి ఒక ఉంగరం ఇవ్వు.

Model (iv)

శర్మా! ఇదుగో నా ఉంగరం.
నీ ఉంగరాన్ని అందరూ చూశారు
గాని లోపల పెట్టు.

1. శ్రీధర్! ఇదుగో నా కొత్త చొక్కా.
2. సరళా! చూడు, ఇది నా కొత్త
గడియారం.
3. ఇది రవి సైకిలు.

d. Combination drill

Model (i) రవి పుస్తకం చదువుతున్నాడు. అది తెలుగు పుస్తకం.
రవి చదువుతున్న పుస్తకం తెలుగు పుస్తకం.

1. శర్మ సినిమా చూస్తున్నాడు. అది కొత్తదికాదు.
2. నేను బల్లలు తుడుస్తున్నాను. వాటి మీద దుమ్మున్నది.
3. రవి కాయలు కోస్తున్నాడు. అవి మామిడి కాయలు.

Model (ii) నేను ఒక సినిమా చూశాను. అది తెలుగు సినిమా.
నేను చూసిన సినిమా తెలుగు సినిమా.

1. సీత ఒక ఆట ఆడింది. అది ఏమిటో నాకు తెలియదు.
2. నేను ఒక కలం కొన్నాను. అది చాలా బాగా రాస్తున్నది.
3. మొన్న నువ్వు ఒక మనిషిని కొట్టావు. అతను ఎవరు?
4. అతనికి నేనొక ఉంగరం ఇచ్చాను. అది కొత్తది.

Model (iii) రేపు ఇక్కడికి ఒక అబ్బాయి వస్తాడు. అతను శర్మ స్నేహితుడు.
రేపు ఇక్కడికి వచ్చే అబ్బాయి శర్మ స్నేహితుడు.

1. నేను ఒక పుస్తకం చదువుతాను. దానిపేరు నీకు చెప్పను.
2. రమ ఒక బస్సు ఎక్కుతుంది. ఆ బస్సులోనే నువ్వు గూడా ఎక్కు.
3. కమల విమలకు ఉత్తరం రాస్తుంది. అది నువ్వు చదవకు.
4. లక్ష్మి గది ఊడుస్తుంది. ఆ గదిలో మీరు కూర్చోండి.
5. నేను రోజూ ఒక కుర్చీలో కూర్చుంటాను. ఆ కుర్చీ తీసుకురా!

e. Tranformation drill

Model (i)

నేను చెప్పిన పని చెయ్యి.
నేను చెప్పినది/చెప్పింది చెయ్యి.
1 నేను ఇచ్చిన పుస్తకం చదువు.
2. అక్కడ జరిగిన సంగతి నాకు చెప్పు.
3. నువ్వు చూసిన బస్సు గుంటూరు బస్సు.

Model (ii)

ఈ పని శర్మగారు చేశారు.
ఈ పని చేసినవారు శర్మగారు.
1. ఇక్కడికి రమగారు వచ్చారు.
2. నిన్ను మాష్టరుగారు పిలుస్తున్నారు.
3. రేపు రవిగారు వస్తారు.

Model (iii)

అక్కడికి వచ్చిన మనుషులు ఎవరు?
అక్కడికి వచ్చిన వాళ్లెవరు?
1. నిన్ను పిలిచిన మనుషులు ఎవరు?
2. నువ్వు చూసిన పిల్లలు ఎవరు?
3. రవి చెప్పిన విద్యార్థినులు ఎవరు?
4. ఢిల్లీ నించి వచ్చిన విద్యార్థులు ఎవరు?

Model (iv)

ఇక్కడ ఉన్న కలాలు నావి.
ఇక్కడ ఉన్నవి నా కలాలు.
1. ఈ గదిలో ఉన్న కుర్చీలు కొత్తవి.
2. ఆ చెట్టు కింద ఉన్న సైకిళ్లు శర్మవి.
3. నువ్వు చదివిన పుస్తకాలు ఎవరివి?

Model (v)

ఈ పని శర్మ చేస్తాడు.
ఈ పని చేసేవాడు శర్మ.
1. నిన్ను సుబ్బారావు పిలుస్తున్నాడు.
2. ఇక్కడికి రవి వచ్చాడు.
3. ఈ పండును రాజు తిన్నాడు.

Model (vi)

ఈ పని నేను చేశాను.
ఈ పని చేసినవాణ్ణి నేను.
ఈ పని చేసినదాన్ని నేను.
1. ఈ పాఠం నేను చదివాను.
2. ఆ ఉత్తరం నువ్వు రాశావు.
3. ఆ తలుపు నేను తీశాను.

Model (vii)

రవి చదువుతున్న పుస్తకం మంచిది కాదు.
a. రవి చదివిన పుస్తకం మంచిది కాదు.
b. రవి చదివే పుస్తకం మంచిది కాదు.
1. నేను తాగబోతున్న కాఫీ వేడిగా ఉంది.
a. .....
b. .....
2. రవి పిలుస్తున్న అబ్బాయి మీ తమ్ముడా?
a. .....
b. .....
3. నువ్వు ఉంటున్న ఇల్లు అద్దె ఇల్లా?
a. .....
b. .....
4. శర్మ కొంటున్న గడియారం కొత్తదికాదు.
a. .....
b. .....
5. నువ్వు తెస్తున్న ఉంగరం ఎవరికి?
a. .....
b. .....

EXERCISES

a. Fill up the blanks with past adjectival participles of the verbs given in the parentheses.

రవి ..... (చెప్పు) పాఠం.
రవి చెప్పిన పాఠం

1. శర్మ ..... (తీసుకో) పుస్తకం ఎవరిది?
2. నువ్వు ..... (ఉండు) ఇల్లు ఎక్కడ?
3. గౌరి ..... (చదువు) పుస్తకం ఎవరి దగ్గరుంది.
4. కమల ..... (తుడుచ్) బల్ల ఎవరిది?
5. ఇక్కడికి ..... (రా) బస్సు ఏ ఊరు వెళ్తుంది?
6. ఈ పరీక్షలో ..... (పాసుకా) వాళ్ళు ఎంతమంది?

b. Rewrite the six sentences given in exercises a. using the future adjectival participles of the verbs given in the parentheses.

Model రవి ..... (చెప్పు) పాఠం. రవి చెప్పే పాఠం.

c. Rewrite the following sentences as shown in the models.

Model (i)

రవి నిద్రపోతున్నాడు.
నిద్రపోతున్నవాడు రవి.

1. వేణు అన్నం తిన్నాడు.
2. రవిగారు శర్మను పిలుస్తారు.
3. గోపీ, రామూ సైకిళ్లు ఇక్కడ పెడ్తున్నారు.
4. మీరు పాట పాడుతున్నారు.

Model (ii)

నువ్వు సుశీల కోసం వచ్చావు.
సుశీల కోసం వచ్చినవాడివి నువ్వు.
సుశీల కోసం వచ్చినదానివి నువ్వు.

1. నేను పుస్తకం కొందామని వచ్చాను.
2. నువ్వు పాట పాడటానికి వెళ్లావు.
3. నేను ఈ కలం చూపించాను.

Model (iii) శర్మ దగ్గర ఎన్ని కలాలు ఉన్నాయో అవి అన్నీ కొత్తవి.
శర్మ దగ్గర ఉన్న కలాలు అన్నీ కొత్తవి.

1. ఇప్పుడు నువ్వు ఎన్ని పుస్తకాలు తీసుకున్నావో అవి అన్నీ తెలుగు పుస్తకాలేనా?
2. శారద ఎన్ని చపాతీలు చేస్తుందో అవి అన్నీ నేనే తింటాను.
3. నేను ఎన్ని కలాలు కొంటున్నానో అవి అన్నీ నీకు ఇస్తాను.
4. రేపు ఇక్కడికి ఎంత మంది వస్తారో వాళ్లందరూ బాగా పాడతారు.
5. మీ తమ్ముడి పెళ్లికి ఎంతమంది వచ్చారో వాళ్లందరూ నాకు తెలుసు.
6. రవి ఎంతమందితో మాట్లాడాడో వాళ్లందరూ అతని స్నేహితులు కారు.

Model (iv) శర్మ లావు. కమల సన్నం.
అవును, శర్మ ఎంత లావో కమల అంత సన్నం.

1. ఈ పుస్తకం కొత్తది. ఆ పుస్తకం పాతది.
2. లక్ష్మి మంచిది. సుబ్బారావు చెడ్డవాడు.
3. నివేదిత పెద్దది. లత చిన్నది.
4. విజయవాడలో వేడిగా ఉంటుంది. మైసూరులో చల్లగా ఉంటుంది.

d. Answer the following questions as shown in the model.

Model కమల వచ్చిందా?
కమల రాలేదుగాని నువ్వురా!

1. శ్యామల అన్నం తిన్నదా?
2. రమ పూలు కోస్తుందా?
3. సరోజ పూలు కొంటుందా?
4. గోపి ఉంగరం పెట్టుకుంటున్నాడా?
5. పాప పాఠం చదువుతున్నదా?

VOCABULARY

ముసలి	aged, old(adj.)		assurance (41.5)
లావు	stout	త్వరలో	soon; in near future
సన్నం	thin; lean (n.)	అత్తగారు	mother-in-law
వయస్సు	age	దిగులు పడు	worry (v.intr.)
వార్త	news	ఇంతలో	in the meantime
సరాసరి	straight	ఆఫీసరు	officer
క్లబ్బు	club (n.)	నిర్ణయం	decision
విశేషం	speciality	అనుకూలం	favourable
వచ్చే	ensuing	పోయిన	previous last
మరదలు	wife's younger sister		(as in the previous/
పెళ్ళి	marriage		last year)
ఉంగరం	ring (n.)	బావమరిది	wife's younger
అల్లుడు	son-in-law		brother
ఆహ్వానించు	invite	ఎదురు	opposite
ట్రాన్సిస్టరు	transistor radio	దిగులు	worry (n.)
గాని	a conjunction denoting	టెలిఫోన్	telephone

GRAMMAR NOTES

41.1. In this lesson the past adjectival participles are introduced. −ఇన/−అ/−యిన *-ina/-a/yina* is added to the base to form the past adjectival participle.

41.1.1. −అ *-a* occurs after అను *anu* group of verbs (23.1) and పడు *paḍu* (i.e., the verbal bases which take −అ/−ఆ *-a/-ā* as the past tense suffix as stated in 28.7 and 38.2). These bases behave before the adjectival participle suffix −అ *-a* exactly like they do before the past tense suffix. (For easy recognition, one may recall the past tense neuter singular forms of these bases −ఉన్నది *unnadi*, తీసుకున్నది *tīsukunnadi*, నిల్చున్నది *nilcunnadi*, కొన్నది *konnadi*, పడ్డది *paḍḍadi* etc. and delete the final ది *di*. Then one will get the past adjectival participle forms −ఉన్న *unna*, తీసుకున్న *tīsukunna*, నిల్చున్న *nilcunna*, కొన్న *konna*, పడ్డ *paḍḍa* etc.)

అను + అ = అన్న్−అ = అన్న *anu + a = ann-a* (28.7)
'that/those who told; that/those which was/were uttered'

విను + అ = విన్న్−అ = విన్న *vinu + a = vinn-a* (28.7)
'that/those who heard; that/those who/which was/were heard'

తీసుకో + అ = తీసుకున్న్−అ = తీసుకున్న *tīsukō + a = tīsukunn-a* (28.7)
'that/those who took; that/those who/which was/were taken'

నిల్చో + అ = నిల్చున్న్−అ = నిల్చున్న *nilcō + a = nilcunn-a* (28.7)
'that/those who/which stood; that/those (place[s]) where (somebody) stood'

కూర్చో + అ = కూర్చున్న్−అ = కూర్చున్న *kūrcō + a = kūrcunn-a* (28.7)
'that/those who/which sat; that/those (place[s]) where (somebody) sat'

ఉండు + అ = ఉన్న్−అ = ఉన్న *uMḍu + a = unn-a* (28.7)
'that/those who stayed; that/those who/which exist(s); that/those (place[s]) where (somebody) is/are/was/were'

పడు + అ = పడ్డ్−అ = పడ్డ *paḍu + a —> paḍḍ-a* (32.7)
'that/those who fell; that/those (place[s]) where (somebody) fell'

Recall that the adjectival participles can express various case relationships. (31.3.1).

41.1.2. −యిన *-yina* occurs with the verbal base పో *-pō* 'go'.

పో−యిన *pōyina* 'that who/which went'

41.1.3. −ఇన *-ina* occurs with the other verbal bases.

పాడు + ఇన = పాడిన *pāḍu + ina = pāḍina* (2.12.2)
'that/those who sang; that/those which was/were sung'
అడుగు + ఇన = అడిగిన *aḍugu + ina = aḍig-ina*(2.12.2; 28.6)
'that/those who asked; that/those which was/were asked'
పెట్టు + ఇన = పెట్టిన *peṭṭu + ina = peṭṭina* (2.12.2)
'that/those who placed; that/those who/which was/were placed'
చూపించు + ఇన = చూపించిన *cūpiMcu + ina = cūpiMcina* (2.12.2)
'that/those who showed; that/those who/which was/were shown'
పిలుచ్ + ఇన = పిలిచిన *piluc + ina = pilic-ina* (33.3)
'that/those who called; that/those who/which was/were called'
తడుస్ + ఇన = తడిసిన *taḍus + ina = taḍis-ina* (33.3)
'that/those who got drenched'
చెయ్యి + ఇన = చేసిన *ceyyi + ina = cēs-ina* (28.3)
'that/those who did; that/those which was/were done'
రాయి + ఇన = రాసిన *rāyi + ina = rās-ina* (28.3)
'that/those who wrote; that/those which was/were written'
చూడు + ఇన = చూసిన *cūḍu + ina = cūs-ina* (28.4)
'that/those who/which saw; that/ those who/which was/were seen'
కా + ఇన = అయ్−ఇన = అయిన *kā + ina = ay-ina* (37.2.1)
'that/those who became'
రా + ఇన = వచ్చ్−ఇన = వచ్చిన *rā + ina = vacc-ina* (28.5)
'that/those who/which came'
తే + ఇన = తెచ్చ్−ఇన = తెచ్చిన *tē + ina = tecc-ina* (35.4.1)
'that/those who brought; that/those who/which was/were brought'
ఇవ్వు + ఇన = ఇచ్చ్−ఇన = ఇచ్చిన *ivvu + ina = icc-ina* (33.6)
'that/those who/which gave; that/those who/which was/were given'
మార్చు + ఇన = మార్చిన *mārcu + ina = mārcina* (2.12.2)
'that/those who changed; that/those who/which was/were changed'

41.2. Future/habitual/non-past adjectival participles are also introduced in this lesson. −ఏ/−యే *-ē/-yē* is added to the verbal base to form future/ habitual/non-past adjectival participles.

41.2.1. −యే *-yē* occurs with the verbal bases పో *pō* and కా *kā* (కా*kā* becomes అయ్ *ay* before −యే *-yē* as stated in 37.2.1)

పో−యే *pō-yē*	'that/those who/which go(es)/will go'
కా + యే = అయ్−యే = అయ్యే	'that/those who/which become(s)
kā + yē = ay-yē	will become' (37.2.1)

41.2.2. −ఏ *-ē* occurs with the other verbal bases. (See 41.3; 41.3)

ఆడు + ఏ = ఆడే (2.12.2) *āḍu + ē = āḍē*
'that/those who play(s) will play; that/those which is/are/will be played'
కొట్టు + ఏ = కొట్టే (2.12.2) *koṭṭu + ē = koṭṭē*
'that/those who beat(s) will beat; that/those which/who is/are/will be beaten'
చూపించు + ఏ = చూపించే (2.12.2) *cūpiMcu + ē = cūpiMcē*
'that/those who show(s) will show; that/those who/which is/are/will be shown'
తిను + ఏ = తినే (2.12.2) *tinu + ē = tinē*
'that/those who/which eat(s) will eat; that/those which/is/are/will be eaten'
ఉండు + ఏ = ఉండే (2.12.2) *uMḍu + ē = uMḍē*
'that/those who/which is/are/will be; that/those who/which stay(s) will stay; that/those place(s) where somebody is/are/will be'
పడు + ఏ = పడే (2.12.2) *paḍu + ē = paḍē*
'that/those who/which falls(s) will fall; that/those place(s) where somebody/ something fall(s) will fall'
కాల్చు + ఏ = కాల్చే (2.12.2) *kālcu + ē = kālcē*
'that/those who burn(s) will burn; that/those which is/are/will be burnt'

41.3. Recall that some verbal bases show certain changes before a suffix beginning with −ఇ *i* or *ǣ*. All those bases show similar changes *ǣ* before a suffix beginning with ఏ *ē* too.

రాయి + ఏ = రాస్ + ఏ = రాసే *rāyi + ē = rās-ē* (28.3)
'that/those who write(s) will write; that/those which is/are/will be written'
కొయ్యి + ఏ = కోస్ + ఏ = కోసే *koyyi + ē = kōs-ē* (28.3)
'that/those who cut(s) will cut; that/those which is/are/will be cut'
చూడు + ఏ = చూస్ + ఏ = చూసే *cūḍu + ē = cūs-ē* (28.4)
'that/those who see(s) will see; that/those who/which is/are/will be seen'
పిలుచ్ + ఏ = పిలిచే *piluc + ē = pilic-ē* (33.3)
'that/those who call(s) will call; that/those which/who is/are/will be called'
కలుస్ + ఏ = కలిసే *kalus + ē = kalis-ē* (33.3)
'that/those who/which meet(s) will meet'
రా + ఏ = వచ్చ్ + ఏ = వచ్చే *rā + ē = vacc-ē* (28.5)
'that/those who/which come(s) will come'
తె + ఏ = తెచ్చ్ + ఏ = తెచ్చే *tē + ē = tecc-ē* (35.4.1)
'that/those who/which bring(s)will bring; that/those who/which is/are will be brought'
ఇవ్వు + ఏ = ఇచ్చ్ + ఏ = ఇచ్చే *ivvu + ē = icc-ē* (33.6)
'that/those who/which give(s) will give; that/those who/which is/are will be given'
చదువు + ఏ = చదివే *caduvu + ē = cadiv-ē* (28.6; 2.12.2)
'that/those who read(s) will read; that/those which is/are will be read'

41.3.1. –ఓ *-ō* ending bases (expect పో *pō*) change their final ఓ *ō* to ఉన్ *un* or ఒన్ *on* before –ఏ *-ē* the adjectival participle marker.

నిల్చో+ఏ = నిల్చున్+ఏ = నిల్చునే/నిల్చొనే *nilcō+ē = nilcun+ē*
'that/those who/which stand(s) will stand; that/those (place[s]) where some body stand(s) will stand'
కూర్చో+ఏ = కూర్చున్+ఏ = కూర్చునే/కూర్చొనే *kūrco+ē = kūrcun+ē/kūrcon+ē*
'that/those who/which sit(s) will sit; that/those (place[s]) where somebody sit(s)/ will sit'
తీసుకో+ఏ = తీసుకున్+ఏ = తీసుకునే/తీసుకొనే *tīsukō + ē = tisukun+ē/tīsukon+ē*
'that/those who/which take(s) will take; that/those who/which is/are/will be taken'

41.4. Recall the formation of the pronominal predicates, nominal predicates and adjectival predicates (9.1; 9.1.1; 9.1.2; 10.2; 14.3 and 14.9). These are formed by adding the predicate markers −ది *-di*, −వి *-vi*, −వాడు *-vāḍu*, −వారు *-vāru* and −వాళ్లు *vāḷḷu* to an adjectival base. These predicates are nothing but nominaized adjectives. The predicate markers are nothing but nomilizing suffixes. As the adjectival participles are also adjectives (adjectives derived from verbs) they can also be nominalized in the same way as the pronominal adjectives, nominal adjectives and adjectives are nominalized.

41.4.1. In this lesson the nominalized adjectival participles are introduced. It may be noted that all that is stated in 9.1., 9.1.1., 9.1.2., 10.2., 14.3. and 14.9. is also applicable in the formation of the nominalized adjectival participle predicates.

వచ్చినది (or వచ్చింది) *vaccinadi (or vacciMdi*)*		'one who/which came' (neut/sg & non/ -hon fem.sg.)
వచ్చినవి	*vaccinavi*	'those which came(neut.pl.)'
వచ్చినవాడు	*vaccinavāḍu*	'the one who came' (non- hon.masc.sg.)
వచ్చినవారు	*vaccinavāru*	'the one who came' (hon.epi.sg.)
వచ్చినవాళ్ళు	*vaccinavāḷḷu*	'those who came' (hum.pl.)

The above forms are the past adjectial participle predicates. The corresponding present and future/non-past adjectival participle predicates are as follows:

PRESENT ADJECTIVAL PARTICIPLE PREDICATES: వస్తున్నది/వస్తోంది *vastunnadi/vastōMdi*$, వస్తున్నవి *vastunnavi*, వస్తున్నవాడు *vastunnavāḍu*, వస్తున్నవారు *vastunnavāru* and వస్తున్నవాళ్ళు *vastunnavāḷḷu.*

FUTURE/NON-PAST ADJECTIVAL PARTICIPLE PREDICATES: వచ్చేది *vaccēdi*, వచ్చేవి *vaccēvi*, వచ్చేవాడు *vaccēvāḍu*, వచ్చేవారు *vaccēvāru* and వచ్చేవాళ్ళు *vaccēvāḷḷu.*

* In these adjectival participle predicates the letter sequence నది *nadi* is normally written and pronounced as ంది *Mdi.*

$ The sequence తున్నది *tunnadi* in these forms is also written and pronounced as తోంది *tōMdi.*

41.4.2. Notice from the following illustrations how the adjectival participles are transformed into nominalized forms.

ఈ బొమ్మను రవి గీశాడు	=	ఈ బొమ్మను గీసినవాడు రవి.
ī bommanu ravi gīsāḍu		*ī bommanu gīsinavāḍu ravi.*
'Ravi drew this picture'		'The one who drew this picture is Ravi.
ఈ బొమ్మను రవి గీస్తున్నాడు	=	ఈ బొమ్మను గీస్తున్నవాడు రవి.
ī bommanu ravi gīstunnāḍu		*ī bommanu gīstunnavāḍu ravi.*
'Ravi is drawing this picture'		'The one who is drawing this picture is Ravi.
ఈ బొమ్మను రవి గీస్తాడు	=	ఈ బొమ్మను గీసేవాడు రవి.
ī bommanu ravi gīstāḍu		*ī bommanu gīsēvāḍu ravi.*
'Ravi will draw this picture'		'The one who will draw this picture is Ravi.

41.4.3. The adjectival participle predicates can occur in a sbuject slot as well as in a predicate slot in an equational sentence.

ఈ బొమ్మను గీసినవాడు రవి	'The one who drew this picture' is Ravi'
ī bommanu gīsinavāḍu ravi	
రవి ఈ బొమ్మను గీసినవాడు	'Ravi is the one who drew this picture'
ravi ī bommanu gīsinavāḍu	

41.4.4. The adjectival participle predicates maintain concord (See 2.6., 5.5. and 5.5.1.) with the first person singular and plural, and second person inferior singular pronoun in the verbless sentences. (14.3)

నేను మీ టెలీఫోన్ బాగుచేద్దామని వచ్చినవాణ్ణి.
nēnu mī ṭelīfōn bāgucēddāmani vaccinavāṇṇi.
'I am the person who came with an intention of repairing your telephone.'
ఈ పని చేసిన వాళ్ళం మేం/మనం.
ī pani cēsinavāḷḷaM mēM/manaM.
'Those who did this work are we.'

నువ్వు ఈ పరీక్షలో పాసైనవాడివి.
nuvvu ī parīkṣalō pāsainavāḍivi.
'You are the one who passed in this examination.'
రవిని పిలిచినవాళ్లు మీరు.
ravini pilicinavāḷḷu mīru.
'You are the ones who called Ravi.
రవిని పిలిచినవారు మీరు.
ravini pilicinavāru mīru.
'You are the one who called Ravi.

41.5. గాని *gāni* 'so, therefore' is a conjunction which conjoins two sentences. In such compound sentences where గాని *gāni* is used as conjunction, the first sentence functions as an insentive for the action denoted by the verb in the second sentence and the subject of the second sentence will be in second person.

నీకు డబ్బులిస్తాను గాని నువ్వు తొందరగా వెళ్ళు.
nīku ḍabbulistānu gāni nuvvu toMdaragā veḷḷu.
'I will give you money; you go quickly.'
హరి ఇప్పుడు వస్తాడుగాని నువ్వు ఇక్కడే ఉండు.
hari ippuḍu vastāḍugāni nuvvu ikkaḍē uMḍu.
'Hari will come now; you be here.'

41.6. Notice the use of the interrogative word ఎంత *eMta* and demonstrative mass pronoun అంత *aMta* (17.4) in constructions like:

అది ఎంత పెద్దదో ఇది అంత చిన్నది. 'That is so big as this is so small.'
adi eMta peddadō idi aMta cinnadi.

Notice the use of the dubitative marker −ఓ as a −*ō* conjunction in the above compound sentence. (cf. 19.1; 38.4)

41.7. Recall that కాదు *kādu* is used to negate a verbless sentence (15.2.1). It is also shown in lesson 3 and in 3.4. that కాదు *kādu* is used in agreement with

all person-gender-number nouns without any concord. But it is also possible to use this form with concord in agreement with the person - gender - number of the sujbect noun. Then we get the forms as shown below.

నేను సుబ్బారావును కాను/కాదు. 'I am not Subbarao.'
nēnu subbārāvunu kānu/kādu.
మేం/మనం విద్యార్థులం కాం/కాదు. 'We are not students.'
mēM/manaM vidyārthulaM kāM/kādu.
నువ్వు విద్యార్థివి కావు/కాదు. 'You are not student.'
nuvvu vidyārthivi kāvu/kādu.
మీరు/వాళ్ళు విద్యార్థులు కారు/కాదు. 'You/They are not students.'
mīru/vāḷḷu vidyārthulu kāru/kādu.
ఆయన/ఆమె డాక్టరు కారు/కాదు. 'He/She(hon.) is not a doctor.'
āyana/āme ḍākṭaru kāru/kādu.
వాడు/అతడు విద్యార్థి కాడు/కాదు. 'He is not a student.'
vāḍu/atanu vidyārthi kāḍu/kādu.
అనిత విద్యార్థిని కాదు. 'Anitha (non-hon.) is not a student.'
anita vidyārthini kādu.
అవి కుక్కలు కావు/కాదు. 'They (neut.) are not dogs.
avi kukkalu kāvu/kādu.

41.8. Notice the use of the dative case suffix in the following sentence:

అతను తీసుకునే నిర్ణయం మనకు అనుకూలంగా ఉంటే మన పని జరుగుతుంది.
atanu tīsukunē nirṇayaM manaku anukūlaMgā uMṭē mana pani jarugutuMdi.
'If the decision which he will take is favourable to us, our work will be successful.'

This sentence can be seen as a combination of two sentences which are as follows:

(i) అతను తీసుకునే నిర్ణయం మనకు అనుకూలంగా ఉంటుంది.
atanu tīsukunē nirṇayaM manaku anukūlaMgā uMṭuMdi.
'The decision which he will take will be favourable to us.'

(ii) అలా అయితే మన పని జరుగుతుంది.
alā ayitē mana pani jarugutuMdi.
'If it is so our work will be successful.'

The existential verb normally takes a place noun or noun in locative or dative case, which can be seen in sentence (i). Here dative case suffix expresses a possessive/benefactive relationship. (cf. 13.2.2.1; 14.1.3.)

41.9. Notice the use fo the compound base formed by the combination of the infinitive (29.1) + the auxiliary verb బో *bō* (బో *bō* is a changed form of the verbal base పో *pō*. Hence these compound bases, since they end in బో *bō* behave like the verbal base పో *pō* in taking various suffixes.). This compound base expressess the meaning 'going to or about to perform' the action of the verb used as infinitive.

తిన–బో	*tina-bō*	'about to eat'
ఆడ–బో	*āḍa-bō*	'about to play' etc.

రవి అన్నం తినబోతున్నాడు.
ravi annaM tinabōtunnāḍu.
'Ravi is about to eat his food.'
నేను మాట్లాడబోయాను.
nēnu māṭlāḍabōyānu.
'I was about to talk.' (37.1)
లత మాట్లాడబోతే సుగుణకు కోపం వచ్చింది.
lata māṭlāḍabōtē suguṇaku kōpaM vacciMdi.
'Suguna got angry when lata was about to talk. (32.2.1; 40.2)
నువ్వు అడగబోయే ప్రశ్న నాకు తెలుసు.
nuvvu aḍagabōye praśna nāku telusu.
'I know the question you are going to ask (you are about to ask). (41.2)
తినబోతూ రుచి అడగటం ఎందుకు?
tinabōtū ruci aḍagaṭaM eMduku?
'Why to ask for the taste when going to eat?'

41.10. Notice the use of the past adjectival participle of పో *pō* (పోయిన *pōyina*) and the furture adjectival participle of రా *rā* (వచ్చే *vaccē*) in the following expressions. వచ్చేవారం *vaccēvāraM* 'coming/ensuing week' and పోయిన సంవత్సరం *pōyina saMvatsaraM* 'last year'. Similarly, వచ్చే నెల *vaccēnela* 'coming month', వచ్చే సంవత్సరం *vaccē saMvatsaraM* 'coming year'; పోయిన వారం *pōyina vāraM* 'last week' and పోయిన నెల *pōyina nela* 'last month' are also possible. In such compounds రోజు *rōju* does not occur.

41.11. తినబోతూ రుచి అడగటం ఎందుకు? *tinabōtū ruci aḍagaṭaM eMduku?* 'Why to ask about the taste of a dish when one is going to eat it?' is a proverb.

UNIT 7

Lesson 42

నేనిక్కడపెట్టిన కోటు ఏమైంది?

WHAT HAPPEND TO THE COAT THAT I KEPT HERE?

మీ చొక్కా లోపలుంది తెస్తానుండండి! Your shirt is inside. Please wait a while I bring it.	నేనిక్కడ పెట్టిన కోటు ఏమైంది? What happend to the coat that I kept here?

దేశంలో జేబుదొంగలు ఎక్కువయ్యారయ్యా!

Now-a-days there are a lot more pickpockts in the country!

మీ కబుర్లు ఇంకా పూర్తి కాలేదా అమ్మా!

Mom! Arn't you finished gossiping yet?

సినిమా పేరు చూస్తే గుర్తొచ్చింది; పెరుగు తోడుబెట్టడం మరిచిపోయానండీ!

I am reminded by the name of the movie : I forgot to culture the milk (for curds).

చెప్పులు తెమ్మన్నావుగదా! షాపుదగ్గర నీ సైజు అమ్మాయి కనిపించింది. షాపులోకి పిలిచాను .....

You asked me to buy sandles for you, didn't you !
I found a girl of your size at the shop. I just called her in.

సీనూ! ఇక్కడ నీ కార్టూన్లు పడ్డాయి, చూడు!

Look, Seenu! I see your cartoons have come out.

ఇల్లు ఊడుస్తుంటే కనిపించాయి తీసుకో!

I found them while sweeping the floor. Take them.

దసరా మామూలు చేతిలో పడితేగాని సంతకం పెట్టను !
I won't sign without taking Dassara bakshies.
పాడు అలవాటు! ఇది అబ్బాయి ప్రోగ్రస్ కార్డండీ !
Hell with your habit ! This is our son's progress report !
PROGRESS REPO

ఆఫీసులో నిద్రపోతున్నావు. ఇది నీ ఇల్లనుకున్నావా? ఆఫీసనుకున్నావా?
You are sleeping in the office. What do you think? Is this your house or office?
సారీ సార్! నేను ఇవ్వాళ సెలవు మీద ఉన్నాను. ఇంట్లో నిద్రపట్టకపోతే ఇక్కడికి వచ్చాను.
Sorry sir! Today I am on leave. I came here as I couldn't sleep at home.

ఛీ! ఈ జన్మలో నీకు కాఫీ చెయ్యటం రాదు. కషాయంలాగా ఉంది.
Nonsense! You can't learn how to make coffee in your life time. It is just like dicoction.
అది కషాయమే! ఇవ్వాళ గూడా కాఫీపొడి తీసుకురావటం మర్చిపోకండి!
Yes, it is dicoction ! Don't forget to bring coffee powder today also!
బాబీ

ఎంత పెద్ద కలం తెచ్చావో చూడు. ఇది నీ పుట్టినరోజు కానుక. ఒకసారి సిరా పోస్తే ఒక నవల పూర్తిచెయ్యవచ్చు!
See how big pen I brought for you! This is my gift for your birthday. Once you fill it with ink you can write a novel in one go.

EXERCISES

a. Answer the following questions as shown in the model.

Model (i) రమా! సాయంత్రం పాఠం చదువుతావా? (నిన్న)
నిన్ననే చదివాను.

1. పద్మా! ఈ సినిమా చూస్తావా? (మొన్న)
2. మీరిద్దరు శర్మను డబ్బడుగుతారా? (నిన్న)
3. మురళీ! రమ కమలకు ఉత్తరం రాస్తుందా? (నిన్న)
4. వాసూ! వాళ్లు ఇప్పుడు అన్నం తింటారా? (ఇందాక)
5. అతను కాఫీ తీసుకుంటాడా? (ఇప్పుడు)

Model (ii) ఈ బల్ల జరిగింది. (నేను)
A. నేను ఈ బల్లను జరిపాను.
B. ఇది నేను జరిపిన బల్ల.

1. బ్రెడ్డు కాలింది. (సుగుణ)
2. ఆ పెసరట్టు మాడింది. (నువ్వు)
3. మన బాకీ తీరిందా? (నువ్వు)

b. Tick the correct one which completes the sentence

1. తలుపు .....
   అ. తెరిసాను ఆ. తెరిశాను ఇ. తెరిచాను
2. సుగుణ వానలో .....
   అ. తడిచింది ఆ. తడిసింది ఇ. తడిశింది
3. పాప సరళను .....
   అ. పిలిచింది ఆ. పిలిశింది ఇ. పిలిసింది
4. శ్రీధర్ ఒక మైలు .....
   అ. నడిశాడు ఆ. నడిచాడు ఇ. నడిపాడు
5. నిన్న నేను వాణ్ణి .....
   అ. కలిశాను ఆ. కలిచాను ఇ. కలిసాను
6. అతను బల్లలు .....
   అ. తుడిచాడు ఆ. తుడిశాడు ఇ. తుడిసాడు
7. సుగుణ యివ్వాళ ఒక సినిమా .....
   అ. చూడింది ఆ. చూసింది ఇ. చూశింది
8. మురళి కుర్చీమీదినించి కింద .....
   అ. పడాడు ఆ. పడ్డాడు ఇ. పడ్యాడు

c. Fill up the balnks with the conditional forms of the verbs given in the parentheses.

1. శర్మను ..... (పిలు) రాడు.
2. నువ్వు బ్రెడ్డు ..... (కాల్చు) నేను తింటాను.
3. వానలు ..... (కురు) పంటలు పండుతాయి.
4. పాప ..... (ఏడు) బిస్కెట్టు ఇవ్వు!
5. వాళ్లు పూలు ..... (తే) నేను తీసుకుంటాను.
6. నువ్వు డబ్బులు ..... (ఇవ్వు) నేను తీసుకోను.

d. (a) Pick out the words which can function as both verb and noun.

కాలు	తిను	చెయ్యి	
పెరుగు	జరుగు	తాగు	చదువు

(b) Pick out the pairs of words which give opposite meanings.

పెరుగు	పొడి	మంచి
పాడు	తగ్గు	తడి

e. Make your own sentences using the following verbs in present tense, past tense and future negative.

రా	కా	తే	పో

f. Respond to the following sentences as shown in the model.

Model (i)

రమా! తొందరగా చదువు.
చదివాను; చదవకపోతే ఎలాగండీ!

1. మురళీ! ఇక్కడికి రా!
2. పాపా! ఈ కలం తీసుకో!
3. శారదా! నా పుస్తకం ఇలా తే!
4. బాబు! ఒక మామిడి పండు కొను!
5. కమలా! ఈ బొమ్మను చూడు!
6. ఏమండీ! మీరు తలుపు ముయ్యండి!
7. శర్మా! అక్కడికి పో!
8. పద్మా! నువ్వు ఈ పరీక్షలో పాసుకా!
9. శ్రీధర్! నువ్వీ కిటికీలు తెరు!
10. రమా! ఇప్పుడు నువ్వు సరళను కలు!

Model (ii)

ఇప్పుడు శర్మ మాట్లాడుతున్నాడు.
ఇప్పుడు మాట్లాడుతున్నది శర్మ.

1. ఇప్పుడు రవి అన్నం తింటున్నాడు.
2. ఇప్పుడు సుగుణ పూలు కోస్తున్నది.
3. ఇప్పుడు పిల్లలు వస్తున్నారు.
4. శ్రీధర్ కాఫీ తీసుకొస్తున్నాడు.
5. అతను టోపీ పెట్టుకుంటున్నాడు.
6. లక్ష్మి గది ఊడుస్తున్నది.
7. వాళ్ళు యిప్పుడు సినిమా చూస్తున్నారు.
8. శర్మ వాళ్ళకు డబ్బులిస్తున్నాడు.

Model (iii)

నాకు రెండు తెలుగు పుస్తకాలు కావాలి.
నీకు కావాల్సిన పుస్తకాలు యిక్కడ లేవు.

1. పాపకు తుపాకీ కావాలి.
2. శ్రీధర్ ఒక సినిమా చూడాలి.
3. రమ పూలు పెట్టుకోవాలి.
4. శారద బ్రెడ్డు కాల్చాలి.

Model (iv) ఇప్పుడు రవి పాఠం చదువుతూ ఉంటాడా? (కాఫీ–తాగు)
పాఠం చదువుతూ వుండడు. కాఫీ తాగుతూ ఉంటాడు.

1. వాళ్ళు నిద్రపోతూ ఉంటారా? (సినిమా–చూడు)
2. రమ యిప్పుడు అన్నం తింటూ వుంటుందా? (చపాతీలు–చెయ్యి)
3. కమల యిప్పుడు పాడ్తూ వుంటుందా? (రెడియో–విను)

Model (v) కమల కాఫీ తాగింది, టీ తాగింది. (ఏమీ)
కమల తాగితే కాఫీ, టీ రెండూ తాగుతుంది. లేకపోతే ఏమీ తాగదు.

1. రవి వచ్చాడు. శర్మ వచ్చాడు. (ఎవరూ)
2. శారద పూలు కోసింది పళ్లూ కోసింది. (ఏవీ)
3. మోహన్ రాత్రీ పగలూ చదువుతాడు. (అసలు)

g. Fill up the blanks with తెలుసు/వచ్చు.

1. కమలకు రవి .....
2. రవికి పాటలు .....
3. రమకు మా ఇల్లు .....
4. సుగుణకు ఈ విషయం .....

h. Build up the conversations as shown in the model.

Model

రవి : ఇప్పుడు రమ పాడుతుంది.
శర్మ : విమల యింకా పాడదేం?
రవి : కమల పాడితేనే విమల పాడుతుంది.
శర్మ : కమల పాడితేగాని విమల పాడదా?

1. రవి : ఇప్పుడు గోపి సంతకం పెడ్తాడు.
శర్మ : విమల.....?
రవి : కమల.....
శర్మ : కమల.....?

2. రవి : ఇప్పుడు మేం కాఫీ తాగుతాం.
శర్మ : విమల.....
రవి : కమల.....
శర్మ : కమల.....?

3. రవి : ఇప్పుడు సుగుణ మాట్లాడుతుంది.
శర్మ : విమల .....?
రవి : కమల .....
శర్మ : కమల .....?

4. రవి : ఇప్పుడు నేను కూర్చుంటాను.
శర్మ : విమల .....?
రవి : కమల .....?
శర్మ : కమల .....?

5. రవి : ఇప్పుడు సరోజ కథ చెప్తుంది.
శర్మ : విమల.....
రవి : కమల .....
శర్మ : కమల .....?

i. Rewrite the following sentences as shown in the models.

Model (i)

ఈ పుస్తకం నేను చదివాను.
ఇది నేను చదివిన పుస్తకం.

1. ఈ ఉత్తరం నేను రాశాను.
2. ఆ కలం రవి తీసుకున్నాడు.
3. ఈ పండు సుశీల తెచ్చింది.
4. ఆ అబ్బాయి రవిని పిలిచాడు.
5. ఈ బస్సు గుంటూరు పోయింది.

Model (ii)

ఈ పుస్తకం నేను చదువుతాను.
ఇది నేను చదివే పుస్తకం.

1. ఈ ఉత్తరం నేను రాస్తాను.
2. ఆ కలం రవి తీసుకుంటాడు.
3. ఈ పండు సుశీల తెస్తుంది.
4. ఆ అబ్బాయి రవిని పిలుస్తాడు.
5. ఈ బస్సు గుంటూరు పోతుంది.

Model (iii)

రవి మాట్లాడాడు.
రవి మాట్లాడబోయాడు.

1. సుశీల ఉత్తరం రాస్తున్నది.
2. సోము పాఠం చదువుతాడు.
3. ఇది నేను చెప్పిన కథ.
4. మీరు అన్నం తిన్నారు.

VOCABULARY

కోటు	coat (n.)
జేబుదొంగ	pickpocket (n.)
కబుర్లు	chat (n.)
పెరుగు	curd
తోడుపెట్టు	curdle (v.in)
తోడు	support, help (n.)
నీడ	shadow (n.)
చెప్పు	shoe
షాపు	shop (n.)
కార్టూను	cartoon
పడు$_2$	appear in a magazine (as a story, cartoon and the like)
మామూలు	bhaksheesh; tips paid as per custom
సంతకం	signature
పాడు	bad (adj.)
సైజు	size (n.)
నిద్రపట్టు	get sleep
ఛీ!	nonsense (interjection)
జన్మ	birth
కాఫీపొడి	coffee powder
కానుక	gift (n.)
సిరా	ink (n.)
కారణం	reason (n.)

UNIT VIII

Lesson 43

వాన వచ్చేటట్లుంది

IT LOOKS AS THOUGH IT WOULD RAIN NOW

గీత : సుగుణా! మన పని రేపు అయ్యే-టట్లు చూడాలి. ఇప్పటికే చాలా ఆలస్యం అయింది. మా నాన్న-గారికి కోపం వస్తున్నది.

Suguna! We should see that our work is finished by tomorrow. It is already getting very late. My father is angry.

సుగుణ : అవును. చూడు వాన వచ్చే-టట్లున్నది. ఆకాశం అంతా మబ్బులు పట్టాయి. మనం ఇంకా బస్సు స్టాండుకు చాలా దూరంలో ఉన్నాం.

Yes. Look! It looks as though it would rain now. There are dark clouds all over the sky. We are still very far from the bus stand.

గీత : లేదు సుగుణా! దగ్గరికే వచ్చాం.

No, Suguna! It is very near.

సుగుణ :	ఏమిటి ఇక్కడ యింతమంది జనం ఉన్నారు?	Why is it that there are so many people here?
గీత :	ఇక్కడ గూడా బస్సు ఆగుతుంది. మనం గూడా యిక్కడే ఉందాం. మీ స్నేహితురాళ్ళల్లో ఇవ్వాళ మీ ఇంటికి వస్తున్న వాళ్ళెవరు? రాని వాళ్ళెవరు.	The bus stops here also. We will also stay here. Who among your friends (fem) are coming to your house today? and who are not coming?
సుగుణ :	అందరూ వస్తున్నారు. చూడు, ఇక్కడ సుమారు వందమంది ఉన్నారు. అందరూ బస్సు కోసమే ఎదురు చూస్తున్నట్లున్నారు.	All are coming. Look here, there are about a hundred people. I am afraid all of them are waiting for the bus only.
గీత :	అవును.	Yes.
సుగుణ :	అంతమందికి బస్సులో చోటు ఉంటుందా?	Will there be room in the bus for so many?
గీత :	ఆ! సిటీ బస్సు అంటే ఏమనుకుంటున్నావు? పుష్పకవిమానం!	Yes! What do you think of a city bus? Its capacity is unlimited. *Pushpaka Vimanam!*
సుగుణ :	ఇక్కడ నిల్చుంటే మన పేటకు వెళ్ళే బస్సులేవో వెళ్ళని బస్సులేవో ఎట్లా కనుక్కోవటవం?	If we just stand here how can we identify the buses going to our area from the other buses?
గీత :	ఒకటే గుర్తు. ఆ చెట్టు దగ్గర ఆగిన బస్సు మనది; ఆగని బస్సు మనది కాదు.	There is only one indication. The bus stopping at that tree is for us and the bus not stopping there is not for us.
సుగుణ :	అయితే మనం అక్కడ నిల్చోవాలన్న మాట.	Then, we have to stand there!

గీత	: అవును; పద. మనం ఆలస్యం చేసిన కొద్దీ జనం ఎక్కువ అవుతారు.	Yes. Let's go. The more we delay the more the people will be.
సుగుణ	: నిన్న వచ్చినట్లు బస్సు టైముకు వస్తే మనం అరగంటలో ఇంటికి వెళ్తాం.	If the bus arrives on time as it did yesterday, we will reach home in half an hour.
గీత	: అన్నీ మనం అనుకున్నట్లే జరుగు-తాయా?	Do you think all the things will go as we plan?
సుగుణ	: టైము అయినకొద్దీ జనం ఎక్కువ అవుతున్నారు.	As the time passes, the number of people is getting larger.
గీత	: పరవాలేదు. కొంతమంది ఆటో-లలో వెళ్తున్నారు.	It doesn't matter. Some of them are going away in autorickshaws.
సుగుణ	: వాళ్ళు వెళ్తున్నట్లు మనం గూడా ఆటోలో వెళ్దామా?	Shall we also go in an autorickshaw like those people?
గీత	: అవసరం లేదు. మనకు బస్సులో చోటు దొరుకుతుంది. బస్సుకు టైము అయినట్లుంది.	Not necessary. We will have room in the bus. It is getting time for the bus to arrive.

DRILLS

a. Repetition drill

నిన్న వచ్చినవాళ్ళెవరు? రాని వాళ్ళెవరు?
ఇప్పుడు చదువుతున్న వాళ్ళెవరు? చదవని వాళ్ళెవరు?
రేపు పూలు కోసేవాళ్ళెవరు? కొయ్యని వాళ్ళెవరు?
ఈ కలాలు ఇక్కడికి తెచ్చినవాళ్ళెవరు? తేని వాళ్ళెవరు?
ఇప్పుడు నాకు డబ్బులు ఇస్తున్న వాళ్ళెవరు? ఇవ్వని వాళ్ళెవరు?
ఇప్పుడు ఇక్కడ ఉన్న వాళ్ళెవరు? లేని వాళ్ళెవరు?
ఈ పరీక్షలో పాసు అయ్యేవాళ్ళెవరు? కాని వాళ్ళెవరు?

శర్మ మాట్లాడినట్లు నువ్వు మాట్లాడు.
నేను రాస్తున్నట్లు నువ్వు రాస్తావా?

మన పని అయ్యేటట్లు చూడండి.
ఇవ్వాళ మురళి కాలేజీకి వచ్చేటట్లు చూడండి.

నిన్న శ్రీధర్ కలం కొన్నట్లున్నాడు.
ఇప్పుడు వాన వస్తున్నట్లుంది.

మాష్టరుగారు రేపు మనల్ని పాఠం అడిగేటట్లున్నారు.

పాడినకొద్దీ సంగీతం బాగా వస్తుంది.
టైము అయినకొద్దీ జనం ఎక్కువ అవుతారు.

b. Substitution drill

Model (i)

నిన్న ఉప్మా తినని వాళ్ళు ఇవ్వాళ తినండి.
చెయ్యి
నిన్న ఉప్మా చెయ్యనివాళ్ళు ఇవ్వాళ చెయ్యండి.
చూడు
తీసుకో
అడుగు
తీసుకురా

Model (ii)

శర్మ చదివినట్లు చదువు.
మాట్లాడు
శర్మ మాట్లాడినట్లు మాట్లాడు!
చూడు
రాయి
ఇవ్వు
రా
చెయ్యి
నడుచ్

c. Response drill

Model (i)

తొందరగా మాట్లాడు
ఎవరు మాట్లాడుతున్నట్లు మాట్లాడను?
1. కమలా! పాఠం చదువు
2. పార్వతీ! పూలు కొయ్యి.
3. తొందరగా నడు.
4. అన్నం వడ్డించు.

Model (ii) ఆ గదిలో తెలుగువాళ్ళున్నారు; కన్నడం వాళ్ళున్నారు.
తెలుగు వాళ్ళెవరో కన్నడం వాళ్ళెవరో ఎట్లా కనుక్కోవటం?

1. మన బస్సు, వాళ్ళ బస్సు అక్కడికే వస్తాయి.
2. ఈ బల్లమీద పంచదార వేసిన కాఫీ ఉంది; పంచదార వెయ్యని కాఫీ ఉంది.
3. అక్కడ రెండు రోడ్లున్నాయి. ఒక రోడ్డు గుంటూరు పోతుంది; ఇంకొక రోడ్డు అమరావతి పోతుంది.

d. Transformation drill

Model (i)

శర్మ రావాలి.
శర్మను వచ్చేటట్లు చెయ్యి!
1. లక్ష్మీ చదవాలి.
2. శారద పాసుకావాలి.
3. ఈ బస్సు నడవాలి.

Model (ii)

తెలుగు చదువుతున్నవాళ్లు వీళ్లు.
తెలుగు చదవనివాళ్లు వీళ్లు.
1. వానలో తడుస్తున్న వాళ్లు ఆరుగురు.
2. బ్రెడ్డు కాలుస్తున్న వాళ్లు అక్కడున్నారు.
3. నా ఉంగరం తీసుకొస్తున్న వాళ్లు ఎవరు?
4. రేపు వస్తున్నవాళ్ళు ఎవరు?
5. ఇక్కడ పని చేస్తున్నవాళ్ళు ఎవరు?

Model (iii)

ఇక్కడ కూర్చున్నవాళ్లు ఎవరు?
ఇక్కడ కూర్చోనివాళ్లు ఎవరు?
1. నా పుస్తకం తీసుకున్నవాళ్లెవరు?
2. శారదతో మాట్లాడినవాళ్లెవరు?
3. ఉత్తరం రాసినవాళ్లెవరు?

Model (iv)

ఎల్లుండి గుంటూరు వెళ్లేవాళ్లు లేరు.
ఎల్లుండి గుంటూరు వెళ్లనివాళ్లు లేరు.
1. పాసు అయ్యేవాళ్లెంత మంది?
2. రేపు వచ్చేవాళ్లు లేరు.
3. ఎల్లుండి ఉంగరం తెచ్చేవాళ్లు లేరు.
4. నీకు మంచినీళ్లు ఇచ్చేవాళ్లు లేరు.
5. మీ ఇంటికి పోయేవాళ్లు ఎవరు?

Model (v) ఈ కాఫీ ఎంత తాగితే అంత బాగుంటుంది.
ఈ కాఫీ తాగినకొద్దీ బాగుంటుంది.
1. శ్రీధర్ ఎంత మాట్లాడితే అంత బాగుంటుంది.
2. ఎంత నడిస్తే అంత దూరం ఎక్కువ అయినట్లు కనిపిస్తుంది.
3. ఎంత బాగా పనిచేస్తే అంత పైకి వచ్చే అవకాశం ఎక్కువగా ఉంటుంది.

EXERCISES

a. Fill up the blanks with the verbs suggested in the parentheses as shown in the model.

Model (i) నేను ..... (చదువు) పుస్తకం లేదు.
నేను చదవని పుస్తకం లేదు.
1. నిన్న ..... (రా) విద్యార్థులు ఇవ్వాళ వస్తున్నారు.
2. ఈ సంవత్సరం ..... (పాసుకా) వాళ్లు తక్కువ.
3. నువ్వు ..... (పిలుచ్) వాళ్లను నేను పిలుస్తాను.
4. శర్మ ..... (తీర్చు) బాకీలు రవి తీర్చాడు.

Model (ii) నువ్వు ..... (ఆడు) నేను ఆడుతున్నాను.
నువ్వు ఆడినట్లు నేను ఆడుతున్నాను.

1. సరళ..... (రాయి) ఎవరు రాస్తారు?
2. రవి ..... (నడుచ్) నేను గూడా నడుస్తాను.
3. శర్మ ..... (పాసుకా) నాకు తెలుసు.

b. Give your responses to the following sentences as shown in the model.

Model నేను బాగా నడుస్తాను.
ఎవరు నడుస్తున్నట్లు?

1. శర్మ బాగా పాడ్తాడు.
2. వాణి బాగా కాఫీ చేస్తుంది.
3. నువ్వు పరిగెత్తుతావా?
4. అతను బాగా మాట్లాడ్తాడు.

c. Answer the following questions as shown in the model.

Model (i) ఈ కారును ఏం చెయ్యమంటారు? (బాగా–పనిచెయ్యి)
బాగా పనిచేసేటట్లు చెయ్యండి.

1. శర్మ ఎలా నిల్చోవాలి? (అందరికీ–కనిపించు)
2. నన్ను ఎట్లా మాట్లాడమంటారు? (అందరికీ–వినిపించు)
3. కాఫీని ఎలా చెయ్యమంటారు? (అందరూ–తాగు)

Model (ii) ఏమిటీ, ఏదో పాట వినిపిస్తున్నది? (శర్మ–పాడు)
అవును. శర్మ పాడుతున్నట్లున్నాడు.

1. ఏమిటి, అక్కడ జనం గుమిగూడుతున్నారు? (ఏదోవింత–జరుగు)
2. ఏమిటి, జనం పరిగెత్తుతున్నారు? (రైలు–రా)
3. ఏమిటి, రైలు ఆగింది? (జనం–దిగు)

Model (iii) శర్మ ఇపుడు నలుగుర్ని పంపిస్తాడా? (ఇద్దరు)
పంపించడు. ఇద్దర్నే పంపించేటట్లున్నాడు.

1. లక్ష్మి ప్రిన్సిపాల్ అవుతుందా? (వైస్–ప్రిన్సిపాల్)
2. కమల రెండు రూపాయలు ఇస్తుందా? (ఒక రూపాయి)
3. శ్రీధర్ పది పుస్తకాలు తెస్తాడా? (మూడు పుస్తకాలు)

Model (iv) నిన్న శ్రీధర్ వచ్చాడా?
నాకు తెలియదు. వచ్చినట్లున్నాడు.

1. మీ ఊళ్లో నిన్న వాన కురిసిందా?
2. కమల నిన్న మినపట్టు చేసిందా?
3. భారతి పాసు అయిందా?
4. రవికి ఉత్తరం వచ్చిందా?

Model (v)

నిన్న నువ్వు మాట్లాడావా?
ఆ! నేను మాట్లాడినకొద్దీ అతనికి కోపం ఎక్కువ అయింది.

1. నిన్న నువ్వు డబ్బులు అడిగావా?
2. నిన్న నువ్వు పాటలు పాడావా?
3. నువ్వు ఉత్తరాలు రాశావా?

VOCABULARY

కోపం	anger
ఆకాశం	sky
మబ్బు	cloud (n.)
పట్టు	overcast (v.)
ఇంతమంది	these many people
అంతమంది	those many people
చోటు	space (n.)
పుష్పక విమానం	mysterious aircraft of Ravana, in Ramayana, which can carry any number of people.
కనుక్కో$_2$	identify
గుర్తు	symbol; identification
కొద్దీ	a particle which can be equated with 'as' (43.8)
కొంతమంది	some people
అవసరం	need; necessity
బిల్డింగు	building
పోర్షను	portion of a house to let out; a tenement
బోర్డు	board (n.)
ఫుట్‌బాల్	foot-ball
కల	dream (n.)

GRAMMAR NOTES

43.1. In this lesson the derived manner adverbs (derived from the adjectival participle form of the verb) are introduced. These adverbs can express tense also. They are formed by adding –అట్లు *-aṭlu* to the adjectival participle (31.3; 41.1; 41.2). The tense of the adjectival participle reflects in these derived adverbs.

అడిగిన + అట్లు = అడిగినట్లు 'in the manner how someone asked;
aḍigina + aṭlu = aḍiginaṭlu like someone asked' (2.12.2)
అడుగుతున్న + అట్లు = అడుగుతున్నట్లు 'in the manner how someone is
aḍugutunna + aṭlu = aḍugutunnaṭlu asking' (2.12.2)
అడిగే+అట్లు = అడిగే–ట్–అట్లు = అడిగేటట్లు 'in the manner how someone
aḍigē+aṭlu = aḍigē-ṭ-aṭlu asks/will ask' (43.2)

43.2. An augment ట్ *ṭ* comes in between the adjectival participle ending in ఏ *ē* (the future/habitual/non-past adjectival participle) and a suffix/particle beginning with అ *a*.

అడిగే+అట్లు = అడిగే–ట్–అట్లు = అడిగేటట్లు *aḍigē+aṭlu = aḍigē-ṭ-aṭlu*
'in the manner how someone asks/will ask; as someone asks/will ask'

43.3. The usage of the derived manner adverbs mentioned in 43.1 is as follows.

43.3.1. The derived manner adverbs can be used as modifiers of the main verb.

నువ్వు మాట్లాడినట్లు నేను మాట్లాడ్తాను. 'I will speak in the manner how you
nuvvu māṭlāḍinaṭlu nēnu māṭlāḍtānu. speak. (I will speak like you.)
నువ్వు మాట్లాడ్తున్నట్లు నేను మాట్లాడ్తాను. 'I will speak in the manner how
nuvvu māṭlāḍtunnaṭlu nēnu māṭlāḍtānu. you are speak.

43.3.2. The derived manner adverbs can be used to express supposition, when an existential (ఉండు *uMḍu*) verb form is added to them.

కమల నిన్న వచ్చినట్లుంది. (వచ్చినట్లు + ఉంది)
kamala ninna vaccinaṭluMdi. (vaccinaṭlu+UMdi)
'It seems Kamala came yesterday.' (2.12.2)
అక్కడ రవి ఎవరితోనో మాట్లాడుతున్నట్లున్నాడు. (–తున్నట్లు + ఉన్నాడు)
akkaḍa ravi evaritōnō māṭlāḍutunnaṭlunnāḍu (māṭlāḍutunnaṭlu+unnāḍu)
it seems Ravi is talking to somebody there.' (2.12.2)
ఇవ్వేళ వాన వచ్చేటట్లున్నది (వచ్చేటట్లు+ఉన్నది)
ivvēḷa vāna vaccēṭaṭlunnadi. (vaccēṭaṭlu + unnadi)
'It seems it will rain today.'

*The future tense forms of the derived manner adverbs in such expressions do not seem to express habitual notion. For habitual notion in such expressions present tense forms are used.

అతను రోజూ కాఫీ తాగుతున్నట్లున్నాడు. 'It seems he drinks coffee every day.'
atanu rōjū kāfī tāgutunnaṭlunnāḍu

43.3.3. Notice the use of the derived manner adverbs of future tense in the following type of sentence:

రవిని అన్నం తినేటట్లు చెయ్యి. 'Make Ravi eat food.'
ravini annaM tinēṭaṭlu ceyyi.
మన పని జరిగేటట్లు చూడండి. 'See that our work is finished.'
mana pani jarigēṭaṭlu cūḍaMḍi.

43.4. The human demonstrative count pronouns ఇంతమంది *iMtamaMdi* 'these many people' అంతమంది*aMtamaMdi* 'those/so many people' are also introduced in this lesson. The corresponding human indefinite count pronoun, కొంతమంది *koMtamaMdi* 'some people' is also used in this lesson. ఎంత మంది *eMtamaMdi* 'how many people' (5.2) is the corresponding interrogative count pronoun. All these forms can be used as pronouns as well as adjectives.

అక్కడ అంతమంది విద్యార్థులు ఉన్నారా? 'Are there somany students'
akkaḍa aMtamaMdi vidyārthulu unnārā?
అక్కడ విద్యార్థులు అంతమంది ఉన్నారా? 'Are there somany students'
akkaḍa vidyārthulu aMtamaMdi unnārā?

43.4.1 All the count and mass pronouns (they also function as adjectives as mentioned above) are given hereunder.

		COUNT		MASS
		HUMAN	NEUTER	
Interrogative		ఎంతమంది *eMtamaMdi*	ఎన్ని *enni*	ఎంత *eMta*
Demonstrative	Remote	అంతమంది *aMtamaMdi*	అన్ని *anni*	అంత *aMta*
	Proximate	ఇంతమంది *iMtamaMdi*	ఇన్ని *inni*	ఇంత *iMta*
Indefinite		కొంతమంది	కొన్ని	కొంత

43.5. In this lesson the negative adjectival participle is introduced –అని *-ani* is added to the verbal base to form the negative adjectival participle. (See 43.5.1)

వెళ్లు + అని = వెళ్లని (2.12.2) *veḷḷu + ani = veḷḷani*
'that/those who/which does/do/did/will not go'

తిను + అని = తినని (2.12.2) *tinu + ani = tinani*
'that/those who does/do/did/will not eat that/those which is/are/was/were/ will not be eaten'

రా + అని = రాని (3.13.1) *rā + ani = rāni*
'that/those who/which does/do/did/will not come'

చెయ్యి + అని = చెయ్యని(2.12.2) *ceyyi + ani = ceyyani*
'that/those who/which does/do/did/will not do; that/those which is/are/ was were/will not be done'

తీసుకో + అని = తీసుకోని (3.13.1) *tīsukō + ani = tīsukōni*
'that/those who/which does/do/did/will not take; that/those which is/are/ was were/will not be taken'

కలుస్ + అని = కలవ్–అని = కలవని (33.3; 33.5) *kalus + ani = kalav-ani*
'that/those who/which does/do/did/will not meet; whom somebody do/ does/did/will not be meet'

పిలుచ్ + అని = పిలవ్–అని = పిలవని (33.3;34.4) *piluc+ani = pilav-ani*
'that/those who do/does/did will not call; that/those who/which is/are/ was/were/will not be called'

43.5.1. Recall that the affirmative adjectival participles show a tense distinction viz. present, past and future/habitual/non past (31.3; 41.1; 41.2). The negative adjectival participle does not show any such distinction, and it is the common negative for all the three affirmative forms.

నిన్న వచ్చిన బస్సు		నిన్న రాని బస్సు
ninna vaccina bassu	*x*	*ninna rāni bassu*
'the bus which came yesterday'		'the bus which did not come yesterday'

ఇప్పుడు వస్తున్న బస్సు		ఇప్పుడు రాని బస్సు
ippuḍu vastunna bassu	*x*	*ippuḍu rāni bassu*
'the bus which is coming now'		'the bus which does not come (which is not coming) now'
రేపు వచ్చే బస్సు		రేపు రాని బస్సు
rēpu vaccē bassu	*x*	*rēpu rāni bassu*
'the bus which will come tomorrow'		'the bus which will not come tomorrow'

43.6. The adjectival participles are presented here in a tabular form.

Adjectival Participle

↓

Affirmative

Present (Progressive) Verbal base+		**Past Verbal base+**		**Future/Habitual/ non-past Verbal base+**	
తున్న	*tunna* (31.3)	ఇన/యిన/అ	*ina/yina/a* (41.1)	ఏ/యే	*ē/yē* (41.2)
అడుగుతున్న	*aḍugutunna*	అడిగిన	*aḍigina* (28.6)	అడిగే	*adigē* (41.3; 28.6)
కొంటున్న	*koMṭunna* (23.2)	కొన్న	*konna*	కొనే	*konē* (2.12.2)
పోతున్న	*pōtunna*	పోయిన	*pōyina*	పోయే	*pōyē*

Negative Verbal base+

అని	*ani* (31.3)
అడగని	*aḍagani* (15.5.1; 2.12.2)
కొనని	*konani* (2.12.2)
పోని	*pōni* (3.13.1)

43.7. The negative adjectival participle predicates (nominalized negative adjectival participles) are formed by adding the predicate markers (nominalizing suffixes) to the negative adjectival participles. (cf. adjectival participle predicates 41.4.)

వెళ్లని–ది	*veḷḷani-di*	'that who/which does/did/will' not go' (non-hon.fem. & neut.sg.)
వెళ్లని–వి	*veḷḷani-vi*	'those which do/did/will not go' (neuter.pl.)
వెళ్లని–వాడు	*veḷḷani-vāḍu*	'that who does/did/will not go' (non-hon.masc.sg.)
వెళ్లని–వారు	*veḷḷani-vāru*	'that who does/did/will not go' (hon.epi.sg.)
వెళ్లని–వాళ్ళు	*veḷḷani-vāḷḷu*	'those who do/did/will not go' (hum.pl.)

All that is stated regarding the affirmative forms of the adjectival participle predicates in 41.4, 41.4.1, 41.4.2, 41.4.3 and 41.4.4. is applicable to the negative adjectival participle predicates also.

43.8. Notice the use of the past adjectival participle together with the particle కొద్దీ *koddī* (which can be translated as 'as' in the combination) in sentences like the following.

నువ్వు తిట్టిన కొద్దీ రవికి కోపం వస్తుంది.
nuvvu tiṭṭina koddī raviki kōpaM vastuMdi.
'As you go on scolding, Ravi gets angry.'

టైము అయిన కొద్దీ జనం ఎక్కువ అవుతారు. 'As the time advances more
ṭaiMu ayina koddī janaM ekkuva avutāru people gather.'

43.9. Notice the use of the verbal noun (gerund 25.1) with the interrogative word ఎట్లా *eṭlā* (or ఎలా *elā*) (8.12; 32.10)

ఇప్పుడు మనం ఎట్లా/ఎలా వెళ్ళటం? 'How can we go now? How to go now?'
ippuḍu manaM eṭlā/elā veḷḷaṭaM?
ఆ విషయం తెలుసుకోవటం ఎట్లా/ఎలా 'How to know that matter?'
ā viṣayaM telusukōvaṭaM eṭlā/elā?

The gerund form can occur before or after ఎట్లా/ఎలా *eṭlā/elā*.

UNIT VIII

Lesson 44

నేను అల్లుతున్నప్పుడు ...

సుగుణ :

తుది పలుకు

''దయచేసి త్వరగా రండి. ఏదో బాగా లేదు.''

ఇవి పాత కాంగ్రెసు నాయకుడు శ్రీకామ-రాజ్ చివరిసారిగా అన్న మాటలు. గుండెపోటు రావటంతో శ్రీకామరాజ్ తన ఆంతరంగిక వైద్యుడు డాక్టర్ జయరామ్‌తో ఈ మాటలు అన్నారు. చివరికి తన కారును గూడా డాక్టరు కోసం పంపారు. కాని లాభం లేకపోయింది. డాక్టర్ జయరామ్, డాక్టర్ శౌరిరాజన్ వచ్చేసరికి ఆయన కన్ను మూశారు.''

(ఆంధ్రప్రభ, 3-10-1975)

WHILE I AM KNITTING ...

THE LAST WORD

"Please come soon. Something is wrong."

These are the last words uttered by the Old Congress leader Sri Kamaraj. As he had a heart attack, Sri Kamaraj spoke these few words to his personal physician Dr. Jayaram. His car was also sent for the doctor as the last attempt. But, there was no use. By the time Dr. Jayaram and Dr. Shourirajan arrived, he left this world.

సరోజ	: సుగుణా! ఏమిటి పేపరు చదువుతు-న్నావా? నాకు ఒక బుట్ట అల్లుతావా?	Suguna! You are reading the news paper! Can you make (knit) a basket for me?
సుగుణ	: ఎటువంటి బుట్ట?	What type of basket?
సరోజ	: నీ దగ్గర ఉంది గదా ఒకటి? పూసల బుట్ట. అటువంటిది.	You have one. Don't you? A basket made of beads. That type.
సుగుణ	: ఇదేనా?	Is this the one?
సరోజ	: అవును. ఇదే. ఇటువంటి బుట్టే నాకు కూడా అల్లు! పూసలు, వైరు కొంటాను.	Yes. This one only. You please make one basket of this type only. I will buy the wire and the beads.
సుగుణ	: అల్లటం నువ్వు గూడా నేర్చుకో! నాలుగు అల్లితే అదే వస్తుంది. నేను అల్లినన్ని బుట్టలు మన వాళ్ళల్లో ఎవరూ అల్లలేదనుకుంటాను.	You also learn how to knit. It is very easy. If you knit about four you would learn it (knitting) automatically. I think that no one among us knitted as many baskets as I did.
సరోజ	: అవును. నువ్వు నేర్పు. నేర్చుకుంటాను.	Yes. You teach me. I will learn it.
సుగుణ	: నేర్పటానికి ఏముంది? నేను అల్లుతున్నప్పుడు జాగ్రత్తగా చూడు.	What is it there to teach? You observe me carefully as I knit.
సరోజ	: అలాగే! వైరు ఎంత కావాలి? ''ఆకాశవాణి..... వార్తలు చదువు-తున్నది రాళ్ళపల్లి చక్రధరరావు...	Okay! How much wire is required? "All India Radio. The news read by Rallapalli Chakradhararao...."

సరోజ	: ముందు ఆ రేడియో కట్టెయ్యి. వైరు ఎంత కావాలో చెప్పు.	First put off the radio. Tell me how much wire is required.
సుగుణ	: ఆరు ఉండలు చాలు. వైరు కొనేటప్పుడు జాగ్రత్తగా చూడు. కిందటిసారి నేను సరళకు అల్లి-నప్పుడు అది మంచి వైరు తేలేదు. పైగా తక్కువ తెచ్చింది. కొట్టతను అడిగినంత ఇచ్చినట్లులేదు. దాన్ని బాగా మోసం చేశాడు.	Six balls are enough. Be careful while buying the wire. When I knitted last for Sarala she did not bring good quality wire. Added to that, she brought (the wire) less than the requirement. The shop keeper might not have given her what was required. He deceived her completely.
సరోజ	: అయితే, నువ్వు గూడారా! కొందాం.	Then you also come with me. Let us buy it.
సుగుణ	: ఇప్పుడు నీకు ఏ రంగు కావాలి?	What colour do you want?
సరోజ	: పసుపుపచ్చ గాని నీలం గాని బాగుంటుంది.	It will be nice if it is yellow or blue.
సుగుణ	: ఇప్పుడు ఆ రంగు వైర్లు దొరుకుతు-న్నట్లు లేదు. తెలుపు గాని నలుపు గాని బాగుంటుంది. నల్లవైరు చౌక గూడా. ఎరుపు గూడా బాగానే ఉంటుంది.	I am afraid the wire of that colour is not available now. It will be fine if it is white or black. The black wire is cheap also. The red will also be fine.
సరోజ	: అలాగే, ఏదో ఒకటి తీసుకుందాం. రా!	All right! We will buy something or the other. Come on!
సుగుణ	: ఇదుగో నా దగ్గర ఉన్న వైరు ఇది. దీన్ని కొలు. నువ్వు కొలిచేలోగా వస్తాను. వెళ్దాం.	See, the wire I have is this one. Measure this wire. By the time you measure, I will come back. We will go then.

DRILLS

a. Repetition drill

నువ్వు అలా మాట్లాడటంతో శర్మకు కోపం వచ్చింది.
పోయిన సంవత్సరం పరీక్షలో మంచి
మార్కులు రావటంతో రవి ఈ సంవత్సరం బాగా చదవలేదు.

నువ్వు అన్నం తినేసరికి నేను ఈ పని పూర్తి చేస్తాను.
పోలీసులు వచ్చేసరికి దొంగలు పారిపోయారు.
నేను ఎన్నోసార్లు అడిగాను. కాని లాభం లేకపోయింది.
రావు ఎన్నోసార్లు పరీక్షరాశాడు. కాని లాభం లేకపోయింది.

నేను చదివినన్ని పుస్తకాలు ఎవరూ చదవలేదు.
నేను చూసినన్ని సినిమాలు ఎవరూ చూడలేదు.
నేను చేసినంత పని ఎవరూ చెయ్యలేదు.
రవి నడిచినంత దూరం ఎవరూ నడవలేదు.
సుశీల ఈ బుట్ట అల్లినప్పుడు నేను ఊరికి వెళ్లాను.
సుశీల బుట్ట అల్లుతున్నప్పుడు నేను అక్కడే ఉన్నాను.

రవి పాట పాడేటప్పుడు నన్ను గూడా పిలవండి.	వార్తలు చదువుతున్నది రామారావు.
శర్మ నిన్న వచ్చినట్లులేడు.	అక్కడ కూర్చున్నది శర్మగారు.
లక్ష్మి యిప్పుడు సరళతో మాట్లాడ్తున్నట్లు లేదు.	ఇప్పుడు మాట్లాడుతున్నది మనం.
సాయంత్రం మన క్లాసు జరిగేటట్లులేదు.	రేపు మాట్లాడేది మనం.
కమల వచ్చేలోగా విమలను పాఠం రాయమనండి.	అక్కడ కూర్చునేది శర్మగారు.
నువ్వు పాఠం చదివేలోగా నేను అన్నం తింటాను.	రాజును కొట్టినది రవి.

b. Build-up drill

అనుకుంటాను.
అల్లలేదనుకుంటాను.
ఎవరూ అల్లలేదనుకుంటాను.
బుట్టలు మనవాళ్ళలో ఎవరూ అల్లలేదనుకుంటాను.
అల్లినన్ని బుట్టలు మనవాళ్ళలో ఎవరూ అల్లలేదనుకుంటాను.
నేనల్లినన్ని బుట్టలు మనవాళ్ళలో ఎవరూ అల్లలేదనుకుంటాను.

విను.
జాగ్రత్తగా విను.
చెప్తున్నప్పుడు జాగ్రత్తగా విను.
పాఠం చెప్తున్నప్పుడు జాగ్రత్తగా విను.
మాష్టరుగారు పాఠం చెప్తున్నప్పుడు జాగ్రత్తగా విను.
క్లాసులో మాష్టరుగారు పాఠం చెప్తున్నప్పుడు జాగ్రత్తగా విను.

c. Substitution drill

Model (i)

రమ మాట్లాడటంతో కమలకు కోపం వచ్చింది.

రా

రమ రావటంతో కమలకు కోపం వచ్చింది.

కూర్చో

వెళ్ళు

అడుగు

Model (ii)

కమల మాట్లాడినప్పుడు నాకు కోపం వచ్చింది.

అడుగు

కమల అడిగినప్పుడు నాకు కోపం వచ్చింది.

చూడు

రా

రాయి

Model (iii)

నేను ఈ పుస్తకం చదివేసరికి నువ్వు ఆ పుస్తకం చదువు.

మినపట్టు తిను

నేను ఈ మినపట్టు తినేసరికి నువ్వు ఆ మినపట్టు తిను.

పారంరాయి

పాటపాడు

కంచం కడుగు

Model (iv)

నేను మాట్లాడుతున్నప్పుడు మీరు మాట్లాడకండి.

నిద్రపో

నేను నిద్రపోతున్నప్పుడు మీరు నిద్రపోకండి.

నడుచ్

రాయి

తిను

Model (v) సినిమాకు వెళ్ళేటప్పుడు కళ్ళజోడు పెట్టుకోటం మంచిది. (పో)
సినిమాకు పోయేటప్పుడు కళ్ళజోడు పెట్టుకోటం మంచిది.

1. పారం చదివేటప్పుడు అటూ ఇటూ చూడటం మంచిది కాదు. (రాయి)
2. స్కూలుకు పోయేటప్పుడు పుస్తకాలు తీసుకోండి. (రా)
3. పుస్తకాలు చదివేటప్పుడు జాగ్రత్తగా చూడండి. (తీసుకో)

d. Expansion drill

నేను వస్తాను. (నువ్వు–కొలుచ్)
నేను నువ్వు కొలిచేలోగా వస్తాను.

1. సుగుణ పారం చదువుతుంది. (రమ–రా)
2. కమల పాటలు పాడుతుంది. (వంట–కా)
3. నారాయణ బ్రెడ్డు కాలుస్తాడు. (కాఫీ–చెయ్యి)

e. Response drill

Model (i) నేను ఎన్ని బుట్టలు తీసుకురాను? (రవి–అల్లు)
రవి అల్లినన్ని బుట్టలు తీసుకురా!

1. నేను ఎన్ని పుస్తకాలు కొనను? (మాష్టరుగారు–కొనమను)
2. రమ ఎన్ని పూలు కొయ్యాలి? (అరుణ–అడుగు)
3. అతను ఎన్ని ఉంగరాలు పెట్టుకుంటాడు? (నువ్వు–ఇవ్వు)

Model (ii) నేను ఎంత పంచదార యివ్వను? (అక్కడ–ఉండు)
నువ్వు అక్కడ ఉన్నంత పంచదార యివ్వు.

1. అతను ఎంతసేపు నిల్చోవాలి? (రవి–నిల్చోమను)
2. నువ్వు ఎంత ఉప్మా తింటావు? (ఆమె–తే)
3. కొట్టువాడికి ఎంత డబ్బివ్వాలి? (వాడు–అడుగు)

Model (iii)

శర్మ వచ్చాడా?
శర్మ వచ్చినట్లులేడు.

1. సరోజ అన్నం తిన్నదా?
2. పాప నిద్రపోయిందా?
3. శ్రీధర్ పాసయ్యాడా?

Model (iv)

శర్మ వస్తున్నట్లున్నాడు గదూ!
ఇంకా శర్మ వస్తున్నట్లులేడు.

1. రమ పాట పాడుతున్నట్లుంది గదూ!
2. మోహన్ బయల్దేరుతున్నట్లున్నాడు గదూ!
3. సినిమాకు టిక్కెట్లిస్తున్నట్లున్నారు గదూ!

Model (v)

ఇవ్వాళ వాన వస్తుందా?
ఇవ్వాళ వాన వచ్చేటట్లులేదు.

1. ఈ సంవత్సరం గోపి పాసవుతాడా?
2. ఆయన మనం ఇచ్చే పుస్తకం తీసుకుంటాడా?
3. రేపు శర్మ బల్లలు తుడుస్తాడా?
4. నేను చెప్పినట్లు రవి గోపిని కలుస్తాడా?
5. అతను మోసం చేస్తాడా?

f. Transfromaton drill

Model (i)

ఇక్కడికి వచ్చినవాడు రవి.
ఇక్కడికి వచ్చినది/వచ్చింది రవి.

1. ఈ పని చేసినవాడు శర్మ.
2. రవిని పిలిచినవాడు గోపి.
3. సుగుణను చూసినవాడు రాము.

Model (ii)

ఇక్కడికి వస్తున్నవాడు రవి.
ఇక్కడికి వస్తున్నది/వస్తోంది రవి.

1. ఈ పని చేస్తున్నవాడు శర్మ.
2. రవిని పిలుస్తున్నవాడు గోపి.
3. సుగుణను చూస్తున్నవాడు రాము.

Model (iii)

ఇక్కడికి వచ్చేవాడు రవి.
ఇక్కడికి వచ్చేది రవి.
1. ఈ పని చేసేవాడు శర్మ.
2. రవిని పిలిచేవాడు గోపి.
3. సుగుణను చూసేవాడు రాము.

Model (v)

ఇక్కడికి రానివాడు రవి.
ఇక్కడికి రానిది రవి.
1. ఈ పని చెయ్యనివాడు శర్మ.
2. రవిని పిలవనివాడు గోపి.
3. సుగుణను చూడనివాడు రాము.

Model (iv)

అక్కడ ఉన్నవారు ఎవరు?
అక్కడ ఉన్నది ఎవరు?
1. రేపు వచ్చేవారు సుబ్బారావుగారు.
2. నిన్న మాట్లాడినవారు శ్యామలగారు.
3. ఇప్పుడు మాట్లాడుతున్నవారు మాష్టరుగారు.
4. కథలు చెప్పనివారు రావుగారు.

Model (vi)

అక్కడ ఉన్నవాళ్లు ఎవరు?
అక్కడ ఉన్నది ఎవరు?
1. రేపు వచ్చేవాళ్లు రవీ; శర్మా.
2. నిన్న మాట్లాడినవాళ్లు ఉమా, రమా.
3. ఇప్పుడు మాట్లాడుతున్న వాళ్లు గోపి, లతా.
4. కథలు చెప్పని వాళ్లు వాడూ, వీడూ.

g. Conversation drill

రమ : లక్ష్మికి ఎందుకు కోపం వచ్చింది?
ఉమ : నేను తిట్టాను.
రమ : అయితే నువ్వు తిట్టటంతో కమలకు కోపం వచ్చిందన్నమాట.

1. రమ : ఇక్కడ్నించి నివేదిత ఎందుకు వెళ్ళింది?
ఉమ : నేను వెళ్ళమన్నాను.
రమ : .....

2. రమ : డాక్టర్ని ఎందుకు పిలిచారు?
ఉమ : అతనికి గుండెపోటు వచ్చింది.
రమ : .....

3. రమ : అందరూ అప్పుడే ఎందుకు లేచారు?
ఉమ : అయిదుగంటలయింది.
రమ : .....

EXERCISES

a. Fill up the blanks with the verbs given in the parentheses in three ways as shown in the model.

Model (i) ఆ ఊరికి .....(వెళ్లు) నాకు శర్మ కనిపించాడు.
(a) ఆ ఊరికి <u>వెళ్ళినప్పుడు</u> నాకు శర్మ కనిపించాడు.
(b) ఆ ఊరికి <u>వెళ్తున్నప్పుడు</u> నాకు శర్మ కనిపించాడు.
(c) ఆ ఊరికి <u>వెళ్ళేటప్పుడు</u> నాకు శర్మ కనిపించాడు.

1. అటువంటి పాటలు.....(విను) నాకు బాలా బాగుంటుంది.
2. ఇటువంటి పనులు.....(చెయ్యి) శర్మకు కోపం వస్తుంది.
3. ఎటువంటి మనుషులను.....(చూడు) నీకు కోపం వస్తుంది?
4. ఎటువంటి కథలు.....(చదువు) రవికి నిద్ర వస్తుంది?

b. Change the following sentences as shown in the model.

Model (i)

శర్మ వస్తున్నట్లున్నాడు.
శర్మ వస్తున్నట్లు లేడు.

1. ఇప్పుడు మన బస్సు వెళ్తున్నట్లున్నది.
2. ఇప్పుడు పసుపుపచ్చ రంగు దారం దొరుకుతున్నట్లున్నది.
3. కమల వానలో తడుస్తున్నట్లున్నది.

Model (ii)

సాయంత్రం వాన వచ్చేటట్లుంది.
సాయంత్రం వాన వచ్చేటట్లులేదు.

1. ఈ స్కూటరు నడిచేటట్లున్నదా?
2. ఈ సంవత్సరం పదిమంది 2. పాసయ్యేటట్లున్నారు.
3. మనం మాట్లాడితే అతను కొట్టేటట్లున్నాడు.

Model (iii)

గోపాల్ వచ్చినట్లున్నాడు.
గోపాల్ వచ్చినట్లులేడు.

1. ఈ ఊళ్లో నిన్న వాన కురిసినట్లున్నది.
2. నా గదిలోనించి నా పుస్తకాలు రవి తీసుకుపోయినట్లున్నాడు.
3. మనందరికీ అన్నం వడ్డించినట్లున్నాడు.

Model (iv)

రేపు ఇక్కడికి వచ్చేవాడు మా తమ్ముడు.
రేపు ఇక్కడికి వచ్చేది మా తమ్ముడు.

1. నిన్ను పిలవని వాళ్లు ఎవరు?
నాతో మాట్లాడిన వారు శర్మగారు.
3. సుశీల పక్కన నిల్చున్నవాడు ఆమె తమ్ముడు.
4. బొమ్మలు చూపిస్తున్నవాడు గోపి.

c. Fill up the blanks using the correct forms.

1. నేను ..... సినిమాలు నువ్వు చూశావా? (చూసినంత/చూసినన్ని)
2. నేను ..... పని ఎవరూ చెయ్యలేదు. (చేసినంత/చేసినన్ని)
3. రవి ..... అన్నం పెట్టు (తిన్నంత/తిన్నన్ని)
4. శ్రీధర్ ..... మామిడిపళ్ళు నువ్వు కూడా కొయ్యి. (కోసినంత/కోసినన్ని)
5. నువ్వు ..... పంచదార వెయ్యి. (అడిగినంత/అడిగినన్ని)
6. కమల ..... పుస్తకాలు నేను ఇస్తాను. (చదివినంత/చదివినన్ని)

d. Answer the following questions as shown in the model.

Model (i) వాళ్ళు ఎప్పుడు నిద్రపోతారు? (నువ్వు–రా)
నువ్వు వచ్చేసరికి వాళ్ళు నిద్రపోతారు.

1. గోపి ఎప్పుడు అన్నం తింటాడు? (నీ పని–కా)
2. సుగుణ ఎప్పుడు పూలు కోస్తుంది? (సుశీల–వెళ్లు)
3. కమల ఎప్పుడు ఇక్కడికి వస్తుంది? (పదిగంటలు–కొట్టు)

Model (ii) సుగుణకు ఎందుకు కోపం వచ్చింది? (రవి–తిట్టు)
రవి తిట్టటంతో సుగుణకు కోపం వచ్చింది.

1. రైలు ఎందుకు అందలేదు? (ఆలస్యం–కా)
2. అందరూ ఎందుకు నిల్చున్నారు? (ప్రిన్సిపాల్–రా)
3. పద్మ ఎందుకు అన్నం తినలేదు? (సుగుణ–పోట్లాడు)

Model (iii) నువ్వు ఎప్పుడు వస్తావు?
రవి వచ్చేలోగా వస్తాను.

1. శర్మ ఎప్పుడు లేస్తాడు? (నువ్వు)
2. మన కాలేజీ ఎప్పుడు తెరుస్తారు? (వాళ్ళ కాలేజీ)
3. ఆ పని ఎప్పుడు పూర్తి చేస్తారు? (కమల)

e. Identify the words which belong to similar semantic group.

(Eg: గోడ, కిటికీ belong to similar semantic group of housing)

తెలుపు	పుస్తకం	బుట్ట	పసుపుపచ్చ
నలుపు	కాయితం	సంచీ	

VOCABULARY

తుది	final	అంతరంగిక	personal
పలుకు	word, utterance	వైద్యుడు	doctor (masc.)
దయచేసి	please (adv.)	–సరికి	by the time
త్వరగా	quickly	కారు	car
నాయకుడు	leader (masc.)	లాభం	profit; use (n.)
గుండెపోటు	heart attack	పేపరు	paper

బుట్ట	basket	కొలుచ్	measure (v.t.)
అల్లు	knit (v.)	కరెంటు	electricity
ఎటువంటి	what kind of	లడ్డు	*laḍḍu* (a kind of sweet meat)
పూస	bead		
అటువంటి	that kind of	కాజెయ్యి	snatch away; steel (v)
ఇటువంటి	this kind of	అరటిపండు	banana
వైరు	wire (n.)	నమస్తే	Namaste! (salutation)
నేర్చుకో	learn (v.)	ఎదురుకా	come in opposite direction; confront (v.i.)
తేలిక	easy		
ఉండ	ball, coil	అందుచేత	because
పైగా	moreover	పర్మిషన్	permission
మోసం	cheating	కోరు	request (v.)
నీలం	blue	ఫోనుచెయ్యి	phone (v.)
చౌక	cheap		

GRAMMAR NOTES

44.1. In this lesson the temporal adverbs are introduced. –అప్పుడు - *appuḍu* 'then' which functions here as a suffix, is added to the adjectival participle to form the temporal adverb. The tense of the adjectival participle is also carried over to the temporal adverbs.

Temporal adverb → Adjectival participle + అప్పుడు *appuḍu*

44.1.1. Past temporal adverb Past adjectival participle (41.1) + అప్పుడు *appuḍu*

వచ్చిన + అప్పుడు = వచ్చినప్పుడు '(2.12.2)' when someone came'
vaccina + appuḍu = vaccinappuḍu

44.1.2. Present/Progressive temporal adverb → Present/Progressive adjectival participle (31.3) + అప్పుడు *appuḍu*

వస్తున్న + అప్పుడు = వస్తున్నప్పుడు '(2.12.2)' while someone is coming'
vastunna + appuḍu = vastunnappuḍu

44.1.3. Future/Non-past temporal adverb → Future/Non-past adjectival participle (31.3) + అప్పుడు *appuḍu*

వచ్చే + అప్పుడు = వచ్చే + ట్ + అప్పుడు = వచ్చేటప్పుడు
vaccē + appuḍu = vaccē + ṭ + appuḍu
'when someone comes/will come; while coming'

The future/non-past temporal adverb also given the progressive temporal meaning.

44.2. The quantitative modifiers derived from verb are also introduced in this lesson.

−అంత *-aMta* or −అన్ని *-anni* is added to the past adjectival participle (41.1) to form the quantitative modifier: −అంత *-aMta* for mass quantity and −అన్ని *-anni* for countable quantity.

అడిగిన + అంత = అడిగినంత *aḍigina + aMta = aḍiginaMta*
'as much as someone asks/asked' (2.12.2)
అడిగిన + అన్ని = అడిగినన్ని *aḍigina + anni = aḍiginanni*
'as many as someone asks/asked' (2.12.2)

నా దగ్గర నువ్వు అడిగినంత డబ్బు లేదు.
nā daggara nuvvu aḍiginaMta ḍabbu lēdu.
'I don't have that much money which you asked for.'
నేను చూసినన్ని సినిమాలు ఎవరూ చూడలేదు.
nēnu cūsinanni sinimālu evarū cūḍalēdu.
'Nobody saw so many movies that I saw.'

44.3. Notice the use of the following forms in this lesson:

వాడు ఇచ్చినట్లు లేడు/లేదు. *vāḍu iccinaṭlu lēḍu/lēdu.*	'It seems he did not give.'
అవి దొరుకుతున్నట్లు లేవు/లేదు. *avi dorukutunnaṭlu lēvu/lēdu*	'It seems those are not available.'

These forms are the negatives of the forms such as the following which have been introduced in lesson 43 (43.3.2).

ఇచ్చినట్లున్నాడు	*iccinaṭlunnāḍu.*	'It seems he gave.'
దొరుకుతున్నట్లున్నాయి	*dorukutunnaṭlunnāyi*	'It seems those are available'

44.4. In this lesson the use of the instrumental case suffix −తో *-tō* (22.6) with the gerund form (25.1) is shown.

రవి నన్ను రమ్మనటంతో నేను వెళ్లాను.
ravi nannu rammanaṭaMtō nēnu veḷḷānu.
'As Ravi asked me to come, I went.'
పద్మ అట్లా మాట్లాడటంతో నాకు కోపం వచ్చింది.
padma aṭlā māṭlāḍaṭaMtō nāku kōpaM vacciMdi.
'I became angry as Padma talked in that manner.'

This (gerund+తో *tō*) form expresses some sort of cause. It is also indicated by this form that the time gap between the cause and effect is almost nil.

44.5. A type of 'temporal destinative' is formed by the combination of the [future/non-past adjectival participle (41.2) + సరికి *sariki*]

వచ్చేసరికి	*vaccēsariki*	'by the time (someone) come(s)'
తినేసరికి	*tinēsariki*	'by the time (someone) eat(s)'

రవి వచ్చేసరికి నేను నిద్రపోయాను. 'by the time Ravi came, I slept.'
ravi vaccē sariki nēnu nidrapōyānu.

44.6. Another type of 'temporal destinative' (41.5) is formed by adding −లోగా *-lōgā* (31.11.; 32.11) to the future/non-past adjectival participle (41.2).

నువ్వు అన్నం తినేలోగా నేను వస్తాను. 'I will come before you eat your food.'
nuvvu annaM tinē lōgā nēnu vastānu.

44.7. అటువంటి *aṭuvaMṭi* 'that sort of' (remote) ఇటువంటి *iṭuvaMṭi* 'this sort of' (proximate) and ఎటువంటి *eṭuvaMṭi* 'what sort of (interrogative) are the adjectives of kind.

ఇటువంటి మనిషిని నేను చూడలేదు. 'I did not see this type of person.'
iṭuvaMṭi maniṣini nēnu cūḍalēdu.
అటువంటి కలం ఎక్కడ దొరుకుతుంది? 'Where is that type of pen available?'
aṭuvaMṭi kalaM ekkaḍa dorukutuMdi?
నీకు ఎటువంటి ఉద్యోగం కావాలి? 'What kind/sort/type of job do you want?'
nīku eṭuvaMṭi udyōgaM kāvāli?

44.8. Remember that లేదు *lēdu* (negative of ఉంది/ఉన్నది *uMdi/unnadi*) is a non-future form and hence it denotes present and past tenses (7.1). When the past tense of లేదు *lēdu* (only the neuter singular లేదు *lēdu*) is to be specified లేకపోయింది *lēkapōyiMdi* is used.

> అప్పుడు నా దగ్గర డబ్బు లేకపోయింది.
> *appuḍu nā daggara ḍabbu lēkapōyiMdi.*
> Then there was no money with me.'
> టైముకు వెళ్లాను; కాని లాభం లేకపోయింది.
> *ṭaimuku veḷḷānu, kāni lābhM lēkapōyiMdi.*
> 'I went on time; but there was no use.'

44.9. The neuter singular form of the adjectival participle predicate (41.4) can be used in agreement with all the gender-number nouns in a verbless sentence.

> వచ్చినవాడు రవి = వచ్చినది/వచ్చింది రవి.
> *vaccinavāḍu ravi = vaccinadi/vacciMdi ravi.*
> 'The one who came is Ravi.'
> వచ్చేవాడు రవి = వచ్చేది రవి.
> *vaccēvāḍu ravi = vaccēdi ravi.*
> 'The one who comes/will come is Ravi.'
> వస్తున్నవాడు రవి = వస్తున్న/వస్తోంది రవి.
> *vastunnavāḍu ravi = vastunnadi/vastōMdi ravi.*
> 'The one who is coming is Ravi.'
> వస్తున్నవాణ్ణి నేను = వస్తున్నది/వస్తోంది నేను.
> *vastunna vāṇṇi nēnu = vastunnadi/vastōMdi nēnu*
> 'The one who is coming is me.'

వచ్చేవాళ్లం మనం/మేం = వచ్చేది మనం/మేం.
vaccēvāḷḷaM manaM/mēM = vaccēdi manaM/mēM.
'Those who come/will come are we.'

వచ్చినవారు హరిగారు = వచ్చినది/వచ్చింది హరిగారు.
vaccinavāru harigāru = vaccinadi/vacciMdi harigāru.
'The one who came is Mr. Hari.'

వచ్చేవాళ్లు పిల్లలు = వచ్చేది పిల్లలు
vaccēvāḷḷu pillalu = vaccēdi pillalu.
'Those who come/will come are children.'

వచ్చేవి కొత్త బస్సులు = వచ్చేది కొత్త బస్సులు
vaccēvi kotta bassulu = vaccēdi kotta bassulu.
'Those what are coming are new buses.'

44.10. కన్ను మూశారు *kannu mūśāru* 'passed away' is an idiom. This is used to express the death of a great person. This idiom is a stylistic expression and it is not used in normal speech context.

UNIT VIII

Lesson 45

చెప్పి, చెప్పకుండా...	HAVING TOLD AND WITHOUT TELLING
మాష్టరు : శర్మా! నిన్న అందరూ క్లాసుకు వచ్చారా?	Sarma! Did everyone (of you) attend the class yesterday?
శర్మ : రవి తప్ప అందరం వచ్చామండీ!	All of us came except Ravi, sir.
మాష్టరు : రవి ఎందుకు రాలేదు?	Why didn't Ravi come?
శర్మ : ఇన్‌స్టిట్యూట్‌కు వచ్చాడండీ. క్లాసుకు రాలేదు. లీవులెటరు ఇచ్చి వెళ్లాడు.	He came to the institute, sir. He did not come to the class. He submitted the leave letter and left.
మాష్టరు : ఇన్‌స్టిట్యూట్‌కు వచ్చి క్లాసుకు రాలేదా?	Having come to the institute, did he not come to the class?

శర్మ	: అవునండీ! అతనికి ఒంట్లో బాగా లేదండీ. ఆస్పత్రికి వెళ్ళి మందు తీసుకుని వెళ్తానన్నాడు. ఈ వాతావరణం అతని ఒంటికి పడలేదు.	Yes sir. He was not well. He wanted to go to the hospital and collect the medicine. This climate did not suit him.
మాష్టరు	: అలాగా!	I see!
శర్మ	: అతని ఒళ్లు మంచిది కాదండీ! వాతావరణంలో కొంచెం మార్పు వస్తే అతనికి జ్వరం వస్తుంది. నిన్న మీతో చెప్పి వెళ్ళమన్నాను. చెప్పకుండా వెళ్ళాడేమో!	His health is not good sir. If a slight change is there in the climate, he will have fever. I asked him to go after informing you. Perhaps he left without informing you.
మాష్టరు	: పరవాలేదు. మా వీధిలో ఒక మంచి డాక్టరు ఉన్నాడు. అతను నా స్నేహితుడు గూడా. గోపీ! నీకు మా యిల్లు తెలుసు గదా! రవిని సాయంత్రం మా యింటికి తీసుకురా, అతనికి చూపిద్దాం.	It doesn't matter. There is a good doctor in our street. He is my friend too. Gopi, you know my house. Don't you? Bring Ravi to my house in the evening. Let us take him to the doctor.
శర్మ	: ఈ మధ్య రవికీ గోపీకీ పడటం లేదండీ.	Now-a-days Ravi and Gopi are not in good terms.
గోపి	: అదేం లేదండీ! తీస్కొస్తాను.	Nothing like that sir! I will bring him.
మాష్టరు	: ఇవ్వేళ గూడా జ్వరం ఉందా?	Does he have fever today also?
గోపి	: ఉందండీ! రాత్రి ఎక్కువగా ఉంది. నేను భోజనం చేసి వాణ్ణి చూడటానికి	Yes, sir. He had a high temperature last night. After having

వెళ్లాను. మూలుగుతూ పడు-కున్నాడు.

taken my meal, I called on him. He was lying and groaning.

శర్మ : మూలగటం మాత్రమే కాదండీ! జ్వరం వస్తే ఏడుస్తూ పడుకుంటాడు. ఏడవకుండా పడుకోమంటే వినడు.

Not only groaning, sir. If he has fever, he will be lying down weeping. Even if we advise to lie down without weeping, he will not heed to it.

మాష్టరు : మధ్యాహ్నం మనం పోయి రవిని చూసి వద్దాం.

We shall see Ravi in the afternoon.

DRILLS

a. Repetition drill

నా దగ్గర ఇంగ్లీషు పుస్తకాలు తప్ప
అన్ని పుస్తకాలు ఉన్నాయి.
మన క్లాసులో తెలుగువాళ్ళు
తప్ప అన్ని భాషలవాళ్ళు ఉన్నారు.

శర్మ యింటికి వచ్చి అన్నం తింటాడు.
రవి నా దగ్గరకి రాకుండా వెళ్ళాడు.
గోపి ఇంటికి వెళ్ళి పడుకున్నాడు.
సుగుణ కమలవాళ్ళ యింటికి
వెళ్ళకుండా వచ్చింది.

మీరు మూలుగుతూ పడుకున్నారు.
మీరు మూలగకుండా పడుకోండి.
రమ చదువుతూ వింటున్నది.
పద్మ చదవకుండా వింటున్నది.

పాలు ఒంటికి మంచివి.
పాలు తాగటం ఒంటికి మంచిది.
అతని ఒళ్ళు మంచిది కాదు.
రవికి ఒంట్లో బాగా లేదు.
ఈ వాతావరణం నా ఒంటికి పడదు.
శర్మకూ రవికీ పడదు.

b. Substitution drill

Model (i)

శర్మ తప్ప అందరూ వచ్చారు.
సరళ
సరళ తప్ప అందరూ వచ్చారు.
విమల
రవి
శ్రీధర్

Model (ii)

కమల కలం ఇవ్వకుండా వెళ్ళింది.
అడుగు
కమల కలం అడగకుండా వెళ్ళింది.
ఇవ్వు
తీసుకో
చూడు
కొను

Model (iii)

రవి పుస్తకం చదివి వెళ్ళాడు.
కొను
రవి పుస్తకం కొని వెళ్ళాడు.
చూడు
తీసుకో
అడుగు
రాయి

Model (iv)

శర్మ చదవమంటే చదవడు.
రాయి
శర్మ రాయమంటే రాయడు.
వెళ్ళు
తిను
తీసుకో

c. Response drill

Model (i)

నాటకానికి రవి వచ్చాడా?
నాటకానికి రవి తప్ప అందరూ వచ్చారు.

1. క్లాసుకు పద్మ వచ్చిందా?
2. ఇంటికి రవి వచ్చాడా?
3. శర్మ అన్నం తిన్నాడా?
4. నిన్న మురళి సినిమాకు వెళ్ళాడా?
5. గోపి పాసయ్యాడా?

Model (ii)

గోపి అన్నం తిని వచ్చాడా?
గోపి అన్నం తినకుండా వచ్చాడు.

1. శర్మ కాఫీ తాగి వచ్చాడా?
2. పాప ఏడ్చి పడుకున్నదా?
3. బంట్రోతు బల్లలు తుడిచి వెళ్ళాడా?
4. మీ పేరు రాసి లోపలికి వచ్చారా?
5. రాజు బాకీలు తీర్చి వచ్చాడా?

d. Transformation drill

Model రవి వచ్చాడు.
రవి తప్ప ఎవరూ రాలేదు.

1. మురళి అన్నం తిన్నాడు.
2. రమ పాఠం రాసింది.
3. కమల తెలుగు పుస్తకం చదివింది.

e. Combination drill

Model (i) రవి కాఫీ తాగలేదు; టీ తాగాడు.
రవి కాఫీ తాగకుండా టీ తాగాడు.

1. రమ రాత్రి నిద్రపోలేదు; పాఠం చదివింది.
2. నేను మీ యింటికి పోలేదు; మార్కెట్టుకు పోయాను.
3. కమల బొమ్మలు గియ్యలేదు; పాఠం చదివింది.

Model (ii) మురళి యిక్కడికి వచ్చాడు; మిమ్మల్ని కలవలేదు.
మురళి యిక్కడికి వచ్చి మిమ్మల్ని కలవలేదు.

1. గోపి గుంటూరు వెళ్ళాడు; రవిని చూడలేదు.
2. రమ కాఫీ చేసింది; పంచదార వెయ్యటం మరిచిపోయింది.
3. మూర్తి వానలో తడిశారు; ఇంటికి వచ్చాడు.
4. కమల రవి దగ్గర్నుంచి కొత్త పుస్తకం తీసుకున్నది; నాకిచ్చింది.

EXERCISES

a. Combine the following pairs of sentences as shown in the model.

Model (i) రవి యింటికి వెళ్ళాడు; అన్నం తిన్నాడు.
రవి యింటికి వెళ్ళి అన్నం తిన్నాడు.

1. శర్మ నా దగ్గరకి వచ్చాడు; పాఠం చదివాడు.
2. రాజు మామిడికాయలు కోశాడు; నాకు ఇచ్చాడు.
3. రమ మీ దగ్గర్నించి కలం తీసుకున్నది. నాకు ఇచ్చింది.
4. సుబ్బారావు హోటలుకు పోయాడు; కాఫీ తాగాడు.

Model (ii) నేను రవిని అన్నం తినమన్నాను; అతను తినలేదు.
నేను రవిని అన్నం తినమంటే తినలేదు.

1. నేను శర్మను తొందరగా రమ్మన్నాను; అతను రాలేదు.
2. సరళ కమలను పాఠం రాయమన్నది; ఆమె రాయలేదు.
3. కమలను ఇటువంటి బుట్ట అల్లమన్నాను; ఆమె అల్లలేదు.

b. Rewrite the following sentences as shown in the model.

Model శర్మ బడికి వచ్చి ఇంటికి వెళ్ళాడు.
శర్మ బడికి రాకుండా ఇంటికి వెళ్ళాడు.

1. పోలీసులు దొంగలను కొట్టి తీసుకుపోయారు.
2. కమల పాఠం రాసి పాటలు పాడుతున్నది.
3. సరోజ పూలు కోసి కాయలు ఏరుతున్నది.
4. నువ్వు ఉత్తరం తీసుకుని మాట్లాడుతున్నావా?

c. Fill up the blanks with the suitable case forms of the nouns given in the parentheses.

1. శర్మకు ..... (ఒళ్ళు) బాగాలేదు.
2. మా ..... (ఇల్లు) రవి వచ్చాడు.
3. నీ ..... (కన్ను) దుమ్ము పడ్డదా?
4. ఈ వాతావరణం నీ ..... (ఒళ్ళు) పడుతుందా?

VOCABULARY

తప్ప	except	మూలుగు	groan (v.)
ఒళ్ళు	body	పడుకో	lie down
పడు	be suitable	హెడ్ గుమాస్తా	head clerk
మార్పు	change (n.)	నిద్ర	sleep (n.)
పడు	be in good terms		

GRAMMAR NOTES

45.1. In this lesson the past adverbial participle is introduced. (See 31.1. for adverbial participles and 31.2. for present adverbial participle.) −ఇ/−యి -*i/-yi* is added to the verbal base to form past adverbial participle. −యి -*yi* occurs after the verbal base పో *pō* and −ఇ−*i* with the other bases.

పో + యి = పోయి	*pō-yi*		'having gone'
కొట్టు + ఇ = కొట్టి	*koṭṭu+i = koṭṭ-i*	(2.12.2)	'having beaten'
అడిగి + ఇ = అడిగి	*aḍugu+i = aḍig-i*	(28.6)	'having asked'
వెళ్లు + ఇ = వెళ్లి	*veḷḷu+i = veḷḷ-i*	(2.12.2)	'having gone'
తిను + ఇ = తిని	*tinu+i = tin-i*	(2.12.2)	'having eaten'
పడు + ఇ = పడి	*paḍu+i = paḍ-i*	(2.12.2)	'having fallen'
రా + ఇ = వచ్చ్ + ఇ = వచ్చి	*rā+i = vacc-i*	(28.5)	'having come'
తే + ఇ = తెచ్చ్ + ఇ = తెచ్చి	*tē+i = tecc-i*	(35.4.1)	'having brought'
ఇవ్వు + ఇ = ఇచ్చ్ + ఇ = ఇచ్చి	*ivvu+i = icc-i*	(33.6)	'having given'
చెయ్యి + ఇ = చేస్ + ఇ = చేసి	*ceyyi+i = cēs-i*	(28.3)	'having done'
రాయి + ఇ = రాస్ + ఇ = రాసి	*rāyi+i = rās-i*	(28.3)	'having written'
చూడు + ఇ = చూస్ + ఇ = చూసి	*cūḍu+i = cūs-i*	(28.4)	'having seen'
పిలుచ్ + ఇ = పిలిచ్ + ఇ = పిలిచి	*piluc+i = pilic-i*	(33.3)	'having called'
కలుస్ + ఇ = కలిస్ + ఇ = కలిసి	*kalus+i = kalis-i*	(33.3)	'having met'
ఊడుచ్ + ఇ = ఊడ్చ్−ఇ = ఊడ్చి	*ūḍuc+i = ūḍc-i*	(34.6)	'having swept'
కా + ఇ = అయ్ + ఇ = అయి	*kā+i = ay-i*	(37.2.1)	'having become'

45.2. The ఓ *ō* ending bases (except పో *pō*) change their final ఓ to *ō* ఉన్ *un* or ఒన్ *on* before the past adverbial participle marker −ఇ *-i* (and also before the future/habitual/non-past adjectival participle marker −ఏ *ē* as stated in 41.3.1.)

తీసుకో + ఇ = తీసుకుని/తీసుకొని *tīsukō+i = tīsukun-i/tīsukon+i* 'having taken'
నిల్చో + ఇ = నిల్చుని/నిల్చొని *nilcō+i = nilcun-i/nilcon+i* 'having stood'
కూర్చో + ఇ = కూర్చుని/కూర్చొని *kūrcō+i = kūrcun+i/kūrcon+i* 'having sit'

45.3. The negative adverbial participle is also introduced in this lesson. This will be formed by adding −అకుండా *-akuMḍā* to the verbal base.

వెళ్ళు + అకుండా = వెళ్ళకుండా '(2.12.2)' 'without going; having not gone'
veḷḷu+akuMḍā = veḷḷakuMḍā
రా + అకుండా = రాకుండా '(3.13.1)' 'without coming; having not come'
rā+akuMḍā = rākuMḍā
తీసుకో + అకుండా = తీసుకోకుండా 'without talking; having not taken'
tīsukō+akuMḍā = tīsukōkuMḍā
అడుగు + అకుండా = అడగకుండా '(15.5.1)' 'without asking; having not asked'
aḍugu+akuMḍā = aḍagakuMḍā
పిలుచ్ + అకుండా = పిలవకుండా '(33.3; 34.3)' 'without calling; having not called'
piluc+akuMḍā = pilav+akuMḍā
కలుస్ + అకుండా = కలవకుండా '(33.3; 33.5)' 'without meeting; having not met'
kalus+akuMḍā = kalav+akuMḍā

45.3.1. The negative adverbial participle does not show any tense distinction and the 'అకుండా *akuMḍā* forms' (45.3) are the common negative for the present adverbial participle and the past adverbial participle forms.

వెళ్తూ	*veḷtū* (non-past [31.2])	X	వెళ్ళకుండా	*veḷḷakuMḍā*
వెళ్ళి	*veḷḷi* (past [45.1])	X	వెళ్ళకుండా	*veḷḷakuMḍā*

45.4. The affirmative adverbial participle does not show a three-way tense distinction as the adjectival participle does (43.6). It shows a two-way tense distinction, as shown in the following table.

PARTICIPLES

- Adjectival participles (see.43.6)
- Adverbial participles
  - Affirmative adverbial participle
    - Present adverbial participle verbalbase + (31.3)
    - Past adverbial participle verbal base +
  - Negative adverbial participle verbal base +

అడుగుతూ	*aḍugutū*	-ఇ/-యి	*-i/-yi(45.1)*	అకుండా	*akuMḍā (45.3.1)*
పోతూ	*pōtū*	అడిగి	*ḍigi*	అడగకుండా	*aḍagakuMḍā*
అంటూ	*aMṭū (23.2)*	పోయి	*pōyi*	పోకుండా	*pōkuMḍā*

45.4.1. The function of the adverbial participles in a sentence needs a special mention. In 31.2. it has been stated that the present adverbial participle expresses simultaneous action. This means that the action denoted by the present adverbal participle and the action denoted by the main verb take place simultaneously irrespective of the tense of the main verb.

రవి అన్నం తింటూ రేడియో వింటున్నాడు.
ravi annaM tiMṭū rēḍiyō viMṭunnāḍu
'Ravi is listening to the radio while eating his food.'
రవి అన్నం తింటూ రేడియో విన్నాడు.
ravi annaM tiMṭū rāḍiyō vinnāḍu
'Ravi listened to the radio while eating his food.'
రవి అన్నం తింటూ రేడియో వింటాడు.
ravi annaM tiMṭū rāḍiyō viMṭāḍu
'Ravi will listen to the radio while eating his food.'

In all the above three cases 'eatig food' takes place simultaneously with 'listening to the radio.'

45.4.2. The past adverbial participle expresses the 'antecedent' action antecedent to the action denoted by the main verb irrespective of the tense of the main verb.

రవి అన్నం తిని రేడియో వింటున్నాడు.
ravi annaM tini rēḍiyō viMṭunnāḍu.
'Ravi is listening to the radio after eating his food.'
రవి అన్నం తిని రేడియో విన్నాడు.
ravi annaM tini rēḍiyō vinnāḍu.
'Ravi listened to the radio after eating his food.
(Ravi ate his food and list-ened to the radio.)'
రవి అన్నం తిని రేడియో వింటాడు.
ravi annaM tini rēḍiyō viMṭāḍu.
'Ravi will eat his food and then listen to the radio.'

In all the above three cases 'eating food' takes place prior to listening to the raido.'

45.5. తప్ప *tappa* means 'except.'

రవి తప్ప *ravi tappa*	'except Ravi.'
రవి తప్ప అందరూ వచ్చారు. *ravi tappa aMdarū vaccāru*	'every body came except Ravi.'

45.6. The oblique base of the noun ఒళ్లు *oḷḷu* body is ఒంటి *oMṭi* and its locative case noun is ఒంట్లో *oMṭlō* (ఒంటి + లో = ఒంట్లో *oMṭi + lō = oMṭlō* 13.16) 'in the body.'

45.6.1. The forms ఒంటి–కి *oMṭi-ki* and ఒంట్లో *oMṭlō* when used in sentences they express the meaning 'health.'

ఈ మందు నా ఒంటికి పడదు.

ī maMdu nā oMṭiki paḍadu.

'This medicine is not suitable for my health (body)'

రాముకు ఒంట్లో బాగా లేదు.

ramuku oMṭlō bāgā lēdu.

'Ramu's health is not good.'

45.7. Notice the use of the dative case suffix in the following sentences.

గోపికీ రాజుకూ పడదు.

gōpikī rājukū paḍadu.

'Gopi and Raju are not in good terms.'

ఈ మందు నా ఒంటికి పడదు.

ī maMdu nā oMṭiki paḍadu.

'This medicine is not suitable for my health (20.12)'

UNIT VIII

Lesson 46

నువ్వు వచ్చి ఎంత సేపైంది?

కమల : లక్ష్మి! నువ్వు వచ్చి చాలాసేపైందా?

లక్ష్మి : ఔను అరగంటైంది.

కమల : అరె! నేను చూడలేదు. సరే! ఇవ్వాళ సినిమాకు పోదాం, రా! నేను సినిమా చూసి రెండు నెలలైంది. మా యింట్లో దొంగ-తనం జరిగిన తర్వాత నేను బైటికి వెళ్ళలేదు.

లక్ష్మి : ఇవ్వాళ నా మనస్సు బాగలేదు.

HOW LONG SINCE YOU CAME?

Lakshmi! Had it been long since you came?

Yes. It was half an hour.

Oh! Sorry! I did not notice. All right. We will go to a movie today. Come on. It is more than two months since I went to a movie. After the theft in my house, I didn't go outside anywhere.

I am not happy today.

కమల	: ఏం! ఇవ్వాళ గూడా ప్రభాకర్ కనిపించలేదా?	Why? Didn't you see Prabhakar today also.
లక్ష్మి	: లేదు. ఏం చెయ్యమంటావు నన్ను?	No. What do you advise me to do?
కమల	: నువ్వు వట్టి పిరికిదానివి. నీ మంచి-తనం పిరికితనం చూసి అతను ఇట్లా చేస్తున్నాడు. నువ్వు ధైర్యంగా ఉండు. నేను వెళ్ళి మాట్లాడ్తాను.	You are really a coward. He is behaving like that because of your gentle behaviour and cowardice (nature). Be bold enough. I will go and speak to him.
లక్ష్మి	: ఇప్పుడు నేనొక పని చెయ్యదల-చుకున్నాను.	I want to do something now.
కమల	: ఏమిటది?	What is it?
లక్ష్మి	: వాళ్ల ఇంటికి వెళ్దాం అనుకుంటున్నాను.	I am thinking of going to his house.
కమల	: బిచ్చం కోసం పోతావా? అటు-వంటి పిచ్చి పని చెయ్యకు. ఏం చేయాలో నేను చెప్తాను. వాళ్ళిం-టికి బిచ్చగత్తెలా వెళ్లక్కర్లేదు. కోడలుగానే వెళ్తావు. అతనింత మోసగాడు అనుకోలేదు నేను.	Do you want to go in for alms? Don't do such a silly thing. I will tell you what you should do. You need not go to his house like a beggar. You will only go as a daughter-in-law. I never thought that he was such a cheat.
లక్ష్మి	: నిన్న బస్సులో వస్తూ ఉండగా కనిపించాడు; మాట్లాడలేదు.	While coming in the bus yest-erday, I saw him. He did not speak.
కమల	: అయితే ఊళ్లోనే ఉన్నాడన్నమాట. సరే! ఈ సాయంత్రమే అతనితో మాట్లాడ్తాను.	So, he is in the town itself. Okay! I will speak to him this evening only.

DRILLS

a. Repetition drill

రవి ఆ పని చెయ్యదలచుకోలేదు.
నువ్వు ఇక్కడికి రాక్కర్లేదు.
చిన్న పిల్లలకు టిక్కెట్టు తీసుకోక్కర్లేదు.
సుబ్బారావుకు పుస్తకం ఇచ్చి నెల అయింది.
శర్మ యింటికి వెళ్ళి గంటైంది.
నేనిప్పుడు శర్మను చూడదలచుకున్నాను.
నేను నిన్న వస్తూ ఉండగా సుబ్బారావు వచ్చాడు.
నేను మాట్లాడ్తూ ఉండగా నువ్వు మాట్లాడకు.

b. Build-up drill

ఐంది.
రెండు నెలలైంది.
వచ్చి రెండు నెలలైంది.
ఇక్కడికి వచ్చి రెండు నెలలైంది.
అతనిక్కడికి వచ్చి రెండు నెలలైంది.

చేస్తున్నాడు.
ఇట్లా చేస్తున్నాడు.
అతనిట్లా చేస్తున్నాడు.
చూసి అతనిట్లా చేస్తున్నాడు.
పిరికితనం చూసి అతనిట్లా చేస్తున్నాడు.
నీ పిరికితనం చూసి అతనిట్లా చేస్తున్నాడు.

వెళ్ళలేదు.
బైటికి వెళ్ళలేదు.
నేను బైటికి వెళ్ళలేదు.
జరిగిన తర్వాత నేను బైటికి వెళ్ళలేదు.
దొంగతనం జరిగిన తర్వాత నేను బైటికి వెళ్ళలేదు.
ఇంట్లో దొంగతనం జరిగిన తర్వాత నేను బైటికి వెళ్ళలేదు.
మా ఇంట్లో దొంగతనం జరిగిన తర్వాత నేను బైటికి వెళ్ళలేదు.

c. Substitution drill

Model (i) నువ్వు ఈ పుస్తకం చదివి ఎన్ని రోజులైంది? (కొను)
నువ్వు ఈ పుస్తకం కొని ఎన్ని రోజులైంది?

1. శర్మ రవితో వెళ్ళి ఎంతసేపైంది? (మాట్లాడు)
2. నువ్వు కమలను పిలిచి ఎంతసేపైంది? (చూడు)
3. శారద ఈ పుస్తకం రాసి ఎన్ని రోజులైంది? (తే)
4. గోపి ఉంగరం కొని ఎన్ని రోజులైంది? (తీసుకో)

Model (ii)

ఇప్పుడు నేను మినపట్టు తినదలచుకున్నాను.
చెయ్యి
ఇప్పుడు నేను మినపట్టు చెయ్యదలచుకున్నాను.
తీసుకో
ఇవ్వు
అడుగు

Model (iii)

అతను శర్మలా ఉన్నాడు.
మోసగాడు.
అతను మోసగాడులా ఉన్నాడు.
దొంగ
అఫీసరు
రవి

d. Response drill

Model (i) నేను సాయంత్రం మీ ఇంటికి రావాలా?
నువ్వు సాయంత్రం మా ఇంటికి రాక్కర్లేదు.

1. రమ పూలు కొయ్యాలా?
2. శారద పాట పాడాలా?
3. సుగుణ ఊరికి వెళ్ళాలా?
4. శర్మ డబ్బు తీసుకోవాలా?

Model (ii) నువ్వు ఎప్పుడు పడుకుంటావు? (అన్నంతిను)
అన్నం తిన్న తర్వాత పడుకుంటాను.

1. శర్మ ఎప్పుడు బైటికి వెళ్తాడు? (క్లాసు–కా)
2. రమ ఎప్పుడు పాఠం చదువుతుంది? (ఉత్తరం–రాయి)
3. నువ్వు ఎప్పుడు అన్నం తింటావు? (శర్మ–రా)

e. Transformation drill

Model నిన్న నేను వస్తున్నప్పుడు వాన కురిసింది.
నిన్న నేను వస్తూ ఉండగా వాన కురిసింది.

1. శర్మ మాట్లాడుతున్నప్పుడు నేను నిద్ర పోయాను.
2. రమ పూలు కోస్తున్నప్పుడు కమల వచ్చింది.
3. కమల పాఠం చదువుతున్నప్పుడు మాష్టరు గారు బైటికి వెళ్ళారు.
4. నేను కాఫీ తాగుతున్నప్పుడు లైట్లు పోయాయి.
5. రాజు తలుపు వేస్తున్నప్పుడు రవి వచ్చాడు.

EXERCISES

a. Fill up the blanks with the verbs given in the parentheses as shown in the model.

Model శర్మ.....(చదువు) లక్ష్మి వచ్చింది.
శర్మ చదువుతూ ఉండగా లక్ష్మి వచ్చింది.

1. రమ.....(నిద్రపో) వాన వచ్చింది.
2. నువ్వు.....(రా) ఎవరు కనిపించారు?
3. క్లాసు.....(జరుగు) బైటికి పోకండి.
4. పాఠం.....(చెప్పు) నిద్ర పోవటం మంచిది కాదు.
5. ఈ పని.....(పూర్తికా) రవి వచ్చాడు.
6. శారద పుస్తకాలు.....(కొను) ఒక వింత జరిగింది.

b. Answer the following questions as shown in the model.

Model నువ్వు ఎప్పుడు వచ్చావు? (రెండు రోజులు)
నేను వచ్చి రెండు రోజులైంది.

1. రమ ఎప్పుడు పాసయింది? (రెండేళ్ళు)
2. కాలేజీ ఎప్పుడు తెరిచారు? (నెల)
3. లక్ష్మి ఎప్పుడు ఉంగరం పెట్టుకుంది? (ఐదు నిమిషాలు)
4. ఈ కప్పులో కాఫీ ఎప్పుడు పోశావు? (గంట)

c. Change the following sentences as shown in the model.

Model నేను ఇంటికి వెళ్దాం అనుకున్నాను.
నేను ఇంటికి వెళ్ళదలచుకున్నాను.

1. నేను ఎమ్.ఏ. చదువుదాం అనుకున్నాను.
2. రమ మా ఇంటికి వద్దాం అనుకున్నది.
3. నువ్వు పూలు కోద్దాం అనుకున్నావా?
4. శర్మ మంచివాడు అవుదాం అనుకున్నాడు.

d. Change the following sentences into negatives as shown in the model.

Model శర్మ చదవాలి.
శర్మ చదవక్కర్లేదు.

1. రమ పాఠం రాయాలి.
2. శ్యామల బుట్ట అల్లాలి.
3. కమల ఉంగరం పెట్టుకోవాలి.
4. కుమారి పుస్తకం తేవాలి.

e. Combine the following pairs of sentences as shown in the model.

Model శర్మ వచ్చాడు. తర్వాత అన్నం తిన్నాడు.
శర్మ వచ్చిన తర్వాత అన్నం తిన్నాడు.

1. రమ బి.ఎ. పాసయింది. తర్వాత బి.ఇడి. చదివింది.
2. నువ్వు పూలు కొయ్యి. తర్వాత ఇంటికి వెళ్ళు.
3. శర్మగారూ! మీరు సినిమా చూడండి. తర్వాత ఇంటికి రండి.

VOCABULARY

దొంగతనం	theft	బిచ్చం	begging, alms
వట్టి	only (an emphasiser)	పిచ్చి	mad
పిరికి	coward (adj.)	బిచ్చగత్తె	beggar (fem.)
మంచితనం	goodness	కోడలు	daughter-in-law
పిరికితనం	cowardice	మోసగాడు	cheat (masc.)
ధైర్యం	courage		

GRAMMAR NOTES

46.1. In this lesson the use of the past adverbial participle form in a type of temporal expression is introduced.

నేను రవిని చూసి రెండు నెలలు అయింది. *nēnu ravini cūsi reMḍu nelalu ayiMdi.*
'It has been two months since I saw Ravi. (Two months passed after I saw Ravi.)'
నేను అన్నం తిని గంట అయింది. *nēnu annaM tini gaMṭa ayiMdi.*
'It has been one hour since I ate my food. (One hour passed after I ate my food.)'

46.2. Notice the use of the singular form of the verb అయింది *ayiMdi* in agreement with plural nouns such as నెలలు *nelalu* 'months', ఏళ్లు *ēḷḷu* 'years', గంటలు *gaMṭalu* 'hours' etc. which are all time expressing nouns.

రవి వచ్చి రెండేళ్ళు అయింది. 'Two years passed after Ravi came.'
ravi vacci reMḍēḷḷu ayiMdi.
నువ్వు ఉత్తరం రాసి రెండు గంటలు ఐంది. (37.5)
nuvvu uttaraM rāsi reMḍu gaMṭalu aiMdi.
'Two hours passed after you wrote the letter.'

In such sentences, though అయింది *ayiMdi* appears to be in agreement with the plural nouns (గంటలు *gaMṭalu*, నెలలు *nelalu*, ఏళ్లు *ēḷḷu* etc.), a singular noun టైం *ṭaiM* సేపు *sēpu* కాలం *kālaM* (all of them mean 'time' and are singular nouns) is implied in the mind of the speaker. Therefore, అయింది *ayiMdi* actually in agreement with the implied singular noun టైం *ṭaiM/* సేపు *sēpu/* కాలం*kālaM*. As such the above sentences can be expanded in the following manner.

నేను రవిని చూసి రెండు నెలల కాలం అయింది.
nēnu ravini cūsi reMḍu nelala kālaM aiMdi.
'Two months of time has passed after I saw Ravi.'
నేను అన్నం తిని గంటసేపు ఐంది.
nēnu annaM tini gaMṭa sēpu aiMdi.
'One hour time has passed after I ate my food.'
రవి వచ్చి రెండేళ్ల కాలం అయింది.
ravi vacci reMḍēḷla kālaM aiMdi.
'Two years of time has passed after Ravi came.'
నువ్వు ఉత్తరం రాసి రెండు గంటలసేపు ఐంది.
nuvvu uttaraM rāsi reMḍu gaMṭala sēpu aiMdi.
'Two hours of time has passed after you wrote the letter.'

46.3. తర్వాత *tarvāta* 'after' is added to the past adjectival particple (41.1) to express a type of tomporal.

నేను వెళ్ళిన తర్వాత రవి వస్తాడు.	'Ravi will come after I go.'
nēnu veḷḷina tarvāta ravi vastāḍu.	
నేను వెళ్ళిన తర్వాత రవి వచ్చాడు.	'Ravi came after I went.'
nēnu veḷḷina tarvāta ravi vaccāḍu.	
నేను వెళ్ళిన తర్వాత రవి వస్తున్నాడు.	'Ravi is coming after I went.'
nēnu veḷḷina tarvāta ravi vastunnāḍu.	

46.4. Another type of temporal expression can be made by adding ఉండగా *uMḍagā* to the present adverbial participle.

వస్తూ ఉండగా	'while/when somebody is/was coming'
vastū uMḍagā	

నేను ఇంటికి వస్తూ ఉండగా కమల కనిపించింది.
nēnu iMṭiki vastū uMḍagā kamala kanipiMciMdi.
'I saw/met Kamala when I was coming'

46.5. A compound verbal base which is formed by adding the auxiliary verb దలచుకో *-dalacukō* to the infinitive form of the verb (29.1). The auxiliary దలచుకో *-dalacukō* 'intend to; decide to' ends in కో *kō* and hence the compound base behaves like any of the కో *kō* ending bases. (See కో *kō* ending bases in అను *anu* group 23.1.)

చెయ్యదలచుకో	*ceyya-dalacukō*	'intend to do; decide to do'
* రాదలచుకో	*rā-dalacukō*	'intend to come; decide to come'

* రా *rā* (రా + అ = రా *rā + a = rā* (3.13.1)) is the infinitive form.

నేను రవితో మాట్లాడదలచుకున్నాను.
nēnu ravitō māṭlāḍadalacukunnānu.
'I decided to speak to Ravi.' (28.7)
సుగుణ గుంటూరు వెళ్ళదలచుకోలేదు.
suguṇa guMṭūru veḷḷadalacukōlēdu
'Suguna decided not to go to' Guntur.' (past negative 29.2)

46.6. −అక్కర్లేదు *-akkarlēdu* is added to the infinitive form of the verb (29.1) to express the notion 'need not.' A glide న్ *n* is optionally inserted between the infinitive form and −అక్కర్లేదు *-akkarlēdu.* Forms without the insertion of the glide న్ *n* are more prevalent in speech.

చెప్పు + అక్కర్లేదు = చెప్పక్కర్లేదు (2.12.1)/చెప్పనక్కర్లేదు. 'one need not tell'
ceppu + akkarlēdu = ceppakkarlēdu/ceppanakkarlēdu.
రా + అక్కర్లేదు = రాక్కర్లేదు (3.13.1)/రానక్కర్లేదు. 'one need not come'
rā + akkarlēdu = rākkarlēdu/rānakkarlēdu.

46.7. −లా *-lā* is a shortened form of −లాగా *-lāgā* like' (21.9).

అతను రవిలాగా ఉన్నాడు.	*atanu ravilāgā unnāḍu.*	'He looks like Ravi'
అతను రవిలా ఉన్నాడు.	*atanu ravilā unnāḍu.*	'He looks like Ravi'

UNIT VIII

Lesson 47

కంప్యూటర్ సంగీతం

బెంగుళూరు, అక్టోబరు 18.

బొంబాయిలోని తాతా ప్రాథమిక పరిశోధనా సంస్థ కంప్యూటర్ విభాగం కంప్యూటర్ సంగీతంలో ఒక ప్రయోగాన్ని విజయవంతంగా నిర్వహించింది.

సంగీత నాటక అకాడమీ సహాయ కార్యదర్శి నేడు ఇక్కడ పై విషయాన్ని విలేఖరులకు వెల్లడిస్తూ అక్టోబరు 20 నుంచి ఇక్కడ సంగీత శాస్త్రంపై జరిగే 10 రోజుల సదస్సులో ఈ ప్రయోగం ఒక విశేషాంశంగా వుంటుందని చెప్పారు.

COMPUTER MUSIC

Bangalore, October 18.

The Computer department of Tata Institute of Fundamental Research, Bombay has successfully executed an experiment on Computer music.

Informing the above to the journalists (correspondents) here today, the Assistant Secretary, Music and Dance Academy said that this experi-ment would be a special featu-re in the 10-day conference which would begin here from October, 20.

తాతా సంస్థకు చెందిన శ్రీమతి పద్మా రంగాచారి అక్టోబరు 21 వ తేదీ సదస్సులో ఈ ప్రయోగంపై ఒక వ్యాసాన్ని సమర్పిస్తారు అని ఆయన తెలియజేశారు. వీణ సంగీతం ఇతర కర్ణాటక సంగీతం కంప్యూటర్ ద్వారా వినిపించటం జరిగిందని ఆయన చెప్పారు.

–ఆంధ్రప్రభ, 19–10–1975.

He said that Mrs. Padma Rangachari of Tata Institute will present a paper on this experiment in this conference on October 21. He further added that Veena music and other Carnatic music was produced on the computer.

-Andhra Prabha, 19-10-1975.

***

***

గోపాలరావు	: రామూ! సుబ్బారావు ఎప్పుడు వస్తాడు?	Ramu! When will subbarao come?
రాము	: నాతో ఎల్లుండి వస్తాను అని చెప్పాడు.	He said to me, "I will come day-after-tomorrow.
రాజు	: రేపు వస్తాను అని నాతో చెప్పాడు.	He told me that he would come tomorrow.
విజయ	: నాతో చెప్పాడు అసలు రాను అని.	He told me that he would never come.

గోపాలరావు	: అయితే ఎవరితో చెప్పిన మాటలు నమ్మాలి?	Then what should we believe?
జ్యోతి	: వాడి మాటలు నమ్మటానికి వీలు లేదు సార్. చెప్పింది చెయ్యడు; చేసేది చెప్పడు.	We cannot believe his words, sir! He will not do what would say; and he will not tell what he would do.
రవి	: అడుగో సార్ సుబ్బారావు వస్తున్నాడు.	Sir! Subbarao is coming.
సుబ్బారావు	: నమస్కారం సార్.	Namaskaram, sir!
గోపాలరావు	: ఏమోయ్! రాజుతో రేపు వస్తాను అన్నావు; ఎల్లుండి వస్తాను అని రాముతో అన్నావు; అసలు రాను అన్నావు విజయతో: మరి ఇవ్వేళ వచ్చావేం?	Hey! You said to Raju that you would come tomorrow; You told Ramu that you would come day-after-tomorrow, and to Vijaya that you would never come. Then why did you come today?
సుబ్బారావు	: ఇవేళరాను అని ఎవరితోనూ అనలేదు గదండీ!	Sir, I did not tell anybody that I would not come today. Did I?
గోపాలరావు	: ఇట్లా అయితే నీ మాటలు ఎవరైనా అసలు నమ్ముతారా?	If it is so, will anybody ever believe your words?
సుబ్బారావు	: అది వాళ్ల ఇష్టమండీ!	It is upto them, sir.

DRILLS

a. Repetition drill

రవి కమల క్లాసుకు రాలేదని మాష్టరు గారితో చెప్పాడు.
పోలీసులు, దొంగలను పట్టుకున్నారు అని నేను శర్మతో చెప్పాను.
ఆయన కంప్యూటర్ సంగీతం గురించి పరిశోధన జరిగింది అని విలేకరులకు వెల్లడించారు.
శర్మ ఇంటికి వెళ్లాడు అని రవి చెప్పాడు.

b. Build-up drill

నిర్వహించింది.
విజయవంతంగా నిర్వహించింది.
ప్రయోగాన్ని విజయవంతంగా నిర్వహించింది.
ఒక ప్రయోగాన్ని విజయవంతంగా నిర్వహించింది.
కంప్యూటర్ సంగీతంలో ఒక ప్రయోగాన్ని విజయవంతంగా నిర్వహించింది.
తాతా ప్రాథమిక పరిశోధనా సంస్థ కంప్యూటర్ సంగీతంలో ఒక ప్రయోగాన్ని విజయవంతంగా నిర్వహించింది.
బొంబాయిలోని తాతా ప్రాథమిక పరిశోధనా సంస్థ కంప్యూటర్ సంగీతంలో ఒక ప్రయోగాన్ని విజయవంతంగా నిర్వహించింది.

తెలియజేశారు.
ఆయన తెలియజేశారు.
సమర్పిస్తారు అని ఆయన తెలియజేశారు.
ఒక వ్యాసాన్ని సమర్పిస్తారు అని ఆయన తెలియజేశారు.
ఈ ప్రయోగంపై ఒక వ్యాసాన్ని సమర్పిస్తారు అని ఆయన తెలియజేశారు.
సదస్సులో ఈ ప్రయోగంపై ఒక వ్యాసాన్ని సమర్పిస్తారు అని ఆయన తెలియజేశారు.
శ్రీమతి పద్మ ఈ సదస్సులో ఈ ప్రయోగంపై ఒక వ్యాసాన్ని సమర్పిస్తారు అని ఆయన తెలియజేశారు.

చెప్పారు.
ఉంటుంది అని చెప్పారు.
విశేషాంశంగా ఉంటుంది అని చెప్పారు.
ఈ ప్రయోగం ఒక విశేషాంశంగా ఉంటుంది అని చెప్పారు.
సదస్సులో ఈ ప్రయోగం ఒక విశేషాంశంగా ఉంటుంది అని చెప్పారు.
సంగీత శాస్త్రంపై జరిగే సదస్సులో ఈ ప్రయోగం ఒక విశేషాంశంగా ఉంటుంది అని చెప్పారు.

c. Substitution drill

Model

సంగీత శాస్త్రంపై సదస్సు జరుగుతుంది అని కార్యదర్శి విలేఖరులకు తెలియజేశారు.
కంప్యూటర్ సంగీతం.
కంప్యూటర్ సంగీతంపై సదస్సు జరుగుతుంది అని కార్యదర్శి విలేఖరులకు తెలియజేశారు.
కంప్యూటర్ పరిశోధన.
కంప్యూటర్ ప్రయోగం.
ప్రయోగాన్ని నిర్వహించటం.

d. Response drill

Model రవి ఏం చెప్పాడు? (శర్మ పుస్తకం చదివాడు.)
శర్మ పుస్తకం చదివాడని రవి చెప్పాడు.

1. సహాయ కార్యదర్శి ఏం వెల్లడించారు? (సంగీత శాస్త్రంపై సదస్సు జరుగుతుంది.)
2. కార్యదర్శి ఏం తెలియజేశారు? (పద్మ కంప్యూటర్ సంగీతంపై ఒక వ్యాసాన్ని సమర్పిస్తారు.)
3. కమల సుశీలతో ఏం చెప్పింది? (మాష్టరుగారు రేపు పరీక్షపెడ్తారు.)

e. Transformation drill

Model (i) శర్మ ఇంటికి వెళ్ళాడని రవి నాతో చెప్పాడు.
రవి, శర్మ ఇంటికి వెళ్ళాడని నాతో చెప్పాడు.

1. కమల పాఠం చదివిందని గోపి మాష్టరుగారితో చెప్పాడు.
2. ప్రయోగం విజయవంతంగా జరిగిందని కార్యదర్శి విలేఖరులకు తెలియజేశాడు.
3. 20 వ తారీకునుంచి సదస్సు జరుగుతుందని కార్యదర్శి మనతో చెప్పాడు.

Model (ii) శర్మ ఆమె యింట్లో లేదన్నాడు.
శర్మ ఆమె యింట్లో లేదు అని చెప్పాడు.

1. కమల రైలు వెళ్ళింది అన్నది.
2. మాష్టరు గారు రేపు క్లాసు ఉండదు అన్నారు.
3. రవి మనం రేపు సినిమాకు వెళ్తున్నాం అన్నాడు.
4. నేను నిన్న గుంటూరు వెళ్ళాను అన్నాను.

Model (iii)

రాజు నేను రాను అన్నాడు.
నేను రాను అని రాజు అన్నాడు.

1. పాప బొమ్మ కావాలి అన్నది.
2. శర్మ రవి మంచివాడు అన్నాడు.
3. సుశీల రేపు సెలవు అన్నది.

Model (iv) శర్మ నాతో రవి మంచివాడు అని చెప్పాడు.
(A) నాతో శర్మ రవి మంచివాడు అని చెప్పాడు.
(B) నాతో శర్మ చెప్పాడు రవి మంచివాడు అని.
(C) రవి మంచివాడు అని నాతో శర్మ చెప్పాడు.
(D) రవి మంచివాడు అని శర్మ నాతో చెప్పాడు.
1. సుశీల సుగుణతో రేపు సెలవు అని చెప్పింది.
2. పాప నీతో బొమ్మ కావాలి అని చెప్పింది.
3. రాజు రాముతో నేను రాను అని చెప్పాడు.

EXERCISES

a. Rewrite the following pairs of sentences as shown in the model.

Model శర్మ ఇంటికి వెళ్ళాడు.
ఈ విషయాన్ని రవి నాకు చెప్పాడు.
శర్మ ఇంటికి వెళ్ళాడు అని రవి నాకు చెప్పాడు.

1. గోపి ఒక ప్రయోగాన్ని విజయవంతంగా నిర్వహించాడు. ఈ విషయం రేడియోలో చెప్పారు.
2. మన ముఖ్యమంత్రి బొంబాయి వెళ్ళారు. ఈ విషయం ఆయన కార్యదర్శి విలేఖరులకు వెల్లడించారు.
3. కర్ణాటక సంగీతం కంప్యూటర్ ద్వారా వినిపించటం జరిగింది. పై విషయం సంగీత నాటక అకాడమీ కార్యదర్శి విలేఖరులకు చెప్పాడు.
4. రేపు కాలేజీలో నాటకం జరుగుతుంది. ఈ విషయాన్ని పద్మ చెప్పింది.

b. Answer the following questions as shown in the model.

Model రవి మనతో ఏం చెప్పాడు? (కమల వీణ బాగా వాయిస్తుంది.)
రవి, కమల వీణ బాగా వాయిస్తుందని చెప్పాడు.

1. సుగుణ రవితో ఏం చెప్పింది? (శారద కాలేజీకి వెళ్ళింది.)
2. కార్యదర్శి విలేఖరులకు ఏం తెలియజేశారు? (సంగీత శాస్త్రంలో పరిశోధన జరిగింది.)
3. మాష్టరుగారేం చెప్పారు? (ప్రిన్సిపాలుగారు అమెరికా వెళ్ళారు.)

c. Respond to the following sentences as shown in the model.

Model (i) ఆరో తేదీ మన ఆఫీసుకు సెలవు.
6వ తేదీ మన ఆఫీసుకు సెలవు.
1. ఎనిమిదో తారీకు రవి బెంగుళూరు వెళ్ళాడు.
2. సుబ్బారావు ఆరో తేదీ వస్తాడు.
3. ఇరవయ్యో తేదీ సంగీతశాస్త్రంపై సదస్సు జరుగుతుంది.

Model (ii) సెక్రటరీ మంత్రిగారు బెంగుళూరు వెళ్ళారన్నాడు.
సెక్రటరీ మంత్రిగారు బెంగుళూరు వెళ్ళారు అని చెప్పాడు.

1. శర్మ రవికి పెళ్ళి కాలేదన్నాడు.
2. నేను రవి వాళ్ళ యింటికి వెళ్తున్నానన్నాడు.
3. ఆయన అన్నం తినలేదన్నాడు.
4. సుబ్బారావు రైలు రాలేదన్నాడు.

d. Rewrite the following sentences changing the word order in different possible ways.

1. పోలీసులు వస్తున్నారు అని మోహన్ నీతో చెప్పాడు.
2. గౌరి సుశీలకు జ్వరం అని నాతో అన్నది.
3. పిల్లలు ఆ గదిలో ఉన్నారు అని రవితో శర్మ చెప్పాడు.
4. రవితో ఇవ్వేళ సెలవు అని సుగుణ చెప్పింది.

VOCABULARY

ప్రాథమిక	primary, fundamental	సహాయ	assistant (adj.)
పరిశోధనా సంస్థ	research institute	కార్యదర్శి	secretary
కంప్యూటర్	computer	నేడు	today
విభాగం	section; division	పై	on; upon; above
సంగీతం	music	విలేఖరి	correspondent
ప్రయోగం	experiment (n)	వెల్లడించు	make known; inform
విజయవంతం	successful	తెలియజెయ్యి	inform
సంగీతశాస్త్రం	the science of music	వీణ	*veena*
సదస్సు	seminar; gathering	ఇతర	other
విశేషాంశం	special feature	కర్ణాటక సంగీతం	carnatic music
సంస్థ	institution	ద్వారా	through
చెందిన	belonging to	వినిపించు	make to listen by some demonstration
శ్రీమతి	Mrs.		
తేదీ	date	కుటుంబ నియంత్రణ	family planning
వ్యాసం	essay	జ్యోతిష్కుడు	astrologer
సమర్పించు	submit; present (v.tr.)	నమ్ము	believe
నిర్వహించు	organize, execute		

GRAMMAR NOTES

47.1. In this lesson a more formal variety of the language is used. The corresponding colloquial forms for such formal expressions are given below:

–లోని	*-lōni*	: లో ఉన్న	*lō unna*	'situated in'
విజయవంతంగా	*vijayavaMtaMgā*	: బాగా	*bāgā*	'successfully, very well'
నిర్వహించింది	*nirvahiMciMdi*	: చేసింది	*cēsiMdi*	'did'
నేడు	*nēḍu*	: ఇవ్వేళ	*ivvēḷa*	'today'
వెల్లడిస్తూ	*vellaḍistū*	: చెప్తూ	*ceptū*	'while saying/announcing'
తెలియజేశారు	*teliyajēsāru*	: చెప్పారు	*ceppāru*	'informed'

47.2. In this lesson a compound sentence pattern which can be called the reporting sentence is introduced. In this sentence the conjunction అని *ani* is used to conjoin the reported clause and the reporting clause. The reporting clause contains a reporting verb such as చెప్పు *ceppu* 'say; tell', తెలియజెయ్యి *teliyajeyyi* 'make known', వెల్లడించు *vellaḍiMcu* 'express' అను *anu* 'say', etc.; or రాయి *rāyi* 'write' or అడుగు *aḍugu* 'ask' etc.

The reported clause consists of the information given by the subject of the reporting verb.

[రవి వస్తున్నాడు *ravi vastunnāḍu*]	[అని *ani*]	[సుగుణ చెప్పింది. *suguṇa ceppiMdi*]	'Suguna said, "Ravi is coming."
reported clause	conjunction	reporting clause	

Notice that there are two sentences in the above compound sentence. Though the conjunction అని *ani* is semantically equivalent to 'that' in English, the function of అని *ani* is not identical to that of 'that' in English. In English 'that' is used in INDIRECT SPEECH where the exact words of the subject of the reporting verb are not quoted, as in DIRECT SPEECH.

DIRECT SPEECH	INDIRECT SPEECH
Ravi said, "I will come."	Ravi said that he would come.

Such clear-cut distinction between direct speech and indirect speech does not exist in Telugu. In Telugu అని *ani* can be used even when the exact words of the subject of the reporting verb are quoted.

సుగుణ	నిద్రపోతున్నది	అని	రవి	చెప్పాడు.	'Ravi said, "Suguna is
suguṇa	*nidrapōtunnadi*	*ani*	*ravi*	*ceppāḍu.*	sleeping." '(Ravi said
Suguna	is-sleeping	that	Ravi	said	that Suguna was sleeping.)'

నేను	వస్తాను	అని	రవి	చెప్పాడు.	'Ravi said, "I will come."
nēnu	*vastānu*	*ani*	*ravi*	*ceppāḍu.*	(Ravi said that he would come.)
I	will-come	that	Ravi	Said	

47.2.1. Recall the sentences with the verb అను *anu* forms given in 38.5. The reporting verb used in those sentences is అను *anu* and it can be paraphrased as అని చెప్పు *ani ceppu.*

రవి సుగుణ పాసయిందన్నాడు.	రవి సుగుణ పాసయింది అని చెప్పాడు.
ravi suguṇa pāsayiMdannāḍu	*ravi suguṇa pāsayiMdi ani ceppāḍu.*

'Ravi said, "Suguna passed."

సుబ్బారావు వస్తానన్నాడు.	సుబ్బారావు వస్తాను అని చెప్పాడు.
subbārāvu vastānannāḍu.	*subbārāvu vastānu ani ceppāḍu.*

"Subbarao said, I will come."

47.2.2. The reporting sentences can tolerate certain changes in the word order. In order to explain this let us number the components of the sentence.

(1) the reported clause.

(2) the conjunction అని *ani*

(3) subject of the reporting verb

(4) recipient of the information (the noun with the case marker −తో *tō* or −కి/−కు *-ki/-ku* (38.9; 27.4)

(5) the reporting verb

[[కొత్తసినిమా వచ్చింది	అని]	సుగుణ	లతతో	చెప్పింది.
kotta sinimā vacciMdi	*ani*]	*suguṇa*	*latatō*	*ceppiMdi*
1	2	3	4	5

'New cinema came,' said 'Suguna to Latha.'

The components can occur in the following orders.

సుగుణ	కొత్తసినిమా వచ్చింది	అని	లతతో	చెప్పింది.
suguṇa	*kotta sinimā vacciMdi*	*ani*	*latatō*	*ceppiMdi*
3	1	2	4	5

సుగుణ	లతతో	కొత్తసినిమా వచ్చింది	అని	చెప్పింది.
suguṇa	*latatō*	*kotta sinimā vacciMdi*	*ani*	*ceppiMdi*
3	4	1	2	5

లతతో	సుగుణ	కొత్తసినిమా వచ్చింది	అని	చెప్పింది.
latatō	*suguṇa*	*kotta sinimā vacciMdi*	*ani*	*ceppiMdi*
4	3	1	2	5

సుగుణ	లతతో	చెప్పింది	కొత్తసినిమా వచ్చింది	అని.
suguṇa	*latatō*	*ceppiMdi*	*kotta sinimā vacciMdi*	*ani.*
3	4	5	1	2

లతతో	సుగుణ	చెప్పింది	కొత్తసినిమా వచ్చింది	అని.
latatō	*suguṇa*	*ceppiMdi*	*kotta sinimā vacciMdi*	*ani*
4	3	5	1	2

Notice from the above illustration that the reported clause (1) and the conjunction అని (2) go together wherever they occur.

47.2.3. When the reporting verb is an అను *anu* form the conjunction అని *ani* is not required. However అని *ani* is required when some element intervenes the reported clause and the verb అను *anu* form. In other words, అని *ani* is required when the verb అను *anu* form does not immediately follow the reported clause.

గోపాల్ రవితో రైలు వచ్చింది అన్నాడు.
gōpāl ravitō railu vacciMdi annāḍu.
"Gopal said to Ravi," The train came."

గోపాల్ రైలు వచ్చింది అని రవితో అన్నాడు.
gōpāl railu vacciMdi ani ravitō annāḍu.
రవితో రైలు వచ్చింది అని గోపాల్ అన్నాడు.
ravitō railu vacciMdi ani gōpāl annāḍu.
రైలు వచ్చింది అని గోపాల్ రవితో అన్నాడు.
railu vacciMdi ani gōpāl ravitō annāḍu.

అని *ani* is also required if the verb (అను *anu* form) does not occur immediately after the reported clause.

గోపాల్ రవితో అన్నాడు రైలు వచ్చింది అని.
gōpāl ravitō annāḍu railu vacciMdi ani.

is not normally used when the verb form occurs immediately after the reported clause.

రవి అన్నం తింటాను అన్నాడు. "Ravi said, I will eat food."
ravi annaM tiMṭānu annaḍu.

47.3. Remember that ఓ *ō* is added to numerals to make them ordinals (9.8). వ *va* can be written in the place of ఓ *ō* when the numeral is written in figure.

ఆరో *ārō* = 6వ 6*va* అరవైరోండో *aravaireMdō* = 62వ 62*va*

But in speech ఓ *ō* forms only occur. They occur even in reading whatever the way they are written.

47.4. Recall that the adverb అసలు *asalu* is used to intensify the negative aspect of the verb. (31.18). As such అసలు *asalu* does not occur if the verb is an affermative form. However (అసలు *asalu*) it can occur in an interrogative sentence irrespective of the verb being negative or affernative.

రవి అసలు వస్తాడా? 'will Ravi ever come?'
ravi asalu vastāḍā?

గీత అసలు రాదా? 'will Geetha never come?'
gīta asalu rādā?

REVIEW 8

Lesson 48

సుబ్బారావు అరిచాడు	SUBBARAO SHOUTED
రాము : మోహన్! తొందరగా రా! నిన్న చేసినట్లు ఇవ్వాళ గూడా ఆలస్యం చెయ్యకు. ఆలస్యం అయినకొద్దీ నాకు బస్సులు దొరకవు.	Mohan! Come quickly. Don't delay today as you did yesterday. I will not get the buses if it is delayed further.
మోహన్ : వెళ్ళిన పని పూర్తి కాకుండా ఎలా వస్తాను? నేను వచ్చేసరికి ఎనిమిది గంటలు కావచ్చు.	How can I come without finishing my work? It may be eight o'clock by the time I return.
రాము : ఆలస్యం అయితే మా నాన్నగారు అరుస్తారు. నిన్న గూడా అరిచాడు.	My father will scold me if I go late. He did the same yesterday too.

మోహన్ :	అరిచారు అని ఈ ఊళ్లో అంటే పరవాలేదు. విశాఖపట్నంలో అంటే కొడ్తారు.	You can say *arichāēru* in this town. But if you use it in Visakhapatnam, they will beat you.
రాము :	ఎందుకు?	Why?
మోహన్ :	అక్కడ అరుస్తున్నాడు అంటే కుక్కలాగా మొరుగుతున్నాడని అర్థం.	There *arustunnāḍu* means barking like a dog.
రాము :	'అరవటం' అని ఇక్కడ అందరూ అంటారు గదా! నిన్న వచ్చిన మీ స్నేహితుడు నీతో మాట్లాడ్తూ ఉండ–గా విన్నాను. అతను 'సుబ్బారావు అరిచాడు' అన్నాడు.	Everybody uses the word *aravaṭam* here. I heard when your friend, who came yesterday, was saying it. He said *'subbarao arichāēḍu.'*
మోహన్ :	అవును. గోదావరి, విశాఖపట్నం జిల్లాలలో ఈ మాటలకు మొరగటం అని అర్థం. తక్కిన జిల్లాలలో తిట్టటం అని పెద్దగా మాట్లాడటం అని అర్థం.	Yes, this word, in Godavari and Vishakhapatnam districts, means barking. In the other districts it means 'scolding' or 'talking loudly' or 'shouting.'
రాము :	గమ్మత్తుగా ఉందే!	It looks funny!
మోహన్ :	అవును. అలాగే 'కంగారు' అనే మాట ఉంది.	Yes. Similarly the word *kangāru.*
రాము :	దానికి గూడా రెండర్థాలున్నాయా?	Does it also have two meanings?
మోహన్ :	అదే చెప్పబోతున్నాను. గోదావరి, విశాఖపట్నం జిల్లాలలో కంగారు అంటే తొందర అని అర్థం. గుంటూరు, కృష్ణా జిల్లాలలో ఈ మాటకు *confusion* అని అర్థం.	That's what I am going to tell you. *kangāru* in Godavari and Vishakhapatnam districts means 'haste' *(toMdara).* It means 'confusion' in Krishna and Guntur districts.

రాము	: ఇటువంటి మాటలు ఇంకా ఉన్నాయా?	Are there any more such words?
మోహన్	: చాలా వున్నాయి.	There are many.
రాము	: నిన్న పరీక్ష రాస్తున్నప్పుడు కంగారు పడ్డాను అని అతనే అన్నాడు. అతను సరీగ్గా పరీక్ష రాసినట్లులేడు.	He himself said yesterday that he was confused during the examination time. It seems he did not answer properly.
మోహన్	: అవును. అదుగో గోపి వస్తున్నట్లు-న్నాడు. ఇకనేను వెళ్ళాల్సిన పని లేదు.	Yes! Look there! It seems Gopi is coming. Now I don't have to go (There is no need for me to go.)
గోపి	: మోహన్! నువ్వెంత ఎక్కువ మాట్లాడ్తావో అంత తక్కువ పని చేస్తావురా!	Mohan! You work so little and talk so much.
మోహన్	: నేను బయల్దేరి చాలాసేపు అయిం-దిరా! ఇంతలో వీడితో ఏదో మాట్లాడ్తూ ఆగాను.	I started long ago. But I stopped as I was talking to him.
గోపి	: చేస్తాను అని చెప్పిన పని ఒకటి గూడా చెయ్యవు గదా! నువ్వు వచ్చేటట్లు లేవు అనుకొని నేనే వచ్చాను.	You don't do a single thing which you promise to do. I came because I thought you would not come any more.
మోహన్	: వేణును పిలిచి వచ్చావా?	Did you call Venu while coming?
గోపి	: నేను వెళ్లేలోగా వాడు ఎక్కడికో పోయాడు.	He went away some where by the time I reached there.
మోహన్	: వాణ్ణి తీసుకురాకుండా నువ్వు ఒక్కడివే వస్తే ఎట్లా.	What is the use if you come alone without him?

గోపి	: పరవాలేదు. నిన్న వాడికి చెప్పని లెక్కలు నాకు చెప్పు. నేను నేర్చుకున్న లెక్కలు వాడికి చెప్పి నేను నేర్చుకోని లెక్కలు వాడి దగ్గర నేర్చుకుంటాను.	Doesn't matter! Teach me the sums you didn't teach him yesterday. I will teach him the sums I learn and I will learn the sums from him which I haven't.
మోహన్	: అలాగే.	Okay.
గోపి	: రేపటినించీ నేనూ వేణూ యిక్కడికి రాదలచుకున్నాం.	Venu and I decided to come here from tomorrow onwards.

EXERCISES

a. Fill up the blanks with the adjectival participles (in suitable tenses) of the verbs given in the parentheses.

1. రేపు ఇక్కడికి ..... (రా) మనిషి నా స్నేహితుడు.
2. రమ నిన్న ..... (తిను) పండు పేరేమిటి?
3. పిల్లలు ఇప్పుడు ..... (రాయి) పరీక్ష ఎప్పుడు పూర్తి అవుతుంది?
4. రేపు ..... (చెయ్యి) పని యివ్వాళే చెయ్యండి.
5. ఎల్లుండి రమ ..... (తే) ఉంగరం నీకిస్తాను.
6. శారద మొన్న ..... (చూడు) సినిమా నేనివ్వాళ చూశాను.
7. నిన్నటి పరీక్షలో ..... (పాసుకా) వాళ్ళు ఎంతమంది?
8. ఇప్పుడు వినోద్ ..... (కొను) కారు ఎవరికోసం?
9. ఇందాక రమ ..... (కూర్చో) కుర్చీ ఎక్కడుంది?
10. ఇప్పుడు నువ్వు రవి దగ్గర్నించి ..... (తీసుకో) డబ్బులో సగం నాకు కావాలి.
11. రేపు మన పని ..... (జరుగు) అవకాశం ఉందా?
12. నిన్న కుర్చీ మీదినించి కింద ..... (పడు) అబ్బాయికి చెయ్యి నెప్పి తగ్గిందా?

b. Tick the correct forms.

1. శర్మ ..... పుస్తకాలు ఎవరూ చదవలేదు. (చదివినన్ని/చదివినంత)
2. కమల ..... మంచినీళ్ళు నువ్వు తాగుతావా? (తాగినన్ని/తాగినంత)
3. ఆమె ..... పని నువ్వెప్పుడు చేస్తావు? (చేసినన్ని/చేసినంత)
4. ఆ సీసాలో ..... పంచదార తీసుకురా! (ఉన్నన్ని/ఉన్నంత)

c. Combine the following pairs of sentences.

1. శర్మ పాఠం చదువుతున్నాడు. అప్పుడు వాన కురిసింది.
2. కమల నిద్రపోయింది. అప్పుడు రమ వచ్చింది.
3. రవి ఉంగరం తెచ్చాడు. అప్పుడు ఎవరూ లేరు.
4. శారద రేపు వస్తుంది. అప్పుడు నీ పుస్తకం తీసుకోస్తుంది.
5. రమ పాట పాడుతున్నది. అప్పుడు పిల్లలు గొడవ చేశారు.

d. Combine the following pairs of sentences using adverbial participles.

1. సాయంత్రం శర్మ అన్నం తింటాడు. నిద్రపోతాడు.
2. పద్మ పాట పాడింది. భోజనం చేసింది.
3. కమల స్కూలుకు రాలేదు. సినిమాకు వెళ్ళింది.
4. శారద బాగా చదవలేదు. పరీక్షకు వచ్చింది.
5. పిల్లలు గొడవ చెయ్యటంలేదు. కూర్చున్నారు.
6. రవి భోజనం చెయ్యలేదు. ఇక్కడికి వచ్చాడు.
7. శర్మ చదవటంలేదు. పడుకున్నాడు.
8. మోహన్ ఆలోచించాడు. రాస్తున్నాడు.
9. ఆయన యివ్వేళ మా ఇంటికి రావటంలేదు. మీ ఇంటికి వస్తున్నారు.

e. Answer the following questions as shown in the model.

Model (i) నువ్వు కమలతో ఎప్పుడు మాట్లాడ్తావు?
ఇదుగో, ఇప్పుడే మాట్లాడబోతున్నాను.

1. శర్మా! నువ్వెప్పుడు రవిని డబ్బడుగుతున్నావు?
2. రమా! నేను చెప్పిన పని ఎప్పుడు చేస్తావు?
3. మీరందరూ మా ఇంటికి ఎప్పుడు వస్తారు?

Model (ii)

రమ యివ్వేళ మాట్లాడుతుందా?
రమ యివ్వేళ మాట్లాడేటట్లులేదు.

1. రవి యివ్వేళ ఇక్కడికి వస్తున్నాడా?
2. పద్మ రేపు పుస్తకం తెస్తుందా?
3. ఆమె ప్రతి రోజూ రవికి డబ్బు ఇస్తున్నదా?
4. వాళ్ళు రేపు మనకు కాఫీ యిస్తారా?
5. ఈ సంవత్సరం గిరిజ పాసవుతుందా?
6. రోజూ వాళ్ళకు క్లాసులు జరుగుతున్నాయా?
7. ఇవ్వేళ సుశీల పాట పాడుతుందా?

Model (iii) **Answer the questions given in model (ii), in affirmation:**

Eg. కమల యివ్వేళ మాట్లాడుతుందా?
కమల యివ్వేళ మాట్లాడేటట్లుంది.

f. Answer the following questions as shown in the model using cue words.

Model (i) శర్మ ఎప్పుడు వస్తాడు? (నువ్వు–అన్నం తిను)
శర్మ నువ్వు అన్నం తినేలోగా వస్తాడు.

1. సరళ ఎప్పుడా పని పూర్తి చేస్తుంది? (నువ్వు–రా)
2. నువ్వు అన్నం ఎప్పుడు తింటావు? (రవి–డబ్బు తే)
3. రైలెప్పుడు వస్తుంది? (టిక్కెట్లు–ఇవ్వు)

Model (ii) సుబ్బారావు ఇప్పుడు పాడాలా? (నువ్వు–పాఠం చదువు)
సుబ్బారావు ఇప్పుడు పాడక్కర్లేదు. నువ్వు చదివింతర్వాత పాడాలి.

1. ప్రసాద్ ఇప్పుడు మాట్లాడాలా? (నువ్వు–లే)
2. రవి ఇప్పుడు చదవాలా? (నేను–పాఠం రాయి)
3. శర్మ యిప్పుడు వెళ్ళాలా? (వాళ్ళు–పిలు)

g. Respond to the following sentences as shown in the model.

Model రమ ఆ పూలు కొయ్యదు. (కమల)
రమ కొయ్యని పూలను కమల కోస్తుంది.

1. రవి నిన్న కొన్ని విషయాలు ఆలోచించలేదు. (మేం)
2. శారద ఆ పుస్తకాలు చదవదు. (నేను)
3. గోపి పెసరట్లు అన్ని తినలేదు.(సరోజ)
4. రమ ఈ కుర్చీలో కూర్చోదు. (రవి)
5. నేను ఆ బ్రెడ్డు కాల్చను. (విమల)

h. Change the following sentences as shown in the model.

Model శర్మా రవీ మంచివాళ్ళు.
శర్మ ఎంత మంచివాడో రవి అంత మంచివాడు.

1. నీ పుస్తకం నా పుస్తకం పెద్దవి.
2. సుగుణా విమలా బాగా పాడ్తారు.
3. మైసూరూ బెంగుళూరూ చల్లగా ఉంటాయి.
4. పార్వతీ మాధవీ చాలా లావుగా వున్నారు.

i. Rewrite the following words in FIVE related pairs.

Eg. తల్లి–తండ్రి; పో–వెళ్ళు.

ఇవ్వాళ	తెలియజెయ్యి	మబ్బు	మరదలు	వెల్లడించు
వదిన	సంచీ	నేడు	వాన	బుట్ట

j. Match the following.

A	B
1. నేను మాట్లాడినకొద్దీ ఆయనకు కోపం వచ్చింది.	నేను మాట్లాడాను. అందుకే ఆయనకు కోపం వచ్చింది. ( )
2. నేను మాట్లాడటంతో ఆయనకు కోపం వచ్చింది.	నేను మాట్లాడుతున్నప్పుడు ఆయనకు కోపం వచ్చింది. ( )
3. నేను మాట్లాడుతూ ఉండగా ఆయనకు కోపం వచ్చింది.	నేను ఎంత మాట్లాడానో ఆయనకు అంత కోపం వచ్చింది. ( )

k. Build up the conversations as shown in the model.

Model

శర్మ : ప్రసాద్ ఎప్పుడు బెంగుళూరు వెళ్ళాడు? (నెల)

రవి : వెళ్ళి నెల రోజులైంది

శర్మ : మళ్ళీ యిప్పుడు వెళ్ళదలచుకున్నాడా?

రవి : ఆ! రేపు వెళ్ళబోతున్నాను అని చెప్పాడు.

1. రవి : ప్రసాద్ ఇక్కడికి ఎప్పుడు వచ్చాడు?(సంవత్సరం)

వేణు: .....

రవి : .....

వేణు: .....

2. పద్మ : కమల రేడియోలో ఎప్పుడు పాడింది? (వారం)

రమ : .....

పద్మ : .....

రమ : .....

3. ప్రసాద్ : మాష్టరుగారు ఎప్పుడు పరీక్ష పెట్టారు? (రెండు వారాలు)

సుగుణ : .....

ప్రసాద్ : .....

సుగుణ : .....

VOCABULARY

అరుచ్	shout (v.)	కంగారు	confusion
మొరుగు	bark (v.)	కంగారుపడు	confuse (v.intr.)
అర్థం	meaning	లెక్క	mathematical problem; a stet.
గమ్మత్తు	funny		

UNIT IX

Lesson 49

ఆమె వచ్చి ఉంటుంది

SHE WOULD HAVE COME

లత : కమలా! ఇప్పుడు విమల నిద్ర-పోతూ ఉంటుందా?

Kamala! Will Vimala be sleeping now?

కమల : నిద్రపోతూ ఉండదు. రేపటినించి వాళ్ళకు పరీక్షలు, చదువుతూ ఉంటుంది.

She won't be sleeping. She has examinations from tomorrow. She will be studying.

లత : నేను విమలతో మాట్లాడాలి. వాళ్ళ చెల్లెలు గుంటూరు నించి ఇవ్వాళ వస్తానన్నది. వచ్చి ఉంటుందా?

I have to talk to Vimala. Her sister told that she would come today from Guntur. Would she have come?

కమల : వచ్చి ఉండదు. ఇవ్వాళ గుంటూ-రులో పాటకచేరి ఉన్నది. వాళ్ళ చెల్లెలికి సంగీతం అంటే యిష్టం.

She would not have come. There is a music concert at Guntur. Her sister likes music.

లత	: శాస్త్రీయ సంగీతం యిష్టమా? లలిత సంగీతం యిష్టమా?	What does she like? Classical music or light music?
కమల	: రెండూ యిష్టమే! శాస్త్రీయ సంగీతం బాగా యిష్టం.	She likes both. She likes classical music better.
లత	: ఆమె బాగా పాడుతుందా?	Does she sing well?
కమల	: వీణ బాగా వాయిస్తుంది. విమల గూడా వీణ వాయిస్తుంది. వాళ్ళ నాన్నగారు రెండు రోజుల క్రితమే వాళ్ళిద్దరికీ చెరి ఒక వీణ కొని యిచ్చారు.	She plays on Veena well. Vimala also plays Veena well. Her father bought two Veenas for both of them two days ago.
లత	: అలాగా! మరి నేను వెళ్ళి వస్తాను.	I see! I shall go then.
కమల	: సరే!	Okay.

*** ***

సుబ్బారావు	: శర్మగారూ! ఈ వీధిలో మా అమ్మాయి వాళ్ళ ఇల్లుంది. మా అల్లుడు రేపు ఢిల్లీ వెళ్తున్నాడు. అతనితో మా అబ్బాయి గూడా వెళ్తున్నాడు. ఇంటి దగ్గర ఎన్ని గంటలకు బయల్దేర్తాడో కనుక్కుని వద్దాం. రాండి.	Mr. Sarma! My daughter's house is in this street. My Son-in-law is going to Delhi tomorrow. My son is also going with him. Let's go and find out at what time he is leaving home.
శర్మ	: మీరు వెళ్ళిరండి. నేను మెల్లగా వెళ్తూ వుంటాను. ఇటువైపు వెళ్ళవచ్చా?	You go. I will be going slowly. May I go this away?

సుబ్బారావు :	అటు వెళ్ళకూడదు. అది వన్‌వే ట్రాఫిక్.	You should not go that side. That is one way traffic.
శర్మ :	అలాగా!	I see!
సుబ్బారావు :	అందుకే చెప్తున్నాను. ఇద్దరం కలిసి వెళ్దాంరండి.	That is why I suggest that both of us can go together. Come on!
శర్మ :	నా చెప్పులు తెగాయి. ఇంతలో వాటిని కుట్టటానికి యిక్కడ యిస్తాను. మీరు చూసి రండి. ఎక్కువ ఆలస్యం చెయ్యవద్దు.	My chappals are torn. In the meantime I shall give them here for mending. You call on him and come. Don't delay much.
సుబ్బారావు :	పదండి. ముందు మీ పని అయిన తర్వాత ఇద్దరం కలిసే వెళ్దాం.	Come on! Let's go after attending to your work.
శర్మ :	ఢిల్లీకి ఇద్దరూ ఒకే పని మీద వెళ్తున్నారా?	Are they going to Delhi on the same work?
సుబ్బారావు :	లేదు. అల్లుడి పని వేరు మా అబ్బాయి పని వేరు. ఇదుగో ఇదే ఇల్లు. అమ్మా! లతా! మీ ఆయన ప్రయాణం ఎన్ని గంటలకు?	Son-in-law's work is different; my son's work is different. This is the house. Lata! At what time is your husband leaving?
లత :	రైలు రాత్రి 8.30కు నాన్నగారూ! ఇంటి దగ్గర ఏడింటికి బయల్దేర్తారు అనుకుంటున్నాను. తమ్ముణ్ణి ఇక్కడికే రమ్మనండి. ఇద్దరూ కలిసే వెళ్తారు.	The train is at 8.30P.M., father! I presume he will leave home at 7 O'clock. Ask brother to come here itself. Both will go together from here.

DRILLS

a. Build-up drill

ఇచ్చారు.
కొనిచ్చారు.
వీణ కొనిచ్చారు.
ఒక వీణ కొనిచ్చారు.
చెరి ఒక వీణ కొనిచ్చారు.
ఇద్దరికీ చెరి ఒక వీణ కొనిచ్చారు.
వాళ్ళిద్దరికీ చెరి ఒక వీణ కొనిచ్చారు.

రెండు రోజుల క్రితం వాళ్ళిద్దరికీ చెరి ఒక వీణ కొనిచ్చారు.
నాన్నగారు రెండు రోజుల క్రితం వాళ్ళిద్దరికీ చెరి ఒక వీణ కొనిచ్చారు.
వాళ్ళ నాన్నగారు రెండు రోజుల క్రితం వాళ్ళిద్దరికీ చెరి ఒక వీణ కొనిచ్చారు.

b. Substitution drill

Model (i) పద్మ యిప్పుడు అన్నం తింటూ ఉండదు.
పాఠం–చదువు
పద్మ యిప్పుడు పాఠం చదువుతూ ఉండదు.
పూలు–కొయ్యి
తలుపు–తెరుచ్
పాట–పాడు
పుస్తకం–కొను

Model (ii)
సరోజ వచ్చి ఉంటుందా? వచ్చి ఉండదా?
వెళ్ళు
సరోజ వెళ్ళి ఉంటుందా? వెళ్ళి ఉండదా?
అడుగు
పాడు
రాయి

Model (iii)
నాకు చపాతీలు అంటే యిష్టం.
హరి
హరికి చపాతీలు అంటే యిష్టం.
నువ్వు
మనం
మీ చెల్లెలు

c. Response drill

Model (i) శర్మ అన్నం తింటూ ఉంటాడా? (కాఫీ–తాగు)
శర్మ అన్నం తింటూ ఉండడు. కాఫీ తాగుతూ ఉంటాడు.

1. గోపీ రవితో మాట్లాడుతూ ఉంటాడా? (శర్మతో–ఆడు)
2. సరళ పాఠం రాస్తూ ఉంటుందా? (ఉత్తరం–చదువు)
3. మనం రేపు పది గంటలకు ప్రయాణం చేస్తూ ఉంటామా? (స్టేషనుకు–వెళ్ళు)

Model (ii)

కమల నిన్న వచ్చి వుంటుందా? (మొన్న)
కమల నిన్న వచ్చి వుండదు. మొన్న వచ్చి వుంటుంది.

1. సరళా రమా యిప్పుడు బయల్దేరి వుంటారా? (నిన్న)
2. సుబ్బారావు పాఠం చదివి వుంటాడా? (ఉత్తరం)
3. రవి పాసు అయి వుంటాడా? (శర్మ)

Model (iii)

శర్మను అన్నం తినవద్దు అని చెప్పు.
పాలు–తాగు
శర్మను పాలు తాగవద్దు అని చెప్పు.
తలుపు–వెయ్యి
సినిమా–చూడు
ఇంటికి–వెళ్ళు
చదరంగం–ఆడు

d. Transformation drill

Model (i)

శర్మ వస్తూ వుంటాడు.
శర్మ వస్తూ వుండడు.

1. రమ పూలు కోస్తూ వుంటుంది.
2. మీరు పళ్ళు తింటూ వుంటారు.
3. వాళ్ళు ఆలోచిస్తూ వుంటారు.
4. మనం బయల్దేరుతూ వుంటాం.

Model (ii)

కమల పాటలు పాడి వుంటుంది.
కమల పాటలు పాడి వుండదు.

1. సరళ వీణ వాయించి వుంటుంది.
2. పాప ఏడ్చి వుంటుంది.
3. సుబ్బారావు మూలుగుతూ పడుకొనివుంటాడు.
4. సుభద్ర అన్నం వడ్డించి వుంటుంది.

EXERCISES

a. Answer the following questions based on the text of the lesson.

1. కమల ఏం చేస్తూ వుంటుంది?
2. కమల చెల్లెలు గుంటూరునించి ఎందుకు వచ్చి ఉండదు?
3. కమల చెల్లెలికి శాస్త్రీయ సంగీతం యిష్టమా? లలిత సంగీతం యిష్టమా?
4. రమ వాళ్ళ నాన్నగారు ఎన్ని వీణలు కొన్నారు?
5. సుబ్బారావు ఎక్కడికి వెళ్దాం అంటున్నారు?
6. ఇంతలో శర్మ ఏం చేస్తాడు?

b. Answer the following questions as shown in the model.

Model (i)

నేను లోపలికి రానా?
నువ్వు లోపలికి రావద్దు.

1. బయటికి వెళ్ళనా?
2. మేం ఈ కాఫీ తాగమా?
3. మనం శర్మ దగ్గరికి వెళ్దామా?
4. మనం ఆ కొండ ఎక్కుదామా?

c. Answer the following questions in two ways as shown in the model.

Model (i) శర్మకు పాలు యిష్టమా? కాఫీ యిష్టమా?(పాలు)
(i) శర్మకు పాలు యిష్టం.
(ii) శర్మకు పాలు అంటే యిష్టం.

1. సరళకు సినిమాలు యిష్టమా? నాటకాలు యిష్టమా?(సినిమాలు)
2. పద్మకు శాస్త్రీయ సంగీతం యిష్టమా? లలిత సంగీతం యిష్టమా?(శాస్త్రీయ సంగీతం)
3. మీకు బస్సు ప్రయాణం యిష్టమా? రైలు ప్రయాణం యిష్టమా?(బస్సు ప్రయాణం)
4. మీకు ఆటలు యిష్టమా? పాటలు యిష్టమా?(ఆటలు)

Model (ii) శర్మ అన్నం తిని ఉంటాడా? (కాఫీ–తాగు)
శర్మ అన్నం తిని వుండడు. కాఫీ తాగి వుంటాడు.

1. పద్మ వీణ వాయించి వుంటుందా? (పాటలు–పాడు)
2. రవి కలం కొని వుంటాడా? (పుస్తకం–తీసుకో)
3. వాళ్ళు పాఠం చదివివుంటారా? (ఉత్తరం–రాయి)

d. Change the following sentences into negative.

1. శర్మ నిద్రపోతూ వుంటాడు.
2. రమ వీణ వాయిస్తూ వుంటుంది.
3. మేం అన్నం తింటూ వుంటాం.
4. నువ్వు పాఠం చదివి వుంటావు.

VOCABULARY

పాటకచేరి	music concert	చెరి	each
ఇష్టం	willingness	తెగు	cut (v. intr)
శాస్త్రీయ సంగీతం	classical music	కుట్టు	stich (v)
లలిత సంగీతం	light music	వేరు	different
వాయించు	play on a musical instrument(v)		

GRAMMAR NOTES

49.1. In this lesson the use of the adverbial participles with the forms of the verb ఉండు *uMḍu* is shown.

(i) Past adverbial participle (45.1) + ఉండు *uMḍu* form

చదివి ఉంటాడు	*cadivi uMṭāḍu*	'He will/would have read.'
చదివి ఉండడు.	*cadivi uMḍaḍu*	'He will/would not have read.'

(ii) Present adverbial participle (31.2) + ఉండు *uMḍu* form

చదువుతూ ఉంటాడు	*caduvutū uMṭāḍu*	'He will/would be reading.'
చదువుతూ ఉండడు	*caduvutū uMḍaḍu*	'He will/would not be reading.'

In addition to express future continuous (చదువుతూ ఉంటాడు *caduvutū uMṭāḍu* 33.8.) and future perfect (చదివి ఉంటాడు *cadivi uMṭāḍu*), these forms also express some element uncertainty.

49.2. Imperative negative$_2$ is also introduced in this lesson. వద్దు *vaddu* is added to the infinitive (29.1) to form imperative negative$_2$.

Imperative negative$_2$ = Infiinitve + వద్దు *vaddu*

మాట్లాడ + వద్దు	*māṭlāḍa+vaddu*	'Don't speak.'
*రా + వద్దు	**rā+vaddu*	'Don't come.'

*రా *rā* is the infinitive form of the base రా *rā* రా + అ = రా *rā + a = rā* (29.1; 3.13.1).

Imperative negative$_2$ forms are normally used to express a suggestion or request where as the imperative negative$_1$ forms (8.1) are used to express all the aspects of the imperative such as command, order, request, suggestion etc.

తినకు!	*tinaku! (8.1)*	'Don't eat!'
తినవద్దు.	*tinavaddu.*	'I suggest/request you not to eat.'

49.3. Notice the optional use of అంటే *aMṭē* in sentences like:

నాకు సంగీతం అంటే ఇష్టం.	*nāku saMgītaM aMṭē iṣṭaM.*	'I like music.'
నాకు సంగీతం ఇష్టం.	*nāku saMgītaM iṣṭaM.*	'I like music.'

In these sentences the subject takes dative case suffix. (Recall the function of the dative case suffix expressing possession of feelings. desires. habits etc. (17.8.).

49.4. చెరి *ceri* denotes distribution among two persons.

ఆయన వాళ్ళిద్దరికీ చెరి నాలుగు పుస్తకాలు ఇచ్చారు.
āyana vāḷḷiddarikī ceri nālugu pustakālu iccāru.
'He gave both of them four books each.'

UNIT IX

Lesson 50

చాముండి కొండ మీద

ఇటీవల మా క్లాసువాళ్ళం అందరం కలిసి చాముండి కొండకు వెళ్ళాం. కొంతమంది నడిచి వెళ్దాం అన్నారు. కొంతమంది నడవలేం, బస్సులో వెళ్దాం అన్నారు. అందరం కలిసి సరదాగా వేళ్తే మెట్లు ఎక్కటం కష్టం కాదు, సులభంగానే ఎక్కగలం అనుకున్నాం. తలా నాలుగు అరిటిపళ్ళు తిని బయల్దేరాం. మెట్లకు అటూ ఇటూ చెట్లూ, పొదలూ, పెద్దపెద్ద రాళ్లూ ఉన్నాయి. నాలుగైదు మెట్లు ఎక్కామో లేదో రవికీ కుమార్‌కూ ఒక పోటీ వచ్చింది. అక్కడ ఒక పెద్ద రాయి ఉంది. ఆ రాతిని నేను ఎత్తగలను అన్నాడు రవి. నువ్వు ఎత్తలేవు అన్నాడు కుమార్. పందెం కట్టమన్నాడు రవి.

ON THE CHAMUNDI HILL

All of us from our class went to Chamundi hill recently. Some proposed to go on foot. Some said that they could not walk and wanted to go by bus. If all of us go togethere, we thought climbing the steps would not be a difficult task, and we could do it easily. We ate four bananas each and started. There were trees, bushes and large stones on both the sides of the steps. We did not even climb up four steps, but Ravi and Kumar had a bet between them. There was a big stone. Ravi said "I can lift this stone up". "You cannot lift it

కొండ మీద నువ్వు ఎన్ని అరిటిపళ్ళు తినగలవో అన్ని కొని ఇస్తాను అన్నాడు కుమార్. రవి ఆ రాతిని ఎత్తటానికి ప్రయత్నం చేశాడు. అది లేవలేదు. మళ్ళీ ప్రయత్నించాడు. చివరికి ఆ రాయి కొంచెం లేచింది. ఇంతలో ఆ రాతి కింద ఉన్న తేలు ఒకటి రవిని కుట్టింది. వెంటనే అతను ఆ రాతిని వదిలాడు అది కింద పడ్డది. అక్కడ నేల ఏటవాలుగా ఉండటం వల్ల ఆ రాయి పక్కన ఉన్న కుమార్ పాదం మీదికి దొర్లింది. ఇద్దరూ అక్కడ మెట్టు మీద కూలబడ్డారు. ఇంక వాళ్ళిద్దరూ కొండ ఎక్కలేరు అని నిర్ణయించి కొండమీదికి వెళ్ళే ప్రయత్నం మానుకున్నాం. ఆ రోజు రవీ కుమార్‌ల పోటీ వల్ల మా ప్రయాణం ఆ విధంగా ముగించా-ల్సొచ్చింది. మైసూరులో నా అనుభవాలను గురించి యింకా కొన్ని విషయాలను ఇంకొక సారి చెప్తాను.

up" said Kumar. Then Ravi wanted to have a bet. Kumar said that he would buy and give a top the hill as many bananas as he (Ravi) would be able to eat. Ravi tried to lift the stone up. It could not be lifted. He tried again. At last he could lift the stone a little. In the meantime a scorpion under that stone stung Ravi. He at once dropped the stone. It fell down. Since the ground was slope, that stone slipped on to Kumar's foot. Both of them fell and sat down on a step there. Then we decided that they two could not climb up the hill any more and gave up the attempt. Because of their bet, we were thus to conclude our journey. I will tell you more about my experiences in Mysore sometime later.

పచ్చరంగు పైకి కట్టాలా ఎర్ర రంగు పైకి కట్టాలా అని హటాత్తుగా నన్నడిగితే నేను మాత్రం ఎట్లా చెప్పగలనయ్యా? ఇవన్నీ మీరే ముందు చూసుకోవాలి.

How can I tell you right on the spot whether green should be on top or orange should be on top! You must take care of such things well in advance.

DRILLS

a. Repetition drill

నేను కొండ ఎక్కగలను.	నేను కొండ ఎక్కలేను.
మేం సులభంగా ఎక్కగలం.	మేం ఈ రాళ్ళు ఎత్తలేం.
మనం ఆ రాయి ఎత్తగలం.	మనం అన్ని అరటిపళ్ళు తినలేం.
నువ్వు పందెం కట్టగలవా?	నువ్వు ఆ రాతిని ఎత్తటానికి ప్రయత్నం చెయ్యలేవు.
మీరు ఎన్ని అరిటిపళ్ళు తినగలరు?	మీరు పందెం కట్టలేరు.
వాడు మనకు తలా ఒక కలం ఇవ్వగలడా?	రవి నడవలేడు.
ఆమె కొండ ఎక్కగలదు.	రమ పాడలేదు.
వాళ్ళు ఈ పని చెయ్యగలరు.	వాళ్ళు ప్రయత్నం చెయ్యలేరు.
అది పరిగెత్తగలదు.	కుక్క చెట్టు ఎక్కలేదు.
అవి చెట్లు ఎక్కగలవు.	కుక్కలు మాట్లాడలేవు.
నువ్వు పరిగెత్తగలవు.	చెప్పవయ్యా!
అతను పరిగెత్తగలడు.	తినవయ్యా!
వాళ్ళు పరిగెత్తగలరు.	పట్టుకోవయ్యా!

b. Build-up drill.

వచ్చింది.
పోటీ వచ్చింది.
రవికీ కుమార్‌కూ పోటీ వచ్చింది.
ఎక్కామో లేదో రవికీ కుమార్‌కూ పోటీ వచ్చింది.
మెట్లు ఎక్కామో లేదో రవికీ కుమార్‌కూ పోటీ వచ్చింది.
ఐదు మెట్లు ఎక్కామో లేదో రవికీ కుమార్‌కూ పోటీ వచ్చింది.
నాలుగైదు మెట్లు ఎక్కామో లేదో రవికీ కుమార్‌కూ పోటీ వచ్చింది.

అందలేదు.
టికెట్లు అందలేదు.
సినిమా టికెట్లు అందలేదు
మాకు సినిమా టికెట్లు అందలేదు.
వెళ్ళటం వల్ల మాకు సినిమా టికెట్లు అందలేదు.
మేం ఆలస్యంగా వెళ్ళటం వల్ల మాకు సినిమా టికెట్లు అందలేదు.

అన్నాడు.
ఇస్తానన్నాడు.
కొనిస్తానన్నాడు.
అన్ని అరిటిపళ్ళు కొనిస్తానన్నాడు.
ఎన్ని అరిటిపళ్ళు తినగలవో అన్ని అరిటిపళ్ళు కొనిస్తానన్నాడు.
కొండ మీద ఎన్ని అరిటిపళ్ళు తినగలవో అన్ని అరటిపళ్ళు కొనిస్తానన్నాడు.

ముగించాల్సొచ్చింది.
ఆ విధంగా ముగించాల్సొచ్చింది.
ప్రయాణం ఆ విధంగా ముగించాల్సొచ్చింది.
మా ప్రయాణం ఆ విధంగా ముగించాల్సొచ్చింది.
పోటీ వల్ల మా ప్రయాణం ఆ విధంగా ముగించాల్సొచ్చింది.
రవీ కుమార్‌ల పోటీ వల్ల మా ప్రయాణం ఆ విధంగా ముగించాల్సొచ్చింది.
ఆ రోజు రవీ కుమార్‌ల పోటీ వల్ల మా ప్రయాణం ఆ విధంగా ముగించాల్సొచ్చింది.

c. Substitution drill.

Model (i)

నేను ఆ పని చెయ్యగలను.
నువ్వు
నువ్వు ఆ పని చెయ్యగలవు.
మనం
మీరు
రవి
శారద
ఆయన
వాళ్ళు
అది
అవి

Model (ii)

నువ్వు ఇడ్లీ తినలేవు.
మీరు
మీరు ఇడ్లీ తినలేరు.
నేను
మేం
మనం
రవి
అది
ఆయన
అవి
వాళ్ళు

Model (iii)

మనం ఆ పుస్తకం చదవగలమా?
రాయి
మనం ఆ పుస్తకం రాయగలమా?
తీసుకో
ఇవ్వు
తీసుకురా
చూపించు
అడుగు

Model (iv)

నువ్వు హరిని అడగలేవా?
చూడు
నువ్వు హరిని చూడలేవా?
పిలుచ్
కొట్టు
తిట్టు
పంపించు
వెతుకు

d. Response drill

Model (i) రవి ఎందుకు మన ఇంటికి రాలేదు? (వాన వచ్చింది)
వాన రావటం వల్ల రవి మన ఇంటికి వెళ్ళలేదు?

1. శర్మ ఎందుకు మెట్టు మీద కూలబడ్డాడు? (కాలి మీద రాయి పడ్డది)
2. మాష్టరుగారు ఎందుకు రవిని తిట్టారు? (క్లాసుకు ఆలస్యంగా వచ్చాడు)
3. శారదకు బస్సు ఎందుకు అందలేదు? (ఆలస్యంగా వెళ్ళింది)
4. సుబ్బారావు ఎందుకు సినిమాకు రాలేదు. (దోవలో అతని స్నేహితుడు కలిశాడు)
5. శర్మ ఎందుకు క్లాసుకు రాలేదు? (తేలు కుట్టింది)

Model (ii) నువ్వు నాకు ఎన్ని అరిటిపళ్ళు ఇస్తావు? (తిను)
నువ్వు ఎన్ని అరిటిపళ్ళు తినగలవో అన్ని యిస్తాను.

1. రవికి ఎన్ని పుస్తకాలు ఇస్తావు? (చదువు)
2. శారదకు సరళ ఎన్ని పూరీలు పెడుతుంది? (తిను)
3. మనకు వాళ్లు ఎన్ని కాయితాలు ఇస్తారు? (రాయి)

Model (iii) రవి చెట్టెక్కగలడా? (శర్మ)
రవి చెట్టెక్కలేడు; శర్మ ఎక్కగలడు.

1. నువ్వు ఆ పని చెయ్యగలవా? (అతను)
2. కుక్కలు చెట్టెక్కగలవా? (పిల్లులు)
3. మీరు సాయంత్రం రాగలరా? (వాళ్ళు)
4. సరోజ వీణ వాయించగలదా? (విమల)

Model (iv) కాఫీలో ఎంత పంచదార వెయ్యాలి? (ఎంత కావాలో.....)
కాఫీలో ఎంత కావాలో అంత పంచదార వెయ్యాలి.

1. పోలీసులు ఎవరిని పట్టుకుంటారు? (ఎవరు దొంగలో.....)
2. రమ ఎక్కడికి వెళ్తుంది? (ఎక్కడ సరళ ఉంటుందో.....)
3. రవి ఎప్పుడు వస్తాడు? (ఎప్పుడు శర్మ వస్తాడో.....)

Model (v) a. అక్కడ నలుగురు పిల్లలున్నారు.
వాళ్ళకు ఎన్ని చాక్లెట్లు ఇవ్వాలి? (నాలుగు)
Response : తలా నాలుగు చాక్లెట్లు ఇవ్వాలి.

b. అక్కడ యిద్దరు పిల్లలున్నారు.
వాళ్ళకు ఎన్ని చాక్లెట్లు ఇవ్వాలి? (మూడు)
Response : చెరి మూడు చాక్లెట్లు ఇవ్వాలి.

1. రవికి ఇద్దరు చెల్లెళ్ళు. అతను వాళ్ళకు ఎన్ని వీణలు కొనాలి? (మూడు)
2. లతకు ముగ్గురు తమ్ముళ్ళు. వాళ్ళకు ఆమె ఎన్ని పుస్తకాలు కొన్నది? (ఒక)
3. మేం పదిమందిమి. మేం ఎన్ని అరిటిపళ్ళు తినాలి? (ఆరు)
4. మనం యిద్దరం ఎన్ని మామిడిపళ్ళు తిందాం? (రెండు)
5. మీరు నలుగురు. మీకు ఎన్ని టిక్కెట్లు కావాలి? (మూడు)
6. వాళ్ళు ఇద్దరు. వాళ్ళకు ఎన్ని ఇడ్లీలు కావాలి? (రెండు)

e. Interlocked substitution drill.

నేను ప్రయాణం చెయ్యగలను.	..... అడుగు .....
రవి.....	..... పూరీ .....
రవి ప్రయాణం చెయగలడు.	..... చెయ్యి .....
..... లే	..... ప్రయత్నం .....
రవి ప్రయాణం చెయ్యలేడు.	..... లే
..... చపాతీ	మీరు .....
రవి చపాతీ చెయ్యలేడు.	..... మానుకో .....
.....తిను	మేం .....
రవి చపాతీ తినలేడు.	..... గల
నువ్వు	సరళ .....
..... అన్నం	..... ప్రయాణం .....
..... గల	వాళ్ళు .....

f. Transformation drill.

Model నాలుగైదు మెట్లు ఎక్కాం. ఇంతలోనే రవికీ కుమార్‌కూ పోటీ వచ్చింది.
నాలుగైదు మెట్లు ఎక్కామో లేదో రవికీ కుమార్‌కూ పోటీ వచ్చింది.

1. నేను బైటికి వెళ్లాను. ఇంతలోనే రవి నన్ను పిలిచాడు.
2. పది గంటలయింది. ఇంతలోనే మాష్టరుగారు వచ్చారు.
3. నేను శర్మను నా పుస్తకం ఎక్కడున్నది అని అడిగాను. ఇంతలోనే రవి నాకు పుస్తకం ఇచ్చాడు.

EXERCISES

a. Answer the following questions in two ways as shown in the model.

Model (i) శర్మ పది మైళ్లు నడవగలడా? (సురేష్)
శర్మ పది మైళ్లు నడవలేడు; సురేష్ నడవగలడు.

1. మనం చపాతీలు తినగలమా? (హర్యానా వాళ్ళు)
2. హర్యానావాళ్ళు అన్నం తినగలరా? (తెలుగు వాళ్ళు)
3. నువ్వు దొంగలను పట్టుకోగలవా? (మీరు)
4. నేను కొండ ఎక్కగలనా? (ఆయన)
5. శారద పాట పాడగలదా? (కమల)

Model (ii) శర్మ ఎందుకు వెళ్ళాడు?
(వాళ్ళ నాన్నగారు రమ్మన్నారు)
వాళ్ళ నాన్నగారు రమ్మనటం వల్ల రవి వెళ్ళాల్సొచ్చింది.

1. మీ ప్రయాణం ఎందుకు మానుకున్నారు?
(రవికి తేలు కుట్టింది)
2. ప్రసాద్ ఎందుకు మందు అడిగాడు?
(జలుబు చేసింది)
3. కమల ఎందుకు గుంటూరు వెళ్ళింది?
(అమ్మగారికిఒంట్లో బాగాలేదు అని ఉత్తరం వచ్చింది.)

b. Combine the following pairs of sentences.

Model కమల మంచిది కాదు అన్నాడు.
ఇంతలోనే ఆమెకు కోపం వచ్చింది.
కమల మంచిది కాదు అన్నానో లేదో ఆమెకు కోపం వచ్చింది.

1. రవి అన్నం తిన్నాడు. ఇంతలోనే శర్మ వచ్చాడు.
2. తలుపు తీశాను. ఇంతలోనే దొంగ పారిపోయాడు.
3. పుస్తకం కొన్నాను. ఇంతలోనే రవి తీసుకుపోయాడు.

c. Fill up the blanks with చెరి or తలా

1. వాళ్ళిద్దరికీ ..... రెండు చాక్లెట్లు ఇవ్వండి.
2. రవికీ శర్మకూ ..... నాలుగు పుస్తకాలు యివ్వండి.
3. గిరిజకూ, సరళకూ, పద్మకూ, లక్ష్మికీ ..... రెండు పూలు ఇవ్వండి.
4. విద్యార్థులకు ..... ఒక కాయితం యివ్వు.

d. Answer the following questions based upon the text of the lesson.

1. మెట్లకు అటూ యిటూ ఏం వున్నాయి?
2. రవికీ కుమార్‌కూ వచ్చిన పోటీ ఏమిటి?
3. రవి రాతిని ఎందుకు వదిలాడు?
4. రాయి ఎందుకు దొర్లింది? ఎక్కడికి దొర్లింది?
5. కొండమీదికి వెళ్లే ప్రయత్నం ఎందుకు మానుకోవాల్సొచ్చింది?

VOCABULARY

ఇటీవల	recently	ఏటవాలు	slope
కొండ	hill	వల్ల	due to, because of
సరదా	happy; fun	పాదం	foot
మెట్టు	step (n.)	దొర్లు	roll (v. intr.)
సులభం	easy	కూలబడు	collapse, fall down a bruptly on loosing one's grip.
తలా	each		
పొద	bush		
రాళ్లు	stones	ఇంక	hereafter
పోటి	competition	నిర్ణయించు	decide
రాయి	stone	మానుకో	give up
రాతి	obl. base of రాయి	విధం	manner
ఎత్తు	lift up	ముగింపు	conclude
పందెం	bet (n.)	అనుభవం	experience (n.)
ప్రయత్నం	effort	పర్సు	purse (n.)
ప్రయత్నించు	try	స్పీడు	speed
తేలు	scorpion	పచ్చ	green
కుట్టు	sting (v.)	హఠాత్తుగా	suddenly
వదులు	leave (v.)	మాత్రం	even. only
నేల	ground, floor	చూసుకో	take care of

GRAMMAR NOTES

50.1. In this lesson the abilitative forms are introduced. These forms do not denote any tense and they express the ability of the subject of the verb in performing the action denoted by the verb.

చెయ్యగలను *ceyyagalanu* 'I can do.'

50.1.1. The formation of the abilitative is in the following pattern.

Abilitative → Infinitive (29.1) + Auxiliary VæüË *gala* + personal suffix

చెయ్య–గల–ను	*ceyya-gala-nu*	'I can do.'	
చెయ్య–గల–ం	*ceyya-gala-M*	'We can do.'	
చెయ్య–గల–వు	*ceyya-gala-vu*	'You can do.'	etc.

50.1.2. The negative abilitative forms are formed in the following way.

Negative abilitative → Infinitive + Auxiliary లే *lē* + personal suffix

చెయ్య–లే–ను	*ceyya-lē-nu*	'I cannot do.'
చెయ్య–లే–డు	*ceyya-lē-ḍu*	'He cannot do.'
చెయ్య–లే–దు	*ceyya-lē-du*	'It/She cannot do.' etc.

లే *lē* is a negative verb (7.2)

50.2. The personal suffixes used both in abilitative and negative abilitative are those which are added to the negative verb లే *lē* (7.2).

నేను తినగలను	*nēnu tinagalanu*	'I can eat.'
నేను తినలేను	*nēnu tinalēnu*	'I cannot eat.'
మేం/మనం తినగలం	*mēM/manaM tinagalaM*	'We can eat.'
మేం/మనం తినలేం	*mēM/manaM tinalēM*	'We cannot eat.'
నువ్వు తినగలవు	*nuvvu tinagalavu*	'You can eat.'
నువ్వు తినలేవు	*nuvvu tinalēvu*	'You cannot eat.'
మీరు తినగలరు	*mīru tinagalaru*	'You can eat.'
మీరు తినలేరు	*mīru tinalēru*	'You cannot eat.'
వాడు/అతను తినగలడు	*vāḍu/atanu tinagalaḍu*	'He can eat.'
వాడు/అతను తినలేడు	*vāḍu/atanu tinalēḍu*	'He cannot eat.'
ఆయన/ఆమె/ఆవిడ/వారు తినగలరు *āyana/āme/āviḍa/vāru tinagalaru*		'He/She can eat.'
ఆయన/ఆమె/ఆవిడ/వారు తినలేరు *āyana/āme/āviḍa/vāru tinalēru*		'He/She cannot eat.'
వాళ్లు తినగలరు	*vāḷḷu tinagalaru*	'They can eat.'
వాళ్లు తినలేరు	*vāḷḷu tinalēru*	'They cannot eat.'
అది తినగలదు	*adi tinagaladu*	'She/It can eat.'
అది తినలేదు	*adi tinalēdu*	'She/It cannot eat.'
అవి తినగలవు	*avi tinagalavu*	'They (neut.)can eat.'
అవి తినలేవు	*avi tinalēvu*	'They(neut.)cannot eat.'

50.3. Notice the use of the dubitative marker ఓ *ō* in sentences like the following. (See 25.6)

నాలుగైదు మెట్లు ఎక్కామో లేదో రవికీ కుమార్‌కూ ఒక పోటీ వచ్చింది.
nālugaidu meṭlu ekkāmō lēdō ravikī kumārkū oka pōṭī vacciMdi.
'We did not climb up even four or five steps, a bet came up between Ravi and Kumar.'

In such sentences it may be noted that the time gap between the action mentioned in the clause containing dubitative marker and the action mentioned in the main clause is almost nil. And the main verb will be in past tense.

వాడు లోపలికి వచ్చాడో లేదో నేను బైటికి వెళ్లాను.
vāḍu lōpaliki vaccāḍō lēdō nēnu baiṭiki veḷḷānu.
'No sooner did he come inside, I went out.'
రెండు గంటలైందో లేదో రమ కాఫీ ఇచ్చింది.
reMḍu gaMṭalaiMdō lēdō rama kāfī icciMdi.
'No sooner did it strike two, Rama gave coffee.'

50.4. –వల్ల *-valla* 'due to', 'because of' is a postposition and it is added to the oblique base (4.6; 8.9).

నీ వల్ల నాకు ఉద్యోగం వచ్చింది.
nī valla nāku udyōgaM vacciMdi.
'I got the job because of you.'
నువ్వు మాట్లాడటం వల్ల రవికి కోపం వచ్చింది.
nuvvu māṭlāḍaṭaM valla raviki kōpaM vacciMdi.
'Because you spoke (Because of your speaking), Ravi got angry.'

50.5. Past obligatory forms are formed by adding –సొచ్చింది –*socciMdi* to the obligatory form (20.1). (For obligatory adjectival participles see 33.7.)

రావాలి + సొచ్చింది = రావాల్సొచ్చింది. (33.7.1)
rāvāli + socciMdi = rāvālsocciMdi.
'Somebody had to come; somebody was forced to come.'

The past obligatory forms do not show any agreement with the gender-number-person of the subject. Hence the same form is used with all the gender-number nouns.

నేను/నువ్వు/మీరు/వాడు/ఆమె/వాళ్ళు అక్కడ ఉండాల్సొచ్చింది.
nēnu/nuvvu/mīru/vāḍu/āme/vāḷḷu akkaḍa uMḍālsocciMdi.
'I/You/He/She/They had to stay there.'

50.6. తలా *talā* denotes distribution of things among persons more than two. (cf. చెరి *ceri* which denotes distribution among two persons. see 49.4.)

ఆ ముగ్గురికీ తలా ఒక పండు ఇవ్వు.
ā muggurikī talā oka paMḍu ivvu.
'Give one fruit each to those three persons.'
ఈ నలుగురికీ తలా రెండు కాయితాలు ఇవ్వు.
ī nalugurikī talā reMḍu kāyitālu ivvu.
'Give two papers each to these four persons.'
రవికీ రాముకూ విజయకూ తలా పది పళ్ళు ఇవ్వు.
ravikī rāmukū vijayakū talā padi paḷḷu ivvu.
'Give ten fruits each to Ravi, Ramu and Vijaya.'
విజయకూ రవికీ చెరి మూడు పుస్తకాలు ఇవ్వు.
vijayakū ravikī ceri mūḍu pustakālu ivvu.
'Give three books each to Vijaya and Ravi.'

50.7. The plural form of రాయి *rāyi* 'stone' is రాళ్ళు *rāḷḷu* and the oblique base (of రాయి *rāyi*) is రాతి *rāti* (and also రాయి *rāyi*).

అక్కడ ఒక రాయి ఉంది.	*akkaḍa oka rāyi uMdi.*	'There is a stone.'
అవి రాళ్లు.	*avi rāḷḷu.*	'Those are stones.'
ఆ రాతి/రాయి మీద కూర్చో.	*ā rāti/rāyi mīda kūrcō*	'Sit on that stone.'

50.8. The following address markers show a change in their shape when they are added to the imperative (affirmative) non-honorific singular form of the verb.

	Address Markers added to the form other than imperative (affirmative) non-negative singular		Address Markers added to the imperative (affirmative) non-negative singular
Non-hon. fem.	−అమ్మా −*ammā* (8.13)		−అవమ్మా −*avammā*
Non-hon. masc.	−అయ్యా −*ayyā* (23.13)		−అవయ్యా −*avayyā*
Non-hon. epi.	−ఓయ్ −*ōy* (21.12)		−అవోయ్ −*avōy*
Inf. fem.	−ఏ −*ē* (35.6)		−అవే −*avē* (35.6)
Inf. masc.	−రా −*rā* (35.5)		−అరా −*arā* (23.9)
Non-hon. fem.	కావాలమ్మా! *kāvālammā*	ఉన్నాడమ్మా! *unnāḍammā!*	చెప్పవమ్మా! *ceppavammā*
Non-hon. masc.	కావాలయ్యా! *kāvālayyā*	ఉన్నాడయ్యా! *unnāḍayyā!*	చెప్పవయ్యా! *ceppavayyā*
Non-hon. epi.	కావాలోయ్! *kāvālōy!*	ఉన్నాడోయ్! *unnāḍōy!*	చెప్పవోయ్! *ceppavōy!*
Inf. fem.	కావాలే! *kāvālē!*	ఉన్నాడే! *unnāḍē!*	చెప్పవే! *ceppavē!*
Inf. masc.	కావాలిరా! *kāvālirā!*	ఉన్నాడురా! *unnāḍurā!*	చెప్పరా! *cepparā!*

UNIT IX

Lesson 51

కావచ్చు; కాకపోవచ్చు!

రమ : విమలా! ఈ సంవత్సరం కూడా మనం హైదరాబాదు పోవాలనుకుంటాను.

విమల : అవును. నిన్న ఈ మాటే సరోజ చెప్పింది. 'రవీంద్రభారతి'లో మన ప్రోగ్రాం ఏర్పాటు చేశారని గూడా చెప్పింది. ప్రతి సంవత్సరం జనవరి ఆరో తారీకు మొదలవు-తాయి గదూ అక్కడ కార్యక్రమాలు?

రమ : అవును. కాని నిరుడు ఆలస్యంగా మొదలుపెట్టారు. పోయినసంవత్సరం

MAY BE OR MAY NOT BE

Vimala! I think we have to go to Hyderabad this year also.

Yes. Saroja also said this yesterday. She further told that our programme was arranged in 'Ravindra Bharati'. The programmes there start on 6th January every year. Don't they?

Yes. But last year they started late. We can spend time

	లాగా ఈ సంవత్సరం గూడా మనం హైదరాబాదులో సరళతో హాయిగా కాలక్షేపం చెయ్యవచ్చు.	happily/comfortably with Sarala this year also as we did last year.
విమల :	ఈ సంవత్సరం సరళ అక్కడ ఉండక-పోవచ్చు.	Sarala may not be there this year.
రమ :	ఏం?	Why?
విమల :	వాళ్ళ ఆయనకు ఈ నెలలో ట్రాన్స్‌ఫర్ కావచ్చు అని రాసింది.	She wrote (to me) that her husband might get a transfer this month.
రమ :	కావచ్చు అని రాసిందా? *అవుతుంది* అని రాసిందా?	Did she write that he *might* get or he *would* get.
విమల :	గట్టిగా చెప్పలేం; ట్రాన్స్‌ఫర్ కావచ్చు అని రాసింది.	She wrote that she could not be sure of it, and that he might be transferred.
రమ :	కావచ్చు అంటే కాకపోవచ్చు అని కూడా మనం అనుకోవచ్చు గదా!	*May be* also means *may not be*. Can't we take it like that?
విమల :	అలాగే అనుకుందాం. మనం హైద-రాబాదుకు పోయే రోజుకు ఒక వారం ముందు ఉత్తరం రాద్దాం. సరోజ మన బెంగుళూరు ప్రయాణానికి రిజర్వేషన్లు చేసి ఉంటుందా?	Let us take it like that. We will write a letter to her one week before we leave for Hyderabad. Would Saroja have reserved for our Bangalore programme?
రమ :	ఇంకా చేసి ఉండకపోవచ్చు.	She might not have done yet.
విమల :	కాదు. ఉదయం పది గంటలకే చేస్తాను అన్నది. ఇప్పుడు ఇక్కడికి వస్తానని	No. She said she would do it at 10 a.m. itself. She also said

గూడా చెప్పింది. వస్తూ ఉండవచ్చు. అదుగో, మాటలలోనే వచ్చింది.

that she would come here now. She might be coming. Look, she came as we thought of her.

సరోజ : రేపు తెల్లవారుజామునే మన ప్రయాణం. రిజర్వేషన్లు కూడా చేయించాను. అలారం పెట్టుకొని తెల్లవారుజామున నాలుగింటికి లేవాలి. రైలు ఐదున్నరకు.

Our journey is in the early morning tomorrow. I got the (seat) reservations also done. We must get up (wake up) in the early morning at 4 a.m. by setting the alarm. The train is at 5-30 (a.m.).

***

***

బసవయ్య : నరసింహారావుగారూ! నేను ఈ ఇల్లు కొనాలి అనుకుంటున్నాను. ఎట్లా ఉందో చూడండి.

Mr. Narasimharao! I am planning to buy this house. Please see how it is.

నరసింహారావు : ఇది ఎవరి ఇల్లు?

Whose house is this?

బస. :	ఎవరిదో మనకు తెలియదు.	We (I) don't know whose house it is.
నర. :	ఎంతకు అమ్ముతారట?	How much will they sell it for?
బస. :	ఆరు లక్షల ఇరవైఐదువేలు. మొన్న మీరొక ఇల్లు కొన్నారట గదా! అది ఎంత?	Six lakhs and twentyfive thousand. I understand that you bought a house recently. Didn't you? How much was that? (What was its price?)
నర. :	ఇల్లు కాదు; స్థలం. ఎనభైఎనిమిది వేలు అయింది. పైఖర్చులకు సుమారు పది-పన్నెండు వేలు అయింది. అటూ ఇటూ తిరగ-టానికి ఒక వెయ్యి ఖర్చు అయింది. మొత్తం లక్ష దాటింది. మరొక స్థలం కూడా చూశాను. అది లక్షా ఇరవై వేలు చెప్పారు. కాని అది బాగా లేదు.	Not a house; it is a plot. It costed me 88,000 (rupees) and about 10 to 12 thousand for other expenses. A thousand was spent for going round the places (for negotiations). Altogether it exceeded a lakh. I (first) saw for another plot also. They quoted one lakh and twenty thousand. But that was not good.
నర. :	ఇది ఆరు లక్షల ఇరవైఐదువేలు చేస్తుందంటారా?	Do you think that this is worth six lakhs and twentyfive thousand?
బస. :	చెయ్యవచ్చు; చెయ్యకపోవచ్చు. ఇలా పైపైన చూసి చెప్పలేం. తర్వాత రిపేర్లకు చాలా ఖర్చుపెట్టాల్సొస్తుంది అనుకుంటాను. ఐదున్నర లక్షలకు అడగండి.	It may or may not. We cannot say by seeing its outer appearance. Later you may have to spend a lot for repairs, I suppose. Ask for five and half lakhs.
నర. :	ఐదున్నర లక్షలకు ఇవ్వకపోవచ్చు. ఆరు లక్షల ఇరవయ్యైదువేలకు ఒక్క పైస కూడా తగ్గడట.	(He) may not give for five and half lakhs. It is said that he will not come down from 6,25,000 by even a *paisa*.

బస.	: అయితే వదిలెయ్యండి. దీన్ని కొనవద్దు. ఆ ధరకు ఇంత కంటె మంచి ఇళ్ళే దొరుకుతాయి.	Then drop it (the idea of buying this). Don't buy it. You will get better houses at that price.

DRILLS

a. Repetition drill

ఇవ్వేళ వాన కురవవచ్చు; కురవకపోవచ్చు.
రవి నిన్న వచ్చి ఉండవచ్చు; వచ్చి ఉండకపోవచ్చు.
వాళ్ళ కార్యక్రమం ఇవ్వేళ మొదలయి ఉండవచ్చు; మొదలయి ఉండకపోవచ్చు.
సరళ పాసుకావచ్చు; కాకపోవచ్చు.
ఇప్పుడు అతను అన్నం తింటూ ఉండవచ్చు; తింటూ ఉండకపోవచ్చు.

b. Build-up drill

వెళ్ళవచ్చు.	రాద్దాం.
సినిమాకు వెళ్ళవచ్చు.	ఉత్తరం రాద్దాం.
హాయిగా సినిమాకు వెళ్ళవచ్చు.	ముందు ఉత్తరం రాద్దాం.
మనం హాయిగా సినిమాకు వెళ్ళవచ్చు.	వారం ముందు ఉత్తరం రాద్దాం.
శర్మతో మనం హాయిగా సినిమాకు వెళ్ళవచ్చు.	ఒక వారం ముందు ఉత్తరం రాద్దాం.
రేపు కూడా శర్మతో మనం హాయిగా సినిమాకు వెళ్ళవచ్చు.	నాటకం జరిగే రోజుకు ఒక వారం ముందు ఉత్తరం రాద్దాం.
నిన్నటి లాగా రేపు కూడా శర్మతో మనం హాయిగా సినిమాకు వెళ్ళవచ్చు.	మన నాటకం జరిగే రోజుకు ఒక వారం ముందు ఉత్తరం రాద్దాం.

అంటారా?	చెయ్యాల్సొస్తుంది.
చేస్తుందంటారా?	సహాయం చెయ్యాల్సొస్తుంది.
లక్ష రూపాయలు చేస్తుందంటారా?	ఒక సహాయం చెయ్యాల్సొస్తుంది.
స్థలం లక్ష రూపాయలు చేస్తుందంటారా?	నాకొక సహాయం చెయ్యాల్సొస్తుంది.
ఈ స్థలం లక్ష రూపాయలు చేస్తుందంటారా?	మీరు నాకొక సహాయం చెయ్యాల్సొస్తుంది.

పిన్నిగారూ!
వెళ్ళాలట పిన్నిగారూ!
డ్యూటీకి వెళ్ళాలట పిన్నిగారూ!
నాలుగింటికే డ్యూటీకి వెళ్ళాలట పిన్నిగారూ
తెల్లవారుజామున నాలుగింటికే డ్యూటీకి వెళ్ళాలట పిన్నిగారూ!

c. Substitution drill

Model (i)

సరళ మైసూరు వెళ్ళి ఉండవచ్చు.
పుస్తకం–చదువు
సరళ పుస్తకం చదివి ఉండవచ్చు.
డబ్బు–తే
వీణ–వాయించు
చొక్కా–కుట్టు
సుగుణను–పిలుచ్
పరీక్షలో–పాసుకా

Model (ii)

సుబ్బారావు రేపు రాకపోవచ్చు.
వెళ్ళు
సుబ్బారావు రేపు వెళ్ళకపోవచ్చు.
నిద్రపో
చదువు
పాసుకా
మొదలుపెట్టు
మాట్లాడు

d. Response drill

Model (i)

మీకు ఈ వారంలో ట్రాన్స్‌ఫర్ అవుతుందా?
నాకు ఈ వారంలో ట్రాన్స్‌ఫర్ కావచ్చు; కాకపోవచ్చు.

1. రేపు మీకు శర్మ దగ్గర్నించి ఉత్తరం వస్తుందా?
2. గోపి ఈ సంవత్సరం పాసు అవుతాడా?
3. సాయంత్రం వాన కురుస్తుందా?
4. అతన్ని చూసి రవి అనుకుంటారా?
5. ఇవ్వేళ నాటకం జరుగుతుందా?

Model (iii)

నిన్న శారద పాట పాడిందా?
ఏమో! పాడి ఉండవచ్చు; పాడి ఉండకపోవచ్చు.

1. మొన్న నాటకం జరిగిందా?
2. నా ఉంగరం కమల తీసుకున్నదా?
3. నిన్న విమల వీణ వాయించిందా?
4. శర్మ పాసు అయ్యాడా?
5. అతను డబ్బు తెచ్చాడా?

Model (ii)

రవి ఇప్పుడు నిద్రపోతూ ఉంటాడా?
నిద్రపోతూ ఉండవచ్చు; నిద్రపోతూ ఉండకపోవచ్చు.

1. సుశీల వీణ వాయిస్తూ ఉంటుందా?
2. పిల్లలిప్పుడు పాఠాలు చదువుతూ ఉంటారా?
3. ఇప్పుడు నాటకం జరుగుతూ ఉంటుందా?

Model (iv)

సరళ పరీక్షలో పాసయింది.
సరళా! నువ్వు పాసయ్యావట.

1. శర్మ పాపకు ఒక కథ చెప్తాడు.
2. రవి గిరికి ఉత్తరం రాయాలి.
3. కమలకు మంచి ఉద్యోగం వచ్చింది.
4. గీత పెద్దగా మాట్లాడ కూడదు.

e. Transformation drill

Model ఇక్కడ ఒక స్కూలు ఉంది. (మూడు)
ఇక్కడ మూడు స్కూళ్ళు ఉన్నాయి.

1. నాకు ఒక పన్ను నెప్పిగా ఉంది. (రెండు)
2. శర్మకు ఒక వెయ్యి రూపాయలు కావాలి. (పది)
3. అక్కడ ఒక మనిషి నిల్చున్నాడు. (ఇద్దరు)

f. Conversation drill

Model కమల : విమాలా! నా దగ్గర కలం లేదు. రమను ఇవ్వమను.
విమల : రమా! కమల దగ్గర కలం లేదట; నువ్వు ఇవ్వు.
రమ : నాదగ్గర కూడా కలం లేదు.
విమల : కమలా! రమ దగ్గర కూడా కలం లేదట.

1. కమల : విమలా! నాకు పని ఎక్కువగా ఉంది. రమను సహాయం చెయ్యమను.
   విమల : .....
   రమ : .....
   విమల : .....
2. కమల : విమలా! నాకు తలనెప్పిగా ఉంది. హరిని ఇక్కడికి రమ్మను.
   విమల : .....
   రమ : .....
   విమల : .....
3. కమల : విమలా! నేను నిద్రపోవాలి. రమను అన్నం వండమను.
   విమల : .....
   రమ : .....
   విమల : .....
4. కమల : విమలా! నేను బజారుకు వెళ్ళాలి. రమను స్కూటరు ఇవ్వమను.
   విమల : .....
   రమ : .....
   విమల : .....

EXERCISES

a. Change the following sentences as shown in the model.

Model (i)

శర్మ ఇవ్వేళ రావచ్చు.
శర్మ ఇవ్వేళ రాకపోవచ్చు.

1. శారద ఇప్పుడు వీణ వాయించవచ్చు.
2. సుశీల ఈ సంవత్సరం పాసుకావచ్చు.
3. రేపు శ్రీధర్ నీకు ఉత్తరం రాయవచ్చు.
4. రవి ఇప్పుడు నిద్రపోతూ ఉండవచ్చు.

Model (ii)

సుగుణ రేపు వీణ వాయించాలి.
సుగుణ రేపు వీణ వాయించాల్సొస్తుంది.

1. హరి ఇక్కడికి వస్తే ఒక పాట పాడాలి.
2. ఈ ఇల్లు కొంటే చాలా డబ్బు ఖర్చుపెట్టాలి.
3. గిరిని పిలిస్తే వాడు రాసిన కథలు వినాలి.
4. బస్సులో వెళ్తే అక్కడ ఒక మైలు నడవాలి.

Model (iii) ఈ సంవత్సరం రవి పాసుకావచ్చు అన్నారు మాష్టరుగారు.
కావచ్చు అంటే కాకపోవచ్చు అని కూడా మనం అనుకోవచ్చు కదా!

1. సుశీల రేపు ఇక్కడికి రావచ్చు అన్నది గిరిజ.
2. రవికి జ్వరం రేపు తగ్గవచ్చు అన్నారు డాక్టరుగారు.
3. మనల్ని గోపి ఇవ్వేళ పిలవవచ్చు అన్నాడు రమేశ్.
4. ప్రోగ్రామ్ పదింటికి మొదలుకావచ్చు అన్నది లత.

b. Give your responses for the following sentences as shown in the model.

Model శారద : విజయా! సరళను మాట్లాడమను.
విజయ : సరళా నువ్వు మాట్లాడాలట; శారద చెప్పింది.

1. గోపి : మోహన్! రవిని రేపు రమ్మను.
2. లత : రవీ! గిరిని మార్కెట్టుకు వెళ్ళమను.
3. తరుణ్ : శ్రీధర్! మోహన్‌ను ఉప్మా తీసుకోమను.

c. Answer the following questions in negative statements using –అకపోవచ్చు.

1. శర్మ ఇవ్వేళ నిద్రపోతాడా?
2. సుశీల ఇప్పుడు అన్నం వడ్డిస్తుందా?
3. శారద ఉంగరం పెట్టుకుంటుందా?
4. ఈ పుస్తకాన్ని రవి తీసుకుంటాడా?
5. కమల పాసు అవుతుందా?
6. శ్రీధర్ పుస్తకాలు తెస్తాడా?

VOCABULARY

ప్రోగ్రామ్	programme
మొదలుపెట్టు	to begin; to commence (v.tr.)
మొదలుకా	to begin; to commence (v.intr.)
కార్యక్రమం	programme
నిరుడు	last year
ట్రాన్స్‌ఫర్	a transfer (n.)
రిజర్వేషన్	reservation
తెల్లవారుజామున	in the early morning
డ్యూటీ	duty
–అట	reporting particle meaning 'it is told that' (See 51.4.)
అమ్ము	to sell (v.tr.)
లక్ష	a lakh
వేలు	thousands (plural form of వెయ్యి 'thousand')
స్థలం	small piece of land for building a house; plot
పైఖర్చులు	other expenses; overheads
ఖర్చుకా	to incur an expenditure
పైపైన	superficially
రిపేరు	repair (n.)
ఖర్చుపెట్టు	to spend
ధర	price

GRAMMAR NOTES

51.1. In this lesson the probabilistic form of the verb is introduced. Recall the [infinitive + వచ్చు *vaccu*] form introduced in lesson 29 (29.3.) as permissive form. The same form also functions as the probabilistic form. The probabilistic form expresses the probability of the action denoted by the verb.

ఇవ్వేళ వాన కురవవచ్చు.	'It may rain today.'
ivvēḷa vāna kuravavaccu.	
ఆయనకు ట్రాన్స్‌ఫర్ కావచ్చు.	'He may be transferred.'
āyanaku ṭrānsfar kāvaccu.	' He may get a transfer.'

51.2. The negative probabilistic form is formed by adding –అకపోవచ్చు - *akapōvaccu* to the verbal base.

కురుస్ + అకపోవచ్చు = కురవకపోవచ్చు	'may not rain'
kurus + akapōvaccu = kuravakapōvaccu	(33.3.; 33.5.)

ఇవ్వేళ వాన కురవకపోవచ్చు.	'It may not rain today.'
ivvēḷa vāna kuravakapōvaccu.	
ఆయనకు ట్రాన్స్‌ఫర్ కాకపోవచ్చు.	'He may not be transferred;'
āyanaku ṭrānsfar kākapōvaccu.	'He may not get a transfer.'

51.2.1. The −అకపోవచ్చు *-akapōvaccu* form negates the వచ్చు *vaccu* only in the probabilistic function. Recall that the వచ్చు *vaccu* form can also be used as permissive (29.3.). −అకపోవచ్చు *-akapōvaccu* form does not negate the వచ్చు *vaccu* form when used as permissive. The కూడదు *kūḍadu* form (29.4.) is the negative permissive.

−వచ్చు *-vaccu*	permissive (29.3.)	**x**	−కూడదు *-kūḍadu*	(negative permissive/ prohibitive 29.4.)
	probabilistic (51.1.)	**x**	−అకపోవచ్చు *-akapōvaccu*	(negative probabilistic 51.2.)

Affirmative		***Negative***
ఇవ్వేళ రవి రావచ్చు. (permissive) *ivvēḷa ravi rāvaccu.* 'Ravi *may* come today.' (Ravi is permitted to come today)	**x**	ఇవ్వేళ రవి రాకూడదు (negative permissive/prohibitive) *ivvēḷa ravi rākūḍadu.* 'Ravi *should not* come today.' (Ravi is prohibited/not permitted to come today)
ఇవ్వేళ రవి రావచ్చు. (probabilistic) *ivvēḷa ravi rāvaccu.* 'Ravi *may* come today.' (Ravi is likely to come today)	**x**	ఇవ్వేళ రవి రాకపోవచ్చు. (negative probabilistic) *ivvēḷa ravi rākapōvaccu.* 'Ravi *may not* come today.' (Ravi is unlikely to come today)

51.3. ఆయన *āyana* when used with a plural pronominal adjective means 'husband', and the plural pronominal denotes singularity. (cf. ఆవిడ *āviḍa* 29.13.)

మీ ఆయన	*mī āyana*	'your husband'
మా ఆయన	*mā āyana*	'my husband'
వాళ్ళ ఆయన	*vāḷḷa āyana*	'her husband'

51.4. −అట *-aṭa* the reportive particle is introduced in this lesson. −అట *-aṭa* is added to a sentence as a whole when a statement is retold as narrated by somebody.

రవి ఇవ్వేళ అన్నం తినలేదట (తినలేదు + అట [2.12.2.]).
ravi ivvēḷa annaM tinalēdaṭa (tinalēdu-aṭa)
'It is learnt/It is told that Ravi did not eat.'

రేపు బడికి సెలవట (సెలవు + అట [2.12.2.]).
rēpu baḍiki selavaṭa (selavu + aṭa)
'It is learnt/It is told that it is a holiday for the school tomorrow.'

The speaker of these sentences by using −అట *-aṭa* conveys that this information is learnt by him from some source and that he is not the eye-witness to the fact expressed in the statement, or that the information given by him in these sentences is a second-hand information.

51.5. Future obligatory forms are formed by adding −సొస్తుంది *-sostuMdi* to the obligatory forms (20.1.). (For past obligatory forms see 50.5. and obligatory adjectival participles see 33.7.)

రావాలి + సొస్తుంది = రావాల్సొస్తుంది 'One will have to come.'
rāvāli + sostuMdi = rāvalsostuMdi (33.7.1.)
చెయ్యాలి + సొస్తుంది = చెయ్యాల్సొస్తుంది 'One will have to do.'
ceyyāli + sostuMdi = ceyyālsostuMdi (3.13.1.)

51.6. The plural form of వెయ్యి *veyyi* 'thousand' is వేలు *vēlu.*

రెండు వేలు *reMḍu vēlu* 'two thousand'

51.7. Notice the use of the dative case suffix in the following sentences.

ఎంతకు అమ్ముతాడు? 'How much will he sell it for?'
eMtaku ammutāḍu?

ఇరవై వేలకు అడగండి. 'Ask for twenty thousand.'
iravai vēlaku aḍagaMdi.

ఇరవై వేలకు ఇవ్వడు. 'He will not give it for Rs.20,000.'
iravai vēlaku ivvaḍu 'He will not give it at the price Rs.20,000.'

ఇరవై ఐదు వేలకు తగ్గడు. 'He will not come down from Rs.25,000.'
iravai aidu vēlaku taggaḍu

In the first three sentences the dative case suffix expresses a sort of 'location' - location on the price scale, as we have seen *location in time* in 15.6.1., as in the sentence

నాటకం ఐదు గంటలకు. 'The play is at 5 o'clock.
nāṭakaM aidu gaMṭalaku?

In the fourth sentence it is the ablative case relationship (17.7.) expressed by the dative case suffix.

51.8. Recall the compound sentence pattern introduced in 38.5. where in the verb అను *anu* forms are introduced. The following is an example.

ఈ స్థలం అరవై వేలు చేస్తుందంటారా (చేస్తుంది + అంటారా)?
ī sthalaM aravai vēlu cēstuMdaMṭārā (cēstuMdi + aMṭārā)?
'Will you say that this plot will cost Rs.60,000?'

51.9. Notice the formation of the compound verbal base formed by adding చెయ్యి *ceyyi*, పెట్టు *peṭṭu*, and కా *kā*. The compound verbs formed by adding చెయ్యి *ceyyi* and పెట్టు *peṭṭu* are transitives and those formed by adding కా *kā* are intransitives.

బాగుచెయ్యి	*bāguceyyi*	'to repair'	
మొదలుపెట్టు	*modalupeṭṭu*	'to begin (something)'	
మొదలుకా	*modalukā*	'to begin (intr.)'	etc.

51.10. The expression (sentence) మాటలలోనే వచ్చింది *māṭalalōnē vacciMdi*. 'She came *as we are talking about her*.' involves an idiomatic use of the word మాటలలోనే *māṭalalōnē*, literallay meaning 'in the words'.

UNIT IX

Lesson 52

రానివ్వటం రానివ్వకపోవటం

రాము : నాన్నగారూ! ఇవ్వేళ సాయంత్రం అన్నయ్యా వదినా విజయవాడ నించి వస్తున్నారు కదూ! నేను స్టేషనుకు వెళ్తాను.

మూర్తి : వెళ్ళు. ప్లాట్‌ఫారమ్ మీదికి వెళ్ళాలంటే ఏం చెయ్యాలో తెలుసా?

రాము : తెలుసు నాన్నగారూ! ప్లాట్‌ఫారమ్ మీదికి వెళ్ళాలంటే ప్లాట్‌ఫారమ్ టిక్కెట్టు కొనాలి. అది చూపించకపోతే లోపలికి రానిస్తారా?

ALLOWING OR NOT ALLOWING TO COME

Father! Brother and sister-in-law are arriving from Vijayawada. Aren't they? I will go to the station.

Go. Do you know what to do to go to the platform?

I know it father. If we want to go to the platform we have to buy a platform ticket. Unless we show it, will they allow us in?

మూర్తి :	వాళ్ళు రానివ్వటం రానివ్వకపోవటం మనకు అక్కర్లేదు. ప్లాట్‌ఫారమ్ టిక్కెట్టు కొని లోపలికి వెళ్ళటం మన పని.	Their allowing or not allowing is not our concern. It is our reponsibility to buy a platform ticket to go in.
రాము :	కాని కిందటి సారి నేను అక్కయ్యతో వెళ్ళినప్పుడు వాళ్ళు టిక్కెట్టు లేకుం–డానే పోనిచ్చారు. ఎవరూ అడగలేదు.	But, when I went earlier along with sister, they allowed in without a ticket. Nobody asked for it.
మూర్తి :	మీరు టిక్కెట్టు కొన్నారనుకొని వాళ్ళు అడిగి వుండరు.	They might not have asked you thinking that you bought the ticket.
రాము :	తమ్ముడు గూడా వస్తాడట నాన్న–గారూ!	Younger brother also wants to come with me, father!
మూర్తి :	రానీ! రోడ్లు దాటేటప్పుడు జాగ్రత్తగా దాటండి. వాణ్ణి నిన్ను విడిచి ఎక్కడికీ పోనివ్వకు.	Let him come. Be careful when you cross the roads. Don't allow him to go alone any where.
రాము :	అలాగేనండీ!	Yes, father.
రవి :	నాన్నగారూ! అన్నయ్య స్టేషనుకు వెళ్తున్నాడు. నేను కూడా వెళ్తాను.	Father! Brother is going to the station. I will also go with him.
మూర్తి :	వెళ్ళుపుగాని.	Okay! You can also go.
కమల :	రవీ! ఇలా రా! అన్నయ్యను గూడా పిలు. అన్నం తిందురుగాని.	Ravi! Come here. Call brother also. You can have your food.
రవి :	అన్నయ్యా! నేను గూడా సాయంత్రం నీతో స్టేషనుకు వస్తాను. రైలును చూస్తాను.	Brother! I will also come to the station with you this evening. I will see the train.

రాము : అలాగే చూద్దువుగాని. పద, అన్నం తిందాం. అమ్మ పిలుస్తున్నది.	Okay! You can see it. Let us go and have our food. Mother is calling us.

DRILLS

a. Repetition drill

పాసుకావాలంటే బాగా చదవాలి.	గోపిని ఇక్కడికి రానీ!
గాలి కావాలంటే కిటికీలు తెరవాలి.	సుశీలను లోపలికి రానివ్వకు.
లోపలికి వెళ్ళాలంటే టిక్కెట్టు కొనాలి.	సరళను ఇక్కడికి రానివ్వండి.

సుబ్బారావును తలుపు తియ్యనిస్తున్నాను.
శర్మను సుశీలకు నా కలం ఇవ్వనిచ్చాను.
నన్ను రానిచ్చినప్పుడు నిన్ను కూడా రానిస్తాను.
నిన్ను మాట్లాడనిస్తున్నప్పుడు నన్నెందుకు మాట్లాడనివ్వవు.
పాపా! ఇలా రా! అన్నం తిందువుగాని.
మీరు ఇలా రాండి: పుస్తకాలు తీసుకుందురుగాని.
నేను తొందరగా వెళ్ళాలి. అలాగే వెళ్ళుదువుగాని.
ఇవ్వేళ నేను కొత్త సినిమా చూస్తాను. అలాగే చూద్దువుగాని.
నువ్వు బొమ్మ వేద్దువుగాని; ఇలా రా!
మీరు ఈ తుపాకీ పేలుద్దురుగాని; యిలా రాండి.

b. Substitution drill

Model (i)

గిరిని మాట్లాడనీ!
పాడు
గిరిని పాడనీ.
పో
చదువు
తీసుకో
నడుచ్
పాసుకా

Model (ii)

నిన్ను ఎవరు లోపలికి రానిచ్చారు? (పో)
నిన్ను ఎవరు లోపలికి పోనిచ్చారు?
1. రమను ఎవరు ఈ విషయం చెప్పనిచ్చారు? (అడుగు)
2. కమలను ఎన్ని సార్లు కాఫీ తాగనిచ్చావు? (చెయ్యి)
3. ఈ తోటలో మామిడికాయలు ఏరనివ్వరు. (కొయ్యి)

c. Response drill

Model (i)

మనల్ని అతను లోపలికి వెళ్ళనిస్తాడా?
వెళ్ళనివ్వటం, వెళ్ళనివ్వకపోవటం
అతని పని కాదు.

1. శర్మను కుమార్ చదవనిస్తాడా?
2. రవిని వాళ్ళు అక్కడినించి లేవనిస్తారా?
3. సుగుణను విమల పరీక్ష రాయనిస్తుందా?

Model (ii)

(అ) నేను కాఫీ తాగుతాను.
సరే! తాగుదువుగాని.
(ఆ) మేం టీ తాగుతాం.
సరే! తాగుదురుగాని.

1. మేం పూలు కోస్తాం.
2. నేను ఇప్పుడు మాట్లాడ్తాను.
3. మేం ఇంటికి వెళ్తాం.
4. నేను ఇక్కడే ఉంటాను.
5. మేం ఈ బల్లను నెడ్తాం.
6. నేను ఇక్కడ నిల్చుంటాను.
7. నేను పాఠం చదువుతాను.
8. మేం ఈ పుస్తకాలు తీసుకుంటాం.

Model (iii) నేను బయటికి వెళ్ళాలి. (తలుపు–తియ్యి)
నువ్వు బయటికి వెళ్ళాలంటే తలుపు తియ్యాలి.

1. నేను ఇక్కడే ఉంటాను. (అద్దె–కట్టు)
2. వాడు ఈ పరీక్షలో పాసుకావాలి. (బాగా–చదువు)
3. నాకు మామిడికాయలు కావాలి. (చెట్టు–ఎక్కు)
4. రేపు మీకు సెలవు కావాలి. (ప్రిన్సిపాల్‌ను–అడుగు)

EXERCISES

a. Change the following sentences as shown in the model.

Model చంద్రశేఖర్ అరిటిపళ్ళు తింటాడు. (నేను)
నేను చంద్రశేఖర్‌ను అరిటిపళ్ళు తిననిస్తాను.

1. పద్మావతి మల్లెపూలు కోస్తుంది. (సరస్వతి)
2. పాప నీ పుస్తకం తీసుకుంటుంది. (అతను)
3. సాయంత్రం నేను మీ ఇంటికి ఆలస్యంగా వస్తాను. (మీరు)
4. నేను ఇక్కడ రోడ్డు దాటుతాను. (వాళ్ళు)

b. Give your responses for the following sentences by changing the verb form into permissive form as shown in the model.

Model

నువ్వు అటు చూడు.
నువ్వు నన్ను అటు చూడనీ.

1. నువ్వు ఈ పుస్తకం తీసుకో!
2. మీరు ఇంటికి వెళ్తున్నారు.
3. నువ్వు కాఫీ తాగకు.
4. మీరు రేపు కాలేజికి రాకండి.
5. మీరు లోపలికి రావాలి.
6. నువ్వు మాట్లాడితే బాగుంటుంది.

c. Answer the following questions as shown in the model.

Model (i) ప్లాట్‌ఫారమ్ మీదికి వెళ్ళాలంటే ఏం చెయ్యాలి? (టిక్కెట్టు–కొను)
ప్లాట్‌ఫారమ్ మీదికి వెళ్ళాలంటే టిక్కెట్టు కొనాలి.

1. మార్కెట్టుకు వెళ్ళాలంటే ఏం చెయ్యాలి? (బస్సు–ఎక్కు)
2. ఆకలి తీరాలంటే ఏం చెయ్యాలి? (అన్నం–తిను)
3. జ్వరం తగ్గాలంటే ఏం చెయ్యాలి? (మందు–తీసుకో)
4. మంచి మార్కులు రావాలంటే ఏం చెయ్యాలి? (బాగా–చదువు)

Model (ii)

నేను ఇంటికి వెళ్తాను.
రేపు వెళ్దువుగాని.

1. మేం కాఫీ తాగుతాం.
2. నేను సినిమా చూస్తాను.
3. మేం మామిడికాయలు తింటాం.
4. నేను కమలను పిలుస్తాను.

VOCABULARY

ప్లాట్‌ఫారమ్	platform	విడుచ్	to leave
దాటు	to cross (v.tr.)		

GRAMMAR NOTES

52.1. In this lesson the permissive base of the verb is introduced. The permissive base is formed by adding the auxiliary ఇవ్వు *ivvu* to the infinitive form (29.1.) of the verb. The verbal base ఇవ్వు *ivvu* 'to give' (*Lesson 7*) functions here as an auxiliary.

Permissive base → Infinitive form + ఇవ్వు *ivvu*

చెయ్యి : చెయ్య (29.1.) + ఇవ్వు = చెయ్యనివ్వు (52.1.1.) 'allow to do'
ceyyi : ceyya + ivvu = ceyyanivvu

52.1.1. A glide న్ *n* comes in between the infinitive and the auxiliary ఇవ్వు *ivvu.*

వెళ్ళు + ఇవ్వు = వెళ్ళ–న్–ఇవ్వు = వెళ్ళనివ్వు		'allow to go'
veḷḷu + ivvu = veḷḷa-n-ivvu		
చూడు + ఇవ్వు = చూడ–న్–ఇవ్వు= చూడనివ్వు		'allow to see'
cūḍu + ivvu = cūḍa-n-ivvu		
రా + ఇవ్వు = రా*–న్–ఇవ్వు = రానివ్వు		'allow to come'
rā + ivvu = rā-n-ivvu		
కలుస్ + ఇవ్వు = కలవ#–న్–ఇవ్వు = కలవనివ్వు		'allow to meet'
kalus + ivvu = kalava + ivvu = kalava-n-ivvu		

* రా *rā* is the infinitive form of the base రా *rā* 'to come'. (See 29.1.; 3.13.1.

రా + అ = రా *rā + a = rā.*

కలవ *kalava* is the infinitive form of the base కలుస్ *kalus* 'to meet'. (See 33.3.; 33.5.)

కలుస్ + అ = కలస్–అ = కలవ్–అ = కలవ
kalus + a = kalas-a =kalav-a

52.1.2. All the changes that occur in the verbal base ఇవ్వు *ivvu* before various suffixes (see 33.6.) will also occur in the permissive base, since it ends in ఇవ్వు *ivvu.*

వెళ్ళనివ్వు + అటం = వెళ్ళనివ్వటం	'allowing to go'
veḷḷanivvu + aṭaM = veḷḷanivvaṭaM	(2.12.2)
రవిని వెళ్ళనివ్వు.	'Let Ravi go; Allow Ravi to go.'
ravini veḷḷanivvu.	
రవిని వెళ్ళనిస్తాడు. (వెళ్ళనివ్వు–తా–డు)	'He will allow Ravi to go.'
ravini veḷḷanistāḍu. (veḷḷanivvu-tā-ḍu)	

రవిని వెళ్ళనిచ్చాను. (వెళ్ళనివ్వు-ఆ-ను) 'I allowed Ravi to go.'
ravini veḷḷaniccānu (veḷḷanivvu-ā-nu)
రవిని వెళ్ళనిద్దాం 'Let us allow Ravi to go.'
(వెళ్ళనివ్వు-దాం = వెళ్ళనిస్-దాం = వెళ్ళనిద్-దాం) (33.6.; 26.7.)
ravini veḷḷaniddāM (veḷḷanivvu-dāM = veḷḷanis-dāM = veḷḷanid-dāM)

52.1.3. In imperative inferior affirmative singular, the auxiliary ఇవ్వు *ivvu* has a variant in ఈ *ī*.

వెళ్ళనివ్వు!/వెళ్ళనీ!	*veḷḷanivvu!/veḷḷanī*	'Let (someone) go!'
ఆడనివ్వు!/ఆడనీ!	*āḍanivvu!/āḍanī!*	'Let (someone) play!'
రానివ్వు!/రానీ!	*rānivvu!/rānī!*	'Let (someone) come!'
ఇవ్వనివ్వు!/ఇవ్వనీ!	*ivvanivvu!/ivvanī!*	'Let (someone) give!'

52.1.4. The permissive verb takes a direct object (20.2.3.) like the informative base (31.3.; 31.7.), and the direct object will be in accusative case.

నేను **కమలను** లోపలికి రానిచ్చాను. 'I allowed Kamal to come inside.'
*nēnu **kamalanu** lōpaliki rāniccānu* (52.1.3.)
నువ్వు **రవిని** మాట్లాడనివ్వు/మాట్లాడనీ. 'You allow Ravi to talk.'
*nuvvu **ravini** māṭlāḍanivvu/māṭlāḍanī.*

52.2. -అకపోవటం *-akapōvaṭaM* is added to the base to form the negative form of the gerund (-అటం/-వటం *-aṭaM/-vaṭaM* form; see 25.1.).

వెళ్ళు + అకపోవటం = వెళ్ళకపోవటం	'not going'
veḷḷu + akapōvaṭaM = veḷḷakapōvaṭaM	(2.12.2.)
రా + అకపోవటం = రాకపోవటం	'not coming'
rā + akapōvaṭaM = rākapōvaṭaM	(3.13.1.)
అడుగు + అకపోవటం = అడగకపోవటం	'not asking'
aḍugu + akapōvaṭaM = aḍagakapōvaṭaM	(2.12.2.; 15.5.1.)
కలుస్ + అకపోవటం = కలవకపోవటం	'not meeting'
kalus + akapōvaṭaM = kalavakapōvataM	(33.3.; 33.5.)
తెరుచ్ + అకపోవటం = తెరవకపోవటం	'not opening'
teruc + akapōvaṭaM = teravakapōvaṭaM	(33.3.; 34.3.)

Gerund forms	***Negative Gerund forms***
తినటం *tinaṭaM* 'eating'	తినకపోవటం *tinakapōvaṭaM* 'not eating'
రావటం *rāvaṭaM* 'coming'	రాకపోవటం *rākapōvaṭaM* 'not coming'
చెప్పమనటం *ceppamanaṭaM* 'asking to tell'	చెప్పమనకపోవటం *ceppamanakapōvaṭaM* 'not asking to tell'
పోనివ్వమనటం *pōnivvamanaṭaM* 'asking to allow to go'	పోనివ్వమనకపోవటం (52.1.) *pōnivvamanakapōvaṭaM* 'not asking to allow to go'

52.3. −అంటే *-aMṭē* is added to the obligatory form (20.1.) to form obligatory conditional.

Obligatory conditional → Obligatory form + −అంటే *-aMṭē*

వెళ్ళాలి + అంటే = వెళ్ళాలంటే 'if (somebody) has/have to go; if
veḷḷāli + aMṭē = teḷḷālaMṭē (2.12.2.) (somebody) must/should go'

52.3. −దువుగాని *-duvugāni* in singular and −దురుగాని *-durugāni* in honorific singular and plural are added to a verbal base inorder to express an assurance to the listener. The −దువుగాని/−దురుగాని *-duvugāni/-durugāni* form of the verb takes the subject in second person only, like the imperative.

(నువ్వు) అడుగుదువుగాని 'All right, you (sg.) may/can ask.'
(nuvvu) aḍuguduvugāni
(మీరు) అడుగుదురుగాని 'All right, you (pl.) may/can ask.'
(mīru) aḍugudurugāni
తిను + దువుగాని = తిందువుగాని 'All right, you (sg.) may/can eat.'
tinu + duvugāni = tiMduvugāni (26.6.[iii])
రాయి + దురుగాని = రాద్దురుగాని 'All right, you (pl.) may/can write.'
rāyi + durugāni = rāddurugāni (26.6.[i]; 26.7.)
కలుస్ + దువుగాని = కలుద్దువుగాని 'All right, you (sg.) may/can meet.'
kalus + duvugāni = kaludduvugāni (26.7.)

UNIT IX

Lesson 53

వచ్చినా రాకపోయినా

సుగుణ: సరళా! ఈ పుస్తకం నీ దగ్గర దాచు. తర్వాత తీసుకుంటాను. నీకు జ్వరం వచ్చిందటగా!

సరళ : అవును నీకు ఎలా తెలిసింది? ఇదుగో కాఫీ తీసుకో!

సుగుణ: మీ తమ్ముడు చెప్పాడు. అబ్బ! ఇంత వేడిగా ఉందేం కాఫీ! నోరు కాలింది. మరి జ్వరం వచ్చినా క్లాసుకు వచ్చావేం?

సరళ : నాకు ఇంటి దగ్గర తోచదు. మీ తమ్ముడి పరీక్ష రిజల్టు తెలిసిందా?

WHETHER COMES OR NOT

Sarala! Keep this book with you. I will take it later. You had fever (I learn). Hadn't you?

Yes. How did you come to know? Take this coffee!

.

Your brother told me. Oh! The coffee is very hot. My tongue got burnt. Why did you come to the class with fever?

Time won't pass at home for me. Is the result of your brother's examinations known?

సుగుణ:	ఇంకా తెలియలేదు.రేపు తెలుస్తుంది.	It is not yet known. It will be known tomorrow.
సరళ :	తెలిసిన తర్వాత నాకు చెప్పు. బాగా రాశాడా?	Inform me after it is known. Did he write the examinations well?
సుగుణ:	ఏం రాశాడో! ఈ సంవత్సరం అయినా పాసవుతాడని నమ్మకం లేదు. వాడికి పరీక్షలలో చదవటానికి టైం చాల-లేదు.	Who knows? I am not certain that he would pass his examination even this year also. He did not have enough time to prepare for the examination.
సరళ :	ఎందుకు?	Why?
సుగుణ:	వాడికెన్నో పనులు. వాడికి తిరగ-టానికే టైము చాలటం లేదు. ఇక చదవటానికి ఎట్లా చాలుతుంది? ఇప్పుడు మా నాన్నగారు వాణ్ణి బయటికి కదల నివ్వటంలేదు. వాడికి ఇంట్లో తోచటంలేదు. నన్ను గూడా చదవనివ్వడు. నా పుస్తకాలు కొన్ని తీసుకుని ఎక్కడో దాచాడు. ఇవ్వరా అంటే ఇవ్వడు.	He has many avocations. The time is not sufficient even for wandering around. How can he find time for reading (his books)? Now my father is not allowing him to go out. He gets bored at home. He doesn't let me also study. He took out some of my books and hid them somewhere. I ask him for those books. But he doesn't give.
సరళ :	ఏమిటి వేలికి కట్టు కట్టావు?	Why have you bandaged your finger?
సుగుణ:	నిన్న వంకాయలు తరుగుతు-న్నప్పుడు కత్తికి పదును ఎక్కువగా ఉండటం వల్ల వేలు కొంచెం తెగింది.	While I was cutting brinjals the knife being very sharp cut my finger.
సరళ :	మీ అమ్మగారు ఊళ్ళో లేరా?	Is your mother not in town?
సుగుణ:	మా అమ్మ ఉన్నా లేకపోయినా	It is my job to cut vegetables

	కూరలు నేనే తరుగుతాను. వండే పని మాత్రం మా అమ్మది.	whether my mother is home or not. The job of cooking is my mother's.
సరళ :	నిన్న కొత్త పాఠం చెప్పారు మాష్టరు గారు. అది నేను ఎన్ని సార్లు చదివినా అర్థం కాలేదు.	The teacher taught us a new lesson yesterday. I could not follow the lesson even after I read it several times.
సుగుణ:	మనం ఇద్దరం కలిసి చదువుదాం.	Let us study (read) together.
సరళ :	నీకు పాఠం వింటే చాలు: అర్థం అవుతుంది. చదవకపోయినా పరవా-లేదు. పద్యాలు నోటికి వచ్చాయా?	You can understand the lesson on listening itself. You don't have to read it later. Did you get the poems by heart?
సుగుణ:	ఒక పద్యం నాకు ముందే వచ్చు. తక్కినవి ఇంకా బాగా రాలేదు.	I know one poem already. I couldn't get the other poems thoroughly.
సరళ :	నీకు రాలేదా! ఎందుకు దాస్తావు?	Didn't you get them? Why do you hid (the fact)?
సుగుణ:	దాచటం దేనికి? నీకు గూడా రాలేదా?	Why to hide? Didn't you also get them?
సరళ :	బాగానే చదివాను. అయినా రాలేదు. ఇంకా చదవాలి.	I read them well. But I couldn't get them by heart. I have to read them some more times.

DRILLS

a. Repetition drill

ఈ విషయం నాకు నిన్న తెలిసింది. నీకు తెలిసిన విషయాలు ఏవి?
సుశీలకు ఇంకా తెలియలేదు. తెలియని విషయాలు ఏవి?
శర్మకు ఉద్యోగం వస్తుందని రవికి తెలుసు. రవి సంగతులు నాకు తెలియటంలేదు.
సుశీలకు తెలియదు. మీకు తెలుస్తున్నాయి.
రవి చెప్తే తెలుస్తుంది. లేకపోతే తెలియదు. అది అతను తెలిసి చేసిన తప్పు.

ఈ పుస్తకం నీ దగ్గర దాచు.
మీరు జాగ్రత్తగా దాచండి.
నేను బ్యాంకులో డబ్బు దాచాను.
శర్మకు డబ్బు దాచటం తెలియదు.

వాడు అన్ని విషయాలు దాస్తాడు.
నాకు ఏమీ తోచటం లేదు.
ఇంట్లో ఒక్కణ్ని కూర్చుంటే నాకు తోచదు.
ఒక్కడివి ఉంటే నీకు ఎలా తోస్తుంది?

నాకు టైము చాలటంలేదు.
మీకు చాలుతున్నదా?
నాలుగు గంటలయినా చాలదు.
మీకు చాలుతుందా?
నాకు ఈ కాఫీలో పంచదార చాలలేదు.
నీకు చాలిందా?

కిటికీ తలుపులు తెరిచినా గాలి రావటంలేదు.
మందు తీసుకున్నా తలనెప్పి తగ్గలేదు.
ఐదు గంటలు అయినా క్లాసు కాలేదు.
తలుపు తియ్యకపోయినా గాలి వస్తోంది.
నేను ఆలస్యంగా రాకపోయినా నన్ను
ఆలస్యంగా వచ్చావు అంటున్నారు.

b. Substitution drill

Model (i)

గిరి అడగకపోయినా రవి ఊర్కున్నాడు.
చదువు
గిరి చదవకపోయినా రవి ఊర్కున్నాడు.
రా
రాయి
పిలుచ్

Model (ii)

సుశీలకు జ్వరం వచ్చిందటగా?
కోపం
సుశీలకు కోపం వచ్చిందటగా?
ఉద్యోగం
ఉత్తరం
టెలిగ్రాం

c. Response drill

Model (i)

నువ్వు రవిని డబ్బు అడుగుతావా?
అడగను.

1. నా పుస్తకం నీ దగ్గర దాస్తావా?
2. నీకు ఇంటి దగ్గర తోస్తుందా?
3. నువ్వు సినిమాకు వస్తావా?
4. నాకు మీ ఇంటినించి కాఫీ తెస్తావా?
5. నన్ను ఆరు గంటలకు పిలుస్తావా?

Model (ii)

నాకు ఈ పద్యం వచ్చు. (రమణ)
రమణకు వచ్చిందా?

1. సుశీలకు ఆ సంగతి తెలుసు. (నువ్వు)
2. పాపకు ఈ పాట వచ్చు. (సరళ)
3. ఈ డబ్బు గీతకు చాలు. (రమ)
4. పాపకు మీ పేరు తెలుసు. (బాబు)
5. ఈ ఉప్మా సీతకు చాలు. (గిరి)

d. Combination drill

Model (i) నేను ఇంటికి రమ్మన్నాను. అయినా శర్మ రాలేదు.
నేను ఇంటికి రమ్మన్నా శర్మ రాలేదు.

1. నేను పాఠం బాగా చదివాను. అయినా అర్థంకాలేదు.
2. సుశీల కిటికీలు తెరిచింది. అయినా గాలి రావటంలేదు.
3. గిరి టైముకు వచ్చాడు. అయినా మేనేజరుగారు తిట్టారు.

Model (ii) నేను ఇంటికి రమ్మనలేదు. అయినా శర్మ వచ్చాడు.
నేను ఇంటికి రమ్మనకపోయినా శర్మ వచ్చాడు.

1. నేను పాఠం బాగా చదవలేదు. అయినా అర్థం అయింది.
2. సుశీల కిటికీలు తెరవలేదు. అయినా గాలి వస్తోంది.
3. గిరి ఆలస్యంగా రాలేదు. అయినా మేనేజరుగారు తిట్టారు.

e. Conversation drill

Model (i)

రవి : సుశీల పాసయిందట.
శర్మ : సుశీల పాసయినట్లు నీకెప్పుడు తెలిసింది.
రవి : ఇప్పుడే తెలిసింది.

1. రావు : గిరి డాక్టరుగారి దగ్గరికి వెళ్ళాడట!
లత : .....
రావు : .....

2. రమ : కమలకు నిన్న జ్వరం వచ్చిందట!
లత : .....
రమ : .....

3. రవి : రేపు కాలేజీలో నాటకం ఉందట!
గిరి : .....
రవి : .....

Model (ii)

రవి : సుశీల పరీక్ష బాగా రాయలేదు.
శర్మ : ఎందుకు?
రవి : టైము చాలలేదట.
శర్మ : నీకెలా తెలిసింది?
రవి : సుశీలే చెప్పింది.

1. రమ : లత ఆ నమలను పూర్తిగా చదవలేదు.
లత : .....
రమ : .....
లత : .....
రమ : .....

2. రవి : నారాయణ కాఫీ చెయ్యలేదు.
   శర్మ : .....
   రవి : .....
   శర్మ : .....
   రవి : .....

3. రమ: రఘు పుస్తకాలన్నీ కొనలేదు.
   లత : .....
   రమ: .....
   లత : .....
   రమ: .....

f. Transformation drill

Model (i)

శర్మ పాసయ్యాడట గదా?
శర్మ పాసయ్యాడటగా?

1. ఇవ్వేళ కాలేజీలో నాటకం ఉందట గదా?
2. రావు నిన్న బెంగుళూరు వెళ్ళాడట గదా?
3. రేపు మనకు పరీక్ష ఉందట గదా?

Model (ii)

అక్కడ ఎవరున్నారు?
అక్కడ ఎవరైనా ఉన్నారా?

1. వాడు ఈ సంవత్సరం పాసవుతాడా?
2. నీ దగ్గర ఒక రూపాయి ఉన్నదా?
3. నాకు మంచినీళ్ళు చాలు.

EXERCISES

a. Fill up the blanks with the concessive forms of the verbs given in the parentheses.

1. నేను అన్నం ..... (తిను) మళ్ళీ అకలి అవుతున్నది.
2. వాడికి ఆ విషయం ..... (తెలుసు) నాకు చెప్పలేదు.
3. నేను పాఠం ..... (చదువు) శర్మ చదవలేదన్నాడు.
4. పాలు ..... (ఇవ్వు) పాప ఏడుస్తున్నది.

b. Combine the following pairs of sentences using the concessive forms of the verbs.

1. శర్మకు ఈ విషయం తెలియదు. అయినా అతను నన్ను అడగలేదు.
2. సుశీలకు పరీక్షలో టైము చాలలేదు. అయినా బాగా రాసింది.
3. సెలవలు యిచ్చారు. అయినా పిల్లలు స్కూలుకు వస్తున్నారు.
4. మాష్టరుగారు క్లాసులో వున్నారు. అయినా పిల్లలు గొడవ చేస్తున్నారు.
5. నా దగ్గర డబ్బు లేదు. అయినా నేను అతన్ని అడగలేదు.

c. Answer the following questions in negation.

శ్రీధర్ వచ్చాడా?
రాలేదు.

1. నీకు డబ్బు చాలుతున్నదా?
2. నువ్వు నా పుస్తకాలన్నీ దాచావా?
3. నీకు ఇంటి దగ్గర తోస్తున్నదా?
4. పరీక్ష గురించి నీకు ఏమైనా తెలిసిందా?
5. రవి కుర్చీ లోనించి లేచాడా?
6. లత ఇవ్వేళ రెండు మైళ్ళు నడుస్తుందా?

d. Rewrite the following sentences as shown in the model.

Model

ఇవ్వేళ ఆదివారం.
ఇవ్వేళ ఆదివారంగా!

1. శ్రీధర్‌కు ఈ సంగతి తెలిసింది.
2. శర్మ పాసయ్యాడట.
3. వెంకట్‌కు డబ్బు చాలటంలేదట.
4. నీ పుస్తకం నేను దాచాను.

e. Give the negative forms of the following words.

1. వచ్చినా x .....
2. ఉన్నా x .....
3. నడిచినా x .....
4. వేసినా x .....
5. చూసినా x .....
6. తెచ్చినా x .....
7. అయినా x .....
8. దాచినా x .....

VOCABULARY

దాచు	to keep in a secret place; to hide (v.tr.)
నోరు	mouth
తోచు	to be able to while away the time; to have a feeling of time passing normally
రిజల్టు	result
అయినా	though; although; even though
నమ్మకం	belief
కదులు	to move (v.intr.)
తరుగు	to cut (vegetables)
వండు	to cook
పద్యం	a poem

GRAMMAR NOTES

53.1. In this lesson the concessive forms are introduced. −ఇనా/−ఆ/−యినా *-inā/-ā/-yinā* is added to the verbal base to form the concessive.

Concessive form → Verbal base −ఇనా/−ఆ/−యినా *-inā/-ā/-yinā*

53.1.1. −యినా *-yinā* occurs with the verbal bases పో *pō* and compound bases ending in పో *pō*.

పో−యినా	*pō-yinā*	'though someone goes'
నిద్రపో−యినా	*nidrapō-yinā*	'though someone sleeps'

53.1.2. −ఆ *-ā* occurs with the అను *anu* group of verbs (23.1.) and పడు *paḍu* 'to fall' (38.2.). These bases undergo similar changes as they do before the past adjectival participle marker −అ *-a* (41.1.; 28.7.; 38.2.).

అను + ఆ	= అన్న్+ఆ	= అన్నా	(28.7.)	'though someone/
anu + ā	*= ann-ā*			somebody say(s)'
నిల్చో + ఆ	= నిల్చున్న్+ఆ	= నిల్చున్నా	(28.7.)	'though someone/
nilcō + ā	*= nilcunn-ā*			somebody stand(s)'
ఉండు + ఆ	= ఉన్న్+ఆ	= ఉన్నా	(28.7.)	'though someone/
uMḍu + ā	*= unn-ā*			somebody stay(s)'
పడు + ఆ	= పడ్డ్+ఆ	= పడ్డా	(38.2.)	'though someone/
paḍu + ā	*= paḍḍ-ā*			somebody fall(s)'

53.1.3. −ఇనా *-inā* occurs with the other verbal bases.

ఆడు + ఇనా	= ఆడినా		(2.12.2.)	'though someone/
āḍu + inā	*= āḍinā*			somebody play(s)'
అడుగు+ ఇనా	= అడిగ్−ఇనా	= అడిగినా	(28.6.;2.12.2.)	'though someone/
aḍugu + inā	*= aḍig-inā*			somebody ask(s)'
రా + ఇనా	= వచ్చ్−ఇనా	= వచ్చినా	(28.5.)	'though someone/
rā + inā	*= vacc-inā*			somebody come(s)'
ఇవ్వు + ఇనా	= ఇచ్చ్−ఇనా	= ఇచ్చినా	(33.6.)	'though someone/
ivvu + inā	*= icc-inā*			somebody give(s)'
తే + ఇనా	= తెచ్చ్−ఇనా	= తెచ్చినా	(35.4.1.)	'though someone/
tē + inā	*= tecc-inā*			somebody bring(s)'

రాయి + ఇనా = రాస్−ఇనా = రాసినా	(28.3..)	'though someone/
rāyi + inā = rās-inā		somebody write(s)'
మార్చు + ఇనా = మార్చినా	(2.12.2.)	'though someone/
mārcu + inā = mārc-inā		somebody change(s)'
కలుస్ + ఇనా = కలిస్−ఇనా = కలిసినా	(33.3.)	'though someone/
kalus + inā = kalis-ina		somebody meet(s)'
నడుచ్ + ఇనా = నడిచ్−ఇనా = నడిచినా	(33.3.)	'though someone/
naḍuc + inā = naḍic-inā		somebody walk(s)'
ఊడుచ్ + ఇనా = ఊడ్చ్−ఇనా = ఊడ్చినా	(34.6.)	'though someone/
ūḍuc + inā = ūḍcinā		somebody sweep(s)'

53.1.4. Recall that the past adjectival participle is formed by adding −ఇన/−అ/−యిన *-ina/-a/-yina* to the verbal base (41.1.). Notice that the concessive suffix and the past adjectival suffix look similar except the length of the final vowel.

Past Participle Suffix		***Concessive Suffix***	
−ఇన	*-ina*	−ఇనా	*-inā*
−అ	*-a*	−ఆ	*-ā*
−యిన	*-yina*	−యినా	*-yina*

Therefore in the formation of the concessive forms the verbal bases undergo similar changes as they do in the formation of the past adjectival participle forms.

Base			***Past Adjectival Participle***		***Concessive***	
పో	*pō*	'to go'	పోయిన	*pōyina*	పోయినా	*pōyinā*
చదువు	*caduvu*	'to read'	చదివిన	*cadivina*	చదివినా	*cadivinā*
కొట్టు	*koṭṭu*	'to hit'	కొట్టిన	*koṭṭina*	కొట్టినా	*koṭṭinā*
రాయి	*rāyi*	'to write'	రాసిన	*rāsina*	రాసినా	*rāsinā*
చెయ్యి	*ceyyi*	'to do'	చేసిన	*cēsina*	చేసినా	*cēsinā*
చూపించు	*cūpiMcu*	'to show'	చూపించిన	*cūpiMcina*	చూపించినా	*cūpiMcinā*
కొను	*konu*	'to buy'	కొన్న	*konna*	కొన్నా	*konnā*
తీసుకో	*tīsukō*	'to take'	తీసుకున్న	*tīsukunna*	తీసుకున్నా	*tīsukunnā*
రా	*rā*	'to come	'వచ్చిన	*vaccina*	వచ్చినా	*vaccinā*

53.2. The negative concessive form is formed by adding −అకపోయినా *-akapōyinā* to the verbal base.

పాడు + అకపోయినా = పాడకపోయినా *pāḍu + akapōyinā = pāḍakapōyinā*	(2.12.2.)	'Though /someone/some-body does/will not sing'
రా + అకపోయినా = రాకపోయినా *rā + akapōyinā = rākapōyinā*	(3.13.1.)	'Though /someone/some-body do/does/will not come'
పిలుచ్ + అకపోయినా = పిలవకపోయినా *piluc + akapōyinā = pilavakapōyinā*	(33.3.;34.3.)	'Though /someone/some-body do/ does/will not call'
కురుస్ + అకపోయినా = కురవకపోయినా *kurus + akapōyinā = kuruvakapōyinā*	(33.3.;33.5.)	'Thoug it does/will not rain'
చదువు + అకపోయినా = చదవకపోయినా *caduvu + akapōyinā = caduvakapōyinā*	(15.5.1.)	'Though /someone/some-body do/ does/will not read'

53.3. చాలు *cālu* 'to be enough' (17.2.) and తెలుసు *telusu* 'to be known; to be understood' (37.6.), introduced as defective verbs, are also used in various tenses and other formations.

తెలుసు + తున్న−ది = తెలుస్తున్నది *telusu + tunna-di = telustunnadi* (present tense)	(53.3.1..)	'It is being known/under-stood'
తెలుసు + ఇం−ది = తెలిసింది *telusu + iM-di = telisiMdi* (past tense)	(2.12.2.; 28.6.)	'It is/was known/under-stood'
తెలుసు + తుం−ది = తెలుస్తుంది *telusu + tuM-di = telustuMdi* (future tense)	(53.3.1.)	'It will be known/under-stood'
తెలుసు + ఇతే = తెలిస్తే *telusu + itē = telistē* (coditional)	(2.12.2.; 28.6..53.3.1.)	'if known/understood'
తెలుసు + ఇన = తెలిసిన *telusu + ina = telisina* (adjectival participle))	(2.12.2.; 28.6..)	' that/those which is/are known/understood'
తెలుసు + ఇనా = తెలిసినా *telusu + inā = telisinā* (concessive)	(53.3.1.)	'though known/under-stood'
చాలు + తుం−ది = చాల్తుంది *cālu + tuM-di = cāltuMdi* (future tense)	(32.9.)	'It will be enough'
చాలు + ఇం−ది = చాలింది *caḷu + iM-di = cāliMdi* (past tense)	(2.12.2.)	'it was enough'
చాలు + ఇనా = చాలినా *cālu + inā = cālinā* (concessive)	(2.12.2.)	'though it/they is/are/ was/were enough' etc.

53.3.1. The vowel ఇ *i* or ఉ *u* occurring between the consonants స్ *s* and త్ *t* o is dropped. See for a similar *sandhi* process in 32.9.

తెలుసు + తుంది = తెలుస్తుంది 'It will be known.'
telusu+tuMdi = telustuMdi
తెలుసు + ఇతే = తెలిస్–ఇతే = తెలిస్తే (2.12.2.;28.6.) 'if it is known'
telusu + itē = telis-tē

53.3.2. తెలుసు *telusu* changes to తెలియ్– *teliy-* when followed by a suffix beginning with అ *a* or ఆ *ā*.

తెలుసు + అటం = తెలియ్–అటం = తెలియటం 'knowing'
telusu + aṭaM = teliy-aṭaM (gerund)
తెలియటంలేదు 'It is not being known.'
teliyaṭaMlēdu (present negative)
తెలుసు + ఆలి = తెలియాలి 'It should be known.'
telusu + āli = teliyāli (obligatory)

53.4. The చు *cu* ending verbal bases are introduced in this lessons. They are దాచు *dācu* 'to hide something' and తోచు *tōcu* 'to know what to do; to be able to while away the time'. These verbs change their final చు *cu* to స్ *s* when followed by a suffix beginning with త్ *t* or ద్ *d*. And it (the final చు *cu*) does not undergo any change before other suffixes. The verb తోచు *tōcu* takes a DATIVE SUBJECT.

రవికి ఇంటి దగ్గర తోస్తుంది (తోచు+తుం–ది).
raviki iMṭi daggara tōstuMdi (tōcu+tuM-di).
'Ravi can easily while away his time at home.(He does not feel boredom.)'
నాకు ఇంటి దగ్గర తోచదు (తోచు+అ–దు). (27.1.)
nāku iMṭi daggara tōcadu (tōcu +a-du)
'I will not be able to while away my time at home. (I feel bored at home.)'
దాచు + తా–ను = దాస్–తా–ను = దాస్తాను.
dācu + tā-nu = dās-tā-nu.
'I will hide (it).'

దాచు + అ-డు = దాచడు. (27.1.; 2.12.2.)
dācu + a-ḍu = dācaḍu.
'He will not hide (it).'
దాచు + దాం = దాస్-దాం = దాద్-దాం = దాద్దాం (26.5.1.; 26.7.)
dācu + dāM = dās-dāM = dād-dāM.
'Let us hide (it).'

53.5. The defective verb వచ్చు *vaccu* (37.6.) is a form derived from the verbal base రా *rā* 'to come'. We can also have other related forms to వచ్చు *vaccu*, as derived from the verbal base రా *rā*.

నీకు పద్యాలు <u>వచ్చు</u>.
nīku padyālu <u>vaccu</u>.
'You got the poems by heart.'
నీకు <u>వచ్చిన</u> పద్యాలు (past adjectival participle 41.1.)
nīku <u>vaccina</u> padyālu
'the poems you know/got by heart.'
నాకు ఆ పద్యం <u>రాలేదు</u>; వాడికి <u>వచ్చింది</u>. (past neg. & past tense 29.2.; 28.5.)
nāku ā padyaM <u>rālēdu</u>; vāḍiki <u>vacciMdi</u>.
'I did not get that poem by heart; he got it.'

53.6. The oblique base of నోరు *nōru* 'mouth' is నోటి *nōṭi*.

నోటికి *nōṭiki* 'to the mouth'; నోటితో *nōṭitō* 'with the mouth', etc.

53.7. -గా *gā* is a shortened form of -గదా! *gadā* 'Isn't it?', which is a variant of -కదా! *kadā* (the tag question particle, 9.10).

రైలు వచ్చిందిగదా!/కదా?	'The train came. Isn't it?'
railu vacciMdi gadā/kadā?	
రైలు వచ్చిందిగా?	'The train came. Isn't it?'
railu vacciMdi gā?	

REVIEW 9

Lesson 54

తెల్లవారటం – పొద్దుగూకటం

DAWN AND DUSK

వినోద్ : నాన్నగారూ! తెల్లవారటం అంటే ఏమిటి? పొద్దుగూకటం అంటే ఏమిటి? మా క్లాసు పిల్లలు తలా ఒక అర్థం చెప్తున్నారు.

Father! What does *tellavāraṭaM* mean and what does *poddugūkaṭaM* mean? Children of our class are giving different meanings.

రావు : సూర్యుడు ఉదయిస్తున్నప్పుడు తెల్లవారుతున్నది అంటాం. ఉదయించిన తర్వాత తెల్లవారింది అంటాం.

While the Sun rises, we call it the *day-break*. After the sunrise we call it *morning*.

వినోద్ :	అయితే, తెల్లవారటం అంటే చీకటి పోయి వెలుతురు రావటం అన్న-మాట! అంటే పగలు కావటం.	Then day-break means emergence of light after darkness vanishes. In other words, *pagalu kāvaṭaM*
రావు :	'పగలు అయింది' అనకూడదు. అలా ఎవరూ అనరు. 'తెల్లవారింది' అంటారు.	You should not say *pagalu ayiMdi*. Nobody says so. People say *tellavāriMdi*.
వినోద్ :	మరి పొద్దుగూకటం అంటే ఏమిటి?	Then what does *poddu-gūkaṭaM* mean?
రావు :	పొద్దు అంటే సూర్యుడు అని అర్థం.	*Poddu* means the Sun.
వినోద్ :	సూర్యుణ్ణి 'పొద్దు' అని అనటం నేను వినలేదే!	I never heard anyone calling the Sun *poddu*.
రావు :	సూర్యుణ్ణి పొద్దు అని ఎవరూ అనరు. కాని 'పొద్దుగూకింది' అనే మాటలోని 'పొద్దు' కు 'సూర్యుడు' అని అర్థం. పొద్దు పొడిచింది అంటే సూర్యోదయం అయింది అని అర్థం. పొద్దెక్కింది అంటే సూర్యుడు సూర్యుడు ఉదయించి కొంచెం పైకి వచ్చాడు అని అర్థం. పొద్దు వాలింది అంటే సాయంత్రం అయింది అని అర్థం. పొద్దు గూకింది అంటే సూర్యాస్తమయం అయింది అని అర్థం. పొద్దు పోయింది అంటే సూర్యుడు అస్తమించి చాలా సేపు అయింది అని అర్థం.	No one calles the Sun *poddu*. But in the expression *poddu gūkiMdi* '*poddu*' means the Sun. *Poddu poḍiciMdi* means the Sun rose (dawn). *PoddekkiMdi* means the Sun rose and is up in the sky. *Poddu vāliMdi* means the Sun is coming down (evening). *Poddu gūkiMdi* means the Sun has set. *Poddu pōyiMdi* means the Sun has gone (it is long after the sunset).

వినోద్ :	ఇప్పుడు అర్థమైంది నాన్నగారూ! రేపు మా మాష్టరుగారు అడిగితే సరిగ్గా చెప్పగలను. తక్కినవాళ్ళు చెప్పలేరు.	Now I understand, father! If my teacher asks me tomorrow, I can answer correctly. Others cannot answer.
రావు :	ఎందుకు చెప్పలేరు?	Why can't they answer?
వినోద్ :	ఇవన్నీ మీరు వాళ్ళకు చెప్పలేదు గదా!	Because you did not explain all these things to them.
రావు :	సరే! పద, అన్నం తిందాం.	Okay! Let us go and have our meal.
వినోద్ :	నాన్నగారూ! ఇప్పుడు ఇక్కడ మధ్యాహ్నం అయింది కదా! అమెరికాలో తెల్లవారుజాము అయి వుంటుందట! మా మాష్టరుగారు చెప్పారు.	Father! Now it is afternoon here. It seems that it will be early morning in America. Our teacher siad this.
రావు :	అవును.	Yes.
వినోద్ :	ఈ ప్రశ్న రేపు పరీక్షలో రావచ్చట. అలా ఎందుకు అవుతుంది నాన్నగారూ?	This question may appear in the examination tomorrow. Why does it happen like that, father?
రావు :	ఇంత కష్టమైన ప్రశ్నలు మీ క్లాసు వాళ్ళను అడగకపోవచ్చు. కాని తెలుసుకోటం వల్ల జ్ఞానం పెరుగుతుంది.	Your class children may not be asked such difficult questions. But you can improve your knowledge by knowing it.
వినోద్ :	మీరు చెప్పండి నాన్నగారూ! చెప్తే నాకు బాగా అర్థమవుతుంది. తర్వాత చదవక్కర్లేదు.	Then, father, tell me. If you tell me, I can understand better.I need not read it later.

కమల :	వినోద్! రా అన్నం తిందువుగాని.	Vinod! Come on, you will eat your food.
వినోద్ :	ఇప్పుడు నాకు ఆకలిగా లేదమ్మా! తర్వాత తింటాను.	Now I am not hungry, mother. I will eat later.
రావు :	ఆకలి ఉన్నా లేకపోయినా వేళకు అన్నం తినాలి.	Whether you are hungry or not, you should eat on time.
వినోద్ :	ఇప్పుడు నాకీ పాఠం చెప్పండి నాన్నగారూ!	Now you teach me this lesson, father!
రావు :	అలాగే చెప్తాను. పద, అన్నం తిందాం. అన్నం తిన్న తర్వాత చెప్తాను.	Okay! I will teach. But let us eat food. I will teach after eating.

EXERCISES

a. Fill up the blanks with either చెరి or తలా.

1. శర్మ సుబ్బారావూ ..... ఒక పుస్తకం తీసుకున్నారు.
2. గోపాలరావు, సరోజ, సుశీల ..... నాలుగు రూపాయలు తీసుకున్నారు.
3. శ్యామల, కమల, ప్రభ, సరోజ ..... పది పాటలు పాడారు.
4. వాళ్ళిద్దరూ ..... రెండు సార్లు సుబ్బారావు ఇంటికి వెళ్ళారు.

b. Fill up the blanks with the గల forms of the verbs given in the parentheses.

1. గిరి ఇంగ్లీషు ..... (మాట్లాడు)
2. పద్మ సోమవారం ..... (రా)
3. మనం అక్కడి దాకా .....(నడుచ్)
4. వాళ్ళు మీ బాకీ ..... (తీర్చు)
5. నువ్వు ఈ పాఠం ..... (చదువు)
6. పిల్లులు చెట్లు ..... (ఎక్కు)

c. Change the following sentences into negatives by using –అకపోవచ్చు.

1. శర్మ సాయంత్రం మనతో సినిమాకు రావచ్చు.
2. శారద ఈ రాత్రి పాటలు పాడవచ్చు.

3. ఇప్పుడు ఆయన మనల్ని పిలవవచ్చు.
4. ఇవ్వేళ రైలు టైముకు బయల్దేరవచ్చు.
5. కమల ఈ సంవత్సరం పరీక్ష పాసుకావచ్చు.

d. Change the following sentences into prohibitives by using –కూడదు.

1. సుశీల యివ్వేళ రావచ్చు.
2. శారద సుశీలతో మాట్లాడాలి.
3. కమల ఈ తలుపులు తెరవాలి.
4. ప్రభ కమల దగ్గర డబ్బు తీసుకోవాలి.

e. Change the following questions as shown in the model

Model నువ్వు శర్మను ఎప్పుడు పిలిచావు? (రైలు వచ్చింది)
రైలు వచ్చిందో లేదో నేను శర్మను పిలిచాను.

1. నువ్వు ఆఫీసు నించి ఎప్పుడు వెళ్ళిపోయావు? (ఐదు గంటలైంది)
2. జనం ఎప్పుడు గుమికూడారు? (ఆఫీసు తెరిచారు)
3. వాన ఎప్పుడు వచ్చింది? (నేను బయటికి వచ్చాను)
4. గోపాలరావుకు ఎప్పుడు నిద్రపట్టింది? (సినిమా మొదలైంది)

f. Pick out the pairs of words from the following list. The pairs should be comprised of opposite words like పెద్ద, చిన్న.

తెల్లవారటం	సులభం	వదులు	కొను
కష్టం	పట్టుకో	అమ్ము	పొద్దుగూకటం

g. Identify words which have more than one meaning from the following list and give their menings.

కుట్టు	ఇటీవల	రాయి	నడవలేదు
మెట్టు	చెప్పు	పళ్ళు	అమ్ము

h. Combine the following pairs of sentences as shown in the model.

Model (i) రమకు పాట పాడటం ఇష్టం లేదు. కాని పాడింది.
రమ పాట పాడాల్సొచ్చింది.

1. శ్యామలకు నిన్న ఊరికి వెళ్ళటం ఇష్టం లేదు. కాని వెళ్ళింది.
2. పద్మకు రమను పిలవటం ఇష్టం లేదు. కాని పిలిచింది.

3. విశ్వనాథం గారికి నా దగ్గర డబ్బు తీసుకోటం ఇష్టం లేదు. కాని తీసుకున్నారు.
4. సరోజినికి నిన్న వీణ వాయించటం ఇష్టం లేదు. కాని వాయించింది.

Model (ii) శర్మ యిక్కడికి వచ్చాడు. అందువల్ల రవి మాట్లాడలేదు.
శర్మ యిక్కడికి రావటం వల్ల రవి మాట్లాడలేదు.

1. పాప ఏడ్చింది. అందువల్ల ఆమె ఆఫీసుకు ఆలస్యంగా వచ్చింది.
2. శారద వద్దన్నది. అందువల్ల రమ రాలేదు.
3. రైలు లేటు అయింది. అందువల్ల శర్మ ఇంకా రాలేదు.

i. Rewrite the following sentences using అట.

1. గోవిందు ఇవ్వేళ ఇంటికి రాలేదు.
2. కమల ఇప్పుడు పాట పాడాలి.
4. శారద మొక్కలకు నీళ్ళు పోస్తోంది.
5. గోపీ రవీ మాట్లాడుకుంటున్నారు.

j. Build up the conversations as shown in the model.

రవి : సుశీల వచ్చిందా?
శర్మ : వచ్చి ఉండవచ్చు.
రాము : అప్పుడే వచ్చి ఉండదు; ఇప్పుడు వస్తూ ఉంటుంది.

1. కమల : శారద చేస్తున్న పని పూర్తి అయిందా?
   సుశీల : .....
   మాధవి : .....
2. మోహన్ : మధు అరిటిపళ్ళు తెచ్చాడా?
   వినోద్ : .....
   కుమార్ : .....
3. ప్రసన్న : సురేంద్ర రవికి పుస్తకాలు ఇచ్చాడా?
   శ్యామల : .....
   రజని : .....
4. గంగ : విమల ఉత్తరం రాయటం పూర్తిచేసిందా?
   ప్రభ : .....
   భారతి : .....

k. Write the opposite forms of the following.

వచ్చిఉండదు	x	.....	అడగటం	x	.....
కావచ్చు	x	.....	అడిగినా	x	.....
చూడగలడు	x	.....	చేసి ఉంటాడు	x	.....
తెలుస్తున్నది	x	.....	తీసుకోకపోయినా	x	.....
తోచటంలేదు	x	.....	పాడకపోవటం	x	.....

l. Match the following.

A	B
1. తెల్లవారింది	4.00 a.m. ( )
2. పొద్దెక్కింది	సుర్యాస్తమయం అయింది. ( )
3. పొద్దుగూకింది	రాత్రి 10 గంటలు ( )
4. పొద్దుపోయింది	ఉదయం 10 గంటలు ( )
5. తెల్లవారుజాము	సూర్యోదయం అయింది. ( )

m. Tick the most correct statement.

1. రవి ఆ బల్లను ఎత్తలేడు. – అంటే
   అ. రవి బల్లను ఎత్తటం అనే పని జరగలేదు.
   ఆ. రవికి బల్లను ఎత్తే శక్తి లేదు.
   ఇ. రవి బల్లను నెట్టలేకపోయాడు.
2. పోలీసులు వచ్చారో లేదో దొంగలు పారిపోయారు. – అంటే
   అ. దొంగలు పారిపోయారో లేదో పోలీసులు వచ్చారు.
   ఆ. పోలీసులు రావటానికి ముందు దొంగలు పారిపోయారు.
   ఇ. పోలీసులు రావటం, దొంగలు పారిపోవటం అనే వాటిలో ఏది ముందు జరిగిందో చెప్పలేము.
3. రవి ఈ సంవత్సరం పాసుకాకపోవచ్చు. – అంటే
   అ. రవి ఈ సంవత్సరం పాసుకాడు అని గట్టిగా చెప్పవచ్చు.
   ఆ. రవి ఈ సంవత్సరం పాసుకాలేడు.
   ఇ. రవి ఈ సంవత్సరం పాసుకాడు అని గట్టిగా చెప్పలేం.

4. 'కమల నీ పుస్తకం తీసుకున్నదట' అని నేను నీకు చెప్పినప్పుడు –
   అ. కమల నీ పుస్తకం తీసుకోటం నేను చూశాను అని నువ్వు అనుకోవచ్చు.
   ఆ. కమల నీ పుస్తకం తీసుకోటం నేను చూశానో చూడలేదో నీకు తెలియదు.
   ఇ. కమల నీ పుస్తకం తీసుకున్నది అని ఎవరో నాకు చెప్పారు అని నువ్వు అనుకోవచ్చు.

VOCABULARY

తెల్లవారు	to dawn
పొద్దుగూకు	to set (as the sun)
సూర్యుడు	the sun
ఉదయించు	to rise (v. intr.)
పొద్దు	the sun
పొద్దుపొడుచ్	to dawn
సూర్యోదయం	the sunrise
పొద్దెక్కు	to become bright (as the day)
పొద్దువాలు	to become evening decline (as the sun)
సుర్యాస్తమయం	the sunset
పొద్దుపో	to become dark (as in the late evening)
అస్తమించు	to sink below the horizon (v. intr.)
అర్థంకా	to be understood
తెల్లవారుజాము	early morning
జ్ఞానం	knowledge
వేళ	time

UNIT X

Lesson 55

మేకను పట్టుకున్న కొండచిలువ

గ్వాలియర్, సెప్టెంబర్ 26.

మొన్న గ్వాలియర్ కోట ఆవరణలో ఒక పెద్ద కొండచిలువ ఒక మేకను పట్టుకుని మింగుతూ ఉండగా దాన్ని పట్టుకున్నారు. అప్పటికి మేక శరీరంలో సగానికి పైగా కొండచిలువ నోటిలోనికి వెళ్ళిపోయింది. మేక వెనక కాళ్ళు మాత్రం బైటికి కనిపిస్తున్నాయి. ఆ కాళ్ళు పట్టుకొని మేకను బయటికి లాగారు. అప్పటికి మేక ఇంకా బతికి వుంది. కాని ఆ తర్వాత కొద్ది సేపటికి అది చచ్చిపోయింది. కొండచిలువను స్థానిక జంతుప్రదర్శనశాలకు అప్పగించారు. కొండచిలువ సుమారు 40 కిలోగ్రాముల బరువు వుంది. దాని వయస్సు

THE PYTHON THAT SWALLOWED A GOAT

Gwalior, September 26.

One python, while swallowing a goat inside the Gwalior fort on the other day, was caught. By that time more than half of the goat's body was inside the python's mouth. But the hind legs of the goat were seen outside. People pulled it out with those hind legs. The goat was still alive by then. But after a short while, it died. The python was handed over to a local zoo. The python weighed about 40 kilograms. It was ten years old. The goat

పది సంవత్సరాలు. అది పట్టుకున్న మేక బరువు 15 కిలోగ్రాములు.

ఆంధ్రప్రభ 27-9-1975

***

పాపం, రవి!

రవి బడికి వెళ్తూ దోవలో ఒక జామ చెట్టును చూశాడు. చెట్టుకు జామకాయలున్నాయి. అతనికి నోరూరింది. ఒక రాయి తీసుకుని కాయను కొట్టాడు. అక్కడ ఉన్న కాకికి ఆ రాయి తగిలింది. అది కింద పడ్డది. రవి దాని దగ్గరికి వెళ్ళి చూశాడు. అది బతికి లేదు. దెబ్బ బాగా తగలటం వల్ల చచ్చింది. రాయి విసిరేటప్పుడు అది ఆ కాకికి తగులుతుందని, ఆ కాకి చస్తుందని రవి అనుకోలేదు. అది చావటం వల్ల ఎవరైనా చూసి తిడ్తారేమోనని భయపడ్డాడు. రాళ్ళు వెయ్యకుండా చెట్టు ఎక్కి జామకాయలు కోద్దాం అనుకున్నాడు. చెట్టు ఎక్కుతూండగా కాలు జారి కింద పడిపోయాడు. అతను పట్టుకున్న కొమ్మ గూడా విరిగిపోయింది. కింద వాన నీళ్ళున్నాయి. నీళ్ళల్లో పడటం వల్ల అతని బట్టలు తడిసిపోయాయి. వాళ్ళ నాన్న గారికి చెప్పకుండా పెట్టుకుని వచ్చిన గడియారం గూడా తడిసిపోయింది. నీళ్ళు తగలగానే అది ఆగిపోయింది. వాళ్ళ నాన్నగారు కోప్పడ-తారేమోనని అతను భయపడిపోయాడు. అప్పటికి స్కూలు టైము అయిపోయింది. వాళ్ళ నాన్నగారు అప్పటికి ఆఫీసుకు వెళ్ళిపోయి ఉంటారు అనుకుని మెల్లగా ఇంటికి వెళ్ళేసరికి వాళ్ళ నాన్నగారు వరండాలో కూర్చుని వున్నారు.

captured by the python was 15 kilograms.

(*Andhra Prabha* 27-9-1975.)

***

POOR RAVI!

Ravi, on his way to school, saw guava tree. There were fruits on the tree. He wanted to eat them. He threw a stone at the fruits. The stone hit a crow which was there on the tree. It fell down. Ravi went close to that and looked at it. Since it was hurt severely, it died. While throwing the stone Ravi never thought that it would hit the crow and the crow would die. He was afraid that somebody might scold him. He wanted to pluck some guavas by climbing the tree without throwing stones any more. But while climbing up the tree he slipped and fell down. The branch he was holding was also broken. There was rain water below. Since he fell into the water his clothes got wet. The watch he wore without his father's knowledge also got wet. The moment it fell in water, it stopped working. He was afraid that his father might take him to task. Thinking that his father would have left for his office, he started slowly for his home. But, his father was in the verandah by the time he reached home.

DRILLS

a. Repetition drill

రవి ఇంటికి వెళ్ళిపోయాడు.
నేను తొందరగా యింటికి వెళ్ళిపోవాలి.
కొమ్మ విరిగింది; కొమ్మ విరిగిపోయింది.
కింద పడ్డాడు; కింద పడిపోయాడు.
రైలు వెళ్ళింది; రైలు వెళ్ళిపోయింది.
మేక చచ్చింది; మేక చచ్చిపోయింది.
బస్సు ఆగింది; బస్సు ఆగిపోయింది.
నాటకం అయింది; నాటకం అయిపోయింది.
పందిరి కూలింది; పందిరి కూలిపోయింది.

ఆ మేక బతికి ఉంది.
ఈ మేక బతికి లేదు.
సుబ్బారావు కూర్చుని వున్నాడు.
అతను నిల్చుని వున్నాడు.
ఆ కుక్క కారు కింద పడి చచ్చింది.
కొండచిలువ చావలేదు.
ఆ కాకికి దెబ్బ తగిలింది; అది ఇంకొక గంటలో చస్తుంది.
ఆ మేక బతికి ఉంది; ఇంకా చావలేదు.

b. Build-up drill

పట్టుకున్నారు.
కొండచిలువను పట్టుకున్నారు.
మింగుతూ ఉండగా కొండచిలువను పట్టుకున్నారు.
పట్టుకుని మింగుతూ ఉండగా కొండచిలువను పట్టుకున్నారు.
మేకను పట్టుకుని మింగుతూ ఉండగా కొండచిలువను పట్టుకున్నారు.
ఒక మేకను పట్టుకుని మింగుతూ ఉండగా కొండచిలువను పట్టుకున్నారు.

c. Completion drill

Model

అతను 7 గంటలకు కుర్చీలో కూర్చున్నాడు.
ఇప్పుడు ఇంకా కుర్చీలో .....
ఇప్పుడు ఇంకా కుర్చీలో <u>కూర్చుని వున్నాడు.</u>

1. కుక్క కారు కింద పడింది.
దానికి కొన్ని దెబ్బలు తగిలాయి.
కాని బతికింది.
ఇప్పుడు అది .....

2. జనం టిక్కెట్ల కోసం నిల్చున్నారు.
టిక్కెట్లు అయిపోయాయి.
వాళ్ళు ఇంకా .....

3. అందరూ సినిమాహాల్లో కూర్చున్నారు.
సినిమా అయిపోయింది.
వాళ్ళు ఇంకా .....

d. Combination drill

Model (i) గోపి దాన్ని బయటికి లాగాడు. వెంటనే అది చచ్చిపోయింది.
గోపి దాన్ని బయటికి లాగగానే అది చచ్చిపోయింది.

1. అమ్మ అన్నం వండింది.
   వెంటనే నాకు పెట్టింది.
2. రమ నాకు ఒక సంచీ ఇచ్చింది.
   వెంటనే నేను బయటికి వచ్చాను.
3. మా తమ్ముడు ఇక్కడికి వస్తాడు.
   వెంటనే నిన్ను కలుస్తాడు.
4. నేను పుస్తకం చదివాను.
   వెంటనే అతనికి ఇచ్చాను.

e. Tranfsformation drill

Model

అతను ఇంటికి వెళ్ళాడు.
అతను ఇంటికి వెళ్ళిపోయాడు.

1. నా పుస్తకాలు తడిశాయి.
3. మనం ఇంటికి వెళ్దాం.
4. గడియారం ఆగలేదు.
5. ఆ కర్ర విరుగుతుంది.

EXERCISES

a. Break the following complex sentences into small and simple sentences, as shown in the model.

Model మొన్న గ్వాలియర్‌లో ఒక పెద్ద కొండచిలువ మేకను పట్టుకుని మింగుతూ ఉండగా దాన్ని పట్టుకున్నారు.

అ) మొన్న గ్వాలియర్‌లో ఒక వింత జరిగింది.
ఆ) ఒక పెద్ద కొండచిలువ ఒక మేకను పట్టుకున్నది.
ఇ) అది ఆ మేకను మింగుతున్నది.
ఈ) అప్పుడు జనం ఆ కొండచిలువను పట్టుకున్నారు.

1. మొన్న మా కాలేజీ ఆవరణలో జరిగిన నాటకం చూడటానికి ఊళ్ళోవాళ్ళందరూ వచ్చినప్పుడు మధ్యలో ఎందుకో నాటకం ఆగిపోయిందని జనం గొడవ చేశారు.
2. సుబ్బారావు సినిమాకు రమ్మని పిలిచినప్పుడు రవికి పని ఉండటం వల్ల రానంటే సుబ్బారావుకు కోపం వచ్చి రవితో మాట్లాడటం మానేశాడు.
3. దొంగతనం చేసి పారిపోతున్న ఒక కుర్రాణ్ణి పట్టుకోటానికి పోలీసులు పరిగెత్తుతూ ఉండగా బజార్లో లైట్లు పోవటం వల్ల ఆ కుర్రాడు పోలీసులకు దొరకలేదు.

b. Answer the following questions as shown in the model.

Model (i) నా చొక్కా కొంచెం తడిసింది. నీ చొక్కా కూడా తడిసిందా?
నా చొక్కా మొత్తం తడిసిపోయింది.

1. మా పని కొంచెం ఆగింది; మీ పని కూడా ఆగిందా?
2. మా పని అయింది. మీ పని కూడా అయిందా?
3. ఈ కర్ర కొద్దిగా విరిగింది. ఆ కర్ర కూడా విరిగిందా?

Model (ii)

ఆ కుక్క ప్రాణం పోయిందా? (బతుకు)
లేదు; ఇంకా బతికి ఉంది.

1. ఆ మనిషి నిల్చున్నాడా? (కూర్చో)
2. శర్మ కూర్చున్నాడా? (నిల్చో)
3. మేక చచ్చిపోయిందా? (బతుకు)
4. బాబు లేచాడా? (పడుకో)

c. Combine the following pairs of sentences as shown in the model.

Model శర్మ కిందికి దిగాడు. వెంటనే జనం చుట్టూ గుమిగూడారు.
శర్మ కిందికి దిగగానే జనం చుట్టూ గుమిగూడారు.

1. ఐదు గంటలు ఐంది. వెంటనే రైలు బయల్దేరింది.
2. రమ వచ్చింది. వెంటనే పద్మ ఇంటికి వెళ్ళింది.
3. అతనికి ఒక మేకను ఇచ్చారు. వెంటనే అది చచ్చిపోయింది.

VOCABULARY

మేక	goat
కొండచిలువ	python
కోట	fort
ఆవరణ	campus
మింగు	to swallow
శరీరం	body
లాగు	to pull
బతుకు	to be alive; to survive
కొద్ది	little
చావు	to die
స్థానిక	local
జంతుప్రదర్శనశాల	zoo
అప్పగించు	to hand over
కిలోగ్రాము	kilogram
జామ	guava (adj.)
నోరూరు	secrete or run with water (as in the mouth)
విసురు	to throw
కాకి	crow
జారు	to slip (v. intr.)
కోప్పడు	to scold
భయపడు	to be afraid of; to get scared

GRAMMAR NOTES

55.1. In this lesson the verbal base చావు *cāvu* 'to die' is introduced. It behaves like the verbal bases రా *rā* 'to come', తే *tē* 'to bring'and ఇవ్వు *ivvu* 'to give' before various suffixes (21.4.; 28.5.; 33.6.; 35.4.1.). Thus we can group these verbal bases into one category and call them ఇవ్వు *ivvu* group.(See 52.2.)

55.1.1. చావు *cāvu* becomes చస్- *cas-* before a suffix beginning with త్ *t* or ద్ *d*, and it becomes చచ్చ్ -*cacc-* before a suffix beginning with ఇ *i* ఏ *ē* or *ǣ*.

చావు + తుం-ది = చస్-తుం-ది = చస్తుంది	'She/It will die.'
cāvu + tuM-di = cas-tuM-di	
చావు + దాం = చస్-దాం =	
చద్-దాం (26.7.) = చద్దాం	'Let us die.'
cāvu + dāM = cas-dām = cad-dāM	
చావు + ఇం-ది = చచ్చ్-ఇం-ది = చచ్చింది	'She/It died.'
cāvu + iM-di = cacc-iM-di	
చావు + ఇన = చచ్చ్-ఇన = చచ్చిన	'that/those who/which is/
cāvu + ina = cacc-ina	are/was/were dead'
చావు + ఏ = చచ్చ్-ఏ = చచ్చే	'that/those who/which is/
cāvu + ē = cacc-ē	are/ will be dying'
చావు + *ǣ* -యి = చచ్చ్- *ǣ* - యి = చచ్చాయి	'They (neut.) died.'
cāvu + ǣ -yi = cacc-ǣ-yi	

55.2. Let us recapitulate the behaviour of the ఇవ్వు *ivvu* group of verbs which includes రా *rā* 'to come', the compound bases formed by adding రా *rā* such as తీసుకురా *tīsukurā* 'to bring', తే *tē* 'to bring', చావు *cāvu* 'to die', ఇవ్వు *ivvu* 'to give' and the permissive bases such as వెళ్ళనివ్వు *veḷḷanivvu* 'to allow to go' (as they end in ఇవ్వు *ivvu.* [See 52.1.])

The following table shows the changes that occurs in these bases before various suffixes.

Verbal base	Its manifestations before suffixes beginning with		
	అ/ఆ *a/ā*	త్/ద్ *a/ā*	ఇ/ఏ/ఈ *i/ē/ī*
రా *rā*	రా *rā*	వస్ *vas* (21.4.; 26.6.[v])	వచ్చ్ *vacc* (28.5.)
తీసుకురా *tīsukurā*	తీసుకురా *tīsukurā*	తీసుకొస్ *tīsukos* (21.4.; 26.6.[v])	తీసుకొచ్చ్ *tīsukocc* (28.5.)
తే *tē*	తే *tē*	తెస్ *tes* (35.4.1)	తెచ్చ్ *tecc* (35.4.1)
చావు *cāvu*	చావు *cāvu*	చస్ *cas* (55.1.)	చచ్చ్ *cacc* (55.1.)
ఇవ్వు *ivvu*	ఇవ్వు *ivvu*	ఇస్ *is* (33.6)	ఇచ్చ్ *icc* (33.6)
వెళ్ళనివ్వు *veḷḷanivvu*	వెళ్ళనివ్వు *veḷḷanivvu*	వెళ్ళనిస్ *veḷḷanis* (52.1.2.)	వెళ్ళనిచ్చ్ *veḷḷanicc* (52.1.2.)

55.3. The auxiliary verb −పో *-pō* (which also behaves like the main verb పో *pō* 37.3.; 37.1.1.; 41.2.1.; 45.1.) is added to the past adverbial participle form (45.1.) of certain intransitive verbs to give an emphasis or a sense of completeness to the meaining of the verb. The compound verb thus formed - we may call this the COMPLETIVE BASE - can take all tense/and mood/modal suffixes as any other verbal base.

విరిగింది	*virigiMdi*	'It broke.'
విరిగిపోయింది	*virigipōyiMdi*	'It broke off'
వెళ్ళింది	*veḷḷiMdi*	'It went.'
వెళ్ళిపోయాడు	*veḷḷipōyāḍu*	'He went off.'
ఆగింది	*āgiMdi*	'It stopped.'
ఆగిపోయింది	*āgipōyiMdi*	'It stopped; It broke down.'
తెగింది	*tegiMdi*	'It got cut.'
తెగిపోయింది	*tegipōyiMdi*	'it got cut off.'
పడ్డది	*paḍḍadi*	'It fell.'
పడిపోయింది	*paḍipōyiMdi*	'It fell off'

55.4. Notice the expressions:

బతికి ఉంది	*batiki uMdi.*	'It is alive.'
బతికి లేదు	*batiki lēdu*	'It is not alive.'
కూర్చుని ఉన్నాడు	*kūrcuni unnāḍu*	'He is (there) sitting.'
నిల్చుని ఉన్నాడు	*nilcuni unnāḍu*	'He is (there) standing'

These verbs are stative verbs which express the state or condition of the subject. In this expression ఉండు *uMḍu* verb forms (forms of the existential verb (4.3.; 7.1.; 7.2.; 7.5.; 8.16.; 13.2.2.; 13.2.2.1.; 13.2.3.; 14.1.3.; 14.10.; 15.2.2.; 15.3.; 16.3.; 16.8.; 20.8.; 21.2.1.; 22.16.; 27.1.1.; 28.1.; 28.7.1.; 41.8.; 43.3.2.) as well as the corresponding negative forms are used as auxiliary verbs along with the past adverbial form of the main verb. When the ఉండు *uMḍu* verb forms (and also the corresponding negative forms) are used as auxiliary they can be written separately.

55.5. −గానే *-gānē* is added to the infinitive form of the verb (29.1.) to form a type of temporal which means 'immediately after...'

విన−గానే	*vina-gānē*	'immediately after hearing'
రా−గానే	*rā-gānē*	'immediately after coming'

UNIT X

Lesson 56

ఆగటం - ఆపటం

STOPPING AND STOPPING (SOME THING)

పాప : నాన్నగారూ! ఉయ్యాల ఆగటం-లేదు; ఆపండి.	Father! This swing is not coming to a stop. Please stop it.
విశ్వనాథం : పాపా! ఉయ్యాల ఊగుతున్నావా? లెక్కలు చేశావా?	*Papa!* Are you swinging now? Did you complete doing the sums?
పాప : చేసేశాను నాన్నగారూ! పాఠం కూడా చదివేశాను. చూడండి: నేను ఎలా ఊగుతున్నానో!	I have completed it, father! I have completed studying the lesson too. Look how I am swinging.
విశ్వ. : మెల్లగా ఊగు.	Swing slowly.
పాప : మీరు కూడా కొంచెం ఊపండి.	Please help me swing.

విశ్వ. :	ఇంక చాలమ్మా! దిగు. చెల్లెలు కూడా ఊగుతుంది.	This is enough, my dear! Get down. Yor younger sister will also swing. (Let her also swing.)
పాప :	నాకు దిగటం చేతకావటంలేదు. మీరు దింపండి. చెల్లెలు మంచిది కాదండీ! దాన్ని ఊపవద్దు. అది నా పుస్తకాలు చించుతుంది. చూడండి ఎలా చినిగాయో! చినుగుతాయి వద్దు అంటే వినదు. నా పుస్తకాలే కావాలి దానికి.	I am not able to get down. Please help me get down. Younger sister is not a good girl. Don't make her swing. She tears all my books away. Look, how they are all torn. She wouldn't listen to when told that they will be torn. She needs only my books.
విశ్వ. :	దానికి తెలియదుగా! నువ్వు నీ పుస్తకాలు దానికి చూపించకు. దాన్ని కూడా ఊగనివ్వు.	She doesn't know that, does she? Don't show your books to her. Let her also swing.
పాప :	చూడండి. నా గాలిపటం దారం గూడా తెంపింది. తెగుతుంది అంటే వినకుండా లాగేసింది.	Look, she broke the thread of my kite. She pulled it without listening to me that it would break.
విశ్వ. :	ఇంకో దారం తీసుకో! రవీ! చీకటి పడ్డది. ఆ లైటు వెయ్యి.	Have another thread. Ravi! It is already dark. Put that light on.
రవి :	స్విచ్చి వేసినా లైటు వెలగటంలేదు నాన్నగారూ! మీరు వెలిగించండి.	This is not lighting up even after putting the switch on. Father, please put it on.
విశ్వ. :	ఆ స్విచ్చిని కొంచెం కదిలించు.	Move that switch a little bit.
రవి :	అది కదలటంలేదు. చూడండి నాన్నగారూ, నా పుస్తకం ఎలా తడిసిందో!	It is not moving. Look father, how my book got wet!
విశ్వ. :	ఎందుకు తడిసింది?	Why did it get wet?

రవి	: అదే తడిపింది; నీళ్ళల్లో ముంచి తడిపింది.	*She* made it wet. She dipped it into the water and made it wet.
పాప	: నేను ముంచలేదు నాన్నగారూ! నీళ్ళల్లో పడి అదే మునిగింది.	Father, I didn't dip it (in the water). It fell into the water by itself and got wet.
రవి	: దాన్ని ఉయ్యాల మీదినించి లేపండి, నాన్నగారూ! అది నా బలపం తుంచింది; పెన్సిలు కూడా విరిచింది.	Take her away from the swing, father! She broke my slate-pencil and pencil too.
పాప	: బలపం కింద పడి తునిగింది నాన్న గారూ! పెన్సిలు పట్టుకుంటేనే విరిగింది; నేను విరవలేదు. వాడు ఊరికనే నాతో పోట్లాడ్తాడు నాన్నగారూ!	The slate-pencil fell on the ground and broke. Pencil broke just while holding it. I did not break it. He quarrels with me without any reason, father!
గిరిజ	: పాపా! పాలు తాగు.	*Papa!* Drink the milk.
పాప	: ఈ పాలు చిక్కగా లేవు. వీటిలో నీళ్ళు ఎక్కువ కలిపావు; నాకు ఒద్దు.	This milk is not thick. You mixed more water in it. I don't want it.
విశ్వ.	: పాలవాడు అప్పుడే వచ్చేశాడా?	Oh! The milkman came already?
గిరిజ	: ఆ! ఇవ్వేళ చిక్కటి పాలు దొరక లేదట. నీళ్ళపాలు పోశాడు.	Yes. Today it seems he could not get thick milk. He gave (poured) watery (diluted) milk
విశ్వ.	: పాపా! నువ్వు ఉయ్యాల మీదినించి దిగెయ్యమ్మా! చెల్లెలు ఏడుస్తున్నది.	*Papa!* Get down from the swing. Your younger sister is crying.
పాప	: అబ్బ! ఉయ్యాల ఎక్కితే చాలు దిగమని చంపుతుంది.	Oh, no! If I just get on to the swing, she nags me to get down.

DRILLS

a. Repetition drill

ఉయ్యాల ఊగుతున్నది.
ఉయ్యాలను ఎవరు ఊపుతున్నారు?

బస్సు ఆగుతుంది.
బస్సును ఎవరు ఆపుతారు?

నా గాలిపటం దారం తెగింది.
దాన్ని ఎవరు తెంపారు?

నా పుస్తకం చినిగింది.
సరళ దాన్ని చింపింది.

పెన్సిలును నీళ్ళల్లో వేస్తే మునగదు.
ఈ కప్పులను నీళ్ళల్లో ముంచవద్దు.

బల్ల పక్కకు జరిగింది.
బల్లను ఎవరు పక్కకు జరిపారు?

సుశీల కిందికి దిగుతున్నది.
సుశీలను ఎవరు దింపుతున్నారు?

నా బ్రెడ్డు తునిగింది.
రవి బ్రెడ్డును తుంచి గీతకు ఇచ్చాడు.

కుక్క కాలు విరిగింది.
గోపి కొమ్మను విరిచాడు.

ఈ చొక్కా తడిసింది.
ఈ చొక్కాను ఎవరు తడిపారు?

లతా గీతా సంవత్సరం తర్వాత కలిశారు.
నేనే వాళ్ళను కలిపాను.

సుబ్బారావు లేవలేడు.
అతన్ని లేపండి.

బస్సు నడుస్తున్నదా?
ఆ! రవి దాన్ని నడుపుతున్నాడు.

మేక చచ్చింది.
కొండచిలువ మేకను చంపింది.

లైటు వెలుగుతున్నది.
వాళ్ళు రోజూ లైటు వెలిగిస్తారు.

ఆ బొమ్మ కదులుతున్నది.
ఆ బొమ్మను ఎవరు కదిలిస్తున్నారు?

ఫాను తిరుగుతున్నది.
నువ్వు ఆ బల్లను ఇటువైపు తిప్పు.

నేను బల్లను నెట్టాను.
నేను బల్లను నెట్టేశాను.

నేను ఆటలు ఆడాను.
నేను ఆటలు ఆడేశాను.

అతను పుస్తకం చదివాడు.
అతను పుస్తకం చదివేశాడు.

ఆమె పరీక్ష రాసింది.
ఆమె పరీక్ష రాసేసింది.

నేను నీ గురించి రమతో మాట్లాడాను.
నేను నీ గురించి రమతో మాట్లాడేశాను.

నువ్వు లైట్లు వేశావు.
నువ్వు లైట్లు వేసేశావు.

రవి ఆ పని చేశాడు.
రవి ఆ పని చేసేశాడు.

వాళ్ళు బస్సు దిగారు.
వాళ్ళు బస్సు దిగేశారు.

పులి మేకను చంపింది.
పులి మేకను చంపేసింది.

పూలు కొయ్యాలి
పూలు కోసెయ్యాలి.

మనం ఇప్పుడు అన్నం తిందాం.
మనం ఇప్పుడు అన్నం తినేద్దాం.

b. Substitution drill

Model

నేను పాఠం చదివేశాను. (రాయి)
నేను పాఠం రాసేశాను.
1. శర్మ కాయలు ఏరేశాడు. (కొయ్యి)
2. సరళ కిటికీలు తెరిచేసింది. (ముయ్యి)
3. సుగుణ పాట పాడేసింది. (విను)
4. రవి పుస్తకం కొనేశాడు. (చదువు)

c. Response drill

Model (i)

ఈ కొమ్మను ఎవరు విరిచారు?
అదే విరిగింది.
1. ఈ పూలను ఎవరు తెంపారు?
2. ఈ చొక్కాను ఎవరు తడిపారు?
3. ఈ కొమ్మను ఎవరు ఊపుతున్నారు?
4. నీ బలపాన్ని ఎవరు తుంచారు?
5. ఈ కుర్చీని ఎవరు జరిపారు?
6. ఆ బల్లను ఎవరు కదిలించారు?
7. వాళ్ళిద్దరినీ ఎవరు కలిపారు?
8. ఆ మేకను ఎవరు చంపారు?

Model (ii)

ఈ కొమ్మ ఎలా విరిగింది? (రవి)
రవి విరిచాడు.
1. కమల ఎలా దిగింది? (సుశీల)
2. మోహన్ ఎందుకు లేచాడు? (వాళ్ళు)
3. ఈ బస్సు ఎందుకు ఆగింది? (నేను)
4. ఈ దీపం ఎలా వెలిగింది. (మేం)
5. నీ పుస్తకం ఎట్లా తడిసింది. (లత)
6. ఈ కుర్చీ ఎలా తిరుగుతోంది? (ఆయన)
7. నీ చొక్కా ఎట్లా చినిగింది? (కుక్క)
8. మేక ఎట్లా చచ్చింది? (కొండచిలువ)

Model (ii)

సుశీల పాఠం చదివిందా?
ఆ! ఇందాకే చదివేసింది.
1. గోపి అన్నం తిన్నాడా?
2. కమల కాఫీ తాగిందా?
3. సుబ్బారావు వచ్చాడా?

Model (iv)

శర్మ ఎవరితో వెళ్తున్నాడు?
ఎవరితోనో వెళ్తున్నట్లున్నాడు.
1. అతను ఎవరితో మాట్లాడుతున్నాడు?
2. సుశీల ఏ గదిలో ఉన్నది?
3. పాప ఎవరితో పోట్లాడుతున్నది?

d. Conversation drill

Model

లత: రమను ఉయ్యాల మీదినించి దింపండి.
కమల: ఎందుకు? రమనే దిగమను.
లత: రమకు దిగటం చేతకాదు.

1. లత: సుశీలను కొంచెం లేపండి.
రమ: .....
లత: .....

2. లత: పాపను ఊపండి.
   రమ: .....
   లత: .....

3. లత: అతన్ని కిందికి దింపు.
   రమ: .....
   లత: .....

EXERCISES

a. Respond to the following sentences as shown in the model.

Model

ఆ చెట్టు కొమ్మలు ఊగుతున్నాయి.
వాటిని ఎవరు ఊపుతున్నారు?

1. ఆ కుర్చీ జరుగుతున్నది.
2. ఈ పాలల్లో నీళ్ళు కలిశాయి.
3. ఆ గదిలో లైట్లు వెలిగాయి.
4. శర్మ కిందికి దిగాడు.
5. నా చెప్పులు తడిశాయి.
6. ఈ వైరు తెగింది.
7. పాప ఉయ్యాల ఊగుతుంది.
8. ఈ కుర్చీ కాలు విరిగింది.
9. ఈ బొమ్మ తిరుగుతున్నది.
10. ఈ కొండచిలువ చచ్చింది.

b. Answer the following questions as shown in the model

Model సుగుణ ఎవరితో మాట్లాడుతోంది? (రవితో–గోపితో)
సుగుణ రవితోనో గోపితోనో మాట్లాడుతోంది.

1. గిరి ఎవరితో పోట్లాడుతున్నాడు? (వెంకటేశ్వర్లుతో–నారాయణతో)
2. సుశీల ఏ ఊళ్లో చదువుతోంది? (గుంటూరులో–విజయవాడలో)
3. హరినారాయణగారు ఎవరితో మాట్లాడుతున్నారు? (గీతతో–సీతతో)
4. ఆ పుస్తకం ఎక్కడ దొరుకుతుంది? (ఢిల్లీలో–హైద్రాబాదులో)

c. Change the following sentences as shown in the model

Model

సరళ పాఠం చదివింది.
సరళ పాఠం చదివేసింది.

1. శారద పాలు తాగింది.
2. పాఠం పూర్తిచేశాను.
3. టిక్కెట్టు ఇచ్చి వెళ్ళాలి.
4. పాపకు కథ చెప్పండి.
5. సుశీలా! అన్నం తిను.
6. సుగుణ వెంటనే రావాలి.
7. గోపి ఉత్తరం రాస్తున్నాడు.
8. రవి దగ్గర్నించి కలం తెస్తే మంచిది.

VOCABULARY

ఉయ్యాల	swing (n)
ఊగు	to swing (v.int.)
చేతకా	to be able to do something
దింపు	to make someone to get down
చించు	to tear (v.tr.)
గాలిపటం	a kite
తెంపు	to break (a rope/thread)
చీకటిపడు	to become dark (as in the night)
స్విచ్చి	a switch
వెలుగు	to glow; to burn (like a light)
వెలిగించు	to lit/light (a lamp) (v.tr.)
కదిలించు	to move (v.tr.)
తడుపు	to make wet
ముంచు	to dip (v.tr.)
మునుగు	to dip (v.intr.); to sink.
లేపు	to raise; to lift; to make someone to get up (v.tr.)
బలపం	slate-pencil
తుంచు	break (something like a bread or a piece of chalk, etc.) (v.tr.)
పెన్సిలు	a pencil
విరుచ్	to break (something like a stick) (v.tr.)
తునుగు	to break (v.intr.)
పోట్లాడు	to quarrel
చిక్కగా	thickly (adv.)
కలుపు	to mix (v.tr.)
చిక్కటి	thick (adj.)
చంపు	to kill

GRAMMAR NOTES

56.1. In this lesson some sets of intrasitive and transitive verbs are introduced. Different groups of verbs will behave in different ways in the transitive formation. Some of the groups are introduced here. (Also See 35.1. and 35.2.)

56.1.1. పు *pu* replaces the final consonant/syllable in the ఊగు *ūgu* group.

Intransitive			***Transitive***		
ఊగు	*ūgu*	'to swing'	ఊపు	*ūpu*	'to swing something'
ఆగు	*āgu*	'to stop'	ఆపు	*āpu*	'to stop something'

జరుగు	*jarugu*	'to move'	జరుపు	*jarupu*	'to move something'
తడుస్	*taḍus*	'to be-comewet'	తడుపు	*taḍupu*	'to make something wet'
కలుస్	*kalus*	'to meet'	కలుపు	*kalupu*	'to mix'
నడుచ్	*naḍuc*	'to walk;	నడుపు	*naḍupu*	'to make some-body walk; to drive'
లేచ్	*lēc*	'to get up'	లేపు	*lēpu*	'to lift; to make someone get up'

56.1.2. ంపు *Mpu* replaces the final syllable in the దిగు *digu* group.

	Intransitive			***Transitive***	
దిగు	*digu*	'to get down; to descend'	దింపు	*diMpu*	'to make something come down; to put down'
చావు	*cāvu*	'to die'	చంపు	*caMpu*	'to kill'
తెగు	*tegu*	'to get cut'	తెంపు	*teMpu*	'to cut something'

56.1.3. ంచు *Mcu* replaces the final syllable in the చినుగు *cinugu* group.

	Intransitive			***Transitive***	
చినుగు	*cinugu*	'to get torn'	చించు	*ciMcu*	'to tear something'
తునుగు	*tunugu*	'to get cut; to break'	తుంచు	*tuMcu*	'to cut; to break'
మునుగు	*munugu*	'to dip; to sink; to drown'	ముంచు	*muMcu*	'to drown something'
తెగు	*tegu*	'to stop'	తెంచు	*teMcu*	'to cut something' (also తెంపు *teMpu,* see 56.1.2.)'

56.1.4. తిప్పు *tippu* 'to rotate' is the transitive form of తిరుగు *tirugu* 'to go round; to turn (intr.)', and విరుచ్ *viruc* 'to break something' is the transitive form of విరుగు *virugu* 'to get broken (intr.)'.

56.1.4. ఇంచు *iMcu* is added to కదులు *kadulu* group of verbs.

	Intransitive		***Transitive***
కదులు	*kadulu* 'to move'	కదిలించు	*kadiliMcu* 'to move something'
		(కదులు + ఇంచు	*kadulu + iMcu* [28.6])
వెలుగు	*velugu* 'to glow'	వెలిగించు	*veligiMcu* 'to light (a lamp)'
		(వెలుగు + ఇంచు	*velugu + iMcu* [28.6])

56.2. Like the auxiliary −పో *-pō* (55.3.) the auxiliary −వెయ్యి *-veyyi* is also added to the past adverbial participle form (45.1.) of certain verbs to give an emphasis or a sense of completeness to the meaning of the main verb.

56.2.1. The auxiliary −వెయ్యి *-veyyi* loses its initial వ్ *v* and becomes ఎయ్యి *eyyi* when added to the past adverbial participle form. The form so formed is a compound base, and it behaves like the main verb వెయ్యి *veyyi* (i.e., య్యి/యి *yyi/yi* ending bases [28.3.])

తీసి + వెయ్యి = తీసి−ఎయ్యి = (2.12.2.) తీసెయ్యి'to remove; to take out'
tīsi + veyyi = tīsi-eyyi = tīseyyi
తిని + వెయ్యి = తిని−ఎయ్యి = (2.12.2.) తినెయ్యి 'to eat away'
tini + veyyi = tini-eyyi = tineyyi
తీసెయ్యి−*æ* −ను = తీసేస్−*æ*−ను = తీసేశాను 'I removed.'
tīseyyi-æ-nu = tīsēs-æ-nu = tīsēśænu (28.3.; 28.3.1.)
తినెయ్యి + దాం = తినేస్−దాం = తినేద్−దాం = తినేద్దాం 'Let us eat it away'
tineyyi + dāM = tinēs-dāM = tinēd-dāM (26.6.; 26.7.)

UNIT X

Lesson 57

పూలు కోయించి ఇస్తాను

I WILL GET THE FLOWERS PLUCKED AND GIVE

సరళ : రాధా! నాకు మల్లెపూలు కావాలి. కోసిస్తావా?

Radha! I want jasmines. Can you pluck and give?

రాధ : ఇప్పుడు నాకు టైము లేదు. సీత వచ్చిన తర్వాత దాని చేత కోయించి ఇస్తాను. ఈ ఉంగరం ఎప్పుడు కొన్నావు?

Now I don't have time. After Sita comes I will get them plucked by her and give you. When did you buy this ring?

సరళ : నిన్న మా అమ్మను బలవంతం చేసి కొనిపించాను. ఇది కొన్నప్పటినించీ మా తమ్ముడు దీని కోసం నాతో పోట్లాట.

I forced my mother and got it bought yesterday. My brother has a quarrel with me for this from the moment it was bought.

రాధ :	అలాగా! పూలు కోయించి ఇస్తాను; నువ్వు మీ అమ్మ చేత మాల కట్టించి పంపిస్తావా?	I see! I get the flowers plucked and give you. Can you get a garland made by your mother and send it (to me)?
సరళ :	మా అక్కయ్య మాల బాగా కడ్తుంది. దాని చేత కట్టిస్తాను. నేను కోస్తానులే పూలు.	My Sister can make garland well. I will get it made by her. I will pluck the flowers; don't worry.
రాధ :	అక్కడ ఒక రాయి అడ్డంగా ఉంది. అక్కడ నిల్చొని పూలు కొయ్యటం కష్టం.	There is a stone on the way. It is difficult to pluck the flowers standing there.
సరళ :	అవును ఈ రాయి జరగటంలేదు.	Yes, this stone is not moving.
రాధ :	అందుకే మా అన్నయ్య వచ్చిన తర్వాత ఆ రాయిని జరిపించి సీత చేత పూలు కోయించి పంపిస్తాను.	That is why, after my brother comes I will get the stone shifted, get the flowers plucked and send them.
సరళ :	మీ అన్నయ్య ఎక్కడికి వెళ్ళాడు?	Where did he go?
రాధ :	పక్కింటికి వెళ్ళాడు. వస్తాడు.	He went to the neighbour's house. He will come (soon).
సరళ :	అయితే మీ తమ్ముణ్ణి పంపించి పిలిపించు.	Then, send your younger brother and call him.
రాధ :	నేనే పిలుస్తాను, ఉండు.	I myself will call him; wait.
సరళ :	సుశీల రేపు మనతో సినిమాకు రాను అన్నది గదా! ఇందాక దాన్ని బలవంతం చేసి దాని చేత 'వస్తాను' అనిపించాను.	Susila told us that she would not go to the movie with us tomorrow. Didn't she? I forced (persuaded) her to come with us and made her to accept (made her say 'yes).

రాధ :	కాని అది వస్తుంది అని నాకు నమ్మకం లేదు.	But I am not sure if she would come.
సరళ :	లేదు; వస్తుంది. నేను వాళ్ళ నాన్నగారితో కూడా చెప్పాను: మేం జాగ్రత్తగా తీసుకుపోయి తీసుకొస్తాం లేండి అని.	No. She would come. I told her father also that we would take her and bring her back safely.
రాధ :	చూద్దాం.	Let us see.
సరళ :	అదుగో మీ అన్నయ్య వచ్చాడు.	There he is, your brother
రాధ :	అన్నయ్యా! ఈ రాయి కొంచెం జరుపు. మాకు జరగటంలేదు.	Brother! Move this stone a little. It is not moving for us.
సరళ :	ఇప్పుడు ఈ రాయి మీకు ఏం అడ్డం అయింది?	How is that stone coming in your way?
రాధ :	పూలు కొయ్యటానికి ఇది అడ్డంగా ఉంది.	It is blocking out way in plucking flowers.

మెట్రిక్ నేను, టెన్త్ మా తమ్ముడు, ఇంటర్ మా అక్క ఫెయిల్ కావటం వల్ల మమ్మల్ని ఎన్నో అవస్థలు పడి చదివిస్తున్న మా నాన్న కనిపించటం లేదు. ఆచూకి ఇచ్చిన వాళ్లకు తగిన బహుమతి .....

As I failed in Metric, my brother in Tenth, my sister in Inter, and my father who had been enduring many hardships to support our studies has gone missing. Any one who can provide information as to his whereabouts will be suitably rewarded.

DRILLS

a. Repetition drill

నువ్వు పూలు కొయ్యి.
నేను రవి చేత కోయిస్తాను.
శర్మను తలుపు తియ్యమను.
నేను శర్మ చేత తలుపు తీయిస్తాను.
శర్మ ఉత్తరం రాశాడు.
నేను శర్మ చేత ఉత్తరం రాయించాను.
విమల పాఠం చదివింది.
సరళ విమల చేత పాఠం చదివించింది.
సుశీల పాటలు పాడుతుంది.
సుగుణ సుశీల చేత పాటలు పాడిస్తుంది.
మా అమ్మ మాల కడ్తుంది.
మా అమ్మ చేత మాల కట్టిస్తాను.
ఆ పని ఎవరు చేస్తారు?
ఆ పని ఎవరు చేయిస్తారు?
మురళి అన్నం తిన్నాడు.
వాడు మురళి చేత అన్నం తినిపించాడు.
రవి ఉంగరం కొన్నాడు.
నేను రవి చేత ఉంగరం కొనిపించాను.
కమల సుశీల మంచిది అన్నది.
విమల కమల చేత 'సుశీల మంచిది' అనిపించింది.
లత చేత పూలు కోయించి పంపిస్తావా?

బల్ల జరిగింది.
సుగుణ బల్లను జరిపింది.
నేను సుగుణ చేత బల్లను జరిపించాను.
బస్సు ఆగుతుంది.
అతను బస్సు ఆపుతాడు.
రవి అతని చేత బస్సు ఆపిస్తాడు.
కమల రైల్లోనించి దిగింది.
రమ కమలను రైల్లోనించి దింపింది.
విమల రమ చేత కమలను రైల్లోనించి దింపించింది.
బ్రెడ్డు కాలుతున్నది.
సుగుణ బ్రెడ్డు కాలుస్తున్నది.
రవి సుగుణ చేత బ్రెడ్డు కాల్పిస్తున్నాడు.
ఆ పని నువ్వు చేస్తావా?
నేను చెయ్యను; రవి చేస్తాడులే!
సుబ్బారావు వచ్చాడా?
వచ్చాడులే!
సుశీల పాసయిందండీ?
పాసయింది లేండి!
అక్కడ ఎవరున్నారండీ!
మా తమ్ముడు ఉన్నాడు లేండి!

b. Build-up drill

పంపిస్తావా?
కొయించి పంపిస్తావా?
పూలు కోయించి పంపిస్తావా?
చెల్లెలి చేత పూలు కోయించి పంపిస్తావా?
మీ చెల్లెలి చేత పూలు కోయించి పంపిస్తావా?

c. Expansion drill

Model

సుబ్బారావు వచ్చాడు.
సుబ్బారావు వచ్చాడు లే!

1. సుశీల పాలు తాగింది.
2. నేను మాట్లాడ్తాను.
3. సుమతి పూలు కోస్తుంది.
4. మా అమ్మ మాల కడ్తుంది.

d. Substitution drill

1. నేను రవి చేత పూలు కోయిస్తాను.
   కాయలు–ఏరు
   నేను రవి చేత కాయలు ఏరిస్తాను.
   పాఠం–చదువు
   పని–చెయ్యి
   పాఠం–రాయి

2. పాప నీ చేత తలుపు తెరిపిస్తుంది.
   గిరిని–పిలుచ్
   పాప నీ చేత గిరిని పిలిపిస్తుంది.
   బాగా–నడుచ్
   బాకీ–తీర్చు
   ఉంగరం కొను

e. Response drill

Model (i) ఈ గడియారం నువ్వెందుకు కొన్నావు? (లత)
లత కొనిపించింది.

1. శర్మ 'రవి మంచివాడు' అని ఎలా అన్నాడు? (నేను)
2. ఈ పండును నువ్వు ఎందుకు కోశావు? (సరళ)
3. శారద రమను ఎందుకు పిలిచింది? (సుమలత)
4. నువ్వెందుకు పుస్తకం మార్చావు? (గోపాలకృష్ణ)

Model (ii)

నాతో ఎవరొస్తారు? (వాడు)
అ. వాడొస్తాడు లే!
ఆ. వాడొస్తాడులేండి.

1. సుశీల ఎప్పుడొస్తుంది? (రేపు)
2. కడుపులో నెప్పి ఎప్పుడు తగ్గుతుంది? (గంటలో)
3. నాకు డబ్బెవరు ఇస్తారు? (లత)

Model (iii)

నాతో ఎవరొస్తారండీ? (వాడు)
వాడొస్తాడు లేండి!

1. సుశీల ఎప్పుడొస్తుందండీ? (రేపు)
2. కడుపులో నెప్పి ఎప్పుడు తగ్గుతుందండీ? (గంటలో)
3. నాకు డబ్బెవరు ఇస్తారండీ? (లత)

d. Conversation drill

Model

మోహన్ : ఇప్పుడీ తుపాకి పేలాలి.
రవి : ఎవరు పేలుస్తారు?
మోహన్ : గోపి పేలుస్తాడు.
రవి : అయితే నేను గోపి చేత ఈ తుపాకిని పేల్పిస్తాను.

1. మోహన్ : ఇప్పుడీ బల్ల పక్కకు జరగాలి.
రవి : .....
మోహన్ : .....
రవి : .....

2. మోహన్ : ఇప్పుడా బస్సు ఆగాలి.
రవి : .....
మోహన్ : .....
రవి : .....
.....

3. మోహన్ : ఈ బ్రెడ్ ఇంకా కాలాలి.
రవి : .....
మోహన్ : .....
రవి : .....

4. మోహన్ : ఈ కుర్చీ అటు తిరగాలి.
రవి : .....
మోహన్ : .....
రవి : .....

EXERCISES

a. Give your response to the following sentences as shown in the model.

Model

అ. ఇప్పుడు రవి పుస్తకం ఇవ్వాలి.
నేను ఇస్తాను లే!

ఆ. రమ పూలు కొయ్యాలండీ!
నేను కోస్తాను లేండి.

4. శారద సుశీలను పిలవాలి.
5. ఇప్పుడు శర్మ తొందరగా రావాలండీ.
6. సుశీల బల్లను తుడవాలి.
4. లత పాపను పట్టుకోవాలండీ.

b. Produce a sentence for each set of sentences as shown in the model.

Model ఆగేది పని; ఆపేది కమల; ఆపించేది నేను.
నేను కమల చేత పనిని ఆపిస్తాను.

1. జరిగేది కుర్చీ; జరిపేది రవి; జరిపించేది సుగుణ.
2. తడిసేది బల్ల; తడిపేది వేణు. తడిపించేది మోహన్.
3. తిరిగేది సైకిలు; తిప్పేది గోపి; తిప్పించేది నువ్వు.
4. మారేది బల్ల; మార్చేది వినోద్; మార్పించేది సుబ్బారావు.
5. రాలేవి మామిడికాయలు; రాల్చేది పిల్లలు; రాల్పించేది పద్మ.

c. Use the following verbal bases in your own sentences after changing them into causatives. Notice that verbal bases in set (a) are transitives and set (b) are intransitives.

(a)	1. కొను	2. కాల్చు	3. అడుగు	4. పిలుచ్	5. తియ్యి
(b)	1. దిగు	2. తడుస్	3. ఆగు	4. జరుగు	5. తిరుగు

VOCABULARY

−చేత	by	ఫెయిలుకా	to fail (v.intr.)
బలవంతం	compulsion	అవస్థ	difficulty
పోట్లాట	a quarrel	ఆచూకీ	whereabouts
మాల	a garland	తగిన	suitable
అడ్డం	obstruction; hindrance	బహుమతి	a prize; a reward (n)

GRAMMAR NOTES

57.1. In this lesson the causative forms of the verb are introduced.

57.1.1. −ఇంచు *-iMcu** is added to transitive verb to form causative. In Telugu an intransitive verb cannot directly take causative marker −ఇంచు *-iMcu*. An intrasitive base has to be first changed into a transitive base in order to change it into a causative base. (*This −ఇంచు *-iMcu* is different from the transitive marker −ఇంచు *-iMcu* given in 56.1.5.)

అడుగు + ఇంచు = అడిగించు (28.6.; 2.12.2.) 'cause to ask;
aḍugu + iMcu = aḍig-iMcu make smbd.[1] ask'
కొట్టు + ఇంచు = కొట్టించు (2.12.2.) 'cause to beat/hit; make smn.
koṭṭu + iMcu = koṭṭ-iMcu beat/hit smbd./smn.
జరుగు → జరుపు (56.1.1.) + ఇంచు =
జరిపించు (28.6.; 2.12.2.) 'cause to move smth.; make
jarugu → jarupu + iMcu = jarip-iMcu smn. move smth.'
చావు → చంపు (56.1.2.) + ఇంచు =
చంపించు (2.12.2.) 'get smn. killed by smbd.'
cāvu → caMpu + iMcu = caMp-iMcu

1. smth. = something; smbd. = somebody; smn. = someone

57.1.2. When −ఇంచు *-iMcu* is added to య్యి *yyi* ending bases, the final య్యి *yyi* of the base becomes య్ *y* and the penultimate vowel is lengthened.

వెయ్యి + ఇంచు = వేయ్−ఇంచు = వేయించు 'make/cause smn.to throw'
veyyi + iMcu = vēy-iMcu
తీసెయ్యి + ఇంచు = తీసేయ్−ఇంచు = తీసేయించు
tīseyyi + iMcu = tīsēy-iMcu 'make/cause smn. to remove'

57.1.3. When −ఇంచు *-iMcu* is added to ను *nu* ending bases of the అను *anu* group of verbs (see 23.1. − అను *anu* 'to say; to utter', కొను *konu* 'to buy', తిను *tinu* 'to eat' and విను *vinu* 'to listen/hear') an augment ఇప్ *ip* comes in between the base and −ఇంచు *-iMcu*.

అను + ఇంచు = అను−ఇప్ + ఇంచు = అనిపించు (2.12.2.) 'make/
anu + iMcu = anu-ip-iMcu = anipiMcu cause smn. to say smth.'
తిను + ఇంచు = తిను−ఇప్ + ఇంచు = తినిపించు (2.12.2.) 'make/
tinu + iMcu = tinu-ip-iMcu = tinipiMcu cause smn. to eat smth.'

57.1.4. చ్/చు *c/cu* ending bases change thier final చ్/చు *c/cu* to ప్ *p* before −ఇంచు *-iMcu*.

తెరుచ్ + ఇంచు = తెరుప్−ఇంచు = తెరిపించు (33.3.) 'make/ cause
teruc + iMcu = terup-iMcu = teripiMcu smn. to open smth.'
కాల్చు + ఇంచు = కాల్ప్ + ఇంచు = కాల్పించు 'make/cause smn.
kālcu + iMcu = kālp + iMcu = kālpiMcu to burn smth.'

57.1.5. The causative bases change their final −ఇంచు *-iMcu* to ఇస్ *is* before a suffix beginning with త్ *t* or ద్ *d* (see 31.4.).

పాడించు + తా−డు = పాడిస్−తాడు = పాడిస్తాడు (31.4.) 'He will make
pāḍiMcu + tā-ḍu = pāḍis-tā-ḍu smn. sing.'
రాయించు + దాం = రాయిస్−దాం = రాయిద్−దాం = రాయిద్దాం (31.4.; 26.6.)
rāyiMcu + dāM = rāyis-dāM = rāyid-dāM 'Let's make smn. write.'

57.2. The agent-noun of the causative construction will take the agentive case marker −చేత *-cēta* 'by'. −చేత *-cēta* is a postposition and it is added to the oblique base, as stated in 8.9.

smth. = something; smbd. = somebody; smn. = someone

నేను *nēnu* 'I' : నా−చేత *nā-cēta* 'by me'
రవి *ravi* 'Ravi' : రవి−చేత *ravi-cēta* 'by Ravi'

గోపి నాచేత ఉత్తరం రాయించాడు. 'Gopi got a letter written by me.'
gōpi nācēta uttaraM rāyiMcāḍu

The agent-noun in this sentence is నేను *nēnu* 'I'. It is used in this sentence in its oblique form నా *nā*.

57.2.1. When the verb is in the causative form, there will be a potentiality of three nouns being used in the sentence. Those three nouns are (1) initiator (in nominative case), (2) agent (in agentive case, ie., inflected by −చేత *-cēta*) and (3) object (in accusative case).

Initiator (nominative case)	***Agent (oblique base+ -చేత -cēta)***	***Object (acc. case)***	***Verb (in causative form)***
నేను	రవి−చేత	గోపి−ని	పిలిపించాను.
nēnu	*ravi-cēta*	*gōpi-ni*	*pilipiMcānu*
I.	Ravi-by	Gopi-*acc*	got called.

'I got Gopi called by Ravi.'

లత	నీ−చేత	బొమ్మలు	గీయించింది.
lata	*nī-cēta*	*bommalu*	*gīyiMciMdi*
Lata	you-by	pictures-*acc*	got drawn.

'Lata got (some) pictures drawn by you.'

57.3. −లే *-lē* in singular address, and −లేండి *-lēMḍi* in plural/honorific singular address are added to a sentence to express an assurance to the listener.

ఇది నీ పుస్తకమే లే! 'Don't worry! This is *your* book!'
idi nī pustakamē lē!
ఇవ్వేళ పరీక్ష లేదు లేండి! 'Don't worry! There is no test today.'
ivvēḷa parīkṣa lēdu lēMḍi!

UNIT X

Lesson 58

పళ్ళేలు తెచ్చుకున్నాను

I BROUGHT PLATES FOR MYSELF

గోపి : రాజూ! చూడు నేను ఈ పళ్ళేలు, గిన్నెలు, చెంచాలు కొన్నాను. ఎలా ఉన్నాయి?

Raju! Look here, I purchased these plates, pans (bowls/vessels) and spoons. How are they?

రాజు : ఈ పళ్ళెం ఎంత?

What is the cost of this plate?

గోపి : ఇరవైమూడు రూపాయల యాభై పైసలు. ఒక్కొక్క పళ్ళేనికి ఒక్కొక్క చెంచా ఊరికెనే ఇచ్చాడు.

Twentythree rupees and fifty paise. He (shopkeeper) gave one spoon free for each plate.

రాజు : ఇన్ని పళ్ళేలు ఏం చేసుకుంటావు? ఎవరి కోసం తెచ్చావు?

What do you do with so many plates? Whom did you buy them for?

గోపి :	మా కోసమే తెచ్చుకున్నాను; వాడు-కోటానికి.	I got them for ourselves. To use.
రాజు :	ఇన్నింటిని ఒకే సారి వాడ్తారా?	Do you use all of them at a time?
గోపి :	దానిదేముంది? అవసరం వచ్చి-నప్పుడు వాడ్తాం. అన్నింటికీ ఇంకా డబ్బు ఇవ్వలేదు; కొన్నింటికే ఇచ్చాను.	What is there? We use them whenever we need them. I didn't pay for all of them yet. I paid only for a few.
రాజు :	ఎన్నింటికి ఇచ్చావు?	How many did you pay for?
గోపి :	నాలుగు పళ్ళేలకు, మూడు గిన్నెలకు ఇచ్చాను. మిగిలిన వాటికి ఇస్తా-నన్నాను. ఇంకా మా ఆవిడ వీటిని చూడలేదు. మిగిలినవి ఆవిడెకు నచ్చితే ఉంచుతాను; నచ్చకపోతే తిరిగి ఇచ్చేస్తాను.	I paid for four plates and three pans. I said that I would pay for the rest later. My wife did not see them yet. If she likes, I will retain them. If she doesn't I will return the ones for which I have not paid.
రాజు :	మళ్ళీ ఇవ్వటం దేనికి? ఉంచుకో. మీ ఆవిడ లోపల ఏదో పాట పాడు-తున్నట్లుంది. ఇంకా ఎవరున్నారు లోపల?	Why do you return them at all. Keep them. It seems your wife is singing inside (the house). Who else is there?
గోపి :	ఎవరూ లేరు. ఒకతే కూర్చుని పాడుకుంటున్నది. ఆవిడ పాడటం మొదలుపెట్టింది అంటే ఇంక ఈ లోకంలో ఉండదు.	Nobody else is there. She is singing all by herself. If she starts singing she will be oblivi-ous to the surroundings (she will not be in our world).
రాజు :	చూడు ఎవరో తలుపు కొడ్తున్నారు.	Look! Somebody is knocking at the door.

గోపి :	ఎవరూ లేరు. కిటికీ తలుపులు గాలికి కొట్టుకుంటున్నాయి. ఏమిటి నీ వేలికి రక్తం వస్తున్నది?	None is there! The window panes are banging. What is it? Your finger is bleeding.
రాజు :	ఇందాక పెన్సిలు చెక్కుతుంటే వేలు కోసుకున్నది. హరీ రవీ మాట్లాడు-కోటంలే దెందుకు?	When I was mending the pencil my finger got cut. Why are Hari and Ravi not talking to each other.
గోపి :	వాళ్ళిద్దరూ పోట్లాడుకున్నారు. ఇద్దరికీ కోపం ఎక్కువ. ఒకర్నొకరు (ఒకరిని ఒకరు) తిట్టుకుంటారు.	Both of them quarrelled (with each other). Both are short-tempered. They scold each other.

DRILLS

a. Repetition drill

సరళ పాఠం సుశీల కోసం రాసిందా? విమల కోసం రాసిందా?
ఎవరి కోసం రాయలేదు; తన కోసమే రాసుకున్నది.
రవి ఈ పని ఎవరి కోసం చేశాడు? తన కోసమే చేసుకున్నాడు.
వేలు కోసుకున్నది. కిటికీ తలుపులు కొట్టుకుంటున్నాయి.
వెంకటేశ్వర్లు ఈ సంవత్సరం పెళ్ళి చేసుకోడు; వచ్చే సంవత్సరం చేసుకుంటాడు.
సుశీల తనలో తాను మాట్లాడుకుంటున్నది. రవి తనలో తాను పాడుకుంటున్నాడు.
రవి శర్మతో మాట్లాడుతున్నాడు; శర్మ రవితో మాట్లాడుతున్నాడు.
అంటే వాళ్ళిద్దరూ మాట్లాడుకుంటున్నారు.
వాళ్ళిద్దరూ ఒకరితో ఒకరు మాట్లాడుకుంటున్నారు.
రమ ఉమను తిడ్తున్నది; ఉమ రమను తిడ్తున్నది. వాళ్లిద్దరూ తిట్టుకుంటున్నారు.
రమా ఉమా ఒకరిని ఒకరు తిట్టుకుంటున్నారు.
ఇన్ని పుస్తకాలు నువ్వు ఎట్లా చదువుతావు?
దానిదేముంది? మెల్లగా ఒక్కొక్కటే చదువుతాను.
బయట వాన ఎక్కువగా ఉందండీ. నాదగ్గర గొడుగు లేదు.
దానిదేముందండీ? నా గొడుగు తీసుకుపోండి.

b. Substitution drill

Model (i)

అతను వాటికి డబ్బిస్తాడు.
ఇవి
అతను వీటికి డబ్బిస్తాడు.
అన్ని
ఇన్ని
కొన్ని
ఎన్ని

Model (ii)

సుశీల ఉత్తరం రాసుకున్నది. (చదువు)
సుశీల ఉత్తరం చదువుకున్నది.
1. రమా ఉమా మాట్లాడుకుంటున్నారు. (పోట్లాడు)
2. లత తనలో తాను మాట్లాడుకుంటున్నది. (పాడు)
3. రవి పుస్తకం రాసుకున్నాడు. (తే)
3. పిల్లలు కొట్టుకుంటున్నారు. (తిట్టు)

c. Response drill

Model (i)

సుశీల ఎవరి కోసం పాడుతున్నది?
తనకోసమే పాడుకుంటున్నది.
1. శారద ఎవరి కోసం రాసింది?
2. అతను ఎవరి కోసం చదువుతున్నాడు?
3. విమల ఎవరి కోసం టీ తెస్తుంది?
4. రవి ఎవరి కోసం పూలు కొయ్యాలి?

Model (ii)

రవి పాసయ్యాడు. (చిన్న పరీక్ష)
దానిదేముంది? చిన్న పరీక్షేగా!
1. రవి నడిచి వెళ్ళాడు. (దగ్గర)
2. మీరు నాకు సహాయం చేశారు. (చిన్న పని)
3. రమ కష్టపడుతోంది. (తన కోసం)
4. నా దగ్గర స్కూటరు లేదు. (నడిచి పోవచ్చు)

d. Completion drill

Model (i) కమల రవిని చూస్తున్నది; రవి కమలను చూస్తున్నాడు.
అంటే వాళ్ళిద్దరూ .....
అంటే వాళ్ళిద్దరూ ఒకర్నొకరు చూసుకుంటున్నారు.

1. గిరి హరిని తిడ్తున్నాడు. హరి గిరిని తిడ్తున్నాడు.
   అంటే వాళ్ళిద్దరూ .....
2. లత రవిని ఏమండీ అని పిలుస్తుంది; రవి లతను ఏమండీ అని పిలుస్తాడు.
   అంటే వాళ్ళిద్దరూ .....
3. సీత గీతతో మాట్లాడుతున్నది; గీత సీతతో మాట్లాడుతున్నది.
   అంటే వాళ్ళిద్దరూ .....

EXERCISES

a. Fill up the blanks with the reflexive forms in present tense for the verbs given in the parentheses.

1. శర్మ ఇప్పుడు ఉత్తరం ..... (రాయి).
2. సరళ బుట్ట ..... (అల్లు).
3. రమ ఇంటినించి పుస్తకాలు ..... (తే).
4. కమల నా పుస్తకాన్ని .....(లాగెయ్యి).
5. రవి తన ముఖాన్ని అద్దంలో ..... (చూడు).

b. Answer the following questions using reflexive forms of the verb as shown in the model.

Model

కమల ఏం చేస్తున్నది? (ఉత్తరం–రాయి)
కమల ఉత్తరం రాసుకుంటున్నది.

1. గిరి ఏం చేస్తున్నాడు? (అద్దంలో–చూడు)
2. మీరు ఏం చేస్తున్నారు? (మాట్లాడు)
3. వాళ్ళు ఏం చేస్తున్నారు? (తిట్టు)
4. మురళి ఏం చేస్తున్నాడు? (పళ్ళు–తే)
5. పిల్లలు ఏం చేస్తున్నారు? (ఆడు)
6. హరి ఏం చేస్తున్నాడు? (బ్రెడ్డు–కాల్చు)

c. Change the following sentences using the suggested pronoun in the place of the underlined noun phrase as shown in the model.

Model

<u>ఈ పుస్తకాలకు</u> డబ్బు ఇవ్వలేదు. (ఇవి)
<u>వీటికి</u> డబ్బు ఇవ్వలేదు.

1. <u>అన్ని కలాలకూ</u> డబ్బు ఇచ్చాను. (అన్ని)
2. <u>కొన్ని ఉత్తరాల</u> మీద అడ్రసు లేదు. (కొన్ని)
3. <u>ఇన్ని పళ్ళనూ</u> నువ్వు తినగలవా? (ఇన్ని)
4. <u>ఎన్ని కలాలను</u> గురించి చెప్పాలి? (ఎన్ని)

d. Combine the following.

1. పళ్ళెం + లు =
2. పళ్ళెం + ని =
3. పళ్ళెం + కి =
4. అన్ని + ని =
5. ఇన్ని + కి =
6. కొన్ని + లో =

e. Answer the following questions based on the text of the lesson.

1. గోపి భార్య లోపల ఏం చేస్తున్నది?
2. గోపి డబ్బు ఎన్నింటికి ఇచ్చాడు?
3. కొట్టతను చెంచాలు ఎట్లా ఇచ్చాడు?
4. గోపి పళ్ళేలు, గిన్నెలు ఎవరి కోసం తెచ్చాడు?

VOCABULARY

పళ్ళెం	a plate
గిన్నె	a pan/bowl/vessel
చెంచా	a spoon
ఊరికెనే[2]	free of cost; without any money
వాడు	to use
ఉంచు	to keep; to place
తిరిగి ఇవ్వు	to give back; to return (something)
లోకం	the world
రక్తం	blood
చెక్కు	to mend (a pencil); to sculpt

GRAMMAR NOTES

58.1. In this lesson the reflexive base is introduced. It may be noted that all the verbal bases cannot be changed into reflexive bases. One must learn only from usage the bases whch can be changed into reflexives. The reflexive base, like any other base, can take all the tense and mood/modal suffixes.

చదువుకో *caduvukō*	'to read/study for one's self'
వండుకో *vaMḍukō*	'to cook for one's self'
రాసుకో *rāsukō*	'to write for one's self'
రాయించుకో *rāyiMcukō*	'to get written for one's self'

etc. are the reflexive bases.

58.1.1. −కో *-kō* is added to the past adverbial participle (45.1.) form of the verb to form reflexive base. When −కో *-kō* is added, the past adverbial participle form which is an ఇ *i*.ending one, becomes ఉ *u* ending.

Verbal base	***Past adv. participle form***		***Reflexive base***	
ఆడు	: ఆడి	(45.1.)	ఆడి−కో = ఆడుకో	'to play for self'
āḍu	: *āḍi*		*āḍi-kō = āḍukō*	
రాయి	: రాసి	(45.1.)	రాసి−కో = రాసుకో	'to write for self'
rāyi	: *rāsi*		*rāsi-kō = rāsukō*	

చూడు	: చూసి	(45.1.)	చూసి–కో = చూసుకో	'to look one's self'
cūḍu	: *cūsi*		*cūsi-kō = cūsukō*	
తే	: తెచ్చి	(45.1.)	తెచ్చి–కో = తెచ్చుకో	'to bring for self'
tē	: *tecci*		*tecci-kō = teccukō*	
మార్చు	: మార్చి	(45.1.)	మార్చి–కో = మార్చుకో	'to change for self'
mārcu	: *mārci*		*mārci-kō = mārcukō*	
రాయించు	: రాయించి	(45.1.)	రాయించి–కో = రాయించుకో	'to get written for self'
rāyiMcu	: *rāyiMci*		*rāyiMci-kō = rāyiMcukō*	

58.1.2. It is stated above (in 58.1.1.) that the past adverbial participle form whcih ends in ఇ *i* becomes ఉ *u* ending when –కో *-kō* is added to it in order to serve as a reflexive base. Accordingly, the trisyllabic bases such as చదువు *caduvu* 'to read/study', and the disyllabic bases ending in consonant such as కలుస్ *kalus* 'to meet' change their second vowel back to ఉ *u*. (The initial ఇ *i* of the suffix is responsible for the second vowel ఉ *u* of these bases changing to ఇ *i* (28.6.; 33.3.). When such ఇ *i* changes back to ఉ *u* its effect on the second vowel ఉ *u* is also withdrawn and hence the second vowel ఉ *u* of these bases is retained.)

Verbal base	***Past adv. participle form***		***Reflexive base***	
చదువు	: చదివి	(45.1.; 28.6.; 2.12.2.)		
			చదివి–కో = చదువుకో	'to read/study for self'
caduvu	: *cadivi*		*cadivi-kō = caduvukō*	
కలుస్	: కలిసి	(45.1.; 33.3.)		
			కలిసి–కో = కలుసుకో	'to meet for self'
kalus	: *kalisi*		*kalisi-kō = kalusukō*	
పిలుచ్	: పిలిచి	(45.1.; 33.3.)		
			పిలిచి–కో = పిలుచుకో	'to call for self'
piluc	: *pilici*		*pilici-kō = pilucukō*	

58.1.3. The −కో *-kō* ending bases mentioned in the అను *anu* group of verbs (23.1.) are all reflexive bases. And you have already learnt how these bases (the −కో *-kō* ending bases) behave before various suffixes.

చదువుకో!	*caduvukō!*	'Read (for self)! Study!'
చదువుకోండి!	*caduvukōMḍi!*	'Please read/study!' (3.13.1.)
చదువుకోవాలి.	*caduvukōvāli.*	'One has to study.' (20.1.1.)
చదువుకున్నాడు.	*caduvukunnāḍu.*	'He studied.' (28.7.)
చదువుకుంటావు.	*caduvukuMṭāvu.*	'You will study.' (23.2.)
చదువుకుంటే	*caduvukuMṭē*	'if somebody study(ies)' (32.2.)
చదువుకోకపోతే	*caduvukōkapōtē*	'if somebody do(es) not study' (32.3.; 3.13.1.)
చదువుకున్న	*caduvukunna*	'one who studied'
చదువుకునే	*caduvukunē*	'one who studies/will study' (41.3.1.)'

etc.

58.1.4. The reflexive base is used in the following situations:

(i) when the action is performed for the benefit of the agent;

రవి అన్నం వండుకుంటున్నాడు. 'Ravi is cooking food (for himself)'
ravi annaM vaMḍukuMṭunnāḍu.

(ii) when the subject is also the object;

గోపి తనను తాను తిట్టుకుంటున్నాడు. 'Gopi is scolding himself.'
gōpi tananu tānu tiṭṭukuMṭunnāḍu.

(iii) when the action is voluntarily or involuntarily aimed at the self or any part of the body of the self;

లత కూరలు తరుగుతూ వేలు కోసుకున్నది. 'Lata cut her finger while cutting
lata kūralu tarugutū vēlu kōsukunnadi. the vegetables.'
తలుపులు గాలికి కొట్టుకుంటున్నాయి. 'The doors are rattling for the wind.'
talupulu gāliki koṭṭukuMṭunnāyi.

(iv) to express reciprocative action

రవీ గిరీ మాట్లాడుకుంటున్నారు. 'Ravi and Giri are talking (to each other).'
ravī girī māṭlāḍukuMṭunnāru.

58.1.5. The −కో *-kō* ending verbal bases introduced in the earlier lessons, as stated earlier in 58.1.3. are all reflexive bases.

రవీ! ఆ కలం తియ్యి!	రవీ! ఆ కలం తీసుకో!
ravī! ā kalaM tiyyi!	*ravī! ā kalaM tīsukō!*
'Ravi! Remove that pen (from its place)'	'Ravi! Take that pen.'
లీలా! ఈ పూలు పాపకు పెట్టు!	లీలా! ఈ పూలు పెట్టుకో!
līlā! ī pūlu pāpaku peṭṭu!	*līlā! ī pūlu peṭṭukō!*
'Leela! Put on these flowers to *Papa*.'	'Leela! (You) put on these flowers.'

etc.

58.2. The oblique forms of అన్ని *anni* 'that many things/animals' (22.18.), ఇన్ని *inni* 'this many things/animals' (22.18.), ఎన్ని *enni* 'how many things/animals' (4.4.2.) and కొన్ని *konni* 'some things/animals' (4.12.) are అన్నింటి *anniMṭi*, ఇన్నింటి *inniMṭi*, ఎన్నింటి *enniMṭi* and కొన్నింటి *konniMṭi* respectively.

అన్ని	*anni* :	అన్నింటి−కి	*anniMṭi*-ki,	'for that many (things/animals)'
ఇన్ని	*inni* :	ఇన్నింటి−లో	*inniMṭi-lō*,	'in these many (things/animals)'
ఎన్ని	*enni* :	ఎన్నింటి−తో	*enniMṭi-tō*,	'with how many (things/animals)'
కొన్ని	*konni*:	కొన్నింటి−వల్ల	*konniMṭi-valla*,	'due to some (things/animals)'

58.3. The ఎం *eM* ending nouns change their final ఎం *eM* to ఏ *ē* when the plural suffix −లు *-lu* is added to them. The vowel ఏ *ē* thus resulted is pronounced as *ǣ* in these plural nouns.

పళ్ళెం + లు = పళ్ళేలు *paḷḷeM + lu = paḷḷēlu* 'plates'
paḷḷǣlu in pronunciation.

(c.f. అం *aM* ending nouns change their final అం *aM* to ఆ *ā* before the plural suffix −లు *-lu*. See 4.2.)

58.4. The ఎం *eM* ending nouns change their final ఎం *eM* to ఏని *ēni* when followed by the accusative case and dative case suffixes. But the pronunciation of this ఏని *ēni* is *æ* ని *æ ni.*

(c.f. అం *aM* ending nouns change their final అం *aM* to ఆని *āni* before the accusative case or dative case suffixes. See 25.7.)

పళ్ళెం + ని = పళ్ళేని-ని = పళ్ళేన్ని (25.9.) 'plate (dative)'
paḷḷeM + ni = paḷḷēni-ni = paḷḷēnni *
పళ్ళెం + కి = పళ్ళేని-కి 'to the plate (acc.)'
paḷḷeM + ki = paḷḷēni-ki *
(**paḷḷæ nni* and *paḷḷæ niki* in pronunciation)

58.5. దానిదేముంది? *dānidēmuMdi?* is an idiomatic way of expressing something like *what is there in it?* This is used by the speaker to counter the issue raised by the listener in a lighter vein.

''ఇన్నింటిని ఒకే సారి వాడ్తారా?'' *"inniMṭini okē sāri vāḍtārā?"*	"Do you use all of them at a time?"
''దానిదేముంది! అవసరం వచ్చినప్పుడు వాడ్తాం.'' *"dānidēmuMdi? avasaraM vaccinappuḍu vāḍtāM?"*	"What is there? We use them whenever we need them."
''బయట వాన చాలా ఎక్కువగా ఉందండీ. నా దగ్గర గొడుగు లేదు.'' *"bayaṭa vāna cālā ekkuvagā uMdaMḍī! nā daggara goḍugu lēdu."*	"The rain is severe out there, sir! And I don't have an umbrella."
''దానిదేముందండీ! నా గొడుగు తీసుకుపోండి.'' *"ḍānidēmuMdaMḍī! nā goḍugu tīsukupōMḍi."*	"What is there in it! Take my umbrella."

UNIT X

Lesson 59

తెనాలి రామకృష్ణుడు
(కథ)

పూర్వం విజయనగర సామ్రాజ్యాన్ని కృష్ణదేవరాయలు అనే రాజు పరిపాలిస్తూ ఉండేవాడు. ఆయన ఆస్థానంలో ఎనిమిది మంది కవులు ఉండేవాళ్ళు. వాళ్ళను 'అష్టదిగ్గజాలు' అనేవాళ్ళు. వాళ్ళల్లో తెనాలి రామకృష్ణుడు ఒకడు. అతను తెలుగులో గొప్ప కవి. కృష్ణదేవరాయలు తరచుగా కవులను చిక్కు ప్రశ్నలు అడుగుతూ ఉండేవాడు. వాటికి తెనాలి రామకృష్ణుడే సమాధానాలు చెప్తూ ఉండేవాడు.

ఒక రోజు కృష్ణదేవరాయలు సభలో

TENALI RAMAKRISHNUDU
(a story)

Once upon a time a king called Krishnadevaraya was ruling the Vijayanagara kingdom. There were eight poets in his court. They were called *Ashta diggajam*s (eight mighty elephants). Tenali Ramakrishna was one of them. He was a great poet in Telugu. Krishnadevaraya used to ask the poets some puzzling questions. Tenali Ramakrishna used to answer them.

One day Krishnadevaraya

''ఏ విషయాన్ని గురించి అయినా నా చేత 'అవును' అనిపించగల్గినవారికి మంచి బహుమానం ఇవ్వబడుతుంది'' అన్నాడు.

said, "Whosoever, on any issue, could make me say 'yes' will be suitably rewarded."

అప్పుడు తెనాలి రామకృష్ణుడు లేచి ''రాజా! నేను మీ చేత 'అవును' అనిపించ గల్గుతాను. సెలవు ఇప్పించండి.'' అన్నాడు.

Then Tenali Ramakrishna rose and said, "Oh King! I will be able to make you say *yes*. Please permit me.

''అనిపించగల్గటం కాదు. అనిపించి తీరాలి. లేకపోతే శిక్ష విధించబడుతుంది, జాగ్రత్త!'' అన్నాడు రాజు. అందుకు ఒప్పుకున్నాడు తెనాలి రామకృష్ణుడు. ''నీ యిష్టం వచ్చిన మూడు వాక్యాలు చెప్పి నా చేత 'అవును' అనిపించు.'' అన్నాడు రాయలు.

"Not simply 'be able to', but you should. Otherwise, you will be punished. Be careful.", said the king. Tenali Ramakrishna agreed to it. "Well, you say any three sentences of your choice and make me say *yes*", said the king.

అప్పుడు రామకృష్ణుడు, ''మహారాజా! తమరు ఈ సామ్రాజ్యానికి సార్వభౌములు.'' అన్నాడు. రాయలు కాదు అనలేకపోయాడు. అవును అనవలసి వచ్చింది. ''ఇంకొక వాక్యం చెప్పు!'' అన్నాడు. ''రాజా! తమ తల్లి గొడ్రాలు కాదు.'' అన్నాడు రామకృష్ణుడు. రాజు ఈ సారి కూడా అవును అనకుండా ఉండలేక పోయాడు. ''మూడో వాక్యం కూడా చెప్పు!'' అన్నాడు కృష్ణ-దేవరాయలు. ''తమ భార్య పతివ్రత.'' అన్నాడు రామకృష్ణుడు. ఈ సారి కూడా రాజు 'కాదు' అనలేకపోయాడు.

Then Ramakrishna said, "Oh Emperor! You are the lord of the empire." Krishnadevaraya could not say *no*. He had to say *yes*. "Tell another sentence", said the king. "Oh Emperor! Your mother is not a barren lady", said Ramakrishna. The emperor could not remain without saying *yes* this time also. "Tell the third sentence also", the king said. "Oh Emperor! Your wife is loyal to you" said Ramakrishna. The emperor could not say *no* this time also.

తాను అన్నమాట ప్రకారం ఒక విలువైన హారం తెప్పించి రామకృష్ణుడికి బహూకరించాడు కృష్ణదేవరాయలు.

As per his promise, Krishna-devaraya summoned for a costly necklace and presented it to Ramakrishna.

DRILLS

a. Repetition drill

పూర్వం ఒక ఊళ్లో ఒక రాజు ఉండేవాడు.
పది సంవత్సరాల క్రితం నేను రోజూ కాఫీ తాగేవాణ్ణి.
పూర్వం ఒక రాజు పరిపాలిస్తూ ఉండేవాడు.
శర్మ ఇప్పుడిప్పుడే మాట్లాడగలుగుతున్నాడు.
సుశీల నిన్న ఇక్కడికి రాగలిగింది.
గోపి ఈ పని చెయ్యగలిగినా చెయ్యలేదు.
ఇప్పుడు నేను ఎక్కువ చదవలేకపోతున్నాను.
నిన్న మీ ఇంటికి రాలేకపోయాను.
శర్మ కదలకుండా కూర్చోగలడు.
నేను మాట్లాడకుండా ఉండలేను.
అతను అన్నం తినకుండా ఉండగలిగాడు.
ఈ మాట ఎవరికీ చెప్పకుండా ఉండ-లేకపోయాను.
గురునాథం రేపు బెంగుళూరు వెళ్ళితీరాలి.
ఈ సంవత్సరం నేను పరీక్ష పాసయితీరాలి.
ఈ సంగతి వాళ్ళకు మంత్రిగారి చేత చెప్పబడ్డది.
సరళ పుస్తకాలు ఇక్కడికి తీసుకురాబడ్డాయి.
తాను అన్న మాట ప్రకారం అతను వచ్చాడు.

b. Build-up drill

అన్నాడు.
ఇవ్వబడుతుందన్నాడు.
బహుమానం ఇవ్వబడుతుందన్నాడు.
మంచి బహుమానం ఇవ్వబడుతుందన్నాడు.
కవులకు మంచి బహుమానం ఇవ్వబడుతుందన్నాడు.
రాజు కవులకు మంచి బహుమానం ఇవ్వబడుతుందన్నాడు.
పిలిపించు.
శర్మను పిలిపించు.
పంపించి శర్మను పిలిపించు.
వచ్చినవాళ్ళను పంపించి శర్మను పిలిపించు.
ఇష్టం వచ్చినవాళ్ళను పంపించి శర్మను పిలిపించు.
నీ ఇష్టం వచ్చినవాళ్ళను పంపించి శర్మను పిలిపించు.

c. Substitution drill

Model (i)

ఈ పని కమల చేత చెయ్యబడ్డది.
పుస్తకం చదువు
ఈ పుస్తకం కమల చేత చదవబడ్డది.
పూలు కొయ్యి
వాకిలి తెరుచ్
కథ చెప్పు

Model (iii)

రవి చెప్పకుండా ఉండలేకపోయాడు.
మాట్లాడు
రవి మాట్లాడకుండా ఉండలేకపోయాడు.
తిను
కదులు
నడుచ్

Model (ii)

నేను బాగా మాట్లాడగలుగుతున్నాను.
రాయి
నేను బాగా రాయగలుగుతున్నాను.
చదువు
నడుచ్
పరిగెత్తు

Model (iv)

నేను నిన్న బాగా మాట్లాడగలిగాను.
రాయి
నేను నిన్న బాగా రాయగలిగాను.
చదువు
నడుచ్
పరిగెత్తు

d. Response drill

Model (i)

నువ్వు సరళకు పాఠం చెప్పావా? (రమ)
నేను చెప్పలేదు; రమ చేత చెప్పించాను.

1. ఈ కలం నువ్వు గిరికి ఇచ్చావా? (లత)
2. సరళ మల్లెపూలు తెచ్చిందా? (ఉమ)
3. నువ్వు 'కాదు' అన్నావా? (శర్మ)

Model (ii)

లతకు నీ ఫోటో ఎందుకు చూపించావు?
చూపించకుండా ఉండలేకపోయాను.

1. రాజుకు ఆ మాట ఎందుకు చెప్పావు?
2. వాళ్ళను మీ ఇంటికి ఎందుకు పిలిచావు?
3. మోహన్‌కు గొడుగు ఎందుకు ఇచ్చావు?

Model (iii) నువ్వు నిరుడు ఏం చేసేవాడివి? (కథలు–రాయి)
నేను నిరుడు కథలు రాసేవాణ్ణి.

1. శర్మ నిరుడు ఏం చేసేవాడు? (స్కూల్‌లో–పనిచెయ్యి)
2. శారద నాలుగేళ్ళ క్రితం ఏం చేసేది? (రేడియోలో – పాడు)
3. మోహన్ మైసూరులో ఉన్నప్పుడు ఏం చేసేవాడు? (రోజూ–ఇడ్లీ తిను)

Model (iv) నువ్వు నిరుడు ఏం చేస్తూ ఉండేవాడివి? (కథలు–రాయి)
నేను నిరుడు కథలు రాస్తూ ఉండేవాణ్ణి.

1. శర్మ నిరుడు ఏం చేస్తూ ఉండేవాడు? (స్కూల్‌లో–పనిచెయ్యి)
2. శారద నాలుగేళ్ళ క్రితం ఏం చేస్తూ ఉండేది? (రేడియోలో – పాడు)
3. రవి ఢిల్లీలో ఉన్నప్పుడు ఏం చేస్తూ ఉండేవాడు? (రోజూ–చపాతీలు తిను)

e. Conversation drill

Model (i)

సరళ: ఈ పూలు ఎవరు కోస్తారు?
విమల: నేను కొయ్యగలను.
సరళ: నువ్వు కొయ్యగలిగితే పరవాలేదు.

1. గోపాల్: శర్మ ఇంటికి ఎవరు వెళ్తారు?
   కుమార్ : .....
   గోపాల్: .....
2. గౌరి : పాపను ఎవరు తీసుకొస్తారు?
   లత : .....
   గౌరి : .....
3. ప్రసాద్ : గిరిని ఎవరు పిలుస్తారు?
   విమల : .....
   ప్రసాద్ : .....

Model (ii)

బాల: లతతో నువ్వు చదరంగం ఆడ్తావా?
లీల: ఆడగలుగుతానేమో!
బాల: ఆడలేకపోతే చెప్పు. నేనే ఆడ్తాను.

1. రమ: లత దగ్గర్నించి నా కలం తెస్తావా?
   ఉమ: .....
   రమ: .....
2. గిరి: శర్మ ఈ పని చేస్తాడా?
   రవి : .....
   గిరి : .....
3. శారద : సరోజ ఈ తలుపు తెరుస్తుందా?
   విమల : .....
   శారద : .....

f. Transformation drill

Model (i)

ఇప్పుడు నువ్వు రావాలి.
ఇప్పుడు నువ్వు వచ్చి తీరాలి.

1. రేపు మీరు తొమ్మిదింటికి రావాలి.
2. మనం కష్టపడి పని చెయ్యాలి.
3. ఈ తలుపులు తెరవాలి.
4. ఈ సంవత్సరం నేను పాసుకావాలి.
5. అతనొక పుస్తకం తేవాలి.
6. మీరు డబ్బులు ఇవ్వాలి.

Model (ii)

నిన్న నా కోసం ఎవరొచ్చారు?
నిన్న నా కోసం ఎవరైనా వచ్చారా?

1. శర్మ మైసూరు ఎప్పుడు చూశాడు?
2. ఆమె ఏ విషయాన్ని గురించి మాట్లాడ గలదు?
3. నీ పుస్తకాలు ఎవరికి ఇస్తావు?
4. శర్మను ఏ ఊళ్లో చూశావు?
5. రవి నా పెట్టె ఎక్కడ పెట్టాడు?

Model (iii)

సుబ్బారావును లోపలికి పిలిచారు.
సుబ్బారావు లోపలికి పిలవబడ్డాడు.

1. శారదకు బహుమానం ఇచ్చారు.
2. పిల్లలకు పరీక్ష పెట్టారు.
3. ఈ హారం ఆమెకు బహుకరించారు.
4. మొన్న సంగీతశాస్త్రంలో ఒక కొత్త ప్రయోగం చేశారు.
5. ఇక్కడ కొత్త రోడ్డు వేశారు.

EXERCISES

a. Answer the following questions as shown in the model.

Model (i)

సరళ పాసవుతుందా?
పాసయితీరుతుంది.

1. ఇప్పుడు వాడు డబ్బిస్తాడా?
2. సుశీల రేపు వస్తుందా?
3. నేనిప్పుడు మాట్లాడాలా?
4. పోలీసులు దొంగలను పట్టుకుంటారా?
5. శర్మ ఇప్పుడు సైకిల్ తెస్తాడా?
6. తన పెళ్ళికి రవి మనల్ని పిలుస్తాడా?

Model (ii)

సుశీల మాట్లాడుతుందా?
సుశీల మాట్లాడగలుగుతుందో లేదో నాకు తెలియదు.

1. శారద ఏనుగు బొమ్మ గీస్తుందా?
2. వాళ్ళు దొంగలను పట్టుకుంటారా?
3. సరళ ఈ తలుపును తెరుస్తుందా?
4. పిల్లలు ఈ బొమ్మను తెస్తారా?
5. మోహన్ పది పూరీలు తింటాడా?

Model (iii)

శర్మ అక్కడికి ఎందుకు వెళ్ళాడు?
వెళ్ళకుండా ఉండలేకపోయాడు.

1. శారద ఎందుకు అన్నం తిన్నది?
2. నన్ను ఈ ప్రశ్న ఎందుకు అడిగావు?
3. లత ఎందుకు సినిమా చూసింది?
4. గోపి ఎందుకు మాట్లాడాడు?
5. నువ్వు అతన్ని చూసి ఎందుకు నవ్వావు?
6. గిరి రవిని ఎందుకు కలిశాడు?

b. Rewrite the following verb forms as shown in the model.

Model

చెయ్యాల్సొచ్చింది.
చెయ్యవలసి వచ్చింది.

1. తినాల్సొచ్చింది.
3. రావాల్సొస్తుంది.
4. బహూకరించాల్సొచ్చింది.
4. శిక్ష విధించాల్సొచ్చింది.

c. Give negative replies to the following questions.

1. నిన్న శర్మ మాట్లాడగలిగాడా?
2. సుశీల డబ్బు తేగలిగిందా?
3. నేను పరీక్ష రాయగలిగానా?
4. మీరు మాట్లాడుకోగలిగారా?

d. Rewirte the following sentences in two ways as shown in the Model.

Model ఒక రాజు మన దేశాన్ని పరిపాలించాడు. (పూర్వం)

అ. పూర్వం ఒక రాజు మన దేశాన్ని పరిపాలించేవాడు.

ఆ. పూర్వం ఒక రాజు మన దేశాన్ని పరిపాలిస్తూ ఉండేవాడు.

1. శర్మ రేడియోలో పాటలు పాడాడు. (నిరుడు)
2. రవి మీ ఊళ్ళో పనిచేశాడు. (రెండేళ్ళ క్రితం)
3. నేను రోజూ చదరంగం ఆడాను. (పది సంవత్సరాల క్రితం)

e. Give the negative forms of the following.

ఆడగలిగితే	x	.....
మాట్లాడగలిగినా	x	.....
చెయ్యగలగటం	x	.....
తినగలుగుతున్నాను	x	.....
చెయ్యగలిగేవాళ్ళు	x	.....

f. Change the following sentences into passive voice.

1. శర్మకు ఈ పుస్తకం ఇచ్చారు.
2. శారదను ఇంటికి పంపించారు.
3. మా ఊళ్ళో రోడ్లు అన్నీ బాగుచేశారు.
4. ఇవ్వేళ బజార్లో కొట్లు అన్నీ మూసేశారు.

g. Rewrite the following sentences changing the verb into causative.

1. ఇప్పుడు నాకొక కాఫీ తేండి.
2. రామారావుకు బహుమానం ఇవ్వండి.
3. రోడ్లు అన్నీ బాగుచెయ్యండి.
4. ఒక ఉంగరం కొనాలి.

h. Use the following verbs in your own sentences adding -గలుగు to the verb, in any tense/mood/aspect.

1. ఆలోచించు
2. తీసుకో

VOCABULARY

పూర్వం	long ago
సామ్రాజ్యం	kingdom
రాజు	king
పరిపాలించు	rule (v)
ఆస్థానం	royal court
అష్టదిగ్గజాలు	the eight mythological elephants situated in the eight directions of the earth and carrying it (the earth) on themselves.
తరుచు	often
చిక్కు	difficult (adj.)
సమాధానం	answer (n.)
సభ	royal court
బహుమానం	a reward; a prize
సెలవు$_2$	permission
శిక్ష	punishment
విధించు	to impose
ఒప్పుకో	to accept
వాక్యం	sentence
మహారాజు	great king
తమరు	you (most honorific)
సార్వభౌముడు	emperor
తమ$_1$	your (most honorific))
గొడ్రాలు	a barren woman
పతివ్రత	woman loyal to her husband
ప్రకారం	according to
విలువైన	valuable
హారం	necklace
బహూకరించు	to present (v.tr.)
పొరపాటు	mistake (n)
సినీతార	cine-star

GRAMMAR NOTES

59.1. In this lesson the historical or remote past form of the verb is introduced.

The following pronominal endings −వాడు *vāḍu* (masc. sg.), −వారు *-vāru* (epicene honorific sg.), −వాళ్ళు *-vāḷḷu* (epicene plural), −ది *-di* (neut. and fem. non-hon. sg.), −వి *-vi* (neut. pl.) are added to the future/habitual adjectival participle form (41.2.) of the verb to form the historical or remote past form of the verb. (See 41.4. for the details of the use of these pronominal endings which are also called predicate markers or nominalizing suffixes. These are added to an adjective or an adjectival participle to make it a noun or predicate.)

Historical/Remote Past →

Future/Habitual Adjectival Participle + pronominal ending*

* –వాడు *vāḍu* /–వారు-*vāru* /–వాళ్ళు -*vāḷḷu* / –ది -*di* / –వి -*vi*

వాడు/అతను టీ తాగేవాడు. *vāḍu/atanu ṭī tāgēvāḍu.*	'He used to drink tea.'
ఆమె/ఆయన టీ తాగేవారు. *āme/āyana ṭī tāgēvāru.*	'He/She used to drink tea.'
ఆమె/లత మా ఆఫీసు లో పనిచేసేది. *āme/lata mā āfīsulō panicēsēdi.*	'She/Lata used to work in our office.'
వాళ్ళు పగలు నిద్రపోయేవాళ్ళు *vāḷḷu pagalu nidrapōyēvāḷḷu.*	'They used to sleep in day-time.'
అక్కడ ఒక కోట ఉండేది. *akkaḍa oka kōṭa uMḍēdi.*	'There was a fort.'
ఆ కోట చుట్టూ చెట్లు ఉండేవి. *ā kōṭa cuṭṭū ceṭlu uMḍēvi.*	'There were trees around that fort.'

59.1.1. If the subject of the historical/remote past verb is in first or second person the said verb forms are used with suitable concord (2.6.; 5.5.; 5.5.1.) just like the adjectival paredicates do (see 14.3.1.). The reason for this verb form taking concord suffix (like a predicate noun in a NP + NP type of sentence which is also called verbless sentence (1.1.; 2.6.) is that the historical/ remote past verb form is a nominalised form of the verbal adjective functioning as a predicate (adjectival predicate derived from a verb).

నేను 1963లో గుంటూరులో ఉండేవాణ్ణి/ఉండేదాన్ని. *nēnu 1963 lō guMṭūrulō uMḍēvāṇṇi/uMḍēdānni.*	'I used to live in Gungur during 1963.'
నువ్వు 1970లో ఏం చేసేవాడివి? *nuvvu 1970 lō ēM cēsēvāḍivi?*	'What did you used to do during 1970?'
మీరు 1970లో ఏం చేసేవాళ్ళు/చేసేవారు? *mīru 1970 lō ēM cēsēvāḷḷu/cēsēvāru?*	'What did you used to do during 1970?'
మేం/మనం 1970లో క్రికెట్ ఆడేవాళ్ళం. *mēM/manaM 1970 lō krikeṭ āḍēvāḷḷaM.*	'We used to play cricket during 1970.'

59.2. The historical/remote past continuous form of the verb is also introduced in this lesson. The same pronominal endings shown in 59.1. are added to the present adverbial participle (31.2.) + ఉండే* *uMḍē* construction to form the historical/remote past continuous form.

Historical/Remote Past →
Future/Habitual Adjectival Participle +
[ఉండే *uMḍē* + Pronominal ending**]

*ఉండే *uMḍē* is the future/habitual adjectival participle form (41.2.) of the verb ఉండు *uMḍu* which functions here as an auxiliary verb.
**–వాడు *vāḍu* /–వారు-*vāru* /–వాళ్ళు *-vāḷḷu* / –ది *-di* / –వి *-vi*]

వాడు/అతను 1960లో చపాతీలు తింటూ ఉండేవాడు. *vāḍu/atanu 1960 lō capātīlu tiMṭū uMḍēvāḍu.*	'In 1960 he used to eat *chapati*s.'
వాళ్ళు 1960లో చపాతీలు తింటూ ఉండేవాళ్ళు. *vāḷḷu 1960 lō capātīlu tiMṭū uMḍēvāḷḷu.*	'In 1960 they used to eat *chapati*s
ఆమె 1960లో చపాతీలు తింటూ ఉండేది. *āme 1960 lō capātīlu tiMṭū uMḍēdi.*	'In 1960 she used to eat *chapati*s
నిరుడు రోజూ నాకు ఉత్తరాలు వస్తూ ఉండేవి. *niruḍu rōjū nāku uttarālu vastū uMḍēvi.* (I used to get letters every day last year.)	'Last year letters used to come to me every day.'

59.2.1. Like the historical/remote past forms the historical/remote past continuous forms also show a concord with the subject in first and second persons. (See 59.1.1.)

నిరుడు నేను రోజూ ఒక గంట నడుస్తూ ఉండేవాణ్ణి/ఉండేదాన్ని. *niruḍu nēnu rōjū oka gaMṭa naḍustū uMḍēvāṇṇi/uMḍēdānni.*	'Last year, I was walking every day for one hour.'
నిరుడు మేం/మనం రోజూ ఒక గంట నడుస్తూ ఉండేవాళ్ళం. *niruḍu mēM/manaM rōjū oka gaMṭa naḍustū uMḍēvāḷḷaM.*	'Last year, we were walking every day for one hour.'

నిరుడు నువ్వు రోజూ ఒక గంట నడుస్తూ ఉండేవాడివి/ఉండేదానివి.	'Last year, You were walking every day for one hour.'
niruḍu nuvvu rōjū oka gaMṭa naḍustū uMḍēvāḍivi/dānivi.	
నిరుడు మీరు రోజూ ఒక గంట నడుస్తూ ఉండేవారు/ఉండేవాళ్ళు.	'Last year, You were walking every day for one hour.'
niruḍu mīru rōjū oka gaMṭa naḍustū uMḍēvāru/uMḍēvāḷḷu.	

59.3. In this lesson the abilitative base is also introduced. Recall the abilitative forms introduced in lesson 50, such as పాడగలడు *pāḍagalaḍu* 'He can sing.', పాడలేడు *pāḍalēḍu* 'He cannot sing.', etc. (50.1.; 50.1.1.; 50.1.2.). It has been stated that the abilitative forms do not express any tense (50.1.). But the abilitative base can be conjugated for different tenses, aspects and moods.

59.3.1. The abilitative base is formed by adding the auxiliary verb −గలుగు *-galugu* to the infinitive form (29.1.) of the verb*.

Abilitative base → infinitive (29.1.) + −గలుగు* *-galugu*

* −గలుగు *-galugu* behaves like a trisyllabic base in changing the second vowel to అ *a* (15.5.1.) and to ఇ *i* (28.6.).

చెప్ప−గలుగు−తున్నా−ను = చెప్పగలుగుతున్నాను	'I am able to tell.'
ceppa-galugu-tunnā-nu	
చెప్ప−గలుగు−*ǣ* −డు = చెప్పగలిగాడు	'He was able to tell.'
ceppa-galugu-ǣ -ḍu = ceppa-galig-ǣ-ḍu	(2.12.2.;28.6.)
చెప్ప−గలుగు−తా−ను = చెప్పగలుగుతాను	'I will be able to tell.'
ceppa-galugu-tā-nu = ceppa-galugu-tā-nu	
చెప్ప−గలుగు−అటం = చెప్పగలగటం	'being able to tell.'
ceppa-galugu-aṭaM= ceppa-galag-aṭaM	(2.12.2.;15.5.1..)
చెప్ప−గలుగు−ఇతే = చెప్పగలిగితే	'if one is able to tell.'
ceppa-galugu-itē = ceppa-galig-itē	(2.12.2.;28.6.)

చెప్ప–గలుగు–ఇన = చెప్పగలిగిన	'that which/who is/are able
ceppa-galugu-ina = ceppa-galig-ina	(2.12.2.;28.6.) to tell.'
చెప్ప–గలుగు–ఇనా = చెప్పగలిగినా	'though one is able to tell'
ceppa-galugu-inā = ceppa-galig-inā	(2.12.2.;28.6.)

59.3.2. The negative abilitative base is formed by adding –లేకపో* *-lēkapō* to the infinitive (29.1.) form of the verb. The negative abilitative base can also be conjugated for different tenses, aspects and moods.

Negative abilitative base → infinitive (29.1.) + –లేకపో* *-lēkapō*

* –లేకపో *-lēkapō* behaves like the verbal base పో *pō* in taking various suffixes.

చెప్ప–లేకపో–తున్నా–ను	'I am not able to tell.'
ceppa-lēkapō-tunnā-nu	
చెప్ప–లేకపో–యా–ను	'I was not able to tell.' (37.1.)
ceppa-lēkapō-yā-nu	
చెప్ప–లేకపో–యిం–ది	'She could not tell.' (37.1.)
ceppa-lēkapō-yiM-di	
చెప్ప–లేకపో–తే	'if one could not tell.' (32.2.1.)
ceppa-lēkapō-tē	
చెప్ప–లేకపో–యిన	'that/those who could not tell.' (41.1.2.)
ceppa-lēkapō-yina	

59.4. The causative forms of the verbal bases ఇవ్వు *ivvu* 'to give'and తే *tē* 'to bring' are ఇప్పించు *ippiMcu* and తెప్పించు *teppicu* respectively.

నేను రవి చేత డబ్బు ఇప్పిస్తాను. 'I will have the money given by Ravi."
(ఇప్పించు + తా–ను = ఇప్పిస్తాను 31.4.)
nēnu ravi cēta nīku ḍabbu ippistānu. (ippiMcu + tā-nu = ippis-tā-nu)

మనం గిరి చేత డబ్బు తెప్పిద్దాం. 'Let us have the money brought by Giri.'
(తెప్పించు + దాం = తెప్పిద్–దాం = తెప్పిద్దాం 31.4.; 26.6.)
manaM giri cēta ḍabbu teppiddāM. (teppiMcu + dāM= teppid-dāM)

59.5. The passive voice is also introduced in this lesson. Though passive voice is not very much used in spoken variety of Telugu, it is used at times in written variety of Telugu as a stylistic variation. The passive base is formed by adding the auxiliary verb −బడు *-baḍu* to the infinitive form of the verb.

Passive base infinitive (29.1.) + −బడు* *-baḍu*

* −బడు *-baḍu* is a changed form of the verbal base పడు *paḍu*. It behaves like పడు *paḍu* in taking various suffixes and in undergoing changes before those suffixes. (See 38.2.)

చెయ్యి *ceyyi* 'to do' : చెయ్య−బడు *ceyya-baḍu* 'to be done'
అడుగు *aḍugu* 'to ask' : అడగ−బడు *aḍaga-baḍu* 'to be asked'

ఈ పని చెయ్యబడుతుంది. 'This work will be done.'
ī pani ceyyabaḍutuMdi.
శాతవాహనులు ఆంధ్రులు అని చెప్పబడ్డది. 'It was stated that Satavahanas
śātavāhanulu āMdhrulu ani ceppabaḍḍadi. were Andhras.'
చెప్పబడు−అ−ది = చెప్పబడ్డ్−అ−ది = చెప్పబడ్డది (38.2.)
ceppabaḍu-a-di = ceppabaḍḍ-a-di

59.5.1. When the passive voice is used the agent-noun will take the agentive case marker చేత *-cēta* 'by'.

ఈ పని రవి చేత చెయ్యబడ్డది. 'This work was done by Ravi.'
ī pani ravi cēta ceyyabaḍḍadi.

59.6. The auxiliary verb తీరు *-tīru* is added to the past adverbial participle (45.1.) form of the verb to give a definiteness or certainty to the meaning of the verb. The compound base thus formed will take all tense and mood/ modal suffixes.

ఈ పని రవి <u>చేసి తీరు</u>−తా−డు (తీర్తాడు) 'Ravi will definitely do this work.'
ī pani ravi cēsi tīrutāḍu. (27.8.)
మనం బాగా ఆడి తీరాలి (తీరు + ఆలి). 'We must play well.'
manaM bāgā āḍi tīrāli (tīru + āli) (2.12.2.)

59.7. తమరు *tamaru* 'you' is a 'royal/most formal/most honorific second person pronoun. The corresponding oblique base is తమ *tama*.

తమరు లోపలికి రాండి.	*tamaru lōpaliki rāMḍi.*	'You please come inside.'
తమ పేరు చెప్పండి.	*tama pēru ceppaMḍi.*	'Please tell your name.'
ఈ కుర్చీ తమకు.	*ī kurcī tamaku.*	'This chair is for you..'

59.8. Notice the usage :

అనకుండా ఉండలేకపోయాడు.	'He could not remain without
anakuMḍā uMḍalēkapōyāḍu.	saying something.'

This is an emphatic expression of affirmative (past tense) form అన్నాడు *annāḍu* 'He said.', and it contains double negative - one in అనకుండా *anakuMḍā* (the negative adverbial participle [45.3.]) and the other in ఉండలేకపోయాడు *uMḍalēkapōyāḍu* (the past negative abilitative [59.3.2.]). The opposite form of the above expression is

అనకుండా ఉండగలిగాడు.	'He could remain without
anakuMḍā uMḍagaligāḍu.	saying something.'

which is also an emphatic form of the (past) negative form అనలేదు *analēdu* '(Somebody) did not say'. Such expressions stylistic variations with some change in the semantic content. Consider the following examples:

తిన్నాడు. 'He ate.'	తినలేదు. 'He did not eat.'
tinnāḍu.	*tinalēdu.*
తినకుండా ఉండలేకపోయాడు.	తినకుండా ఉండగలిగాడు.
tinakuMḍā uMḍalēkapōyāḍu.	*tinakuMḍā uMḍagaligāḍu.*
'He could not remain without eating.'	'He remained without eating.'
మాట్లాడాడు.	మాట్లాడలేదు. *māṭlāḍalēdu*
māṭlāḍāḍu. 'He spoke.'	'He did not speak.'
మాట్లాడకుండా ఉండలేకపోయాడు.	మాట్లాడకుండా ఉండగలిగాడు.
māṭlāḍakuMḍā uMḍalēkapōyāḍu.	*māṭlāḍakuMḍā uMḍagaligāḍu.*
'He could not remain without speaking.'	'He remained without speaking.'

REVIEW 10

Lesson 60

మీరు వివాహం చేసుకోకపోవటానికి కారణం?

WHAT IS THE REASON FOR YOU NOT MARRYING?

నేను రాసిన కథ దేనికీ అనువాదమూ అనుకరణా కాదని హామీ పత్రం రాసిచ్చినా మీరు నమ్మకపోతే ఎలాగండీ !

Even though I have given you an assurance letter that the story which I have written is not a translation or imitation, you don't believe me!

జేబులో ఐదు వందల రూపాయల నోటు మార్చకుండా మూడు రోజులనుంచీ నీ చేత ఖర్చు పెట్టిస్తున్నాను పాపం! ఎంత అయింది?

You poor fellow. I am making you pay all the time during these three days, because of this 500 Rupees note.

ఇవ్వాళగూడా ఓ యాభై ఖర్చు పెట్టనివ్వండి. ఆ నోటు అలాగే ఇద్దురుగాని!

Let me spend another fifty then you can give me the 500 Rupees note straight away.

"మీరింత వరకూ వివాహం చేసుకోక పోవటానికి కారణం?"

"నా నట జీవితంలో రెండొందల చిత్రాలలో పెళ్లి సీన్లలో నటించి నటించి మొహం మొత్తింది."

"Why have'nt you gotten married yet?" "After acting in marriage scenes in two hundred films all through my career I got fedup."

ఇదుగో! ఆ గడియారానికి ఆదివారం కీ ఇవ్వాలి. వాచికి రాత్రిపూట కీ ఇవ్వాలి. తెలిసిందా!

Look! You have to wind the clock on Sunday and the wrist watch each night. Understand!

జ్యోతికి తన వయసు ఎవరూ తెలుసుకోలేరని గర్వం హుం!

Jyothi is proud that no one can figure out her age.

మిస్ జ్యోతీ! మీ వయసు ఓ పెద్ద రహస్యంలా ఉందే!

Ms. Jyothi! It seems your age is a big secret.

అవును-Yes

అవును. ఇరవై ఏళ్ల నించి ఆ రహస్యం దాచి పెడుతున్నాను.

Yes, I have been hiding that secret for twenty years.

ఓ మంచి ఐడియా! జ్యోతి వయసు జ్యోతి చేతనే చెప్పిద్దాం పద !

I have a good Idea. We will make Jyothi to tell her age on her own. Let's go.

ఆ రహస్యం ఎవరికీ చెప్పకుండా చాలా రోజులనుంచీ దాచి పెడ్తున్నారనుకుంటాను?

I think you have been keeping this secret for many many days.

జ్యోతి వయసు ఇరవై ఏళ్లన్నమాట! తెలిసిందా!

Then, Jyothi's age is twenty years! Understand!

మీరు చెప్తేనమ్మరు! ఇప్పటికే ప్రతి క్లాసుకూ ఒకరిద్దరు పిల్లలు ఎక్కువైపోయి, సీట్లు లేకపోవటం వల్ల పిల్లలచేత గోడకుర్చీ వేయిస్తున్నాం!

You don't believe this! All ready we have more students than the number of 'seats' is all classes. As such, we are making the students sit in *gōḍakurcī* posture.

'ఇంటర్వ్యూలో సెలక్టు అయితే ఇవాల్టినించే ఉద్యోగంలో చేరదామనుకుంటున్నాను సార్. అందుకే మధ్యాహ్నం భోజనం కారియర్‌లో తెచ్చుకున్నాను' అన్నాను. అంతే! సెలక్ట్ చేసేశారు.

I told them, "If I am selected I am prepared to begin work today itself. See, even I brought my lunch box." That's it. They selected me.

నా ఫ్రెండ్స్ నా కళ్లజోడు
లాక్కొని పంపారు.
నువ్వెక్కడున్నావు రాణీ !

My friends have grabbed my spectacles and sent me in. Where are you Rani ?

నా ఫ్రెండ్సూ నన్నూ అదేపని
చేశారు. నువ్వెక్కడున్నావు రాజా!

My friends also played the same trick. Where are you Raja !

డాక్టరుగారు ఇంకా రెండు రోజుల దాకా మాట్లాడరు. నిన్న నాలిక మీద
మందు వేయించుకున్నారు.

The doctor won't speak for two more days. He just got the medicine applied to his tongue yesterday.

ఏమండోయ్! ఈ వింత కనిపెట్టారా? మన నిలువుటద్దం రోజురోజుకూ చిన్నదైపోతున్నట్లు అనుమానంగా ఉందండీ! పెళ్లయిన కొత్తలో నా పూర్తి ప్రతిబింబం కనిపించేది.

Did you find a strange thing my dear? I have a suspecion that day by day our mirror is becoming smaller and smaller. In the early days of our marriage this mirror used to reflect my full image.

ఇలా నవలలన్నీ నీ పెళ్లాం పేరుతో రాయటం వల్ల నీకొచ్చే లాభం ఏమిటిరా?

Hey! What is the use of writing all the novels in your wife's name?

ఆఁ! ఏముంది. ఈ నవలలన్నీ నాకే అంకితమిచ్చుకోవచ్చు గదా!

What is the problem! All these novels could be dedicated to me after all, isn't it?

వీడికి కాలు ఆపరేషన్ చేయ్యటానికి మత్తుమందు ఇచ్చినప్పుడే క్రాపుగూడా చేయించేశాం.

We got his hair cut when he was given anesthesia for his leg operation.

ఒక పంచవర్ష ప్రణాళికలో పెళ్లిళ్లు ఆపుచేయించ గలిగితే ఈ జనాభా అభివృద్ధిని అరికట్టవచ్చునని నా అభిప్రాయం.

It is my opinion that, if we can stop marriages during a five year plan we can check population growth.

చిత్రగుప్తా! వాడు టగ్‌ఆఫవార్ ఛాంపియనట. నేను వేసిన తాడు లాగేసుకున్నాడు.

Chitragupta! It seems that he is a tug-of-war champion.

He grabbed the rope that I had cast.

EXERCISES

a. Choose the correct answer for each question and write the corresponding number in the parentheses.

1. శర్మను బస్సు లోనించి వాళ్ళు ..... ( )
   (అ) దిగారు (ఆ) దిగించారు (ఇ) దింపారు
2. సుశీల లైటును ..... ( )
   (అ) వెలిగింది (ఆ) వెలిగించింది (ఇ) వెలిచింది
3. పాపారావు బాకీలన్నీ ..... ( )
   (అ) తీర్చాడు (ఆ) తీరాడు (ఇ) తీరించాడు
4. పాప పుస్తకాల సంచీని ..... ( )
   (అ) చినిగింది (ఆ) చించింది (ఇ) చినిగించింది
5. ఆ ఎద్దు చెరువులో ..... ( )
   (అ) ముంచింది (ఆ) మునిగించింది (ఇ) మునిగింది
6. కమల కుర్చీ లోనించి ..... ( )
   (అ) లేచించింది (ఆ) లేచింది (ఇ) లేపింది

7. శారద కాఫీ తాగటం ..... ( )
   (అ) ఆపింది (ఆ) ఆగించింది (ఇ) ఆచింది.

8. పాప నా గాలిపటం దారాన్ని ..... ( )
   (అ) తెగించింది (ఆ) తెగింది (ఇ) తెంపింది

b. Tick the correct statement.

1. శర్మ సుబ్బారావు చేత ఒక పుస్తకం కొనిపించాడు – అంటే :
   (అ) శర్మ సుబ్బారావుకు ఒక పుస్తకం కొని ఇచ్చాడు.
   (ఆ) శర్మ ఒక పుస్తకం కొన్నాడు.
   (ఇ) శర్మ చెప్పటం వల్ల సుబ్బారావు ఒక పుస్తకం కొన్నాడు.

2. సుబ్బారావు వచ్చినా శర్మ రాలేదు – అంటే :
   (అ) సుబ్బారావు వచ్చాడు. అయినా శర్మ రాలేదు.
   (ఆ) సుబ్బారావు రాలేదు; శర్మ రాలేదు.
   (ఇ) శర్మ చెప్పటం వల్ల శర్మ రాలేదు.

3. సుశీల లైటు వెలిగించుకున్నది – అంటే :
   (అ) సుశీల వెలిగించిన లైటు ఇంకొకరి కోసం.
   (ఆ) సుశీల వెలిగించిన లైటు అందరి కోసం.
   (ఇ) సుశీల వెలిగించిన లైటు సుశీల కోసం.

4. నేను మాట్లాడకపోయినా ఆమె మాట్లాడింది – అంటే :
   (అ) నేను మాట్లాడకపోవటం వల్ల ఆమె మాట్లాడింది.
   (ఆ) నేను మాట్లాడలేదు. అయినా ఆమె మాట్లాడింది.
   (ఇ) నేను మాట్లాడమనకపోతే ఆమె మాట్లాడింది.

5. సుబ్బారావు వచ్చితీరాలి – అంటే :
   (అ) సుబ్బారావు వస్తాడు.
   (ఆ) సుబ్బారావు రావచ్చు.
   (ఇ) సుబ్బారావు రావాలి.

6. నేను పూలు కోయించాను – అంటే :
   (అ) పూలు ఎవరో కోశారు.
   (ఆ) పూలు నేను కోశాను.
   (ఇ) పూలు కోశాయి.

7. ఇంటికి వెళ్ళాలి అంటే మాష్టరుగారిని అడగాలి – అంటే :
   (అ) ఇంటికి వెళ్ళాలి అని చెప్తే మాష్టరుగారిని అడగాలి.
   (ఆ) ఇంటికి వెళ్ళాల్సిన వాళ్ళు మాష్టరుగారిని అడగాలి.
   (ఇ) ఇంటికి వెళ్ళి మాష్టరుగారిని అడగాలి.

8. రవి రాయి ఎత్తలేకపోయాడు – అంటే :
   (అ) రవి రాయిని ఎత్తలేదని వెళ్ళిపోయాడు.
   (ఆ) రవి రాయిని ఎత్తలేదు; వెళ్ళిపోయాడు.
   (ఇ) రవికి ఇంత రాయిని ఎత్తే శక్తి లేదు.

9. మాష్టరుగారు మనల్ని ఈ పుస్తకం తీసుకోనిచ్చారు – అంటే :
   (అ) మాష్టరుగారు ఈ పుస్తకాన్ని తీసుకొని మనకు ఇచ్చారు.
   (ఆ) మాష్టరుగారు మనల్ని ఈ పుస్తకం తీసుకోమన్నారు.
   (ఇ) మాష్టరుగారు మనం ఈ పుస్తకాన్ని తీసుకోటానికి ఒప్పుకున్నారు.

c. Match the following.

A	B	
1. సుశీల సరళ చేత ఇడ్లీ	చేసుకున్నది.	( )
2. ప్రమీల తన కోసం ఇడ్లీ	చెయ్యనిచ్చింది.	( )
3. కమల మన అందరికీ ఇడ్లీ	చేయించింది.	( )
4. పద్మ నన్ను ఇడ్లీ	చేసింది.	( )

d. Rewrite the following sentences changing the underlined word into its negative form.

1. శర్మ ఇట్లా <u>మాట్లాడటం</u> బాగా లేదు.
2. సుశీల యిక్కడికి <u>వచ్చినా</u> శర్మకు కోపం వచ్చింది.
3. నువ్వు ఈ పని <u>చెయ్యగలిగితే</u> పరవాలేదు.
4. నువ్వు ఉంగరం <u>తేవటం</u> వల్ల నాకు కోపం వచ్చింది.
5. సుశీలను ఇవ్వేళ మాష్టరుగారు పాఠం <u>చదవమన్నారు.</u>

e. Respond to the following sentences as shown in the model.

Model (i)

శారద పాట పాడింది.
శారద చేత నేనే పాట పాడించాను.

1. సుశీల 'రవి మంచివాడు' అన్నది.
2. రవి శర్మకు డబ్బు ఇస్తాడు.
3. గోపి నాలుగు అరిటిపళ్ళు తెచ్చాడు.
4. వాళ్ళు బాగా పనిచేస్తున్నారు.
5. ఆమె కొత్త గడియారం కొంటుంది.

Model (ii)

నేను తొందరగా వెళ్ళాలి.
సరే! వెళ్ళవుగాని లే!

1. మేం తొందరగా ఉత్తరం రాసెయ్యాలి.
2. నేను ఇవ్వేళ ఆ సినిమా చూడాలి.
3. నేను ఇంకా ఆరు రోజులు ఇక్కడే ఉండాలి.
4. నేను వెంటనే తలుపులు వెయ్యాలి.
5. మేం సాయంత్రం మీ ఇంటికి రావాలి.

f. Pick out the pairs of words which have cause and effect relationship.

Eg. కొట్టటం – ఏడవటం

జారటం	ఇవ్వటం	పలకటం	ఒప్పుకోటం
ఊపటం	వినటం	ఊగటం	పిలవటం
నచ్చటం	చెప్పటం	పడటం	తీసుకోటం

g. Change the following sentences into passive voice.

1. మీకు అందరికీ అక్కడ భోజనం పెడ్తారు.
2. పిల్లలకు పుస్తకాలు ఇవ్వాలని నిర్ణయించారు.
2. అందరికీ బహుమతులు ఇస్తున్నారు.
4. సంగీతశాస్త్రంలో ఒక ప్రయోగాన్ని నిర్వహించారు.

h. Give your responses to the following sentences in two ways as shown in the model.

Model (i) శర్మ నువ్వు అడిగితే డబ్బిస్తాడా?
(అ) శర్మ నేను అడిగినా డబ్బివ్వడు.
(ఆ) శర్మ నేను అడగకపోయినా డబ్బిస్తాడు.

1. ప్రమీల నువ్వు పిలిస్తే సినిమాకు వస్తుందా?
2. నేను చేస్తున్న పని పూర్తి అయితే యివ్వాళ సినిమాకు వెళ్ళనిస్తావా?
3. వాళ్ళు డబ్బులు ఇస్తే లోపలికి పోనిస్తారా?
3. శారద వస్తే ఈ పని పూర్తి అవుతుందా?
4. నువ్వు చెప్తే వాళ్ళు ఒప్పుకుంటారా?

i. Rewrite the following sentences adding suitable auxiliary verbs to emphasise the meaning of the verb.

1. ప్రసాద్ చొక్కా వానలో తడుస్తున్నది.
2. సుగుణ నా పుస్తకాన్ని అక్కడ దాచింది.
3. సుశీల ఇంటికి వెళ్తుంది.
4. శారద పర్సు కింద పడ్డది.
5. సుశీల పూలు కోసింది.
6. ఆ కొమ్మ విరగలేదు.
7. అతను భయపడ్డాడు.
8. అతను రవిని వెనకకు లాగాడు.
9. కొండచిలువ పట్టుకున్న మేక చచ్చింది.
10. కుమార్ అన్నం తిన్నాడు.

j. Build up the conversation as shown in the model.

Model (i)

గిరిజ : ఈ బ్రెడ్డు కాలింది.
కమల : ఎవరు కాల్చారు?
గిరిజ : లత చేత నేనే కాల్పించాను.

1. రవి : పాప కిందికి దిగింది.
గిరి : .....?
రవి : .....

2. లత : ఆ చెట్టు కొమ్మ విరిగింది.
సుమ : .....?
లత : .....

3. బాబు : కుర్చీ పక్కకు జరిగింది.
సుమ : .....?
బాబు : .....

4. తరుణ్ : ఈ బల్ల ఆ వైపుకు తిరిగింది.
విమల : .....?
తరుణ్ : .....

5. సుమ : మన బాకీ తీరింది.
రమ : .....?
సుమ : .....

VOCABULARY

వివాహం	marriage
అనువాదం	translation
అనుసరణ	following (a pattern)
హామీ	assurance
పత్రం	a document
నటజీవితం	acting career; professional life of acting
చిత్రం	picture; cinema
సీను	a scene
నటించు	to act
మొహంమొత్తు	to get fed up
కీ ఇవ్వు	to wind (a clock)
వాచి	a wrist-watch
పూట	a part of the day
ఐడియా	idea
రహస్యం	secret
దాచిపెట్టు	to hide (v. tr.)
సీటు	seat
గోడకుర్చీ	leaning on a wall with folded knees imitating the posture of sitting in a chair (as a punishment)

ఇంటర్వ్యూ	interview
సెలక్టుకా	to get selected
కారియర్	carrier
సెలక్టుచెయ్యి	to select (v.tr.)
రథం	chariot
ముగ్గు	floor drawing
ఫ్రెండ్సు	friends
నాలిక	tongue
కనిపెట్టు	to discover
నిలువుటద్దం	life-size mirror
అనుమానం	a doubt
ప్రతిబింబం	an image
పెళ్ళాం	wife
అంకితం	dedication
ఆపరేషన్	operation
మత్తుమందు	anaesthetic agent
క్రాపు	hair-cut (n)

పంచవర్షప్రణాళిక	five-year plan
పెళ్ళిళ్ళు	marriages (plural form of పెళ్ళి
ఆపుచెయ్యి	to stop (v. tr.)
జనాభా	population
అభివృద్ధి	development
అరికట్టు	to curb; to control
అభిప్రాయం	opinion
టగ్ ఆఫ్ వార్	tug of war
ఛాంపియన్	a champion
కవలలు	twins
పెళ్ళాడు	to marry
గవర్నమెంటు	government
జాయినుకా	to join (v. intr.)
కట్నం	dowry
ప్రభుత్వోద్యోగి	government employee
కఠినచర్య	stern action

ముగ్గు

గోడకుర్చీ

OVERALL REVIEW 1

Lesson 61

అప్పులివ్వటంలో అపూర్వ ప్రయోగం

బెంగుళూరు, ఆగస్టు 17.

స్వయం ఉపాధి కల్పనకై నిరు-ద్యోగులకు ఋణాలు ఇవ్వడంలో కెనరా బ్యాంకు ఇటీవల ఒక అపూర్వ ప్రయోగం చేసింది. హాసన్ జిల్లా లోని కరెహళ్ళిలో కెనరా బ్యాంకు బ్రాంచి రంగాసెట్టి అనే ఒక వ్యక్తికి గాడిదలు కొనుక్కోడానికి వెయ్యి రూపాయలు ఇచ్చింది. అతను పది గాడిదలు కొన్నాడు. ఇళ్ళు కట్టేచోట ఇటుకలు ఇసుక మోసేం-దుకు, కొబ్బరి తోపులలో కొబ్బరికాయలు మోసేందుకు, ఇంకా ఇతర ఆవసరాలకు

A NOVEL EXPERIMENT IN LENDING

Bangalore, August 17.

The Canara Bank did a novel experiment recently in providing loans to the unemployed under self-employment scheme. The Canara bank branch at Karehalli in Hassan district provided a loan of thousand rupees to an individual named Rangasetty to buy donkeys. He hired the donkeys to the people to carry the bricks and sand at the house-building sites, to carry the coconuts in the coconut gar

గాడిదలను కిరాయికి ఇచ్చేవాడు. గాడిదల మల మూత్రాలు కొబ్బరి తోపులకు మంచి ఎరువుగా పనికొస్తాయి. అందుచేత తోటల యజమానులు వాటిని తమ తోటల్లో రాత్రి పూట కట్టివేయించుకుని, ఉచితంగా మేత వేసేవారు. అంతే కాదు; ఒక రాత్రికి ఒక గాడిదకు 20 పైసల చొప్పున చెల్లించేవారు. ఆ విధంగా రంగాశెట్టి మేత ఖర్చు లేకుండా బాగా సంపాదించి, మరి 40 గాడిదలు కొన్నాడు.

dens and for purposes like that. The excreta of the donkeys serve as a very good manure to the coconut gardens. Therefore, the owners of those gardens used to have them tied in the gardens and feed them free. In addition to this, they used to pay twenty paise per donkey for one night. Thus, without any maintenace expenditure, Rangasetty could earn more and more and buy forty more donkeys.

EXERCISES

a. Rewrite the following sentence replacing పుస్తకం by మందు, కాయితాలు and ఇల్లు.

ఈ పుస్తకం మీకు పనికొస్తుంది కాని నాకు పనికిరాదు.

b. Give alternative forms for the following by modifying the spelling or substituting the words/phrases without changing the meaning.

కోసం	.....	నెట్టేయించాల్సొచ్చింది	.....
చెల్లించేవాళ్ళు	.....	ఊరికెనే	.....
అప్పు	.....	అందువల్ల	.....
అడిగేవాళ్ళు	.....	కొనుక్కోటం	.....
కట్టేయించుకుని	.....	ఇంకా	.....

c. Rewrite the following sentence, using the verbs అడుగు, చెప్పు, ఇవ్వు and తే in the place the verb మాట్లాడు.

నేను మాట్లాడేందుకు వీలు లేకపోయింది.

d. Change the following sentences using చోట or చోటికి as shown in the model.

Model (అ) సుబ్బారావు ఎక్కడికి వెళ్తాడో అక్కడ నువ్వు ఉండు.
సుబ్బారావు వెళ్ళే చోట నువ్వు ఉండు.
(ఆ) రజని ఎక్కడ పరీక్ష రాస్తున్నదో అక్కడికి నేను వెళ్తాను.
రజని పరీక్షరాస్తున్న చోటికి నేను వెళ్తాను.

1. రవి ఎక్కడ ఉన్నాడో అక్కడ నేనూ ఉంటాను.
2. శారద ఎక్కడ చదువుతున్నదో అక్కడికి నువ్వు వెళ్ళకు.
3. ఇళ్ళు ఎక్కడ కడ్తున్నారో అక్కడికి అతను గాడిదలను తీసుకుపోతాడు.

e. Change the following sentences as shown in the model.

Model శర్మ మనతో <u>రావటానికి</u> ఒప్పుకున్నాడు.
శర్మ మనతో <u>వచ్చేందుకు</u> ఒప్పుకున్నాడు.

1. కమల ఇల్లు అద్దెకు <u>ఇవ్వటానికి</u> ఒప్పుకోలేదు.
2. సుశీల వీణ <u>నేర్చుకోటానికి</u> వెళ్ళింది.
3. వాళ్ళు సినిమా <u>చూడటానికి</u> ఎంత దూరమైనా వెళ్తారు.
4. అంత దూరం <u>నడవటానికి</u> నాకు శక్తి లేదు.

f. Answer the following questions.

1. గంటకు పది మైళ్ళ చొప్పున వెళ్తే నాలుగున్నర గంటలలో ఎంత దూరం వెళ్ళవచ్చు?
2. కిలో 18 రూపాయల 20 పైసల చొప్పున ఆరు కిలోల పంచదార ఖరీదు ఎంత?
3. మనిషికి నాలుగున్నర కిలోల చొప్పున ఐదుగురికి ఎంత పంచదార కావాలి?

g. Answer the following questions based on the text of the lesson.

1. కెనరా బాంకు ఆ వ్యక్తికి వెయ్యి రూపాయలు ఎందుకిచ్చింది?
2. అతను గాడిదలను ఏ పనులకు కిరాయికి ఇచ్చేవాడు?
3. అతను ఇంకా 40 గాడిదలను ఎలా కొనగలిగాడు?

VOCABULARY

అపూర్వ	unforeseen; novel (adj.)	ఇసుక	sand
స్వయం	self (adj.)	తోపు	a garden; a grove
ఉపాధి	employment; livelihood	కిరాయి	hire (n)
కల్పన	creating	మలమూత్రాలు	excreta
కై	for; కోసం	ఎరువు	manure (n)
నిరుద్యోగి	unemployed person	పనికిరా	to be useful
ఋణం	loan; అప్పు	యజమాని	owner
బ్రాంచి	branch (n)	ఉచితంగా	free of cost; ఊరికెనే
వ్యక్తి	a person	మేత	fodder
గాడిద	a donkey	చొప్పున	at the rate of
కొనుక్కో	to purchase (for self)	చెల్లించు	to pay; to remit
చోట	at (in) a place	సంపాదించు	to earn
ఇటుక	a brick	మరి	more; ఇంకా

OVERALL REVIEW 2

Lesson 62

పేదవాళ్ళు

ఒక గ్రామంలో వైద్య సౌకర్యాలు అంతగా లేకపోవటం వల్ల అక్కడివారు ఎంతో ఇబ్బంది పడుతూ ఉండేవారు. ఒక సారి ఒక సన్యాసి ఆ గ్రామానికి వచ్చి అక్కడివారి పరిస్థితి చూసి బాధపడి ఒక వైద్యశాల కట్టించాడు. బీదలకు సాయపడే ఉద్దేశంతో తన శిష్యులను ఉంచి అక్కడ ఉచితంగా వైద్యం చేసే ఏర్పాట్లు చేసి వెళ్ళిపోయాడు.

ఆ వైద్యశాల ఆ గ్రామస్థులకే కాక ఇరుగు-పొరుగు ఊళ్ళలో వారికి కూడా ఉపయోగపడ సాగింది. బాగా డబ్బు ఉన్నవారు కూడా తమ వ్యాధులకు అక్కడి ఉచిత వైద్యం కోసం రావటంతో వైద్యశాలను నడుపుతున్న ఆ

THE POOR PEOPLE

As there were no adequate medical facilities in a village, the people there used to suffer a lot. One *Sanyasi* visited that place and on seeing their suffierings felt sad and got a hospital built for them. He left his disciples there in the hospital with an intention to help the poor with free medical aid.

The hospital could be useful not only to the people of that village alone, but also to the people of neighbouring villages. The disciples of the *Sanyasi* could not find a way out as the

సన్యాసి శిష్యులకు ఏం చెయ్యాలో తోచలేదు.

మళ్ళీ కొన్నాళ్ళకు ఆ సన్యాసి ఆ గ్రామానికి వచ్చాడు. వైద్యశాల నడుపుతున్న ఆయన శిష్యులు ధనవంతులు కూడా ఉచిత వైద్యం కోసం ఎగబడుతున్నారని ఆయనకు చెప్పి, అందుకు తాము ఏం చెయ్యాలని అడిగారు.

సన్యాసి నవ్వి ''మన వైద్యశాల బీదలకు సాయపడాలని మన ఉద్దేశం. అది తెలిసి కూడా ఇక్కడి వైద్యం కోసం ధనవంతులు వస్తే మనం ఏం చెయ్యాలి? వారికీ వైద్యం చెయ్యాల్సిందే! యాచించేవాడు ఎవడైనా పేదవాడే'' అన్నాడు.

పి. ఎస్. గోపాలకృష్ణ
(*చందమామ*, జూలై 1976)

rich were also seeking the free medical aid from there.

The *Sanyasi* visited that village after sometime. His disciples running the hospital reported to him that the rich were also seeking free medical aid, and asked him what they could do under the circumstances.

The *Sanyasi* laughed and said, "Our aim is that our hospital should serve the poor. Knowing this, if the rich also come for free medical aid what can we do? We have to serve them too. Whosoever begs is a poor person.

P. S. Gopalakrishna
(*Chandamama*, July 1976.)

EXERCISES

a. Give the colloquial forms of the following.

చెయ్యవలసిందే	కావలసిందే
రావలసిందే	ఉండవలసిందే

b. Write the equivalent Telugu forms of the following.

1. డబ్బున్నవాళ్ళు	4. సాయపడ్డాడు
2. బీదవాడు	5. ఇబ్బంది పడటం
3. వైద్యశాల	6. కొన్ని రోజులు

c. Fill up the blanks with the reflexive pronouns and their oblique bases.

1. శర్మ ..... పుస్తకం కనిపించటంలేదని చెప్పాడు.
2. శారదా సుశీలా ..... కంటె బాగా పాడగలవాళ్ళు లేరనుకుంటున్నారు.
3. వాడు ..... ఒక గొప్పవాణ్ణి అనుకుంటున్నాడు.
4. కమలా రవీ ..... మంచివాళ్ళం అనుకోటంలేదా?

d. Rewrite the following sentences as shown in the model.

Model జనం రావటం మొదలుపెట్టారు.
జనం రాసాగారు.

1. ఆయన మాట్లాడుతుంటే జనం అరవటం మొదలుపెట్టారు.
2. వర్షం కురవటం మొదలుపెట్టింది.
3. జనం నడిచిపోవటం మొదలుపెట్టారు.

e. Combine the following pairs of sentences as shown in the model.

Model ఆ వైద్యశాల ఆ గ్రామస్థులకు ఉపయోగపడసాగింది.
అంతే కాదు; ఇరుగు-పొరుగు ఊళ్ళలోవారికి కూడా.
ఆ వైద్యశాల ఆ గ్రామస్థులకే కాకుండా ఇరుగు-పొరుగు ఊళ్ళలోవారికి కూడా ఉపయోగపడసాగింది.

1. సుబ్బారావు బ్యాంకు నించి డబ్బు అప్పు తీసుకున్నాడు.
   అంతే కాదు; ఊళ్ళోవాళందరి దగ్గర కూడా!
2. పద్మ మాష్టరుగారితో పోట్లాడింది.
   అంతే కాదు; క్లాసులోనించి బైటికి వెళ్ళిపోయింది.
3. ఆ సన్యాసి ఒక వైద్యశాల కట్టించాడు.
   అంతే కాదు; అందులో ఉచితంగా వైద్యం చేసే ఏర్పాట్లు కూడా చేశాడు.

f. Combine the following pairs of sentences using the అటం forms of the verb as shown in the model.

Model (అ) నేను ఎక్కువ మాట్లాడాను. అందువల్ల శర్మకు కోపం వచ్చింది.
నేను ఎక్కువగా మాట్లాడటం వల్ల శర్మకు కోపం వచ్చింది.

1. నేను ఎక్కువ నడిచాను. అందువల్ల కాళ్ళు నెప్పిగా ఉన్నాయి.
2. వైదేహికి మంచి మార్కులు వచ్చాయి. అందువల్ల ఆమెను సెలక్టుచేశారు.
3. శర్మ అక్కడే ఉన్నాడు. అందువల్ల అన్నీ జాగ్రత్తగా ఉన్నాయి.
4. లత పరీక్షలో పాసయింది. అందువల్ల ఆమెను ఇంటర్వ్యూకు పిలిచారు.
5. పాప బాగా నిద్రపోయింది. అందువల్ల ఏడవటం లేదు.

f. Combine the following pairs of sentences using the అకపోవటం forms of the verb as shown in the model.

Model (ఆ) గిరి వెంటనే రాలేదు. అందువల్ల టిక్కెట్టు అందలేదు.
గిరి వెంటనే రాకపోవటం వల్ల టిక్కెట్టు అందలేదు.

1. ఆమె నేను చెప్పినమాట వినలేదు. అందువల్ల ఆమెకు నష్టం జరిగింది.
2. రవి ఇంట్లో లేడు. అందువల్ల నేను అతనితో మాట్లాడలేకపోయాను.
3. రవి చెప్పిన పని కాలేదు. అందువల్ల అతనికి కోపం వచ్చింది.
4. సుశీల ఆ పుస్తకం తేలేదు. అందువల్ల మళ్ళీ ఇంటికి పోవాల్సొచ్చింది.
5. అతను రాత్రి నిద్ర పోలేదు. అందువల్ల అతని కళ్ళు ఎర్రగా ఉన్నాయి.

g. Answer the following questions based upon the text of the lesson.

1. సన్యాసి ఆ గ్రామస్థుల పరిస్థితి చూసి బాధపడటానికి కారణం ఏమిటి?
2. ఆ సన్యాసి శిష్యుల పని ఏమిటి?
3. ఆ సన్యాసి శిష్యులకు వచ్చిన ఇబ్బంది ఏమిటి?
4. ఆ వైద్యశాలను కట్టించటంలో సన్యాసి ఉద్దేశం ఏమిటి?
5. ధనవంతులను పేదవాళ్ళు అనవచ్చా?

h. Rewrite the text of the lesson splitting bigger sentences into smaller ones wherever possible.

Model ఒక గ్రామంలో వైద్య సౌకర్యాలు లేకపోవటం వల్ల అక్కడివారు ఎంతో ఇబ్బంది పడుతూ ఉండేవారు.
ఒక గ్రామంలో వైద్య సౌకర్యాలు లేవు.
అందువల్ల అక్కడివారు ఎంతో ఇబ్బంది పడుతూ ఉండేవారు.

VOCABULARY

పేద	poor (adj.); a poor person; బీద
గ్రామం	self (adj.)
వైద్యం	medical treatment
సౌకర్యం	facility
ఇబ్బందిపడు	to struggle; to face difficulties; కష్టపడు
సన్యాసి	a monk; a *sanyasi*
బాధపడు	to feel sorry
వైద్యశాల	hospital; ఆస్పత్రి
బీద	poor (adj.); a poor person; పేద
సాయపడు	to be helpful; to help సహాయంచెయ్యి
ఉద్దేశం	aim
శిష్యుడు	disciple (masc.)
గ్రామస్థులు	villagers
ఇరుగు-పొరుగు	neighbouring
ఉపయోగపడు	be useful
తమ్	of their own
వ్యాధి	disease
నడుపు	to run (v.tr.)
కొన్నాళ్ళు	few days (కొన్ని+నాళ్ళు); కొన్ని రోజులు
ధనవంతులు	rich people
ఎగబడు	crave; crowd for
తాము	themselves
యాచించు	to beg

OVERALL REVIEW 3

Lesson 63

ప్రపంచంలోని కొన్ని వింతలు

SOME WONDERS OF THE WORLD

ఏడు పొయ్యిలు

జపానుకు చెందిన గంకై సముద్ర తీరాన, కొండల శ్రేణిలో సముద్రం తొలిచిన ఏడు గుహలు ఉన్నాయి. 'ననత్సుగమ' అని వీటికి పేరు. అంటే ఏడు పొయ్యిలు అని అర్థం. సముద్రం పోటులో ఉన్నప్పుడు పడవల- వాళ్ళు యాత్రికులను ఈ గుహల లోపలికి తీసుకుపోతారు. వీటికి 'సహజ స్మృతి చిహ్నాల' హోదా ఇవ్వబడింది. ఈ ప్రాంతానికి రావాలంటే కరత్సు నుంచి నేల మార్గాన బస్సులో రావటానికి అరగంట పడ్తుందట.

చందమామ మే, 1976.

The Seven Fire-Places

There are seven caves cut in by the sea in the hills on the shore of Genkai sea in Japan. The name of this place is *Nanatsugama*. It means 'sevn fire-places'. Whenever there is a high tide in the sea, the boatmen take the tourists into these caves. These are given the status of a natural monument. It takes half an hour to go to this place on road from Karatsu.

Chandamama May, 1976.

తొలి వైమానికుల గౌరవచిహ్నం

1903 డిసెంబరు 17న ఉత్తర కారొలైనా రాష్ట్రంలోని ఈ ప్రాంతం నుంచి విల్బర్ రైట్, ఆర్విల్ రైట్ సోదరులు మొట్టమొదట విమానంలో ఎగిరారు. వారి గౌరవార్థం ఈ శిల్పం ఏర్పాటు చెయ్యబడింది.

చందమామ జనవరి, 1976.

The Memorial for the First Fliers

Wilbur Wright and Orville Wright brothers flew in an aeroplane for the first time from this place in the North Carolina State on 17th December, 1903. This monumnet has been erected in their honor.

Chandamama January, 1976.

సరికొత్త అగ్ని పర్వతాలు

కళ్ళ ఎదట సరికొత్త అగ్ని పర్వతాలు పుట్టటం చాలా అరుదు. ఈ శతాబ్దంలో అలాంటి అగ్ని పర్వతం 1944లో మెక్సికోలో పుట్టింది. కిందటి ఏడు రష్యాలోని కామ్చాత్కా ద్వీపకల్పంలో అనేక అగ్ని పర్వతాలు ఒకే సారి పుట్టాయి. ఈ సారి విశేషం ఏమంటే శాస్త్రవేత్తలు అవి ఎక్కడ ఎప్పుడు పుడ్తాయో రెండు వారాలు ముందుగా తెలుసుకుని, వాటి పుట్టుక గమనించటానికి కెమేరాలతో సహా సిద్ధంగా ఉన్నారు.

చందమామ ఏప్రిల్, 1976.

New Volcanoes

It is very rare to find new volcanoes being born right in front of our eyes. Such a volcano was born in this century in Mexico in 1944. Many volcanoes were born last year in Kamchatka peninsula in Russia. The special feature this time was that the scientists could know the time and place of the volcano's birth two weeks before and were ready with the cameras to observe the event.

Chandamama April, 1976.

EXERCISES

a. Pick out the words from the text of the lesson which are equivalent to the following words.

నిరుడు	ముందు	అటువంటి	దారి
చాలా	అన్నదమ్ములు	మొదటి	

b. Identify the sentences in passive voice from the text of the lesson and change them into active voice.

c. Rewrite the following sentences using –తో సహా.

1. విద్యార్థులు తమ పుస్తకాలు తీసుకువచ్చారు.
2. ఆయన భార్యా పిల్లలను తీసుకుని ఈ ఊరి నించి వెళ్ళిపోయాడు.
3. శర్మ వెళ్ళిపోయాడు; అందరూ వెళ్ళిపోయారు.

d. Rewrite the following sentences using అరుదు. or తరుచు whichever is appropriate.

1. శారద చాలా తక్కువగా టీ తాగుతుంది.
2. మా ఊళ్లో దొంగతనాలు జరగటం చాలా తక్కువ.
3. నేను సంత్సరంలో చాలా సార్లు బెంగుళూరు వెళ్తూ ఉంటాను.
4. గోపాలరావు పొద్దున పూట ఎక్కువగా ఇడ్లీ తింటూ ఉంటాడు.

e. Answer the following questions using –న, the locative case suffix.

1. విశాఖపట్నం ఎక్కడున్నది? (సముద్రతీరం)
2. నా పుస్తకం ఎక్కడున్నది? (పెట్టె–పక్క)
3. శర్మ ఎక్కడ కూర్చున్నాడు? (మన ఇద్దరి మధ్య)
4. ఆ కొండ దగ్గరికి వెళ్ళాలంటే ఎటు వైపు వెళ్ళాలి? (ఈ మార్గం)
5. ఎటు వైపు వెళ్తే మీ ఇల్లు దగ్గర అవుతుంది? (ఆ దోవ)
6. ముళ్ళు ఎక్కడ ఎక్కువగా ఉన్నాయి? (ఆ దారి)

f. Answer the following questions based upon the text of the lesson.

1. 'ఏడు పొయ్యిలు' అని దేనికి అర్థం?
2. 'ఏడు పొయ్యిలు' ఉన్న ప్రాంతానికి వచ్చేవాళ్ళు ఎట్లా వస్తారు?
3. రైట్ సోదరులు మొట్టమొదట విమానంలో ఎగిరి ఎంత కాలమైంది?
4. అగ్ని పర్వతాలను గురించి అరుదైన విషయం ఏమిటి?
5. శాస్త్రవేత్తలు కెమేరాలతో సిద్ధంగా ఉన్నది ఎందుకు?

VOCABULARY

ప్రపంచం	world	విమానం	aeroplane
పొయ్యి	fire-place	ఎగురు	to fly (intr.)
సముద్రతీరం	sea-shore	గౌరవార్థం	in the honour of
శ్రేణి	row; range (n)	శిల్పం	sculputre; sculptured figure or design
సముద్రం	sea		
తొలుచ్	cut in; carve	సరికొత్త	very new
గుహ	cave	అగ్నిపర్వతం	a volcano
పోటు	high tide; swell of the sea	ఎదట	in front of
పడవ	boat	పుట్టు	to come into existence; to be born; arise
యాత్రికుడు	tourist		
సహజ	natural	అరుదు	rareness; rarity
స్మృతిచిహ్నం	a memorial;	శతాబ్దం	century; a period of hundred years
హోదా	status		
మార్గం	way; path	ద్వీపకల్పం	peninsula
మే	May	అనేక	many (adj.)
తొలి	first	శాస్త్రవేత్త	scientist
వైమానికుడు	pilot of an aeroplane	పుట్టుక	birth
గౌరవచిహ్నం	symbol of honour	గమనించు	observe
ఉత్తర	north (adj.)	కెమేరా	camera
ప్రాంతం	area	–తోసహా	along with; together with
సోదరుడు	brother	సిద్ధంగా	ready (adv.)
మొట్టమొదట	at first	ఏప్రిల్	April

OVERALL REVIEW 4

Lesson 64

అంగారక గ్రహం

నేటి అంగారక గ్రహ వాతావరణం భూమి వాతావరణం కంటె 100 రెట్లు పలచగా ఉంటుంది. అందులో బొగ్గుపులుసు వాయువు, కొంచెం కార్బన్ మోనాక్సైడ్, నీటి ఆవిరి, బహుశ కొంచెం ప్రాణవాయువు ఉన్నాయి. సోవియట్ రోదసీ నౌక సేకరించిన కొలతల వల్ల అంగారక గ్రహంలో 'ఆర్గాన్' వాయువు గూడా ఉన్నట్లు విదితమయింది. భూమి మీది ప్రాణుల వల్ల ఏర్పడే నత్రజని అక్కడ ఉన్నదో లేదో కనుగొనవలసి ఉన్నది.

గ్రహ ఉపరితలం మీద సంభవించే వాటిని వాతావరణం ప్రతిబింబిస్తుంటుంది. కనుక ఇక్కడి ఈ సూచనలు జీవి మనుగడకు అనుకూలమైనవి కావు. పైగా ప్రమాదకరమైన

THE PLANET MARS

The present atmosphere of the planet Mars is hundred times thinner than that of the earth. Carbon dioxide, a little of carbon monoxide, water vapour and probably a little of oxygen are present there. From the information collected by the Soviet space ship, it is known that argon gas is also available on Mars. But it is yet to be found out whether nitrogen, which forms from the living beings on the earth, is available there or not.

The atmosphere of a planet reflects whatever happens on the surface of the planet. The present conditions (reflected by the atmosphere of the planet) are

అల్ట్రావయలెట్ వికిరణం నుంచి అక్కడి వాతావరణంలో రక్షణ చాలా తక్కువగా ఉన్నది. అయినప్పటికీ, సూక్ష్మజీవులు బాగా నేల లోపలికి వెళ్ళి అక్కడ అవి తమను తాము రక్షించుకో గలవని జీవశాస్త్రజ్ఞులు భావిస్తున్నారు.

అంగారక గ్రహం ఇప్పుడిప్పుడే సజీవమవుతున్నదా? లేకపోతే, అది మరణ యాతన అనుభవిస్తున్నదా? ఈ విషయం గురించి కాలమే నిర్ణయించాలి.

– *ఆంధ్రజ్యోతి* సచిత్ర వారపత్రిక,
23–7–1976.

not congenial for the survival of life on Mars. Moreover, protection from the harmful ultra-violet rays is very less there. In spite of these facts, biologists believe that the micro-organisms can protect themselves by going deep into the suface of the planet.

Time only will decide whether the planet Mars is struggling to become alive or in the process of dying.

- *Andhra Jyothi*
Illustrated Weekly,
23-7-1976.

EXERCISES

a. Pick out the words from the text of the lesson which are equivalent to the following words.

తెలిసింది ..... జరుగు .....

అనుకుంటున్నారు ..... కాబట్టి .....

ఇంకా కనుక్కోవాలి .....

b. Give the opposite forms of the following.

Model తక్కువ x ఎక్కువ

1. పలచగా x
2. లోపల x
3. అవసరం x
4. అరుదుగా x
5. ధనవంతులు x
6. కొంచెం x

c. Rewrite the following sentences, substituting the verbs given in the parentheses, as shown in the model.

Model ఆ విషయాన్ని ఇంకా కనుక్కోవలసి ఉంది. (తెలుసుకో)
ఆ విషయాన్ని ఇంకా తెలుసుకోవలసి ఉంది.

1. శర్మ ఇంకా ఆ పుస్తకాన్ని చదవవలసి ఉంది (తీసుకురా)
2. ఈ పనులన్నీ నేనే చెయ్యవలసి ఉంది. (నిర్వహించు)
3. ఇంకా మనం చాలా దూరం పోవలసి ఉంది. (నడుచ్)
4. ఈ ఉత్తరం నారాయణ రాయవలసి ఉంది. (తే)
5. సుశీల సాయంత్రం స్కూలుకు రావలసి ఉంది. (పో)

d. Answer the following questions based on the text of the lesson.

1. అందులో బొగ్గుపులుసు వాయువు, కొంచెం కార్బన్ మోనాక్సైడ్, నీటి ఆవిరి, బహుశ కొంచెం ప్రాణవాయువు ఉన్నాయి. – ఎందులో?
2. అక్కడి వాతావరణం జీవి మనుగడకు అనువైనది కాదు. – ఎందువల్ల?
3. పాఠం ప్రకారం ఇంకా కనుక్కోవలసిన విషయాలు ఏవి?

VOCABULARY

అంగారక గ్రహం the planet Mars
భూమి the earth
రెట్లు times (as in *two times bigger)*
పలచగా thinly
బొగ్గుపులుసు వాయువు carbon dioxide
కార్బన్ మోనాక్సైడ్ carbon monoxide
ఆవిరి vapour (n)
ప్రాణవాయువు oxygen
రోదసీ నౌక a space ship
సేకరించు collect; gather
బహుమానం a prize
ఆర్గాన్ వాయువు argon gas
విదితం కా to become known
ప్రాణి living being
ఏర్పడు to form
నత్రజని nitrogen
గ్రహం a planet
ఉపరితలం the outer surface
సంభవించు to happen; to occur
ప్రతిబింబించు to reflect
కనుక because; కాబట్టి
సూచన indication
జీవి living being
మనుగడ living; life
అనుకూలమైన congenial; favourable
ప్రమాదకరమైన dangerous/ harmful
అల్ట్రావయలెట్ వికిరణం ultra violet ray
రక్షణ protection
సూక్ష్మజీవులు micro-organisms; bacteria
రక్షించు to protect
జీవశాస్త్రజ్ఞుడు biologist
భావించు to think
సజీవం one which is alive
మరణయాతన agony (pain) of death
అనుభవించు to experience

Appendix 1

List of the Vocabulary Items introduced in the Course

(The number shown against each item indicates the lesson number in which the item occurs first.)

అ	
అంకితం	60
అంగారకగ్రహం	64
అంటే	14
-అండీ	2
అంత	17
అంతమంది	43
అంతా	25
అంతేకాదు	25
అందం	13
అందరం	15
అందరూ	7
అందు (v.)	27
అందుకు	19
అందుచేత	44
అందులో	22
అక్క	13
అక్కజెల్లెళ్ళు	13
అక్కడ	7
అక్కయ్య	7
అక్కర్లేదు	17
అక్టోబరు	8
అగ్నిపర్వతం	63
-అట	51
అటు	21
అటువంటి	44
అటెండరు	2
అట్ట	25
అట్లా	31
అట్లాగా	38
అట్లాగే	31
అడుగు (v.)	20
అడుగో	9
అడ్డం	57
అడ్రసు	19
అతని	2
అతను	2
అత్తగారు	41
అత్తయ్య	34
అది$_1$ (neut.)	1
అది$_2$ (fem.)	7
అదుగో$_1$ (neut.)	7
అదుగో$_2$ (fem.)	7
అద్దం	27
అద్దె	19
అనవసరం	20
అనివుంది/అనిఉంది	29
అను	23
అనుకూలం	41
అనుకూలమైన	64
అనుకో	29
అనుభవం	50
అనుభవించు	64
అనుమానం	60
అనువాదం	60
అనుసరణ	60
అనేక	63
అన్న	13
అన్నం	20
అన్నదమ్ములు	6
అన్నమాట	10
అన్నయ్య	6
అన్ని	22
అన్నీ	4
అపూర్వ	61
అప్పగించు	55
అప్పటి	26
అప్పు	35
అప్పుచెయ్యి	35
అప్పుడప్పుడు	32
అప్పుడు	7
అప్లైచెయ్యి	32

అబద్ధం	15
అబద్ధమాడు	31
అబ్బ	14
అబ్బాయి	7
అభిప్రాయం	60
అభివృద్ధి	60
అమరావతి	14
అమెరికా	7
అమ్మ	3
–అమ్మా	8
అమ్మాయి	7
అమ్ము	51
అయితే	10
అయినా	53
–అయ్యా	23
అర	11
అరవై	13
–అరా	23
అరికట్టు	60
అరిటిపండు	44
అరుగో	9
అరుచ్	48
అరుదు	63
అర్చన	18
అర్జెంటుగా	33
అర్థం	48
అర్థంకా	54
అలమర	6
అలవాటు	17
అలవాటుపడు	24
అలా	7
అలాగా	3
అలాగే	23
అలారం	40
అల్లం	12
అల్లు	44
అల్లుడు	41
అల్ట్రావయలెట్ వికిరణం	64
అవకాశం	32
అవతల	27
అవసరం	43
అవస్థ	57
అవి	4
అవిగో	7
అవును	3
–అవే	35
అష్టదిగ్గజాలు	59
అసలు	31
అస్తమించు	54
ఆ	
–ఆ	3
ఆ$_1$	4
ఆ$_2$	8
ఆంతరంగిక	44
ఆంధ్రప్రదేశ్	14
ఆంధ్రుడు	5
ఆకలి	19
ఆకాశం	43
ఆకాశవాణి	23
ఆకు	10
ఆకుకూర	12
ఆకుపచ్చ	10
ఆగు	31
ఆచూకీ	57
ఆట	18
ఆటో	25
ఆడ	13
ఆడపిల్ల	13
ఆడు	25
ఆదివారం	11
ఆధారం	36
ఆనిక్కి	38
ఆపరేషన్	60
ఆపు	31
ఆపుచెయ్యి	60
ఆఫీసరు	41
ఆఫీసు	25
ఆమె	1
ఆమె (adj.)	2
ఆయన	1
ఆయన (adj.)	2
ఆయుష్షు	40
ఆరు	4
ఆరోగ్యం	23
ఆర్గాన్‌వాయువు	64
ఆలస్యం	27
ఆలస్యంచెయ్యి	38
ఆలోచించు	31

ఆవరణ	55
ఆవిడ	10
ఆవిడ	29
ఆవిడ (adj.)	10
ఆవిడె	32
ఆవిరి	64
ఆవు	36
ఆశీస్సు	24
ఆస్థానం	59
ఆస్పత్రి	28
ఆహారం	24
ఆహ్వానించు	41

ఇ

ఇంక	50
ఇంకా	9
ఇంకొంచెం	35
ఇంకొక	4
ఇంగ్లీషు	3
ఇంటతను	23
ఇంటర్వ్యూ	60
ఇంటి	8
ఇంట్లో	13
ఇండియా	14
ఇంత	17
ఇంతకుముందు	29
ఇంతమంది	43
ఇంతలో	41
ఇంతవరకు	29
ఇందాక	33
ఇందులో	22
ఇక/ఇంక	14
ఇక్కడ	7
ఇటీవల	50
ఇటు	21
ఇటుక	61
ఇటువంటి	44
ఇట్లా	33
ఇట్లు	24
ఇడ్లీ	16
ఇడుగో	9
ఇతని	2
ఇతను	2
ఇతర	47
ఇది$_1$ (neut.)	1
ఇది$_2$ (fem.)	7
ఇదుగో (neut.)	7
ఇదుగో (fem.)	7
ఇద్దరు	5
ఇన్ని	22
ఇన్‌స్టిట్యూట్	24
ఇప్పటి	26
ఇప్పుడిప్పుడే	23
ఇప్పుడు	7
ఇబ్బందిపడు	62
ఇరవై	10
ఇరుగు-పొరుగు	62
ఇరుగో	9
ఇలా	7
ఇల్లు	3
ఇళ్ళు	8
ఇవతల	27
ఇవి	4
ఇవిగో	7
ఇవ్వు	7
ఇవ్వేళ	7
ఇష్టం	49
ఇసుక	61

ఈ

ఈ	4
ఈమె	1
ఈమె (adj.)	2
ఈయన	1
ఈయన (adj.)	2
ఈవిడ	10
ఈవిడ (adj.)	10

ఉ

ఉంగరం	41
ఉంచు	58
ఉండ	44
ఉండు	23
ఉంది$_1$	4
ఉంది$_2$	7
ఉచితం	61
ఉజ్వల	18
ఉత్తర	63
ఉత్తరం	13

ఉత్సవం 29
ఉత్సాహం 24
ఉదయం 15
ఉదయించు 54
ఉద్దేశం 62
ఉద్యోగం 13
ఉన్నది 14
ఉన్నాం 7
ఉన్నాడు 7
ఉన్నాను 7
ఉన్నాయి 4
ఉన్నారు$_1$ 7
ఉన్నారు$_2$ 7
ఉన్నావు 7
ఉపయోగపడు 62
ఉపరితలం 64
ఉపాధి 61
ఉప్మా 16
ఉయ్యాల 56

ఊ

ఊc 23
ఊగు 56
ఊడు 38
ఊడుచ్ 34
ఊరికెనే$_1$ 34
ఊరికెనే$_2$ 58
ఊరు 13
ఊర్కో 20
ఊపు (v.) 21
ఊళ్ళు 13
ఊళ్ళో 13

ఋ

ఋణం 61

ఎ

ఎండ 15
ఎంత 9
ఎంతమంది 5
ఎంతో 25
ఎందుకు 7
ఎందులో 22
ఎకరం 36
ఎక్కడ 4
ఎక్కు 21
ఎక్కువ 8
ఎక్స్‌ప్రెస్ 11
ఎగబడు 62
ఎగురు 63
ఎటు 21
ఎటువంటి 44
ఎట్లా 32
ఎడమ 22
ఎత్తు 50
ఎదట 63
ఎదురు 41
ఎదురుకా 44
ఎదురుచూడు 22
ఎద్దు 36
ఎనభై 13
ఎనిమిది 4
ఎన్ని 4
ఎన్నో 9
ఎప్పటి 26
ఎప్పుడు 7
ఎప్పుడూ 25
ఎరుపు 10
ఎరువు 61
ఎర్ర 10
ఎర్రగా 16
ఎలా 8
ఎలిమెంటరీస్కూలు 35
ఎల్లుండి 10
ఎవరి 2
ఎవరు 1
ఎవరో 21

ఏ

–ఏ 3
–ఏ 35
–ఏం 17
–ఏం$_1$ (adj.) 3
–ఏం$_2$ (Pro.) 9
ఏ 4
ఏంరా! 23
ఏటవాలు 50
ఏడి 9
ఏడు$_1$ 4

ఏడు$_2$	13
ఏడుచ్	34
ఏతం	36
ఏది$_1$ (neut.)	1
ఏది$_2$ (fem.)	7
ఏదో	21
ఏనుగు	7
ఏప్రిల్	63
ఏమండీ	2
ఏమమ్మా	17
ఏమయ్యా	2
ఏమిటి	1
ఏమేం	14
–ఏమో	15
ఏమో	15
ఏమోయ్	21
ఏయే	30
ఏరి	9
ఏరు (v.)	21
ఏర్పడు	64
ఏర్పాటు	27
ఏలూరు	13
ఏళ్ళు	13
ఏవి	4

ఐ

ఐకమత్యం	18
ఐడియా	60
ఐదు	4
–ఐనా	38

ఒ

ఒంగోలు	36
ఒంటిగంట	11
ఒక	4
ఒకచోట	30
ఒకటి	4
ఒకడు	5
ఒకతె	5
ఒకరు	5
ఒకేసారి	30
ఒక్కొక్క	9
ఒక్కొక్కటి	9
ఒడలు	18
ఒద్దు	16
ఒప్పుకో	59
ఒరియా	5
ఒరిస్సా	14
ఒళ్ళు	45

ఓ

–ఓ$_1$	9
–ఓ$_2$	15
ఓ$_1$	15
ఓ$_2$	18
ఓయ్	21

ఔ

ఔను	23

క

కంగారు	48
కంగారుపడు	48
కంచం	20
–కంటె	25
కంటి	22
కంట్లో	22
కంది	36
కంపెనీ	23
కంప్యూటర్	47
కట్ట	22
కట్టు (n.)	38
కట్టు (v.)	38
కట్టెయ్యి	41
కట్నం	60
కఠినచర్య	60
కడుగు	20
కడుపు	14
కత్తి	22
కదలిక	15
కదా	9
కదిలించు	56
కదులు	53
కదూ	10
కనిపించు	31
కనిపెట్టు	60
కనీసం	20
కనుక	64
కనుక్కో$_1$	32
కనుక్కో$_2$	43

కన్నడ (adj.)	2	కాదు	3	కిలో	12
కన్నడం	5	కాని	13	కిలోగ్రాము	55
కన్ను	22	కానుక	42	కీఇవ్వు	60
కన్యాశుల్కం	6	కాఫీ	2	-కు/-కి	13
కప్పు$_1$ (n.)	19	కాఫీపొడి	42	కుంటు	22
కప్పు$_2$ (v.)	27	కాబట్టి	24	కుండ	27
కబుర్లు	42	కాయ	12	కుక్క	1
కరెంటు	44	కాయితం	1	కుటుంబనియంత్రణ	47
కరెక్టు	11	కారణం	42	కుట్టు$_1$	49
కర్ణాటక	14	కారియర్	60	కుట్టు$_2$	50
కర్ణాటకసంగీతం	47	కారు	44	కుడి	22
కర్ర	27	కార్టూను	42	కుమారుడు	24
కల	43	కార్బన్‌మోనాక్సైడ్	64	కురుస్	33
కలం	1	కార్యక్రమం	51	కుర్చీ	1
కలుపు (v.)	56	కార్యదర్శి	47	కుర్రాడు	21
కలుస్	33	కాలం	15	-కూడదు	29
కల్పన	61	కాలవ	36	కూడా	2
కళ్ళజోడు	22	కాలక్షేపం	18	కూతురు	3
కళ్ళు	22	కాలు (n.)	15	కూర	30
కవరు	6	కాలు (v.)	22	కూరగాయలు	12
కవలలు	60	కాలెండరు	11	కూర్చో	3
కవి	8	కాలేజీ	10	కూలబడు	50
కషాయం	17	కాల్చు	35	కూలు	35
కష్టం	25	కావాలి	16	కృష్ణానది	14
కష్టంగా	36	కాసేపు	26	కెమేరా	63
కష్టపడు	21	-కి	13	కేంద్రం	30
కా	37	కింద	4	కేబేజి	12
కాంపిటీషను	37	కిందటి	37	కేరంబోర్డు	26
కాకి	55	కిటికీ	1	కేరళ	14
కాజెయ్యి	44	కిరాయి	61	కై	61

కొండ 50
కొండచిలువ 55
కొంచెం 15
కొంత 23
కొంతమంది 43
కొట్టతను 12
కొట్టు (n.) 23
కొట్టు (v.) 22
కొడుకు 3
కొత్త 9
కొద్ది 55
కొద్దీ 43
కొను 23
కొనుక్కో 61
కొన్నాళ్ళు 62
కొన్ని 4
కొబ్బరికాయ 26
కొమ్మ 14
కొయ్యి 19
కొలత 15
కొలుచ్ 44
కోట 55
కోటు 42
కోడలు 46
కోతి 7
కోపం 43
కోప్పడు 55
కోరు 44
–కోసం 21
క్రాపు 60
క్రితం 37
క్లబ్బు 41
క్లాసు 5
క్షేమం 24

ఖ

ఖరీదు 9
ఖర్చుకా 51
ఖర్చుపెట్టు 51
ఖాళీ 22

గ

గంట 11
గట్టిగా$_1$ 8
గట్టిగా$_2$ 31
గడియారం 1
గది 3
గమనించు 63
గమ్మత్తు 48
గయ్యాళి 27
గర్వం 37
గవర్నమెంటు 60
–గా 16
గాంధీజయంతి 9
గాడిద 61
–గాని$_1$ 17
గాని$_2$ 40
గాని$_3$ 41
–గారు 1
గాలి 15
గాలిపటం 56
గాలి వాన 35
గిన్నె 58
గియ్యి 19
గీత 19
గుంటూరు 7
గుండె 23
గుడెపోటు 44
గుడి 15
గుడ్డ 27
గుమిగూడు 29
–గురించి 29
–గురు 5
గురువారం 11
గుర్తు 43
గుర్తుండు 39
గుర్తుచెయ్యి 30
గుర్తురా 39
గులాబీరంగు 10
గుళ్ళు 15
గుళ్ళో 15
గుహ 63
గూడా 17
గేదె 36
గొడుగు 30
గొడ్రాలు 59
గొప్ప 37
గోంగూర 12
గోడ 1
గోడకుర్చీ 60

గోడగడియారం 11
గౌను 10
గౌరవచిహ్నం 63
గౌరవార్థం 63
గ్రహం 64
గ్రామం 62
గ్రామస్థుడు 62
గ్రాము 12
గ్లాసు 27

చ

చంపు 56
చదరంగం 26
చదువు (n.) 13
చదువు (v.) 15
చపాతీ 20
చప్పగా 17
చప్పుడు 22
చరిత్ర 29
చలి 8
చలిగా 8
చల్లగా 16
చల్లని 16
చాక్లెట్టు 9
చాలదు 17
చాలవు 17
చాలా 13
చాలు 17
చావు 55
చించు 56
చిక్కగా 56
చిక్కు 59
చిక్కుడుకాయ 12
చిత్రం 60
చినుగు 35
చిన్న$_1$ 13
చిన్న$_2$ 25
చిరంజీవి 24
చిల్లర 35
చిల్లి 22
చివరి 8
చీకటి 25
చీకటిపడు 56
చీరె/చీర 10
చుట్టు 27
చుట్టూ 18
చూడు 4
చూపించు 25
చూసుకో 50
చెంచా 58
చెందిన 47
చెక్కు (v.) 2
చెట్టు 14
చెడిపో 37
చెడ్డ 25
చెడ్డగా 38
చెప్పు (n.) 42
చెప్పు$_1$ (v.) 2
చెప్పు$_2$ (v.) 14
చెయ్యి (n.) 22
చెయ్యి (v.) 20
చెరి 49
చెరువు 36
చెల్లించు 61
చెల్లెలు 7
చెవి 14
చేత 57
చేతకా 56
చేతి 22
చేతులు 22
చేదు 17
చేరు$_1$ 30
చేరు$_2$ 35
చేర్చు 35
చొక్కా 9
చొప్పున 61
చోట 61
చోటు 43
చౌక 44

ఛ

ఛాంపియన్ 60
ఛీ 42

జ

జంతుప్రదర్శనశాల 55
జనం 21
జనవరి 9
జనాభా 60
జన్మ 42
జపాన్ 14

జరుగు$_1$	15
జరుగు$_2$	24
జరుపు	27
జలుబు	33
జలుబుచెయ్యి	33
జాగ్రత్త	21
జాగ్రత్తగా	38
జామ	55
జాయినుకా	60
జారు	55
జిల్లా	14
జీవశాస్త్రజ్ఞుడు	64
జీవి	64
జీవితం	8
జుట్టు	32
జూ	29
జేబు	19
జేబుదొంగ	42
జ్ఞానం	54
జ్యోతిష్కుడు	47
జ్వరం	14

ట

టమేటో	12
టవలు	40
టిక్కెట్టు	17
టిఫిన్	16
టీ	16
టీచరు	1
టెలిఫోన్	41
టేప్‌రికార్డరు	14
టైపిస్టు	32
టైము	11
టోపీ	31
ట్రబుల్	33
ట్రాన్సిస్టరు	41
ట్రాన్స్‌ఫర్	51

డ

డబ్బు	23
డబ్బులు	20
డాక్టరు	1
డిగ్రీ	13
డిపార్టుమెంటల్	37
డిప్లొమా	11
డిసెంబరు	8
డెబ్బై	13
డైరీ	19
డైలాగు	27
డోకు	32
డ్యూటీ	51

ఢ

ఢిల్లీ	8

త

తండ్రి	3
తక్కిన	14
తక్కువ	22
తగిన	57
తగులు	38
తగ్గు	28
తడి	40
తడుపు	56
తడుస్	33
తన	37
తను	37
తప్ప	45
తప్పు	11
తమ$_1$	59
తమ$_2$	62
తమరు	59
తమిళ	2
తమిళం	5
తమ్ముడు	6
తయారుచెయ్యి	29
తరగతి	10
తరుగు	53
తరుచు	59
తర్వాత	11
తల	14
తలా	50
తలుపు	1
తల్లి	3
తాగు	23
తాజా	12
తాడు	27
తాత	3
తాతయ్య	9
తాము	62

తారీకు 9
తిట్టు (v.) 27
తిను 19
తిప్పు 27
తియ్యగా 17
తియ్యి 8
తిరిగి ఇవ్వు 58
తిరుగు 26
తీపి 17
తీరిక 18
తీరు 35
తీర్చు 35
తీవ్రంగా 22
తీసుకుపో 20
తీసుకురా 6
తీసుకో 6
తుంచు 56
తుడుచ్ 34
తుది 44
తునుగు 56
తుపాకీ 35
తెంపు 56
తెగు 49
తెరుచ్ 34
తెలియజెయ్యి 47
తెలియదు 37
తెలియవు 37
తెలుగు 2
తెలుపు 10
తెలుసు 37
తెల్ల 10
తెల్లవారు 54
తెల్లవారుజాము 54
తే 35
తేడా 37
తేదీ 47
తేలిక 44
తేలు 50
తొందర 19
తొందరగా 19
తొంబై 13
తొమ్మిది 4
తొలి 63
తొలుచ్ 63
–తో 20
తోచు 53
తోట 18
తోటకూర 12
తోడు 42
తోడుపెట్టు 42
తోపు 61
తోముకో 40
–తోసహా 63
త్వరగా 44
త్వరలో 41

ద

దండెం 40
దగ్గర 4
దయచేసి 44
దసరా 10
–దాకా 26
దాచిపెట్టు 60
దాచు 53
దాటు 52
దాదాపు 17
దాని$_1$ (fem.) 3
దాని$_2$ (neut.) 7
దారం 27
దారి 26
–ది$_1$ (fem.) 9
–ది$_2$ (neut.) 13
దింపు 56
దిగు 21
దిగులు 41
దిగులుపడు 41
దీని$_1$ (neut.) 3
దీని$_2$ (fem.) 7
దున్ను 36
దుమ్ము 22
దుర్గాష్టమి 10
దూకు 21
దూరం 17
దెబ్బ 38
దేని 3
దేశం 5
దొంగ 21
దొంగతనం 46
దొరుకు 26
దొర్లు 50

దోవ 22
దోసకాయ 12
–ద్వారా 47
ద్వీపకల్పం 63

ధ

ధనవంతుడు 62
ధర 51
ధైర్యం 46

న

నచ్చు 58
నటజీవితం 60
నటించు 60
నడుచ్ 34
నడుపు 62
నత్రజని 64
నన్ను 20
నమస్కారం 2
నమస్తే 44
నమ్మకం 53
నమ్ము 47
నలభై 11
నలుగురు 5
నలుపు (n.) 10
నల్ల 10
నవల 8
నవ్వు (n.) 32
నవ్వు (v.) 23
నా 2
నాటకం 15
నాన్న 3
నాయకుడు 44
నాయన 31
నాయనమ్మ 9
నాలిక 60
నాలికబద్ధ 40
నాలుగు 4
నించి 17
నిచ్చెన 18
నిద్ర 45
నిద్రపట్టు 42
నిద్రపో 23
నిన్న 11
నిన్నటి 32
నిన్ను 26
నిమిషం 11
నిరుడు 51
నిరుద్యోగి 61
నిర్ణయం 41
నిర్ణయించు 50
నిర్లక్ష్యం 32
నిర్లక్ష్యంచెయ్యి 32
నిర్వహించు 47
నిలువుటద్దం 60
నిల్చో 23
నీ 2
నీడ 42
నీలం 44
నీళ్ళు 16
–నుంచి/–నించి 17
నువ్వు 2
నూట 17
నూటికి 13
నూరు 13
నెంబరు 8
నెట్టు 22
నెత్తురు 38
నెప్పి 14
నెమ్మదిగా 34
నెల 9
నేడు 47
నేను 2
నేర్చుకో 44
నేర్పు (v.) 25
నేల 50
నైవేద్యం 18
నొప్పి/నెప్పి 14
నోటు 35
నోరు 53
నోరూరు 55

ప

పంచదార 17
పంచవర్ష ప్రణాళిక 60
పంట 36
పంటి 40
పండుగ 10
పండు (n.) 22
పండు (v.) 36

పంతులు	18	పద్ధతి	32	పాడుచెయ్యి	33
పందిరి	35	పద్దెనిమిది	9	పాత	9
పందెం	50	పద్యం	53	పాదం	50
పందొమ్మిది	10	పధ్నాలుగు	4	పాప	3
పంపించు	31	పని	18	పారిపో	21
పంపు	24	పనికిరా	61	పాలకూర	12
పక్క	15	పనిచెయ్యి	32	పాలు	16
పక్కన	4	పన్ను (n.)	40	పావు	11
పగలు	17	పన్నెండు	4	పాసింజరు	11
పచ్చ	50	పరవాలేదు	8	పాసుకా	37
పచ్చిమిరపకాయ	12	పరిగెత్తు	21	పిచ్చి	46
పట్టు	43	పరిపాలించు	59	పిన్ని	14
పట్టుకో	21	పరిశోధనాసంస్థ	47	పిరికి	46
పడవ	63	పరిస్థితి	24	పిరికితనం	46
పడు$_1$	22	పరీక్ష	8	పిలుచ్	34
పడు$_2$	42	పరీక్షపెట్టు	32	పిల్లలు	9
పడు$_3$	45	పర్మిషన్	44	పిల్లి	1
పడు$_4$	45	పర్సు	50	పుట్టినరోజు	7
పడుకో	45	పలచగా	64	పుట్టు	63
పతివ్రత	59	పలుకు (n.)	44	పుట్టుక	63
పత్రం	60	పలుకు (v.)	34	పులి	7
పత్రిక	29	పళ్ళపొడి	40	పువ్వు	9
పద	20	పళ్ళు	40	పుష్పకవిమానం	43
పదకొండు	4	పళ్ళెం	58	పుస్తకం	1
పదమూడు	4	పసుపుపచ్చ	10	పూట	60
పదహారు	8	పాట	14	పూరీ	16
పది	4	పాటకచేరి	49	పూర్తిగా	28
పదిహేడు	8	పాఠం	14	పూర్తిచెయ్యి	28
పదిహేను	4	పాడు (adj.)	25	పూర్వం	59
పదును	22	పాడు (v.)	42	పూలు	9

పూస	44
పెందలాడి	34
పెట్టు$_1$	19
పెట్టు$_2$	23
పెట్టుకో	22
పెట్టుకో (with నీళ్లు)	36
పెట్టె	4
పెదనాన్న	8
పెద్ద$_1$	13
పెద్ద$_2$	25
పెద్దగా	34
పెనం	35
పెన్సిలు	56
పెరుగు (n.)	42
పెరుగు (v.)	37
పెళ్ళాం	60
పెళ్ళాడు	60
పెళ్ళి	41
పెళ్ళిళ్లు	60
పెసరట్టు	16
పేట	19
పేద	62
పేపరు	44
పేరు	2
పేలు	35
పేల్చు	35
పై	47
పైగా	44
పైపైన	51
పైసా	26
పొగాకు	36
పొడి	40
పొడుపుకథ	15
పొద	50
పొద్దు	54
పొద్దుగూకు	54
పొద్దుపొడుచ్	54
పొద్దుపో	54
పొద్దువాలు	54
పొద్దెక్కు	54
పొయ్యి (n.)	63
పొయ్యి (v.)	19
పొరపాటు	59
పొలం	36
పో	20
పోటీ	50
పోటు	63
పోట్లాట	57
పోట్లాడు	56
పోయిన	41
పోర్షను	43
పోలీసు	21
పోలీసుస్టేషను	19
పోస్టాఫీసు	6
పోస్టు	24
ప్రకారం	59
ప్రజలు	24
ప్రతి	18
ప్రతిబింబం	60
ప్రతిబింబించు	64
ప్రపంచం	63
ప్రభుత్వోద్యోగి	60
ప్రమాదకరమైన	64
ప్రమోషన్	37
ప్రయత్నం	50
ప్రయత్నించు	50
ప్రయాణం	8
ప్రయోగం	47
ప్రశ్న	9
ప్రస్తుతం	13
ప్రాంతం	63
ప్రాణం	18
ప్రాణవాయువు	64
ప్రాణి	64
ప్రాథమిక	47
ప్రియమైన	24
ప్రిన్సిపాల్	1
ప్రోగ్రాం	51
ప్లాట్‌ఫారం	52
ఫ	
ఫర్లాంగు	17
ఫాను	8
ఫాస్టు	11
ఫిబ్రవరి	9
ఫుట్‌బాల్	43
ఫెయిలుకా	57
ఫొటో	3
ఫోను	14
ఫోనుచెయ్యి	44
ఫ్రెండ్స్	60

బ

బండి 21
బచ్చలకూర 12
బజారు 23
బట్టలు 7
బతుకు 55
బడి 18
బయల్దేరు 19
బరువు 22
బలపం 56
బలవంతం 57
బల్ల 1
బస్టాండు 6
బస్టాపు 26
బస్సు 11
బహుమతి 57
బహుమానం 59
బహుశ 24
బహూకరించు 59
బాకీ 35
బాకీఉండు 35
బాగా 15
బాగానే 17
బాగు 8
బాగుచెయ్యి 28
బాట 18
బాధపడు 62
బాబాయి 13
బాబు 3
బావ 9
బావమరిది 41
బావి 36
బి.ఇ. 21
బి.ఎ. 11
బి.ఎస్‌సి. 11
బి.కామ్. 11
బిచ్చం 46
బిచ్చగత్తె 46
బిల్డింగు 43
బిస్కెట్టు 19
బీద 62
బీరకాయ 12
బుట్ట 44
బుధవారం 11
బెంగాలీ 14
బైట 22
బైల్దేరు 38
బొగ్గుపులుసువాయువు 64
బొమ్మ 7
బొమ్మలువెయ్యి 25
బోధన 18
బోర్డు 43
బోర్నవిటా 16
బౌద్ధస్తూపం 14
బ్యాంకు 23
బ్రష్షు 40
బ్రహ్మాండమైన 33
బ్రాంచి 61
బ్రెడ్డు/బ్రెడ్ 35
బ్లేడు 22

భ

భయపడు 55
భర్త 3
భారతదేశం 5
భారతీయుడు 5
భార్య 3
భావి 18
భావించు 64
భాష 5
భూమి 24
భోజనం 30
భోజనంచెయ్యి 30

మ

మంగళవారం 11
మంచి 8
మంచిగా 38
మంచితనం 46
మంచినీళ్ళు 16
మంది 5
మందు 14
మగ 13
మగపిల్లవాడు 13
మత్తుమందు 60
మధ్య 27
మధ్యప్రదేశ్ 14
మధ్యాహ్నం 15
మన 5
మనం 5
మనల్ని 26

మనవడు	3	మాడు	35	ముఖ్యంగా	36
మనవరాలు	3	మాడ్చు	35	ముఖ్యమైన	9
మనసు	8	మాతృభాష	5	ముగించు	50
మనిషి	27	మాత్రం	50	ముగ్గు	60
మనుగడ	64	మాత్రమే	14	ముగ్గురు	5
మనుషులు	27	మానుకో	50	ముట్టుకో	32
మనోవికాసం	18	మానెయ్యి	39	ముద్దు	18
మబ్బు	43	మామగారు	41	మునుగు	56
మమ్మల్ని	26	మామయ్య	19	ముప్పావు	11
మమ్మీ	31	మామిడి	21	ముప్పై	11
మరణయాతన	64	మామూలు	42	ముయ్యి	8
మరదలు	41	మారు	35	ముల్లు	22
మరాఠీ	14	మార్కు	13	ముళ్ళు	22
మరి$_1$	9	మార్గం	63	ముసలి (adj.)	41
మరి$_2$	61	మార్చి	8	మూడు	4
మర్చిపో	32	మార్చు	35	మూలుగు	45
మర్నాడు	11	మార్పు	45	మెట్టపంట	36
మలమూత్రాలు	61	మాల	57	మెట్టభూమి	36
మలయాళ	2	మాష్టరు	1	మెట్టు	50
మలయాళం	5	మింగు	55	మెదడు	18
మల్లె	14	మిగిలిన	10	మెరప/మిరప	36
మళ్ళీ	11	మినపట్టు	16	మెల్లగా	8
మహర్నవమి	10	మిమ్మల్ని	21	మెస్సు	20
మహాత్మాగాంధీ	9	మిరప	36	మే	63
మహారాజు	59	మీ	2	మేం	5
మహారాష్ట్ర	14	మీద	4	మేక	55
మా	5	మీరు	2	మేత	61
మాగాని/మాగాణి	36	ముంచు	56	మేనేజరు	32
మాట	18	ముందు	16	మైలు	17
మాట్లాడు	20	ముక్కు	38	మొక్క	19

మొట్టమొదట 63
మొత్తం 4
మొదటి 8
మొదలుకా 51
మొదలుపెట్టు 51
మొన్న 11
మొన్నటి 32
మొయ్యి 30
మొరుగు 48
మొహం 34
మొహంమొత్తు 60
మోగు 40
మోడరన్ పెయింటింగ్ 16
మోడలు 23
మోసం 44
మోసగాడు 46
మ్యాజిక్ 27
మ్యూజియం 14

య

యజమాని 61
యాచించు 62
యాత్రికుడు 63
యాభై 11

ర

రంగు 10
రకరకాలు 29
రక్తం 58
రక్షణ 64
రక్షించు 64
రచయిత 8
రథం 60
రహస్యం 60
–రా 35
రా 3
రాజు 59
రాతి 50
రాత్రి 17
రాదు 37
–రాదూ 29
రాయి (n.) 50
రాయి (v.) 19
రాలు 21
రాళ్ళు 50
రావు 37
రాష్ట్రం 14
రిజల్టు 53
రిపబ్లిక్‌డే 11
రిపేరు (n.) 51
రూపం 15
రూపాయలు 9
రూపాయి 9
రెండు 4
రెట్లు 64
రేడియో 23
రేపటి 32
రేపు 7
రైలు 14
రైలుస్టేషను/రైలుష్టేషను 21
రోజు 10
రోజూ 18
రోడ్డు 29
రోదసీనౌక 64

ల

లక్ష 51
లడ్డు 44
లలిత సంగీతం 49
–లాగా 21
లాగు 55
లాభం 44
లావు 41
లెక్క 48
లెక్కపెట్టు 4
లెక్కలు 13
లెక్చరర్ 10
లేం 7
లేకపోతే 37
లేచ్ 34
లేడు 7
లేదు$_1$ 4
లేదు$_2$ 7
లేను 7
లేపు 56
లేరు$_1$ 7
లేరు$_2$ 7
లేవు$_1$ 4
లేవు$_2$ 7
లైటు 8

లైబ్రరీ	39
–లో	4
–లోకి	29
–లోగా	31
–లోనించి	29
లోకం	58
లోపం	
లోపల	22
–ల్లో	22

వ

వంకాయ	12
వంట	25
వంటయిల్లు	25
వండు	53
వంద	17
–వచ్చు	29
వచ్చు	37
వచ్చే	41
వట్టి	46
వడ్డించు	23
వదిన	10
వదులు	50
వద్దు	19
–వద్దు	29
వన్‌వేట్రాఫిక్	29
వయస్సు	41
వరండా	34
వరి	36
వర్షం	36
వర్షాకాలం	24
వల్ల	50
వస్తువు	15
వాకిలి	1
వాక్యం	59
వాచి	60
వాటి	8
వాడి	7
వాడు	7
వాడు (v.)	58
–వాడు	13
వాతావరణం	24
వాన	33
వాయించు	49
వారం	8
వారి	3
–వారు	13
వారు	41
వార్త	41
వాళ్ళ	5
–వాళ్ళు	13
వాళ్ళు	5
–వి	9
వింత	29
విజయదశమి	10
విజయవంతం	47
విజయవాడ	13
విడుచ్	52
విదితంకా	64
విద్యార్థి	1
విద్యార్థిని	1
విద్యుచ్ఛక్తి	29
విధం	50
విధించు	59
వినిపించు$_1$	31
వినిపించు$_2$	47
విను	14
విపరీతంగా	22
విభాగం	47
విమానం	63
విరుగు	21
విరుచ్	56
విలువైన	59
విలేఖరి	47
వివరం	32
వివరంగా	32
వివాహం	60
విశాఖపట్నం	36
విశేషం	41
విశేషాంశం	47
విషయం	20
విసురు	55
–వీ	
వీ	5
వీటి	8
వీడి	7
వీడు	7
వీణ	47
వీధి	19
వీరి	3

వీరు 3
వీలు 20
వీళ్ళ 5
వీళ్ళు 5
వృథాచెయ్యి 29
వెంటనే 24
వెతుకు 15
వెనక 22
వెయ్యి (n.) 17
వెయ్యి$_1$ (v.) 8
వెయ్యి$_2$ (v.) 27
వెలిగించు 56
వెలుగు 56
వెలుతురు 25
వెలుస్ 33
వెల్లడించు 47
వెళ్ళు 8
వేడి (n.) 15
వేడి (adj.) 16
వేడిగా 16
వేడుక 18
వేరు 49
వేరే 20
వేలు (n.) 38
వేలు (numeral) 51
వేళ్ళ 54
వేషం 27
వేసుకో 30
వేస్టు 26
వైద్యం 62
వైద్యశాల 62
వైద్యుడు 44
–వైపు 29
వైమానికుడు 63
వైరు 44
వైస్‌ప్రిన్సిపాల్ 37
వ్యక్తి 61
వ్యాధి 62
వ్యాసం 47

శ

శక్తి 15
శతాబ్దం 63
శనివారం 11
శరీరం 55
శాస్త్రవేత్త 63
శాస్త్రీయసంగీతం 49
శిక్ష 59
శిల్పం 63
శివాలయం 14
శివుడు
శిష్యుడు 62
శుక్రవారం 11
శ్రీమతి 47
శ్రీరంగపట్నం 29
శ్రేణి 63

ష

షాపు 42

స

సంగతి 24
సంగీతం 47
సంగీతశాస్త్రం 47
సంచీ 9
సంతకం 42
సంపాదించు 61
సంభవించు 64
సంవత్సరం 13
సంస్థ 47
సగం 17
సజీవం 64
సదస్సు 47
సన్నం 47
సన్యాసి 62
సభ 59
సమర్పించు 47
సమాధానం 59
సముద్రం 63
సముద్రతీరం 63
సరదా 50
సరాసరి 41
–సరికి 44
సరికొత్త 63
సరిగా 8
సరే 9
సర్వర్ 16
సహజ 63
సహాయ 47
సహాయం 20
సామ్రాజ్యం 59

సాయంత్రం	15
సాయపడు	62
సార్	2
–సారి	22
సారీ	
సార్వభౌముడు	59
సింహం	7
సిటీబస్సు	12
సిద్ధంగా	63
సినిమా	20
సినిమాహాలు	15
సినీతార	59
సిరా	42
సీటు	60
సీను	60
సీసా	14
సుడిగుండం	8
సుమారు	17
సులభం	50
సూక్ష్మజీవులు	64
సూచన	64
సూర్యాస్తమయం	54
సూర్యుడు	54
సూర్యోదయం	54
సెక్రటరీ	20
సెలక్టుకా	60
సెలక్టుచెయ్యి	60
సెలవు$_1$	10
సెలవు$_2$	59
సెక్షను	30
సేకరించు	64
–సేపు	26
సైకిలు	26
సైజు	42
సైన్సు	13
సొంత	8
సొరుగు	19
సోదరుడు	63
సోఫా	23
సోమవారం	11
సౌకర్యం	62
స్కూటరు	29
స్కూలు	5
స్టూలు	30
స్టేషను	21
స్థానిక	55
స్నేహితుడు	3
స్నేహితురాలు	3
స్పీడు	50
స్మృతిచిహ్నం	63
స్లో	11
స్వయం	61
స్విచ్చి	56
స్విమ్మింగ్‌పూల్	16
స్వెట్టరు	24

హ

హఠాత్తుగా	50
హడావుడి	21
హర్యానా	14
హలో!	27
హామీ	60
హాయిగా	29
హారం	59
హారను	33
హాస్టలు	24
హిందీ	2
హెడ్‌గుమాస్తా	45
హైస్కూలు	35
హోంవర్క్	29
హోటల్	16
హోదా	63

Appendix 2

Index of the suffixes, particles and function words occurring in the Grammar Notes

అ *a* 3.13.1.; 3.16.1.; 3.16.2.; 8.3.; 15.5.1.; 17.18.2.; 27.1.; 28.6.; 29.1.; 33.3.; 33.5.; 34.3.; 40.1.; 43.2.; 53.3.2.; 55.2.; 59.3.1.
-అ *-a* 10.1.; 28.7; 29.1.; 38.2.; 40.1.; 41.1.; 41.1.1.; 43.6.; 49.2.; 52.1.1.; 53.1.2.
-అ/-ఆ *-a/-ā* 41.1.1.
-అం *-aM* 4.2.; 5.5.; 5.5.1.; 25.7.; 31.14.; 58.3.; 58.4.
-అం/మి *-aM/mi* 5.5.
-అంటే *-aMṭē* 49.3.; 52.3.
-అండి *-aMḍi* 2.8.1.; 2.12.2.; 3.13.1.; 7.15.; 8.2.1.; 15.4.1.; 23.9.
-అండీ *-aMḍī* 2.10.; 2.11.; 2.12.2.; 7.14.; 8.15.5.; 17.16.; 17.17.; 21.12.
అంత *aMta* 17.4.; 17.21.; 41.6.; 43.4.1.
-అంత *-aMta* 44.2.
అంతమంది *aMtamaMdi* 43.4.; 43.4.1.
అందరూ *aMdarū* 7.15.
అందులో *aMdulō* 22.11
-అకండి *-akaMḍi* 8.1.; 8.2.1.; 15.4.1.
-అకపోతే *-akapōtē* 32.3.; 37.8.
-అకపోయినా *-akapōyinā* 53.2.
-అకపోవచ్చు *-akapōvaccu* 51.2.; 51.2.1.
-అకపోవటం *-akapōvaṭaM* 52.2.
-అకు *-aku* 8.1.; 8.2.1.; 15.4.1.
-అకుండా *-akuMḍā* 45.3.; 45.3.1.; 45.4.
అక్కడ *akkaḍa* 7.12.; 8.13.; 17.13.
అక్కడి *akkaḍi* 17.13.
అక్కర్లేదు *akkarlēdu* 17.1.; 17.1.1.; 17.3.
-అక్కర్లేదు *-akkarlēdu* 46.6.
-అట *-aṭa* 51.4.
-అటం *-aṭaM* 25.1.2.; 31.13.; 31.15.
-అటం/-వటం *-aṭaM/-vaṭaM* 25.1.; 25.2.; 52.2.
అటు *aṭu* 21.5.;
అటువంటి *aṭuvaMṭi* 44.7.
అట్లా *aṭlā* 31.10.; 38.7.1.
అట్లాగా *aṭlāgā* 38.8.
అట్లాగే *aṭlāgē* 31.10
-అట్లు *-aṭlu* 43.1.
-అడం/-వడం *-aḍaM/-vaḍaM* 25.2.
అడుగో *aḍugō* 9.2.
అతని *atani* 2.2.; 13.1.
అతని-ది/వి *atani-di/vi* 9.1.1.
అతను *atanu* 2.2.; 2.3.; 2.4.4.; 2.4.5.; 2.4.6.; 2.5.; 2.7.; 7.1.; 7.2.; 7.3.; 7.4.; 7.5.; 13.4.
అది *adi* 1.1.; 1.2.; 1.3.; 3.5.; 4.7.; 4.10.; 4.11.; 7.1.; 7.2.; 7.3.; 7.4.; 7.6.3.; 7.6.3.1.; 7.6.4.; 13.4.2.; 14.3.1.; 22.11.; 25.9.; 35.7.
అదుగో *adugō* 7.13.1.; 7.13.3.; 9.2.
అదే *adē* 8.15.2.
అని *ani* 47.2.; 47.2.2.; 47.2.3.
-అని *-ani* 43.5.; 43.6.
అని ఉంది/అని వుంది *ani uMdi/ani vuMdi* 29.8.
అని చెప్పు *ani ceppu* 47.2.1.
అను *anu* 23.1.; 23.2.; 26.6.; 28.2.; 28.7.; 31.5.; 31.5.1.; 38.2.; 38.5.; 38.9.; 41.1.1.; 46.5.; 47.2.1.; 47.2.3.; 51.8.; 53.1.2.; 57.1.3.; 58.1.3.
అనుకో *anukō* 29.7.
అన్నమాట *annamāṭa* 10.6.
అన్ని *anni* 22.18.; 43.4.1.; 58.2.
-అన్ని *-anni* 44.2.
అన్నింటి *anniMṭi* 58.2.
అన్నీ *annī* 4.13.
అప్పటి *appaṭi* 26.10.
అప్పుడప్పుడు *appuḍappuḍu* 32.7.

అప్పుడు *appuḍu* 7.5.; 7.11.; 26.10.; 32.7.
-అప్పుడు *-appuḍu* 44.1; 44.1.1; 44.1.2.; 44.1.3.
అబ్బ! *abba!* 14.12.
-అమ్ *-aM* 31.5.
అమ్మ *amma* 3.9.; 3.10.
అమ్మగారు *ammagāru* 34.7.
-అమ్మా *-ammā* 8.13.; 8.15.3.; 17.16.; 17.17.; 50.8.
అయ్- *ay-* 37.2.1.; 41.2.1.
అయి *ayi* 37.5.
అయింది *ayiMdi* 37.5.; 46.2.
అయితే *ayitē* 10.6.; 20.11.; 37.4.; 37.5.
-అయ్యా *-ayyā* 17.16.;17.17.; 23.13.; 50.8.
అయ్యా-ం/యి/రు/వు *ayyā-M/yi/ru/vu* 37.2.2.
అర *ara* 11.2.; 11.2.2.
అరవై *aravai* 13.13.
-అరా *-arā* 23.9.; 35.5.; 35.7.; 50.8.
అరుగో *arugō* 9.2.
అలా *alā* 7.16.; 8.12.; 23.8.; 31.10.; 38.7.1.
అలాగా *alāgā* 3.8.; 23.15.; 38.8.
అలాగే *alāgē* 23.15.; 31.10.
అవతల *avatala* 27.5.
అవతలి *avatali* 27.5.
-అవమ్మా *-avammā* 50.8.
-అవయ్యా *-avayyā* 50.8.
అవి *avi* 4.7.; 4.10.; 4.11.; 5.2.; 7.1.; 7.2.; 7.3.; 7.4.; 8.4.; 8.6.; 13.4.2.
అవిగో *avigō* 7.13.2.; 9.2.
అవు- *avu-* 37.2.1.
అవును *avunu* 3.4.; 7.13.
-అవే *-avē* 35.6.; 35.7.; 50.8.
-అవోయ్ *-avōy* 50.8.
అసలు *asalu* 31.18.; 47.4.

ఆ *ā* 3.13.2.; 4.2.; 4.8.; 7.14.; 8.3.; 8.15.1.; 15.5.1.; 17.17.; 28.2.2.; 28.6.;33.3.; 33.5.; 34.3.; 40.1.; 53.1.; 53.3.2.; 55.2.
-ఆ *-ā* 3.4.; 8.14.; 8.15.1.; 8.15.2.; 28.7.; 29.3.1.; 32.4.; 38.2.; 41.1.1.; 53.1.; 53.1.2.; 53.1.4.
-ఆ/-అ *-ā/-a* 28.7.; 38.2.
ఆని *āni* 25.7.; 31.14.;
ఆమె *āme* 1.2.; 1.3.; 1.4.; 2.2.; 2.5.; 2.7.; 7.1.; 7.2.; 7.3.; 7.4.; 8.15.1.; 10.3.; 13.1.; 13.4.
ఆమె-ది/వి *āme-di/vi* 9.1.1.
ఆయన *āyana* 1.1.; 1.2.; 1.3.; 1.4.; 2.2.; 2.5.; 2.7.; 2.12.2.; 2.12.3.; 7.1.; 7.2.; 7.3.; 7.4.; 8.5.1.; 13.4.; 19.5.2.
-ఆయన *-āyana* 51.3.
-ఆలి *-āli* 20.1.; 20.1.1.
-ఆలి/-వాలి *-āli/-vāli* 20.1.
ఆవిడ *āviḍa* 10.3.; 10.4.; 13.4.; 13.4.1.
-ఆవిడ *-āviḍa* 29.13.; 51.3.

æ: *æ:* 3.13.2.; 8.15.1.; 28.2.2.; 28.3.; 28.3.1.; 28.4.; 28.5.; 28.6.; 33.6.; 34.6.; 35.4.; 35.4.1.; 41.3.; 55.1.1.; 55.2.; 58.3.
-æ: *-æ:* 28.2.; 28.2.2.; 28.5.
*æ:*ని *æ:ni* 58.4.

ఇ *i* 3.6.; 3.13.2.; 5.5.; 5.7.1.; 7.8.; 8.3.; 8.3.1.; 8.15.1.; 13.1.; 15.10.; 20.2.1.; 25.7.; 28.3.; 28.4.; 28.5.; 28.6.; 32.2.; 33.3.; 33.6.; 33.7.1.; 34.6.; 35.4.1.; 37.2.1.; 41.3.; 53.3.1.; 55.1.1.; 55.2.; 58.1.1; 58.1.2.; 59.3.1.
-ఇ *-i* 45.1.; 45.2.; 45.4.
-ఇ/యి *-i/-yi* 45.1.
-ఇం *-iM* 28.2.; 28.2.1.; 28.3.; 28.4.; 28.5.; 28.6.; 37.2.2.
ఇంక *iMka* 14.11.
ఇంకా *iMkā* 9.9.; 29.15.
ఇంకొక *iMkoka* 9.9.
-ఇంచు *-iMcu* 31.4.; 56.1.5.; 57.1.1. 57.1.2.; 57.1.3.; 57.1.4.; 57.1.5.
ఇంటి *iMṭi* 8.8.; 8.9.2.; 10.8.; 13.16.
-ఇంటి *-iMṭi* 38.3.; 38.3.1.
ఇంట్లో *iMṭlō* 13.16.; 15.9.; 22.13.
ఇంత *iMta* 17.4.; 43.4.1.
ఇంతమంది *iMtamaMdi* 43.4.; 43.4.1.
ఇందులో *iMdulō* 22.11.
ఇక/ఇంక *ika/iMka* 14.11.

ఇక్కడ *ikkaḍa* 7.2.; 7.5.; 7.12.; 15.2.1.; 17.13.
ఇక్కడి *ikkaḍi* 17.13.
ఇచ్చ్- *icc-* 33.6.; 55.2.
ఇటు *iṭu* 21.5.
ఇటువంటి *iṭuvaMṭi* 44.7.
ఇట్లా *iṭlā* 33.11.; 38.7.1.
ఇట్లు *iṭlu* 24.3.
ఇడుగో *iḍugō* 9.2.
ఇతని *itani* 2.2.
ఇతను *itanu* 2.2.; 2.4.5.; 2.4.6.; 2.5.; 7.4.
-ఇతే *-itē* 32.1.; 32.2.; 34.6.
ఇది *idi* 1.2.; 1.3.; 2.11.; 2.12.3.; 3.5.; 4.7.; 7.4.; 7.6.3.; 7.6.3.2.; 7.6.4.; 22.11.; 35.3.
ఇదుగో *idugō* 7.13.1.; 7.13.3.; 7.14.; 8.15.3.; 9.2.
ఇద్దరం *iddaraM* 14.5.
ఇద్దరు *iddaru* 5.3.; 5.4.; 8.6.; 14.5.
ఇద్దరూ *iddarū* 8.6.
-ఇన *-ina* 41.1.; 41.1.3.; 43.6.; 53.1.4.
-ఇన/-అ/-యిన *-ina/-a/-yina* 41.1.; 43.6.; 53.1.4.
-ఇనా *-inā* 53.1.; 53.1.3.; 53.1.4.
-ఇనా/-ఆ/-యినా *-inā/-ā/-yinā* 53.1.
ఇన్ని *inni* 22.18.; 43.4.1.; 58.2.
ఇన్నింటి *inniMṭi* 58.2.
ఇప్ *ip* 57.1.3.
ఇప్పటి *ippaṭi* 26.10.
ఇప్పించు *ippiMcu* 59.4.
ఇప్పుడిప్పుడు *ippuḍippuḍu* 23.7.
ఇప్పుడు *ippuḍu* 7.5.; 7.11.; 23.7.; 26.10.; 32.11.
ఇరవయ్యో *iravayyō* 10.7.
ఇరవై *iravai* 10.7.; 11.7.
ఇరుగో *irugō* 9.2.
ఇలా *ilā* 7.15.; 7.16.; 8.12.; 33.11.; 38.7.1.
ఇల్లు *illu* 5.9.; 8.8.; 8.10.; 13.3.1.; 13.16.
ఇళ్ళు *iḷḷu* 8.10.
ఇవతల *ivatala* 27.5.
ఇవతలి *ivatali* 27.5.
ఇవి *ivi* 4.7.; 8.4.
ఇవిగో *ivigō* 7.13.2.; 9.2.
ఇవ్వు *ivvu* 7.16.; 33.6.; 35.4.1.; 52.1.; 52.1.1.; 52.1.2.; 52.1.3.; 55.1.; 55.2.; 59.4.
ఇవ్వాళ *ivvāḷa* 7.17.
ఇవ్వేళ *ivvēḷa [ivvē ḷa]* 7.17.
ఇస్- *is-* 31.4.; 33.6.; 55.2.; 57.1.5.
ఈ *ī* 4.8.; 7.9.1.; 10.2.; 10.4.; 13.1.; 15.10.; 20.2.1.; 25.7.; 52.1.3.
ఈమె *īme* 1.2.; 1.3.; 2.2.; 2.5.; 7.4.; 10.3.
ఈయన *īyana* 1.2.; 1.3.; 2.2.; 2.5.; 7.4.
ఈవిడ *īviḍa* 10.3.
ఉ *u* 5.7.1.; 7.8.; 8.3.; 15.4.; 15.5.1.; 15.10.; 26.12.; 27.8.; 28.6.; 34.6.; 53.3.1.; 58.1.1.; 58.1.2.
ఉం *uM* 23.2.; 26.6.(iii)
ఉండగా *uMḍagā* 46.4.
ఉండు *uMḍu* 23.1.; 23.2.; 26.6.(iii); 28.7.; 28.7.1.; 33.8.; 37.8.; 39.2.; 41.8.; 43.3.2.; 49.1.; 55.4; 59.2.
ఉండే *uMḍē* 59.2.
ఉంది *uMdi* 4.3.; 7.1.; 7.2.; 7.3.; 7.4.; 14.10.; 15.2.1.; 15.2.2.; 16.3.; 44.8.
ఉన్- *un-* 41.3.1.; 45.2.
ఉన్న్- *unn-* 28.7.
ఉన్న *unna* 41.1.1.
ఉన్నది *unnadi* 14.10.; 28.7.1.; 41.1.1.; 44.8.
ఉన్నాం *unnāM* 7.2.; 7.3.; 16.3.; 28.7.1.
ఉన్నాడు *unnāḍu* 7.2.; 7.3.; 7.4.; 9.11.; 16.3.; 28.7.1.
ఉన్నాను *unnānu* 7.2.; 7.3.; 7.5.; 16.3.; 28.7.1.
ఉన్నాయి *unnāyi* 4.3.; 7.2.; 7.3.; 7.4.; 28.7.1.
ఉన్నారు *unnāru* 7.1.; 7.2.; 7.3.; 7.4.; 9.11.; 16.3.; 28.7.1.
ఉన్నావు *ũnnāvu* 7.2.; 7.3.; 16.3.; 28.7.1.
ఊ *ū* 15.10; 23.6.
ఊఁ *ū* 23.6.
ఊగు *ūgu* 56.1.1.
ఊపు *ūpu* 21.3.1.
ఊరి *ūri* 17.12.
ఊరు *ūru* 13.3.1.; 13.3.2.; 13.6.; 13.10.; 17.12.

ఊళ్ళు	*ūḷḷu* 13.10.	-ఏ/-యే	*ē/yē* 41.2.; 43.6.
ఊళ్ళో	*ūḷḷō* 13.10.	ఏం	*ēM* 3.11.; 9.12.; 9.12.1.; 14.7.; 16.5.; 17.14.
ఎ	*e* 8.15.1.; 15.10.	ఏంరా	*ēMrā* 23.10.; 23.10.2.
ఎం	*eM* 58.3.; 58.4.	ఏడి	*ēḍi* 9.2.
ఎంత	*eMta* 9.7.; 11.5.; 17.4.; 17.6.; 17.21.; 41.6.; 43.4.1.	ఏది	*ēdi* 1.3.; 3.4.; 3.5.; 4.4.3.; 4.7.; 7.13.1.; 7.13.3.; 9.2.; 9.12.1.; 22.11.; 38.1.1.
ఎంతమంది	*eMtamaMdi* 5.2.; 9.12.1.; 43.4.; 43.4.1.	ఏదో	*ēdō* 21.10.
ఎంతో	*eMtō* 31.18.	ఏని	*ēni* 58.4.
ఎందుకు	*eMduku* 21.10.	ఏమండీ	*ēmaMḍī* 2.9.; 2.9.1.; 17.15.; 21.11.; 23.10.
ఎందుకో	*eMdukō* 21.10.	ఏమమ్మా	*ēmammā* 17.15.; 23.10.
ఎందులో	*eMdulō* 22.11.	ఏమయ్యా	*ēmayyā* 2.9.; 2.9.2.; 17.15.; 21.11.; 23.10.
ఎక్కడ	*ekkaḍa* 4.4.1.; 7.12.; 17.13.; 21.10.	ఏమిటి	*ēmiṭi* 1.3.; 2.12.2.; 2.12.3.; 3.4.; 4.11.; 9.12.1.; 16.5.
ఎక్కడి	*ekkaḍi* 17.13.	ఏమీ	*ēmī* 16.4.; 16.5.; 20.3.; 33.9.
ఎక్కడో	*ekkaḍō* 21.10.	ఏమేం	*ēmēM* 14.7.
ఎటు	*eṭu* 21.5.	ఏమో	*ēmō* 15.1.; 15.1.3.
ఎటువంటి	*eṭuvaMṭi* 44.7.	-ఏమో	*-ēmō* 15.1.; 15.1.2.; 19.1.1.; 31.12.
ఎనభై	*enabhai* 13.13.	ఏమోయ్	*ēmōy* 21.11.; 23.10.; 23.10.1.
ఎన్ని	*enni* 4.4.2.; 5.2.; 9.8.1.; 9.12.1.; 22.18.; 38.3.1.; 43.4.1.; 58.2.	ఏరి	*ēri* 9.2.; 38.1.1.
ఎన్నింటి	*enniMṭi* 58.2.	ఏళ్ళు	*ēḷḷu* 46.2.
ఎన్నో	*ennō* 9.8.1.	ఏవి	*ēvi* 4.4.3.; 4.7.; 7.13.2.; 9.2.; 9.12.1.; 38.1.1.
ఎట్లా	*eṭlā* 32.10.; 38.1.; 38.7.1.; 43.9.	ఐ	*ai* 37.5
ఎప్పటి	*eppaṭi* 26.10.	ఐంది	*aiMdi* 37.5
ఎప్పుడు	*eppuḍu* 7.11.; 26.10.; 32.11.; 33.8.	ఐతే	*aitē* 37.5
ఎప్పుడూ	*eppuḍū* 33.9.	ఐదుగురు	*aiduguru* 5.3.
ఎప్పుడో	*eppuḍō* 21.10.	ఐనా	*ainā* 38.1.; 38.1.1.; 38.1.2.; 38.1.3.; 38.6.
-ఎయ్యి	*-eyyi* 56.2.1.	ఒ	*o* 15.10.
ఎలా	*elā* 8.12.; 8.17.1.; 32.10.; 38.1.; 38.7.1.; 43.9.	ఒంటి	*oMṭi* 45.6.
ఎవరి	*evari* 2.2.	ఒంటిగంట	*oMṭigaMṭa* 11.4.; 11.4.1.
ఎవరిని	*evarini* 2.7.; 2.12.3.	ఒంట్లో	*oMṭlō* 45.6.; 45.6.1.
ఎవరివి	*evarivi* 2.7.	ఒక	*oka* 4.1.1.; 4.10.; 5.4.; 11.4.1.
ఎవరు	*evaru* 1.3.; 1.3.1.; 1.4.; 2.2.; 2.7.; 2.10.; 2.12.2.; 2.12.3.; 5.10.; 9.12.; 9.12.1.; 21.10.	ఒకటి	*okaṭi* 4.10.; 11.7.; 13.13.
ఎవరూ	*evarū* 16.4.	ఒకడి	*okaḍi* 5.8.2.; 17.20.
ఎవరో	*evarō* 21.10.; 21.10.1.	ఒకడు	*okaḍu* 5.3.; 5.3.2.; 5.3.2.1.; 5.8.2.
ఏ	*ē* 4.8.; 8.3.; 8.15.2.; 15.10.; 41.3.; 43.2.; 55.1.1.; 55.2.; 58.3.	ఒకడ్ని	*okaḍni* 17.20.
-ఏ	*-ē* 3.3.; 8.5.1.; 8.14.; 8.15.1.; 8.15.2.; 15.9.; 17.5.1.; 19.3.; 31.16.; 35.6.; 35.7.; 38.7.1.; 39.3.; 41.2.; 41.2.2.; 41.3.1.; 43.6.; 50.8.	ఒకణ్ణి	*okaṇṇi* 14.6.; 17.20.
		ఒకతె	*okate* 5.3.; 5.3.2.; 5.3.2.1.; 5.4.
		ఒకరు	*okaru* 5.3.; 5.3.2.; 5.3.2.1.; 5.4.
		ఒద్దు	*oddu* 16.2.; 16.3.; 16.4.; 17.1.;

17.1.1.; 17.3.; 31.8.; 37.6.
ఒన్ *on* 41.3.4.; 45.2.
ఒళ్ళు *oḷḷu* 45.6
ఓ *ō* 8.3.; 15.10.; 23.2.; 26.6.(iii); 28.7.; 38.7.2.; 41.3.1.; 45.2.; 47.3.
–ఓ *-ō* 9.8.; 9.8.1.; 10.7.; 15.1.; 15.1.1.; 19.1.1.; 25.6.; 37.10.; 41.3.1.; 41.6.; 47.3.; 50.3.
ఓయ్ *ōy* 21.2.; 50.8.
ం *M* 2.11.; 7.3.; 14.8.; 21.2.1.; 23.2.; 26.6.(iii).
–ంచు *-Mcu* 56.1.3.
ంట్ *Mṭ* 13.16.
ంది *Mdi* 41.4.1.
–ంపు *-Mpu* 56.1.2.
–ంబావు *-Mbāvu* 11.2.1.
కంటి *kaMṭi* 22.12.; 22.13.
–కంటె *-kaMṭe* 25.5.
కంట్లో *kaMṭlō* 22.13.
కదా *kadā* 9.10.; 10.5.; 10.5.1.; 53.7.
కదిలించు *kadiliMcu* 56.1.5.
కదులు *kadulu* 56.1.5.
కదూ *kadū* 10.5.; 10.5.1.
కనిపించు *kanipiMcu* 31.8.
కన్ను *kannu* 22.12.; 22.13.
కన్నుమూశారు *kannumūśāru* 44.10.
కప్పు *kappu* 27.3.
కలుస్– *kalus-* 33.3.; 58.1.2.
కళ్ళు *kaḷḷu* 22.12.
కా *kā* 37.2.; 37.2.1.; 37.2.2.; 37.3.; 37.4.; 39.1.; 41.2.1.; 51.9.
కాదు *kādu* 3.4.; 7.13.; 15.2.; 15.2.1.; 31.16.; 41.7.
కాని *kāni* 13.15.
కాలం *kālaM* 46.2.
కాలు *kālu* 35.1.
కాల్చు *kālcu* 35.1.
కాళ్ళు *kāḷḷu* 32.13.
కావాలి *kāvāli* 16.1.; 16.2.; 16.3.; 17.1.; 17.1.1.; 17.3.; 31.8.; 37.6.
–కి *ki* 13.1.; 14.1.1.; 16.1.; 17.7.; 19.6.; 20.2.1.; 21.7.1.; 22.7.; 25.7.; 27.4.; 29.11.
కింద *kiMda* 4.6.; 21.7.; 21.8.
కింది *kiMdi* 21.7.; 21.8.
–కు/–కి *-ku/-ki* 13.1.; 14.1.1.; 16.1.; 17.7.; 19.6.; 20.2.1.; 22.7.; 27.4.
–కూడదు *kūḍadu* 29.4..; 51.2.1.
కూడా *kūḍā* 8.5.; 8.5.1.; 17.22.; 20.10.; 31.16.
కూతురు *kūturu* 5.9.; 13.6.
కూర్చో *kūrcō* 3.12.; 3.13.1.; 7.16.; 8.2.; 23.1.
కొంటున్న *koMṭunna* 43.6.
కొంత *koMta* 23.11; 43.4.1.
కొంతమంది *koMtamaMdi* 43.4.; 43.4.1.
కొడుకు *koḍuku* 5.9.
కొత్త *kotta* 9.6.
కొద్దీ *koddī* 43.8.
కొనని *konani* 43.6.
కొను *konu* 23.1.
కొనే *konē* 43.6.
కొన్న *konna* 41.1.1.; 43.6.
కొన్ని *konni* 4.12.; 23.11.; 43.4.1.; 58.2.
కొన్నింటి *konniMṭi* 58.2.
కో/(–కో) *kō/(-kō)* 23.1.; 38.7.2.; 46.5.; 58.1.1.; 58.1.2.; 58.1.3.; 58.1.5.
కోసం *kōsaM* 21.6.; 23.4.
క్రితం *kritaM* 37.7.
గ్ *g* 38.7.1.
గంటకు *gaMṭaku* 20.12.
గదా *gadā* 53.7.
–గల *-gala* 50.1.1.
–గలుగు *-galugu* 59.3.1.
–గా *-gā* 16.6.; 19.4.; 22.16.; 37.13.; 53.7.
గాని *gāni* 17.19.; 40.3.; 41.5.
–గానే *-gānē* 55.5.
–గారు *-gāru* 1.4.; 2.5.; 2.10.; 3.6.
–గారూ *-gārū* 2.9.1.; 2.13.
–గారి *-gāri* 3.6.; 3.7.; 3.10.; 7.7.
గుడి *guḍi* 15.5.2.; 15.5.3.
–గురించి *-guriMci* 29.14.
–గురు *-guru* 5.3.; 5.3.1.
గుర్తుండు *gurtuMḍu* 39.2.
గుళ్ళు *guḷḷu* 15.5.2.
గుళ్ళో *guḷḷō* 15.5.3.
గూడా *gūḍā* 17.22.
చ్ *c* 34.1.; 34.2.; 34.3.; 34.4.; 34.5.; 34.6.; 40.1.; 57.1.4.

చ్/చు	*c/cu* 57.1.4.
చంపు	*caMpu* 56.1.2.
చచ్చ్-	*cacc-* 55.1.1.; 55.2.
చదువు	*caduvu* 15.4.; 15.4.1.; 58.1.; 58.1.2.
చల్ల	*calla* 16.7.
చల్లగా	*callagā* 16.7.
చల్లని	*callani* 16.7.
చస్-	*cas-* 55.1.1.; 55.2.
చాలదు; చాలవు	*cāladu; cālavu* 17.2.1.; 17.3.
చాలా	*cālā* 15.8.; 31.18.
చాలు	*cālu* 17.2.; 17.2.1.; 17.3.; 31.8.; 37.6.; 53.3.
చావు	*cāvu* 55.1.; 55.1.1.; 55.2.; 56.1.2.
చించు; చినుగు	*ciMcu; cinugu* 56.1.3.
చిరంజీవి	*ciraMjīvi* 24.2.
చు (-చు)	*cu (-cu)* 35.1.; 35.2.; 53.4.
చూడు	*cūḍu* 7.16.; 19.1.2.; 22.2.; 26.6.(vi); 28.4.
చూస్-	*cūs-* 22.2.; 26.6.(vi); 28.4.
చెప్-	*cep-* 25.4.; 26.6.(iv); 27.3.
చెప్పండి	*ceppaMḍi* 2.8.; 2.8.1.; 2.12.2.; 8.2.
చెప్పు	*ceppu* 2.8.; 2.8.1.; 2.12.2.; 8.2.; 14.14.; 25.4.; 26.6.(iv); 27.3.; 27.4.; 47.2.
చెబు-	*cebu-* 25.4.; 26.6.(iv); 27.3.
చెయ్యి	*ceyyi*(n) 22.12.
చెయ్యి	*ceyyi*(v) 27.9.; 33.10.; 51.9.
చెరి	*ceri* 49.4.; 50.6.
చెల్లెలు	*cellelu* 8.17.2.; 13.12.
-చేత	*-cēta* 57.2.; 57.2.1.; 59.5.1.
చేతి	*cēti* 22.12.
చేతులు	*cētulu* 22.12.
జరుగు	*jarugu* 15.4.1.; 15.6.2.; 35.1.
ట్	*ṭ* 9.5.; 23.2.; 43.2.
టైము	*ṭaimu* 46.2.
ట్టు	*ṭṭu* 9.5.; 22.3.; 26.6.(ii); 32.2.
డ్	*ḍ* 22.3.; 26.6.(ii); 32.2.; 32.9.
డబ్బు	*ḍabbu* 23.14.
డబ్బులు	*ḍabbulu* 20.7.; 23.14.
డి	*ḍi* 5.8.2.; 15.5.3.; 17.20.
డు (-డు)	*ḍu (-ḍu)* 3.6.; 3.6.1.; 5.7.2.; 7.3.; 13.5.; 13.6.; 21.2.1.; 23.2.; 26.6.(iii); 26.12.; 27.8.; 35.2.; 38.2.
డుస్-	*ḍus-* 35.3.
డెబ్బై	*ḍebbhai* 13.13.
డ్చు	*ḍcu* 35.3.
డ్డ్	*ḍḍ* 38.2.
డ్న	*ḍn* 17.20.
ణ్ణ్	*ṇṇ* 5.8.2.; 17.20.
త్	*t* 821.4.; 22.1.; 22.2.; 22.3; 23.2.; 25.4; 26.3; 26.6.; 26.6.; 26.12.; 27.3.; 27.8.; 28.3.; 28.4.; 31.4; 32.2.; 32.9.; 33.4; 33.6.; 34.4; 35.3.; 35.4.1.; 37.2.1; 53.3.1.; 53.4.; 55.1.1; 55.2.; 57.1.5.
తండ్రి	*taMḍri* 3.9.
తప్ప	*tappa* 45.5.
తమ; తమరు	*tama; tamaru* 59.7.
తన; తను	*tana; tanu* 37.9.
తర్వాత	*tarvāta* 11.6.; 46.3.
తలా	*talā* 50.6.
తల్లి	*talli* 3.9.
-తా	*-tā* 26.2.; 26.2.2.
-తా-/-తుం-	*-tā-/-tuM-* 26.2.
తాగు	*tāgu* 35.1.
తిను	*tinu* 23.1.; 23.9.; 35.1.; 57.1.3.
తిప్పు	*tippu* 27.3.; 56.1.4.
తియ్యి	*tiyyi* 8.3.1.
తిరుగు	*tirugu* 56.1.4.
తీరు	*tīru* 59.6.
తీవ్రం; తీవ్రంగా	*tīvraM; tīvraMgā* 22.15.
తీసుకుపో	*tīsukupō* 25.1.1.
తీసుకురా	*tīsukurā* 21.4.; 25.1.1.; 26.6.(v); 28.5.; 33.6.; 35.4.1.; 55.2.
తీసుకో	*tīsukō* 8.2.2.; 23.1.
తీసుకొచ్చ్-	*tīsukocc-* 28.5.; 55.2.
తీసుకొస్-	*tīsukos-* 21.4.; 26.6.(v); 55.2.
తు	*tu* 26.12.
-తుం	*-tuM* 26.2.; 26.2.1.
తుంచు; తునుగు	*tuMcu; tunugu* 56.1.3.
-తున్న	*-tunna* 31.3.; 31.17.; 43.6.
-తున్నది	*-tunnadi* 31.17.
-తున్నా	*-tunnā* 21.1.1.; 21.1.2.
-తూ	*-tū* 26.12.; 31.2.; 45.4.
తెంపు; తెగు	*teMpu; tegu* 56.1.2.
తెచ్చ్-	*tecc-* 35.4.1.; 55.2.
తెప్పించు	*teppiMcu* 59.4.
తెలియ్-	*teliy-* 53.3.2.

తెలియజెయ్యి *teliyajeyyi* 47.2.
తెలియదు; తెలియవు *teliyadu; teliyavu* 37.6.1.; 37.6.3.
తెలుసు *telusu* 37.6.; 37.6.1.; 37.6.3.; 53.3.; 53.3.2.
తెల్లది; తెల్లని *telladi; tellani* 10.2.
తెస్- *tes-* 35.4.1.; 55.2.
తే *tē* 35.4.; 35.4.1.; 55.1.; 55.2.; 59.4.
తొందర(గా) *toMdara(gā)* 19.4.
తొంబై *toMbhai* 13.13.
తొమ్మిది *tommidi* 11.7.; 13.13.
-తో *-tō* 20.4.; 22.6.; 27.4.; 29.12.; 38.9.; 44.4.; 47.2.2.
-తోం *-tōM* 21.1.1.; 21.1.2.; 31.17.
-తోంది *-tōMdi* 31.17.; 41.4.1.
తోచు *tōcu* 53.4.
ద్ *d* 26.6.; 26.7.; 26.12.; 27.3.; 27.8.; 28.3.; 28.4.; 31.4.; 33.6.; 34.5.; 35.3.; 35.4.1.; 37.2.1; 53.4.; 55.1.1.; 55.2.; 57.1.5.
దగ్గర *daggara* 4.6.; 8.9.2.; 10.8.; 19.6.; 20.8.; 21.7.; 21.8.
దగ్గరి *daggari* 19.6.; 19.6.1.; 21.7.; 21.7.1.; 21.8.
-దలచుకో *-dalacukō* 46.5.
-దాం *-dāM* 26.5.1.; 26.7.
-దాకా *-dākā* 26.9.
దాచు *dācu* 53.4.
దాని *dāni* 3.5.; 7.6.3.; 7.6.3.1.; 13.1.
-దాని *-dāni* 14.3.1.
దానిది; దానివి *dānidi; dānivi* 9.1.1.
దానిలో *dānilō* 22.11.
-ది *-di* (personal marker) 7.3.; 21.1.2.; 21.2.1; 26.2.1.; 28.2.1.; 28.7.; 31.17.; 37.1.1.; 37.2.2.; 41.1.1.;
-ది *-di* (predicate marker) 9.1.; 9.1.1.; 9.1.2.; 10.2.; 13.4.; 13.4.1.; 13.4.2.; 14.3.1.; 41.4.; 59.1.; 59.2.
దింపు *diMpu* 56.1.2.
దిగు *digu* 21.3.1.; 56.1.2.
దీని *dīni* 3.5.; 7.6.3.; 7.6.3.2.
దీనిలో *dīnilō* 22.11.
-దు *-du* 7.3.
-దురుగాని; *durugāni* 52.4.
-దువుగాని *duvugāni* 52.4.
దేని *dēni* 3.5.
దేనిలో *dēnilō* 22.11
ద్ద్ *dd* 26.7.
న్ *n* 5.8.1.; 5.8.2.; 7.14.; 8.15.2.; 17.17.; 17.20.; 38.7.2.; 46.6.; 52.1.1.
-న *-na* 15.7.
-నది *-nadi* 41.4.1.
నన్ను *nannu* 20.2.4.; 26.8.
నలభై *nalabhai* 11.7.
నలుగురు *naluguru* 5.3.
నా *nā* 2.1.; 2.2.; 3.10.; 5.7.2.
నాకు *nāku* 13.1.
నాది; నావి *nādi; nāvi* 9.1.1.
నాన్న *nānna* 3.9.; 3.10.; 5.9.
ని *ni* 2.12.2.
-ని *-ni* (concord) 2.6.; 3.7.; 5.5.1.; 5.8.2.; 14.3.1.; 17.20.
-ని *-ni* (acc.) 20.2.; 20.2.1.; 25.7.
-నించి *-niMci* 17.7.; 21.7.; 23.12.; 29.11.
-నించి/-నుంచి *-niMci/-nuMci* 17.7.; 21.7.; 23.12.
నిన్న *ninna* 32.5.
నిన్నటి *ninnaṭi* 32.5.
నిన్ను *ninnu* 26.8.
నిల్చో *nilcō* 23.1.
నీ *nī* 2.2.; 2.8.; 3.10.; 5.9.; 13.1.
నీకు *nīku* 13.1.
నీది; నీవి *nīdi; nīvi* 9.1.1.
నీళ్ళు *nīḷḷu* 16.8.
ను *nu* 23.2.; 26.6.(iii); 28.7.; 38.2.; 57.1.3.
-ను *-nu* (personal marker) 7.3.; 21.2.1.
-ను *-nu* (acc.) 20.2.; 20.2.1.
-ను/-ని *-nu/-ni* (acc.) 20.2.
-నుంచి *-nuMci* 17.7.; 21.7.; 23.12.
-నుంచి/-నించి *-nuMci/-niMci* 23.12.
-నుండి *-nuMḍi* 17.7.
నువ్వు *nuvvu* 2.2.; 2.4.2; 2.6.; 2.7.; 5.5.1.; 7.1.; 7.2.; 7.3.; 26.8.
నూట *nūṭa* 17.18.1.
నూటి- *nūṭi-* 13.13.1.
నూరు *nūru* 13.13.; 13.13.1.

నెప్పి(గా)	*neppi(gā)* 22.15.
నేను	*nēnu* 2.2.; 2.4.1; 2.6.; 2.7.; 2.12.3.; 5.5.1.; 7.1.; 7.2.; 7.3.; 7.5.; 14.6.; 20.2.4.; 26.8.; 57.2.
నేనూ	*nēnū* 7.9.; 7.9.1.; 8.5.; 8.5.1.
నొప్పి(గా)	*noppi(gā)* 22.15.
నోటి	*nōṭi* 53.6.
నోరు	*nōru* 53.6.
న్న్	*nn* 28.7.; 38.2.
–న్నర	*-nnara* 11.2.2.
ప్	*p* 57.1.4.
పంటి	*paMṭi* 40.5.
పండు	*paMḍu* 22.5.
పక్క	*pakka* 15.7.
పక్కన	*pakkana* 4.6.; 8.9.2.; 15.7.
పట్టుకో	*paṭṭukō* 23.1.
పడు	*paḍu* 38.2.; 53.1.2.; 59.5.
పద	*pada* 8.33.; 20.5.
పదండి	*padaMḍi* 20.5.
పది	*padi* 4.10.
పన్ను	*pannu* 40.5.
పరవాలేదు	*paravālēdu* 20.6.
పరిగెత్తు	*parigettu* 21.3.1.
పళ్ళు	*paḷḷu* 22.5.; 40.5.
పాత	*pāta* 9.6.
పాప	*pāpa* 3.15.
పారిపో	*pāripō* 25.1.1.; 32.2.1.
పాలు	*pālu* 16.8.
పావు	*pāvu* 11.2.1.
పాసుకా	*pāsukā* 37.3.
పిల్లలు	*pillalu* 13.7.
–పు	*-pu* 56.1.1.
పువ్వు	*puvvu* 9.3.
పూలు	*pūlu* 9.3.
పెట్టు	*peṭṭu* 51.9.
పెట్టుకో	*peṭṭukō* 23.1.
పొమ్మను	*pommanu* 31.6.
పో	*pō* 25.1.1.; 28.2.; 31.6.; 32.2.1.; 35.1.; 35.4.; 37.1.; 37.3.; 38.7.2.; 41.1.2.; 41.2.1.; 41.3.1.; 41.9.; 41.10.; 45.1.; 45.2.; 53.1.1.; 59.3.2.
–పో	*-pō* 55.3.; 56.2.
పోతే	*pōtē* 32.2.1.
పోయిన	*pōyina* 41.10.
ప్పు	*ppu* 27.3.
ప్రియమైన	*priyamaina* 24.1.
–బడు	*-baḍu* 59.5.
బాగా	*bāgā* 15.8.; 17.5.; 17.5.1.
బాగు–	*bāgu-* 8.16.; 17.5.
బాబు	*bābu* 3.15.
బైట; బైటి–	*baiṭa; baiṭi-* 22.4.
–బో	*-bō* 41.9.
మ్	*m* 2.11.
మంచిది	*maMcidi* 10.2.
మంచినీళ్ళు	*maMcinīḷḷu* 16.8.
–మంది	*-maMdi* 5.3.; 5.3.1.
మన	*mana* 5.1.2.
మనం	*manaM* 5.1.2.; 5.5.; 7.1.; 7.2.; 7.3.; 26.5.; 26.8.; 29.7.; 29.8.
మనది	*manadi* 9.1.1.
మనల్ని	*manalni* 26.8.
మనవి	*manavi* 9.1.1.
మమ్మల్ని	*mammalni* 26.8.
మరి	*mari* 9.11.
మా	*mā* 5.1.1.; 7.7.
మాది	*mādi* 9.1.1.
మాలో	*mālō* 14.5.
మావి	*māvi* 9.1.1.
–మి	*-mi* 5.5.; 5.5.1.
మిమ్మల్ని	*mimmalni* 21.13.; 26.8.
మీ	*mī* 2.2.; 2.8.; 3.10.; 5.1.3.; 7.7.; 13.1.
మీకు	*mīku* 13.1.
మీద	*mīda* 4.6.; 8.9.2.; 21.7.; 21.8.
మీది	*mīdi* 9.1.1.
మీది–	*mīdi* 21.8.
మీరు	*mīru* 2.2.; 2.4.3.; 2.7.; 5.1.3.; 5.5.; 7.1.; 7.2.; 7.3.; 7.15.; 21.13.; 26.8.
మీవి	*mīvi* 9.1.1.
ముంచు	*muMcu* 56.1.3.
ముగ్గురు	*mugguru* 5.3.; 5.4.; 8.6.
ముగ్గురూ	*muggurū* 8.6.
మునుగు	*munugu* 56.1.3.
ముప్పావు	*muppāvu* 11.2.3.
ముప్పై	*mupphai* 11.7.
మూడు	*mūḍu* 4.10.; 8.6.
మూడూ	*mūḍū* 8.6.
మేం	*mēM* 5.1.1.; 5.5.; 7.1.; 7.2.; 7.3.; 14.5.; 26.8.
మొన్న; మొన్నటి	*monna; monnaṭi* 32.5.

−మ్ముప్పావు *-mmuppāvu* 11.2.3.
య్ *y* 8.3.; 9.4.; 15.10.; 37.2.1.; 57.1.2.
−యా *-yā* 37.1.; 37.1.2.; 37.2.2.
−యా/−ఇం *-yā/-iM* 37.2.2.
యాభై *yābhai* 11.7.; 13.13.
−యా/−యిం *-yā/-yiM* 37.1.
యి *yi* 7.8.; 22.1.; 26.6(i); 28.3.; 32.2.; 56.2.1.
−యి *-yi* (personal marker) 7.3.; 21.2.1.
−యి *-yi* (adverbial participle marker) 45.1.; 45.4.
−యిం *-yiM* 37.1.1.
−యిన *-yina* 41.1.; 41.1.2.; 53.14.
−యినా *-yinā* 53.1.; 53.1.1.; 53.1.4.
−యే *-yē* 41.2.; 41.2.1.; 43.6.
య్యి *yyi* 22.1.; 26.6(i); 28.3.; 32.2.; 56.2.1.; 57.1.2.
య్యి/యి *yyi/yi* 22.1.; 26.6(i); 28.3.; 32.2.; 56.2.1.
ర్ *r* 5.8.1.; 32.9.
రండి *raMḍi* 7.15.; 8.2.
రమ్మను *rammanu* 31.6.
రా *rā* 3.12.; 7.15.; 7.16.; 8.2.; 8.2.2.; 15.6.2.; 21.4.; 23.9.; 25.1.1; 26.6(v); 28.5.; 31.6.; 33.6.; 35.1.; 35.4.; 35.4.1.; 41.10.; 49.2.; 52.1.1.; 53.5.; 55.1.; 55.2.
−రా *-rā* 35.5.; 35.7.; 50.8.
రాండి *rāMḍi* 3.13.1.; 7.15.; 8.2.; 23.9.
రాతి *rāti* 50.7.
రాదు *rādu* 37.6.1.; 37.6.2.
−రాదూ *-rādū* 29.6.
రాయి *rāyi* (v) 47.2.
రాయి *rāyi* (n) 50.7.
రారా! *rārā!* 23.9.
రాళ్ళు *rāḷḷu* 50.7.
రావు *rāvu* 37.6.1.; 37.6.2.
రు *ru* 2.12.1.; 13.6.; 27.8.; 35.2.
−రు *-ru* 7.3.; 21.2.1.
రుస్ *rus* 35.3.
రెండు *reMḍu* 4.10.; 8.6.
రెండూ *reMḍū* 8.6.
రేపటి; రేపు *rēpaṭi; rēpu* 32.5.
రోజుకు *rōjuku* 20.12.
ర్చు *rcu* 35.3.
ర్ని *rni* 2.12.1.
ల్ *l* 5.8.1.; 13.16.; 32.9.
లా *lā* 46.7.
−లాగా *-lāgā* 21.9.; 37.13.; 46.7.
లు *lu* 8.11.; 27.8.; 35.2.
−లు *-lu* 4.1.; 4.2.; 5.7.; 5.7.1.; 5.7.2.; 7.8.; 8.11.; 9.5.; 10.1.; 13.5.; 13.6.; 15.5.2.; 58.3.
లుస్ *lus* 35.3.
లే− *lē-* 37.8.; 50.2.; 50.1.2.
−లే! *-lē!* 57.3.
లేం *lēM* 7.2.; 7.3.
−లేండి *-lēMḍi* 57.3.
−లేకపో *-lēkapō* 59.3.2.
లేకపోతే *lēkapōtē* 37.8.
లేకపోయింది *lēkapōyiMdi* 44.8.
లేడు *lēḍu* 7.2.; 7.3.; 7.5.
లేదు *lēdu* 4.3.; 7.2.; 7.3.; 7.9.; 15.2.; 15.2.2.; 25.3.; 29.2.; 40.1.; 44.8.
లేను *lēnu* 7.2.; 7.3.; 7.9.; 7.9.1.; 8.5.
లేరు *lēru* 7.2.; 7.3.; 7.9.1.; 16.4.
లేవు *lēvu* 4.3.; 7.2.; 7.3.; 7.9.; 7.9.1.
−లో *-lō* 4.5.; 13.16.; 14.4.; 15.5.3.; 22.11.; 22.13.; 22.17.; 26.14.; 29.11.
−లోకి *-lōki* 29.11.
−లోగా *-lōgā* 31.11.; 32.11.; 44.6.
−లోనించి *-lōniMci* 29.11.
లోపల; లోపలి *lōpala; lōpali* 22.4.
ల్చు *lcu* 35.3.
−ల్లో *-llō* 22.17.
ళ్ *ḷ* 32.9.
ళ్ళు *ḷḷu* 8.11.; 13.5.
ళ్ళో *ḷḷō* 15.5.3.
వ్ *v* 15.10. 33.5.; 33.8.; 34.3.; 40.1.; 56.2.1.
వ *va* 47.3.
వంద *vaMda* 17.18.; 17.18.2.
వచ్చ్− *vacc-* 28.5.; 55.2.
వచ్చిన *vaccina* 53.5.
వచ్చు *vaccu* 37.6.; 37.6.1.; 37.6.2.; 37.6.3.; 53.5.
−వచ్చు *-vaccu* 29.3.; 51.1.; 51.2.1.
వచ్చే *vaccē* 41.10.

−వటం *-vaṭaM* 25.1.; 25.1.1.; 25.2.
−వడం *-vaḍaM* 25.2.
−వద్దు *-vaddu* 29.5.; 49.2.
−వల్ల *-valla* 50.4.
వస్− *vas-* 21.4.; 26.6(v).; 55.2.
వాటి *vāṭi* 8.4.
వాటిది; వాటివి *vāṭidi; vāṭivi* 9.1.1.
వాడి *vāḍi* 7.6.1.
−వాడి *-vāḍi* 14.3.1.
వాడికి *vāḍiki* 13.1.
వాడిది; వాడివి *vāḍidi; vāḍivi* 9.1.1.
వాడు *vāḍu* 7.1.; 7.2.; 7.3.; 7.4.; 7.6.1.; 7.6.4.; 13.4.; 35.7.
−వాడు *-vāḍu* 13.4.; 13.4.1.; 14.3.1.; 41.4.; 59.1.; 59.2.
వారి *vāri* 3.2.
వారిది; వారివి *vāridi; vārivi* 9.1.1.
వారు *vāru* 3.2.; 7.1.;7.2.; 7.3.; 7.4.; 13.4.
−వారు *-vāru* 13.4.; 13.4.1.; 41.4.; 59.1.; 59.2.
−వాలి *-vāli* 20.1.; 20.1.1.
వాళ్ళ *vāḷḷa* 5.1.4.1.
వాళ్ళది; వాళ్ళవి *vāḷḷdi; vāḷḷvi* 9.1.1.
వాళ్ళు *vāḷḷu* 5.1.4.; 5.1.4.1.; 7.1.;7.2.; 7.3.; 7.4.; 13.4.
−వాళ్ళు *-vāḷḷu* 13.4.; 41.4.; 59.1.; 59.2.
−వి *-vi* (predicate marker) 9.1.; 9.1.1.; 9.1.2.; 10.2.; 13.4.; 13.4.2.; 41.4.; 59.1.; 59.2.
−వి *-vi* (concord) 2.6.; 3.7.; 14.3.1.
వినిపించు *vinipiMcu* 31.8.
విను *vinu* 23.1.; 57.1.3.
విరుగు *virugu* 56.1.4.
విరుచ్− *viruc-* 56.1.4.
వీటి *vīṭi* 8.4.
వీడి *vīḍi* 7.6.2.
వీడు *vīḍu* 7.4.; 7.6.2.; 7.6.4.
వీరి *vīri* 3.2.
వీరు *vīru* 3.2.; 7.4.
వీలు ఉంది *vīlu uMdi* 20.6.
వీలు లేదు *vīlu lēdu* 20.6.
వీళ్ళ *vīḷḷa* 5.1.4.1.
వీళ్ళు *vīḷḷu* 5.1.4.; 5.1.4.1.; 7.4.
−వు *-vu* (II per. sg.) 7.3.; 21.2.1.
−వు *-vu* (neut. sg.) 7.3.
వెతుకు *vetuku* 15.4.; 15.4.1.
వెయ్యి *veyyi* (v) 8.3.1.; 25.8.; 56.2.1.
వెయ్యి *veyyi* (num.) 17.18.; 51.6.
−వెయ్యి *-veyyi* 56.2.; 56.2.1.
వెలిగించు *veligiMcu* 56.1.5.
వెలుగు *velugu* 56.1.5.
వెల్లడించు *vellaḍiMcu* 47.2.
వెళ్− *veḷ-* 21.4.; 26.6(iv).
వెళ్ళనివ్వు *veḷḷanivvu* 55.2.
వెళ్ళనిస్− *veḷḷanis-* 55.2.
వెళ్ళనిచ్చ− *veḷḷanicc-* 55.2.
వెళ్ళు *veḷḷu* 8.1.; 8.2.1.; 8.2.2.; 21.4.; 25.4.; 26.6 (iv).
వేలు *vēlu* (num.) 51.6.
−వైపు *-vaipu* 29.10.
శా *śā* 28.3.1.
స్ *s* 22.1.; 26.6 (i); 26.7.; 28.3.; 28.3.1.; 32.2.; 33.1.; 33.2.; 33.4.; 33.5.; 33.7.1.; 34.3.; 34.4.; 40.1.; 53.3.1.; 53.4.
స్/చ్ *s/c* 40.1.
సరికి *sariki* 44.5.
సరే! *sarē!* 9.13.
−సిన *-sina* 33.7.
సేపటి *sēpaṭi* 32.5.
సేపు *sēpu* 26.11.; 32.5.; 46.2.
సొంత *soMta* 8.17.2.
−సొచ్చింది *-socciMdi* 50.5.
−సొస్తుంది *-sostuMdi* 51.5.
Ø *Ø* 8.2.1.

Appendix 3

Index of the technical and grammatical terms occurring in the Grammar Notes

a ending bases 8.3.; 20.5.
abilitative 50.1.; 50.1.1.; 50.2.
abilative base 59.3.; 59.3.1.
abilitative base, negative 59.3.2.; 59.8.
abilitative form 50.1.; 59.3.
abilitative, negative 50.1.2.; 50.2.
abilitative, past negative 59.8.
ablative case 17.7.; 21.7.; 21.7.1; 21.8.; 23.12.
ablative case relationship 51.7.
abstract noun 16.6.; 19.4.; 22.15.; 22.16.
accusative case 20.2.; 20.2.2.; 20.2.3.; 20.2.4.; 21.13.; 25.7.; 26.8.; 31.3.1.; 31.7.; 31.14.; 52.1.4.; 57.2.1.
accusative case or dative case suffix 31.14.; 58.4.
action, simultaneous 31.2.; 45.4.1.
address 8.17.2.; 34.7.; 35.7.
address marker 2.10.; 7.14.;8.3.; 8.13.; 8.15.3.; 17.16.; 17.17.; 21.12.; 23.13.; 50.8.
address marker, feminine inferior 35.6.
address marker, inferior 35.7.
address particle 15.11.
address marker, masculine inferior 35.5.
address marker, singular and plural 17.16.
address term 2.9.; 2.9.1.; 2.9.2.; 3.9.; 17.15.; 21.11.; 23.10.
address term, affectionate 3.15.
address term, masculine inferior 23.10.
address, plural/honorific singular 57.3.
address, singular 57.3.
addressing 2.13.
adjectival 2.2.1.
adjectival base 9.1.; 13.4.; 41.4.
adjectival participle 31.1.; 31.3.1.; 41.4.2.; 43.1.; 43.2.; 43.6.; 44.1.; 53.3.; 59.1.
adjectival participle ending in *ē* 43.2.
adjectival participle marker 41.3.1.
adjectival participle marker, past 53.1.2.
adjectival participle predicate 41.4.1.; 41.4.3.; 41.4.4.; 43.7.; 44.9.
adjectival participle predicate, negative 43.7.
adjectival participle predicate, past 41.4.1.
adjectival participle predicate, present 41.4.1.
adjectival participle predicates, future/non-past 41.4.1.
adjectival pariticiple, affirmative 43.5.1.
adjectival participle, future 41.10.
adjectival participle, future/habitual 59.1; 59.2.
adjectival participle, future/(habitual)/non-past 41.2.; 43.2.; 44.1.3.; 44.5.; 44.6.; 59.1.; 59.2.
adjectival participle, negative 43.5.; 43.7.; 45.3.1.; 45.4.
adjectival participle, obligatory 33.7.; 50.5.; 51.5.
adjectival participle, past 41.1.; 41.1.1.; 41.10.; 43.8.; 44.1.1.; 44.2.; 46.3.; 53.1.4.; 53.5.
adjectival participle, present/progressive 31.3.; 44.1.2.
adjectival predicate 10.2.; 14.3.; 14.9.; 59.1.1.
adjectival relationship 3.6.
adjective 2.1.; 2.2.; 3.1.; 3.2.; 3.6.; 3.6.1.; 3.11.; 4.4.2.; 4.8.; 4.12.; 5.4.; 7.7.; 8.17.2.; 9.12.1.; 10.2.; 13.2.2.1.; 13.9.; 14.9.; 16.6.; 16.7.; 17.21.; 23.3.; 23.11.; 26.11.; 31.1.; 41.4.; 43.4.; 43.4.1.; 59.1.
adjective + noun phrase 1.1.
adjective derived from verb 41.4.
adjective of kind 44.7.
adjective of kind, interrogative 3.11.; 9.12.
adjective, interrogative 4.8.; 38.1.2.; 38.1.3.
adjective, nominal 3.6.; 3.6.1.; 7.7.; 9.1.2.; 41.4.
adjective, nominalized 41.4.
adjective, numeral 4.1.1.; 4.10.; 5.4.; 13.9.; 14.9.

adjective, pronominal 2.2.; 3.2.; 4.12.; 5.9.; 7.7.; 9.1.1.; 41.4.
adjective, simple 9.6.
adjective, verbal 59.1.1.
adverb 4.4.; 9.9.; 14.11.; 16.6.; 17.5.; 19.4.; 22.15.; 22.16.; 29.15.; 31.1.; 38.1.; 43.1.; 47.4.
adverb, derived 43.1.
adverb, manner 7.16.; 8.12.; 23.8.; 43.1.; 43.3.; 43.3.1.; 43.3.2.; 43.3.3.
adverb, place 4.4.; 7.12.
adverb, temporal 44.1.
adverb, time 7.11.
adverbial form, past 55.4.; 58.1.2.
adverbial marker 16.6.; 19.4.; 37.13.
adverbial participle 31.1.; 45.1.; 45.4.; 45.4.1.; 49.1.; 56.2.; 59.6.
adverbial participle marker, future/habitual/ non-past 45.2
adverbial participle marker, past 45.2.
adverbial participle, affirmative 45.4.
adverbial participle, negative 45.3.; 45.3.1.; 45.4.; 59.8.
adverbial participle, non-past/progressive 33.8.
adverbial participle, past 45.1.; 45.3.1.; 45.4.; 45.4.2.; 46.1.; 49.1.; 55.2.; 56.2.; 56.2.1.; 58.1.1.
adverbial participle, present 31.2.; 45.1.; 45.3.1.; 45.4.; 45.4.1.; 46.4.; 49.1.; 59.2.
adverbializer 22.16; 37.13.
adverbializer of manner 21.9.; 37.13.
affectionate address term 3.15.
affirmative 8.2.1.; 8.2.2.; 15.3.; 23.9.; 33.2.; 43.5.1.; 43.6.; 47.4.; 50.8.
affirmative adjectival participle 43.5.1.
affirmative adverbial participle 45.4.
affirmative and negative of existential verb 4.3.; 7.5.
affirmative existential verb 14.1.3.
affirmative form of verb 7.2.; 8.7.; 13.2.2.1.; 28.1.; 43.7.; 59.8.
affirmative forms of the existential verb 17.5.; 21.2.1.
affirmative singular 34.2.; 52.1.3.
affricate 1.5.4.1.
age 13.2.3.; 13.14.
agent 57.2.1.; 58.1.4.
agentive case 57.2.1.
agentive case marker 57.2.; 59.5.1.
agent-noun 57.2.; 59.5.1.
agreement 7.1.; 7.3.; 21.2.; 25.3.1.; 27.1.; 29.2.; 41.7.; 44.9.; 46.2.; 50.5.
aM ending noun 25.7.; 31.14.; 58.3.; 58.4.
animate noun 20.2.2.
answer word 8.7.
antecedent 45.4.2.
anu form 38.5.; 38.9.; 47.2.1.; 47.2.3.; 51.8.
anu group 23.1.; 46.5.
anu group of bases/ verbs 26.6.; 28.2.; 28.7.; 38.2.; 41.1.1.; 53.1.2.; 57.1.3.; 58.1.3.

anu group of verbal bases 23.2.; 31.5.1.
anusvāraM 1.5.4.1.
article 1.1.
aspect 16.3.; 59.3.; 59.3.2.
aspects of imperative 49.2.
assertive sentence 17.14.
assurance to listener 52.4.; 57.3.
attribute 14.6.
augment 57.1.3.
augment *g* 38.7.1.
augment *ṭ* 43.2.
auxiliary 37.1.; 46.5.; 50.1.1.; 50.1.2.; 52.1.; 52.1.1.; 52.1.3.; 55.4.; 56.2.; 56.2.1.; 59.2.; 59.3.1.; 59.5.; 59.6.
auxiliary verb 29.1.; 31.5.; 33.8.; 41.9.; 46.5.; 55.2.; 55.4.; 59.2.
base 37.8.; 40.1.; 41.1.; 41.1.1.; 41.3.; 41.3.1.; 52.1.1.; 52.2.; 53.1.2.; 53.1.4.; 57.1.3.; 58.1.; 58.1.2.; 58.1.3.; 59.5.
base, abilitative 59.3.; 59.3.1.
base, completive 55.2.
base, compound 25.1.1.; 37.1.; 37.3.; 41.9.; 55.2.; 56.2.1.; 59.6.
base, *ḍu* ending 26.12.; 27.8.
base ending in consonant, disyllabic 33.3.; 58.1.2.
base ending in long vowel 3.13.1.

base, causative 57.1.5.
base, *i* ending 5.5.; 8.3.; 19.2.; 58.1.1.
base, *iMcu* ending 31.4.
base, informative 31.5.; 31.5.1.; 31.6.; 31.7.; 52.1.4.
base, *kō* ending (verbal) 23.1.; 38.7.2.; 46.5.; 58.1.3.; 58.1.5.
base, long vowel ending 3.12.; 8.3.; 8.15.2.
base, *lu* ending 27.8.
base, passive 59.5.; 59.5.1.
base, *s* ending 33.1.; 33.2.; 33.5.; 34.3.
base, *s/c* ending 40.1.
base, short vowel ending 8.3.
base, trisyllabic 15.4.; 15.4.1.; 15.5.1.; 28.6.; 33.3.; 58.1.2.; 59.3.1.
base, *ṭṭu* ending 22.3.; 26.6.
base, *yyi/yi* ending 26.6.; 28.3.; 56.2.1.
be form 1.1.
benefactive 13.2.1.; 23.5.
benefactive function 19.5.1.; 26.13.
benefactive function of the dative case suffix 22.8.; 26.13.
benefactor 13.2.1.1.
bilabial 1.5.4.1.
body of the consonant symbol 3.16.1.
bound form 8.16.; 17.5.; 26.11.
c ending base 34.1.; 34.2.; 34.3.; 34.4.; 34.6.
c/cu ending base57.1.4.
cardinal form of the interrogative word *'howmany'* 9.8.1.
cardinal numeral 9.8.1.
cardinal numeral adjective 14.9.
case 8.9.
case form 31.9.; 38.1.3.
case marker 4.6.; 29.11.
case markers, combination of 29.11.
case relationship 31.3.1.
case suffix 8.9.; 14.1.4.; 23.12.
case suffix, instrumental 22.6.; 29.12.; 44.4.
causal relationship 22.7.
causative 57.1.1.
causative base 57.1.5.
causative construction 57.2.
causative form 57.1.; 57.2.1.; 59.4.
causative marker 57.1.1.
cause 7.10.; 44.4.
cause and effect 44.4.
certainty59.6.
changes that occur in verbal bases 52.1.2.
changes (verbal) bases under go 26.6.; 28.3.; 28.4.; 53.1.4.
cinugu group 56.1.3.
clause 50.3.
cluster of consonants 22.17.;
collective possession 5.9.; 13.3.1.
colloquial forms 47.1.
combination of case markers 29.11.
combination of consonants and vowels 3.16.3.
combination of vowels 3.13.2.
common negative 43.5.1.; 45.3.1.
common noun 1.4.; 14.9.
comparative marker 25.5.
complementary distribution 9.12.1.
completive base 55.2.
components of the sentence 47.2.2.
compound base 25.1.1.; 37.1. 37.3.; 41.9.; 55.2.; 56.2.1.; 59.6.
compound numeral 13.13.
compound sentence 19.1.1.; 19.1.2.; 19.1.3.; 32.6.; 38.4.; 41.6.; 47.2.
compound sentence pattern19.1.; 38.5.; 51.8.
compound verb 39.2.; 55.2.
compound verbal base 46.5.; 51.9.
compound word 13.12.
concessive 53.1.; 53.1.4.; 53.3.
concessive, negative 53.2.
concord 2.6.; 5.5.; 14.3.; 14.5.; 14.6.; 16.1.; 16.3.; 41.4.4.; 41.7.; 59.1.1.; 59.2.1.
concord chart 5.5.1.
concord marker/suffix 3.7.; 5.8.2.; 14.3.1.; 59.1.1.
condition 32.12.
conditional 32.1.; 32.2.1.; 32.12.; 34.6.; 37.4.; 37.10.; 39.1.; 40.2.; 40.3.; 53.3.
conditional suffix 34.6.; 35.3.
conditional suffix, negative 37.8.
conditional, obligatory 52.3.

conditional, emphatic 39.3.
conjoining element 31.5.
conjugate 16.3.
conjunct consonant + vowel combination 5.11.; 5.11.1.; 5.11.2.
conjunct consonants 4.15.
conjunction 5.6.; 13.15.; 14.8.; 19.1.1.; 19.1.3.; 41.5.; 41.6.; 47.2.; 47.2.2.; 47.2.3.
conjunction, coordinative 7.9.; 37.12.
consonant 1.5.; 3.16.; 4.15.; 4.15.1.; 5.11.; 8.3.; 14.8.; 33.3.; 53.3.1.
consonant and vowel, combination of 3.16.3.
consonant cluster 25.4.
consonant *n* 8.15.2.
consonant symbol 1.5.; 3.16.1.; 3.16.2.; 4.15.
consonant vowel combination 3.16.; 3.16.2.; 3.16.4.
consonant/ syllable, final 56.1.1.
consonant, identical 14.13.
consonants, primary symbols of 2.14.; 2.14.5.; 3.16.
constituent 5.6.; 7.9.; 7.9.1.; 14.8.
constituent sentence 19.1.2.
constituents, coordinative 7.9.1.
construction 11.2.; 11.3.; 41.6.; 59.2.
construction, coordinative 5.6.; 7.9.; 14.8.
contrast 15.2.; 37.13.
conventional order 2.14.5.
conversation 20.6.
coordinative conjunction 7.9.; 37.12.
coordinative constituents 7.9.1.
coordinative construction 5.6.; 7.9.; 14.8.
copula 1.1.
count 5.2.; 43.4.1.
count and mass pronouns 43.4.1.
count neuter pronoun 38.3.1.
count noun 22.18.
count pronominal 4.13.
count pronominal adjective 4.12.
count pronoun 4.12.; 9.8.1.; 43.4.
count pronoun, indefinite 4.12.; 43.4.
count pronoun, interrogative 9.8.1.; 43.4.
count pronoun/ adjective 23.11.
count quantity 44.2.
countable neuter nouns 4.4.2.
countable objects 23.11.
cu ending verbal base 53.4.
cultural note 8.17.; 33.12.; 36.1.
dative case 16.1.; 29.8.; 31.8.; 37.6.; 41.8.
dative case suffix 13.1.; 13.2.; 13.2.1.; 13.2.1.1.; 13.2.2.; 13.2.3.; 14.1.; 14.1.1.; 14.1.2.; 14.1.3.; 14.1.4.; 15.6.; 15.6.2.; 17.8.; 17.9.; 17.9.1.; 17.21.; 19.5.1.; 19.5.2.; 19.6.; 19.6.1.; 20.2.1.; 20.2.3.; 20.8.; 20.9.; 20.12.; 20.13.; 21.7.1.; 22.7.; 22.8.; 22.10.; 25.7.; 27.4.; 31.13.; 31.14.; 31.15.; 32.8.; 35.8.; 37.12.; 40.6.; 41.8.; 45.7.; 49.3.; 51.7.; 58.4.
dative case suffix in ‘directional’ function 27.7.
dative case suffix in locative function 22.14.
dative case suffix, benefactive function of 22.8.; 26.13.
dative case suffix, functions of (13.2.); 14.1.; 17.8.; 17.10.; 19.5.; 19.5.3.; 19.5.4.; 19.5.5.; (19.6.; 22.7.; 22.8.); 37.11.; 49.3.
dative case suffix, possessive function of 14.1.3.; 22.9.; 23.5.; 26.15.
dative case suffix, purposive function of 23.4.; 40.6.
dative subject 26.15.; 31.8.; 33.10.; 53.4.
declarative sentence 3.4.; 9.10.; 10.5.; 15.1.2.; 19.1.1.; 31.12.
defective verb 8.3.; 16.1.; 16.3.; 17.1.; 17.2.; 17.3.; 20.5.; 31.8.; 37.6.; 53.3.; 53.5.
definiteness 59.6.
degrees of respect 13.4.1.; 13.4.3.; 17.16.
demonstrative (adjective) 4.8.; 43.4.1.
demonstrative count pronoun 43.4.
demonstrative forms of the interrogative form 22.18.
demonstrative mass (non-count)pronoun/ adjective 17.4.
dental 1.5.4.1.
derivation 14.9.
derived adverb 43.1.
derived manner adverb 43.1.; 43.3.; 43.3.1.; 43.3.2.; 43.3.3.
derived transitive 35.1.

destination 14.1.2.; 15.6.2.; 17.7.; 17.9.; 19.6.; 19.6.1.; 21.7.1.; 22.10.
destination noun 19.6.1.
desyllabizing marker (or *pollu*) 3.16.; 3.16.1.
dialect variation 1.5.4.1.
different groups of verbs 56.1.
digu group 56.1.2.
direct object 20.2.; 20.2.3.; 31.7.; 35.1.; 52.1.4.
direct speech 38.5.; 47.2.
direction 7.16.
directional adverb 21.5.
directional case marker 29.10.
'directional' function, dative case suffix in 27.7.
dissimilar shapes 2.14.4.
distinction between 'what' and 'who'1.3.1.
distinction, honorific and equal 2.5.
distinction, past and present 31.1.
distinction, past, present and future 31.1.
distinction, tense 45.3.1.
disyllabic base ending in consonant 33.3.; 58.1.2.
double negative 59.8.
ḍu ending base 26.12.; 27.8.
ḍu ending masculine noun 3.6.
ḍu ending noun 13.5.; 13.6.
ḍu, lu, ru ending intransitive bases 35.2.
ḍu, masculine noun ending in 5.7.2.
dubitative element 15.1.; 19.1.1.; 19.1.3.
dubitative marker 15.1.; 19.1.1.; 21.10.; 25.6.; 37.10.; 38.4.; 41.6.; 50.3.
dubitative particle 15.1.; 15.1.2.; 19.1.1.; 31.12.
dubitative word 15.1.; 15.1.3.
e ending base 8.15.1.
effect 44.4.
elliptical sentence 3.14.; 4.14.
eM ending noun 58.3.; 58.4.
embedded sentence 14.6.
emphasis 8.14.; 13.2.2.1.; 14.1.3.; 20.10.; 55.2.; 56.2.
emphasis, shift of 8.14.
emphatic conditional 39.3.
emphatic expression 59.8.
emphatic marker 3.3.; 8.5.; 8.5.1.; 8.6.; 8.14.; 8.15.1.; 8.15.2.; 15.9.; 17.5.1.; 19.3.; 31.16.; 38.7.1.; 39.3.
emphatic question 8.14.; 8.15.2.
English 1.1.; 1.3.1.; 3.6.; 7.1.; 9.8.1.; 9.10.; 9.11.; 10.5.; 14.1.1.; 16.4.; 19.3.; 20.3.; 27.9.; 28.2.2.; 29.15.; 33.12. 38.5.; 40.2.; 47.2.
English sentence pattern 31.16.
epicene 7.1.; 21.2.1.; 21.12.
epicene formal or most honorific singular 13.4.3.
epicene honorific 9.2.
epicene honorific address marker 2.10.; 7.14.; 8.3.; 17.16.
epicene honorific address term 2.9.1.; 17.15.
epicene honorific singular 13.4.; 59.1.
epicene non-honorific and equal address term 21.11.
epicene numeral 5.3.2.
epicene plural 7.1.; 7.2.; 13.4.; 13.4.3.; 13.7.; 59.1.
epicene plural pronoun 5.1.4.
epicene singular 7.1.; 7.2.
epicene singular pronoun 3.2.
equal & honorific 13.1.
equal 2.2.; 2.4.4.; 2.4.5.; 2.5.; 2.7.; 7.1.; 7.2.; 13.1.; 13.4.3.; 21.2.1.;21.11.; 23.9.
equal feminine singular 7.2.; 7.13.3.
equal singular 28.7.
equational sentences 1.1.; 41.4.3.
exception 37.4.
exclusive 7.1.; 7.2.; 9.1.1.
exclusive and inclusive 5.5.
exclusive possession 5.9.
exclusive pronoun 5.1.1.
existence, verb of 10.4.
existential verb 4.3.; 7.1.; 7.2.; 7.5.; 8.16.; 13.2.2.; 13.2.2.1.; 13.2.3.; 14.1.3.; 14.10.; 15.2.2.; 15.3.; 16.3.; 16.8.; 17.5.; 20.8.; 21.2.1.; 22.16.; 27.1.1.; 28.1.; 28.7.1.; 41.8.; 43.3.2.; 55.4.
existential verb, affirmative and negative of 4.3.; 7.5.
existential verb, affirmative (form of) 14.1.3.; 17.5.; 21.2.1.
expression, emphatic 59.8.
expression, formal 47.1.
expression, idiomatic 58.5.
expression, stylistic 44.10.

extended length 5.6.; 7.9.; 7.9.1.; 14.8.
feminine 1.2.; 5.1.4.; 7.1.; 7.6.3.; 7.6.3.1.; 7.6.3.2.; 10.3.; 13.4.
feminine address marker 8.13.; 23.13.
feminine and neuter singular 14.10.
feminine equal singular 13.4.3.
feminine gender 2.9.1.; 21.11.
feminine honorific singular 10.3.; 13.4.3.
feminine honorific singular pronoun 29.13.
feminine inferior & equal 21.1.2.
feminine inferior & equal, and neuter singular suffix 31.17.
feminine inferior address marker 35.6.
feminine inferior and equal singular 26.2.1.; 28.2.1.; 28.7.
feminine inferior and neuter singular 37.1.; 37.2.2.
feminine inferior singular 13.4.3.
feminine non-honorific address marker 17.16.
feminine non-honorific address term17.15.
feminine non-honorific (singular) 9.2.; 59.1.
feminine numeral 5.3.2.
feminine singular 7.1.; 7.13.3.
feminine singular pronoun 7.6.3.1.; 7.6.3.2.
final *aM* 4.2.; 25.7.; 31.14.
final *c* 34.2.; 34.3.; 34.4.; 34.5.
final *c/cu* 57.1.4.
final consonant 14.8.
final consonant cluster 25.4.
final consonant/syllable 56.1.1.
final *cu* 53.4.
final *ḍcu, rcu* and *lcu* 35.3.
final *da* 26.7.
final *di* 41.1.1.
final *ḍu* 23.2.; 26.6.; 38.2.
final element 39.2.
final *eM* 58.3.; 58.4.
final *i* 5.7.1.; 8.3.
final *iMcu* 31.4.; 57.1.5.
final *nu* 23.2.; 26.6.; 28.7.; 38.2.
final *ō* 23.2.; 26.6.; 28.7. 41.3.1.; 45.2.
final *s* 33.2.; 33.5.
final *s/c* 40.1.
final short vowel 2.12.2.; 2.12.3.; 5.6.; 5.8.1.; 8.3.; 21.3.
final short vowel, length of 7.9.; 16.4.; 53.1.4.
final syllable 5.6.; 8.3.; 8.11.; 14.8.; 22.17; 26.6.; 56.1.1.; 56.1.2.; 56.1.3.
final syllable *ḍi* of a word or a base 5.8.2.
final syllable, extended length of 5.6.; 7.9.; 7.9.1.
final *ṭṭu* 9.5.; 22.3.; 32.2.
final *u* 26.12.; 27.8.
final vowel 2.3.; 2.13.; 8.3.; 8.6.; 8.15.1.; 20.3.; 35.2.
final vowel *i* 33.7.1.
final vowel of a numeral 11.1.
final vowel, length of 7.9.; 16.4.; 53.1.4.
final *yyi/yi* 22.1.; 32.2.
first and second person concord markers 3.7.
first and second person pronouns13.1.; 20.2.4.
first and/or second person 59.1.1.; 59.2.1.
first consonant 5.11.
first person 2.7.; 7.1.; 7.2.; 14.3.; 21.2.1; 32.4.
first person concord marker 5.8.2.
first person exclusive plural pronoun 5.1.1.
first person inclusive (plural) pronoun 5.1.2.; 26.5.
first person plural pronouns 5.5.
first person pronouns 26.8.
first person singular and plural 41.4.4.
first person singular or plural 5.5.
first person singular pronoun 2.4.1.; 20.2.4.
formal 13.4.1.; 13.4.3.
formal (singular) 7.1.
formal expressions 47.1.
formal human epicene singular 7.2.
formal narration 3.9.
formal or most honorific 3.2.
formal situations 3.2.
formal variety of language 47.1.
formation of numerals 17.18.
fraction 11.2.; 11.3.
free variation 13.9.
functions of dative case suffix (13.2.); 14.1.; 17.8.; 17.10.; 19.5.; 19.5.3.; 19.5.4.; 19.5.5.; (19.6.; 22.7.; 22.8.); 37.11.; 49.3.
functions of oblique base 2.2.1.
future 31.1.

future adjectival participle 41.10.
future continuous 33.8.; 49.1.
future negative 27.1.; 27.1.1.; 27.2.; 32.4; 40.3.
future negative suffix 27.1.
future obligatory form 51.5.
future perfect 49.1.
future tense 26.1.; 26.4.; 27.2.; 32.12.; 28.1.; 32.12.; 33.8.; 39.1.; 43.3.2.; 43.3.3.; 53.3.
future tense suffix 26.2.; 26.3.
future/ habitual adjectival participle 59.1.; 59.2.
future/ habitual/ non-past 43.5.1.; 43.6.
future/ (habitual)/ non-past adjectival participle 41.2.; 43.2.; 44.1.3; 44.5.; 44.6; 59.1.; 59.2.
future/ habitual/ non-past adverbial participle marker 45.2.
future/ non-past adjectival participle predicate 41.4.1.
future/ non-past temporal adverb 44.1.3.
gender (distinction) 4.8.; 5.3.2; 16.3.
gender number distinction 17.3.
gender-number 44.9.
gender-number noun 50.5.
gender-number-person 50.5.
genitive 2.2.1.
gerund 25.1.; 25.1.1.; 25.3.; 29.2.; 29.9.; 31.14.; 31.15.; 40.4.; 43.9.; 44.4.; 50.4.
gerund suffix 25.2.
gerund, negative form of 52.2.
glide *n* 7.14.; 17.17.; 38.7.2.; 46.6.; 52.1.1.
goal 15.6.2.; 22.10.
greeting 8.17.1.
group identity 14.9.
guNiMtaM 3.16.2.
habitual 31.1.; 43.5.1.; 43.6.
habitual adjectival participle 59.1.; 59.2.
habitual notion 43.3.2.
habitual tense 26.4.; 27.2.
habitual/ non-past adjectival participles 41.2.; 43.2.
habitual/ non-past adverbial participle marker 45.2.
higher strata 34.7.
Hindi 1.1.; 9.11.
historical or remote past 59.1.; 59.1.1.; 59.2.1.
historical/ remote past continuous 59.2.; 59.2.1.
honorific (singular) 7.1.; 7.2.
honorific 2.2.; 2.5.; 3.2; 5.3.2.1.; 9.2.; 13.1.; 13.4.1.; 13.4.3; 21.2.1.; 23.9.
honorific address marker 2.10.; 7.14.; 17.16.
honorific address term 2.9.1.; 17.15.
honorific and equal distinction 2.5.
honorofic marker 1.4.
honorofic pronominal 3.10.
honorific singular 1.2.; 2.2.; 2.8.1.; 7.15.; 8.2.1; 8.3.; 10.3.; 15.4.1; 19.2.; 52.4.; 57.3.; 59.1.
honorific singular & plural 2.2.; 2.7.; 2.8.; 3.12.5.1.3.; 8.1.; 8.16.; 13.1.; 29.13.; 52.4.
honorific, most 3.2.; 13.4.3.
hortative 26.5.; 29.5.; 29.7.; 29.8.; 39.1.;
hortative suffix 26.5.1.
hortative, negative 29.5.
howmany-th 9.8.1.
human 5.1.4.1.; 5.2.; 7.6.1.; 7.6.2.; 8.16.; 9.1.1.; 9.12.; 13.4.; 53.4.1.
human demonstrative count pronoun 43.4.
human epicene numeral 5.3.2.
human epicene plural 7.1.; 7.2.
human epicene plural pronoun 5.1.4.
human epicene singular 7.1.; 7.2.;
human feminine 1.2.; 5.1.4.
human feminine numeral 5.3.2.
human indefinite count pronoun 43.4.
human interrogative pronoun 2.7.
human marker 5.3.1.
human noun 1.3.; 1.4.; 4.4.2.; 5.3.; 5.4.; 17.2.1.
human numerals 5.3.; 5.3.1.; 5.3.2; 5.4.
human plural 9.2.
human plural pronoun 5.1.4.
human predicate marker 13.4.
human pronoun 5.10.
human pronoun and adjective 5.2.
human proximate/ remote 5.1.4.
i ending (base) 5.5.; 8.3.; 19.2.; 58.1.1.
i ending noun base 5.7.1.; 7.8.
ī ending oblique base 13.1.

identical consonants 14.13.
idiom 10.6.; 44.10.
idiomatic expression 58.5.
if clause (in English) 32.12.; 40.2.
iMcu ending base 31.4.
imperative 2.8.; 3.12.; 8.2.; 8.2.1.; 8.2.2.; 19.2.; 15.4.1.; 19.1.1.; 19.1.2.; 39.1.; 50.8.; 52.4.
imperative affirmative 8.3.; 20.5.; 33.2.
imperative affirmative (inferior) singular 34.2.; 35.5.
imperative (affirmative) non-honorfic singular 50.8.
imperative honorfic singular and plural 2.8.1.; 3.12.; 15.4.1.
imperative inferior affirmative singular 52.1.3.
imperative negative plural/singular 8.3.
imperative negative$_1$/ negative$_2$ 49.2
imperative plural & honorific singular 2.8.1.; 7.15.; 8.3.
imperative sentence 19.1.1.; 19.1.2.
imperative singular 3.12.; 8.3.; 15.4.1.; 23.9.
imperative, negative 8.1.; 15.4.1.
implied 10.4.; 13.2.1.1.
implied singular noun 46.2.
inanimate noun 20.2.2.; 20.2.3.
inclusive 5.5.; 7.1.; 7.2.; 9.1.1.; 29.7.; 29.8.
inclusive marker 7.9.; 7.9.1.; 8.5.; 8.5.1; 8.6.; 16.4.; 16.5.; 20.3.; 22.19.; 31.9.; 33.9.; 37.12.; 38.6.
inclusive (plural) pronoun 5.1.2.; 26.5.
indefinite 43.4.1.
indefinite count pronominal adjective 4.12.
indefinite count pronoun 4.12.; 43.4.
indefinite form 38.1.; 38.6.
indefinite pronoun 21.10.
independent sentence 7.13.
indicative predicate 7.13.; 7.13.1.; 7.13.2.; 7.13.3.; 9.2.
indirect object 20.2.3.
indirect speech 47.2.
inferior 7.1.; 7.2; 7.6.1.; 7.6.2.; 7.6.3.; 7.6.3.1.; 7.6.4.; 13.1.; 13.4.1.; 13.4.3; 23.9.; 23.10.
inferior address marker 35.7.
inferior affirmative singular 52.1.3.
inferior and equal 13.4.3.; 21.12.
inferior and equal feminine singular 7.13.3.
inferior and equal singular 28.7.; 28.21.; 31.17.
inferior feminine singular 7.2.
inferior marker 35.7.
inferior pronoun 7.6.4.; 35.7.
inferior relationship 23.9.
inferior singular 14.3.; 35.5.; 35.6.
inferior singular pronoun 7.6.; 41.4.4.
infinitive 29.1.; 29.2.; 29.3.; 29.4.; 29.5.; 29.6.; 40.1.; 41.9.; 46.5.; 46.6.; 49.2.; 50.1.1.; 50.1.2., 51.1.; 52.1.; 52.1.1.; 55.4.; 59.3.1.; 59.3.2.; 59.5.
informal 13.4.1.; 13.4.3.
information 10.5.1.; 10.6.
information, recipient of 38.9.; 47.2.2.
informative base 31.5.; 31.5.1.; 31.6.; 31.7.; 52.1.4.
informative word 3.4.
inherent *a* 3.16.1.
inherently intransitive 35.1.
inherently plural 4.1.
inherently transitive 35.1.
initial *a* of a suffix 3.13.1.
initial consonant 4.15.; 5.11.
initial *i* of the suffix 58.1.2.
initial *t* 23.2.
initial *v* 15.10.; 56.2.1.
initial *y* 15.10.
initiator 57.2.1.
inseperable possession 20.8.
instrumental case suffix 22.6.; 29.12.; 44.4.
interjection 3.8.; 14.2.; 23.15.
interrogative 44.3.4.1.; 44.7.
interrogative adjective 4.8.; 38.1.2.; 38.1.3.
interrogative adjective of kind 3.11.; 9.12.;
interrogative count human pronoun and adjective 5.2.
interrogative count neuter pronoun 38.3.1.
interrogative count neuter pronoun and adjective 4.4.2.; 5.2.
interrogative count pronoun 9.8.1.; 43.4.
interrogative form 22.18.; 38.3.1.
interrogative human pronoun 5.10.

interrogative marker 8.14.; 8.15.1.; 8.15.2.; 29.3.1.
interrogative mass (non-count) neuter pronoun 9.7.; 11.5.
interrogative neuter pronoun 9.12.
interrogative place adverb 4.4.; 7.12.
interrogative plural pronoun 4.4.3.
interrogative pronoun 2.7.; 4.7.; 38.1.3.
interrogative sentence 3.4.; 15.1.; 15.1.3.; 15.2.1; 19.1.1; 38.6.; 47.4.
interrogative suffix 3.4.
interrogative time adverb 7.11.
interrogative word 1.3.; 3.11.; 3.4.; 4.4.; 7.10.; 7.13.2.; 7.13.3.; 8.12.; 9.2.; 9.8.1.; 9.12.; 9.12.1.; 16.4.; 16.5.; 17.4.; 17.6.; 17.21.; 20.3.; 22.19.; 31.9.; 32.4.; 38.1.; 38.6.; 41.6.; 43.9.
intransitive 35.2.; 51.9.; 56.1.1.; 56.1.2.; 56.1.3.; 56.1.4.; 56.1.5.
intransitive and transitive verbs 56.1.
intransitive bases, *ḍu, lu, ru* ending 35.2.
intransitive verb 35.1.; 57.1.1.
ivvu group 55.1.; 55.2.
kadulu group 56.1.5.
kind, adjective of 44.7.
kind, interrogative adjective of 3.11.; 9.12.
kinship 3.9.; 3.10.; 5.9.; 8.17.2.; 13.2.2.1.; 20.8.
knowledge, performable 37.6.2.
kō ending (verbal) base 23.1.; 38.7.2.; 46.5.; 58.1.3.; 58.1.5.
labiodental 1.5.4.1.
language, formal variety of 47.1.
last consonant 5.11.
length 5.6.
length of the final (short) vowel 7.9.; 16.4.; 53.1.4.
letter sequence 37.5.
letters 2.14.; 2.14.7.
letters with dissimilar shapes 2.14.4.
listener 2.9.; 2.10.; 5.1.1.; 5.1.2.; 21.11.; 10.5.1.; 10.6.; 13.13.2.; 17.16.; 19.1.3.; 20.5.; 20.6.; 29.6.; 57.3.
listener, assurance to 52.4.; 57.3.
literal sense 17.21.
location 51.7.
location in time 19.5.5.; 51.7.
location on price scale 51.7.
location on time scale 15.6.1.
locative 15.6.1.; 19.5.5.; 41.8.
locative case 4.5.; 21.7.; 45.6.
locative case suffix/ marker 4.5.; 4.6.; 14.4.; 15.5.3.; 15.7.; 22.17.; 26.14.
locative form 22.11.; 22.13.
locative function, dative case suffix in 22.14.
locative postposition 21.7.1.; 21.8.
locative shade of meaning 7.16.
locative word 22.4.
long vowel 3.13.1.; 7.14.; 8.3.; 20.1.1.
long vowel ending base/ form/ word 3.12.; 8.3.; 8.15.2.
lower strata 34.7.
lu ending base 27.8.
lu ending noun 3.6.; 8.11.
main clause/ sentence 14.6.; 50.3.
main verb 32.12.; 39.2.; 40.2.; 40.3.; 43.3.1.; 45.4.1.; 45.4.2.; 50.3.; 55.2.; 55.4.; 56.2.; 56.2.1.
male and female 2.10.
manner adverb 7.16.; 8.12.; 23.8.; 43.1.; 43.3.; 43.3.1.; 43.3.2.; 43.3.3.
manner adverb, derived 43.1.; 43.3.; 43.3.1.; 43.3.2.; 43.3.3.
marker beginning with a vowel 2.12.2.
masculine 1.2.; 2.5.; 2.9.2.; 5.1.4.; 7.1.; 7.2.; 13.4.; 21.2.1.
masculine address marker 23.13.
masculine and feminine genders 2.9.1.; 21.11.
masculine equal singular 13.4.3.
masculine honorific singular 13.4.3.
masculine inferior address marker 35.5.
masculine inferior address term 23.10.
masculine inferior singular (marker) 13.4.3.; 23.9.
masculine non-honorific 9.2.
masculine non-honorific address marker/ term 17.15.; 17.16.
masculine nouns ending in *ḍu* 5.7.2.
masculine nouns, *ḍu* ending 3.6.
masculine numeral 5.3.2.
masculine singular 2.4.4.; 2.4.5.; 7.6.1.; 7.6.2.; 9.2.; 59.1.

mass (non-count) neuter pronoun 9.7.; 11.5.
mass (non-count) pronouns/ adjectives 17.4.
mass/ count quantity 43.4.1.; 44.2.
mass noun/pronoun/adjective 17.6.; 23.11.; 43.4.1.
matrix sentence 14.6.
meaning of verb 13.2.1.1.; 14.1.2.; 19.4.; 21.10.1.; 23.3.; 27.4.; 55.2.; 59.6.
meaning, locative shade of 7.16.
measurement of time 11.2.
metaphoric sense 17.21.
minimum expectancy 20.10.
mode/mood 16.3.; 59.3.; 59.3.2.
modification 21.3.; 21.3.1.
modifier 43.3.1.
monosyllabic base 25.1.1.; 35.4.
monosyllabic long vowel ending base 7.15.
monosyllabic verb 37.2.
mood/mode 16.3.; 59.3.; 59.3.2.
most formal second person pronoun 59.7.
most honorific 3.2.; 13.4.3.; 59.7.
most honorific second person pronoun 59.7.
mother tongue 5.1.1.
motion verb 15.6.2.
n glide 38.7.2.
nasal 1.5.4.1.
nasal sound 11.3.
nasalized *u* 23.6.
negative 4.3.; 7.5.; 8.2.1.; 8.3.; 15.3.; 43.6.; 44.3.; 44.8.; 47.4.
negative abilitative 50.1.2.; 50.2.
negative abilitative base 59.3.2.; 59.8.
negative adjectival participle 43.5.; 43.7.; 45.3.; 45.3.1.; 45.4.
negative adjectival participle predicates 43.7.
negative adverbial participle 45.3.; 45.3.1.; 45.4.; 59.8.
negative answer 15.2.1.; 15.2.2.; 38.6.
negative aspect (of the verb) 31.18.; 47.4.
negative base 37.8.; 37.9.
negative concessive 53.2.
negative conditional 32.3.
negative conditional suffix 37.8.
negative existential verb 14.1.3.
negative expression 20.6.
negative form 7.2.; 15.2.; 16.2.; 17.1.; 17.2.1.; 17.3.; 20.3; 27.1.1.; 37.6.1.; 37.6.2.; 37.6.3.; 55.4.
negative form of a verb 33.9
negative form of gerund 52.2.
negative form, past 40.1.
negative hortative 29.5.
negative imperative 8.1.; 15.4.1.
negative permissive 29.4.; 51.2.1.
negative plural 8.3.
negative probabilistic form 51.2.
negative singular 8.3.
negative verb 16.4.; 20.10.; 22.19.; 25.3.; 50.1.2.; 50.2.
negative, common 43.5.1.; 45.3.1.
negative, double 59.8.
negative, past 29.2.; 29.15.; 40.1.; 53.5.
neuter (gender) 7.1.; 8.6.; 8.16.; 9.1.; 9.1.1.; 10.2.; 17.2.1.; 21.2.1.; 43.4.1.
neuter and feminine non-honorific singular 59.1.
neuter and inferior 7.6.3.1.; 7.6.3.2.
neuter count noun 22.18.
neuter count pronominal 4.13.
neuter indefinite count pronominal adjective 4.12.
neuter indefinite count pronoun/ adjective 4.12.; 23.11.
neuter indefinite mass pronoun/ adjective 23.11.
neuter interrogative plural pronoun 4.4.3.
neuter noun 1.3.; 4.4.2.
neuter numeral 5.3.
neuter plural 4.7.; 7.2.; 7.13.2.; 9.2.; 13.4.3.; 17.3.; 37.6.1.; 59.1.
neuter plural pronoun 4.7.; 8.4.; 9.7.; 9.12.
neuter predicate marker 13.4.
neuter pronoun 38.3.1.
neuter pronoun and adjective 4.4.2.; 5.2.
neuter singular 1.2.; 4.7.; 7.2.; 7.13.1.; 9.2.; 13.4.3.; 14.10.; 17.3.; 21.1.2.; 26.2.1.; 28.2.1.; 28.7.; 37.1.; 37.2.2.; 41.1.1; 44.8.; 44.9.
neuter singular pronoun 7.6.3.

neuter singular suffix 31.17.
no 7.13.
nominal adjective 3.6.; 3.6.1.; 7.7.; 9.1.2.; 41.4.
nominal adjective +/plus noun 2.3.; 3.1.
nominal predicate 9.1.; 9.1.2.; 10.2.; 13.3.; 13.3.2.; 14.2.; 14.3.; 41.4.
nominalized adjectival participles 41.4.1.
nominalized adjectives 41.4.
nominalized forms 41.4.2.
nominalized negative adjectival participles 43.7.
nominalizing suffix 41.4.; 43.7.; 59.1.
nominative base 2.2.; 8.9.
nominative case/ form 8.9.; 57.2.1.
nominative or subjective case 31.3.1.
non-count 9.7.; 17.4.
non-countable mass noun 23.11.
non-future tense/ form 7.1.; 7.5.; 44.8.
non-geminated 5.8.1.
non-honorific 5.3.2.1.; 8.2.2.; 8.13.; 9.2.; 21.2.1.; 23.9.; 33.2.
non-honorific address term/ marker 2.9.2.; 17.15.; 17.16.
non-honorific and equal address marker/ term 21.11.; 21.12.
non-honorific and non-inferior 2.4.4.
non-honorific imperative affirmative singular 34.2.
non-honorific masculine address marker 23.13.
non-honorific negative imperative 8.1.
non-honorific singular 2.2.; 2.4.2.; 2.7.; 2.8.; 3.10.; 7.1.; 7.2.; 13.1.; 13.4.; 19.2.; 50.8.; 59.1.
non-inferior 2.4.4.
non-initial consonant 4.15.
non-past 40.2.; 43.5.1.; 43.6.
non-past adjectival participle 41.2.; 43.2.; 44.5.; 44.6.
non-past adjectival participle predicate 41.4.1.
non-past adverbial participle marker 45.2.
non-past/ habitual 31.1.
non-past/ progressive adverbial participle 33.8.
non-place noun 19.6.; 19.6.1.; 21.7.1.
non-predicate 21.10.; 21.10.1.
non-present 40.2.
normal speech context 44.10.
not only ...but also 31.16.
noun 1.1.; 1.3.; 1.4.; 2.1.; 2.10.; 3.1.; 3.6.1.; 4.1.1.; 8.9.; 8.9.1.; 9.1.2.; 9.7.; 9.12.1.; 13.2.1.; 13.2.1.1.; 13.2.3.; 13.3.1.; 13.9.; 14.8.; 14.9.; 14.14.; 15.6.2.; 15.7.; 15.11.; 17.7.; 17.9.; 19.5.1.; 19.6.; 20.2.; 20.2.3.; 20.12.; 22.17.; 27.4.; 27.9.; 31.1.; 33.10.; 37.13.; 38.9.; 41.7.; 44.9.; 45.6.; 57.2.1.; 59.1.
noun base 4.1.; 5.7.; 5.7.1.; 7.8.
noun base ending in *aM* 4.2.
noun bases, *i* ending 5.7.1.; 7.8.
noun ending in *ṭṭu* 9.5.
noun phrase : See NP.
noun, abstract 16.6.; 19.4.; 22.15.; 22.16.
noun, *aM* ending 25.7.; 31.14.; 58.3.; 58.4.
noun, animate/ inanimate 20.2.2.
noun, destination 19.6.1.
noun, *ḍu* ending 13.5.; 13.6.
noun, gender-number 50.5.
noun, human 1.3.; 1.4.; 4.4.2.; 5.3.; 5.4.; 17.2.1.
noun, *lu* ending 3.6.; 8.11.
noun/ pronoun/ adjective, mass 17.6.; 23.11.; 43.4.1.
noun, non-place/ place 19.6.; 19.6.1.; 21.7.1.
noun, plural 10.1.; 14.7.; 16.8.; 20.7.; 46.2.; 58.3.
noun, singular 46.2.
noun, subject 20.1.; 29.2.; 29.8.; 41.7.
noun, time expressing 32.11.; 46.2.
NP / noun phrase 1.1.; 2.1.; 2.3.; 2.6.; 3.1.; 5.5.; 5.5.1.; 8.5.1.; 8.6.; 13.2.2.; 14.1.2.; 14.3.; 14.5.; 14.6.; 29.8.; 38.1.2.
NP, predicate/ NP, subject 2.3.; 2.6.; 5.5.; 8.5.1.; 8.6.; 14.6.
NP + NP type of sentence 59.1.1.
nu ending bases 57.1.3.
number 4.4.2.; 9.12.; 16.3.
number distinction 4.8.
number, whole 11.2.1.; 11.2.2.; 11.2.3.; 11.3.
numeral 2.3.; 4.9.; 5.3.; 5.3.1.; 5.3.2.; 5.4.; 8.6.; 9.8.; 11.7.; 13.13.; 17.18.; 17.18.1.; 38.3.; 47.3.

numeral adjective 4.1.1.; 4.10.; 5.4.; 13.9.; 14.9.
numeral formation 11.7.
numeral pronoun 4.10.
numeral, final vowel of 11.1.
ō ending base 38.7.2.; 41.3.1.; 45.2.
object 14.14.; 20.2.; 57.2.1.; 58.1.4.
object, direct 20.2.; 20.2.3.; 31.7.; 35.1.; 52.1.4.
object, indirect 20.2.3.
objective or accusative case 31.3.1.
obligation 32.6.
obligatory 4.1.; 4.1.1.
obligatory adjectival participle 33.7.; 50.5.; 51.5.
obligatory conditional 52.3.
obligatory form of verb 20.1.; 33.7.; 33.7.1.; 50.5.; 51.5.; 52.3.
obligatory form, future 51.5.
obligatory form, past 50.5.; 51.5.
oblique base 2.2.; 2.2.1.; 3.2.; 3.5.; 3.6.; 3.6.1.; 3.7.; 5.1.; 5.1.1.; 5.1.2.; 5.1.3.; 5.1.4.1.; 5.8.2.; 7.6.1.; 7.6.2.; 7.6.3.; 7.6.3.1.; 7.6.3.2.;7.6.4.; 8.4.; 8.8.; 8.9.; 8.9.1.; 8.9.2.; 9.1.1.; 9.1.2.; 10.1.; 10.3.; 11.6.; 13.4.2.; 13.13.1.; 13.16.; 14.3.1.; 17.7.; 17.12.; 17.13.; 19.6.; 20.2.; 20.4.; 21.9.; 22.4.; 22.11; 22.12.; 25.5.; 26.10.; 27.5.; 32.11.; 37.7.; 37.13.; 38.3.; 38.3.1.; 40.5.; 45.6.; 50.4.; 53.6.; 57.2.; 59.7.
oblique base ending in *i* or *ī* 13.1.; 20.2.1.
oblique base, functions of 2.2.1.
oblique base, *ī* ending 13.1.
oblique form 2.2.; 8.9.; 21.8.; 32.5.; 32.11.; 57.2.; 58.2.
open ending group 21.3.1.
opposite form 59.8.
optional 2.12.3.; 8.5.1.; 8.6.; 17.9.1.
optional use 49.3.
ordinal + noun 9.8.1.
ordinal (form) 9.8.; 9.8.1.; 10.7.; 14.9.; 47.3.
ordinal numerals 9.8.
ordinal suffix 9.8.1.
palatal 1.5.4.1.
paradigm 7.1.; 7.2.; 21.2.1.
participle 45.4.
participle form of the verb 31.1.
participle predicate, adjectival 41.4.1.; 41.4.3.; 41.4.4.; 43.7.; 44.9.
participle, adjectival 31.1.; 31.3.1.; 41.4.2.; 43.1.; 43.6.; 44.1.; 45.4.; 53.3.
participle, adverbial 31.1.; 45.1.; 45.4.; 45.4.1.; 49.1.; 59.6.
participle, past 58.1.1.
participle, past adjectival 41.1.; 41.1.1.; 41.10.; 43.8.; 44.1.1.; 44.2.; 46.3.; 53.1.4.; 53.5.
participle, past adverbial 45.1.; 45.3.1.; 45.4.; 45.4.2.; 46.1.; 49.1.; 55.2.; 56.2.; 56.2.1.; 58.1.1.
participle, present adverbial 31.2.; 45.1.; 45.3.1.; 45.4.; 45.4.1.; 46.4.; 49.1.; 59.2.
participle, present/ progressive adjectival 31.3.; 44.1.2.
particle 43.8.
particle beginning with *a* 43.2.
passive base/ voice 59.5.; 59.5.1.
past 43.5.1.; 43.6.
past adjectival participle 41.1.; 41.1.1.; 41.10.; 43.8.; 44.1.1.; 44.2.; 46.3.; 53.1.4.; 53.5.
past adjectival participle marker 53.1.2.
past adjectival participle predicate 41.4.1.
past adverbial form 55.4.; 58.1.2.
past adverbial participle 45.1.; 45.3.1.; 45.4.; 45.4.2.; 46.1.; 49.1.; 55.2.; 56.2.; 56.2.1.; 58.1.1.; 58.1.2.
past adverbial participle marker 45.2.
past and present distincition 31.1.
past continuous, historical/ remote 59.2.; 59.2.1.
past negative 29.2.; 29.15.; 40.1.; 53.5.
past negative form 40.1.
past negative abilitative 59.8.
past obligatory form 50.5.; 51.5.
past temporal adverb 44.1.1.
past tense 7.5.; 15.3.; 28.1.; 28.7.1.; 37.1.; 38.2.; 39.1.; 40.2.; 44.8.; 50.3.
past tense forms 28.2.2.
past tense marker/ suffix 37.1.; 37.2.2.; 38.2.; 41.1.1.
past tense suffix 28.1.; 28.2.; 28.7.
past, historical or remote 59.1.; 59.1.1.; 59.2.1.

past, present and future distinction 31.1.
penultimate vowel 22.1.; 28.3.; 57.1.2.
performable knoweldge 37.6.2.
permissive 51.2.1.
permissive base 52.1.; 52.1.2.; 55.2.
permissive form 29.3.; 29.3.1.; 51.1.
permissive verb 52.1.4.
permissive, negative 29.4.; 51.2.1.
person 16.3.
personal markers/ suffixes 7.1.
personal suffix 37.1.; 37.2.2.; 38.2.; 50.1.1.; 50.2.; 7.3.; 7.4.; 21.1.1.; 21.1.2.; 21.2.; 21.2.1.; 25.3.1.; 26.1.; 26.2.2.; 27.1.; 27.1.1.; 28.1.; 28.2.2.; 28.7.; 29.2.
person-gender-number 7.1.; 7.2.; 7.3.; 21.2.; 25.3.1.; 27.1.; 29.2.; 41.7.
person-gender-number-agreement 7.1.; 21.2.
person-gender-number-suffix 21.2.
persuasive form 29.6.
phrase 7.9.1.; 8.17.2.; 11.4.; 15.2.1.; 15.9.; 17.19.; 20.6.; 38.1.3.
place adverb 4.4.; 7.12.
place noun 19.6.; 19.6.1.; 41.8.
platform speech 3.2.
plural 2.2.; 2.7.; 2.8.; 2.8.1.; 3.12.; 4.1.; 5.5.; 5.9.; 5.10.; 7.1.; 7.2.; 7.13.2.; 7.15.; 8.1.; 8.2.1.; 8.3.; 8.10.; 8.16.; 9.1.; 9.1.1.; 9.1.2.; 9.2.; 9.3.; 9.4.; 9.12.; 13.1.; 13.4.; 13.4.3.; 13.8.; 14.3.; 16.8.; 17.2.1.; 17.3.; 17.11.; 21.2.1.; 22.5.; 22.12.; 23.3.; 27.6.; 37.6.1.; 40.5.; 52.4.
plural and honorific singular 7.1.; 15.4.1.; 19.2.
plural and honorific/ formal singular 7.2.
plural form 50.7.; 51.6.
plural negative 4.3.
plural noun 10.1.; 14.7.; 16.8.; 20.7.; 46.2.; 58.3.
plural number 9.1.; 17.2.1.; 23.3.
plural pronominal adjective 7.7.; 29.13.; 51.3.
plural pronominals 13.3.1.
plural pronoun 4.4.3.; 4.7.; 4.11.; 5.1.; 5.1.4.; 5.5.; 8.4.; 26.5.
plural suffix 4.1.; 4.1.1.; 4.2.; 5.7.; 5.7.1.; 7.8.; 8.11.; 9.5.; 10.1.; 13.5.; 13.6.; 58.3.
plural verb 16.8.
plural, first person singular and 41.4.4.
plural/ honorific singular address 57.3.
pollu 3.16.1.
possession 13.2.2.; 132.2.1.; 14.1.3.; 14.1.4.; 17.8.; 17.21.; 19.5.4.; 20.8.
possession of feelings, desires habits 49.3.
possession, collective 5.9.; 13.3.1.
possession, exclusive 5.9.
possession, inseparable 20.8.
possession, separable 20.8.
possessive 2.2.1.; 13.2.2.; 17.8.
possessive form 2.2.; 3.5.; 3.6.; 3.6.1.;
possessive function of the dative case suffix 14.1.3.; 22.9.; 23.5.; 26.15.
possessive relation(ship) 5.9.; 14.9.; 20.9.
possessive/ benefactive relationship 41.8.
possessor 14.1.2.
postposition 4.6.; 5.8.1.; 5.8.2.; 8.9.; 8.9.2.; 11.6.; 20.8.; 21.7.; 21.7.1.; 26.9.; 29.10.; 29.11.; 29.14.; 31.11.; 32.11.; 37.7.; 50.4.; 57.2.
predicate 1.1.; 1.3.1.; 4.4.2.; 5.4.; 8.5.; 9.1.; 9.12.1.; 10.2.; 13.3.; 13.4.; 14.2.; 14.3.; 14.9.; 21.10.1.; 38.1.1.; 41.4.; 59.1; 59.1.1.
predicate forms 13.4.2.
predicate marker 13.4.; 13.4.1.; 13.4.2.; 14.3.1.; 41.4.; 43.7.; 59.1.
predicate noun (phrase) 5.5.1.; 59.1.1.
predicate NP 2.3.; 2.6.; 5.5.; 8.5.1.; 8.6.; 14.6.
predicate slot 41.4.3.
predicate, adjectival 10.2.; 14.3.; 14.9.; 59.1.1.
predicate, adjectival participle 41.4.1.; 41.4.3.; 41.4.4.; 43.7.; 44.9.
predicate, indicative 7.13.; 7.13.1.; 7.13.2.; 7.13.3.; 9.2.
predicate, nominal 9.1.; 9.1.2.; 10.2.; 13.3.; 13.3.2.; 14.2.; 14.3.; 41.4.
predicate, pronominal 9.1.; 9.1.1.; 13.3.; 13.3.2.; 14.3.; 41.4.
present 43.5.1.; 43.6.
present adjectival participle predicate 41.4.1.
present adverbial partciple 31.2.; 45.1.; 45.3.1.; 45.4.; 45.4.1.; 46.4.; 49.1.; 59.2.
present and future/ non-past adjectival participle predicates 41.4.1.

present and past tenses 44.8.
present continuous tense 21.1.
present indefinite 26.4.; 27.2.; 28.7.1.
present negative 25.3.; 25.3.1.; 27.1.; 29.2.
present progressive 31.1.
present tense 7.5.; 15.3.; 21.1.; 21.2.1.; 23.1.; 26.1.; 28.1.; 31.17.; 32.12.; 39.1; 40.2.; 43.3.2.
present tense suffix 21.1.1.; 26.3.; 31.17.
present/ progressive adjectival participle 31.3.; 44.1.2.
present/ progressive temporal adverb 44.1.2.
primary and secondary symbols 5.11.
primary symbol 4.15.; 4.15.1.; 4.15.2.; 5.11.
primary symbol of the initial consonant 4.15.
primary symbol of vowles and consonants 2.14.; 2.14.5.; 3.16.
probabilistic 51.2.1.
probabilistic form (of the verb) 51.1.
probabilistic form, negative 51.2.
probabilistic function 51.2.1.
progressive 43.6.
prohibitive 29.4.
pronominal 3.10.; 4.13.; 13.3.1.
pronominal adjective 2.2.; 3.2.; 4.12.; 5.9.; 7.7.; 9.1.1.; 41.4.
pronominal adjective plus noun 2.1.; 3.1.
pronominal adjective, plural 51.3.
pronominal and nominal predicates 10.2.
pronominal endings 59.1.; 59.2.
pronominal predicate 9.1.; 9.1.1.; 13.3.; 13.3.2.; 14.3.; 41.4.
pronominal, time expressing 32.11.
pronoun 1.1.; 1.2.; 2.2.; 2.4.; 2.4.1.; 2.4.2.; 2.4.5.; 2.4.6.; 2.5.; 2.7.; 3.1.; 3.2.; 3.5.; 4.4.3.; 5.1.; 5.4.; 7.4.; 7.6.; 7.6.1.; 7.6.2.; 7.6.3.; 7.6.3.1.; 7.6.3.2.; 7.6.4.; 8.4.; 8.9.; 9.1.1.; 9.1.2.; 9.8.1.; 9.12.1.; 10.3.; 13.4.2.; 14.3.1.; 17.4.; 20.2.2.; 23.11.; 26.8.; 29.13.; 38.1.; 41.8.; 43.4.
pronoun, first person singular 2.4.1.; 20.2.4.
pronoun, relative 17.21.; 37.9.
pronoun royal/ most formal second person 59.7.
pronouns, interrogative 2.7.; 4.7.; 38.1.3.
pronunciation 1.5.4.1.; 3.13.2.; 5.11.; 7.17; 8.15.1.; 9.4.; 28.2.2.; 35.4.; 58.3.; 58.4.
proper noun 1.4.; 3.6.1.
proposal 32.6.
proverb 17.21.;32.13.; 41.11.
proximate 1.2.; 2.4.5.; 2.4.6.; 3.2.; 4.7.; 4.8.; 5.1.4.; 5.1.4.1.; 7.6.2.; 7.6.3.2.; 7.13.1.; 7.13.2.; 7.13.3.; 9.2.; 43.4.1.; 44.7.
proximate equal 2.2.
proximate honorofic 2.2.
proximate pronoun 7.4.
pure consonant 3.16.1.
purpose 14.1.1.
purposive 17.10.; 19.5.3.; 20.13.; 23.4.
purposive case suffix 21.6.; 23.4.
purposive function of the dative case suffix 23.4.; 40.6.
purposive relationship 31.13.; 31.15.
qualitative adjective 14.9.; 15.8.
quantitative adjective 14.9.; 22.18.
quantitative adverb 15.8.
quantitative modifier 44.2.
quantity, mass/ count 43.4.1.; 44.2.
question 5.2.; 11.5.
question word 21.10.; 33.9.; 38.1.1.
question, tag 9.10.; 10.5.; 53.7.
question, yes/ no type 3.4.; 15.2.; 32.4.
reason 7.10.; 32.12.; 40.2.
recipient 13.2.1.; 13.2.1.1.; 19.5.1.; 19.5.2.; 20.2.3.; 22.8.; 27.4.
recipient of the information 38.9.; 47.2.2.
reciprocative action 58.1.4.
reduplicate/reduplication 23.3.
reduplicated interrogative word 14.7.
reduplicated form 14.7.; 23.7.; 32.7.
refer 34.7.; 35.7.
reference 8.17.2.
reference term 3.9.
reflexive 58.1.
reflexive base 58.1.; 58.1.1.; 58.1.2.; 58.1.3.; 58.1.4.; 58.1.5.
relative pronoun 17.21.; 37.9.
remote 1.2.; 2.4.4.; 2.4.6.; 3.2.; 4.7.; 4.8.; 5.1.4.; 5.1.4.1.; 7.6.1.; 7.6.3.1.; 7.13.1.; 7.13.2.; 7.13.3.; 9.2.; 43.4.1.; 44.7.

remote equal/honorific 2.2.
remote past 59.1.; 59.1.1.; 59.2.1.
remote past continuous 59.2.; 59.2.1.
remote pronoun 7.4.
reply 3.4.
reported clause 47.2.; 47.2.2.; 47.2.3.
reported speech 38.5.
reporting clause 47.2.
reporting sentence 47.2.; 47.2.2.
reporting verb 38.5.; 38.9.; 47.2.; 47.2.1.; 47.2.2.; 47.2.3.
reportive particle 51.4.
request question 32.4.
respect, degrees of 13.4.1.; 13.4.3.
retroflex 1.5.4.1.
root meaning 8.3.; 19.2.
royal/most formal second person pronoun 59.7.
ru and *lu* ending bases 27.8.
ru ending nouns 13.6.
rule 13.9.
s+x: combination 28.3.1.
s ending (verbal) bases 33.1.; 33.2.; 33.5.; 34.3.
'*s* forms in English 3.6.
s/c ending bases 40.1.
sandhi 2.12.; 3.3.; 3.4.; 3.13.; 5.5.; 5.8.; 7.14.; 8.2.1.; 8.3.; 8.15.; 8.15.1.; 8.15.3.; 9.8.; 13.16.; 14.13.; 15.4.1.; 15.5.; 15.5.4.; 15.9.; 17.14.; 17.17.; 17.20.; 21.3.; 25.9.; 26.7.; 26.12.; 27.8.; 31.14.; 38.7.; 53.3.1.
Sanskrit 5.7.2.
script 28.2.2.
second and final syllables 56.1.3.
second and third vowel 15.4.
second person 2.7.; 3.7.; 7.1.; 7.2.; 14.3.; 21.2.1.; 41.5.; 52.4.; 59.1.1.; 59.2.1.
second person honorific singular and plural pronoun 2.4.3.; 2.4.4.; 2.4.5.; 5.5.
second person honorific singular pronoun 5.1.3.
second person inferior singular pronoun 41.4.4.
second person non-honorific singular 3.10.
second person non-honorific singular pronoun 2.4.2.
second person plural pronoun 5.1.3.
second person pronoun 13.1.; 26.8.; 59.7.
second vowel 58.1.2.
second vowel *æ* 59.3.1.
second vowel *u* 15.5.1.; 28.6.; 34.6..
secondary symbol 4.15.1.1.; 4.15.1.2.; 4.15.2.; 5.11.
secondary symbol of *ā* 28.2.2.
secondary symbol of the non-initial consonant 4.15.
secondary symbols of the consonants 4.15.1.
secondary symbols of the vowels 3.16.2.
semantic aspects 17.1.1.
semantic content 59.8.
semantic function 14.9.
semantic shades 25.8.
sentence 2.10.; 2.14.6.; 2.14.7.; 3.10.; 7.9.; 7.9.1.; 8.5.; 8.13.; 8.14.; 9.12.; 10.6.; 10.8.; 13.2.1.1.; 13.2.2.; 13.2.2.1.; 13.3.; 13.9.; 13.14.; 14.1.1.; 14.1.2.; 14.1.3.; 14.6.; 14.11.; 15.2.2.; 15.9.; 16.4.; 16.8.; 17.6.; 17.8.; 17.10.; 17.16.; 17.21.; 19.1.1.; 19.5.1.; 19.5.2.; 19.5.3.; 19.5.4.; 19.5.5.; 19.6.1.; 20.2.2.; 20.8.; 20.9.; 20.10.; 20.11.; 20.12.; 20.13.; 21.10.; 21.10.1.; 21.11.; 22.7.; 22.8.; 22.9.; 22.10.; 22.14.; 22.16.; 22.19.; 23.4.; 23.8.; 32.12.; 35.8.; 37.6.2.; 37.6.3.; 37.9.; 37.13.; 38.6.; 39.3.; 40.2.; 40.4.; 40.6.; 41.5.; 41.8.; 43.3.3.; 45.4.1.; 45.6.1.; 45.7.; 46.2.; 47.2.; 47.2.1.; 49.3.; 50.3.; 51.4.; 51.7.; 51.8.; 57.2.1.; 57.3.
sentence initiator 9.11.; 23.10
sentence pattern 3.1.; 29.7.; 31.16.; 37.10.
sentence, assertive 17.14.
sentence, components of 47.2.2.
sentence, compound 19.1.1.; 19.1.2.; 19.1.3.; 38.4.; 41.6.; 47.2.
sentence, constituent 19.1.2.
sentence, declarative 3.4.; 9.10.; 10.5.; 15.1.2.; 19.1.1.; 31.12.
sentence, elliptical 3.14.; 4.14.
sentence, imperative 19.1.1.; 19.1.2.
sentence, independent 7.13.
sentence, interrogative 3.4.; 15.1.; 15.1.3.; 15.2.1.; 19.1.1.; 38.6.; 47.4.

sentence, NP + NP type of 59.1.1.
sentence, simple 19.1.1.
sentence, verbless 1.1.; 2.1.; 2.3.; 2.6.; 5.5.; 8.5.1.; 8.6.; 14.3.; 15.2.1.; 19.5.3.; 41.4.4.; 41.7.; 44.9.; 59.1.1.
sentences, compound 38.4.
separable possession 20.8.
shape 21.3.; 21.3.1.
shapes, dissimilar 2.14.4.
shift of emphasis 8.14.
short 28.3.
short vowel 2.12.2.; 7.9.; 8.3.; 13.16.; 14.13.; 15.4.; 15.5.1.; 28.6.; 32.9.; 33.4.
short vowel ending base 8.3.
shortened form 53.7.
similarities in shape 1.5.
simple adjective 9.6.
simple sentence 19.1.1.
simultaneous action 31.2.; 45.4.1.
single (non-geminated) consonant 5.8.1.; 25.4.
singular 1.2.; 2.2.; 2.7.; 2.8.; 2.8.1.; 4.1.; 4.4.3.; 5.5.; 5.9.; 5.10.; 7.1.; 7.2.; 7.7.; 7.13.1.; 7.13.3.; 7.15.; 8.1.; 8.2.1.; 8.2.2.; 8.3.; 8.16.; 9.1.; 9.1.1.; 9.1.2.; 9.2.; 9.4.; 9.12.; 10.3.; 13.1.; 13.4.; 13.4.3.; 14.3.; 14.10.; 15.4.1.; 17.2.1.; 17.3.; 19.2.; 20.2.4.; 21.2.1.; 28.2.1.; 28.7.; 33.2.; 34.2.; 37.1.; 37.6.1.; 52.1.3.
singular address 57.3.
singular and plural 7.1.; 14.3.
singular and plural address makrer 17.16.
singular and plural numbers 37.6.1.
singular and plural, first person 41.4.4.
singular form of the verb 46.2.
singular noun 46.2.
singular noun, implied 46.2.
singular pronominal 3.10.
singular pronominal adjective 7.7.
singular pronoun 2.4.1.; 2.4.2.; 2.4.5.; 2.5.; 3.2.; 4.7.; 4.11.; 7.6.; 7.6.1.; 7.6.2.; 7.6.3.; 7.6.3.1.; 10.3.; 29.13.; 41.4.4.
singular, honorific 1.2.; 2.2.; 2.8.1.; 7.15.; 8.2.1.; 8.3.; 10.3.; 15.4.1.; 19.2.; 52.4.; 57.3.; 59.1.
singularity 4.1.; 29.13.; 51.3.
sociative case 22.6.
sociative case suffix 20.4.; 27.4.; 38.9.
sound *ǣ* 28.2.2.
speaker 2.4.2.; 2.10.; 8.13.; 10.5.1.; 10.6.; 17.16.; 19.1.3.; 20.6.; 26.5.; 35.7.; 46.2.; 51.4.
speaker of the sentence 14.5.
speech 2.12.3.; 14.10; 17.20.; 17.22.; 22.17.; 32.9.; 46.6.
speech context, normal 44.10.
speech, flatform 3.2.
spelling systyem 2.11.
spoken variety of Telugu 59.5.
statement 10.6.
stative verbs 55.4.
stop 1.5.4.1.
stress 23.3.
stylistic expression 44.10.
stylistic variation 59.5.; 59.8.
subject 1.1.; 1.3.1.; 7.1.; 7.3.; 8.9.; 16.1.; 16.3.; 21.2.; 26.5.; 27.1.; 29.7.; 31.8.; 32.4.; 37.6.; 37.6.2.; 37.6.3.; 37.13.; 41.5.; 47.2.; 47.2.2.; 49.3.; 50.1.; 50.5.; 52.4.; 55.4.; 58.1.4.; 59.1.1.; 59.2.1.
subject noun 20.1.; 29.2.; 29.8.; 41.7.
subject noun phrase/subject NP 2.1.; 2.6.; 5.5.; 5.5.1.; 8.5.1.; 8.6.; 14.3.; 14.5.; 14.6.
subject of the reporting verb 38.5.
subject pronoun 13.4.1.
subject slot 41.4.3.
subjective case 31.3.1.
subordinate or embedded sentence 14.6.
suffix 44.1.
suffix beginning withe *æ* or *ā* 15.5.1.; 28.6.; 33.3.; 33.5.; 34.3.; 40.1.; 53.3.2.; 55.2.
suffix beginning with a vowel 2.11.; 21.3.; 38.7.1.; 38.7.2.
suffix beginning with *ā* 15.5.1.
suffix beginning with *d* 26.6.; 26.7.; 34.5.
suffix beginning with *ē* 41.3.
suffix beginning with *ī* or *ǣ* 28.3.; 28.4.; 28.5.; 28.6.; 33.3.; 33.6.; 34.6.; 35.4.1.; 41.3.
suffix beginning with *ī, ē* or *ǣ* 55.1.1.; 55.2.
suffix beginning with *s* 33.7.1.

suffix beginning with *t* 21.4.; 22.1.; 22.2.; 22.3.; 23.2.; 25.4.; 26.6.; 28.3.; 32.2.;
suffix beginning with *t* or *d* 26.12.; 27.3.; 27.8.; 28.3.; 28.4.; 31.4.; 33.6.; 35.3.; 35.4.1.; 37.2.1.; 53.4.; 55.1.1.; 55.2.; 57.1.5.
suffix beginning with *y* or *i* 37.2.1.
suffix or a marker beginning with a vowel 2.12.2.
suffix/particle beginning with *a* 43.2.
suffixes, nominalizing 41.4.; 43.7.
suffixes, personal 7.3.; 7.4.; 21.1.1.; 21.1.2.; 21.2.; 21.2.1.; 25.3.1.; 26.1.; 26.2.2.; 27.1.; 27.1.1.; 28.1.; 28.2.2.; 28.7.; 29.2.; 37.1.; 37.2.2.; 38.2.; 50.1.1.; 50.2.;
suffixes, tense and mode 55.2.; 58.1.; 59.6.
sunna 1.5.4.1.; 1.5.5.1.; 2.11.; 2.14.5.; 14.8.; 23.2.; 26.6.
sunna or *anusvāraM* 1.5.4.1.
supposition 43.3.2.
syllable 3.16.1.; 7.9.; 8.3.; 8.11.
syllable, final 5.6.; 8.3.; 8.11.; 14.8.; 22.17.; 26.6.; 56.1.1.; 56.1.2.; 56.1.3.
syllable, word final 8.11.
syntactic pattern 29.8.
tag question 9.10.; 10.5.; 53.7.
tag question particile 53.7.
talakaṭṭu 3.16.1.; 4.15.1.1.; 4.15.1.2.
Telugu 1.1.; 2.2.1.; 3.4.; 3.6.1.; 3.10.; 3.16.; 3.16.1.; 3.16.2.; 4.1.; 4.8.; 5.1.1.; 5.6.; 5.9.; 7.3.; 8.2.1.; 8.3.; 8.9.; 9.12.1.; 14.8.; 16.1.; 16.7.; 16.8.; 17.21.; 20.5.; 20.7.; 21.1.; 21.2.; 28.2.2.; 47.2.; 59.5.
Telugu culture 8.17.2.
Telugu letters 1.5.; 1.5.7.; 2.14.7.; 3.16.1.
Telugu script 1.5.; 2.14.; 3.16.; 4.15.; 5.11.
Telugu sentence pattern 31.16.
Telugu verbal bases 8.3.
temporal 40.2.; 46.3.; 55.4.
temporal adverb 44.1.
temporal adverb, future/non-past 44.1.3.
temporal adverb, past 44.1.
temporal adverb, present/progerssive 44.1.2.
temporal destinative 44.5.; 44.6.
temporal expression 46.1.; 46.4.
tens 17.18.2.
tense 7.5.; 16.3.; 37.6.; 43.1.; 44.1.; 45.4.1.; 45.4.2.; 53.3.; 59.3.; 59.3.2.;
tense, aspect and mood 59.3.; 59.3.2.
tense and mode/modal suffixes 55.3.; 58.1.; 59.6.
tense distinction 45.3.1.
tense distinction, three-way 45.4.
tense distinction, two-way 45.4.
tense form 7.3.; 21.2.
tense suffix 21.2.
tense and mode/ modal suffixes 55.3.; 58.1.; 59.6.
third person 1.2.; 2.4.4.; 2.7.; 3.2.; 7.1.; 7.2.; 7.6.; 7.6.1.; 7.6.2.; 7.6.3.; 7.6.3.1.; 7.6.3.2.; 10.3.; 21.2.1.
third person feminine and neuter singular 14.10.
third person feminine honorific singular pronoun 29.13.
third person human epicene plural pronoun 5.1.4.
third person human plural pronoun 5.1.4.
third person masculine singular pronoun 2.5.
third person neuter gender 4.3.
third person neuter plural 4.7.; 7.2.
third person neuter singular 4.7.
third person pronoun 2.4.6.; 7.4.
third person proximate equal masculine singular pronoun 2.4.5.
third person proximate human epicene plural pronoun 5.1.4.
three persons 2.7.
three-way tense distinction 45.4.
TICK mark 3.16.1.; 4.15.1.1.
time 11.5.
time adverb 7.11.
time adverb, interrogative 7.11.
time expressing nouns 32.11.; 46.2.
time expressing nouns/pronominals 32.11.
time expression 11.1.; 38.3; 38.3.1.
time measurement 11.3.
time nouns 23.12.
time scale, location on 15.6.1.

time, location in 19.5.5.; 51.7.
time, measurement of 11.2.
transformation 14.9.
transitive 35.1.; 35.2.; 51.9.; 56.1.; 56.1.1.; 56.1.2.; 56.1.3.; 56.1.4.; 56.1.5.; 57.1.1.
transitive marker/ suffix 35.1.; 57.1.1.
transitive verb 55.2.; 56.1.; 57.1.1.
trisyllabic base 15.4.; 15.4.1.; 15.5.1.; 28.6.; 33.3.; 58.1.2.; 59.3.1.
ṭṭu ending bases 22.3.; 26.6.
ṭṭu, nouns ending in 9.5.
two-way tense distinction 45.4.
u ending 58.1.1.; 58.1.2.
ūgu group 56.1.1.
uMḍu verb forms 55.4.
uncertainty 49.1
ungrammatical 14.9.
units 17.18.2.
unless clause/construction 40.3.
usage 14.11.; 17.21.; 59.8.
variant 13.11.; 17.5.; 17.22.; 25.2.; 31.10.; 32.10.; 33.11.; 35.6.; 38.8.; 52.1.3.; 53.7.
variation 17.20.
variation, stylistic 59.5.; 59.8.
variety of Telugu, spoken 59.5.
variety of Telugu, written 59.5.
velar 1.5.4.1.
verb 2.8.; 7.1.; 7.14.; 7.16.; 8.5.; 13.2.1.1.; 14.14.; 15.2.1.; 15.2.2.; 16.3.; 17.5.; 20.2.; 20.2.3.; 20.3.; 21.2.; 23.9.; 25.1.; 25.2.; 25.3.; 26.5.; 27.9.; 28.1.; 29.1.; 29.6.; 29.7.; 29.15.; 31.6.; 31.8.; 32.12.; 33.10.; 35.5.; 35.6.; 37.4.; 37.6.; 39.1.; 41.4.; 41.5.; 41.9.; 43.1.; 44.2.; 47.2.3.; 47.4.; 50.1.; 50.8.; 51.1.; 51.9.; 52.4.; 53.4.; 55.4.; 56.1.5.; 56.2.; 55.4.; 57.2.1.; 58.1.1.; 59.1.; 59.1.1; 59.2.; 59.3.1.; 59.6.
verb *anu* forms 38.5.
verb form 59.1.1.
verb of existence 10.4.
verb, affirmative form of 7.2.; 8.7.; 13.2.2.1.; 28.1.; 43.7.; 59.8.
verb, auxiliary 29.1.; 31.5.; 33.8.; 41.9.; 46.5.; 55.2.
verb, defective 8.3.; 16.1.; 16.3; 17.1.; 17.2; 17.3; 20.5.; 31.8.; 37.6.; 53.3.; 53.5.
verb, existential 4.3.; 7.1.; 7.2.; 7.5.; 8.16.; 13.2.2.; 13.2.2.1.; 13.2.3.; 14.1.3.; 14.10.; 15.2.2.; 15.3.; 16.3.; 16.8.; 17.5.; 20.8.; 21.2.1.; 22.16.; 27.1.1.; 28.1.; 28.7.1.; 41.8.; 43.3.2.
verb, main 32.12.; 39.2.; 40.2.; 40.3.; 43.3.1.; 45.4.1.; 45.4.2.; 50.3.; 55.2.; 56.2.; 56.2.1.;
verb, meaning of 13.2.1.1.; 14.1.2.; 19.4.; 21.10.1.; 23.3.; 27.4.; 55.2.; 59.6.verb, negative 16.4.; 20.10.; 22.19.; 25.3.; 50.1.2.; 50.2.
verb, negative aspects of 31.18.; 47.4.
verb, negative form of 33.9.
verb, obligatory form of 20.1.; 33.7.; 33.7.1.; 50.5.; 51.5.; 52.3.
verb, participle form of 31.1.
verb, permissive 52.1.4.
verb, permissive base of 52.1.; 52.1.2.; 55.2.
verbal adjective 59.1.1.
verbal base 2.8.1.; 8.1.; 8.2.1.; 8.2.2.; 8.3.; 19.2.; 20.1.; 21.1.1.; 21.3.; 21.3.1.; 23.1.;25.1.; 25.4.; 25.8.; 26.1.; 26.3.; 26.5.1.; 26.6.; 26.7.; 27.1.; 27.3.; 27.4.; 27.9.; 28.1.; 28.2.; 28.7.; 28.7.1. 29.1.; 31.2.; 31.3.; 31.5.; 32.1.; 32.2.; 32.3.; 37.3.; 38.2.; 40.1.; 41.1.1.; 41.1.2.; 41.1.3.; 41.2.; 41.2.1.; 41.2.2.; 41.3.; 41.9.; 43.5.; 43.6.; 45.1.; 45.3.; 45.4.; 51.2.; 52.1.; 52.1.2.; 52.4.; 53.1.; 53.1.1.; 53.1.3.; 53.1.4.; 53.2.; 53.5.; 55.1.; 55.2.; 55.3.; 58.1.; 59.3.2.; 59.4.; 59.5.
verbal base ending in a long vowel 20.1.1.
verbal base, *kō* ending 23.1.; 38.7.2.; 46.5.; 58.1.3.; 58.1.5.
verbal base, *yyi/yi* ending 22.1.
verbal base, *anu* group of 23.2.; 31.5.1.
verbal base, compound 46.5.; 51.9.
verbal base, *cu* ending 53.4.
verbal base, *s* ending 33.10.; 33.2.; 33.5; 34.3.
verbal noun 25.1.; 43.9.
verbless sentence 1.1.;2.1.; 2.3.; 2.6.; 5.5.; 14.3.; 15.2.1.; 8.5.1.; 8.6.; 19.5.3.; 41.4.4.; 41.7.; 44.9.; 59.1.1.
verbs, *anu* group of 26.6.; 28.2.; 28.7.; 38.2.; 41.1.1.; 53.1.2.; 57.1.3.; 58.1.3.
verbs, different groups of 56.1.

vowel 1.5.; 2.11.; 2.12.2.; 5.11.; 8.3.; 9.4.; 35.4.; 53.3.1.; 58.3.
vowel *i* or *u* 53.3.1.
vowel symbol 3.16.2.; 5.11.
vowel, final 2.3.; 2.13.; 8.3.; 8.6.; 8.15.1.; 20.3.; 35.2.
vowel, long 3.13.1.; 7.14.; 8.3.; 20.1.1.
vowel, penultimate 22.1.; 28.3.; 57.1.2.
vowel, short 2.12.2.; 7.9.; 8.3.; 13.16.; 14.13.; 15.4.; 15.5.1.; 22.1.; 28.6.; 32.9.; 33.4.
vowels and consonants 3.16.
vowels and consonants, primary symbols of 2.14.; 2.14.5.; 3.16.
'what' and 'who', distinction between 1.3.1.
whole number 11.2.1.; 11.2.2.; 11.2.3.; 11.3.
word beginning with a vowel 2.12.3.
word ending in *ō* 38.7.2.
word final *e* 8.15.1.
word final position 1.5.4.1.
word final syllable 8.11.
word like elements 4.6.
word or a suffix beginning with a vowel 2.11.
word order 3.4.; 38.5.; 47.2.2.
word, informative/ interrogative 3.4.
words beginning with *i ī; e ē* 15.10.
words beginning with *u ū; o ō* 15.10.
words ending in long vowel 17.17.
words ending in *sunna* 2.11.
writing 2.12.3.; 3.13.2.; 5.6.; 8.15.1.; 14.8.; 14.10.; 15.10.; 17.20.; 17.22.; 22.17.; 26.12.; 32.9.
written variety of Telugu 59.5.
yes 7.13.
yes/no (type) question 3.4.; 15.2.1.; 32.4.
yi ending noun 7.8.
yyi ending base 57.1.2.
yy/yi ending base 26.6.; 28.3.; 56.21.
zero 8.2.1.

Appendix 4

List of words occurring in Script exercises (lessons 1-5)

అంతం	*n.* end, termination.
అనంతం	*n.* endless; eternal.
అబల★	*n.* the weak one; woman.
అహం	*n.* ego, arrogance.
ఆచరణ	*n.* doing, performing; observance.
ఆదరం	*n.* respect, reverence, kindness.
ఆలయం	*n.* temple.
ఆశ	*n.* desire.
ఆహారం	*n.* food.
ఇతరం	*n.* another thing.
ఈగ	*n.* a fly.
ఉండ	*n.* a lump, a ball, a pellet.
ఉంగరం	*n.* a ring, a finger ring.
ఉడత	*n.* a squirrel.
ఉదయం	*n.* morning.
ఉదరం	*n.* the belly.
ఉష	*n.* name of a female person.
ఊడ	*n.* a hanging root growing down from the branches of the banian and similar trees
ఊహ	*n.* thought, reasoning, a guess.
ఋణం	*n.* a debt, a loan.
ఎర	a bait.
ఏకం	*pro.* one, single.
ఒర	*n.* a sheath.
ఓడ	*n.* a ship.
ఔషధం	*n.* a medicine.
కంకణం	*n.* a bracelet.
కంచం	*n.* a metal plate or dish.
కంత	*n.* a hole.
కంప	*n.* a bush of thorns.
కణం	*n.* partcle or atom.
కరణం	*n.* a village clerk, a writer, an accountant.
కవచం	*n.* armour.
కళ	*n.* art.
గంత	*n.* a blind fold.
గంధం	*n.* sandle (paste).
గజం	*n.* an elephant, a measurement of three feet (yard).
గడ	*n.* a stick, a pole.
గడప	*n.* a threshold.
గణగణ	*adv.* tinkling.
గద	*n.* a club (weapon).
గళం★	*n.* the throat.
గురు	*adj.* (*n.* గురువు/గురుడు a teacher, a preceptor; the planet Jupiter.)
గృహం★	*n.* a house, an abode.
ఘనం	*n.* greatness in any sense, honour, cubical content, solidity.
ఘనత	*n.* greatness, fame, glory, nobility.
చందనం	*n.* sandle (paste).
చదరం	*n.* area, square contents, a four cornered place, a square.
చరణం	*n.* the foot, a line of a poem.
చలనం	*n.* movememnt.
జగడం	*n.* a quarrel.
జనం	*n.* people.
జనత	n. people, public.
జయం	*n.* conquest, victory, triumph, success.
జలగ	*n.* a leech
జలజ★	*n.* the lotus; name of a female person.
తకతక	*n.* sound of dancing steps, sound the musical instrument *mridangam* or *tabala*; *adv.* tremulously.
తగ రం	*n.* tin
తరం	*n.* a generation.
తరంగం	*n.* a tide, a wave.
తళతళ	*n.* glitter, brilliance.
దడ	*n.* palpitation or throbbing of the heart out of fear or anxiety.
దయ	*n.* favour, kindness.

ధగధగ	*n., adv.* glittering.
ధనం	*n.* treasure.
ధర	*n.* price; the earth.
నగరం	*n.* a city
నయం	*n.* soundness, improvement.
నయనం	*n.* an eye.
పంకం	*n.* mud, clay.
పంకజం	*n.* the lotus; name of a female person.
పంజరం	*n.* a cage.
పగ	*n.* enmity, vengence.
పగడం	*n.* coral.
పడమర	*n.* the west (direction).
పడవ	*n.* a boat.
ఫలం★	*n.* a fruit.
బంక	*n.* gum, mucus; sticky matter.
బలం	*n.* strength, might.
భజన	*n.* worship, homage.
భయం	n. fear, fright, terror, alarm.
భరత	(భరతుడు) n. the name of younger brother of Rama. The name of a clebrated writer on dramatic composition; the name of a mythological king.
భక్షణం★	*n.* eating.
మంగళం★	*n.* auspiciousness.
మంచం	*n.* cot.
మంట	*n.* flame.
మఠం	*n.* a monastery.
మతం	*n.* religion.
మదం	*n.* fat, arrogance, lust, frenzy, madness, musk.
మమత	*n.* affection.
మర	*n.* a machine
ముఖం	*n.* the face
రంగం	*n.* a stage.
రంజన★	*n.* gladdening, rejoicing, excitement.
రకం	*n.* shapeliness, grace, elegance, sort, kind, class, style, quality.
రచన	*n.* writing (as a piece of literature)
రసం	*n.* Juice, fluid, liquid, extract, essence, taste, flavour, sentiment, emotion, passion, affection, humour, quicksilver.
రక్ష	*n.* preservation, protection.
రక్షణ	*n.* protection.
లంచం	*n.* a bribe, bribery.
లయం	*n.* loss, destruction, annihilation.
లక్ష	*n.* a lac, one hundred thousand.
వంకర	*n.* crookedness, a bend or curve.
వంచన	*n.* cheating, fraud.
వంట	*n.* cooking, cookery.
వరం	*n.* a boon or blessing sought in prayer, a divine gift.
వల	*n.* a net.
శంక★	*n.* supicion, doubt, fear, terror, grief, sorrow .
శంకర	(శంకరుడు) *n.* an epithet of Shiva.
శంఖం	*n.* a conch shell.
సంఘం	*n.* society.
సకలం★	*n.* the aggregate or whole.
సరసం	*adj.* merry, amusing, a joke, fun.
హృదయం	*n.* heart.
క్షణం	*n.* a moment.
క్షమ★	*n.* patience.

★ These are words found in classical literature or in formal expressison. Hence they are not normally found in colloquial usage.